

A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola Pedagógiai Programja

2018

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
OM: 102612
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
Tel./Fax: 06-62-212-782
E-mail: igazgato@szikszaigy.hu
Internet: www.szikszaigy.hu

Tartalom

I. Bevezetés	6
I.1. Törvényi háttér	6
I.2. Pedagógiai Program bevezetése, ütemezés	7
I.3. Az intézmény rövid története	8
I.4. Az intézmény egyházi arculatának kialakítása	11
I.5. Helyzetelemzés	13
I.5.1. Tárgyi feltételek	13
I.5.2. Személyi feltételek	14
I.5.3. Szervezeti leírás	15
I.5.4. Az intézmény kapcsolatai	16
I.5.5. Nyilvánossági rendszerek és csatornák	17
I.5.6. Érdekegyeztetés, érdekvédelem fórumai	18
I.5.7. Ellenőrzés, tanácsadás, szaktanácsadás	18
II. Nevelési program	19
II.1. Az iskola nevelési elvei és alkalmazásuk, pedagógiai alapelvek	19
II.2. Kiemelt intézményi célok, feladatok	24
II.3. A nevelő-oktató munkánk eszközei, eljárásai	26
II.3.1. A kompetencia alapú oktatás	28
II.3.1.1. A kulskompetenciák	28
II.3.1.2. A kompetencia alapú oktatás implementációja	31
II.3.2. „Napközi” - tanulószoba	33
II.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	35
II.5. Egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	37
II.5.1. Jogszabályi környezet	37
II.5.2. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola egészségnevelési programja ...	38
II.5.2.1. Helyzetelemzés	38
II.5.2.2. Alapelvek	41
II.5.2.3. Pedagógiai hitvallás, célmeghatározás	41
II.5.2.4. Feladatok	43
II.5.3. A program megvalósításához szükséges erőforrások	44
II.5.4. A program értékelése	44
II.5.6. Egészségtan az osztályfőnöki órákon („A” melléklet)	44
II.6. Elsősegély nyújtási ismeretek	45
II.7. Környezeti nevelési program	47
II.7.1. Jogszabályi környezet	47
II.7.2. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola környezeti nevelési programja	48
II.7.2.1. Helyzetelemzés	48
II.7.2.2. Alapelvek	50
II.7.2.3. Pedagógiai hitvallás, célmeghatározás	50
II.7.2.4. Feladatok	53

II.7.3. A program megvalósításához szükséges erőforrások	54
II.7.4. A program értékelése	54
II.8. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	55
II.8.1. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák.....	57
II.8.2. A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra valamint az egyéb (tanítási órán kívüli) tevékenységek	58
II.9. A pedagógusok helyi intézményi feladatai	61
II.10. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	63
II.11. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	64
II.11.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek	66
II.11.2. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek.....	68
II.11.3. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok.....	69
II.11.4. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok	72
II.11.5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek	73
II.12. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje	75
II.13. A szülő, tanuló, iskolai pedagógus együttműködésének formái - kapcsolattartás	77
II.14. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata	79
II.15. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai.....	80
III. Helyi tanterv	82
III.1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak, a kötelező és választható tanórai foglalkozások, valamint azok óraszámai	83
III.1.1. Alsó tagozat helyi tanterve tantárgyanként („B” melléklet).....	85
III.1.2. Felső tagozat helyi tanterve tantárgyanként („C” melléklet).....	85
III.2. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei.....	86
III.2.1. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke	87
III.3. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola nevelési-oktatói tevékenységének sajátosságai	90
III.3.1. A kiemelt fejlesztési feladatok	90
III.3.2. A kompetencia alapú oktatás fenntarthatósága.....	91
III.3.3. IPR.....	94
III.3.4. A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása	95
III.3.5. A „napközi”-tanulószoza rendje.....	98
III.3.6. Mindennapos testnevelés	100
III.3.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai.....	101
III.3.8. Projektoktatás	102
III.3.9. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	103
III.3.10. A heterogén oktatás-szervezés elveinek való megfelelés („Horizont Hónapok a Holnapért” TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063 projekt fenntarthatósága)	105
III.3.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	108
III.3.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek.....	109

III.3.13. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei.....	110
III.3.14. Boldog Iskola Program.....	110
III.4. Értékelés.....	111
III.4.1. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái.....	114
III.4.1.1. Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya	116
III.4.1.2. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.....	117
III.4.1.3. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei	118
III.4.2. Magatartás	120
III.4.3. Szorgalom.....	122
III.4.4. Szöveges értékelés („D” melléklet).....	124
III.4.5. Félévi értesítő sablon („E” melléklet)	124
IV. Óvodai pedagógiai program	125
IV.1. Bevezetés	125
IV.2. Helyzetkép	126
IV.2.1. Személyi feltételek.....	126
IV.2.2. Tárgyi feltételek	127
IV.3. Cél és feladat rendszer	128
IV.3.1. Célunk.....	128
IV.3.2. Alapelveink.....	129
IV.3.3. Feladataink.....	129
IV.3.4. Gyermekkép	130
IV.3.5. Óvodakép.....	130
IV.4. A nevelés kerete.....	133
IV.4.1. Az egészséges életmód kialakítása	133
IV.4.2. Érzelmi nevelés és szocializáció.....	135
IV.4.3. Az anyanyelvi nevelés megvalósítása	138
IV.5. Hitéleti nevelés	139
IV.6. Az óvodai élet tevékenység formái	141
IV.6.1. A játék.....	141
IV.6.2 Munka jellegű tevékenységek	145
IV.6.3. Értelmi nevelés.....	147
IV.7. A komplex foglalkozások rendszere	150
IV.7.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások	150
IV.7.1.1. Anyanyelv.....	150
IV.7.1.2. Külső világ tevékeny megismerése: Matematika.....	152
IV.7.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások	155
IV.7.2.1. Természet – társadalom – ember.....	155
IV.7.2.2. Művészeti tevékenységek.....	158
IV.7.3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító komplex foglalkozások – Mindennapi testnevelés.....	170
IV.8. A nevelés tervezése és időkeretei.....	173

IV.9. Az óvodánk kapcsolatai	176
IV.9.1. Az óvoda és a család	176
IV.9.2. Az óvoda és a gyülekezet kapcsolata	178
IV.9.3. Az óvoda és egyéb intézmények kapcsolata	179
IV.9.4. Az óvoda és az egészségügyi intézmények kapcsolata	179
IV.9.5. Az óvoda és az iskolák kapcsolata.....	179
IV.10. Gyermekvédelem	182
IV.11. Integrált nevelés	183
IV.12. Boldog Óvoda Program	184
IV.13. Kötelező (minimális) eszköz és felszerelési jegyzék	185
V. Legitimizáció.....	197
V.1. Jóváhagyási záradék	197
V.2. Hatályosság	198
V.2. Nyilvánosság biztosítása	198

I. Bevezetés

I.1. Törvényi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény
- A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012.(VI.8.) Korm. rendelet
- kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet
 - Az intézmény alapító okirata

I.2. Pedagógiai Program bevezetése, ütemezés

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

26. §-ának (1) bekezdése értelmében: A nevelési-oktatási intézményben a nevelő-oktató munka nevelési, ill. pedagógiai program szerint folyik

26. §-ának (2) bekezdése értelmében: Az iskola pedagógiai programjának részeként a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv megnevezi az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat és rendelkezik a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete legfeljebb tíz százalékanak felhasználásáról.

Iskolánk nevelőtestülete a fenntartóval egyeztetve, az iskolaszék, a szülők és a diákönkormányzat véleményének kikérése után, azok figyelembe vételével készítette el az intézmény pedagógiai programját.

A 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelettel kiadott kerettantervek alapján készített helyi tanterv felmenő rendszerben, a 2013/2014-es tanévben az első és ötödik évfolyamon lépett hatályba.

Jelen pedagógiai program a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26. § (5) értelmében, a 2017/2018. tanévtől kerül bevezetésre.

I.3. Az intézmény rövid története

Intézményünk Makón, Újváros központjában, frekventált helyen található.

A város demográfiai mélypont közelében van, a gyereklétszám folyamatosan csökken. Emiatt 1997-ben már iskola összevonások történtek, majd iskolaépület bezárásra is szükség volt. 2007 nyarán a város önkormányzati fenntartású általános iskolái egy igazgatóság alá kerültek. Mindezen tények mellett intézményünkben a gyereklétszám a város aktuális demográfiai jellemzőinek megfelelő.

A Szikszai György Református Általános Iskola 2000-ben kezdte meg működését egyházi fenntartás alatt. Jogelődje a Széchenyi István Általános Iskola, I.számú Általános Iskola majd az Újvárosi Általános Iskola volt. A fenntartó változásával az iskola beiskolázási körzete kiterjedt Makó város egészére, de a tanulók túlnyomó része továbbra is az újvárosi városrészből kerül ki. Az iskolában az indulás óta nemcsak református vallású oktatás folyik, hanem valamennyi történelmi egyház jelen van, biztosítva ezzel tanulóink számára a szabad vallásgyakorlást.

A diákok Makó legnagyobb zöldövezettel rendelkező iskolájába járhatnak, ahol a csodálatos park mellett sportpálya, az alsósoknak saját játszótér ad lehetőséget a mozgásra. Az iskola 2003-ban elnyerte a város legvirágosabb intézménye címet.

2000-ben az alsó tagozatunk még külön telephelyen igen rossz állagú épületben üzemelt. A 2004/2005-ös tanévre elkészült Nagycsillag utcai épületben 4 új tantermünk átadásával diákjaink közös területre kerültek, de korcsoportonként mégis külön udvarrészrel rendelkeznek. Az új, igényesen kialakított, dekoratív, szép tantermek mind bútorzatukat, mind felszereltségüket tekintve megfelelnek a diákok életkori sajátosságainak.

Az alsós tantermek kialakításával egyidejűleg elkészült a gyermekek kulturált étkezését biztosító 80 férőhelyes ebédlő, és az ezt kiszolgáló melegítő konyha. A kivitelezési munkálatok nagy igényességgel készültek el, a felhasznált, illetve beépített anyagok, nyílászárók minősége is hozzájárul a helyiségek esztétikumához. Új bútorzat, konyhai eszközök, étkezéslet szolgálja a benn étkező tanulókat. Az így elkészült komplexum az európai szabványok szigorú előírásainak is megfelel.

2003 őszén a PHARE pályázat segítségével egy hatalmas lehetőség nyílt a számítógépeink lecserélésére az „Információs technológia az általános iskolákban” („A XXI. század iskolája”) programcsomag keretében. A pályázatban az információs és kommunikációs

technológia (IKT) berendezések és eszközök beszerzésén túl lehetőség nyílt oktatási épületek felújítására, rekonstrukciójára is.

A sajátos nevelési igényű tanulók létszámának folyamatos emelkedése miatt szükség volt egy az egyéni fejlesztést szolgáló fejlesztő helyiség kialakítására. Erre megoldást a fenntartó által felajánlott használaton kívüli harangozó lakás felújítása illetve céljainknak megfelelő átalakítása jelentett. A fejlesztőház 2009 tavaszán került az iskola használatába, amelyet részben költségvetési forrásból, részben a Magyarországi Református Egyház aktuális pályázati forrásából sikerült felújítani. A fejlesztőház a 2009/2010-es tanévtől kezdve a sajátos nevelési igényű tanulók ellátásán kívül helyet ad a logopédiai foglalkozásoknak, az iskolapszichológusi tevékenységnek és az egyéb tanórán kívüli foglalkozásoknak.

A 2009/2010. tanévben a „Társadalmi Megújulás Operatív Program 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázat keretén belül megkezdődött a kompetencia alapú oktatás és képzés módszertani és tanulásszervezési eljárásainak adaptálása mindkét feladatellátási helyen. Intézményi szinten megvalósul a kompetencia alapú oktatási programcsomagok implementációja, új tanulásszervezési eljárások bevezetése, ehhez kapcsolódóan az iskola pedagógusainak szakmai felkészítése, és a fejlesztésekhez kapcsolódó eszközök, oktatási segédanyagok beszerzése.

A 2011/2012. tanév indítására elkészült az iskola udvarán a szabadidős foglalkoztató terem. Így a tanulók testnevelés óráinak helyszíne is az iskolaudvarra került. A 2014/2015. tanévet egy megújult székhely iskolaépületben kezdhették a felsős tanulók. A „KEOP-5.5.0/B/12-2013-0161 – Szikszai György Református Általános Iskola épületének energetikai korszerűsítése” című pályázat keretén belül megvalósított korszerűsítéseknek (fűtőkorszerűsítés, külső hőszigetelés, belső világításkorszerűsítés, nyílászárók cseréje, napkollektorok és napelemes rendszer telepítése) köszönhetően a tanulók és az intézményben dolgozók komfortérzete jelentősen nőtt. A projektben megvalósított épület infrastruktúra fejlesztéseknek köszönhetően a fenntartónak kevesebb anyagi forrást kell biztosítani a rezsiköltségekre, az esetlegesen megmaradó forrást más, oktatással kapcsolatos fejlesztésekre tudja fordítani.

A 2013/2014-es és a 2014/2015-ös tanévekben esélyegyenlőségi alapú fejlesztések támogatására benyújtott, sikeresen elnyert pályázat, a „Horizont Hónapok a Holnapért” (TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063) című projekt előkészítése és megvalósítása történt iskolánkban. A programsorozat beindításával cél volt az intézménybe járó tanulók iskolai sikerességének javítása, biztosítása; a közösségi élet fejlesztése, a közösség, mint

személyiségformáló erő ösztönzése. A pályázatból támogatható tevékenységekkel a tanulók számára számos, hasznos szabadidő eltöltési lehetőség felkínálása, iskolafokokozatok közötti átmenetek támogatása (az óvoda-iskola átmenet gördülékennyé tétele, a nyolcadikos tanulók pályaválasztásának segítése) történt. Az elnyert támogatási összeg biztosította az anyagi háttérrel a hagyományos iskolai rendezvények színvonalas megtartásához, amelyek megvalósításában aktív, hangsúlyos szerepet kaptak a szülők és az iskolával együttműködésben egyéb szervezetek.

A Szikszai György Református Óvoda 2011-ben került a Makó-Újvárosi Református Egyházközség fenntartása alá. A keresztyén nevelés fokozatosan épült be a nevelői gyakorlatba. Az óvoda kihasználtsága a csökkenő gyermeklétszám ellenére közel 100%-os, köszönhetően a magas színvonalú pedagógiai munkának és közvetett partnerekkel való jó kapcsolatnak. Az óvoda és az iskola a városban egyedülálló programot működtet a gyermekek sikeres iskolakezdésének érdekében. Ezt a programot az eredmények tükrében tovább szeretnénk fejleszteni és működtetni.

A 2017/2018-as tanévtől a Szikszai György Református Óvoda és a Szikszai György Református Általános Iskola egy intézményként működik: Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola néven. Többcélú, közös igazgatású köznevelési intézményként alapfeladatként az óvodai nevelést és az általános iskolai nevelés-oktatást látja el.

I.4. Az intézmény egyházi arculatának kialakítása

Az intézmény meghatározó tényezője a tantestület. A mai realitásokat figyelembe véve olyan tantestületünk van, amelyben hitben elkötelezett vagy a keresztyén értékeket toleránsan elfogadó kollégák dolgoznak. A magas színvonalú szakmai munka párosul a pedagógiában való jártassággal, a kollégák egymás munkájának megbecsülésével, a tanítványok türelmes szeretetével, ha szükséges, következetes, emberséges szigorával.

Kerülni kell a vallási és felekezeti türelmetlenséget, a szélsőséges megnyilatkozásokat, a való élettől idegen életideálok hangoztatását. Az élet Isten ajándéka. Olyanná formálta a világot, amelyben számtalan örömforrás létezik. A mi feladatunk, hogy a helyes arányokat megtalálva élhessünk ezekkel az isteni jótéteményekkel. A mindennapi életben eligazodó, a társas kapcsolatokat ápoló, életvidám embereket szeretnénk kibocsátani az iskola falai közül. Helye van az iskolánkban a más felekezeti tanároknak és diákoknak is. Ebben mindenféleképpen követni szeretnénk elődeinket. Természetesen alapkövetelményként valljuk, hogy a személyes példamutatásunk az Etikai Kódexben megfogalmazott alapvető keresztyén elvárásokat kövesse.

A tantestületi egység, a közös gondolkodás további erősítésében elkötelezett az intézményvezetés. Cél olyan munkakapcsolat kialakítása az intézmény vezetése és a tantestület között, amely a kölcsönös meggyőződés és tolerancia, a kulturált – minden érzelmi kitörést nélkülöző – együttélés írott és íratlan szabályaira épül.

A „nevelést” meghatározza a nevelő meggyőződése. Egy iskola arculatát meghatározza az ott tanító tanárok lelkiisége. Református keresztyén nevelés ott valósulhat meg, ahol a nevelők (felekezettől függetlenül) együttesen törekszenek arra. Ezért mindenkinek ismernie kell a református keresztyén hit alapelveit, és a református keresztyén hitre való nevelés színterein belül a diákokkal is meg kell ismertetnie azokat.

Először azonban azt kell világossá tenni a tanulók számára, mi a keresztyén hit. A keresztyén hit lényege, amit az Apostoli Hitvallás így mond ki: Hiszek Istenben, aki Atya, Fiú és Szentlélek, vagyis hiszek a Szentháromság egy, örök, igaz élő Istenben.

A 16. században készült, de ma is helytálló hitvallásunk, a Heidelbergi Káté világosan megfogalmazza, mi az igaz hit: „Nemcsak az a bizonyos megismerés, melynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az Ő igéjében nekünk kijelentett, hanem egyszersmind az szívbeli bizalom is, amelyet a Szentlélek az evangélium által gerjesztett bennem, hogy Isten nemcsak

másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot (megigazulást) és életet ajándékoz kegyelemből, egyedül Jézus Krisztus érdeméért.”

A „református keresztyén” megjelölés nem jelent elkülönítést másoktól, még kevésbé szembehelyezkedést másokkal, nem takar gögöt sem, csupán arra utal, hogy ma is vállaljunk a „sola Scripturán” kívül a „solus Christus”, „sola gratia”, „sola fide” hitvallásokat is (egyedül Krisztus, egyedül kegyelméből, egyedül hit által), melyeket a 16. századi reformáció írt újra a zászlajára: valljuk azt, hogy Isten minket egyedül Jézus Krisztus kereszthaláláért mentett fel a halálos ítélet alól, ezt semmivel sem tudjuk kiérdemelni, mert azt kegyelemből kaptuk ajándékként, és ezt az ajándékot egyedül a hit kinyújtott kezével fogadjuk el tőle. A „református” jelző tehát megkülönböztet más felekezetektől, de nem elzárkózást fejez ki. A gyakorlatban ez azt jelenti: meg kell ismertetni a diákokkal a református keresztyén hit minden alaptételét, és arra buzdítani őket, hogy más felekezetű, más meggyőződésű embereket is toleráljanak.

Afelé a hit felé kell terelgetni őket, mely vallja:

„Soli Deo Gloria.” – „Egyedül Istené a dicsőség.”

Ez a hitvallás segít ahhoz, hogy életük ne öncélú élet legyen, mely saját magán kívül más értéket nem fogad el. Rá kell világítani: örökkévaló és valódi értékek is léteznek, és az Istenhez való hit vezet el igazán tartalmas és értékes élethez. Ez az életfelfogás az „Orando et laborando” – „Imádkozz és dolgozz” ősrégi alapelvét valósítja meg. A református keresztyén hitet vallók számára mindkettő egyaránt fontos: az ima és a munka is. Hiszen a református keresztyének számára az Istenhez való imádság mindig erőért való fohász is a tevékenységhez, a munkához. A kettő egyaránt fontos, és a református iskolákban mindkettőhöz maximális színteret kell biztosítani.

Figyelembe kell venni a társadalom, a mindennapi élet szakadatlan változását. A mai világban, amikor az értékek devalválódása a jellemző, a református iskola feladata az is, hogy igaz értékeket tudjon felmutatni, továbbadni a református keresztyén hit által. Így van meg a lehetőség arra, hogy a református iskola szellemisége által felvegyük a harcot a felületes, gyakran csak a külső értékeket hajszoló korszellem ellen. Így van remény arra, hogy a belső értékekben gazdag, tevékeny és embertársaikkal törődő fiatalok kerüljenek ki az iskolapadokból, akik mind az egyháznak, mind a társadalomnak hasznos tagjai lehetnek.

I.5. Helyzetelemzés

A pedagógiai program megvalósításához rendelkezésre álló adottságok feltárása előfeltétele annak, hogy megfelelő módon, erőforrásokként épüljenek be az intézmény nevelő-oktató munkájába.

I.5.1. Tárgyi feltételek

Intézményünk a következő épületekben működik:

- a Vásárhelyi utcai épületben - óvodai nevelés 5 csoportban (kis-, középső-, nagy csoport, vegyes életkorú csoport) - székhely feladatellátási hely
- a Szikszai utcai épületben 9 tanterem, irodák, valamint 2 vizesblokk található, (felső tagozat - telephely feladatellátási hely),
- a Nagycsillag utcai épületek (Nagycsillag u. 24 – 26): 4 tanterem, informatika terem, fejlesztő terem, ebédlő, melegítőkonyha, (alsó tagozat - telephely feladatellátási hely),
- a Makó-Újvárosi Református Egyházközség Lelkészi Hivatal, Szikszai utca 2.: fejlesztőház, könyvtár

A tantermek bútorzata az oktatási céloknak megfelelő, a bútorok felújítása illetve cseréje folyamatosan történik az anyagi erőforrások függvényében. Az iskola szemléltető eszközökkel való ellátottsága jó, az elhasználódás miatt megfelelő pótlásuk folyamatos. (Rendelkezünk televíziókkal, video magnókkal, CD-s magnókkal, Hi-fi berendezéssel, írásvetítőkkel, fénymásolókkal, számítógépekkel hálózatba építve, laptopokkal, projektorokkal.) Tornaszertárunk bővítése is folyamatosan történik.

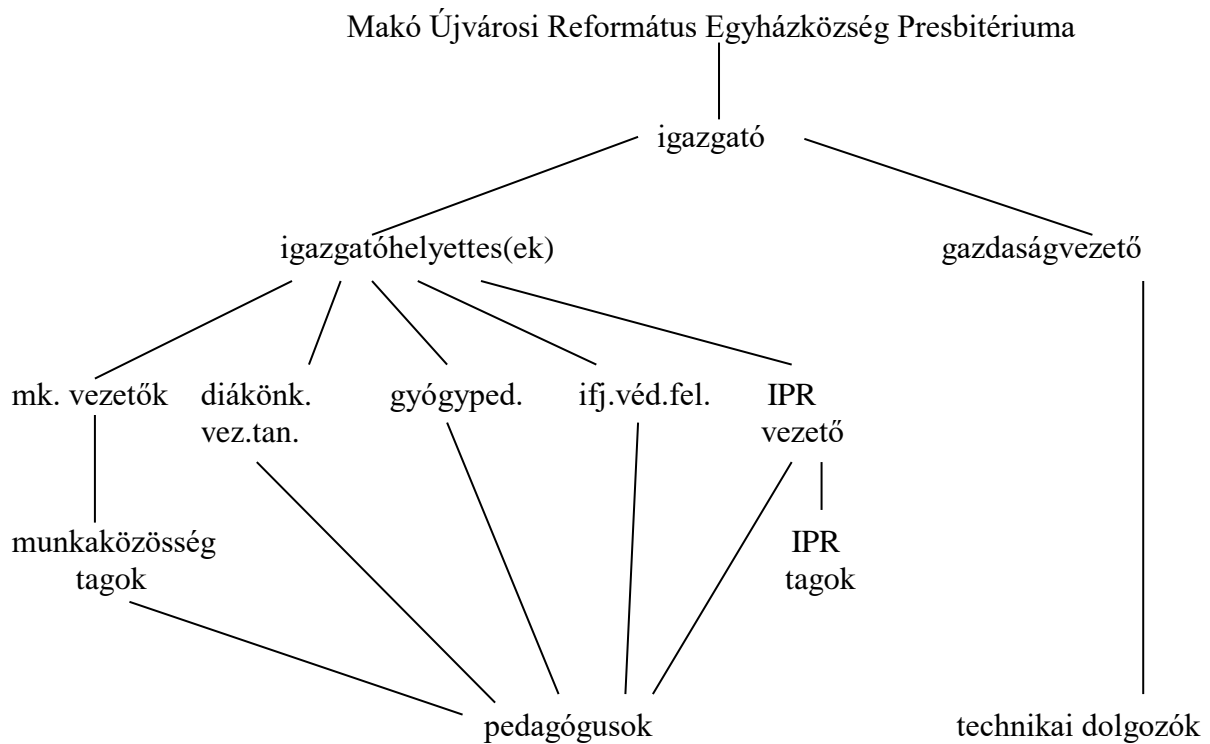
I.5.2. Személyi feltételek

A nevelőtestület döntő többsége szakmailag jól felkészült, munkájában igényes, önképzésre és megújulásra kész, szakképzett pedagógus. A tantestület nevelői szívesen próbálnak ki új eljárásokat, programokat. Jellemzőjük az innovációs készség, a tanulók egyéni fejlődését is figyelembe vevő tehetséggondozás. A tantestületi légkör demokratikus és jó, az alkotómunka feltételei adottak. A szakmai viták eredményesen segítik a problémák megoldását, a szakmai döntések többségi vélemény alapján születnek.

Intézményünkben 3 munkaközösség működik:

- Óvodai munkaközösség
- Alsó tagozatos munkaközösség,
- Felső tagozatos munkaközösség

I.5.3. Szervezeti leírás

Az iskola két feladatellátási helyen működik, amely két feladatellátási hely az iskola alsó és felső tagozata, fizikailag egy helyen helyezkedik el (egy helyrajzi számon, közös udvarral)

I.5.4. Az intézmény kapcsolatai

Az eredményesebb működés elősegítése érdekében intézményünk kapcsolatot tart fent a szülőkkel, szakmai szervezetekkel, társintézményekkel, gazdálkodó szervezetekkel.

1. Szülői értekezlet, fogadóórák: az intézményünk az év során szóbeli tájékoztatást tart a szülőknek szülői értekezlet és fogadóórák keretében. Amennyiben a szülő ezen időpontokon túl is tájékozódni szeretne telefonon vagy írásban időpontot egyeztet.

2. Együttműködés szakmai szervezetekkel és társintézményekkel: intézményünk kapcsolata az országos közoktatás-irányítással elsősorban közvetett: a törvények előkészítésekor írásbeli véleménynyilvánításokra volt lehetőségünk. Rendszeresen részt veszünk a különböző országos szinten szervezett továbbképzéseken, igazgatói fórumokon. A közoktatási intézmények közül szoros kapcsolatunk van a város többi iskolájával. Sok közös rendezvényen, ünnepségen veszünk részt velük együtt. Vannak kapcsolataink más református iskolákkal is. Kiemelendő jó kapcsolatunk a mezőtúri Szegedi Kis István Református Gimnázium és Szakiskolával valamint a mezőtúri Általános Iskolával. Az iskolaorvosi hálózat jól működik városunkban, így rendszeres a kapcsolatunk az iskolaorvossal és a védőnővel, akik rendszeresen szűrik, vizsgálják, védőoltásokkal látják el tanulóinkat.

3. Gazdálkodó szervezetekkel: városunk néhány vállalkozójával kapcsolatot tart fenn intézményünk.

Az elmúlt években számos együttműködési szerződést kötöttünk óvodákkal, általános iskolákkal, középiskolákkal, egyéb intézményekkel. Szintén együttműködési szerződéssel erősítettük meg nemzetközi kapcsolatunkat a csíkszeredai Márton Áron Líceummal.

A „Horizont Hónapok a Holnapért” (TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063) című projekt megvalósítása során kiépített szakmai kapcsolatok további gondozása a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek integrációját kívánja mélyíteni. Érintett szervezetek/intézmények: Juhász Gyula Református Gimnázium és Szakképző Iskola, Makói Roma Nemzetiségi Önkormányzat, Makó-Újvárosi Református Egyházközség.

I.5.5. Nyilvánossági rendszerek és csatornák

Intézményünk arra törekszik, hogy a pedagógiai programban meghatározott feladatainkat, mindennapi munkánkat megismerjék mindazok, akikkel működésünk során kapcsolatba kerülünk. Az intézményvezetés ezért az elfogadott Pedagógiai programot nyilvánosságra hozza (weblap), tartalmát megismerteti a közvetlen partnerekkel (szülők – szülői értekezlet; tanulók – osztályfőnöki óra).

A mindennapokban arra törekszünk, hogy különféle csatornákon keresztül az információáramlást nyilvánossá tegyük.

A tanulóifjúság az a csoport, akikkel a legszorosabb a kapcsolatunk, ezért itt a csatornák is igen különbözőek, változatosak: az iskolarádiótól a faliújságig, valamint szóban és írásban jutnak el az információk a gyerekekhez. Ezek közül a leghasznosabb a szóbeli forma, hiszen itt a visszacsatolás lehetősége azonnal adott.

A másik (előzőhöz szorosan kapcsolódó) kör a szülők csoportja. Velük elsősorban szóban (szülői értekezletekkel, fogadóórák, egyéni konzultációk, Családi nap, nyílt órák) érintkezünk. Ritkábban választjuk az írásos formát (ellenőrző könyv, levél). A szülők speciális csoportja elsősorban szóbeli tájékoztatás útján jut információhoz, de fontosnak tartjuk, hogy az intézmény pedagógiai programját írásban is kézhez kapják.

A fenntartóval való kapcsolatunk egy része a fenntartó speciális csoportjain keresztül történik (Presbitérium, Zsinat, Református Köznevelési és Közoktatási Intézet). A Presbitérium kivételével elsősorban írásos formában.

A nevelőtestület és az intézményi alkalmazottak a legfontosabb információt mindig írásban kapják kézhez (dokumentumok, pedagógiai program, stb.). a mindennapos munkakapcsolat során a szóbeli információcsere a legjobb módszer.

A város lakosságának tájékoztatását szolgálja a helyi televízió, mely több alkalommal bemutatta iskolánkat.

I.5.6. Érdekegyeztetés, érdekvédelem fórumai

A szakalkalmazotti érdekvédelem szerve a munkahelyi tanács.

A tanulói érdekvédelem szerve az iskolai diákönkormányzat, melyben minden osztály egy delegáltja vesz részt. Egy vezetőtanár irányításával működik.

A szülői érdekvédelem szerve a Szülői Szervezet, melyben minden osztályból 2-3 szülő szerepel. A fenti, iskolázásban érdekelt csoportok érdekegyeztetésének fóruma, kiegészülve a fenntartó és a nevelőtestület delegáltjával: az iskolaszék.

I.5.7. Ellenőrzés, tanácsadás, szaktanácsadás

Intézményünket a Magyarországi Református Egyház Köznevelési és Közoktatási Intézete, a Református Pedagógiai Intézet valamint a Csongrád Megyei Pedagógiai Intézet segíti tanácsadással, továbbképzési lehetőségekkel. Ellenőrzési joggal a Magyarországi Református Egyház Zsinati Oktatásügyi Iroda valamint a Tiszántúli Református Egyházkerület Tanügyi Hivatala.

II. Nevelési program

II.1. Az iskola nevelési elvei és alkalmazásuk, pedagógiai alapelvek

Milyen legyen a református iskola?

Meghatározza Isten igéje, mércéje Jézus Krisztus.

„Elmenvén, azért tegyétek tanítványotokká minden népeket!”

A hitet nem lehet szembeállítani a tudománnyal. A hit ellentéte a hitetlenség, a tudásnak a tudatlanság.

A református iskola célja, hogy a tanításban igaz értékeket közvetítsen, növendékeit evangéliumi szellemben nevelje. Az iskola minden tevékenységét hassa át az Igéből táplálkozó református hit és az ökumenikus gondolkodás, legyen toleráns más felfogások, világnézetek, felekezetek iránt. Az iskola munkássága során tanúskodjon a teremtő Isten bölcsességéről, hatalmáról, Jézusban megjelenő kegyelmes, megváltó szeretetéről és a Szentlélek megvilágosító, eligazító, erőt adó szeretetéről.

Az Ige tanítása szerint nevelje növendékeit Isten és embertársai szeretetére, szolgálatára, a jó megtanulásának készségére, puritán életvitelre. Segítse abban, hogy harmonikusan növekedő, jellemes individuummá, szociális érzékenységű, demokratikusan, az élet küzdelmét vállaló, tevékeny, kreatív felnőtté váljon a test, lélek és a szellem egységében. Tudatosítsa bennük, hogy Isten ebben az országban, ebben a népben jelölte ki a helyüket, ezért kötelességük talentumaikkal jól sáfárkodniuk. Hazaszeretetük mellett tiszteljék és becsüljék más népek értékeit, a teremtett világot. Az életet féltő szeretettel óvják, védjék, környezetükre vigyázzanak.

A szó tiszta értelmében vett „református” hagyomány nem önmagára, nem történelmi örökségre, nem csak „hitvalló ősökre” mutat, hanem közvetlenül a kijelentett Igére: a Szentírás üzenetére és a testté lett Igére, Jézus Krisztusra.

A gyermekekkel, szülőkkel, tanárokkal szeretetben együttműködően lehet eredményesen tanítani, nevelni, így válhat sugárzó közösséggé, gyülekezetté az iskola.

Az egyházi iskolában a tanárok szolgálata a pedagógia. Hitvallásukkal, szaktudásukkal, életvitelükkel, egyéniségükkel, tisztességes, példamutató, empatikus magatartásukkal tölthetik be hivatásukat, lehetnek hitelesek.

A nevelésről

Minden élőlény, így az ember is génjeiben hordozza az információt. Ezzel a genetikai útmutatással kezdi meg az életet, ezeket a géneket „szólaltatja meg” a környezet. Nem minden „billentyű”, gén szólal meg, a környezetnek (szülői háznak, társadalomnak) ebben igen nagy szerepe van.

A nevelés növelése: ami az egyénben benne van, azt előhívni, növelni, nevelni kell. A pedagógia komoly tudomány, alapos, széleskörű ismeretet igényel, jó megfigyelést, és megfelelő empátiát. Ezért fontos a megfelelő környezet megteremtése: A keresztyén családi, gyülekezeti, iskolai környezetben történő nevelés. A növekedést az Úr adja. A növekedés megvalósulásához feltétlenül szükséges az odaadás, elsősorban szülőtől, a tanártól, a lelkésztől. A szint, amelyre el lehet jutni, különböző, meg kell találni az optimális foglalkozási módot és a megfelelő eszközöket, életkoruk és fejlettségi szintjükhöz, teherbírásukhoz. A gyermek nem tökéletlen felnőtt, hanem „tökéletes” gyermek. A neveléssel kívánatosá kell tenni a jót, az igazat, a szépet. Erre a Biblia közös olvasása a legfőbb alkalom. A Biblia inspiráló hatású a nevelésre, a tanításra. Az Ige megszólít: lásd milyen vagy, hidd el, megváltottalak, jer kövess, találd meg képességeid, egyéniséged, elhivatásod szerinti helyzeted, sáfárgodj jól talentumaiddal és az idővel, töltsd be hivatásod! Jézus a példakép.

A tanulókat felkészíteni, segíteni kell, hogy a megszólításnak, felszólításnak eleget tudjon tenni, célba jusson. Így válhatnak a tanulók érett, felelősséget vállaló keresztyén felnőttekké. Tanár és diák testvéri közösségben borulhat le egyetlen tekintély, Isten előtt.

A tanítás Isten mindenkorai népének Istentől rendelt kötelessége. Mózes Törvénykönyve különösen gyakran hivatkozik erre az isteni rendelésre: „Vegyétek azért szívetekre és lelketekre ezeket az Igéket... Tanítsátok meg.”

A tanítás Istentől kapott látás továbbadása nemzedékről nemzedékre.

„meg ne feledkezz azokról, amiket saját szemeddel láttál, ne vesszenek el emlékezetedből egész életedben! Ismertesd meg azokat fiaiddal és unokáiddal is.”

A tanítás Isten munkája, a „tanító” nem több (és nem kevesebb), mint Isten munkatársa, elhívott eszköze. Tehát nem emberi bölcsességet, még kevésbé saját személyes „bölcsességünket” kell továbbadnunk.

A tanítás mércéje és végső célja Isten igazsága, vagyis maga Jézus Krisztus. Az Ige fényében a tanítás arra való, hogy alkalmassá tegye, felkészítse az embert az Isten igazsága szerinti teljes életre.

A Szentírás természetesen nem foglalkozik tantervi és szaktárgyi részletkérdésekkel. Az igei szemlélet elvi alapja nem zárja ki, sőt elengedhetetlenül szükségessé teszi a különféle emberi tudományok ismeretanyagának meggyőződésünk szerint leghitelesebb, és lehetőségünk szerint legmagasabb szintű továbbadását.

Az igazi bölcsességhez vezető tanítás kötelezettségét szentírási alapon kell értelmeznünk. (Jób28:28)

A hitoktatás nevelési lehetőségei

A bibliai eseményeken és egyháztörténelmi alakokon, erkölcsi kérdéseken keresztül rámutathatunk az örök emberi problémákra. Az egyes szereplőkön keresztül megmutatkozó különböző kérdésekre és megoldásokra, a konfliktusokra, elbukásokra és újrakezdésekre, mindarra, ami ma is jellemző, csak a színhely változott meg.

A bibliai, egyházi történetek mára vonatkoztatása.

Az alap: az ismeretátadás.

A többlet: rávezetni a diákokat, hogy a bibliai epizódokban, az egyháztörténelmi eseményekben az egyes szereplők személyén át hogyan munkálkodik Isten, és a történelem folyamata nem a véletlen műve. Egy-egy téma kapcsán beszélgetés is van.

Az alap: „emberibb emberré” formálni a diákokat.

A többlet: az Istenhez való hitre eljutni. A hitre jutáshoz nagyon fontos az ismeret, ezért a református keresztyén hitre neveléshez az egyik legfontosabb színtér a hittanóra.

„A hit hallásból van.” Róm. 10,17

A tanítás mindenkori célja: Ismerd meg magad, a világot és Teremtődet, Megváltódat! Kívánatos, hogy a tanár egész egyénisége sugározza a tudás és hit eredményeit, értékeit. Nincs világnézeti semlegesség. Minden ember, illetve tanár valamit képvisel: ateizmust, liberalizmust, nihilizmust vagy keresztyén hitet. Tanítványaitat gondolkodásra, jó tájékozódásra kell nevelni, hogy az igazságot a hamisságtól, az értéket az értéktelentől meg tudják különböztetni, legyen véleményük, foglaljanak állást. Ne legyen sem a tanár sem a diák közömbös. A tanár ne csak oktasson, nem a közölt anyag mennyisége a fontos, hanem az elmélyítése.

Intézményünkben a nevelés és az oktatás – figyelemmel a NAT követelményeire, továbbá a magyar református iskolák autonóm életéből és hagyományaiból következő művelődési anyagra – Istennek a teljes Szentírásában adott kijelentésére, valamint a Második

Helvét Hitvallásban és a Heidelbergi Kátéban megfogalmazott hitelvek és a magyar kálvinizmus szellemében folyik.

A gyermek és adottságai Isten ajándéka. A nevelés alapvető színtere a család. A kereszteléskor tett szülői és gyülekezeti fogadalom megvalósulásának egyik lehetséges helyszíne a református iskola, amely a gyermeket Krisztusban testvérének fogadja el.

Intézményünk célja és feladata:

- tanulóinkat művelt, jellemes keresztyén emberekké az emberi értékek tisztelőivé, a magyar haza és nemzet hűséges áldozatkész, alkotó polgáraivá formálja, akik mindenkor készek az örökölt és a jelenkori kultúra valódi értékeit befogadni, gyarapítani és közvetíteni,
- református tanulóit egyházunk hitvalló tagjaivá nevelje,
- nem református tanulóit – vallásuk szabad gyakorlásának biztosítása mellett – saját felekezetük és a református egyház értékeinek megbecsülésére nevelje.

Ezek azok az általános célok és feladatok, melyeket a Magyarországi Református Egyház Közoktatási Törvénye (1995. évi I. Törvény) meghatároz.

Nevelési céljaink megvalósulását illetően akkor tekintjük nevelő és oktató munkánkat sikeresnek, ha iskolánk végzős diákjai legalább a 85-90%-a a nyolcadik évfolyam végén:

- minden tantárgyból megfelel az alapfokú nevelés-oktatás kerettanterveiben meghatározott továbbhaladási feltételnek,
- rendelkezik olyan bővíthető biztos ismeretekkel, készségekkel, képességekkel és jártasságokkal, amelyek képessé teszik őt arra, hogy a középiskolás követelményeknek a későbbiekben megfeleljen,
- határozott elképzeléssel bír saját közelebbi és távoli jövőjét illetően,
- a sajátos nevelési igényű tanulók sikeresen beilleszkedtek, együtt haladtak társaikkal, iskolai előmenetelük és szocializációjuk eredményes.

Az iskolai nevelés elsősorban a tanítás gyakorlatában valósul meg. Az oktatásban önmagában számos nevelőmozzanat, nevelési lehetőség rejlik. Ezek kiaknázása a tanár mestersége, művészete. Eléggé nem méltányolható érték rejlik abban, ha az iskolában azonos vagy legalábbis hasonló nevelési elvek alapján végzik oktatómunkájukat a tanárok.

Az egyházi iskolák tanárainak is szem előtt kell tartaniuk a tananyagban az állami alapkövetelményt, hogy az iskola átjárható legyen. Kiegészítjük az oktatási, hitbéli, egyházi és magyar vonatkozásokkal, ezért a tanároknak útmutatást, továbbképzést kell adni. Ezt nem mindig a vezetéstől kell elvárni. A pedagógusnak ismernie kell magas szinten szaktárgyának anyagát, amelyet át kell adnia tanítványainak. De látnia kell az egész folyamatot, amelybe az ő tevékenysége belefolyik. Tehát az egész oktatási rendszert, hogy ebben jól elhelyezze,

megfelelően hangsúlyozza az anyagot. Ennek szempontja az általános műveltség, a tanuló, tanulócsoporthat érdeklődési foka. Képességüknek megfelelően differenciáltan tanítsuk és segítsük, serkentsük a diákok intellektuális, érzelmi, akarati szintjének növekedését.

A tanárnak át kell adnia az ismereteket! Rendszeresen készüljön, tudjon aktualizálni, használja az ismeretátadás széles eszköztárát. Valamennyien valljuk, hogy csak a világosan, meggyőzően közölt pontos ismeretek nevelő hatására lehet számítani.

Az ismeretek megszerzése során legyen módjuk a diákoknak kételyek, tisztázatlanságok, ellenvetések megfogalmazására, kérdések feltevésére. Sőt, tanítsuk meg a diákokat alaposan, kritikusan megfigyelni, problémákat meglátni, kérdéseket helyesen megfogalmazni. A felfedezés öröme is adjon alkalmat a tanár. Tanítsuk meg őket eltérő ismeretek, vélemények szembesítésére, álláspontok objektív megvédésére. Ismerjék meg az értelmes és méltó viták „játékszabályait”. A nevelés indirekt módjait is alkalmazzuk.

Nem mellékes az iskolai környezet lelki, szellemi és biológiai tisztasága, a rend, a fegyelem belső és külső, egyéni és iskolai kialakítása, megvalósítása. Az értelmes és világos fegyelmet mind a tanárok, mind a diákok munkája érdekében meg kell követelni. Ez a védelmet és a biztonságot is magában hordozza.

A tanárnak az ismereteket ellenőrizni, számon kérni kell. Enélkül az oktatás nem mérhető, esetleg eredménytelen. Törekedjünk az igazságosságra, az objektív, reális értékjegyekre, erről tanítványainkat is győzzük meg, a diák előbb-utóbb érezze, önmaga is tudja reálisan, őszintén értékelni saját felkészülését.

II.2. Kiemelt intézményi célok, feladatok

Ezeket lebontva, saját intézményünkre megfogalmazva a Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola legfontosabb nevelési-oktatási céljai és feladatai:

- értékek közvetítésével kívánunk nevelni az élet tiszteletére, a természet szeretetére, az emberi munka és kultúra megbecsülésére, a rendszeres testedzés és az egészséges életvitel igényére, önfegyelemre, az igazság tiszteletére és igényére, a természetben és az emberi alkotásokban megjelenő szépség értékelésére,

- fontosnak tartjuk, hogy tanítványaink megismerjék a Szentírást, hitvallásainkat, a magyar református hagyományokat, a keresztyén erkölcs és életvitel értékeit, a keresztyén közösség hitmélyítő erejét,

- szeretnénk elősegíteni tanítványaink hitre jutását, jellemük, gondolkodásuk és ízlésük fejlődését. Megkeresni azt a területet, amelyen a legtöbb adottságot kapták, s ezen a területen eljuttatni őket az általuk elérhető legmagasabb szintre. Éppen ezért nagy hangsúlyt fektetünk a tehetséggondozásra és felzárkóztatásra.

- a sajátos nevelési igényű tanulóink sikeres beilleszkedése, többiekkel való együttthaladásának biztosítása. Segítő megkülönböztetéssel, differenciált, egyéni segítségnyújtással, elsősorban önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve kívánjuk biztosítani eredményes iskolai pályafutásukat, szocializációjukat.

- tanítványainkat a szülőkkel, a családdal együttműködve olyan személyiségekké kívánjuk nevelni, akik életigenlők, bizakodók, képesek a konfliktusok feloldására, akiknek fontosak a magyar és az egyetemes kultúra értékei, akik szeretik családjukat, iskolájukat, egyházukat, városukat, hazájukat, értük cselekvésre és áldozathozatalra is készek, akik tisztelik mások értékeit, szolidárisak a hátrányos helyzetűekkel, akik tevékeny, alkotó és segítőkész életre képesek,

- a sikeres munkaerő piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése,

- a digitális írástudás széles körű elterjesztése, mindennapi gyakorlattá válásának támogatása,

- a kompetencia alapú oktatás módszertanának, eszközeinek és eljárásainak alkalmazása,

- a pedagógusok módszertani kultúrájának folyamatos korszerűsítése,

- a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak lehetőség szerint egyénre szabott fejlesztése és megerősítése,

- az iskolarendszerben meglévő szelektív hatások mérséklése, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség biztosítása,

- szegregációmentes, együttnevelési környezet biztosítása kiemelt figyelemmel a differenciált tanulásszervezés technikáinak tanórán történő gyakorlati alkalmazására, a heterogén oktatás-szervezés gyakorlatának alkalmazására

- támogató tanári attitűd biztosítása tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokon egyaránt.

II.3. A nevelő-oktató munkánk eszközei, eljárásai

A nevelési-oktatási feladatok aktuális eljárásrendjét minden tanév elején a munkatervben határozzuk meg. Az egyes oktatásszervezési eljárások összefüggnek. Nem lehetséges, és nem is kívánjuk, hogy minden alkalmazott megoldás önálló tartalomra terjedjen ki. A programalkotásnál az iskola erőforrásainak ismeretében fontos szempont, hogy az egyes évfolyamokon alkalmazott tanulásszervezési eljárások hogyan épülnek egymásra, és hogyan függnek össze a hagyományos pedagógiai módszerekkel.

Céljaink és feladataink eredményes teljesítése érdekében fontos számunkra a NAT 2007 szabályozásának megfelelően a **kompetencia alapú oktatás bevezetése és elterjesztése**. A kompetenciamérések tapasztalataiból kiindulva a tanulói különbözőségek idejében történő felismerésével, a szervezeti keretek biztosította lehetőségek függvényében, egyénre szabott haladási ütem biztosítására törekszünk. A tanítási órákon differenciált tevékenységi formák szervezése, a rendelkezésre álló éves órakeret racionális felhasználásával csoportbontásos oktatás, IKT taneszközök, hatékony, változatos tanítási módszerek alkalmazása, a tanulás tanítása, sikeres új pedagógiai eljárások, módszerek kipróbálása, „honosítása”, a tanulói tevékenykedtetés előtérbe helyezése elvárás iskolánk innovatív pedagógusaival szemben. A NAT 2012 változásait is figyelembe véve az iskola pedagógusai törekednek a következetes, fokozatosan nehezedő követelménytámasztásra, és a tanulói teljesítmények változatos formájú, személyre szóló folyamatos ellenőrzésére, értékelésére.

A köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 5.§ (1) határozza meg a köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka szakaszait. A b) pont szerint:

„az alapfokú nevelés-oktatás szakasza, amely az első évfolyamon kezdődik, a nyolcadik évfolyam végéig tart és két részre tagolódik:

- ba) az első évfolyamon kezdődő és a negyedik évfolyam végéig tartó alsó, és
- bb) az ötödik évfolyamon kezdődő és a nyolcadik évfolyam végéig tartó felső tagozat”.

Iskolánk arculatához hozzátartozik a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók együttnevelése. Intézményünkben a 2008/2009-es tanévtől szervezzük meg a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet (a nevelési-oktatási intézmények működéséről) 39/D és 39/E bekezdésében foglaltak alapján az **integrációs felkészítést**. Az esélyt teremtő nevelés és oktatás megszervezése során az integrációs felkészítésben részt vevő gyermekek, tanulók a szociális

helyzetükből és fejlettségükből eredő hátrányok ellensúlyozása céljából a többi gyermekkel, tanulóval együtt, azonos iskolai osztályban, osztálybontás esetén azonos csoportban vesznek részt a foglalkozáson, illetve tanulnak, oly módon, hogy az érintett gyermekeknek, tanulóknak a többi gyermekekhez, tanulókhöz viszonyított aránya nem haladhatja meg a jogszabályban meghatározott mértéket. A különleges pedagógiai célok megvalósításához igazodó tevékenységet a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 67. pont 171-172.§ alapján végezzük.

Az intézmény a fenntartó támogatásával kiemelten kezeli az esélyegyenlőségi célú intézkedéseket, a **heterogén oktatás-szervezés** elveinek való megfelelést. A tanórai differenciálás heterogén csoportszervezéssel a kompetencia alapú oktatás és az IPR rendszer intézményünkben való meghonosításával együtt épült be a mindennapok pedagógiai gyakorlatába. Az ekként differenciált tanulásszervezés feltételeit, munkaformáit, módszereit, a tanulók megismerését, fejlesztését és értékelését, a megváltozott pedagógusszerepre való felkészülést pedagógusaink továbbképzések keretében sajátították el. Az elsajátított ismeretek alkalmazása elvárás, amelyet tanórai látogatások alkalmával ellenőriz az iskolavezetés.

A hatályos Alapító okirat szerint iskolánk **sajátos nevelési igényű tanulók ellátására** is jogosult. Szakértői vélemény alapján, a központilag biztosított illetve a fenntartótól kapott órakeret felhasználásával a helyi tantervben leírtak szerint fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások és szaktárgyi korrepetálások szervezése történik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, beszéd fogyatékos, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő tanulóknak. A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusaink és a tanulók fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus közösen, állandó együttműködésben vesznek részt.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 97 § (6) értelmében a 2012/2013. tanévtől kezdődően az általános iskolai nevelés-oktatás első, ötödik osztályában, felmenő rendszerben kell bevezetni a **mindennapos testnevelést**.

II.3.1. A kompetencia alapú oktatás

Iskolánk olyan befogadó, és tanulóközpontú intézmény, ahol mindenki arra törekszik, hogy tanulóink a sokoldalú ismeretszerzés lehetőségeivel élve, életkori sajátosságaiknak, lehetőségeiknek megfelelően megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához. A sajátos nevelési igényű tanulókkal való munka esetében is ezek az irányadó elvek, igazodva a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez.

II.3.1.1. A kulcskompetenciák

A kulcskompetenciák azokat a tudásokat és képességeket összesítik, amelyek birtoklása alkalmassá teszi a diákokat egyrészt a gyors és hatékony alkalmazkodásra a változásokkal átszótt, modern világhoz, másrészt aktív szerepvállalásra e változások irányának és a tartalmának a befolyásolásához. Ezek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári létehez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához. Mindegyik egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Anyanyelvi kommunikáció: az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Idegen nyelvi kommunikáció: az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése. Az egyén nyelvtudásának szintje

változhat a hallott szöveg megértése, a beszédképesség, az olvasott szöveg értése, az írásképesség, az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és érdeklődése szerint.

Matematikai kompetencia: a matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. A kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia – eltérő mértékben – felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést ezek alkalmazására.

Természettudományos kompetencia: készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk és irányítsuk cselekvéseinket. A természettudományos kompetencia kritikus és kíváncsi attitűdöt, az etikai kérdések iránti érdeklődést, valamint a biztonság és a fenntarthatóság tiszteletét egyaránt magában foglalja.

Digitális kompetencia: a digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak (IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje; továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

A hatékony, önálló tanulás: a hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy a tanuló legyen képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Ismerje fel szükségleteit és lehetőségeit, a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Szociális és állampolgári kompetencia: A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt

a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti a tanulót a mindennapi életben - a munkahelyén is - abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót s a mozgóképet.

II.3.1.2. A kompetencia alapú oktatás implementációja

A TÁMOP 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázat biztosította a háttérét a kompetencia alapú oktatás mindkét feladatellátási helyen történő bevezetésének. A 2018/2019-es tanévtől kezdődően az alábbi tartalmak kerülnek megvalósításra (az iskola helyi tantervében és az éves munkatervekben részletesen szabályozott módon):

- Adott tanulócsoportban, a „**Szövegértés-szövegalkotás**” kulcskompetencia területen tanévet átfogóan, teljes tanórai lefedettséget biztosító kompetencia alapú oktatási program, programcsomag bevezetése, alkalmazása mindkét feladatellátási helyen.

- Adott tanulócsoportban, a „**Matematika**” kulcskompetencia területen tanévet átfogóan, teljes tanórai lefedettséget biztosító kompetencia alapú oktatási program, programcsomag bevezetése, alkalmazása mindkét feladatellátási helyen.

- **Műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása**, legalább egy műveltségterületen mindkét feladatellátási helyen.

- Az implementációs tevékenységet segítő, a kulcskompetenciák fejlesztését támogató **modern pedagógiai módszertan alkalmazása** mindkét feladatellátási helyen:

 - * Legalább egy **témahét** megszervezése tanévenként

 - **IKT** eszközök használata, digitális készségek fejlesztése, azaz a digitális tartalmak, taneszközök oktatási gyakorlatban való használata, digitális készségek fejlesztése mindkét feladatellátási helyen.

 - A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók esélyegyenlőségének javítása, a gyerekek integrálását elősegítő programok intézményi alkalmazása, az elsajátítottak intézményi adaptációjának megvalósítása, a szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása, IPR módszertannal megvalósított tanórák mindkét feladatellátási helyen.

 - Az intézmények közötti horizontális tanulás elősegítése érdekében, az iskolánk sajátosságainak megfelelő, a tervezett fejlesztésekhez illeszkedő, már kifejlesztett, kipróbált és jól bevált pedagógiai módszerek, eljárások megismerése, adaptációja, elterjesztése, **"jó gyakorlatok" átvétele**, alkalmazása és terjesztése mindkét feladatellátási helyen.

 - Az intézmény **saját innovációinak** megvalósítása, amely a helyi igényekhez igazodva, az egyéni fejlesztéseket, a nevelés-oktatás eredményességének fokozását, az

esélyegyenlőség kiteljesítésére hatékony és sikeres, az egyéni fejlődést támogató oktatási utak, programok, nevelési eljárások, tanulásszervezési módok kidolgozását, azok gyakorlati megvalósítását szolgálja mindkét feladatellátási helyen.

- **Átfogó intézményfejlesztés** megvalósítása, a fejlesztések eredményeinek az intézmény mindennapi gyakorlatába való beillesztését, a pedagógiai szemléletváltást segítő tevékenységek megvalósítása mindkét feladatellátási helyen, ezen belül az intézmény pedagógiai dokumentumainak módosítása, oly módon, hogy az iskola pedagógiai innovációjának fenntarthatóságát biztosítsa.

- Az iskola pedagógiai programjának és informatikai stratégiai tervének összehangolása az IKT alapú kompetenciafejlesztés céljaival mindkét feladatellátási helyre vonatkozóan.

II.3.2. „Napközi” - tanulószoba

Egy jól kidolgozott célrendszernek megfelelő tudatos pedagógiai tevékenység biztosíthatja az eredményes nevelő-oktató munkát. A NAT az iskolák célrendszerét a műveltségi területek oktatásának közös követelményei cím alatt összegzi. Itt kiemelten az alábbi célok, feladatok, követelmények szerepelnek:

- hon- és népismeret,
- Európához és a nagyvilághoz való kapcsolódás,
- környezeti nevelés,
- kommunikációs kultúra,
- testi és lelki egészség,
- tanulás,
- pályaorientáció.

Napköziben/tanulószobán a célrendszerek összegzésekor az évtizedek során kialakultak mellett az említett dokumentumban található célokat, feladatokat is figyelembe vettük.

Az általános iskolai nevelés céljának megvalósítása, a családi nevelés részbeni pótlása, a szocializációs és személyiségformáló, valamint a rendkívül fontos gyermekvédelmi funkció betöltése érdekében az alábbi feladatokat kell elvégeznie a napközinek.

A napközi/tanulószoba járuljon hozzá az iskolában folyó értelmi nevelés feladatainak megoldásához, a gyermek értelmi képességeinek maximális fejlesztéséhez, a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és a sajátos nevelési igényű tanulók fejlődésének segítéséhez. Biztosítsa a tanulók számára az iskolai feladatokra való naponkénti nyugodt és eredményes felkészülés lehetőségeit, a hiányok pótlását. Az iskola nevelőtestületének hatékony közreműködésével hathatós segítséget adjon a tanulmányi munkában való előrehaladáshoz, a tanulmányi színvonal emeléséhez. A napközi/tanulószoba nevelje a tanulókat az iskolában szerzett ismereteik gyakorlati életben való alkalmazására, felhasználására. Erősítse a tanulóknál az aktivitást. A mindennapi munka körütekintő megszervezésével alakítsa a napközis gyermekekben a pozitív munkaszokásokat, és a fizikai, szellemi munkához való helyes viszonyt.

A napközi/tanulószoba segítse és mélyítse el a tanulók erkölcsi nevelését.

A napközi/tanulószoza változatos, gazdag tartalmú kulturális foglalkozásokkal és az életkorhoz méretezett elégséges, igényes szabadidő biztosításával járuljon hozzá a művelt, szabadidejét kulturáltan eltöltő gyermek neveléséhez.

A napközi/tanulószoza tevékenyen vegyen részt ez egészséges, erős, edzett, lelkiileg, érzelmileg gazdag ifjúság nevelésében.

A napközi/tanulószoza magas színvonalú higiénikus, esztétikus, otthonias környezetet biztosítson.

Az alábbi értékeket tartjuk fontosnak:

- a keresztyén értékrend,
- a magyarságtudat,
- a tudás,
- a kulturális érdeklődés és tolerancia,
- az akarat és a jellem,
- a másik emberrel való törődés,
- a rászorulóknak segítése.

A napköziben/tanulószozában az iskolával és a családdal összhangban a teljes személyiség nevelésére törekszünk. A nevelés folyamatában a játéknak és a munkának, mint mindennapos tevékenységnek kell helyet kapnia. Igyekszünk kihasználni a játék óriási nevelőszerepét. A napközi/tanulószozai tevékenységek szerves részévé igyekszünk tenni a gyerekek által szabadon választott értelmes tevékenységeket. A kötelező és a szabadon választható tevékenységek során törekszünk az önállóság, az alkotóképesség és az önfejlesztés igényének, képességének fejlesztésére.

Otthonosság a napköziben/tanulószozában

A napközi/tanulószoza nem pótolhatja a jó családi otthont, hiszen itt jelentősen mások a nevelési körülmények. Azonban biztosítani lehet a gyermekek számára a sokoldalú érzelmi, tartós személyi kapcsolatokat, a védettséget, a biztonságérzetet és a pozitív irányú személyiségfejlődéshez szükséges nevelő hatásokat. Egyértelműen a napközi/tanulószoza légköre határozza meg, hogy a gyerekek otthon érzik-e magukat. A legfontosabbnak azt tartjuk, hogy a nevelő és a gyerekek között bensőséges érzelmi kapcsolat alakuljon ki.

II.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze. Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladataink:

A tanulók erkölcsi nevelése: az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.

A tanulók értelmi nevelése: az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése. A megállapított sajátos nevelési igény kezelésére vonatkozó pedagógiai eljárások alkalmazásával a tanulási nehézségek mérséklése. A világ megismerésére való törekvés igényének kialakítása.

A tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése: az emberi együttélés szabályainak megismertetése. A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása. A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása. Igény kialakítása a közösségi tevékenységekre. A család, a kortárs csoport megszólítása, elfogadása, közösségi rendezvényeinkbe való bevonása.

Pedagógiai munkánk része a sajátos nevelési igényű tanulók oktatása, nevelése. Így fontos feladat az együttnevelés során a „másság” iránti toleráns viselkedésformák kialakítása, a gyermeki személyiségbe való beépítése. A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes társadalmi integrációja érdekében lényeges feladat az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A tanulók érzelmi (emocionális) nevelése: az élő és élettelen környezete jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítető érzelmek kialakítása.

A tanulók akaratni nevelése: az önismeret, a tanulók saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó igény felébresztése. A kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása.

A tanulók nemzeti nevelése: a szülőhely és a haza múltjának és jelenének megismertetése. A nemzeti hagyományok, a nemzeti kultúra megismertetése, emlékeink tisztelete, ápolása, megbecsülése. A hazaszeretet érzésének felébresztése.

A tanulók állampolgári nevelése: az alapvető állampolgári jogok és kötelességek megismertetése. Az érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény az iskolai és a helyi közéletben való részvételre.

A tanulók munkára nevelése: az emberek által végzett munka fontosságának tudatosítása. A tanulók önellátására és környezetük rendben tartására irányuló tevékenységek gyakoroltatása.

A tanulók testi nevelése: a tanulók testi képességeinek fejlesztése, a testmozgás iránti igény felkeltése. Egészséges, edzett személyiség kialakítása. Az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságának tudatosítása, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

II.5. Egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

II.5.1. Jogszabályi környezet

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012.(VI.8.) Korm. rendelet
- a kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet
- 26/ 1997. (IX.3.)NM.rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 46/2003. (IV. 16.) OGY határozat az Egészség Évtizedének Népegészségügyi Programjáról

II.5.2. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola egészségnevelési programja

II.5.2.1. Helyzetelemzés

Személyi feltételek: A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskolában az egészségnevelési tevékenység személyi feltételei biztosítottak, mivel valamennyien pedagógiai végzettséggel rendelkezünk. A kollegák között egészségügyi szakember nincs, de a testület többsége jogosítvánnyal rendelkezik, így az esetleges iskolai balesetek sérültjeinek ellátását azonnal megteesszük. Az iskola épülete mellett lévő gyermekorvosi szakrendelő az iskolaorvosi szakrendelést is ellátja. A gyermekorvos egyben az iskolaorvos, bármilyen orvosi beavatkozást igénylő eset azonnal szakkézbe kerül. Az iskolaorvos mellett iskolavédőnök segíti a munkát a gyakorlatban.

Tárgyi feltételek: Az egészséges életmód tárgyi feltételei az iskolában maximálisan biztosítottak. Az épületegyüttes két gyér forgalmú út mentén csodálatos parkkal övezett kertben van. Az ápolt növényzet, a téli kert, a virágok, a világos, esztétikus tantermek önmagukban nevelési tényezők, melyek a hangulatra is hatással vannak. A tantermek mérete, berendezése az életkori sajátosságoknak és a létszámoknak megfelelő, a természetes megvilágítás és a szellőztetés biztosított. A termek padozata parketta, linóleum, járólappal, hideg idő esetén központi fűtésű radiátor illetve gázkonvektorok biztosítják a megfelelő hőmérsékletet. A mesterséges megvilágítás az előírt normáknak megfelelő.

A testnevelés órákat két tornaszobában tartjuk (esős időben vagy fűtési szezonban) az atlétikus mozgásra, sport-játék tevékenységre a sportpályán kerül sor. Itt zajlanak a tömegsport foglalkozások a labdajátékok is. Az öltözők tiszták, méretben megfelelőek a személyi higiéné iskolai feltételei biztosítottak. (WC-k, tusolók, ivóutak a folyosókon és a szabadban, kézmosók stb.)

A közétkeztetés tárgyi feltételei a 2004-2005-ös tanévtől ideálisnak mondhatók. Szép, esztétikus, tiszta, éttermi színvonalú ebédlő, a szabványoknak megfelelő melegítő konyha áll rendelkezésre. Az étkezés előtti kézmosás a helyszínen biztosított. A napközis diákok minden étkezéskor az ebédlőben vannak (tízórai, ebéd, uzsonna). A nem napközis diákok uzsonnaszünetben nevelői felügyelet mellett abban az osztályteremben fogyasztják el tízórait, amelyben órájuk volt.

Tartalmi munka: A tanulók és környezetük egészséges életmóddal kapcsolatos, egészségmegtartással összefüggő szokásai változóak. Mivel igen sokan rossz lakásviszonyok, nehéz körülmények között élnek, anyagi kondícióik szerények, olykor alapvető tisztálkodási elvárásokkal is az intézményes nevelés keretei között találkozhatnak először (napi mosakodás, étkezés előtti kézmosás, kulturált WC használat, fogmosás, stb.)

Az egészségnevelés szinterei:

1.
tanórai

2.
tanórán kívüli

iskolai szervezés

iskolán kívüli
szervezés

Valamennyi tanórán a kollegák figyelmeztetik a diákokat a helyes testtartásra. A tanórákon (a biológia, kémia, osztályfőnöki, környezetismeret, testnevelés) a tananyag adta lehetőségeket használjuk ki. Az osztályfőnöki órák keretén belül 10 óra anyaga kötelezően épül be a tematikába.¹

Fizikai állóképesség mérése: Iskolánkban a gyerekek fizikai állóképességét 2 alkalommal szoktuk mérni. Az első mérést szeptember második felétől kezdődően október első hetéig mérjük. Egy füzetbe minden gyerek neve mellé kerül az elért eredménye. Minden hónap végén időre futjuk a hosszútávú futást és ez is beírásra kerül. Az elért fejlettségi szintet április második felétől kezdődően mérjük. Egy hét, azaz három testnevelés órát vesz igénybe, míg felmérjük az eredményeket. A gyerekekkel megbeszéljük a személyre szabottan kinémmennyit nőt %-ban a fizikai állóképessége. A mérendő feladatok:

- rövidtávú futás mérése 60 m, 100 m,
- hosszútávú futás mérése,
- négyütemű fekvőtámasz időre 1'/db
- súlypontemelkedés,
- helyből távolugrás.

Több év óta amióta a különböző próbák megszűntek, nem is kellett kötelezően mérni a gyermekek fizikai állóképességét. Mi az iskolánkban minden évben megcsináljuk, mert a gyerekek szeretnek eredményért dolgozni.

Egészségnevelési tevékenységünk a tanórákon kívüli alkalmakon is megfelelő hangsúlyt kap.

¹ lásd: „A” melléklet

A tanulók munkarendjét a közoktatási törvény szabályozza. Mind a szellemi terhelés, mind a testi nevelés törvény által megszabott időkereteit betartjuk. A testmozgás változatosságát mutatja, hogy diákjaink nemcsak testnevelés órákon, tömegsport foglalkozásokon vesznek részt, de számukra tánc, népi gyermekjáték, udvari játszótér, napközis sportjáték foglalkozás, tanulmányi séta biztosítja a szabad levegőn való mozgást, az egészséges terhelést.

A felső tagozatban tanuló diákjaink mintegy 20%-a városi sportegyesületek tagja.

Iskolánkban a GYIV felelős egyben a testnevelő tanár, koordinációjával a 7., 8. osztályosoknak bemutatjuk az egészségkárosító hatások következményeit (videósorozat), a látottakat kerekasztal beszélgetések követik.

Diákjaink részére az iskolai ünnepeket a Református Templomban tartjuk. A felemelő hangulatú körülmény révén karban tarthatjuk lelki egészségünket, a templomi ünnepek, egyházi alkalmak, a szeretetvendégségek megfelelő alkalmak erre.

Évente részt veszünk vöröskeresztes vetélkedőkön, valamint a baleset-megelőzési vetélkedőkön rendszeresen eredményesen szereplünk.

A nyári táborozások, a kirándulási terv alapján szervezett osztálykirándulások a tanulók egészséges életszemléletét hivatottak kialakítani, valamennyi nevelési alkalom munkánkban.

Balesetmegelőzés, egészségvédelem: Intézményünkben minden tanév első két osztályfőnöki óráját a munka- és balesetvédelem jegyében tartjuk, s a házirendet beszéljük meg. Ezt megelőzi a tanévnyitó tanácskozáson elhangzó munka-, tűz- és balesetvédelmi oktatás, amelyen minden dolgozó kötelezően részt vesz. A tűzvédelmi oktatást gyakorlati bemutató kíséri, s a riadóterv alapján évente tűzriadót tartunk.

A balesetmegelőzési tevékenység folyamatos, a szünetekben nevelői ügyelet működik tanulók segítségével, az intézményvezetés részéről napi ellenőrzés van.

A tanulók figyelmét felhívjuk a balesetveszélyes játékok következményeire, a baleseti veszélyforrásokra. Az intézményben történt balesetekről a jogszabályi előírásoknak megfelelően baleseti jegyzőkönyvet veszünk fel, az esetet kivizsgáljuk a tanulságokat levonjuk.

A gyermekek megbetegedését megelőzendő, egészségük védelmében rendszeresen felhívjuk a figyelmet a réteges öltözködés előnyeire, a dohányzás ártalmaira. Intézményünk dohányzásmentes, sem a pedagógusok, sem a technikai személyzet nem dohányzik.

Az iskolában járó krónikus asztmás betegségben vagy más gyógyszeres kezelésre szoruló diák ellátását, a felnőtt beavatkozási lehetőségét és korlátait a szülő a gyermek

tanítójával megbeszéli. Intézményünkben tanuló mozgáskorlátozott diákokat mind az osztály, mind az iskolaközösség befogadja, segíti. A tanulótársak felváltva ügyeletet adnak mellé.

Az iskola kapcsolatai: Az intézményvezetés kapcsolatot tart fenn az iskolaorvossal, rendőrséggel, a vöröskereszttel, s a szülőkkel történő kapcsolattartás kulcsemberei az osztálytanítók és osztályfőnökök. Az iskolavédőnő segítségével rendszeresen átvizsgáljuk tanulóink haját, s az ÁNTSZ segítségével a tanuló szülője a kezelést elvégzi, s a gyermek mindaddig nem jön közösségbe, míg a probléma meg nem szűnt, s ezt igazolással dokumentálja.

II.5.2.2. Alapelvek

A jó egészség alapvető forrása a társadalmi, gazdasági és egyéni fejlődésnek, és fontos dimenziója az élet minőségének. Az egészség azáltal keletkezik, hogy az ember törődik saját magával és másokkal, hogy képes döntéseket hozni és életkörülményeit kézben tartani, továbbá azáltal, hogy a társadalom, amelyben él, olyan feltételeket teremt, amelyek lehetővé teszik az egészség elérését valamennyi tagja számára. Az iskolának minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését; személyi és tárgyi környezetével segítenie kell azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek egészségi állapotát javítják.

II.5.2.3. Pedagógiai hitvallás, célmeghatározás

Az egészségnevelés rövid távú céljai:

Olyan egészségmagatartás kialakítása a tanulóknál, amely az alábbi pillérekre nyugszik:

- Személyi higiéné: a test tisztántartása, a bőr szerepe; szexuálhigiéné; mentálhigiéné; lelki egészségvédelem.
- Egészséges táplálkozás: élettani alapismeretek (anyagcsere); élelmi anyagok, tápanyagok; energia, tápanyagszükséglet; táplálékpiramis; egészséges táplálkozás; helytelen táplálkozási szokások.
- Több mozgás: a mozgás, aktivitás jelentősége az ember életében; a mozgáshiány okozta problémák, az inaktív életmód következményei.
- Stressztűrés, stresszkezelés: a stressz jelentősége, hatása az emberi szervezetre; a pozitív és negatív hatások feldolgozása, elhárítása.

- Balesetmegelőzés: otthoni balesetek, iskolában előforduló balesetek, az utcán és a közösségekben megjelenő veszélyforrások.
- Szexualitás: szexuális viselkedés; biológiai reprodukció; születésszabályozás, fogamzásgátlás, terhesség, növekedés, fejlődés, szexuális felelősség, nemi úton terjedő betegségek.
- „Nem!” a dohányzásra: a hozzászokás veszélye, akarati tényezők, motiváció, környezetünk iránti felelősségérzet.
- „Nem!” az alkoholfogyasztásra: a szervezet reakciói, a szervrendszerek megváltozott működése; a személyiség átalakulása, hatása a szűkebb és tágabb társadalmi környezetre.
- Drogtagadás: leépülés, a személyiség megváltozása, elvonási tünetek, tolerancia; egyéni és társadalmi problémák; szenvedélybetegségek.
- Időben orvoshoz fordulás: preventív szemlélet jelentősége; szűrővizsgálatok fontossága, lényege.

Az egészségnevelés általános (hosszú távú) céljai:

- Egységes prevenciós szemlélet kialakítása: egészséget támogató életmód gyakorlása, környezeti károsító tényezők lehetőség szerinti kiiktatása, a betegség megelőzése.
- Az esélyegyenlőség elvének a mindennapi élet színterein az egészség, az egészségfejlesztés tekintetében való érvényesítése.
- A mozgásgazdag életmód, a testedzés szerves szükségletté váljon, a sportolás közösségi és társadalmi programként általánosan elfogadott legyen.
- A család mellett az iskola váljék az egészségfejlesztés kiemelkedő színterévé.
- Az iskoláskorú gyermekek helyes egészségmagatartásának kialakítása.
- Az iskola atmoszférája és tárgyi környezete legyen alkalmas az egészségbarát életformákat támogató üzenetek befogadására és továbbadására.
- Mentális betegségek megelőzése, a tanulók lelki egészségi állapotának, és életminőségének javítása, az egészségtudat fejlesztése, a lelki egészségnek, mint értéknek a felmutatása.
- Drogtagadás, az egészségre káros szokások mellőzésének segítése, erősítése.
- Pozitív döntéshozás: a „nemet mondani problémahelyzetekre” elősegítése.
- A közösségi akciók erősítése az egészségfejlesztés, a jobb egészségi állapot elérése érdekében
- Az egyéni képességek fejlesztése, az egyén saját egészsége és környezete feletti fokozottabb ellenőrzés gyakorlása és az egészség szempontjából kedvező alternatívák választása terén.

II.5.2.4. Feladatok

A helyes egészségmagatartás kialakítása érdekében az iskola feladata:

- Készítsük fel a gyerekeket arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.
- A sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást alakítsunk ki.
- A környezet – elsősorban az iskola, a háztartás, a közlekedés, a veszélyes anyagok – leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit ismertessük.
- Készítsünk fel veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.
- Készítsünk fel az önálló gyalogos és tömegközlekedésre, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.
- Nyújtsunk támogatást a káros függőséghez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol-és drogfogyasztás, rossz táplálkozás) kialakulásának megelőzésében.
- Foglalkozzunk a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel.
- Fordítsunk figyelmet a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre
- Az iskolai környezet által biztosítsuk a tanulók egészséges testi, lelki, szociális fejlődését
- Az iskolavédőnő segítségével rendszeresen átvizsgáljuk tanulóink haját, felvilágosító tájékoztatást tart.
- Évi két alkalommal fogászati rendelésre visszük tanulóinkat.
- A mindennapos testedzést építsük be a tanrendbe.
- Sportorvos tájékoztatója segítse az egészséges életmódra nevelést.
- Iskolapszichológussal kerekasztal beszélgetést szervezzünk.
- A rendőrkapitányság segítségével felvilágosító ankétokat tartunk, valamennyi osztályfőnök a tanév indításakor és zárásakor balesetvédelmi oktatást tart.
- A szakrendelés védőnője a tanulók életkorához alkalmazkodva felvilágosító tájékoztatást ad.
- Videós anyag megtekintése után kerekasztal beszélgetés.
- Diszko balesetek okairól rendőrségi tájékoztató.
- Az egészségneveléshez kapcsolódó jeles napokat megünnepeljük.
- Bekapcsolódunk országos versenyekbe, vetélkedőkbe.

II.5.3. A program megvalósításához szükséges erőforrások

Anyagi: a felmerülő igények és az iskola anyagi lehetőségeinek figyelembevételével, esetleges pályázati erőforrások igénybevételével valósulnak meg a programok.

Humán:

- iskolai alkalmazásban: programfelelős; DÖK vezető; segítő pedagógus (a megvalósítókat tanév elején az iskolavezetés jelöli ki az éves munkatervben).

- nem pedagógus: ÁNTSZ, iskolaorvos, iskolavédőnő, polgármesteri hivatal, gyámügy rendőrség (a programfelelős kéri fel az iskolai alkalmazáson kívüli segítőket a megvalósuló program jellegétől függően).

II.5.4. A program értékelése

Az ellenőrzés, értékelés a célkitűzés megvalósításának felülvizsgálatát jelenti. Célszerű a programokat legalább évenként értékelni, a megvalósítás arányát is vizsgálni. Az értékelés eredménye újabb információt ad a programról. Követhetővé válik, mi az, amit meg lehetett valósítani, melyek voltak a sikeres tevékenységek. Ezek alapján módosítható a célkitűzés, megváltozhatnak, eltolódhatnak a hangsúlyok. Célszerű egy újabb állapotfelmérést is végezni, majd a fenti információk alapján intézkedési tervet készíteni a következő évek egészségnevelési munkájához.

II.5.5. Egészségtan az osztályfőnöki órákon („A” melléklet) (megtekinthető elektronikus és papír alapon az igazgatóhelyettesi irodában)

II.6. Elsősegély nyújtási ismeretek

Az elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátítása tanítási órákon (osztályfőnöki, biológia, technika, kémia, testnevelés, osztályfőnöki) és a tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos, a tanulók fejlődését szolgáló pedagógiai tartalmú foglalkozásokon) valósul meg.

Az elsősegélynyújtás célja a hirtelen egészségkárosodás megállapítása vagy feltartóztatása. Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja a hasznos ismeretek nyújtása a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokról, az egészség megbecsülésére és megőrzésére való nevelés, a felelősségteljes és szabálykövető magatartás kialakulásának megalapozása, ezen túl a tanuló saját kompetenciái ismeretében merjen és hatékonyan tudjon „éles” helyzetben is segítséget nyújtani a rászorulóknak.

Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

a) elméleti ismeretek elsajátítása

- természetismeret tanítási órán: baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek, élősködők az emberen és a lakásban;
- osztályfőnöki órán: általános tudnivalók az elsősegélynyújtásról, fontossága, értesítendő telefonszámok, interaktív elsősegély-oktatás általános iskolásoknak;
- biológia tanítási órán: az elsősegélynyújtás folyamata, formái;
- kémia tanítási órán: égés, mérgezések elsősegély-nyújtási ismeretei;
- fizika tanítási órán: elsősegélynyújtás elektromos baleset esetén;
- technika tanítási órán: veszélyes anyagok elsősegély - nyújtási tudnivalói a háztartásban, ételmérgezések elsősegély-nyújtási tudnivalói, az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások elsősegély-nyújtási tudnivalói, teendők a károsodás elhárítása érdekében, ill. károsodás esetén;
- testnevelés tanítási órán: a csontrendszer sérüléseinek elsősegély-nyújtási tudnivalói, kimentés vízből;

b) gyakorlati ismeretek elsajátítása

- természetismeret és biológia tanítási órán: sebkezelés, mesterséges légzés, szívmasszázs, kullancs és rovarcsípések kezelése
- 6. évfolyamon: veszélyes anyagok és kerülésük a háztartásban (kozmetikai anyagok, tisztítószeres, oldószeres, festékek, növényvédő szerek, irtószeres, műszaki célú vegyi anyagok és az ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok);

- 6. évfolyamon: ételmérgezések elsősegélynyújtási tudnivalói (baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek, hulladékszelektálás, tárolás a fertőzések elkerülése érdekében, ételmérgezések fajtái és megelőzésük, elsősegély-nyújtási tudnivalói);
- 6. évfolyamon: az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások (napszúrás, leégés, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, kullancs-és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban, a veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, ill. károsodás esetén);
- 7. évfolyamon: sebkezelés;
- 8. évfolyamon: mesterséges légzés, szívmasszázs;
- testnevelés tanítási órán a 7. és 8. évfolyamon: a csontrendszer sérülései (csont-törés, repedés megállapítása, teendők nyílt törés esetén, ízületek sérülései, ficam, rándulás, elsősegélynyújtás a mentők megérkezéséig);

délutáni csoportfoglalkozásokon, az 1-6. évfolyamon:

- elsősegélynyújtási alapismeretek ismétlése játékos feladatokkal;
- elsősegélynyújtással kapcsolatos tesztlapok, vetélkedők, versenyek;
- történetekkel illusztrált előadások, filmek az elsősegélynyújtásról.

II.7. Környezeti nevelési program

II.7.1. Jogszabályi környezet

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012.(VI.8.) Korm. rendelet
- a kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet

Tekintettel kell lenni még az alábbi szabályozókra:

- Környezetvédelmi tv. 1995.LIII. 54.§,
- Természetvédelmi tv. 1996.LIII.54.§,
- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról

II.7.2. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola környezeti nevelési programja

II.7.2.1. Helyzetelemzés

Személyi feltételek: A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskolában a környezeti nevelési tevékenység személyi feltételei biztosítottak, mivel valamennyien pedagógiai végzettséggel rendelkezünk. Mind a tantestület, mind az iskola valamennyi dolgozója elkötelezett a környezeti nevelés irányában, ezt a munkakörülményeink is igazolják.

Tárgyi feltételek: A környezeti nevelés tárgyi feltételei az iskolában maximálisan biztosítottak. Az épületegyüttes két gyér forgalmú út mentén csodálatos parkkal övezett kertben van. Az ápolt növényzet, a téli kert, a virágok, a világos, esztétikus tantermek önmagukban nevelési tényezők, melyek a hangulatra is hatással vannak. A tantermek mérete, berendezése az életkori sajátosságoknak és a létszámoknak megfelelő, a természetes megvilágítás és a szellőztetés biztosított. A termék padozata parketta, linóleum, hideg idő esetén központi fűtésű radiátor illetve gázkonvektorok biztosítják a megfelelő hőmérsékletet. A mesterséges megvilágítás az előírt normáknak megfelelő.

A testnevelés órákat két tornaszobában tartjuk (esős időben vagy fűtési szezonban) az atlétikus mozgásra, sport-játék tevékenységre a sportpályán kerül sor. Itt zajlanak a tömegsport foglalkozások a labdajátékok is. Az öltözők tiszták, méretben megfelelőek a személyi higiéné iskolai feltételei biztosítottak. (WC-k, tusolók, ivókutak a folyosókon és a szabadban, kézmosók stb.).

A közétkeztetés tárgyi feltételei a 2004-2005-ös tanévtől ideálisnak mondhatók. Szép, esztétikus, tiszta, éttermi színvonalú ebédlő, a szabványoknak megfelelő melegítő konyha áll rendelkezésre. Az étkezés előtti kézmosás a helyszínen biztosított. A napközis diákok minden étkezéskor az ebédlőben vannak (tízórai, ebéd, uzsonna). A nem napközis diákok uzsonnaszünetben nevelői felügyelet mellett abban az osztályteremben fogyasztják el tízóraitjukat, amelyben órájuk volt.

Az étkezés kulturált körülményei biztosítják az étkezések rendszerességének, mennyiségének, minőségének helyes kialakítását. Az intézményben egy italautomata működik, amely csak egészséges táplálkozási étrendnek megfelelő ízesített tejszínt, gyümölcsitalokat szolgáltat.

Tartalmi munka: A tanulók és környezetük egészséges életmóddal kapcsolatos, környezeti neveléssel összefüggő szokásai változóak. Mivel igen sokan rossz lakásviszonyok, nehéz körülmények között élnek, anyagi kondícióik szerények, olykor alapvető elvárásokkal is az intézményes nevelés keretei között találkozhatnak (napi mosakodás, étkezés előtti kézmosás, kulturált WC használat, fogmosás, stb.) .

Az környezeti nevelés szinterei:

1.
tanórai

2.
tanórán kívüli

iskolai szervezés

iskolán kívüli
szervezés

A tanórákon a biológia, kémia, osztályfőnöki, környezetismeret, természetismeret, földrajz a tananyag adta lehetőségeket használjuk ki. A hon- és népismeret tantárgy egyik tankönyve Makó városról szóló helytörténeti kiadvány, ami szűkebb környezetünk alapos megismerését és megszerettetését is szolgálja. Környezeti nevelési tevékenységünk a tanórákon kívüli alkalmakon is megfelelő hangsúlyt kap.

A tanulók munkarendjét a közoktatási törvény szabályozza. Mind a szellemi terhelés, mind a testi nevelés törvény által megszabott időkereteit betartjuk. A testmozgás változatosságát mutatja, hogy diákjaink nemcsak testnevelés órákon, tömegsport foglalkozásokon vesznek részt, de számukra tánc, népi gyermekjáték, udvari játszótér, napközis sportjáték foglalkozás, tanulmányi séta biztosítja a szabad levegőn való mozgást, az egészséges terhelést.

Iskolánkban a GYIV felelős egyben a földrajz tanár, koordinációjával a 7., 8. osztályosoknak bemutatjuk az egészségkárosító hatások következményeit (videósorozat), a látottakat kerekasztal beszélgetések követik.

Diákjaink részére az iskolai ünnepeket a Református Templomban tartjuk. A felemelő hangulatú körülmény révén karban tarthatjuk lelki egészségünket, a templomi ünnepek egyházi alkalmak, a szeretetvendégségek megfelelő alkalmak erre.

Évente részt veszünk különböző vetélkedőkön, a baleset-megelőzési vetélkedőkön rendszeresen eredményesen szereplünk.

A nyári táborozások, a kirándulási terv alapján szervezett osztálykirándulások a tanulók egészséges életszéméletét hivatottak kialakítani, valamennyi nevelési alkalom munkánkban.

Balesetmegelőzés, egészségvédelem: Intézményünkben minden tanév első két osztályfőnöki óráját a munka- és balesetvédelem jegyében tartjuk, s a házirendet beszéljük meg. Ezt megelőzi a tanévnyitó tanácskozáson elhangzó munka-, tűz- és balesetvédelmi oktatás, amelyen minden dolgozó kötelezően részt vesz. A tűzvédelmi oktatást gyakorlati bemutató kíséri, s a riadóterv alapján évente tűzriadót tartunk.

A balesetmegelőzési tevékenység folyamatos, a szünetekben nevelői ügyelet működik tanulókkal segítségével, az intézményvezetés részéről napi ellenőrzés van.

A tanulók figyelmét felhívjuk a balesetveszélyes játékok következményeire, a baleseti veszélyforrásokra. Az intézményben történt balesetokról a jogszabályi előírásoknak megfelelően baleseti jegyzőkönyvet veszünk fel, az esetet kivizsgáljuk a tanulságokat levonjuk.

A gyermekek megbetegedését megelőzendő, egészségük védelmében rendszeresen felhívjuk a figyelmet a réteges öltözködés előnyeire, a dohányzás ártalmaira. Intézményünk dohányzásmentes, sem a pedagógusok, sem a technikai személyzet nem dohányzik.

Az iskola kapcsolatai: Az intézményvezetés kapcsolatot tart fenn a Makó-Térségi Víziközmű Kft-vel, polgármesteri hivattal, rendőrséggel, a vöröskereszttel, s a szülőkkel történő kapcsolattartás kulcsemberei az osztálytanítók és osztályfőnökök.

II.7.2.2. Alapelvek

A környezet:

- az emberiség közös öröksége,
- minőségének megőrzése és javítása közös és egyéni kötelesség,
- az egészségvédelem és az ökológiai egyensúly fenntartásának része,
- védelméhez minden ember képes hozzájárulni,
- részét képező erőforrásokat előrelátóan és ésszerűen szabad csak felhasználni.

II.7.2.3. Pedagógiai hitvallás, célmeghatározás

A környezeti nevelés rövid távú céljai:

- Integrált tantárgyak: környezetismeret 4.osztályban, természetismeret az 5-6. osztályban.
- Osztályfőnöki órák témái közé való beemelés.
- Tantárgyi tartalmak és követelmények (tanmenetben jelölni).

- Környezethez illeszkedő tanulásszervezési módok kialakítása (tanulmányi kirándulás, témanap, múzeumi, állatkerti, oktatófarmra szervezett órák, az alsós évfolyamok Bogárzó, Rákos tanyavilágában szülői segítséggel az állatok gondozását, életét tanulmányozzák).
- Olyan cselekedtető módszerek alkalmazása, amelyek elősegítik a tanuló együttműködő, kooperatív tanulását, a problémamegoldásban való közös közreműködését. Szakítás a passzív befogadással.
- Olyan taneszközök választása, amelyek megfelelnek a fenntarthatóság pedagógiájának (újrapapír füzetek, tartós tankönyvek).
- Takarékoskodás a vízzel, villannyal, gázzal.
- Az iskola tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése.
- A környezetvédelmi jeles napok megünneplése (Föld Napja és a Víz Világnapja alkalmából kiállítást szervezünk).
- Bekapcsolódás megyei, országos természetismereti vetélkedőkbe versenyekre
- A Mafla újságban (Makói Fiatalok Lapja) publikáljuk tevékenységünket, rajzpályázatokon veszünk részt.
- Egészségvédő és környezetvédő szokások kialakítása:
- A ballagó 8-osok faültetéssel állítanak az osztálynak emléket és növelik diákjaink környezet iránti elkötelezettségét.
- Madáretetőt készítünk.
- Környezetvédelmi akciók szervezése, például: játszótér karbantartása, tiszta, rendes osztály akció stb.
- Ősszel és tavasszal a diákönkormányzat szervezésében hulladékgyűjtést szervezünk, a befolyt összeget versenyekre, tanulók jutalmazására fordítjuk.
- Nyári táborok, iskolai kirándulások:
 - * ellátogatunk kisebb-nagyobb gyerekcsoportokkal nemzeti parkokba, természetvédelmi területekre, vadasparkokba, botanikus kertekbe, múzeumokba,
 - * az alsó tagozatos diákok évente ellátogatnak a szegedi vadasparkba, Szarvasra a botanikus kertbe, a felsősök tanulmányi kirándulások alkalmával, megnézik a szennyvíztisztító működését, ellátogatnak a víztoronyba,
 - * bekapcsolódás a települési környezet szépítésébe, részt veszünk a Polgármesteri Hivatal által hirdetett városszépítő programba.

A környezeti nevelés általános (hosszú távú) céljai:

- Elősegíteni a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát. (NAT)
- Kialakítani a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartást, egyéni és közösségi szinten egyaránt, mely váljon a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvvé.
- Érzékennyé tenni a környezet állapota iránt.
- Bekapcsolni a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.
- Meghatározóvá tenni életmódjukban a természet tiszteletét, a felelősség vállalását.
- Meghatározóvá tenni a környezeti károk megelőzésére való törekvést.
- Képesé tenni, hogy személyes tapasztalatai alapján együtt tudjon működni a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.
- Elismertetni, hogy közös és egyéni kötelesség.
- Az emberiség közös öröksége; a környezet minőségének fenntartása és javítása.
- Az általános emberi egészségvédelem.
- Az ökológiai egyensúly fenntartása.
- A természeti erőforrások előrelátó és ésszerű felhasználása.
- Minden egyes ember hozzájárulása a környezet védelméhez.
- Képesé válni az élethosszig tartó tanulásra.
- Rendszerszemléletre nevelés.
- A létminőséghez tartozó viselkedési normák és formák kialakítása.
- A természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének megértése.
- A pedagógusok a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői.
- Legyenek a tanulók szülőföldjük, környezetük védelmezői.
- A fogyasztói kultúra fejlesztése, tudatos kritikus fogyasztói magatartás fejlesztése a tanulóknál.
- Sajátítsák el tanulóink a fogyasztóvédelemmel összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására.

II.7.2.4. Feladatok

A természeti, az épített, a társadalmi környezet, az emberiség jövőjének fenntarthatósága érdekében szükséges feladataink:

- „Ismerd meg városunkat” címmel városnéző sétákat szervezünk, feltérképezzük a város nevezetességeit, kutatást végzünk a város hírességeinek életéről, munkásságáról.
- Drog-prevenációs programot szervezünk.
- A Föld Napja, a Víz Világnapja, Madarak, Fák Napja alkalmából kiállítást és kirándulást szervezünk. A kirándulások során törekszünk megismerni hazánk természetvédelmi tájait.
- A tanmenetekben rejlő környezeti nevelési tartalmakat a tananyag tanítása során kiemelten kezeljük. Matematika és fizika órákon a szöveges feladatok a mérések és mértékegységek felhasználásával környezetkímélő magatartás kialakítását segítik. Földrajz és történelem órákon a világ népességének eltérő fogyasztói szokásait ismertetjük. Kémia és biológia órákon a vegyszerek, kozmetikumok használatára, biztonságos kezelésére hívjuk fel a figyelmet. Magyar órákon a reklám kommunikációs veszélyeire figyelmeztetünk. (szövegelemzés). Informatika órákon hívjuk fel a figyelmet az internetes vásárlás veszélyeire.
- Szaktárgyi versenyeken indulunk, vetélkedőket szervezünk.
- Az iskola külső és belső környezetét személtmentessé tesszük. Évente kétszer hulladékgyűjtési akciót szervezünk.
- Madáretetőt készítünk, az állatok gondozását önkéntes alapon diákjaink végzik.
- A ballagó 8-osok faültetéssel búcsúznak iskolájuktól.
- Évente látogatást teszünk a Makó-Térségi Víziközmű Kft. Szennyvíztisztítójánál, a Regionális Hulladékfeldolgozó Vállalatnál, és a víztorony látogatását is tervezzük.
- A tantestület részt vesz a környezeti neveléssel kapcsolatos továbbképzéseken.
- - Több osztályfőnöki órán a vásárlási szokásokról, a táplálkozási módokról a lelki és testi egészség összefüggéséről beszélgetünk, a helyes fogyasztói magatartás kialakítását segítjük.
- Tanórán kívül, piaci sétákon, boltok látogatásakor példával illusztráljuk az elméletet.

A helyes fogyasztói magatartás kialakítására a következő módszereket alkalmazzuk:

- interjúk, felmérések az emberek vásárlási szokásairól,
- riportkészítés eladókkal, vásárlókkal,
- a családok vásárlási szokásainak megbeszélése,
- reklámfigyelés – kritika,
- kapcsolattartás külső segítő partnerekkel.

II.7.3. A program megvalósításához szükséges erőforrások

Anyagi: a felmerülő igények és az iskola anyagi lehetőségeinek figyelembevételével, esetleges pályázati erőforrások igénybevételével valósulnak meg a programok.

Humán:

- iskolai alkalmazásban: programfelelős; DÖK vezető; segítő pedagógus (a megvalósítók tanév elején az iskolavezetés jelöli ki az éves munkatervben).

- nem pedagógus: az iskola technikai dolgozói, ügyviteli alkalmazottak, Makó-Térségi Víziközmű Kft., polgármesteri hivatal, MÉH vállalat, Regionális Hulladékfeldolgozó Vállalat (a programfelelős kéri fel az iskolai alkalmazáson kívüli segítőköt a megvalósuló program jellegétől függően).

II.7.4. A program értékelése

Az ellenőrzés, értékelés a célkitűzés megvalósításának felülvizsgálatát jelenti. Célszerű a programokat legalább évenként értékelni, a megvalósítás arányát is vizsgálni. Az értékelés eredménye újabb információt ad a programról. Követhetővé válik, mi az, amit meg lehetett valósítani, melyek voltak a sikeres tevékenységek. Ezek alapján módosítható a célkitűzés, megváltozhatnak, eltolódhatnak a hangsúlyok. Célszerű egy újabb állapotfelmérést is végezni, majd a fenti információk alapján intézkedési tervet készíteni a következő évek környezeti nevelési munkájához.

II.8. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül. A tanulók közösségben, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata. A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink:

A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása: az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.

A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében: a tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz: a kisgyermek heteronóm – a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró – személyiségének lassú átalakulásától az autonóm – önmagát értékelni és irányítani képes – személyiséggé válásig.

Az önkormányzás képességének kialakítása: a tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréseért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.

A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése: a tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata, a közösségek tevékenységének tudatos tervezés és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.

A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása: a tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

A szociális kompetenciák célirányos fejlesztése: a projekt módszer, a kooperatív technikák nagyobb arányú alkalmazása a tanulók társas kapcsolataira is hatást gyakorol. Segíti a mind teljesebb önállóság elérését, ezáltal biztosítva a sajátos nevelési igényű tanulók társadalomba való mind teljesebb beilleszkedését.

A közösségfejlesztés színterei tanulóink számára: szaktárgyi és osztályfőnöki órák; tanórán kívüli foglalkozások; diákönkormányzati munka; egyéb szabadidős tevékenységek.

Tömegsport: intézményünkben minden tanuló részt vehet a tömegsport foglalkozásokon, így a testnevelés órákkal együtt biztosítjuk a tanulók mindennapi testedzését, valamint felkészítésüket a különféle sportágakban megrendezett iskolai és iskolán kívüli sportversenyekre.

Hagyományőrző tevékenységek: minden tanév folyamán iskolai ünnepséget, megemlékezést tartunk: tanévnyitó- és záró istentisztelet, október 6., október 23., a reformáció ünnepe, karácsony, húsvét, pünkösd, március 15., ballagás. A szeretetvendégségek, a templomi ünnepségek hangulata, a hely méltósága megannyi lehetőség a beilleszkedési és magatartási nehézségekkel küzdő gyerekek nevelésében. A **Családi nap** tevékenységünk hagyományá tételel hangúlyosabbá vált a szülőkkel való kapcsolattartás. A programelemek tervezésekor, előkészítésekor, megvalósításakor aktív szülői szerepvállalásra számítunk, szélesebb társadalmi közösség megszólítása a célunk.

Tanulmányi kirándulások: az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesülése, a nevelő-oktató munka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást szerveznek. A tanulmányi kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

Szabadidős foglalkozások: a szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére a nevelőtestület igyekszik a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház- és múzeumlátogatások, klubdelutánok, táncos rendezvények stb.). a szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük. **„Horizont Hónapok a Holnapért” (TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063 projekt):** az esélyegyenlőségi alapú fejlesztések támogatására nyert pályázati forrásból elindított tanórán kívüli programok (Filmklub, Fizika-szakkör, Beszélgető-kör) egyéb foglalkozásként való folytatása segíti a fiatalok közösséggé szerveződését. Ezeken a programokon már elballagott, középiskolás, volt tanítványaink is részt vesznek, így az évfolyamokon átívelő barátságok erősödnek, és az általános iskola – középiskola közötti átmenet is gördülékenyebbé válik.

Iskolai könyvtár: a tanulók egyéni tanulását, önképzését, könyvtárhasználatban való jártasságát a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti. Az olvasóvá nevelés fontos eszköze – ez a későbbiekben a könyvek közti eligazodást, a tájékozódás igényét alakítja ki.

II.8.1. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák

Pedagógiai programunk rendszerképző eleme a „humanizáció” elve, vagyis a gyermekek számára a nekik megfelelő nevelés-oktatás (személyiségfejlődés) biztosítása, ebben az esélyek közelítése, konstruktív magatartás- és tevékenységformák által, illetve a személyiség ösztönző tényezőinek fejlesztésével.

Pedagógiai rendszerünkben hangsúlyos az egyénre irányuló figyelem, melyet a szeretet, az elfogadás, a felelősségvállalás, a differenciált fejlesztés, az értékkeresés, stb., és ennek megfelelően a tevékenységi lehetőség gazdagsága jellemez.

Ennek az irányultságnak alapvető célja, a személyiségnek olyan sajátosságok, értékek felé segítése, mint

- a tudás (ismeretek, jártasságok, készségek, képességek, szokások),
- a tanulni tudás (tanulási képesség, tanulási technikák),
- az életterv, ambíció, önismeret, optimizmus, önmenedzselés, magabiztosság, autonómia-igény,
- a szorgalom, akarat, jellem, az önkifejezés képességei,
- a testi, lelki egészség,

A másik póluson a szocializáció, a szociális intelligencia fejlesztése kap prioritást, mint a társadalmi, közösségi lét feltétele. Itt olyan sajátosságok, értékek irányába történik a fejlesztés, mint

- kommunikációs készség,
- együttműködés, segítőkészség,
- kapcsolatteremtő képesség,
- konfliktuskezelés,
- tolerancia-elfogadó viszonyulás, empátia,
- önzetlenség,
- boldogság,
- megfontoltság,
- mások megismerésére törekvés, mások helyes megítélése,
- becsületesség, normatartás, belső kontrollosság, stb.

II.8.2. A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra valamint az egyéb (tanítási órán kívüli) tevékenységek

A gyermekek a tanítási órákon, a tanórán kívüli foglalkozásokon, az osztályfőnöki és az egyéb foglalkozásokon [= tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos, pedagógiai tartalmú foglalkozásokon, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják]

- mindig kapjanak lehetőséget és ösztönzést a pozitív irányú változásra, az általuk elfogadott normáknak megfelelő cselekvésre, tevékenységre, tudásuk produkálására, minél több kompetencia-körben (kognitív, technikai, szociális, ökológiai, én-kompetencia),

- kapjanak lehetőséget tehetségük kibontakoztatására, az egyéni ütemű fejlődésre, s váljanak nyilvánvalóvá értékeik,

- élvezzenek nagyobb szabadságfokot, bizalmat, szeretetet

- legyenek stabil kötődéseik, kapcsolataik.

A személyiség ösztönző tényezőinek (szokások, életterv, meggyőződés, jellem) fejlesztése a konstruktív magatartás és tevékenységformák gyakorlása által jelentheti az egész életre ható sajátosságcsoport kialakulását, rögzülését. Ennek alapja a tanulók tevékenysége. A fejlődés az impulzív, a tekintélyi, a szociális szabályozáson át vezet az autonóm vezérlésű szabályozásig, vagyis a konstruktív életvezetésig. Ezt a szabályozó szerepet a nevelési tényezők biztosítják (szülők, pedagógusok, más felnőttek, kortársak, feladatok, interakciók, közvetett és közvetlen hatások).

Pedagógiai rendszerünk a gyermek számára is a fejlődés, a siker lehetőségét kínálja. Tudjuk, hogy az iskolába lépésig kialakult fejlődésbeli különbségek háttérben több ok is előfordulhat (mentális fejlettség eltolódásai, az adottságbeli különbségek, a szociális környezet különbségei, stb.), s ezek a különbségek gyakran kiküszöbölhetetlenek. Vállaljuk azonban a pedagógiai feladatot, hogy az egyes gyermek fejlődési esélyeit közelíteni kell, ami messze nem ugyanazon fejlettségi fokot céloz meg, hanem az egyén adottságaival, képességeivel és egyéb lehetőségeivel megalapozott fejlődést. A NAT, a kerettantervre épülő helyi tanterveink lehetővé teszik az egyes gyermek fejlesztésében való gondolkodást is, tehát nem hat a „menetelés” kényszere, nem szükségszerű, hogy az egyéni adottságok negatív diszkriminációt eredményezzenek. Ez a szemlélet a különbségek egyik megnyilvánulásaként számol a tehetséggondozással is. Ezen a sávon nem az ismeretek mennyiségi többletét hangsúlyozzuk, nem is az elsajátítás tempóját, sokkal inkább az elsajátítás mélységében és a képességfejlesztésben elérhető többletet.

Nagyobb szerepet kívánunk szánni a külső, egyetemesebb mércével mért sikerek és az önmagához mért sikerek – erkölcsi, anyagi – elismerésének. Értékelési rendszerünk honorálja az egyén erőfeszítéseit, ugyanakkor az egyénre, csoportra, évfolyamra, iskolára vonatkozó objektív jelzéseinek az országos standardokkal való összehasonlítással olyan információkat közöl, amely orientálja szülői, gyermeki aspirációkat, értékelhetővé teszi a pedagógiai munka eredményeit, hatékonyságát, - egyéneként és tantestületi szinten is.

Az iskola arra törekszik, hogy minden ellenható társadalmi tendencia ellenére megtalálja a megfelelő partnereket, amelyek közreműködnek, és hatékonyan segítik a személyiség fejlesztését. A szülők, a család szerepét a továbbiakban sem lesz képes átvállalni az oktatási rendszer. A hagyományossá vált kapcsolattartási formák hatékonyságának és minőségének emelésére kell törekednünk. Ezért fontos a rendszer működtetésében az osztályfőnök egyénisége, szakmai felkészültsége, hiszen a szülő, ugyanakkor a tanuló is nagyon sok esetben az osztályfőnöktől kapja az elsődleges információkat az iskoláról.

A személyiségfejlesztés teendői az alapfokú oktatás két szakaszában jelentkeznek:

- alsó tagozaton,
- felső tagozaton.

Kiemelt feladataink

a) a tanulók érzelmi, akarati jegyeinek gazdagítása, önismeretük fejlesztése terén

- az alsó tagozaton:
 - ✓ a motiváltság fejlesztése (megismerési vágy, alkotásvágy, teljesítményvágy, kíváncsiság, felfedezési vágy, játékszeretet, érdeklődés),
 - ✓ a képesség fejlesztése (tapasztalás, felismerés, megfigyelési képesség, megismerési képesség, írás és értő olvasás, beszéd és beszédértés, tanulási képesség);
- a felső tagozaton:
 - ✓ a motiváltság fejlesztése (tanulási kötelességtudat, továbbtanulási szándék, önfejlesztési igény),
 - ✓ a képesség fejlesztése (absztrahálás, problémamegoldás, viszonyítás, általánosítás, osztályozás, bizonyítási képesség, asszociálás).

b) a tanulók életvitelével, az egészséges életmódra, a pozitív életszemléletre neveléssel kapcsolatos személyiségjegyek gazdagítása terén

- az alsó tagozaton:
 - ✓ egészségvédő öntevékenység,
 - ✓ befogadóképesség, önkifejezési, önellátási képesség,

- ✓ természettudat kialakítása;
- felső tagozaton:
 - ✓ egészségvédő öntevékenység önállósulása,
 - ✓ önmegismerő, önértékelő, önfejlesztő képesség kialakítása (emberismeret, pálya-választás, tehetség gondozás),
 - ✓ kreativitás, önkifejezés fejlesztése, befogadói képesség,
 - ✓ valós énkép (önbizalom, önbecsülés), önállósulási és öntevékenységi vágy felkeltése,
 - ✓ drogreprevenció, egészségkárosító szokások elkerülése, tudatos egészségvédő viselkedés,
 - ✓ a sport, mint aktív életforma elfogadása.
- c) a magatartás- és a viselkedéskultúra személyiségjegyeinek gazdagítása terén
 - alsó tagozaton:
 - ✓ szociális hajlamok szokásainak kialakítása,
 - ✓ segítség, együttműködés, versengés, siker- és kudarcfeldolgozás, alkalmazkodás;
 - felső tagozaton:
 - ✓ meggyőződés, az előítéletek legyőzése,
 - ✓ empátia, tolerancia kialakítása,
 - ✓ konfliktuskezelés, vitakészség (érvelés, meggyőzés) formálása.

II.9. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

(2011. évi CXC tv. 35.pont 62-63.§)

Az intézmény teljes munkaidőben foglalkoztatott pedagógusának heti munkaideje 40 óra. A pedagógus napi munkaidő-beosztását a tanév munkarendje, tantárgyfelosztása és óra-, munkarendje határozza meg.

A pedagógus felelősséggel és önállóan végzi munkáját, közreműködik az iskola-közösség kialakításában és fejlesztésében. Alkotó módon részt vállal a nevelőtestület újszerű törekvéseiből, az iskola hagyományainak ápolásából.

A pedagógus munkaköri kötelességeinek tartalmát és kereteit iskolánk pedagógiai programja, szervezeti és működési szabályzata, házirendje, az iskolai munkaterv, a nevelőtestület határozatai, továbbá más szabályok alapján az igazgató útmutatásai, utasításai alkotják.

A pedagógus ismeri a pedagógia korszerű elméletét és gyakorlatát, ezeket nevelő-oktató munkájában alkotó módon alkalmazza. Szaktárgyaihoz, munkaköréhez kapcsolódóan öntevékenyen részt vállal a szertári állomány fejlesztésében.

A pedagógus a nevelő-oktató munkáját tervszerűen végzi. Önállóan tematikus, illetve éves tanmenetet készít. Ezeket véleményezésre szeptember 15-ig átadja a munkaközösség-vezetőnek. (Ha a tanterv vagy tankönyv nem változik, a bevált tanmenetet több éven át is használhatja. Párhuzamos osztályok számára közös tanmenet is készíthető, de saját példánnyal minden pedagógusnak rendelkeznie kell.)

A pedagógus az írásbeli dolgozatokat, a felmérő és témazáró dolgozatokat (feladatlapokat) legkésőbb 10 munkanapon belül kijavítja, illetve kijavíttatja. A felmérő dolgozatok írását egy héttel korábban közli a tanulókkal. A kötelező írásbeli házi feladatokat ellenőrzi, javítja vagy a tanulókkal javíttatja, és velük együtt értékeli. Az első négy évfolyamon az írásgyakorlatokat a következő órára javítja. A pedagógusnak a magyar tanítási órán íratott tollbamondásokat a helyesírást tekintve javítania kell.

A pedagógus munkájának szerves része az egészséges életmódra nevelés, a higiénés körülményekről való gondoskodás. Rendszeresen ellenőrzi a tanterem rendjét, tisztaságát.

A pedagógus részt vesz az iskola szülői értekezletein, fogadó órákat tart, a tanuló munkájáról, magatartásáról, szorgalmáról – szükség szerint – tájékoztatja az osztályfőnököt és a szülőket.

A pedagógus munkájának megkezdése előtt 15 perccel köteles megjelenni a foglalkozási helyen. A szervezeti és működési szabályzat és a házirend előírásai szerint ellátja az ügyeleti szolgálatot, a tanórán kívüli teendőket, a kijelölt helyettesítési rend szerint a helyettesítést, valamint a munkakörével járó adminisztrációs feladatokat.

A pedagógus bejelenti lakcímét az iskolatitkárnak, lakcímének változását és szabadságának idején a postai címét.

Amennyiben a pedagógus munkáját betegség vagy váratlan felmerült más ok miatt a megszokott időben nem tudja megkezdeni, az iskola igazgatóját időben előre értesíti. Távolmaradása esetén – a szakszerű helyettesítés érdekében – tanmenetét az értesítéssel egy időben az igazgató rendelkezésére bocsátja.

A pedagógusok kölcsönösen és folyamatosan tartják a kapcsolatot a szakjuknak megfelelő munkaközösséggel, részt vesznek tantervi programok módosításaiban és a tapasztalatok összegyűjtésében.

II.10. Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

Az osztályfőnök pedagógus felelős vezetője az osztálya közösségének – az igazgató jelöli ki.

Az osztályfőnök a nevelőmunkáját tervszerűen végzi, ennek írásos dokumentuma az osztályfőnöki tanmenet, melyet véleményezésre szeptember 15-ig átad a munkaközösségvezetőnek.

Az osztályfőnök együttműködik az osztályban tanító szaktanárokkal (tanítókkal, napközis nevelőkkel, szakkörvezetőkkel), látogatja osztálya tanítási óráit és foglalkozásait, észrevételeit és az esetleges problémákat megbeszéli az érintett nevelőkkel. Szükség esetén – az igazgató hozzájárulásával – az osztályban tanító tanárokat és az érintett más pedagógusokat tanácskozássra hívja össze.

Az osztályfőnök vezeti az osztálya osztályozó értekezleteit, ezeken ismerteti és elemzi a tanulócsoport helyzetét, neveltségi szintjét, tanulmányi munkáját, magatartását és szorgalmát.

Az osztályfőnök a tanulók személyiségének fejlesztése érdekében összehangolja az iskola és a család nevelőmunkáját. Ennek során

- az ellenőrző könyv (tájékoztató füzet) útján is tájékoztatja a szülőket a tanulók magatartásáról, tanulmányi munkájáról; ellenőrzi, hogy a szülők tudomásul vették-e az ellenőrző könyvbe (tájékoztató füzetbe) beírt értesítéseket, nevelői észrevételeket,
- osztálya szülői értekezletén és egyéb alkalmakkor beszámol az osztály neveltségi és tanulmányi helyzetéről, ismerteti a soron következő feladatokat,
- a szülői közösség elnökével együtt irányítja az osztály szülői közösségét.

Az osztályfőnök elvégzi az osztályfőnöki ügyviteli teendőket, rendszeres kapcsolatot tart az ifjúságvédelmi felelőssel, együttműködésük keretében kiemelt figyelmet fordít a hátrányos, illetve veszélyeztetett tanulókra.

Az iskolai hagyományok ápolásának, az iskolában szervezett ünnepélyeknek és megemlékezéseknek közösségformáló hatását a tanulók aktív részvételével kívánjuk elérni. A közösségfejlesztő tevékenységek koordinálói az osztályfőnökök. A tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozásra, így különösen tanulmányi kirándulásra, környezeti nevelésre, kulturális és sportrendezvényre az éves munkaprogramban határozzuk meg a felhasználható időkeretet.

II.11. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok:

A gyermekvédelmi munka magába foglalja az iskolavezetés, az osztályfőnökök és valamennyi nevelő ifjúságvédelmi feladatait. Célja a gyerekek veszélyeztettségének a megelőzése, csökkentése, megszüntetése. A kívánatos az, ha a fenti sorrend az iskolai nevelőmunkában valóban érvényesül.

Az iskola általános gyermekvédelmi feladatot lát el a tanulók fejlődését szolgáló egyéni vagy csoportos pedagógiai tartalmú foglalkozásokkal, az iskolaorvosi (iskola védőnői) ellátással, a gyermekek étkeztetésével, a tanórák előtt és után biztosított felügyelettel.

Speciális gyermekvédelmi feladatai során megóvjaa a tanulókat a különböző veszélyektől, földeríti és nyilvántartja a veszélyeztetett gyerekeket, közreműködik a fejlődésüket gátló hatások megszüntetésében, elősegíti kiemelkedésüket a károsító környezetből. Kapcsolatot tart a hivatásos gyermekvédelmi szervekkel és intézményekkel (önkormányzat irodái, nevelési tanácsadó, jegyző, Gyermekjóléti Szolgálat, ifjúságvédelmi szervek.)

A feladatok megvalósításában első helyen az osztályfőnök és az egyéb, a tanulók számára 16 óráig tartó kötelező, a tanulók fejlődését szolgáló pedagógiai tartalmú csoportos foglalkozást vezető pedagógus áll. Ők irányítják a vezetésükre bízott osztályban, valamint az egyéb tanórán kívüli foglalkozási csoportban a pedagógusok gyermekvédelmi tevékenységét. Jelzik a bekövetkezett veszélyeztetettséget, javasolják a gyermek védelembe vételét. Segítik a szülőket a nevelési problémák megoldásában, és közreműködnek a veszélyeztető körülmények felszámolásában. Számon tartják az igazolatlan mulasztást, segítenek a szabadidő helyes eltöltésében, a pályaválasztásban. Különös gonddal foglalkoznak a nehezen nevelhető, magatartási problémákkal küzdő tanítványaikkal. Az iskola a tanulókat és szüleiket a tanév kezdetekor írásban tájékoztatja a gyermek-és ifjúság védelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős segíti az iskola pedagógusainak gyermekvédelmi munkáját. Feladatai:

- Mindazoknak a feladatoknak az iskolai koordinálása, amelyek az osztályfőnökökre, napközis nevelőkre hárulnak.

- Részt vesz a speciális gyermekvédelmi munka szervezésében, megvalósításában és ellenőrzésében.
- A tanulók, a szülők, a pedagógusok jelzése alapján felméri, és nyilvántartásba veszi a veszélyeztetett tanulókat, szükség esetén kezdeményezi, hogy az iskola igazgatója értesítse a gyermekjóléti szolgálatot.
- Segítséget nyújt az osztályfőnököknek, napközis nevelőknek a feladatok megvalósításához, az iskolában a tanulók és a szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó fontosabb intézmények (pl. gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó, drogambulancia, stb.) címét, telefonszámát.
- Ismeri a "problémás családok" gondjait, kapcsolatot tart a hivatali szervekkel.
- Az iskola munkatervére építve elkészíti a gyermekvédelmi és az egészségügyi vizsgálatok éves esetnaplóját, a gyámügyi és egészségügyi érintett partnerszervekkel egyeztetve azt. Feladata az egészségnevelési program részét képező kábítószer-ellenes program kidolgozásának segítése, végrehajtásának figyelemmel kísérése.

A veszélyeztetettség elhárítására hozható intézkedések:

- iskolai eszközök igénybevételével:
 - ✓ családlátogatás, tanácsadás, nevelési tanácsadóba utalás, szülők magatartásának jelzése az illetékes gyámügyi szervnek, védő-óvó intézkedés kezdeményezése,
 - ✓ egyéni bánásmód a szorongások feloldására, személyesség, szociális támogatás igénylése az érintett számára.
- iskolán kívüli lehetőségek igénybevételével:
 - ✓ gyámügyhöz irányítás, együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálattal, járási hivatal értesítése, ügyészégi bejelentés, ÁNTSZ segítségének a kérése.

Iskolánk speciális gyermekvédelmi munkaformái:

- tankönyvtámogatás (tartós tankönyvek kölcsönzése),
- kedvezményes étkezés,
- tanári mentori rendszer a problémás, tehetséges gyerekek folyamatos támogatására,
- egészségnevelési, ennek részeként kábítószer-ellenes program, amely magába foglalja a szükséges felvilágosító, megelőző pedagógiai munkát is.

II.11.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Az iskola tanulóinak mintegy 50%-a hátrányos és veszélyeztetett környezetben él. Az otthoni nevelés hiányaival küzdő diákok részére több területen próbálunk segítséget nyújtani. A szociális viselkedés arra irányul, hogy az egyén a környezet elvárásainak megfeleljen. Ha egy gyermek nem tud az elvárásoknak megfelelni, akkor a szociális viselkedés elsajátításának folyamata rosszul működik. A probléma kialakulásának meghatározó okai:

- kisgyermekkorai egészségügyi problémák,
- rossz életkörülmények, a szülők magatartása,
- az elhanyagoltság,
- kevés idő eltöltése a családi környezetben stb.

A probléma megoldásához szoros kapcsolatot tartunk az:

- óvodával,
- nevelési tanácsadóval,
- tanulási képességvizsgáló intézménnyel,
- egészségügyi szakemberekkel: gyermekorvos, pszichológus, logopédus,
- gyermekjóléti szolgálattal.

Rendkívül fontos a szülővel, a családdal való kapcsolatfelvétel, illetve bizalmuk elnyerése.

A beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítését szolgáló tevékenységek:

- pedagógiai tevékenységeink során törekszünk a közösség egységgé formálására, a másság elfogadására, a közösség helyes érték – és normarendszerének kialakítására.
- pedagógiai munkánk első lépése, hogy felismerjük a már kialakult zavarokat és megkeressük ezek kiváltó okát,
- megismerjük a gyermek családi háttérét, szociális körülményeit. A családtagok szokásait, életrendjét.
- a probléma megoldásába bevonjuk a gyermek szüleit,
- kiemelkedő fontosságúnak tartjuk a megfelelő magatartásmódok kialakításában, illetve a magatartási problémák kezelésében a pedagógusok személyes hatását, személyiségük közvetlen befolyását és azt a viszonyt, amelyet a tanulókkal kialakítanak.
- Súlyosabb esetben szakember segítségének kérése /ifjúságvédelmi felelős, pszichológus, nevelési tanácsadó stb.

- A tanulóval való egyéni bánásmód, beszélgetések, személyre szabott, nevelő szándékú feladatok adása.
- A szabályok be nem tartása esetén következetes bánásmód, szankciók.
- Különböző lehetőségek ajánlása a szabadidő hasznos eltöltésére.
- A baráti társaság figyelemmel kísérése (kortárs-segítő csoport bevonása).
- Szociális helyzetfelmérés, lehetőség szerinti segítségnyújtás.
- Tájékoztató előadások a fiatalok káros szenvedélyeiről (orvosi és rendőrségi szakemberek bevonásával).
- A nevelőtestület konzultációja a devianciáról, a rehabilitációs tevékenységről (nevelési értekezlet, belső továbbképzések).

A pedagógus munkáját csak a kölcsönös bizalom, tapintat, a személyiségjogok tiszteletben tartásával végezheti, főleg olyan kérdésekben, amelyek a tanuló alapvető személyiségjegyeit érintik.

II.11.2. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

Iskolánkban egyenlő hangsúlyt kap a tehetséggondozás és a lassabban haladó gyermekek felzárkóztatása. Hatékony pedagógiai módszerekkel, differenciált foglalkoztatással, módszertani kultúránk állandó fejlesztésével igyekszünk megvalósítani.

Tehetséggondozó tevékenységünk fontos színtere a **szakköri munka**. Tehetséges tanulóinknak lehetőséget biztosítunk, hogy matematika, angol, német, számítástechnika, rajz, ének és környezetvédelmi szakkörökben, valamint a délutáni tömegsport órákon érdeklődésüknek megfelelően mélyíthessék tudásukat, gyarapíthassák ismereteiket.

A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művésziek, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör alapján is. A szakkörök indításáról, - felmerülő igények és az iskola anyagi lehetőségeinek figyelembevételével – minden tanév elején a fenntartó jóváhagyásával az iskola nevelőtestülete dönt. Szakkör vezetését olyan szakember is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.

Fontosnak tartjuk, hogy a tehetséges gyermekeknek lehetőségük legyen arra, hogy tudásukat különböző **szaktárgyi versenyeken** lemérhessék, ezért minden versenyzési lehetőséget kihasználunk. A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészi stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában rendszeresen megrendeznek. Emellett természetesen biztosítjuk a tehetséges tanulók számára az iskolán kívüli alkalmakon való részvételt. A versenyek, vetélkedők megrendezését, a tanulók felkészítését a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve az egyes szaktanárok végzik.

Az egyéni képességek minél jobb kibontakozását, a tehetséges tanulók gondozását az egyes szaktantárgyakhoz kapcsolódó **tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozások** segítik. Ezek indításáról a felmerülő igények és az iskola anyagi lehetőségeinek figyelembevételével minden tanév elején a fenntartó jóváhagyásával az iskola nevelőtestülete dönt.

A tanulók tehetséggondozását (rajz, tánc, zene, ének) művészi igényességgel a Makói Magán Zene- és Művészeti Iskola segíti, ezeken a foglalkozásokon tanulóink mintegy 50%-a vesz részt, szülői kérésre, illetve szülői beleegyezéssel.

Ez a három tehetséggondozó tevékenység egymásra épül: a tanórákon kialakított biztos tudásra építve a szakkörökön gyarapítják tudásukat, a szaktárgyi versenyeken elért szép eredményeik bizonyítják tehetséggondozásunk eredményét.

II.11.3. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

A gyermek- és ifjúságvédelmi program a Pedagógiai Program szerves része. Szorosan és minden területen kapcsolódik az intézmény pedagógiai tevékenységéhez. Ebből fakad, hogy cél- és feladatrendszerében kiterjed minden egyes gyermekre, széles körben átfogja a nevelő és oktató munkát. Munkánkat alapvetően két törvény határozza meg:

- a menzeti köznevelésről szóló törvény ifjúságvédelemmel foglalkozó rendelkezései,
- az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

A gyermekvédelmi törvény fő célja, biztosítani, hogy a gyermek saját családjában nevelkedhessen. E cél határozza meg, hogy kiemelt és alapvető feladatunk a megelőző tevékenység, mely pedagógiai eszközeinkkel valósul meg elsősorban. A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok végrehajtásáért az intézmény vezetője felel, és köteles abban közreműködni valamennyi pedagógus.

„A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik...”²

Intézményünk sajátosságából adódóan kiemelten fontos a bizalomra épülő, szeretetteljes és következetes szigorral áthatott nevelési-oktatási légkör biztosítása, melyben minden gyermek érezheti, hogy kötelességei teljesítésében megértő, segítő türelmet, szeretetet kaphat, amelyben biztonságban érezheti magát.

Ehhez járul hozzá a helyi tantervek kidolgozása oly módon, hogy abban összehangolt legyen a NAT-követelmény és iskolánk tanulóinak sajátos összetétele képesség tekintetében mely lehetővé teszi mindenki számára a neki megfelelő szintű és ütemű továbbhaladást, hogy felkészülhessen a továbbhaladásra.

Az ifjúságvédelmi felelősnek az iskola tanulóira vonatkozó testületi döntések, határozatok, szervezeti kérdések, intézkedések meghozatala alkalmával a gyerekek érdekeit képviselnie kell. (Az 1997. évi XXXI. Törvény II. fejezet 6-7-8 és 10.§ alapján) Ilyenek például: házirend, a jutalmazás-büntetés rendszerének kidolgozása, kitüntetések odaítélése, fegyelmi eljárások lefolytatása, stb.

² 1997. évi XXXI. Törvény 11.§ (1)

A hátrányos és veszélyeztetett helyzetű tanulók védelmében végzett tevékenységek

„A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, jólétét biztosító saját családi környezetben történő nevelkedéséhez. (2) ...joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, ... a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához.”³

Ilyen irányú segítségre iskolánk tanulóinak nagy része rászorul, tehát gyermekvédelmi munkánk első és legfontosabb területe a megelőzés.

Az anyagi hátrányokkal rendelkező tanulók száma igen nagy, arányában és létszámában növekedett az utóbbi években. Mivel vannak évek óta állandóan rászorult családok, nem várható jelentős csökkenés. Növekvő a nagyon alacsony jövedelemmel rendelkező, többnyire munkanélküli cigánycsaládok gyermekeinek száma is, akikért különösen sokat kell tennünk, hogy beilleszkedésüket segíteni tudjuk. Jelentős azon szülők száma – arányuk növekvő - , akik egyre kevésbé tartanak kapcsolatot önként az iskolával. Ennél nagyobb azon családoknak, tanulóknak a száma, ahol a különféle körülmények magukban hordozzák a veszélyeztetettség lehetőségét. Több esetben éppen a megelőző munka eredménye, hogy nem váltak veszélyeztetett helyzetűvé.

Mindezek a tények alapvetően meghatározzák a tanulók védelme érdekében végzendő munkánkat. A gyermek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetésére irányuló tevékenység.⁴

A védelembevétel első színtere az iskola, ahol személyes foglalkozással, nevelési tanácsokkal segíthető a gyermek és a család abban, hogy megelőzhető legyen egy súlyosabb fokozatba kerülés. Ezért nagyon fontos a tanuló környezetének, körülményeinek ismerete. A minden tanulóra kiterjedő helyzetelemzést első osztályban minden oldalúan el kell készíteni a további években évente át kell tekinteni, a közben érkezettekkel ki kell egészíteni. Ezt a személyiségi jogok és az adatvédelem tekintetbevételével, a szülők és a gyerekek önként történő megnyilatkozására kell alapozni, kiegészítve azt a személyes tapasztalat és megfigyelés tényeivel. A helyzetelemzés módja a családlátogatás, személyes beszélgetés a szülővel, gyermekkel, a tanulók megfigyelése tanórákon és azokon kívül.

A helyzetelemzést az osztályfőnökök végzik, a veszélyeztetettségi fokozat megállapítása az ifjúságvédelmi felelős közreműködésével történik osztályonként és tanulónként. Az így nyilvántartásba vett gyermekek segítésére, védelmére éves program készül, s a felelős teendője a gyermekvédelmi rendszer megfelelő formájába besorolni a

³ Gyermekvédelmi törvény II. fejezet 6.§ (1)

⁴1997. évi XXXI. Törvény III. fejezet 14. § (1)

gyermek ügyét, s azt oda továbbítani. Az év közben jelentkező problémák észrevétele, jelzése minden pedagógus feladata. Az ifjúságvédelmi tevékenység kulcsembere az osztályfőnök, a gyermekek problémájával közvetlenül Ő foglalkozik.

A külső kapcsolatrendszerben a gyermekvédelem területén a legfontosabb az Egyesített Népjóléti Intézmény Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal és a Makó Város Önkormányzat Hatósági Osztály Szociális és Gyermekvédelmi Csoportjával valamint a Gyámhivatallal tartott kapcsolat, mivel a számukra előírt feladatok végrehajtásában az iskolának közreműködési kötelezettsége van.

A gyermekért minden felnőtt felelős. Református iskola lévén helyzetünk kedvező lehetőséget nyújt a lelki gondozáshoz, ebben a gyülekezetre is támaszkodhatunk.

Mіндеzen tevékenységünket Krisztus tanításai szerint végezzük:

„Aki az ilyen gyermekek közül egyet befogad az én nevemben, engem fogad be:
és aki engem befogad, nem engem fogad be, hanem azt, aki engem elbocsátott.”⁵

⁵ Márk 9,37

II.11.4. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok

A tehetséggondozáson túl másik fontos feladatunknak a felzárkóztatást tartjuk. Ezt a tanórákon elsősorban differenciált foglalkoztatással, egyénre szabott feladatokkal igyekszünk megoldani. A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók esélyegyenlőségének javítása és a szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása érdekében a **kompetencia alapú oktatás** módszertanának iskolai szintű alkalmazásában elkötelezett intézményünk.

Tanulási kudarcnak kitett tanulók egy részét olyan gyerekek jelentik, akinél megállapításra került a sajátos nevelési igény. A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé. Az intézmény számukra a kötelező tanórai foglalkozásokon túl, ahol a pedagógusok tekintettel vannak a tanulók között fennálló különbségekre, **fejlesztő foglalkozásokat** szervez gyógypedagógus irányításával. A foglalkozások tartalmának, alkalmazott módszereinek, óraszámának meghatározásánál a jogszabályban és a szakvéleményben foglaltakat követi. Emellett természetesen a sajátos nevelési igényű tanulóknak is biztosított a lehetőség az adott szaktárgyból való felzárkóztató foglalkozáson, korrepetáláson való részvétel a tanulási kudarc mérséklése érdekében.

A **napköziotthon** keretein belül is próbálunk a tanulási kudarcnak kitett tanulókkal kiemelten foglalkozni. Az alsó tagozatban valamennyi évfolyam egész osztályközössége napközis. A felső tagozatban a tantervi minimum szintet alig elérők számára, a szülők megkeresése után mi javasoljuk a napközis foglalkozások igénybevételét.

A felzárkóztató munkánk igen fontos színtere a **korrepetálás**. Ezen felzárkóztató foglalkozások indításáról a felmerülő igények és az iskola anyagi lehetőségeinek figyelembevételével minden tanév elején a fenntartó jóváhagyásával az iskolavezetés dönt.

Az osztályok heterogenitása lehetőséget ad a tanulók közötti esélyegyenlőtlenségek csökkentésére, a halmozottan hátrányos helyzetű és a hátrányos helyzetű, részben roma tanulók iskolai sikerességének elősegítésére (akik a tanulási kudarcnak kitett tanulók egy másik csoportját alkotják), lemorzsolódásuk, az iskolarendszertől való idő előtti kikerülésük visszaszorítására. Az **IPR** módszertanával, **heterogén oktatás-szervezési gyakorlattal** megvalósított tanórai és tanórán kívüli foglalkozások az integráció mellett elősegítik a tanulmányi munkában való sikerességet, mérséklék az iskolarendszerben meglévő szelektív hatásokat.

II.11.5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A pedagógusok sokat tesznek a tanulók kulturális igény szintjének emelése érdekében. Színházi előadásokra, kulturális rendezvényekre rendszeresen, csoportosan visszük a gyerekeket, valamint neves előadóművészeket hívunk rendhagyó órák megtartására. Bábszínházba, színházba bérleteket vásárolunk, amelyhez a Diákönkormányzat és a Szikszai György Református Általános Iskola Tanulóiért Alapítvány is hozzájárul. Szponzoraink segítségével és a rendelkezésre álló pályázati lehetőségekkel támogatjuk a szociálisan rászoruló gyerekek iskolai kirándulását. Ilyenkor az osztályfőnök javaslatára, az iskolavezetés dönt az ilyen irányú támogatásban részesülő gyerekekről.

Tanulóink körében az átlagos népességhez viszonyítva magasabb számban fordulnak elő szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek. Az iskolánk pozitív diszkriminációt alkalmaz velük. A szegény tanulók elfogadó közösségbe kerülnek, ami nem biztosított az állami iskolák mindegyikében. A tehetséggondozás, az egyénre szabott követelmények jó esélyt biztosítanak a tanulóknak, hogy saját képességeiktől függően felzárkózzanak kortársaikhoz. A tanulók szociális hátterének ismeretében a tanulmányi munka hatékonyabb előmenetele érdekében a rászorulókat napközis foglalkozásra irányítjuk. A közoktatási törvény előírásainak megfelelően, ha a szülők igénylik, az iskolában tanítási napokon a délutáni időszakban napköziotthon működik. A napköziotthonba felvett tanulók napi háromszori étkeztetésben (tízórai, ebéd, uzsonna) részesülnek. A napközibe nem járó tanulók számára – igény szerint – ebédet (menzát) biztosít az iskola. Az intézmény fenntartója által megállapított étkezési térítési díjakat az iskolában kell befizetni.

Az ifjúságvédelmi felelős a szülők szociális ügyeinek intézésében is eredményes segítségnyújtást biztosít. Információt nyújt a lehetőségekről, gyakorta magára vállalja az ügyintézés, "kijárja" a szükséges támogatást. Közvetlen kapcsolatot tart fenn a helyi gyermekvédelmi intézményekkel (szükség esetén tanulóink igénybe veszik szolgáltatásait).

A tantestület tagjainak, elsősorban az osztályfőnököknek a figyelme, illetve a tanulók szüleivel kialakított viszony, a családok helyzetének ismerete messzemenően elősegíti a prevenciós munkát.

Halmozottan hátrányos helyzetű tanulóink szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányuk ellensúlyozása céljából integrációs pályázatot készített és nyert iskolánk. A 2008/2009-es tanévtől szervezzük meg az **integrációs felkészítést**. Az osztályok kialakítása a

jogszabálynak⁶ megfelelően történik intézményünkben. Az integrációs program keretei között a tanulók egyéni képességének, fejlesztése, fejlődésének segítése, a többi tanulóhoz történő felzárkóztatása, továbbtanulási esélyének javítása, tehetségének kibontakoztatása történik.

⁶ 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 171.§ (1)

II.12. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvétel rendje

Intézményünkben tanítványaink közösségét a diákönkormányzat képviseli. E szervezet által biztosítja iskolánk a lehetőségét, hogy azokban a kérdésekben, amelyekben a jogszabályok erről rendelkeznek, a diákok egyetértési, illetve véleményezési jogukat gyakorolhassák.

A tanuló jogában áll részt venni az osztály és az iskola életének alakításában, a szülők képviseletével a fogadóórákon és a szülői értekezleteken, s így megismerni, milyen kérdésekben tartanak igényt véleményére és javaslatára; az osztályközösség előtt, az iskolagyűlésen, személyes ügyeiben az osztályfőnöknek az emberi méltóság tiszteletben tartásával szabadon véleményt nyilváníthat.

A tanulók (képviseletükben a szülők) joga, hogy a tanév kezdetén az osztályfőnökök tájékoztatásából megismerjék a jogaik érvényesítéséhez szükséges jogszabályokat, a diákönkormányzathoz fordulhasson érdekképviseletéért; a tanuló ügyében az érdekképviseleti jog igazolása a diákönkormányzat feladata.

A Diákönkormányzat dönt a tanév során egy tanítás nélküli munkanap időpontjáról és programjáról.

A tanulók választhatnak és választhatók az osztály és az iskolai önkormányzat valamennyi tisztségére, – tanulmányi eredménytől függetlenül; a választás rendjét a diákönkormányzat működési szabályzata határozza meg.

Az osztályközösség az osztály ügyeiben önállóan dönthet, az osztályok döntése nem lehet ellentétes a Házirendben leírtakkal, az osztályok jogosultak valamennyi iskolai ügyben javaslattal élni, véleményüket kifejezni

A tanulók jogosultak szeptember folyamán megtudni a tantárgyi minimumkövetelményeket; javaslatot tehetnek a magatartás és szorgalom osztályzatokra, s azt az osztályfőnök képviseli az osztályozó értekezleten.

A Diákönkormányzat a tanévet megelőző május 20-ig az iskola igazgatójánál kezdeményezheti diákkör(ök) létrehozását; a diákkör(ök) létrehozásáról és működtetéséről a nevelőtestület dönt, a diákkörök az iskola tanulói számára nyitottak, a diákkör(ök)be június első hetében jelentkezhetnek, ha a diákköri tevékenységhez kapcsolódó tantárgy(ak)ból legalább közepes osztályzatuk van.

A tanulók rendszeres iskolán kívüli tevékenységet engedély nélkül, az osztályfőnök tudtával végezhetnek. Ha a tevékenység a tanulmányi munka rovására megy, az osztályfőnök javaslatot tesz a szülőknek a tevékenység szüneteltetésére.

A tanuló joga, hogy társai kötelezően tiszteletben tartsák világnézeti, vallási nézetét, nemzeti vagy etnikai önazonosságát.

II.13. A szülő, tanuló, iskolai pedagógus együttműködésének formái - kapcsolattartás

A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkaterről, illetve az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:

- az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákönkormányzat ülésén,
- a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a faliújságon keresztül,
- az osztályfőnök folyamatosan az osztályfőnöki órákon.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan (szóban, illetve a tájékoztató füzetten keresztül írásban) tájékoztatják.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel.

A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják:

- az iskola igazgatója legalább évente egyszer a szülői munkaközösség választmányi ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten,
- az osztályfőnök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

- **családlátogatás**, feladata: a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.
- **szülői értekezlet**, feladatai:
 - a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
 - a szülők tájékoztatása az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről,
 - az országos és a helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól,
 - a helyi tanterv követelményeiről,
 - az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról,
 - saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról,
 - a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről
 - az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról,

• a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

- **fogadó óra**, feladata: a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.)
- **nyílt tanítási nap/óra**, feladata: hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.
- **írásbeli tájékoztató**, feladata: a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

A szülői értekezletek, a fogadóórák és a nyílt napok időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg. A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével.

A TÁMOP 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázat módszertani megújulást hozott az iskola életébe. Az új tanulásszervezési eljárások (témahét) igénylik a szülők, mint partnerek bevonását az ismeretelsajátítás folyamatába. A megvalósító tanulócsoporthoz mindegyikében a tanév első szülői értekezletén az osztályfőnök tájékoztatja a szülőket a megvalósítás várható időpontjáról, az esetleges tanórán kívüli programokról, a munkába való bekapcsolódás lehetőségéről. A témahét zárását követően a résztvevő tanulók a felelős tanár koordinálásával kiállítást szerveznek az elkészül munkákból, amelyek megtekintésére szeretettel hívjuk és várjuk a szülőket.

A „Horizont Hónapok a Holnapért” TÁMOP 3.3.8-12/2-2012-0063 című projekt megvalósítása során minőségében és mélységében megújult együttműködési formákkal bővült a szülők és az intézmény kapcsolattartása: Családi napok, továbbtanulási szülői értekezletek, nyílt órák az iskolafokokozatok közötti átmenetek támogatására, átmenetek kezelését támogató szabadidős programok (Fizika-szakkör, Filmklub, Beszélgető-kör, Ovi-info, Ovi-torna, ovis készségfejlesztő foglalkozások).

II.14. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

Tanulmányok alatti vizsgát kell tennie azoknak a tanulóknak, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az iskola pedagógiai programja szerint nem lehetett meghatározni. A tanulmányok alatti vizsga általános szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet határozza meg. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

Iskolánkban a tanulmányok alatti vizsgák szabályait kell alkalmazni

- az osztályozóvizsgákra,
- a különbözeti vizsgákra,
- a javítóvizsgára,
- a pótló vizsgára.

Osztályozóvizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi az osztályzat megállapításához, ha

- felmentették a tanórai foglalkozáson való részvétel alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy követelményeinek az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- a jogszabályban meghatározott időnél többet mulasztott, s a nevelőtestület erre lehetőséget ad,
- a tanuló független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát.

Az osztályozóvizsga időpontját az iskola munkaprogramjában az igazgató határozza meg a félévi osztályzat megállapításához a félév utolsó tanítási napját megelőző tizedik tanítási nap és a félév utolsó tanítási napja között, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanév utolsó tanítási napját megelőző tizedik tanítási nap és a tanév utolsó tanítási napja között. A magántanulók osztályozó vizsgáját is ebben az időszakban az igazgató által meghatározott napokon kell tartani.

Az osztályozóvizsga eredményéről a félévi értesítőbe, illetve a bizonyítva írt osztályzattal (szöveges értékeléssel) a tanulót legkésőbb az osztályozó vizsgát követő munkanapon tájékoztatni kell.

Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha

- a tanév végén legfeljebb három tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott,

- az osztályozóvizgáról, a különbözeti vizgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, engedély nélkül távozik.

A javítóvizgát augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban az igazgató által az iskola munkaprogramjában meghatározott napokon kell tartani. A javítóvizsga eredményéről a bizonyítványba írt osztályzattal (szöveges értékeléssel) a tanulót legkésőbb a javítóvizgát követő munkanapon tájékoztatni kell.

c) Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha a vizgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizgáról engedéllyel távozik.

A pótló vizsgát az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az iskola számára megszervezhető legközelebbi, az igazgató által meghatározott napon kell tartani.

d) Különbözeti vizsgát kell tennie a tanulónak a másik iskolából vagy osztályból történő átvétel esetén, ha az évfolyamát megelőző tanév végén nem kapott osztályzatot vagy szöveges értékelést olyan tantárgyból, amely számára a választott osztályban vagy csoportban kötelező tantárgy lesz.

A különbözeti vizsga időpontját az igazgató az osztályozó vizsgákkal azonos napokra határozza meg. A különbözeti vizsga eredményéről a különbözeti vizgáról készített jegyzőkönyv alapján a tanulót legkésőbb a különbözeti vizgát követő munkanapon tájékoztatni kell.

II.15. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

A tanulói jogviszony jelentkezés alapján felvétellel és átvétellel jön létre, a felvételtől és átvételtől, valamint a tanulók osztályba sorolásáról az iskola igazgatója dönt.

Iskolánk a beiskolázási körzetéből (melyet a fenntartó határoz meg) minden jelentkező tanköteles korú tanulót felvesz, amennyiben a szülő az iskola Pedagógiai Programjával, Házirendjével egyetért és azt gyermeke számára választja, illetve a gyermek a belépés feltételeinek megfelelő (iskolakészültség, orvosi alkalmasság, hivatalosan bejelentett lakcím stb.)

A fenntartó által jóváhagyott eljárásrend szerint jelentkezéskor ismerkedő elbeszélgetésre hívjuk meg a gyermeket a szülőjével. E beszélgetésen az iskola részéről részt vesz az igazgató, a leendő tanító, gyógypedagógus.

Az első évfolyamra történő beiratkozáskor be kell mutatni a gyermek azonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolást, valamint az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolást.

Másik iskolából átvételkor szintén be kell mutatni a gyermek azonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolást, a tanuló tájékoztató/ellenőrző füzetét, a tanuló bizonyítványát. Az intézmény vezetője a felvételi döntés meghozásához kéri minden egyéb, felvételi döntés szempontjából releváns dokumentum bemutatását is (pl.: keresztelési igazolás vagy keresztlevel, nevelési tanácsadó véleménye, szakértői vélemény, fegyelmi eljárás dokumentumai stb.). A tanuló felvételéről a szülő kérésének, a tanuló előző tanulmányi eredményének, magatartás és szorgalom érdemjegyeinek, az adott évfolyamra járó tanulók létszámának, valamint a felvételt kérő tanuló és családjának felekezeti hovatartozásának, az egyházi kötődés mértékének, hitbeli elkötelezettségének figyelembe vételével az iskola igazgatója dönt. Ekkor szükséges az iskola házirendjének, általános szokásrendjének, pedagógiai programjának, egyéb elvárásainak ismertetése a szülővel és a gyermekkel. Az átvételt/felvételt megelőző tájékoztató beszélgetésen kiemelt figyelemmel történik annak ismertetése, hogy a Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola a református egyház belső törvényei, szabályai szerint vallási tekintetben elkötelezett intézményként működik. Az átvételi/felvételi döntés részeként sor kell, hogy kerüljön egy előzetes megállapodás aláírására az átvett/fel vett tanuló törvényes képviselője és az intézmény vezetője között, amely megállapodás rögzíti a szóbeli tájékoztatás során elhangzottak elfogadását, betartását.

Ha az átvételre jelentkező tanuló az évfolyamát megelőző tanév végén nem kapott osztályzatot vagy szöveges értékelést olyan tantárgyból, amely számára a választott osztályban vagy csoportban kötelező tantárgy lesz, különbözeti vizsgát köteles tenni, a választott osztályba vagy csoportba csak sikeres különbözeti vizsgával sorolható be.

Döntést hozhat a felvételtől/átvételtől – problémás esetekben az igazgatóval való konzultációs kötelezettséggel – átruházott jogkörben az igazgatóhelyettes. A döntésről a szülőt értesíteni kell.

III. Helyi tanterv

Az egyes évfolyamokon tanított tantárgyakat és óraszámokat az óraháló tartalmazza. A tantárgyak és foglalkozások kiválasztásánál figyelembe vettük a Nemzeti Alaptanterv, a Kerettantervek valamint a Református Iskolák kerettanterve által javasolt tantárgyakat és óraszámokat. Az előírt tananyagot és a követelményeket a református kerettanterv részletesen tartalmazza.

A helyi tanterv a TÁMOP 3.1.4 program szerinti módosított tantárgyi rendszert (műveltség terület tantárgyi bontás nélküli oktatása stb.), illetve óraszámokat nem tartalmazza. A konkrét pályázati kötelezettségekhez kapcsolódó tantárgyszerkezeti szabályozást, a tanévenkénti korrekciót, aktualizálást az iskola adott tanévi munkatervében kívánjuk megjeleníteni.

Sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolaként a helyi tanterv elkészítése a közoktatási törvény, a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve vonatkozó előírásainak figyelembe vételével történt.

A helyi tantervben részletesen, külön táblázatban, tanévenkénti bontásban jelöltük a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 97 § (6) értelmében a 2012/2013. tanévtől kezdődően az általános iskolai nevelés-oktatás első, ötödik osztályában, felmenő rendszerben bevezetésre kerülő mindennapos testnevelés általi óraszámváltozásokat.

III.1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak, a kötelező és választható tanórai foglalkozások, valamint azok óraszámai

Óraháló az alapfokú nevelés- és oktatás alsó tagozatára (1-4.o.)

2017/2018 tanévtől

(feladatellátási hely: Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola Alsó Tagozat, 6900, Makó, Nagycsillag utca 24-26.)

Tantárgy	Óraszám évfolyamonként											
	1.			2.			3.			4.		
	évi	heti		évi	heti		évi	heti		évi	heti	
		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév
Magyar (magyar nyelv és irodalom)	252	7	7	252	7	7	216	6	6	216	6	6
Idegen nyelv (angol)										72	2	2
Matematika	144	4	4	144	4	4	144	4	4	144	4	4
Hit- és erkölcstan	72	2	2	72	2	2	72	2	2	72	2	2
Környezetismeret	36	1	1	36	1	1	36	1	1	36	1	1
Művészetek*	144	4	4	144	4	4	144	4	4	144	4	4
Technika	36	1	1	36	1	1	36	1	1	36	1	1
Testnevelés és sport	180	5	5	180	5	5	180	5	5	180	5	5
Kötelező óraszám összesen:	864	24	24	864	24	24	828	23	23	900	25	25
Szabadon tervezhetőből magyar	18	1		18	1		36	1	1	18	1	
Szabadon tervezhetőből matematika	18		1	18		1						
Szabadon tervezhetőből környezetism.	36	1	1	36	1	1	36	1	1	18		1
Szabadon tervezhetőből informatika							36	1	1	36	1	1
Szabadon tervezhetőből egyházi ének										36	1	1
Szabadon tervezhetőből összesen:	72	2	2	72	2	2	108	3	3	108	3	3
Összesen:	936	26	26	936	26	26	936	26	26	1008	28	28

* A műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása (Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra) az adott tanév éves munkatervében meghatározottak szerint történik.

**Óraháló az alapfokú nevelés- és oktatás felső tagozatára (5-8.o.)
2017/2018 tanévtől**

(feladatellátási hely: Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola, 6900, Makó, Szikszai utca 4.)

Tantárgy	Óraszám évfolyamonként											
	5.			6.			7.			8.		
	évi	heti		évi	heti		évi	heti		évi	heti	
		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév		1.félév	2.félév
Magyar (magyar nyelv és irodalom, dráma)	144	4	4	144	4	4	108	3	3	144	4	4
Idegen nyelv (angol)	108	3	3	108	3	3	108	3	3	108	3	3
Matematika	144	4	4	108	3	3	108	3	3	108	3	3
Hit- és erkölcsstan	72	2	2	72	2	2	72	2	2	72	2	2
Történelem	72	2	2	72	2	2				72	2	2
Ember és társadalom							72	2	2			
Természetismeret	72	2	2	72	2	2						
Fizika							72	2	2	36	1	1
Kémia							36	1	1	72	2	2
Biológia							72	2	2	36	1	1
Földrajz							36	1	1	72	2	2
Ének-zene	36	1	1	36	1	1	36	1	1	36	1	1
Hon- és népismeret	36	1	1									
Rajz és vizuális kultúra	36	1	1	36	1	1	36	1	1	36	1	1
Informatika				36	1	1	36	1	1	36	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	36	1	1	36	1	1	36	1	1			
Testnevelés és sport (tánc)	180	5	5	180	5	5	180	5	5	180	5	5
Osztályfőnöki	36	1	1	36	1	1	36	1	1	36	1	1
Kötelező óraszám összesen:	972	27	27	936	26	26	1044	29	29	1044	29	29
Szabadon tervezhetőből magyar	36	1	1				36	1	1			
Szabadon tervezhetőből informatika	36	1	1	36	1	1	18		1	36	1	1
Szabadon tervezhetőből matematika				36	1	1	36	1	1	36	1	1
Szabadon tervezhetőből egyházi ének				36	1	1						
Szabadon tervezhetőből fizika										18	1	
Szabadon tervezhetőből földrajz							18	1				
Szabadon tervezhetőből biológia										18		1
Szabadon tervezhetőből összesen:	72	2	2	108	3	3	108	3	3	108	3	3
Összesen:	1044	29	29	1044	29	29	1152	32	32	1152	32	32

III.1.1. Alsó tagozat helyi tanterve tantárgyanként („B” melléklet)

(megtekinthető elektronikus és papír alapon az igazgatóhelyettesi irodában)

III.1.2. Felső tagozat helyi tanterve tantárgyanként („C” melléklet)

(megtekinthető elektronikus és papír alapon az igazgatóhelyettesi irodában)

III.2. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

A taneszközök kiválasztása a szakmai munkaközösségek egyetértésével történik. A javaslatokról az iskola igazgatója dönt. A kiválasztás szempontjai a következők:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnybe részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók.
- A taneszközök használatának stabilitására törekszik: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be.
- Megfelelnek a kompetenciafejlesztés kritériumainak, a programcsomagok alkalmazásának: „A TÁMOP 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázat fenntartási időszakában, az implementációban részt vevő tanulócsoportokban a tankönyvek és taneszközök megfelelnek a 2008. február 8-án megjelent 2/2008 (II. 08.) OKM rendelettel kihirdetett, vagy azt követően miniszteri rendeletben kihirdetett vagy jóváhagyott kerettantervnek, ezek alapján kerültek kifejlesztésre és akkreditálásra, és legkorábban 2008. május 16-át követően kaptak tankönyvvé nyilvánítási határozatot”⁷.
- Az alkalmazott taneszközök biztosítják a differenciált és ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés lehetőségét, valamint jellemzőjük a problémaközpontúság, a tanulói felfedezést biztosító feladatok.
- Megfelelnek a kompetenciaalapú oktatás céljainak, lehetővé teszik a kompetenciaalapú oktatásra való áttérést
- Alkalmasak a sajátos nevelési igényű tanulók integrált iskolai neveléséhez és oktatásához, szükségesek a fejlesztő felkészítéshez. Ezen speciális taneszközök kiválasztásakor fokozottan támaszkodunk a gyógypedagógus javaslatára, segítségnyújtására.
- Elősegítik a digitális pedagógia módszerei alkalmazásának elterjesztését – tanórán és tanórán kívül –.

⁷ NFÜ Közlemény a TÁMOP-3.1.4/08/1. és TÁMOP-3.1.4/08/2. pályázati kiírásokhoz (2009. július 2.)

III.2.1. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő- oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Az iskolában használható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztása az alábbi szempontok, elvek szerint történik:

- helyi tantervkészítéshez felhasznált kerettantervek javaslatai,
- helyi tanterv nevelési és fejlesztési céljai,
- a tankönyvek térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettsége,
- a pedagógusok tapasztalatai, igényei, véleményei,
- küllem, tartósság, megfizethető ár,
- legyen a tankönyv és segédlet jól áttekinthető, életkori sajátosságokat tekintve érthető, jól tagolt, lényegkiemelést tartalmazó,
- legyen a tankönyvhöz megfelelő tanári útmutató, kapcsolódjanak hozzá digitálisan feldolgozott tananyagegységek,
- az idegen nyelv és ének-zene tankönyvekhez legyen megfelelő eredeti hanganyag.

A tantárgyak tankönyveit a szakmai munkaközösségek tagjainak a konszenzusos megállapodásával választhatják meg. Törekszünk felmenős rendszerű tankönyvcsaládok használatára. A tankönyvek megváltoztatására – az ingyenes tankönyvellátás, a tartós használatú tankönyvek miatt – csak az igazgatóság egyetértésével kerülhet sor. A munkatankönyvekkel szemben előnyben részesülnek a tankönyv + munkafüzet összeállítású tankönyvcsaládok, - a többévi felhasználtság érdekében. A munkafüzetek használatáról – a gyerekekkel történő közös megállapodással és a megvásárlás felvállalásával – a szaktanárok önállóan döntenek.

Az iskola elvárja a kötelező taneszközök rendszeres használatát, de az alkalmazás módját a pedagógusok választási szabadságára bízta. A kötelezőn túli taneszközök beszerzéséről a munkaközösségek javaslatára az igazgatóság dönt.

Az alapvető funkciókhoz (szemléltetés, képességfejlesztés, stb.) megfelelő eszközöket kell biztosítani. Iskolánk taneszköz-ellátásában két alapelv ötvöződik: a modernizáció kényszere és a szakmai autonómia lehetősége, s az eszközök kiválasztásánál az alábbi szempontokat kívánjuk érvényesíteni:

- Az eszközöknek funkciójukban, esztétikus kivitelükkel követniük kell a felgyorsult fejlődést, s ezzel segítjük a tanulókat abban, hogy alkalmazkodni

tudjanak a technikai és társadalmi változásokhoz, mindvégig szem előtt tartva az értékállóság elvét.

- Az eszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük a tanulók életkori sajátosságait, s a legfontosabb szempont a tanulói aktivitás és az önállóságra nevelés.
- A felszerelések és funkcionális taneszközök kiválasztásánál döntéseinket a gazdaságosság elve alapozza meg.
- A felszerelésekkel és eszközökkel is fejleszteni kívánjuk tanulóink esztétikai érzékét, ezért a minőség sem hagyható figyelmen kívül a felszerelések, eszközök kiválasztásánál.
- A gyors változások szükségessé teszik, hogy mindenkor nyitottak legyünk az esz-közfejlesztések és az ismeretanyag bővülése iránt.

Iskolánkban az oktató munka során csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, melyet az Oktatási és Kulturális Miniszter hivatalosan tankönyvvé nyilvánított. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van (pl. tornafelszerelés, rajzfelszerelés stb.), ezeket a szaktanár határozza meg. Az egyes szaktantermek szertárának tanulói és tanári eszközeinek beszerzéséről a szaktanár javaslatára anyagi erőforrások függvényében az iskolavezetés gondoskodik.

Az eredményes oktató-nevelő munka feltétele a folyamatos módszertani megújulás. Az ehhez szükséges szakkönyvek beszerzéséről a könyvtáros gondoskodik. A könyvtár állományának bővítését lehetőségek a fenntartó és az aktuális pályázati lehetőségek által biztosított források határozzák meg.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg a helyi tanterv alapján. A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) az iskola tájékoztatja. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülők kötelessége.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált iskolai neveléséhez és oktatásához, a fejlesztő felkészítéshez szükséges speciális taneszközök körére a gyógypedagógus tesz javaslatot. A több éven át használható eszközök beszerzése az iskola aktuális gazdasági helyzetének függvényében történik.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések, valamint a TÁMOP 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázat keretében beszerzett eszközök aktuális jegyzéke a gazdasági irodában és a könyvtár nyilvántartásában elérhető.

III.3. A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola nevelési- oktatási tevékenységének sajátosságai

III.3.1. A kiemelt fejlesztési feladatok

Feladat	Cél	Eszköz, módszer
Énkép, önismeret fejlesztése.	Tanulóink ismerjék pozitív tulajdonságaikat, tudják, mire képesek. Önkontroll, felelősségvállalás	Önismereti játékok, tréningek, drámajátékok, beszélgetések. Önellenőrzés, önértékelés a tanítási órákon. Az önmegvalósítás színtereinek bővítése a sportokban, művészetekben, tanulmányi versenyeken
Hon- és népismeret	A tanulók ismerjék népünk kulturális és természeti örökségeit, kiemelkedő személyiségeket – különös tekintettel Csongrád megyére, a Makói Kistérségre.	Hagyományok ápolása (Szüreti multság, Mikulás, Karácsony, Húsvét, Farsang). Nemzeti és egyházi ünnepeink méltó megünneplése. Szikszai György emlékének ápolása. Tanulmányi kirándulások, projektek szervezése. Színház- és múzeumlátogatások.
Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra	A tanulók szerezzenek minél tágabb ismereteket az Európai Unióról. Diákként és felnőttként tudjanak élni a kibővült lehetőségekkel. Ismerjék meg és fogadják el más népek kultúráját is.	Kutatómunkák, projektek szervezése. Az egyetemes történelem és világirodalom megismerése. Színház- és múzeumlátogatások.
Aktív állampolgárságra, demokráciára, együttműködésre nevelés	Tanulóink képesek legyenek a társadalmi együttélés szabályainak betartása, az erőszakmentes kapcsolatok ápolására, és az emberi jogok, a demokrácia értékeinek tiszteltetésére.	A tanítási órákon a kooperatív technikák alkalmazása, csoportmunkák szervezése. Tanórán kívül közösségi feladatok megvalósulása, szokások, hagyományok teremtése és ápolása. Diákönkormányzat működése – szabályok, törvények meghatározása, azokhoz igazodás.
Gazdasági nevelés	Tanulóink váljanak tudatos fogyasztókká. Ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatát.	A tanítási órák életszerű feladatain keresztül a pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztése.
Környezettudatosságra nevelés	A felnövekvő nemzedék képes legyen a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását, és a társadalmak fenntartható fejlődését.	Életkornak megfelelő tevékenységekkel a természet megismerése. Szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása. A fogyasztói társadalom jellemzőinek és a globális problémák megismerése házidolgozatok, projektek megvalósításával.
A tanulás tanítása	A tanulók fokozatos önállóságra teygenek szert a tanulás tervezésében. Alakuljon ki az önművelés igénye. A tanulók sajátítsák el a hatékony tanulás módszereit.	Értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése. Egyénre szabott tanulási módszerek kialakítása; a csoportos tanulás módszerei, kooperatív munka alkalmazása. Az emlékezet erősítése, a gondolkodási kultúra fejlesztése. Különböző tanulási terek biztosítása (könyvtár, múzeum...)
Testi és lelki egészség	Egészséges életvitel kialakítása. Beteg, sérült embertársaink elfogadása, segítése.	Előadások szervezése, személyes példamutatás. Egészségnevelő programok, versenyek szervezése. Helyes napi- hetirend kialakítása. Aktív és passzív pihenés lehetőségeinek megismerése (kézműves foglalkozások, túrák).
Felkészülés a felnőttlét szerepeire	Segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását.	Olyan tevékenységek biztosítása, melyek során a tanulók kipróbálhatják magukat, ezzel fejlesztve ön- és pályaismereteiket. Pályaválasztási tanácsadás igénybevétele, kiállítás látogatása.
Kommunikációs képességek fejlesztése	Tudatosítani kell, hogy a kommunikációs képesség érték, amely a képességek fejlődését és azok irányait is meghatározza.	Minden órán fejlesztjük a beszéd, olvasás, írás képességét. Kommunikációs játékokat, gyakorlatokat végzünk. Vitakultúrát alakítunk ki. Törekszünk arra, hogy mindenki türelmesen végighallgassa társait.

III.3.2. A kompetencia alapú oktatás fenntarthatósága

1. feladatellátási hely

(Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola, 6900, Makó, Szikszai utca 4.)

Célok, indikátormutatók	Implementáció éve	Fenntarthatóság				
		2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
teljes tanórai lefedettséget biztosító programcsomag alkalmazása „Szövegértés-szövegalkotás” kulcskompetencia területen	5-6. osztály	a megvalósító tanulócsoportot, pedagógusokat az éves munkaterv rögzíti				
teljes tanórai lefedettséget biztosító programcsomag alkalmazása „Matematika” kulcskompetencia területen	7. osztály	a megvalósító tanulócsoportot, pedagógusokat az éves munkaterv rögzíti				
digitális tartalmak, taneszközök használata	25%	25%	25%	25%	25%	25%
IPR módszerrel oktatott órák aránya	40%	40%	40%	40%	40%	40%
A hátrányos helyzetű és SNI tanulók esélyegyenlőségének javítása	+	+	+	+	+	+
új módszerek intézményi alkalmazása, elterjesztése 2. (témahét)	Reformáció	Advent – Karácsony	Húsvét	Pünkösöd	Reformáció	Advent - Karácsony
önálló intézményi innovációk megvalósítása	+	megvalósítása folyamatos, tartalmát a kidolgozott intézményi innovációk rögzítik				
jó gyakorlat átvétele	+	további jó gyakorlatok átvétele az anyagi lehetőségeink függvényében történik				

A kompetencia alapú oktatás elemeinek jelölése az intézmény belső dokumentációjában meghatározott módon történik.

2. feladatellátási hely

(Szikszai György Református Óvoda Általános Iskola Alsó Tagozat, 6900, Makó, Nagycsillag utca 24-26.)

Célok, indikátormutatók	Implementáció éve	Fenntarthatóság				
		2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
teljes tanórai lefedettséget biztosító programcsomag alkalmazása „Szövegértés-szövegalkotás” kulcskompetencia területen	3. osztály	a megvalósító tanulócsoportot, pedagógusokat az éves munkaterv rögzíti				
teljes tanórai lefedettséget biztosító programcsomag alkalmazása „Matematika” kulcskompetencia területen	1. osztály	a megvalósító tanulócsoportot, pedagógusokat az éves munkaterv rögzíti				
digitális tartalmak, taneszközök használata	25%	25%	25%	25%	25%	25%
IPR módszerrel oktatott órák aránya	40%	40%	40%	40%	40%	40%
A hátrányos helyzetű és SNI tanulók esélyegyenlőségének javítása	+	+	+	+	+	+
új módszerek intézményi alkalmazása, elterjesztése 2. (témahét)	Reformáció	Advent – Karácsony	Húsvét	Pünkösöd	Reformáció	Advent - Karácsony
önálló intézményi innovációk megvalósítása	+	megvalósítása folyamatos, tartalmát a kidolgozott intézményi innovációk rögzítik				
jó gyakorlat átvétele	+	további jó gyakorlatok átvétele az anyagi lehetőségeink függvényében történik				

A kompetencia alapú oktatás elemeinek jelölése az intézmény belső dokumentációjában meghatározott módon történik.

A kompetencia alapú oktatás implementációs tevékenységét segítő, a kulcskompetenciák fejlesztését támogató modern pedagógiai módszertani elemek a megvalósulása a Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskolában

Legalább egy vallási témahét megszervezése tanévenként

A helyi tantervben és az éves munkatervekben szabályozott tárgykört a diákok rugalmas időkeretek között, változatos tevékenységtípusok, helyszínek és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel. A témahéten a tanárok olyan foglalkozásokat vezetnek a szakóra keretében, amelyek a tankönyvi anyaghoz nem feltétlenül kapcsolódnak, ám szakjukhoz igen. A résztvevő pedagógusok tanmeneteinek végén tantárgyanként tervezve 1 heti óraszámában megjelenik a következő: *„a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint megvalósítva: óracím”*. A témahét időpontja ünnepkörtől függő, a naplóban a megvalósítás valós idejében jelenik meg.

Műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása

Ez a tanulásszervezési elem lehetőséget kínál a szaktárgyak nélküli oktatásra, ennek lehetséges területei az implementáció évét követően iskolánkban:

- művészetek (rajz, ének-zene),
- magyar (magyar nyelv, magyar irodalom).

A megvalósítást (terület, pedagógus, tanulócsoport) az aktuális év munkaterve tartalmazza. A megvalósításban részt vevő pedagógus tanmenete a műveltségterület tartalmi elemeinek megfelelően épül fel.

III.3.3. IPR

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszere iskolánk életében egy új szemlélet kialakítását kívánta meg: kiemeli az együttnevelést, az egyéni különbségekre alapozott nevelés szükségességét, a minden tanuló számára személyiségkultúrájának leginkább megfelelő optimális fejlesztés biztosítását, figyelembe veszi a tanuló igényeit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. Nevelési célkitűzéseink igazodnak a gyermekhez, igazodnak ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek részese. Célunk, hogy – növekedjen az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma, - ne legyen intézményünkben a tankötelezettségi kor határa előtt iskolai rendszerből kikerülő tanuló, növekedjék az érettségit adó intézményekben továbbtanuló hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma.

(20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 171-172. §)

Intézményünk képességkibontakoztató, integrációs felkészítést szervez, amely nem jár együtt a hátrányos helyzetű tanulók elkülönítésével. Tanulóink igényéhez igazodó tanórai és tanórán kívüli tevékenységek és programok szervezésével oldjuk meg az integrációs felkészítés tartalmi elemeit:

- a személyiségfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a módszertani sokszínűséget: változatos munkaformák alkalmazásával; koordináló, segítő, támogató tanári attitűddel,
- a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet,
- az iskolába való bekerülés előkészítését, a gördülékeny óvoda-iskola átmenet biztosítását,
- a sikeres pályaaorientációt.

III.3.4. A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása

A sajátos nevelési igényű tanulók ellátásához szükséges pedagógiai feltételek biztosítására az intézmény biztosítja gyógypedagógus alkalmazását. Az első osztályokban már szeptemberben megtörténik a gyermekek képességmérése, a várhatóan az átlagtól eltérő szintű, és ütemű fejlesztést igénylő tanulók szűrése. A gyógypedagógus és a tanítók közösen készítik el a gyermekek jellemzését, a szakértői bizottsági vizsgálatához szükséges kérelmet. Ezzel az eljárásrenddel a szakszerű fejlesztés, a sajátos nevelési igény kezelésének mihamarabbi megkezdése az iskola célja, a későbbi hatékony integrált oktató-nevelő munka érdekében. A minél hamarabbi segítségnyújtással a fejlesztés szükség esetén az iskoláskor előtti képességfejlődés területire is kiterjeszhető. A gyógypedagógus és a pedagógusok a gyermek együttnevelésére vonatkozóan, a tanulási nehézségekből eredő hátrányok mérséklésére és gondozására folyamatos, napi kapcsolatot tartanak fenn. A sajátos nevelési igény a differenciált tanórávezetés mellett a gyermek megállapított problémáinak igényeitől függő pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé. A sajátos nevelési igényűvé nyilvánított tanulókkal a gyógypedagógus órarendbe beépítetten, egyénre szabott fejlesztési tervben megfogalmazott célok és feladatok alapján foglalkozik (amelynek tartalma megfelel a szakvéleményben foglaltaknak). A gyógypedagógus – esetenként más szakemberek véleményének figyelembe vételével – készíti el a fejlesztő programot, amely a különleges gondozási igényére épül és egyedi tulajdonságainak fokozatos kibontakozását szolgálja. A fejlesztés intézményünkben az eredményes iskolai előmenetel biztosítása érdekében a következő tartalmi elemek mentén épül fel:

- a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása,
- az eszköztudás fejlesztése,
- a felzárkóztatás,
- a tanulási technikák elsajátítása számukra megfelelő tartalmak közvetítése során,
- a szociális képességek fejlesztése,
- önálló életvezetésre való felkészítés.

Az iskola minden, gyógypedagógus által tartott fejlesztő foglalkozásra beosztott tanulóra vonatkozóan érvényes szakvéleménnyel (Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága és jogelődje) rendelkezik. A sajátos nevelési igény megállapításától a tanuló ellátása a szakvéleményben megfogalmazottak és a vonatkozó jogszabályi előírások

(pl.: óraszám) szerint történik. A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentése érdekében szervezett fejlesztő foglalkozások nyilvántartása központilag kiadott egyéni fejlődési lapon történik. Ennek dokumentációja megtalálható az iskola gyógypedagógusánál. A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok kompenzálása érdekében szervezett rehabilitációs, fejlesztő foglalkozások mellett adott szaktárgyból a szaktanár vezetésével felzárkóztató foglalkozásokon (korrepetálásokon) való részvétel lehetőségét is biztosítja az iskola a jogszabályok, a helyi tanterv előírásait figyelembe véve. Ezek rendjéről az éves munkaterv rendelkezik.

A tanulók minden tanórán a többi tanulóval együtt vesznek részt, amennyiben erről a szakvélemény máshogy nem rendelkezik. Szükség esetén biztosított számukra az egyéni haladási ütem és a segédeszközök használata megengedett. Esetükben is a NAT-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat vesszük alapul mindennapos nevelési-oktatási folyamatban, a tanulók korlátaikhoz, lehetőségeihez és speciális igényeihez igazodva. A NAT-ban foglalt műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek a tanuló egyéni fejlődési útjának függvényében sajátítódnak el. Az együttnevelés megvalósításában a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése követelmény iskolánk pedagógusaival szemben. Az iskola pedagógusai a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában a következő kompetenciák mentén vesznek részt:

- a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális, sérülésspecifikus módszertani eljárások, módszerkombinációk, technikák alkalmazása,
- tanítást-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazása,
- a tananyag feldolgozásnál a tantárgyi tartalmak sajátos nevelési igényű tanulókra jellemző módosulásainak figyelembe vétele – alternatívakeresés a gyógypedagógussal együttműködve egy-egy tanulási, nevelési helyzet probléma megoldásához,
- szükség esetén egyéni fejlesztési terv készítése a gyógypedagógus iránymutatásával, amely alapján biztosított az egyéni haladási ütem,
- a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatok beépítése a tanórai és tanórán kívüli tevékenységekbe, foglalkozásokba,
- alkalmazkodás az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedéshez, számukra megfelelő tartalmakon keresztüli ismeretsajátítás,
- együttműködés a különböző segítő szakemberekkel.

A szaktanár év elején a gyógypedagógussal egyeztetve készíti el tanmenetét, ahol jelöli azokat a területeket, amely tartalmi elemek elsajátítására vonatkozó követelmények a sajátos nevelési igényű tanuló esetében módosulnak, egyszerűsödnek, esetenként elhagyhatóak. Erről a későbbiekben a szaktanár tájékoztatja a szülőt. A tananyagtartalmak feldolgozásának mélysége, a haladási ütem meghatározása minden esetben a sajátos nevelési igény minőségétől függ, meghatározása csak a mindennapok gyakorlatában lehetséges.

III.3.5. A „napközi”-tanulószoza rendje

A nevelőmunka középpontjában a tanulás, az iskolai feladatok megszilárdítása áll. A tanúláshoz kapcsolódik a sokszíniú kulturális nevelőtevékenység. A tanulóú technikai nevelésének fontos helye van, ez a helyes pályaválasztást is segíti. A szabadidő hasznos eltöltése (játék- és sport, séta, kirándulás) a napközi/tanulószozoi nevelő munka rendszerében rendkívül jelentős helyet foglal el.

A nevelőmunka rendszerének fejlesztését elsősorban az egészséges életmódra nevelés és a viselkedéskultúra fejlesztése terén tartjuk szükségesnek. Ennek alapján a napközi/tanulószozoi nevelőmunka rendszerét az alábbi módon lehet összegezni:

- tanulásirányítás,
- egészséges életmódra nevelés,
- szabadidő irányítása,
- a viselkedéskultúra fejlesztése,
- játék,
- sport,
- séta,
- kirándulás.

Délután a napköziben:

11 ⁵⁰ – 14 ¹⁵	ebéd (főétkezés), differenciáló órák, egyéb foglalkozások, pihenés, séta a szabadban, játékos, egészségfejlesztő testmozgás (azon a napokon, amikor nincs testnevelési óra) legalább 30 percben
14 ⁰⁰ – 14 ⁴⁵	tanulás 1-4. osztályoknak
14 ¹⁵ – 15 ⁰⁰	tanulás 5-8. osztályoknak
14 ⁴⁵ – 15 ¹⁵	szünet, uzsonna 1-8.osztályoknak (csengetési rend szerint)
15 ⁰⁰ – 15 ⁴⁵	foglalkozás 1-4.osztályoknak, szabadidős tevékenység 1-4.osztályoknak
15 ¹⁵ – 16 ⁰⁰	tanulás 5-8.osztályoknak,

Az általános iskola minden olyan alsó tagozatos évfolyamán, ahol a mindennapos testnevelés még nem került bevezetésre a mindennapos testmozgás biztosítása a helyi tantervben meghatározott legalább heti három testnevelési óra és a játékos testmozgás keretében valósul meg. Minden olyan tanítási napon, amelyben nincs testnevelési óra, a - tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó - játékos, egészségfejlesztő testmozgást a

napközi idejében szervezünk. Ennek dokumentálása a „*Mindennapos testmozgás: tevékenység*” napközis naplóban való megjelölésével történik.

III.3.6. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés iskolai célja a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődését szolgáló egészségfejlesztés és tehetséggondozás, a rendszeres fizikai aktivitás.

- Iskolánkban a tanulók tanórán kívüli testnevelési és sporttevékenységét a nevelőtestület közreműködésével az iskola igazgatója irányítja.
- Az iskola a tanulók számára a mindennapi testedzést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 97. §-ának (6) bekezdése, 27. §-ának (11) bekezdése, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 141. §-a alapján kötelező heti testnevelésórán biztosítja.
- A tanórán kívüli elfoglaltságok összehangolásával biztosítani kell, hogy a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon a tanulók minél nagyobb létszámban vehessenek részt.
- Iskolai sportversenyeken a tanulók csak felelős személy (iskolában dolgozó pedagógus vagy az igazgató engedélyével az edző) felügyelete és irányítása alatt vehetnek részt
- A sportban tehetséget mutató tanulók sportegyesületbe irányíthatók. A tanulók sportegyesületben csak az osztályfőnök tudtával sportolhatnak. Ha a tanuló a mindennapos testnevelés heti öt órájából legfeljebb heti két órát – kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmével – sportegyesületben versenyszerűen sportolással akar kiváltani, akkor ezt legkésőbb a tanév első tanítási napjáig az osztályfőnökének kell bejelenteni, a bejelentéshez csatolni kell a sportegyesületi tagság igazolását.

III.3.7. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Az iskola tartalmi jellemzőiben a differenciáltságot (alternatív programok, a tanulók igényeinek megfelelő tantárgyi kínálat) támogatjuk.

Az iskolai hagyományok, az elért eredmények alapján az intézmény önálló arculatának megőrzése és a minőségi munka fejlesztése érdekében tanulóinknak garantáljuk

- a modern információs technológiák megismertetését,
- az olyan iskolai testnevelési program megvalósítását, amely elsősorban az egészséges életmódra nevelést szolgálja (a mindennapos testneveléssel),
- a tanulók érdeklődése, igénye szerint szervezett tanítási órákon kívüli foglalkozásokat.

A szakkörök döntő része a tehetséggondozást szolgálja. A rendelkezésre álló időkeretet az alábbi területre koncentrálnak, így a favorizált területeken átlagon felüli többletet tudunk nyújtani. A kiemelt területek: magyar nyelv és irodalom, matematika, számítás- technika - informatika, idegen nyelv. A nem kötelező tanórán kívüli órakeretből fordítunk erre a célra. A szakkörök érdeklődési körönként, vegyes életkorú gyerekekkel szerveződnek. A jelentkezés önkéntes, de a jelentkezőknek a jelentkezés után kötelező a tanévi részvétel. A szolgáltatás ingyenes.

A felzárkóztatás (korrepetálások) lehetőségét – a sikeres oktató-nevelő munka érdekében – minden rászoruló gyermeknek biztosítjuk. A szolgáltatás ingyenes.

Az egyéb foglalkozásokra (a szakkörökön, korrepetálásokon túl biztosított) egyéni vagy csoportos, a tanulók fejlődését szolgáló pedagógiai jellegű foglalkozásokra felvétel a szülői igényeknek megfelelően történik. Az egyéb foglalkozások elsődleges feladata a tanulás és a szabadidő feltételeinek megteremtése, a kulturált és hasznos eltöltése, a tanulási idő hatékony kihasználása, a segítségnyújtás az egyes tantárgyak tanulási technikájának elsajátításához.

A választható tantárgyak, foglalkozások pedagógusválasztását a tanulókat képviselve a tanulók osztályfőnöke képviseli a szakmai munkaközösség pedagógusai körében, a tantárgyfelosztás elfogadása előtt az igazgatónál.

III.3.8. Projektoktatás

Projektoktatás keretében a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és a pedagógusok közös tevékenységére, együttműködésére épül a probléma megoldása és az összefüggések feltárása útján (20/2012. EMMI rendelet 7. § (4) bekezdése). A projektoktatás módszereit minden pedagógus saját belátása szerint alkalmazhatja tanítási óráin, tanórán kívüli foglalkozásain. Ha ilyen munkaformát alkalmaz a pedagógus, a tanmenetében legyen feltüntetve a témamegjelölés, a ráfordított óraszám, a foglalkozás típusa, a felhasznált eszközök megnevezése, valamint a produktum bemutatásának módja. A módszer az osztályközösséget érintő tevékenységek során is előtérbe helyezhető (pl. az osztálykirándulás, az erdei iskola, valamint a művészeti bemutató, témahét keretében feldolgozott témáknál).

III.3.9. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseknek az alábbi általános céloknak és etikai elveknek kell megfelelniük:

- egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség
- az emberi méltóság tiszteletben tartása
- partneri kapcsolat, együttműködés
- méltányos és rugalmas ellátás.

Intézkedések:

1. Az iskola különös figyelemmel kíséri a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében.
2. Az intézményvezető folyamatosan jelzi a fenntartó felé az intézmény elérését nehezítő esetleges körülményeket, különös tekintettel a közutak akadálymentességével és a közlekedéssel kapcsolatos problémákat
3. Az iskola figyelemmel kíséri a tanulók bárminemű, különösen nemük, koruk, családi állapotuk, nemzetiségük, fajuk, származásuk, vallásuk, politikai meggyőződésük miatti hátrányos megkülönböztetésétől való tartózkodás teljesülését.
4. Az iskolavezetés kiemelten kezeli tanköteles tanulói azon jogának érvényesülését, hogy a tanuló számára megfelelő oktatásban részesüljön.
5. Az intézmény vezetése kiemelt figyelemmel kezeli az esélyegyenlőségi alapú támogatási felhívásokat. Folyamatosan figyeli a pályázati és többlettámogatási lehetőségeket az esélyegyenlőségi intézkedésekhez kapcsolódó tevékenységei színvonalas megtartásához és továbbfejlesztéséhez. Releváns pályázati lehetőség esetén jelzéssel él a fenntartó felé.
6. Az intézmény a „Horizont Hónapok a Holnapért” TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063 című projekt keretén belül esélyegyenlőségi munkatársat (felelőst) jelölt ki. A projekt fizikai megvalósítása során a szervezet munkavállalói számára esélyegyenlőségi képzést tartott.

A tanulók szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányának ellensúlyozása céljából képesség-kibontakoztató, integrációs felkészítést (20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 171-172. §) szervezünk, melynek keretei között a tanulók egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, a fejlődésének elősegítése, a többi tanulóhoz történő felzárkóztatása, tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése, tehetségének kibontakoztatása a többi tanulóval együtt, azonos osztályban, csoportban folyik. A képesség-kibontakoztató felkészítésben a tanuló a szülő írásban adott – a személyes adatai kezeléséhez való hozzájárulást is tartalmazó – egyetértő nyilatkozata alapján vehet részt, ha megfelel a jogszabályban meghatározott feltételeknek.

III.3.10. A heterogén oktatás-szervezés elveinek való megfelelés („Horizont Hónapok a Holnapért” TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063 projekt fenntarthatósága)

Intézményünkben a református keresztény szellemiség kialakításával olyan gyermekeket szeretnénk kibocsátani, akik alapos, biztos tudással rendelkeznek és ezt a tudást környezetük hasznára is tudják fordítani. Az általános műveltséget megalapozó oktatás mellett meghatározó tevékenységünk a tehetséggondozás és a felzárkóztatás. Az iskolai városon belüli elhelyezkedéséből adódóan kiemelten fontos tanítványaink társadalmi érzékenyítése, a befogadó attitűd formálása.

Célunk a közösségi élet fejlesztése, a közösség, mint személyiségformáló erő ösztönzése. Kiemelten fontosnak tartjuk a fiatalok támogatását, közösséggé szerveződésének segítségét, a fiatal generációk testi, lelki és mentális egészségi állapotának fejlődését. Teret kívánunk biztosítani a fiatalok önszerveződésére, felelősségteljes társadalmi szerepvállalására.

A pályázati kiírás lehetőséget adott azon céljaink megvalósítására - valamint intézményünk ilyen irányú fejlődésére is -, amelyek segítik a szegregációs problémák leküzdését. Az oktatási esélyegyenlőség területét vizsgálva nem hagyhattuk figyelmen kívül a roma származásúak társadalmi integrációjának igényét sem. A halmozottan hátrányos helyzetű és/vagy roma tanulók szocializációs sajátosságaiból eredő önismereti, társismereti, emberismereti és reális társadalomismereti érzékenyítés feladatok iskolai megvalósítása szükségességének felismerése is fontos lépcső a mindennapi munkánkban meglévő önreflexiós folyamatnak. Az intézmény a tanulók összetételét tekintve minden szempontból befogadó intézmény, és nem folytat szegregált oktatásszervezési gyakorlatot. Azonban az iskola csak egy szelete a gyerekeket és a szülőket érő információáradatnak, keresztyén értékrendje miatt ütköző felülete a kívülről érkező szegregáló hatásoknak, amelyek forrása elsősorban a gyerekek igen különböző szociális és kulturális háttere.

Iskolánkban tanuló gyerekek nagy része halmozottan hátrányos helyzetű, ezért célunk az is, hogy oktatóink minél képzetebbek legyenek. Az iskola képesség kibontakoztató, integrációs felkészítést valósít meg a 2008/2009-es tanévtől, amelynek keretében a tantestület nagy része IPR képzésben részesült. A „Horizont Hónapok a Holnapért” projekt keretein belül további 5 kollégát képzésben részesítettünk, amely képzések a pedagógiai módszereinkben való megújulást (beleértve a szaktanárok szakmai fejlődését) segítik elő. A **Sindelar-Zsoldos**

program 1. – Fejlesztő program tanulási- és magatartási zavarok megelőzésére óvodáskorban és iskolakezdetkor és a Sindelar-Zsoldos program 2. – Tanulási- és magatartási zavarok terápiája iskoláskorban képzések (3 fő) hozzájárulnak az óvoda-iskola átmenet gördülékenyebbé tételéhez, a tanulók alaposabb megismeréséhez és számukra fejlesztési utak kijelöléséhez – így szolgálva a heterogén oktatás-szervezés elveinek való megfelelést, a differenciált oktatásszervezés gyakorlatát. Az **Az asszertivitás és a win-win típusú konfliktuskezelés, mint pedagógiai kulcskompetencia** és a **Tanulási és magatartási problémák kezelését segítő módszertani képzés** anyagának elsajátítása és belső továbbképzésen való továbbadása, a pedagógiai gyakorlatban való alkalmazása hozzájárul ahhoz, hogy esélyt és lehetőséget adjon az iskolai munka a gyerekeknek arra, hogy megfelelő oktatásban részesüljenek és így a későbbiekben a társadalom részének érezzék magukat és nem pedig kirekesztettjének.

A **heterogén oktatás-szervezés** gyakorlatának fontos mérföldköve, hogy a hagyományos pedagógus szerepből kilépve, nem csupán ismeretátadóként, hanem segítő facilitátorként tudjanak pedagógusaink helyt állni a mindennapi gyakorlatban. A differenciált tanulásszervezés elvárásának megfelelően, a hátrányos helyzetű és/vagy roma tanulóinknak nem elkülönítve biztosítjuk a számukra megfelelő oktatásban való részesülés jogát. A képességkibontakoztató, integrációs felkészítésben részt vevő tanulóink nevelése-oktatása, a heterogén oktatás-szervezés elveinek megfelelően, a többi tanulóval együtt, azonos osztályban (csoportban) folyik. A tanulók haladását, fejlődését egyéni fejlesztési terv alapján figyelemmel kísérjük és a fejlesztésben részt vevő pedagógusok bevonásával értékeljük. Ez a munka az IPR cselekvési és intézkedési tervben foglaltak alapján működik.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek **iskolafokozatok közötti átmenetének** kezelése illetve a **továbbtanulás támogatása** érdekében szervezett tevékenységeink, amelyek segítik a gyermekeket a megváltozott iskolai környezethez való alkalmazkodásban:

- továbbtanulási szülői értekezlet (7-8. osztályos tanulók, szülei és a célzott középiskolák képviselőinek bevonásával),
- nyílt napok látogatása a középiskolákban,
- hospitációs alkalmak az együttműködő óvodában, középiskolákban és helyben,
- Ovi-info, Ovi-torna, Ovis készségfejlesztő foglalkozások szervezése – éves munkatervben megjelölt felelősök által, az alsós szakmai munkaközösség tervében leírt módon,
- Fizika-szakkör (lehetőséget biztosítanak későbbiekben is a tanulói kísérletezésre az alacsony óraszám mellett: cselekvésbe ágyazottan, pozitív

élményekkel társulva elsajátított ismeretek a korosztályra jellemző természettudományos érdeklődés fenntartását célozzák és biztosítékok jelenthetnek a tanulmányi sikerességre ezen a területen), Filmklub (délutánjaiban egyre nagyobb számban kapnak helyet a kötelező és ajánlott olvasmányok filmes adaptációi) és Beszélgető-kör (az „indirekt” személyiségtanulás, az énkép bővítése eredményeként egyre inkább magasabb szintű önismereti tudatosság jellemzi tanulóinkat, az így szerzett önbizalom a hosszútávú tanulmányi eredményességnek is előfeltétele) szervezése – éves munkatervben megjelölt felelősök által, a felsős szakmai munkaközösség tervében leírt módon.

A hátránykompenzáció érdekében intézményünknek a **családokkal való együttműködését** is erősítettük a projekt keretében és a fenntartás éveiben további erősítés a célunk. Az átmeneteket támogató tevékenységeink mindegyikében hangsúlyos a szülőkkel való kapcsolattartás. A programok tervezésekor, előkészítésekor és megvalósításakor is aktív szülői szerepvállalásra ösztönzünk és számítunk. Ennek eszközei: családlátogatások, szülői fórum, nyílt órák, hospitációs alkalmak. A programelemeket a Családi nap tevékenységünk köré szervezzük, ahol elsősorban a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek családjait várjuk a közös programokra: többek közt közös étkezésre is, hogy megismerhessék jobban a tanári kart és kialakuljon egy bizalmi kapcsolat, szülő/gyermek – pedagógus közt. A Családi napok programjaiba bevonjuk a **kapcsolati háló bővítése** érdekében velünk együttműködő intézményi/szervezeti partnereinket. Véleményünk szerint így hatékonyabban tudjuk kezelni az esetlegesen később kialakult probléma helyzeteket, jobb és hatásosabb lesz az a jelző rendszer, ami a gyermekeket felöleli az intézményben és otthon.

Közvetlen célunk a fenntartás során: minél jobb és erősebb a kapcsolat és a bizalom építése a családok és az intézményünk között, a hátránykompenzációs tevékenységünk kiterjesztése.

Hosszú távú célunk: gyökeret eresztett programjainkra „hagyományosként” tekinthessünk, a később felmerülő igényekkel fejleszteni tudjuk tevékenységeinket és intézményünket.

III.3.11. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Az intézmény vezetője javaslatot tehet a fenntartó felé a csoportbontás engedélyezésére megfelelő szakmai indokokkal alátámasztva. Csoportbontásokat olyan területen alkalmazunk, ahol csak a kisebb létszám teszi hatékonyá az oktatást; szükséges a tanulók folyamatos egyéni korrekciója, egyéni segítségnyújtás; férőhelyek száma a tantermeknél korlátozott; a tanulók különböző képességszintje teszi kívánatossá a csoportok kialakítását. A csoportba sorolás elve: a szaktanárok véleménye alapján vegyes vagy minőségi bontás lehetséges. Minőségi bontás esetén szintfelmérést végzünk. Minden csoportnál biztosítjuk az átjárhatóságot.

Az egyéb foglalkozások szervezési elvei:

- szakmai indokok (kiemelt figyelmet igénylő tanulók egyes csoportjainak felülreprezentáltsága egy-egy osztályban)
- tanulói érdeklődés
- önszerveződő tanulói diákkörök
- szülői igények
- pedagógusok érdeklődési köre
- költséghatékonysági indokok

A napközis/tanulószobai csoportok indításánál meghatározó tényező a szülői (tanulói) igények száma. Alsó tagozaton napközis csoportot indítunk valós igény szerint, felső tagozaton tanulószobai ellátást biztosítunk.

III.3.12. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

A tanulók fizikai állapotának mérése a 2014/2015 tanévtől a NETFIT (Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt) alapján történik.

(20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 81. §)

Az intézmény adott tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben meghatározott mérési időszakban, országosan egységes mérési módszer és az annak alkalmazásához kifejlesztett eszközök alkalmazásával, a meghatározott tanulók részvételével ellátja a tanulók fizikai állapotának és edzettségének (a továbbiakban együtt: fizikai fittség) mérésével kapcsolatos feladatokat. A méréseket az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusai végzik. A tanulók mérési eredményeit az éves ütemtervben kijelölt testnevelést tanító pedagógusnak a mérési időszakon belül kell rögzítenie, a NETFIT® informatikai rendszer pedagógus felhasználói felületén. Az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusok és az iskola igazgatója által kijelölt egyéb pedagógusok tanévenként közösen elemzik és meghatározzák a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket. A fizikai fittségi mérések iskolai adatai alapján az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusai tanévenként javaslatot tehetnek a nevelőtestület részére a pedagógiai program részét képező iskolai egészségfejlesztési program módosítására.

III.3.13. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Egészségnevelési alapelvek:

- korszerű egészségnevelés
- elsődleges elv a prevenció
- mindennapos testnevelés
- mentálhigiéné
- egészségfejlesztő szervezetfejlesztés
- önségítés
- együttműködés a pedagógiai, egészségügyi, gyermekvédelmi szakemberek, szülők, diákok között

Környezeti nevelés alapelvei

- környezettudatos magatartást és életvitelt képviselni diákjaink előtt
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos, környezettudatos magatartáshoz és életvitelhez hozzászoktatni a diákokat mindennapjaikban
- a természetes és mesterséges környezet értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát kialakítani diákjainkban, hogy egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert.
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését elősegíteni
- a rendszerszemléletű gondolkodásra nevelni, tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését
- az egészséges életmód igényét és az ehhez vezető technikákat, módszereket elsajátíttatni
- a problémák megkeresésére, okainak megértésére, a lehetséges megoldások megkeresésére, a környezet érdekeit figyelembe vevő cselekvésre készíteni

III.3.14. Boldog Iskola Program

Az intézmény a 2017/2018-as tanévtől részt vesz a „Boldog Iskola” programban. A tantestületből már többen részt vettek az ehhez kapcsolódó tanfolyamon. Lehetőségünkhöz képest szeretnénk, ha minél több pedagógus elvégezné a tanfolyamot. A program tematikája az éves munkatervben meghatározottak szerint kerül lebonyolításra. (Boldog Iskola Program tematikája: F melléklet).

III.4. Értékelés

Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel történik annak kifejezése, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. A kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt illetve felzárkóztatásra szorul minősítéseket kiegészítő szöveges értékelés lehetőségeit első évfolyam végén a „B” melléklet tartalmazza. Első és második évfolyamon félévkor intézményünk a Magyarországi Református Egyház Általános Iskolai Félévi Értesítőjét alkalmazza „C” melléklet.

Az ismeretek értékelésének módja tanév közben és tanév végén tantárgyanként 1-5-ig terjedő érdemjegyekkel történik második évfolyam második félévében és a további évfolyamokon. Kisebbségi teljesítmények értékelésére pozitív és negatív értékelő szimbólumok vannak a gyakorlatban. Az évközi munka értékelésekor a pedagógusoknak alkalmazni kell az ösztönző szöveges értékelést (szóbeli, írásbeli). Ezek tantárgyanként és évfolyamonként is eltérők, a pedagógus egyéni értékrendjét mutatják. Az értékelési dokumentumokba (napló, bizonyítvány, ellenőrző) a hagyományos értékelési módon számított jegyek kerülnek be. A teljes értékű érdemjegyre való átszámítás a szaktanár gyakorlatától függő, erről az év eleji első szakórán tájékoztatást kapnak a tanulók a szaktanártól.

A témazárók és a feleletek súlyuknál fogva különböző színű osztályzattal kerülnek a naplóba; szóbeli vagy írásbeli felelet – kék; témazáró vagy nagydolgozat – piros. Amennyiben az iskola a központi feladatlapos mérésbe bekapcsolódik, annak eredményét a jegyekbe nem számítjuk be, de a felmérést végző nevelő köteles az eredményről tájékoztatni a tantestületet.

Az 1.,2.,3.,4. osztályokban a technika és számítástechnika tantárgyat közösen értékeljük. A 2. és 3. osztályokban idegen nyelvből a tanulók osztályzatot nem kapnak, csak játékosan ismerkednek a nyelvvel.

A kerettantervben meghatározott **tantervi modulokat** nem önálló tantárgyi keretben tanítjuk. A modultárgyak tananyagának oktatása integrált formában történik, más „hagyományos” tantárggyal összevontan⁸. A tantervi modulok ismeretanyagára vonatkozó értékelés szóban valósul meg – célja: visszajelzés biztosítása a tanulónak az adott modulhoz kapcsolódó tudástartalomban való személyes előrehaladásáról. A tudástartalom átadása során a gyermek saját lehetőségeinek felismertetésére törekszünk az érintett területen. A modultárgyak önálló, szummatív minősítését nem tartjuk szerencsésnek, azonban a különböző

⁸ lásd: Óraháló az alapfokú nevelés- és oktatás alapozó (5-6.o.) és fejlesztő (7-8.o) szakaszára c. táblázat

tevékenységekbe aktív módon bekapcsolódó tanulók munkája a befogadó tantárgy értékelésébe és minősítésébe beszámít.

A TÁMOP 3.1.4. pályázat keretében bevezetésre került **kompetencia alapú oktatás** modern pedagógiai módszertan alkalmazását tette lehetővé. Ezen elemek beépítése az iskolai munkába a tanórai keretek felbomlását eredményezi, így értékelésük is eltér a hagyományostól. A 2009/2010-es tanévtől azon tanulócsoportokban, ahol szövegértés-szövegalkotás kulcskompetencia területen kompetencia alapú oktatási program, programcsomag került alkalmazásra a magyar nyelv és irodalom tantárgy értékelése egy jeggyel, összevontan történik. Azon tanulócsoportokban, ahol műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása folyik, az integrált tantárgyi tartalmakat közösen, egy érdemjeggyel, osztályzattal értékeljük a helyi tantervben szabályozottak szerint. A 2010/2011-es tanévtől kezdődően minden tanulócsoportban a magyar nyelv és irodalom tantárgy értékelése egy jeggyel, összevontan történik, függetlenül attól, hogy az adott tanulócsoport a TÁMOP 3.1.4 fenntartási időszakában a kompetencia alapú oktatás implementációjában részt vesz-e. (Amennyiben szükség van a tantárgyak külön történő értékelésére, a tanuló az érintett tantárgyak mindegyikére ugyanazt az érdemjegyet kapja amit az összevont tantárgyra kapott.)

Az **IPR** programban részt vevő tanulók haladását, fejlődését, továbbá az ezeket hátráltató okokat, az osztályfőnökök és az érdekelt pedagógusok a szülők bevonásával 3 havonta és év végén értékelik. A szülő által aláírt értékelés az érintett szaktanárok, ifjúságvédelmi felelős és az osztályfőnök együttes véleményét tartalmazza.

A **sajátos nevelési igényű** tanulóknál a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményben megfogalmazott iránymutatása a mérvadó a számonkérésük formáira és a tantárgyi értékelésükre vonatkozóan. Amennyiben a sajátos nevelési igény megállapítása mellett nem mentették fel a tanulót egyes tananyagrészek, tantárgyak értékelése, minősítése alól, a sajátos nevelési igényt figyelembe vevő könnyítések, a követelményekben való eltérés meghatározása a helyi tanterv előírásait betartva a szaktanár kompetenciája. Az értékelés, minősítés a tananyagtartalom elsajátításának mértékét mutatja, minden esetben figyelembe véve az önmagukhoz mért fejlődésüket. A sajátos nevelési igényű tanulók esetén az évközi munka értékelésekor különösen figyelemmel vannak az iskola pedagógusai az önmagukhoz mért fejlődésük fejlesztő értékelésére, a dicséret motiváló, teljesítményfokozó szerepére.

Az értékelés, minősítés során kiemelt cél az önismeret, a reális önértékelés kialakítása és a kommunikáció fejlesztése minden tanulónál (különös tekintettel a sajátos nevelési igényű tanulókra).

III.4.1. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A beszámoltatás rendszeressége:

A tanulónak havonta legalább egy beszámolási lehetősége kell, hogy legyen, amelyet vagy osztályzattal, vagy szóbeli (szöveges) értékeléssel minősít a nevelő. Követelmény, hogy minden tanulónak legyen módja az adott témában egy-egy téma lezárásakor ismereteiről számot adni.

Az iskolai beszámoltatás követelményei és formái:

A beszámoltatás vagy szóbeli vagy írásbeli úton történik.

Szóbeli:

- tudjon a tanuló összefüggően az adott témában a tanultakról röviden beszámolni, a feltett kérdésekre válaszolni,
- tudjon legalább 5 percen saját kutatása, tanulmányai alapján egy adott témáról beszélni (kiselőadás),
- tudja elmondani a tananyag vázlatát,
- tudja egy szaktárgy szavait, szakkifejezéseit, amelyek segítségével a szakszerűségnek és a választékosságnak megfelel,

Írásbeli:

- röviden, lényegi válaszokat adjon a feltett kérdésekre,
- beadott írásbeli munkája elfogadható küllemű és helyesírású legyen,
- anyanyelvből a műfajnak megfelelő írásbeli dolgozatot készítsen (fogalmazás),
- a házi feladat mind küllemében, mind tartalmában feleljen meg az otthoni vagy a napközis/tanulószobai munkával szembeni igényes elvárásoknak.
- mind az írásbeli, mind a szóbeli követelmények teljesítése beszámoláskor tükrözze a tanuló rendszeres, folyamatos felkészülését.

Az iskolai beszámoltatás követelményeinek és formáinak módosulása sajátos nevelési igény megállapítása esetén:

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a NAT-ban meghatározottak az iránymutatóak. Így végső soron értékelésük, minősítésük a – adott esetben a jogszabályi lehetőségeket és a helyi tanterv előírásait betartva módosult – tantárgyi követelmények elsajátításának mértékét kell kifejezze. Sajátos nevelési igényüket figyelembe vesszük a beszámoltatásnál, a következő elvek mentén történik számonkérésük:

- szükség esetén, az adott tanuló fejlettségének függvényében biztosított a hosszabb felkészülési idő, egyéni haladási ütem,
- írásbeli beszámoltatás esetében a tanórai elsajátításkor alkalmazott eszköz (pl.: számológép) használata megengedett,
- szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval felváltható (ebben az esetben a szaktanár előre megbeszélte, akár tanórán kívüli időpontban ad lehetőséget a beszámolásra),
- szükség esetén a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval felváltható (az írásbeli beszámolás helye minden esetben a tanóra).

III.4.1.1. Az iskolai írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya

- Az anyanyelv tantárgy követelményeit figyelembe véve évente kétféle fogalmazást írnak. Az órai fogalmazás a műfaji követelményeknek feleljen meg. Az érdemjegy piros tintával kerül bejegyzésre (fogalmazás, helyesírás, külalak).

- Témánként, tantárgyanként egy-egy téma elsajátítását feladatlappal mérjük, melyet több tankönyv mellékleteként minden tanuló megkap, vagy a nevelő által összeállított feladatlap lesz a mérőeszköz. A feladatlap nehézségi fokát célszerű az adott tanulóközösség ismeretében differenciálással meghatározni, az értékelésnél viszont a tantárgyi követelményeket kell figyelembe venni. Az írásbeli számonkérésnél a sajátos nevelési igényű tanulóknál az elsajátítás során használt segédeszköz alkalmazása megengedett.

- A témazárókat, nagydolgozatokat rendszerezés, összefoglalás előzi meg, a nevelő az írásbeli munkákat két héten belül köteles kijavítani és a jegyeket bevezetni. Súlya miatt az értékelésben betöltött szerepe megkülönböztetett, mivel piros tintával kerül a naplóba, osztályozásnál – különösen kétes jegy esetén – fokozottabban kell figyelembe venni. A tanulók egy tanítási napon legfeljebb kétféle nagydolgozatot írhatnak.

- Az írásbeli feleleteket, röpdolgozatokat a nevelő köteles a tanulóknak kiosztani, megbeszélni a javítást és a minősítést, óra végén a munkákat összeszedni és az adott tanév végéig megőrizni, s a szülői értekezleten vagy fogadóórán kérésre a szülőnek rendelkezésére bocsátani. A röpdolgozatok helyesírási hibái a tartalomra nem számítanak be, az olvasható írás és az igényes külalak viszont követelmény.

- Az írásbeli beszámoltatás időben egy tanítási órát vehet igénybe, akár hagyományos, akár feladatlapos rendszerű.

- A nevelők kötelesek a tanórákra felkészülni, az órán megteremteni azt a fegyelmet, amely az eredményes tanítás, tanulás feltétele.

Írásbeli számonkérés, teszt esetén a megoldásokat célszerű pontértékre, illetve százalékra átszámítani a következőkben meghatározott módon:

- 0-30% elégtelen
- 31-50 % elégséges
- 51-75% közepes
- 76-90% jó
- 91-100% jeles

III.4.1.2. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Az iskola nevelőtestülete azt az elvet vallja, hogy az intézményben tanulók rendszeresen kapjanak házi feladatot. Az otthoni felkészülés azonban nem lehet öncélú, és nem lehet csupán az előírt ismeretek mechanikus memorizálása. A tanulási folyamat elengedhetetlen része. A szaktanár (és a szülő is) rendszeresen nyomon tudja követni, hogy az egyes diák mennyire biztos az órán elsajátított ismeretekben. Az otthoni (napközis) felkészülés fontos jellemzői: rendszeresség, alaposság, céltudatosság. Ezzel kapcsolatos nevelési feladata az intézményben dolgozó pedagógusoknak, hogy a gyerekek belássák ezen elvek igazságát, így is felkészülve az életen át tartó tanulás feladataira.

Iskolai tanítási napokon szóbeli és írásbeli házi feladat egyaránt adható. A házi feladatra fordított felkészülési idő nem haladhatja meg alsó tagozaton a napközis tanulmányi foglalkozás időtartamát, felső tagozaton tantárgyanként a 30 percet (átlagos képességű tanuló esetében). Ez magában foglalja az írásbeli és szóbeli feladatokat is. Házi feladat csak az órán megtanított tananyagból adható (annak gyakorlására), illetve önálló feldolgozásra adható a következő tananyag előkészítésére. A sajátos nevelési igényű és a jobb képességű tanulóknak differenciált feladatok biztosítják a fejlődést, az önmaguk képességeihez mért előrehaladást. Éppen ezért házi feladat – mennyiségileg és/vagy minőségileg – differenciáltan is adható, amely az egyéni fejlesztést teszi lehetővé.

Az elvégzett házi feladatot a pedagógus a soron következő tanórán ellenőrizni köteles. Érdemjegyre történő számonkérés csak abból az ismeretanyagból történhet, amelyet a szaktanár az előző órán megtanított. A gyermek a megtanított anyagból akkor is feleltethető, ha a házi feladata hiányos vagy nem készült el.

Hétvégékre adott házi feladat mennyiségét a szaktanár dönti el. A pihenőnapokra, iskolai szünetekre az iskolavezetés javasolja a házi feladat mellőzését, azonban a pedagógus megfelelő motivációval, „szorgalmi” jelleggel végezhető feladatot, gyűjtőmunkát adhat. Ez szorgalmi feladatként jelentkezik. A kiemelkedő gyűjtőmunka, szorgalmi házi dolgozat összeállítását a szaktanár érdemjeggyel jutalmazza, amely zöld tintával kerül az osztályozó naplóba.

A napközi/tanulószobai nevelőknek biztosítaniuk kell a másnapi felkészülést a délutáni tanulás keretei között. A nevelő gyakorló feladatot a kötelező házi feladaton felül is adhat, amennyiben annak elvégzése belefér a napközi/tanulószobai tanulóidőbe.

III.4.1.3. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból sikeresen teljesítette.
- A tanuló részére engedélyezhető az iskola évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne. Az engedély megadásáról a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az iskola igazgatója dönt. A szülő kérésére az első évfolyamon engedélyezni kell az évfolyam megismétlését.
- A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni.
- A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. Az 1. évfolyamon legalább a „felzárkóztatásra szorul” minősítést, 2-8. évfolyamon minden tantárgyból az „elégéses” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulóknak a továbbhaladáshoz.
- Ha a tanuló a 2-8. évfolyamon tanév végén egy vagy két tantárgyból szerez „elégtelen” minősítést, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javítóvizsgát tehet. Második év végén, és a további évfolyamokon a nevelőtestület - ha szükségesnek ítéli - évfolyamismétlésre utasíthatja a diákokat, amennyiben az egy vagy több tantárgyból elégtelen minősítést szerez, azaz az előírt tanulmányi követelményeket nem teljesítette.
- Elégtelen évvégi osztályzat esetén lehetősége van a diáknak javítóvizsga letételére bármelyik tantárgyból.
- Ha a tanuló az 1. évfolyamon első alkalommal évismétlésre kényszerül, munkája előkészítő jellegűnek minősül, és tanulmányait az első évfolyamon folytatja.
- A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulóknak osztályozóvizsgát kell tennie, ha
 - az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
 - az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
 - egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott,
 - magántanuló volt.
- Ha a tanuló egy tanítási évben egy adott tantárgyból való mulasztása a tanítási órák 30%-át meghaladja, és emiatt teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi,

hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a 20/2012. (VIII:31.) EMMI rendelet 51. § (3) bekezdésben meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

- A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a magántanulók esetében az osztályozóvizsga tantárgyai a következők:
 - 2-4. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, idegen nyelv, természetismeret, hittan,
 - 5-6. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv, természetismeret, informatika, hittan.
 - 7-8. évfolyam: magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, fizika, kémia, biológia, földünk és környezetünk, idegen nyelv, informatika, hittan.

III.4.2. Magatartás

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az 1-8. évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat alkalmazzák.

A tanuló magatartását az 1. évfolyamon félévkor és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyezi. A 2-8. évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli a szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról. A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni. A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek illetve osztályzatok eléréséhez az alább felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges. Az iskolában a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja,
- tanórán és tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik, tisztelettudó,
- kötelességtudó, feladatait teljesíti; önként vállal feladatokat és azokat teljesíti,
- társaival, nevelőivel a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik,
- az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz,
- óvja és védi az iskolai felszerelést, a környezetet,
- nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása.

Jó (4) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja,
- tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon rendesen viselkedik,
- feladatait a tőle elvárható módon teljesíti,
- feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti,
- az osztály vagy az iskolai közösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt,
- nincs írásbeli intője vagy megrovása.

Változó (3) az a tanuló, aki:

- magatartásában többször vét a házirend ellen,
- társaival való viszonya kifogásolható,
- a felnőttekkel szemben tiszteletlen,
- órákra többször késve érkezik,
- szaktanári, osztályfőnöki figyelmeztetése van

Rossz (2) az a tanuló, aki:

- házirend előírásait sorozatosan megsérti,
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti,
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen,
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik,
- viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza,
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt,
- több szaktanári figyelmeztetést kapott, illetve van osztályfőnöki megrovása vagy ennél magasabb fokú büntetése.

III.4.3. Szorgalom

A tanuló szorgalmának minősítésénél, értékelésénél az 1-8. évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat alkalmazzuk.

A tanuló szorgalmát az 1. évfolyamon félévkor és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzik. A 2-8. évfolyamon a tanuló szorgalmát az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli a szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról. A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni. A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek illetve osztályzatok eléréséhez az alább felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges. Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi,
- a tanórákon aktív, szívesen vállal többletfeladatokat is, és azokat elvégzi,
- munkavégzése pontos, megbízható,
- a tanórákon kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként vesz részt,
- taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhossa.

Jó (4) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik,
- a tanórákon többnyire aktív,
- többletfeladatot tanórán kívüli foglalkozáson, vagy versenyeken való részvételt önként nem, vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti,
- taneszközei tiszták, rendezettek.

Változó (3) az a tanuló, akinek:

- tanulmányi teljesítménye, elmarad képességeitől,
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti,
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik,
- érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja,
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

Hanyag (2) az a tanuló, aki:

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében,
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg,
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen,
- feladatait folyamatosan nem végzi el,
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek,
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül,
- félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

III.4.4. Szöveges értékelés („D” melléklet)

(megtekinthető elektronikus és papír alapon az igazgatóhelyettesi irodában)

III.4.5. Félévi értesítő sablon („E” melléklet)

(megtekinthető elektronikus és papír alapon az igazgatóhelyettesi irodában)

IV. Óvodai pedagógiai program

*Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
Örömsziget Óvodája*

IV.1. Bevezetés

Az emberi személyiség kialakulása a gyermekkortól kezdve a kamaszkoron át, az ifjúkorig hosszan tartó folyamat. Ezen folyamat része az óvodai nevelés, amely gyerekközpontú nevelési formaként a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

Óvodánk 5 csoporttal működik. Gyerekközpontú környezetben, családi légkörben biztosítja a gyermekeknek személyiségük harmonikus fejlődését a keresztyén hitéleti nevelés szellemiségében.

A református óvodában a játék, a munka, a tanulás, valamint a közösségformálás sajátos világszemlélettel történik. A református óvoda a családi szellemre épít, módszere a prevenció, melynek belső tartalma a szeretet és a bizalom. Mindhárom kívánja a nevelő állandó jelenlétét. Az együttlét vidám, bensőséges légkörben biztosítja a gyermekek sokoldalú és harmonikus fejlődését. Az igazi jelenlét közös tevékenységre, játékra, párbeszédre motivál. A gyermek ezen keresztül tapasztalja meg a személyére irányuló tiszteletet, elfogadást, szeretetet és megbecsülést.

Sok gyermek a református óvodában szerzi első vallásos ismereteit. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő felnőttek élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét. Megfelelő alkalmat kell teremteni az első közös vallásos tapasztalatok megszerzéséhez, melyeket életkoruknak megfelelően értelmeznünk is kell. A kisgyermek minden hittel kapcsolatos kezdeményezését figyelemmel kell kísérenünk, elő kell segítenünk hitének fejlődését.

IV.2. Helyzetkép

Óvodánk adatai

Az óvoda neve: Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola

Örömsziget Óvodája

Az intézmény székhelye és elérhetősége: 6900 Makó Vásárhelyi u. 53.

Az intézmény alapítási éve: 2011

IV.2.1. Személyi feltételek

Óvodánk minden csoportjában két szakképzett óvónő és egy dajka dolgozik. Az óvónők közül az egyik délelőtt, a másik délután van a csoportban, az átfedési idő a törvény által meghatározott mértékben biztosítva van. Így nyitástól zárásig óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

A tálalókonyhában a munkát az óvodai dajkák végzik.

Az óvoda takarítását ugyancsak az óvodai dajkák végzik.

Szakmai munkánkat rendszeres nevelőtestületi megbeszélésekkel, továbbképzéseken való részvétellel, újonnan megjelent szakirodalom beszerzésével kívánjuk színvonalasan végezni és fejleszteni. Fontosnak tartjuk, hogy a változó társadalmi környezethez rugalmasan tudjunk igazodni, fejlesztve ismereteinket és tudásunkat. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Szükségesnek tartjuk, hogy a csoportokban együtt dolgozó óvodapedagógusok szakmai téren, valamint személyiségükben is úgy tudjanak együtt dolgozni, hogy az a gyermekek javát szolgálja. A gyermekek előtt példa értékű a felnőttek egymás közötti kapcsolata, beszéde, hangneme, ezért ezt mindig szem előtt kell tartani.

Az óvodai nevelés eredményességét segíti az óvónő és a dajka közös együttműködése. Ennek érdekében a feladatok megbeszélése, a segítség formájának áttekintése, egyeztetése feltétlenül szükséges.

Az „egymást különbnek tartván magatoknál” ige alapján mindenki a maga feladatát szeretetben végzi a közösség javára.

IV.2.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk tárgyi feltételeinek megteremtésekor szem előtt tartottuk az Óvodai Alapprogramban előírtakat és a 11/1994 (VI. 8.) MKM rendelet előírásait.

Az óvodának helyt adó épület és a játszóudvar nagysága adott. Az épület adottságait figyelembe véve 5 óvodai csoport kialakítására volt mód. A csoportszobák alapvetően többfunkciós helyiségekként működnek. A meglévő adottságokhoz alkalmazkodó kialakítással, berendezéssel célunk egy esztétikus, biztonságos, ugyanakkor családias hangulatú, gyermekközpontú óvoda kialakítása. Az egyes helyiségek kialakításánál alapvetően törekedtünk a gyermekek által használt területek és a felnőtt terek elkülönítésére. A különböző játékokat, textíliákat, ábrázolási tevékenységhez szükséges eszközöket az eszköznormában előírtakat beszerezzük.

A játszóudvaron törekszünk a természetes növényzet kialakítására, megtartására. Az óvodai udvar EU-s szabványnak való megfelelését, a gyermekek biztonságos udvari játékainak kialakítását folyamatos beszerzéssel és karbantartással oldjuk meg. Szükséges az eszközök folyamatos feltöltése, bővítése, pótlása, cseréje.

A gyermekek számára biztonságos, kényelmes környezet biztosítunk.

A gyermekek számára az egészségvédelem, mozgásigény, játékgény kielégítését szem előtt tartjuk.

Az óvodai dolgozók biztonságos, jó légkört eredményező munkakörülményeit biztosítjuk.

Az óvoda főzőkonyhával nem rendelkezik, a gyermekek saját csoportszobájukban étkeznek. Az ételek kiosztását és a mosogatást a tálalókonyhán végzik a dajkák. A napi háromszori étkezés biztosított.

IV. 3. Cél és feladat rendszer

IV.3.1. Célunk

Célunk a gyermekek fejlődésének támogatása, az eltérő egyéni szükségletek és életkori jellemzők ismeretében a személyiség kibontakoztatása.

Célunk továbbá, hogy:

- a gyermekek rendelkezzenek pozitív énképpel, őrizzék meg kíváncsiságukat, legyenek önállóak, ismerjék meg saját erősségeiket, értékeiket,
- szerezzenek sok pozitív tapasztalatot, éljenek meg sok élethelyzetet, amelyek hozzájárulnak testi, szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz,
- tanulják és tapasztalják meg az együttműködésekben az alkalmazkodás, és az önérvényesítés lehetőségeit, a kompromisszumok, konszenzusok kialakításának stratégiai elemeit,
- ápolják érzelmi kötődéseiket, legyenek érzékenyek mások problémáira, és fogadják el társaik másságát,
- alakuljon ki szükségletük az egészséges életmódra (mozgás, korszerű táplálkozás, egészségügyi szokások),
- rendelkezzenek az ismeretekhez elsajátításához és az alkalmazóképes tudáshoz szükséges készségekkel (önálló probléma-érzékeny gondolkodás, logikai műveletek végzésének képessége, a pszichikus funkciók megfelelő működése),
- személyiségük szabad kibontakozásában válják az önkifejezés, az individualizáció és szocializáció fő tevékenység formájává a játék,
a játékot igényeljük, és keressék az együttműködést társaikkal,
- tiszteljék és éljék át a hagyományok, ünnepek jelentőségét, mondanivalóját,
- az együttnevelés érdekében a családokkal való pozitív kapcsolat kialakítása.

Keresztyén nevelésünk célja, harmonikusan fejlődő személyiség kialakítása, valamint a keresztyén értékrend átadása, mely elsősorban a gyermek lelki életére irányul, de átszövi az általános nevelési feladatokat és a közösségi nevelést is. Keresztény pedagógiánk súlypontja, a szeretetre való képesség kialakítása.

IV.3.2. Alapelveink

Programunk három fő nevelési alapelvet követ:

- a konstruktivizmus elvét, mely szerint a tanulás egy interaktív folyamat a gyermek, a felnőttek, a többi gyermek és a környezet részvételével. A gyermekek maguk konstruálják, építik fel a világról alkotott elképzelésüket. A körülöttük zajló eseményeket élményeik, és a korábban már megértett dolgok szintetizálása útján értelmezik. A gyermekek maguk építik fel világukat, ismeretanyagukat és tanulásukat, a felnőttek alapvető szerepe van ebben, mint segítenek, és közvetítenek. A pedagógusoknak kell biztosítani mindazokat az eszközöket, segédanyagokat, útmutatást és érdeklődést, amelyek maximálisan megnövelik a gyermekek tanulási lehetőségeit.

- a fejlettségi szintnek megfelelő foglalkoztatást (differenciálás), amely a gyermek fejlődésének ismeretén alapul, és annak megértésén, hogy minden gyermek azonos fejlődési stádiumokon megy keresztül, mégis mindegyikük egyedülálló, individuális lény. A fejlettségi szintekhez igazodó program segíti a gyermekeket abban, hogy maguk válaszolják meg saját kérdéseiket. Mikor felteszik a kérdéseket automatikus módon felébred érdeklődésük, figyelmük, és motivációjuk. A pedagógus dolga az, hogy kielégítő válaszokhoz segítse a gyermekeket anélkül, hogy túlegyszerűsítene a problémákat, vagy túlterhelné a gyermekeket információval. Megfelelő tevékenységekkel a pedagógusok megteremthetik az egyensúlyt, amely kielégíti és ki is bővíti a tanulási szituációt.

- a progresszív nevelés elvét, mely jelenti az egyéni szintekhez igazított fejlesztést, a gyermekek érdekeltté tételét saját fejlődésükben, a felnőtt és a gyermekek közötti interaktív tanulást, ill. a gyermekek egymásra gyakorolt hatását.

IV.3.3. Feladataink

Feladataink a célok elérése érdekében az alábbiak:

- olyan interaktív tárgyi környezet biztosítása, mely elősegíti az egyes gyermekek fejlődését, a választás és döntés, ill. a gyermekek tanulási lehetőségeit,

- a gyermekek alapos megismerése, elfogadása, egyénre szabott tevékenységek tervezése,

- a gyermekek bevonása a közösségi szokások, a kívánatos magatartásmódok, szabályok kialakításába, a témák kiválasztásába, és integrált feldolgozásába,

- támogató figyelem és segítség nyújtása az egyes tevékenységekben,
- a gyermekek pozitívumaira, erősségeire való építkezés,
- a gyermeki szabadság, önállóság biztosítása világos, egyértelmű határok között,
- differenciálás a különböző módszerek, szervezeti keretek, munkaformák kombinációjával, a tartalom feldolgozásának módjával,
- a gyermekek folyamatos megfigyelése a tevékenységekben, a tapasztalatok dokumentálása, értékelése,
- újabb fejlesztési stratégiák kitűzése,
- a családokkal való pozitív kapcsolat kialakítása.

IV.3.4. Gyermekkép

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó szemléletű. Szem előtt tartjuk a gyermeki személyiség kibontakoztatását.

Az egyéni különbségeket értéként fogadjuk el. Ezek a különbségek adódhatnak genetikai okokból, méhen belüli vagy szülés közbeni sérülésből, érésbeli vagy vérmérsékleti eltérésekből, szociokulturális hatásokból. A gyermek személyiségét differenciáltan, a fejlődésbeli eltéréseket figyelembe véve közelítjük meg.

A gyermek nevelése nem könnyű feladat. Mit szeretnék, milyen legyen a gyermekem?

Nevelésünk lényege:

A Krisztusi szeretetben felnövő gyermek

- aki szereti és tiszteli szüleit és embertársait;
- aki tevékenységével Isten dicsőségét szolgálja;
- aki odafigyel szerető gondoskodással a másokra, s ha vét is ellene, meg tudja követni őt;
- aki nem csak mondja, hanem érzi is, hogy Isten nem személyválogató és minden hozzá igyekvő embert egyaránt szeret, fajra, nemre való tekintet nélkül;
- aki védi a teremtett világot, megbecsüli az épített világot is, és nem tiporja el azt sem, amit nem ő készített.

„Nem ti választottatok engem, hanem

én választottalak titeket.” /János 15. 16./

IV.3.5. Óvodakép

Az 1993. évi Köznevelési törvény lehetővé tette, hogy azok a szülők, akik a gyermekeiket vallási és világnézeti meggyőződésük alapján hitben kívánják nevelni, erre

lehetőséget kapjanak az óvodai nevelés során is. Működjenek olyan óvodák, melynek programjába a keresztyén szellemben való nevelés kulcsfontosságú szerepet tölt be.

A Magyar Református Egyház engedélyével és a Református Pedagógiai Intézet segítségével, az óvodák munkájának koordinálásával, az egyházközségek fenntartása alatt létrejöhetnek ilyen intézmények.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában és a Református Óvodák keretprogramjában foglaltakkal összhangban, a helyi nevelési programunk elkészítésénél a keresztyén világkép kialakítását, a keresztyén erkölcs megalapozását tartjuk szem előtt. A hitéleti nevelés és az a tény, hogy az egész napot áthatja ez a légkör, a gyermekek pozitív személyiségének kialakítását segítik elő

A közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézményként kívánja kiegészíteni a családi nevelést, biztosítani a gyermeki személyiség védelmét, nevelését, fejlesztését és a gyermeki szükséglet kielégítését. Figyelembe véve és tiszteletben tartva az életkori sajátosságokat, a gyermek mind teljesebb, egyéni képességeinek kibontakoztatását.

A nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermekek személyiségéhez igazítjuk. Pedagógiai tevékenységrendszerünkkel és tárgyi környezetünkkel segítjük a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakítását.

Biztosítjuk a gyermek számára a nyugodt, békességes, szeretetteljes légkört. A gyermek személyiségéhez, a legfőbb tevékenységén a - játékon - keresztül kívánunk eljutni és átadni neki mindazt a személyiségformáló műveltség tartalmát, amely az egészséges fejlődéséhez szükséges.

A nevelést teljesen átvenni a családotól nem lehet, de velük együtt, a közös célra tekintve, óvodánk és a család betöltheti a feladatát. Nem minden szülő tudja felvállalni otthon a keresztyén hitben való nevelést, ezért az evangélium hirdetésének első lépcsőfoka óvodánk lehet.

Az óvodás korú gyermekeknek egyénenként változó testi és lelki szükségleteik vannak, ezért a differenciált személyiségfejlesztés nevelésünk alapvető kritériuma.

A társas együttélés és a közös tevékenységek megkívánják a következő magatartásformák megalapozását:

- önfegyelem,
- másokat toleráló magatartás,
- segítőkészség, együttérzés,
- őszinteség,
- az egyéni szükségletek érvényesítését szolgáló megegyezések formái.

A gyermek első találkozása új környezetével igen fontos állomása az óvodai életnek. Olyan feltételek megteremtéséről kell tehát gondoskodnunk, amely gyermekeink számára érzelmi biztonságot nyújt, otthonos, de mégis más.

A játékeszközök és lehetőségek elengedhetetlen feltételei a kisgyermek személyiségének fejlődéséhez, igyekszünk tehát minél több fejlesztő játékot biztosítani számukra, valamint törekszünk a szerepjátékokhoz, dramatikus játékokhoz és bábozáshoz szükséges játékeszközök megteremtésére is.

Az udvari játék lehetőségének kialakítása, s az ott folyó változatos játéktevékenység feltételeinek megteremtése legalább annyira jelentős, mint a belső környezeté.

Az udvar tervezésekor a megfelelő szabad mozgást biztosító játéktér mellett, ligetes pihenő részt is kialakítunk, amely elengedhetetlen feltétele a nyugodt, elmélyült szerepjátéknak.

Az esztétikus környezet a felnőtt és gyermek számára is meleget sugárzó szép, igen fontos nevelőeszköz, így alakítjuk ki a gyermek környezetét is.

„mert nem azok az igazak Isten előtt, akik a törvényt hallgatják, hanem azok fognak megigazulni, akik a törvényt betöltik”

Róm. 2. 13.

S a törvényt betöltése pedig a SZERETET. Szeretet egymás iránt, származásra és szociális helyzetre való tekintet nélkül.

Óvodai nevelésünk alapja az óvó, feltű és segítő szeretet, gyermekeink hitben való nevelése, amely segíti a gyermekek személyiségfejlődését, egyéni képességei kibontakozását, figyelembe véve életkori sajátosságait, valamint fejlődésük eltérő ütemét.

IV.4. A nevelés kerete

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

A kompetencia alapú óvodai nevelés

Kompetencia fogalma és a nevelési programunk kapcsolata

A kompetencia az adott helyzetben megfelelő tudás, készségek és hozzáállás ötvözete, a kulcskompetenciák pedig azok a kompetenciák, amelyek támogatják a személyes önmegvalósítást, a társadalmi beilleszkedést, az aktív állampolgári létet. A kompetencia feltételezi, hogy az egyén egy adott szituációban nemcsak cselekszik, hanem megfelelően, azaz sikeresen cselekszik. Lényegében minden egyes kompetencia a képességek összességét foglalja magában. Az óvodai értékrendünk és az abból kialakított célunk-, feladatunk- és tevékenységrendszerünk kompetenciaalapú, hisz az egyéni képességfejlesztés az eredményességet abban méri, hogy a gyermekek legkülönbözőbb képességei sikeres tevékenységvégzésben manifesztálódnak-e. Nevelési programunk, vagyis a tevékenység által történő fejlesztés nem más, mint kompetenciafejlesztés

IV.4.1. Az egészséges életmód kialakítása

Célja: Az egészséges életmód helyes szokásainak kialakításával kulturált életforma megalapozása.

Feladata:

- Az óvodai élet során törekedni kell gyermekeink mozgásigényének kielégítésére, valamint arra, hogy mozgásuk, testi képességeik fejlődjenek.
- A gondozás során - amely az óvodai nevelés alapvető tevékenysége - a tisztálkodás és egészségügyi szokások megismertetése, tudatosítása, gyakoroltatása, készségszintre emelése.
- Egészséges életvitel szokásának kialakítása, igényformálás.
- Egészségvédelem fontosságának tudatosítása.

Tartalma:

Az emberek egészségi állapotát jelentősen befolyásolja életmódjuk. A helyes életritmust és napirendet a családdal együttműködve alakítjuk ki.

A testápolás a gyermek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényüket szolgálja.

Nagy gondot fordítunk arra, hogy gyermekeinkben kialakuljon egy helyes értékrend, mind ruházatuk, mind testápolásuk tekintetében.

Mozgásuk kielégítésére és fejlesztésére alkalmasak a mozgásos tevékenységeket biztosító udvari fajták. Ezen túl rendszeres kirándulásokat, sétákat szervezünk, biztosítva ezzel is gyermekeink számára az együttes élményt.

Az egészségvédelem hangsúlyozása valamennyiünk érdeke, éppen ezért a szülőkkel szorosan együttműködve kell dolgoznunk, egészséges életmódjuk kialakítása érdekében, hogy az iskolába lépéskor stabil egészségügyi szokásokkal rendelkezzenek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Testápolás: Önállóan mosakodjanak, törölközzenek, figyelmeztetés nélkül mossanak kezet amikor szükséges, körömkefét használjanak. Ruhájuk ujját tűrjék fel és le, gombolják ki és be. Használják a wc-t, ügyeljenek a wc, mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközeiket tegyék helyére.

Hajukat tartsák rendben, használják zsebkendőjüket, fűjják orrukat helyesen. Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt használják.

Önkiszolgálás: Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként lássák el.

Az épületbe belépve a ruha, cipőtisztító kefé, sárkaparót megfelelően használják. Segítkezzenek az ágyak elrakásában, a terem átrendezésében. Önállóan tevékenykedjenek, vegyék észre feladataikat és nyújtsanak segítséget társaiknak, felnőtteknek.

Étkezés: Étkezés közben kulturáltan viselkedjenek. Ügyeljenek az asztal esztétikai rendjére. Használják helyesen az evőeszközöket (kanalat, villát, kést).

Öltözködés: Önállóan, a megfelelő rendben öltözködjének, vetkőzzenek, ruhájukat, ágyneműjüket hajtsák össze, tegyék a helyére, cipőjüket kössék meg, ha fáznak vagy melegük van, segítsenek magukon.

Környezetük rendben tartása: Ügyeljenek környezetük rendjére, gondozottságára. Az ajtókat csendesen nyissák és csukják. Teremtsenek rendet maguk körül.

A fejlettség jellemzői közül azért tartottuk fontosnak a végkifejletet, illetve az iskolába lépés jellemzőit jelölni, mivel a vegyes csoportban még fokozottabban kell számítanunk a differenciálásra - az életkori különbözőségekből adódóan -, mint a homogén csoportokban.

Az iskolába lépéskor pedig már célszerű, hogy olyan szokások birtokában legyenek, amelyek megtartása nem akadályozza más tevékenységek elvégzését. A kisebb gyermekek spontán utánzási vágyára építve és a helyes szokások megerősítésével motiváljuk őket mindezek elsajátítására, messzemenően figyelembe véve egyéni képességeiket, fejlettségüket. Mindezt kiegészítjük a felnőtt segítségnyújtásával és példamutatásával. Tevékenységüket folyamatosan figyelemmel kísérjük, ellenőrizzük.

IV.4.2. Érzelmi nevelés és szocializáció

Célja: Olyan erkölcsi tulajdonságok kialakítása, mely által gyermekeink fogékonnyá válnak embertársaik tiszteletére és az egymás iránti szeretetteljes törődésre.

Feladata:

- Az óvodáskorú gyermekek számára a vele foglalkozó felnőtt a példakép, akire felnéz és utánzás útján követni próbál. Ezért igen fontos, hogy az óvodában dolgozó felnőttek képesek legyenek a keresztyén erkölcsi értékek közvetítésére, hogy alkalmassá váljanak a rájuk bízott gyermekek hitben való nevelésére.
- A gyermekek társas kapcsolatainak alakulását segítjük, s arra törekszünk, hogy áthassa őket az egymás iránt érzett felebaráti szeretet.
- Közös élmények és tevékenységek során olyan erkölcsi tulajdonságok kialakulására törekszünk, mely által gyermekeink számára örömet jelent az együttlét.
- Az erkölcsileg is igazolható másság elfogadására és az önállóság, kitartás, feladattudat, szabálytudat kialakítására.

Tartalma:

Beszoktatás

A gyermek első találkozása az óvónővel, a csoporttal mély nyomot hagy a lelkében, és hatással van későbbi kapcsolatára is. Ezért nagyon fontos olyan feltételek megteremtése, amely a gyermek számára érzelmi biztonságot nyújt. Otthonról behozott kedvenc játékaik az otthon melegét sugározzák számukra.

Természetesen, ha mód van rá és a szülők is igénylik, lehetőséget biztosítunk arra, hogy részt vegyenek a beszoktatás folyamatában, amely mindenképpen fokozatosan, minél kisebb elszakadási traumát okozva történjen.

A mesék, mondókák, ölbeli játékok stb. az érzelmi biztonságot nyújtják a kisgyermek számára, a bábokkal egyetemben.

Az óvodába kerülő gyermek számára nem minden esetben zökkenőmentes ez a beilleszkedés, ezért igen fontos, hogy már az első naptól kezdve érezze a szeretetet a gyermekektől, a felnőttektől egyaránt.

Az óvodai közösség más minőségű kapcsolatteremtés lehetőségét rejti, mint a család. Szembe kell néznie különböző konfliktusokkal, a szokásrendszer elsajátításával, és meg kell barátkoznia az új környezet nyújtotta lehetőségekkel. Tehát a szocializációhoz többféle tudás birtokába kell jutnia.

A szociális tanulás tudatosan szervezett és spontán pedagógiai hatásai juttatják el a gyermeket a társaikkal való pusztán együttléttől az együvé tartozásig, és az együttműködésig, az „éntől” a „mi” tudatának kialakulásáig. A gyermek számára példa a vele foglalkozó felnőtt a családban, s az óvodai életben egyaránt. A szeretetet nem elég csupán a gyermekek felé irányítanunk, éreznie kell, hogy ez a szeretet egymás felé is kisugárzik belőlünk. A gyermek még tiszta, őszinte lény, nem lehet becsapni, érzi a hazugságot.

A biblia tanításának hatalmas gazdagsága, a Krisztusi tanítás kiapadhatatlan forrást jelent számunkra, amely során olyan határozott irányú erkölcsi tulajdonságok kialakulására van lehetőségünk, mint: együttérzés, segítségnyújtás, önfegyelem, kitartás, példamutatás, önzetlenség.

A közös élmények biztosításával (kirándulások, hagyományok kialakítása, ünnepek, távlatok megfogalmazása stb.) egymás iránti mélyebb érzelmi kapcsolatok kialakítására törekszünk.

Fontosnak tartjuk, hogy a közösség folyamatosan együtt maradjon nevelőivel és társaival.

Elveink a gyermek-felnőtt kapcsolatában

- A felnőtt próbálja megérteni elsősorban érzelmileg a gyermeket
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala
- A felnőtt a gyermek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri határátlépéssel vezessen be konzekvenciákat

- A felnőtt alakítsa ki a közösségi élet szabályait, legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi módszereit
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség más tagjaihoz is kapcsolódjanak
- A felnőtt nevelje a gyermek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről, úgy hogy a gyermek felelősségérzete erősödjön
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátorítatlan Gyermek nevelésekor örüljön a kisebb előrelépéseknek, fejlődésnek
- Az agresszív gyermek ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges
- A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos egyértelmű konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, és a kompromisszumkeresés.
- Mellőzendő a megbántás, a hibáztatás, a kritizálás a gyakori bírálgatás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás
- A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme bizalomelőlege és az a szemlélet, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak és a változásra képessé váljanak. A felnőtt jelezze örömeivel a dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat
- A felnőtt használja a humort a szeretetkapcsolat kialakításához.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- 5-6-7 éves gyermekek a közös tevékenységben aktívan és szívesen vesznek részt.
- Elfogadják a keresztény közösség által megkívánt magatartásformákat
- Figyelmesen, tisztelettel és türelemmel hallgatják meg a felnőttek és társaik közlését.
- Örülnek egymás sikereinek, segítenek egymásnak az akadályok, nehézségek leküzdésében.

- Megosztják társaikkal még a keveset is.
- Játéktevékenységük, a foglalkozások során is tekintettel vannak társukra.
- Törekcszenek az igazmondásra, és ezt el is várják egymástól.
- Udvariasak egymással és a felnőttekkel szemben is.
- Képcssé válnak a szabályok betartására és betartatására.
 - Érzelmekben, szavakban, tettekben nyilvánosságra hozzák, hogy jól érzik magukat az óvodában, ragaszkodnak a felnőttekhez és társaikhoz.
 - A felnőttek kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
 - Érdeklődnek társaik, barátaik iránt óvodán kívül is.
 - A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
 - Igénylik a tevékenységekben való részvételt, együttműködést.
 - A tevékenységeket türelmesen a megbeszéltek alapján befejezik, képesek nyugodtan ülni, figyelni, türelmesen meghallgatják a felnőttek, és társaik közlését.
 - Értik környezetük jelzését szavak nélkül is.
 - Szívesen dolgoznak a közösségért, bíznak saját képességükben.
 - Értékelik saját tetteiket, bátran véleményt mondanak a felmerülő problémákkal kapcsolatban. Javaslatot tesznek a megoldásra.
 - Képesek érvényesíteni kezdeményezőkésségüket, igyekeznek elhárítani a felmerülő akadályokat.
 - Ismerik az érzelemnyilvánítás kulturált formáit.
 - Feltalálják magukat a megszokottól eltérő, de ismert helyzetekben.
 - Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

IV.4.3. Az anyanyelvi nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson

a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetéről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél. Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek: elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érettek válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival
- A hátránnyal küzdő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
- A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

IV.5. Hitéleti nevelés

Erkölcsei nevelés (közösségi és egyéni nevelés, keresztyén értékek)

A hitéleti nevelés alapköve az erkölcsi nevelés. Ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztyén kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodában dolgozók viselkedése:

- a közös élményeket nyújtó tevékenységek útján,
- az erkölcsi tulajdonságok megalapozása, kialakítása útján,
- a biztonságérzet erősítése útján.

Óvodapedagógusaink kiválasztásánál fokozott figyelmet fordítunk arra, hogy hitét gyakorló keresztyén emberek legyenek, akik hitelesen tudják közvetíteni cselekedeteikkel, munkájukkal a keresztyén értékrendet. Nem zárkózunk el azonban azoktól az óvodapedagógusoktól sem, akik elfogadják és követik értékeinket és nevelési elképzeléseinket.

Hitéleti nevelés tartalma

A hitéleti nevelés olyan feltételek között folyik, amely figyelembe veszi a 3-7 éves korú gyermekek életkori sajátosságait, utat enged a játékosságnak, figyel az egyéni bánásmódra. Különösen fontos odafigyelnünk arra, hogy a hitéleti tevékenység során azokra a szavakra, fogalmakra alapozva beszéljünk, amelyeket már ismer a gyermek, ezek meglévő tartalmait bővítjük, gazdagítjuk. A bibliai történeteket úgy választjuk meg, hogy átgondoltan vegyük figyelembe azt, ahogyan a gyermek gondolkodik (konkrét gondolkodás), kerüljük az elvont, allegorikus képeket, fogalmakat.

A tevékenység tartalma, különösen:

- hitéleti foglalkozás, igehallgatás (óvodáskorban megérthető bibliai történetek, mondatok hitoktató bevonásával)

- heti rendszerességgel tervezett áhítat a dolgozók, a szülők és az intézményfenntartójának részvételével

- hitélethez kapcsolódó énekek hallgatása, tanulása

- gyermek-istentisztelet, istentisztelet a családok részvételével

- látogatások a gyülekezetben.

Minden ünnepet úgy kell megélnünk, megülnünk, hogy az mélyítse el az ünnep jelentőségét, mondanivalóját. Aki nem tud ünnepelni, annak életéből kimarad valami, nincs mit átadnia a következő nemzedéknek. Az ünnepi készülődés izgalma, a várakozás öröme meghatározza az ünnep hangulatát. Fontos, hogy ezek a napok örömet, bensőséges, Isten közeli légkört jelentsenek, fel se merüljön a szerepeltetés okozta stressz.

Feladat:

- Az ünneplés megtanítása.
- Az ünnep érzelmi tartalommal való megtöltése.
- Az ünnep, jeles nap kiemelése a mindennapi élet eseményeiből.
- Az ünnep előkészítése.
- A szülők bevonása az ünnepi előkészületekbe (tervezés, dekoráció készítés, stb.).

Advent a várakozás: Az óvodában ez valóban a várakozás időszaka legyen. A koszorúkészítés, az első és a sorban következő gyertyák meggyújtása, az ajándékkészítés megmozgatja fantáziájukat, jóleső izgalommal tölti el a gyermekeket, örömet éreznek.

Karácsony: törekedünk arra, hogy a gyermekek megértsék karácsony lényegét: Isten szereti az embert, a kisgyermeket is, ezért Fia emberré lett, hogy a világ Megváltója legyen. Ennek az örömhírnak a megértése a legfontosabb, s a népszokások, ajándékozás, stb. csak ezután következnek.

Húsvét: A gyermekeknek egyszerűen, gyermekszerűen mondjuk el a feltámadás történetét. Mondjuk el, hogy húsvét óta ünnepeljük a vasárnapot, mert ez az Úr napja. A néphagyományokról sem feledkezünk el, tojást díszítünk.

Pünkösöd: Pünkösöd a gyermekek számára a legmegfoghatatlanabb, gyermekszerűen mondani valamit a legnehezebb. Amikor Jézus eltűnt a tanítványok szeme elől, Istenhez ment vissza, ezáltal a szívünkbe költözött. Jelenlétét mindennap érezhetjük, ha szeretettel fordulunk társaink felé, örömet okozunk egymásnak, ezzel örömet szerezve magunk számára is.

IV.6. Az óvodai élet tevékenység formái

IV.6.1. A játék

Célja:

A játék a gyermek önkéntes és szabadon választott tevékenysége, amely a személyiségformálásának, fejlesztésének elengedhetetlen feltétele.

Játék, tanulás, érzelem, erkölcs

Programunk szerint a játék és a tanulás egymástól elkülöníthető, de ugyanakkor a gyermek számára nem mindig szétválasztható tevékenység. Az erkölcsiség viszont nem tevékenység, hanem szabályok együttese, amely az óvodás gyermek számára szinte teljes mértékben a cselekvésben, esetleg az ahhoz való szándékban nyilvánul meg. Ebben az értelmezésben tehát itt is tevékenységről beszélhetünk, noha a szándék, a viszonyulás már némileg elkülöníthetően elválasztható magától a cselekvéstől. (Pl., ha egy-egy meséről, élményről beszélgetünk a gyerekekkel stb.)

Az érzelmek (jó, rossz) cselekvést képesek indukálni. Az óvodás korú gyermek pozitív és negatív érzelmei által vezérelten cselekszik, ezért az érzelmeikre hatva próbáljuk őket cselekvésre bírni és az irányított cselekvéseiket, mint például a tanulást is az érzelmeiken keresztül igyekszünk befolyásolni, motiválni.

Játékfelfogás

Programunkban a szabályjáték direkt irányítást követel, mely során a lényeg a szabály ismertetése. A többi játékfajta indirekt irányítást követel, mert a játék menete, személyes, egyedi, fikción alapul és ezért kiszámíthatatlan, vagyis előre nem tervezhető. Ötleteket adunk a gyermekeknek, ha kell, de ez nem jelent direkt beleszólást a gyermekjáték tevékenységébe. Óvodapedagógusnak a gyermek játékához eszközöket, ötleteket kell adni, és ha igényli a gyermek az óvónő szerepet is vállalhat. Jelen lehet az óvodapedagógus a gyermekek játékában egyszerű metakommunikációval is (mosoly, testtartás, távolságtartás, leintés, simítás stb.) és így is jelezheti, hogy „Látom, játszol, minden rendben van”, vagy „Látom, játszol, de valami nekem nem jó”. Az indirekt irányítás tehát nevelési elveink szerint azt jelenti, hogy mindig az adott szituációban döntjük el, hogy mennyire és hogyan avatkozunk bele a gyermekjátékba.

Az óvodai játéktevékenységekbe beépítjük a drámajátékot, mint a gyermekek fejlesztésének egyik hatékony eszközét. Programunk szerint a drámajáték az óvodapedagógus által kezdeményezhető játék, mely a legkülönbébb gyermeki képességek fejlődését segíti elő és egyben a kreativitást, valamint a szocializáció fejlődését is szolgálja. Másrésztől képességfejlesztő játék, mert a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlődését is elősegíti, ezáltal közvetve hozzájárul az iskolára való készütség eléréséhez. A drámapedagógia az írás, olvasás, számolás (alapkultúrák) elsajátításához szükséges pszichikus funkciók fejlődését is szolgálja.

Elősegíti:

- a pontos és differenciált vizuális észlelést
- az összerendezett koordinált mozgás fejlődését
- látott-hallott információk összekapcsolásának képességét, motoros visszaadást
- a rövid idejű vizuális-verbális memória fejlesztését
- a szándékos figyelem (10 perces figyelemkoncentráció) fejlődését
- a drámajáték alapvető játékfajtái fejlesztő hatásukat tekintve egybeesnek az alapkultúrák elsajátításához szükséges fejlesztési területekkel.

Programunkban alkalmazott játékfajták:

- látásfejlesztő játék
- hallásfejlesztő játék
- tapintó, érzékelő, játék
- mimes játék

- térérzékelő játék
- mimes-szöveges, improvizációs játék
- élethelyzet játékok

A drámajáték szerepe az óvodai programunk mindennapi nevelő gyakorlatában:

- Neveléssel kapcsolatos feladatok ellátásához kapcsoljuk.
- Konfliktusok feloldásához alkalmazzuk.
- Terápiás céllal is felhasználjuk (pl.: hátrányos helyzetű gyermekek szocializációját segítheti elő).

Képességfejlesztő játékok alkalmazásával a beszédkészséget, a kommunikációs készséget fejlesztjük.

A jól alkalmazott dramatikus nevelés eredményei:

- A közösségben, a közösségért tevékenykedő gyermek aktivitását serkenti.
- Segíti a gyermeket önmaga és a környező világ megismerésében.
- Rugalmas gondolkodást, kreativitást, önálló alkotóképességet fejleszt.
- Elősegíti a gyermek időérzékének fejlődését, térbeli és testi biztonságát fejleszti.
- Beszédképességének, nyelvi kommunikációs képességének tisztaságát is elősegíti.
- Ellensúlyozhatja a tömegkommunikációs eszközök (TV, videó) okozta passzivitást.
- Gazdagítja a szabadidő hasznos kitöltését.

Feladata:

- Felkészíti a gyermekeket a különféle tevékenységek életkori sajátosságainak megfelelő gyakorlására.
- Fejleszti értelmi képességeiket.
- Elősegíti a helyes szocializáció kialakulását, erkölcsi cselekedetek gyakorló pályája.
- Bevezeti és oldja a gyermek lelkében dülő feszültséget.

Tartalma:

A gyermek játéka olyan világ, amelyben a képzelet és a valóság egységet alkot.

„A való életben a gyermek nem több, mint olyan lény, akiben még semmi önállóság nincs, aki vakon és gondtalanul sodródik az élettel, a játékban azonban már érlelődő ember, aki próbálgatja erejét és alkotásaival önállóan rendelkezik.”

(Elkonyin: Gyermeklélektan 156.)

A játékban megvalósulnak elképzelései, vágyai, levezeti belső feszültségét, feloldódik, olyanná válik, amilyen a valóságban szeretne lenni. Olyanná változtatja környezetét is, amilyennek látni szeretné. Játék során hat az őt körülvevő világra.

A játék a gyermek számára olyan örömteli tevékenység, amelyet önként vállal, külső kényszer nélkül, motívumai az őt körül vevő világból fakadnak. Maga a játék nagyon is reális a gyermek számára, hiszen a valóságot játssza el, önmagát, képzelt körülmények között. A játék során a gyermek ismeretei bővülnek, a világ kiszélesedik számára, egyre mélyebb értelmet kap a körülötte zajló élet. Ismeretekre tesz szert anélkül, hogy tudatában lenne az ismeretek jelentőségének. A játék során kialakulnak különféle szokások, melyeket a valóságban is alkalmaz. A gyermek játszadozva, játék közben kezd tanulni.

Ami a gyerek számára játék, a felnőtt számára munka, amely mindaddig játék is marad, amíg képessé nem válik az elvégzésére.

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, s az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

Óvodáskorban a gyermek érzelmi életében is nagy változás megy végbe, amíg eleinte csak azzal játszik, aki a barátja, később bővül társainak köre. Társas kapcsolatok jönnek létre, amelyek megkönnyítik az iskolába való beilleszkedést. A szerepjáték és szabályjáték során fejlődnek akarati tulajdonságai.

Mindezek ismeretében óvodai nevelésünkben a legfontosabbnak tartjuk a játék feltételeinek megteremtését: főként a természetes anyagokból készült játékeszközöket, a napirendben biztosított játékidőt, de legfőképp a szeretetteljes, harmonikus nyugalmat sugárzó óvodai légkört, amely motivál a nyugodt, kiegyensúlyozott játéokra. Az óvodában előforduló játékfajták: gyakorlójáték, szerepjáték, barkácsolás, dramatizálás, bábozás, építő, konstrukciós játék, szabályjáték.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyakorlójáték már csupán a konstrukciós szerepjáték elemeiként jelenik meg.
- Megértik, elfogadják társaik elképzeléseit, elgondolásait, s olyan játékhelyzetet hoznak létre, amelyben ábrázolhatják a felnőttek tevékenységeit.
- Lemondanak egymás kedvéért kedvenc játékaikról, ha szükséges.

Képessé válnak bonyolultabb játékszabályok betartására, illetve annak betartására

IV.6.2 Munka jellegű tevékenységek

Óvodai életmódunk megszervezésében a játék, munka, tanulás egységet képeznek.

Mindvégig egyértelműen támaszkodunk **a munka játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső sajátosságaira.**

A játékhoz is szükség van bizonyos munkára. Mindkét tevékenység természetes alapvető örömforrás. Összpontosítást, erőkifejtést igényel.

Törekedjünk arra, hogy a gyermekeknek ne kényszer legyen a munka, hanem pozitív élményeken keresztül értse meg, hogy Istentől, mint szeretett lénytől kapjuk feladatainkat.

Különbözősége csak az indítékban van. A munkának célja konkrét, a játék viszont öncélú

A munkára nevelés az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, amely áthatja a gyermekek mindennapi tevékenységét.

Tehát a munka a nevelés fontos eszköze, általa fejlődnek személyiségjegyeik, képességeik. Az újrakezdés, a hibajavító próbálkozás edzi az akaratot, az eredményre törekvést.

Mindennapi munkálkodásuk közben ismerkednek az őket körülvevő tárgyi világgal. Egyre pontosabb információ birtokába jutnak. Megtanulnak eligazodni környezetük térbeli viszonyai között. Mozgásos, tapintásos, vizuális információkat szereznek a világról. Bővül szókincsük és kommunikációs képességük is. Miközben természetes módon alakul a gyermekek szociális magatartása, társas kapcsolatai. A munka a személyiségfejlesztés másik fontos eszköze. A személyes tapasztalatszerzés újabb lehetőségét kínálja, a sikerrel végrehajtott munkafeladat ösztönző a személyiség fejlődésére.

A közösségért végzett tevékeny munkával lehetővé válik a kitartás, felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása.

Vannak alkalomszerű és a mindennapi élethez kapcsolódó munkák.

- *Alkalomszerű munkák*

Előre tervezhető: melyeken a naptári ünnepekhez, népszokásokhoz kapcsolható munkákat értjük, amit az éves tervünkben is megjelenítünk majd (pl. farsangi-fánk sütés, teremrendezés, díszítés, veteményeskert kialakítás stb)

- *Váratlan*

– előre nem meghatározhatóak, lényegükből következik, hogy nap mint nap váratlanul előforduló gondok megoldásában van szerepük /kiborult víz, stb/

- *Mindennapi életünkkel kapcsolatos munkák*
 - melynek lényege, egy helyes életmód kialakítása
 - a mindennapi munkát napi tevékenységeinkhez kapcsoljuk. Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, oldott légkör, kellemes közérzet. Mindez alapja egy egészséges testi és szellemi fejlődésnek.
- *Témakörökhöz kapcsolódó munkák*
 - melyeket a külső világ tevékeny megismerése című fejezetnél fogunk megemlíteni.
 - *Az egyes munkafajták megjelenése óvodánkban*
 - önkiszolgálás, testápolás
 - étkezés
 - öltözködés
 - környezet rendjének megőrzése
 - egyéni megbízatások
 - naposi munka

Cél

- a munkavégzéshez szükséges ismeretek, jártasságok, készségek kialakítása
- a munka megszerettetése
- a munka eredményének megbecsülése
- a társas kapcsolatok alakítása.

Feladat

- a munkához való pozitív viszony kialakítása a gyermekekben - ehhez az óvónő modell értékű legyen!
- a munka örömeinek, szépségeinek megéreztetése
- adott szituációban a munka elvégzésének ill. szükségességének felismertetése
- a munka alapvető feltételeinek - eszköz, idő, hely, légkör - megteremtése
- az egyes munkafajták fokozatos levezetése - életkorhoz kötve - a bennünk rejlő képességfejlesztés lehetőségeinek maximális kiaknázása
- a képességek függvényében differenciált értékelés
- a különböző munkafogások megtanítása
- a munkavégzéshez szükséges eszközök használati módjának megismertetése
- a munkafeladatok játékban történő gyakoroltatása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Étkezés

- az étkezéshez szükséges eszközöket készítsék elő, az asztalt esztétikusan terítsék meg, rendezzék el
- az evőeszközöket és a szalvétát rendeltetésszerűen használják
- önállóan öntsenek folyadékot - napközben is szükségleteik szerint
- étkezés után az asztal és a csoportszoba rendjét állítsák helyre (törlés, söprögetés stb.)

Testápolás

- legyenek igényesek önmagukkal szemben - alakuljon ki komfortérzetük
- a tisztálkodó eszközöket rendeltetésüknek megfelelően használják, majd esztétikusan tegyék helyükre azokat
- mosdó rendbetételében szükség szerint segítsenek

Öltözködés

- önállóan öltözködjenek, gomboljanak, fűzzenek, kössenek
- ruhaneműikkel, cipőikkel gondosan bánjanak
- segítsenek magukon ha fáznak vagy melegük van

Naposi munka, egyéni megbízatások teljesítése, környezet rendjének megőrzése

- ügyeljenek saját személyük mellett környezetük tisztaságra, rendjére, gondozottságára
- vegyék észre a rendetlenséget, aktívan vegyék ki részüket annak megszüntetésében
- minden olyan területen segítsenek, ahol arra szükség van és ott már kapjanak nagyobb önállóságot (felelősök).

IV.6.3. Értelmi nevelés

A 3 - 7 éves korú gyermek legfőbb tevékenysége a JÁTÉK. A tanulási lehetőséget az óvodai nevelés egész napi tevékenységébe, a játékba integrálva biztosítjuk a gyermek számára. Játék közben szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyerekek. Miután a gyermek a világot

komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolódása.

A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása, 5 év körül a bemutatás és magyarázat együttesen, míg később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz tevékenységre, eredményez tanulást.

Mivel a tevékenységeken keresztül szerzett ismeretek a leghatékonyabbak, a gyermek természetes érdeklődését, kíváncsiságát célozzuk meg. A belső motiváció a biztosítéka a tanuláshoz való pozitív viszonyulásnak. Az óvónő felelőssége, hogy ez a pozitív viszony megmaradjon. Ezért a tanulási folyamatban úgy segítjük a gyermekeket, hogy a feladat megoldása erőfeszítést igényeljen, de szükség esetén kapjon segítséget. Nem tálcán kínált megoldásra van szükség, hanem együtt gondolkodásra, meghagyva a tévedés, az önkorrigálás jogát és lehetőségét.

Figyelnünk kell arra, hogy a nehézség a gyermeket újrapróbálkozásra ösztönözze és ne meghátrálásra. Az óvónők értékelésének is azt a hitet kell kifejeznie, hogy hisz a gyermek fejlődésében és abban, hogy képes az eredményes munkára.

A tanulás feltételeit az óvónőnek kell megteremtenie. A nyugodt légkör biztosítéka annak, hogy a gyermek és az óvónő is különösebb zavaró tényezők nélkül a tanulásra koncentrálhassanak.

Mik ezek a tényezők?

-A gyermeket meg kell tanítani játszani. Ez nem könnyű feladat, mert nem mindegy, hogy a gyermek ismeri-e játékokat, használatuk módját, a szabályokat, vagy - mint ami gyerekeink többségét- a játék elemi szabályaival is nekünk kell megismertetni. Ha már tudnak elmélyülten játszani, az óvónő akkor vonulhat ki és léphet tovább.

Jól átgondolt szokásrendszert kell kialakítanunk. Legfontosabb szabályaink: halkan beszélgessenek egymással, így nem zavarják sem a játszó, sem a mesét hallgató, éneklő vagy tanuló társaikat. Kisebb konfliktusokat próbálják önállóan megoldani, ha nem sikerül, várják meg türelmesen, míg az óvónő rájuk tud figyelni.

A csoportszobákat úgy próbáljuk kialakítani, hogy a játszóhelyek jól elkülöníthetőek legyenek. Csak így tudnak nyugodtan, egymás zavarása nélkül játszani. Mivel csoportszobáink méretei különbözőek, a kisebb csoportokban a tevékenységekhez könnyen átrendezhető bútorokkal biztosítjuk a helyet.

A tanuláshoz is állandó, viszonylag elkülönített helyre van szükség.

Az érdeklődés, kíváncsiság életkori sajátosságainak kielégítésére a kötetlenség nyújt megfelelő időt. Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek játékidőben zajlanak úgy, hogy

nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek.

Az óvodában a tanulás folyamatos, mert minden helyzetben utánoz, tapasztal, tevékenykedik a gyermek. A játéktevékenységek és az óvónő által motivált, „kezdeményezett foglalkozások” ugyanabban a tevékenységközpontú rendszerben folynak.

Tanulási helyzetnek tekintjük:

- A spontán játékot,
- Az óvónő kezdeményezéseit,
- A játékos tevékenységeket tapasztalatszerzést / válogatás, azonosítás.../
- A sajátos szerkezetű tapasztalatszerzést /önkiszolgálás, megbízatás /
- Óvónő által irányított megfigyelést, tapasztalatszerzést, felfedezés, a gyakorlati problémamegoldás cselekvéses tanulás

A tanulás keretei, formái:

- kötött és kötetlen kezdeményezések,
- mikro csoportos foglalkozások,
- beszélgetések,
- tapasztalatszerző séták,
- egyéni fejlesztés

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése /érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás /
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
 - Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
 - A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
 - A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
 - Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermekeknek, amelyben saját teljesítőképeségét is megismerheti

IV.7. A komplex foglalkozások rendszere

A komplex foglalkozások lényege:

- a. Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- b. A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- c. A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

A komplexitást kétféle módon értelmezhetjük:

- Beszélhetünk egy vagy több héten keresztül tartó, egymással párhuzamos foglalkozásokról, ami azt jelenti, hogy van a foglalkozásnak egy fő vonulata, amely köré a napi foglalkozásokat rendeljük. Ebben az esetben egy vagy akár több héten keresztül szinte minden foglalkozás visszatérő motívuma ez lesz, így a téma más-más szempontból mindig visszaköszön, újra és újra feldolgozásra kerül.

- A másik esetben a komplexitást egy foglalkozáson belül valósítjuk meg. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy ezen a foglalkozáson a létező összes foglalkozási ágnek meg kell jelennie. Arra minden körülmények között vigyáznunk kell, hogy ne erőszakoljunk együvé össze nem illő dolgokat.

A komplexitás tulajdonképpen gondolkodásmód, amelynek az óvónő fejében kell lennie.

Ez megmutatkozik:

- az anyag kiválasztásában,
- elrendezésében,
- az anyag feldolgozási módjában,
- a kiválasztott játékokban.

IV.7.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

IV.7.1.1. Anyanyelv

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll.

Az óvodai anyanyelvi nevelés a nevelési folyamat egészében jelen van, átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladatok megvalósulásának minden mozzanatában.

Minden feladatot, tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Lehetőséget biztosítunk minden gyermeknek, hogy nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben, életszerű helyzetekben beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de a hétfői napokon erre igyekszünk külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

Óvodánkban az anyanyelvi nevelés során figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek hangképzése fejlődjön, szókincsük bővüljön, kifejező készségük színesebbé váljon. Összefüggő beszédüket úgy formáljuk, hogy alkalmassá váljon érzelmi és gondolati közlésére, ismeretek gyarapítására, tapasztalatok szerzésére.

Fontosnak tartjuk, hogy a nap folyamán a felnőtt / óvónő, dajka / állandó beszédkapcsolatban legyen a gyerekekkel, hiszen a felnőtt beszéde modell a gyermek számára. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, legyen érthető, egyszerű és világos. Ügyelünk arra is, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan figyelemmel kísérjük, probléma esetén /beszédhiba, beszédgátlottság, beszédbeli elmaradás / a logopédus segítségét kérjük, aki általában a gyermekek 5 éves korától foglalkozik velük – szükség esetén.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- beszélgetésre alkalmas nyugodt kiegyensúlyozott légkör kialakítása,
- beszédkedv felkeltése, fenntartása, ösztönzése
- beszédfigyelem alakítása,
- változatos élményekkel / mese, vers, bábozás, séta, játék / és az óvónő beszédpéldájával, szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) változatos szókincs, az érzelmeket megjelenítő viselkedés fejlesztése
- a gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása,
- beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása,
- a beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása logopédus által is.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- érthető, kifejező beszédképesség alapjai kialakulnak,

- környezetükben megfelelően kommunikálnak
- beszédképességük, beszédkedvük erősödik,
- kialakul beszédfigyelmeik,
- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóval és hangsúllyal tudja kifejezni,
- minden szófajt használ,
- különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot,
- tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek

IV.7.1.2. Külső világ tevékeny megismerése: Matematika

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Az óvodai nevelés épít ezekre a korai tapasztalatokra. A család által nyújtott matematikai ösztönzéseket jó, ha minél előbb követi a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint: bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Szűkebb és tágabb természeti-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól tapasztalatok szerzése.

Célunk: megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedés, cselekvés során fejlődjenek gyermekeink képességei, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömeit.

Már 3-4 éves korban is adunk a gyermekeknek matematikai ismereteket, de teljesen indirekt módon, játékaikba, tevékenységeikbe ágyazva. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, gyakran találkoznak velük a mindennapi életben, így szinte önmaguktól, mindenféle kényszer nélkül ismerkednek meg velük. Ebben az időszakban az óvónő feladata az, hogy figyelje a gyermekeket és megismerve képességeiket, érdeklődésüket előkészítse és megtervezze a későbbi évek fejlesztő munkáját.

Foglalkoztatási formák:

- egyéni,
- páros,
- mikro csoportos.

Kis csoportokban dolgozva maximálisan figyelembe tudjuk venni a gyermekek egyéni munkatempóját / nem kerül stresszhelyzetbe az aki lemarad /. E foglalkoztatási forma lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egyéni képességeinek megfelelően differenciált feladatot adjunk. A gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy saját maguk gyűjtsenek tapasztalatokat a cselekvés során. Sok problémahelyzetet hozunk létre, ezzel aktivizálva a gyermekeket a gondolkodásra.

Alapvető követelmény a játékoság, a cselekvő részvétel.

Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvónő által,
- irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

Feldolgozásra javasolt témák:

- Minőségi eltérések megfigyeltetése /nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb. /
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése / sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több, a 6 több mint az 5 /.
- A mennyiségi eltérések megállapítása / párosítás, csoportosítás, bontás, számlálás /.
- Tő- és sorszámlálás /10-ig /.
- Azonosságok, egyenlőség megfigyelése / színezés, tépés, vágás, festékfolt /.
- Becslések, mérések
- Vonalak megfigyeltetése / egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak /.
- Térbeli tájékozódás
- Gömb, téglatest, kocka, kör, téglalap, négyzet
- Vonalak, zárt vonalon belül, ill. kívül lévő pontok
- Szimmetrikus alakzatok felismerése
- Térfogatok mérése különbözőegységekkel
- Területek mérése különféle egységekkel

- Hosszúságok mérése különféle egységekkel

Eszközök:

- a csoportszoba játéakai, munkaeszközei,
- berendezési tárgyak, mérési eszközök,
- munkalapok, feladatlapok, kártyák, társasjátékok,
- a gyermekek által barkácsolt, vagy közösen készített eszközök, tárgyak,
- termések, gyümölcsök, egyéb természetes anyagok,

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését,

- fejlessze a gyermekek intellektuális érzelmeit / önbizalom, kitartás felfedezés, tudás öröme /

- értelmi képességek fejlesztése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása
- támaszkodjon a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire,
- a matematikai képességek fejlesztését játékosan, a játékba építetten valósítsa meg,

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatát megérteni, követni.
- Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról saját gondolatukat elmondják, egymás állításának igazságát megítélik.
- Szívesen vállalkozzanak a problémák megoldására.
- Képesek sorok folytatására, sorba rendezésére, válogatására. Ismerik a sorszámlálást.
- Helyesen használják az összehasonlítást kifejező szavakat: hosszabb, rövidebb, több, kevesebb stb.
- Tudnak mennyiségeket összemérni, egységekkel mérni.
- Tudnak párosítani.
- Elrendezéssel, bontással állítanak elő ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tudnak másolással a mintával megegyező alkotásokat kirakni.
- Képesek sík és térbeli alakzatok szétválogatására, egyszerű tulajdonságok megnevezésére.
- Tudnak térben tájékozódni. Ismerik az irányokat, értik és követik a kifejezéseket.
- Ismerik a névutókat.

IV.7.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

IV.7.2.1. Természet – társadalom – ember

A gyermek megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A tevékenységközpontú programunk célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. Célunk: olyan érzelmi alapozottságú érdeklődési kedv felkeltése mindhárom korcsoportban a természeti jelenségek iránt, amely kellő alapja lehet a természet és környezetbarát életmódnak. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik ismerik és szeretik a természetet, fogékonyak a körülöttük lévő élő és élettelen környezet szépsége iránt.

Alapelveink:

- a gyermekközpontúság,
- az egészséges életmód,
- a pozitív kapcsolat a természeti és társadalmi környezettel.

Mindezekhez a tapasztalatszerzés, a megismerés, megszerettetés útján juttatjuk el a gyermeket, fejlődési sajátosságainak megfelelően. A módszereket, eljárásokat a játékoság elvének figyelembevételével választjuk meg. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A tapasztalatszerzés lehetőség szerint a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben /Maros part, erdő, mező, .../ vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Arra törekszünk, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben, élőben figyeltessünk meg. A benti feldolgozás ad lehetőséget a tapasztalatok, ismeretek alkalmazására, szervezett tanulási helyzetben, játékon keresztül.

A környezet megismerésére nevelés folyamat jellegét biztosítják a rendszeres, minél több érzékszervvel történő tapasztalatszerzések, megfigyelések, gyűjtések, melyek a környező világgal való sokszínű kapcsolatteremtés alkalmi, irányított játékhelyzetek, tájékoztató beszélgetések

Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű. Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, melyek meghatározóak a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában. Ez jelenti az élőlények tiszteletét, szeretetét, az ember munkája révén létrehozott értékek megőrzését, a kialakított

rend megóvását, megbecsülését, az ezzel kapcsolatos szabályok elfogadását, megtartását. Cselekedeteink, érzéseink, ítéleteink mindig példaként állnak a bennünket szerető gyermekek előtt. A nevelési folyamat alapját az évszakok változása adja, melyet hétköznapi és ünnepnapok tagolnak, aktuális eseményekre épülnek. Olyan hagyományokat igyekszünk beépíteni az óvodai életbe, melyek szebbé, gazdagabbá tehetik a gyermekek életét.

Az élő- és élettelen természet nevezetes napjai:

- Föld napja, Víz napja, Madarak és fák napja, Állatok világnapja,

Hagyományos ünnepek:

anyák napja, gyermeknap, idősek napja

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

adventi ünnepkör, karácsony, farsang, húsvét,

Nemzeti ünnepek: Március 15.

A természeti és társadalmi környezet megismerésének területei, témakörei:

- A gyermek és környezete
- Család - óvoda - lakóhely - közlekedés
- Testrészek, egészségvédelem
- Emberek munkája, foglalkozása
- Környezetünk mennyiségi, tér-, szín-, formai viszonyai
- Időjárás, természeti változások, jellemzők az évszakok megfigyelése által összefüggések
- Napszakok
- Növény- és állatvilág: vizek növény- és állatvilága, mező növény- és állatvilága, az erdő életközösségei,
- Környezetbarát életmód szokásainak elsajátítása
- A környezeti elemek védelme, alakítása
- Föld, levegő, élővilág, víz, település és táj
- Városi környezetünk szépségei, gondjai
- Jeles napok és hagyományok

Színhelyei:

Az óvoda termei, udvara.

A környező utcák, házak,

Kertek, baromfiudvar, gazdaságok,
Posta, üzletek,
Környező mezők, mezőgazdasági területek,
Maros-part
Közeli múzeumok, helyi időszakos kiállítások

A környezeti neveléshez kapcsolódóan, természetes élethelyzetben tanítjuk meg a gyermekeket a helyes viselkedésre:

Az utcán halkán beszélgetünk. A járda belső oldalán haladunk.

Nem akadályozzuk a forgalmat.

Engedjük előre az idősebbeket.

Köszönjenek az ismerősöknek!

Ne szemeteljenek!

Védjük, óvják környezetünket

Hogyan viselkedjenek a járművön? Hogyan viselkedjenek a múzeumokban, üzletekben, színházban, erdőben? Stb.

Az óvodapedagógus feladatai a környezeti neveléssel kapcsolatban:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben

- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből

- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéséhez

- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg

- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, virágoskert működjék, próbálkozzunk akváriumi díszhalak tartásával is.

- A környezet megismerése, a tapasztalatok, ismeretek gyarapításával felkelti, ill. felkeltheti a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését kielégíti, megismerési vágyukat elősegíti, hogy maguk fedezhessék fel környezetük tárgyait, jelenségeit.

- A tapasztalatszerzés módja az alkalmi és folyamatos megfigyelések, kísérletek, gyűjtés természetes közegben, ill. játék, játékhelyzetekben.

Olyan feladatok megfogalmazása, amelyek a hiányosságokat pótolják és újabb feladatok keresése, amelyek a meglevő ismereteket bővítik, a jártasságokat továbbfejlesztik.

- Legyen alkalmuk és módjuk találkozni a természetvédelemmel.

- Környezetvédelem: a természethez fűződő hozzáállás megalapozása, pozitív megerősítése.

- A gyerekek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt!

- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását, védelmét

- Az elemi közlekedési szabályok betartásával tudnak közlekedni. Ismerik a különböző közlekedési eszközöket.

- Ismerik környezetükben a fontosabb intézményeket (óvoda, iskola, orvosi rendelő, önkormányzat, templomok és egyéb fontosabb helyeket. Ezek ismeretében tudjanak önállóan tájékozódni.

- Ismerik az évszakok jellemzőit, összefüggéseit az állat- és növényvilággal.

- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit

- Felismerik és megnevezik környezetük színeit, azok sötétebb és világosabb árnyalatait.

- Felismerik és megnevezik testrészeiket, igényesek testük tisztaságára. Ismerik saját testüket.

- Felismerik a napszakokat, évszakokat, tudnak köztük különbséget tenni, összehasonlítani.

- Felismerik a növényeket, vizek évszakonkénti folyamatos megfigyelései során ismerik a növények és az évszakok, időjárás közötti összefüggéseket

- Ismerik az állatokat, többféle szempont alapján csoportosítják azokat. Ismerik jellemzőiket.

IV.7.2.2. Művészeti tevékenységek

Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A jó ízlésű óvodapedagógus saját példáján keresztül nagyon sokat tud tenni, szinte észrevétlenül a művészeti nevelés érdekében. A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

Óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. A gyermek kreatív megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Sokféle alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, amelyeket játékidőben vagy szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Ebbe a fogalomkörbe a **mesevers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.**

Ének-zene, énekes játék:

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapjaink része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások összefoglalják, elmélyítik e gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére

Az ének-zenei nevelésünk alapdokumentuma: Forrai Katalin "Ének az óvodában" c. könyve, s az ebben található instrukciók a zenei nevelés területén.

Egy-egy körülhatárolt feladatcsoportot akár két-három héten keresztül is lehet gyakorolni.

A csoport életkori összetétele és a gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg a képességfejlesztést. A zenei hallás- és ritmusérzék-fejlesztés feladatait úgy tervezzük, hogy az tükrözze, milyen területen kell fejleszteni, honnan és hová szeretnénk eljutni. A képességfejlesztés fokozatait általában addig gyakoroljuk, játsszuk, amíg a gyermek

tökéletesen nem tudja azt, ami tőle elvárható. Csak utána lépünk tovább a következő szintre, és időnként vissza is térünk, időt hagyva az érési folyamatra.

A zenei nevelés tervezésében és megvalósításában érvényesül az évszakokhoz, ünnepekhez

való kapcsolódás és a komplexitás.

A csoportszobákban megszokott helye van az ének-zenének,(szőnyeg) amely megfelelő nagyságú a dalos játékok számára. Lehetőséget teremtünk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képességek fejlődésére

Fejlesztés tartalma, dalanyag, zenei feladatok:

- magyar népi gyermekjátékdalok, műdalok korcsoportnak megfelelő mennyiségben való kiválasztása

- tiszta éneklés érdekében gyakori önálló éneklés

- dinamika megjelenése: halk-hangos alkalmazása

- finomabb hangszínek meghallása, megkülönböztetése

- szöveg és dallamvisszhang, ritmusvisszhang

- egyenletes lüktetés érzékeltetése mozgással, különböző mozdulatokkal

- dalok, mondókák ritmusának érzékeltetése

- tempóérezkeltetés: gyors-lassú

- magasabb, mélyebb hangok megkülönböztetése, térben való - "megmutatással"

(dallammal)

- hangszerek zöreijhangszínek felismerése

- szöveg és dallamotívum kiemelése mozdulatokkal dallamfelismerés dúdolásról, hangszerről ütőhangszerek használatában jártassá válnak

- dalos játékok bonyolultabb, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó formájának elsajátítása

- a zenehallgatás minden adódó alkalomhoz kapcsolódhat, felmerülő humoros helyzetekhez, munkatevékenységekhez, stb.

- a környezet hangjai és igényes kortárs zenei anyag

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- élvezettel játszanak a gyerekek énekes játékokat,

- gátlás nélkül, egyedül is tudnak énekelni,

- élvezik a zenehallgatást,

- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát,

- a halk-hangos, gyors-lassú éneklést, mondókázást biztosan produkálják,

- egyszerű ütőhangszerek használatában jártassá válnak, bátran, szívesen veszik kézbe,
- a zene ritmikájának hatása az esztétikus- koordináló-összehangolt mozgást fejleszti,
- önmaguk is bátran, kreatívan improvizálnak dallamokat, esetleg szöveggel párosítva.

Az óvodapedagógus feladatai az ének-zenei nevelés folyamatában:

- Felkelteni a gyermekek zenei érdeklődését, formálni zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
 - A zene megszerettetése, a közös éneklés, illetve játék iránti igény felébresztése és örömeinek átélése.
 - Az együttes játék örömeivel az érzelmi beállítódás fokozása, fejlesztése.
 - A zenei képességek fejlesztése (zenei hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás) során az érzelmek, közös élmények gazdagítása, az együttes játék számtalan variációjával.
 - Biztosítsuk az egész napot, spontán zenei megnyilvánulásokat, pozitív és negatív élmények átélésekor.
 - Játékosság érvényesítésének speciális gyakorlati lehetőségei.
 - A gyermek ismeretén alapuló személyes, egyéni bánásmód illetve differenciált zenei képességfejlesztés, (képességszint felmérése az egyéni különbségek feltárásával).

Mese-vers

Tapasztalataink szerint a családokban túlburjánzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép játékok, és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, agresszivitásukat, félelmüket és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Minden nap mesélünk, verselünk, mondókázunk. A mesén való részvétel a gyerekek számára mindig önkéntes. A mesélés a csend szigete, a hozzákészülődés szertartásszerű ismétlődése naponta a napirend szerves része. Fontos a kialakított szokásrendszer, amely elősegíti a meseélményhez szükséges nyugodt légkört. Ehhez kapcsolódnak még a spontán alkalmak, és az elalvás előtti mese.

A mesék, versek, mondókák komplexen / hangulatban, témakörben / kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához, például évszakhoz, énekanyaghoz, ünnepekhez, egyéb aktualitáshoz.

Elsődleges forrásaink a magyar népmese- és mondókaanyagok, versek és verses mesék. Fontos a kiválasztott anyag helyes arányának megtalálása.

Az anyagkiválasztás fő szempontjai: a gyermekek érdeklődése, fejlettsége.

Tartalma szerint:

- évszakok hangulatát kifejező,
- ünnepek köszöntését szolgáló
- állatokról szóló,
- tréfás, humoros hangulatú
- tündérvilágot megjelenítő,
- mai életet ábrázoló.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával. A meséket többször ismételjük- a legtöbb mesét minél jobban ismerik, annál jobban várják a gyerekek.

Bábozás:

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai, szociális élményeit.

A bábjáték forrása lehet

1. Az óvónő játéka.

2. A gyermek bábjátéka: - gyermekeinknek mindig áll rendelkezésükre megfelelő méretű báb. A kisebbeknek ujjbáb, síkbáb, a nagyobbaknak fakanálbáb, kesztyűbáb is.

3. A gyermekek bábkészítő tevékenysége és önálló játéka az így készült bábokkal.

Az óvónők már az óvodába érkezés pillanatában megismertetik a bábbal a gyermekeket. A legjobb bábok a gyermekek által hozott kedvencek, szőrös állatok. Mindez elősegítheti az óvodába való beilleszkedést és a különböző szociális problémák megoldását is egy-egy gyermeknél.

Feladatunk, hogy oldott légkört biztosítva legyen alkalom játékidőben paraván mögött vagy a nélkül is megszólaltatni a számukra vonzó bábukat. Gondoskodnunk kell, hogy a bábozáshoz szükséges kellékek a gyermekek rendelkezésére álljanak a nap folyamán.

A bábozásnak nagyon nagy szerepe van a személyiség fejlődésében. Itt a bábok mögé bújva igazán lehetőség van az önmegvalósításra. A közös bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására. Bábozás közben figyelni kell a társra és alkalmazkodni kell hozzá. A játék közben élmények, tapasztalatok elevenednek fel, így fejlődik emlékezete, a kitalált történetekkel pedig fantáziája. A báb mögé bújva bátrabban megszólalnak a gátlásos gyermekek is.

Dramatizálás:

Dramatizáláskor a gyerek saját, vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon.

Ennek feltétele, hogy ezek tartalma érzelmileg megragadja, hasson a gyermekre. Fontos, hogy a csoportban az aktuális játékokhoz, jelenetekhez a kellékek, jelmezek kéznél legyenek.

Az óvónő kísérje figyelemmel, ha a gyermekek maguk kezdeményeznek dramatizálást. Ha szükséges, segítse őket a díszletek elkészítésében, a tér berendezésében, a szereplők kiválasztásában, ami nem a szerepek kategorikus kiosztását jelenti, hanem a gyermekek önismeretéből fakadó megbeszélést. Serkentse a gyermekeket arra, hogy párbeszéd mellett spontán szavakkal, mozgással, mimikával, gesztusokkal is elevenítsék meg a történetet.

Az irodalmi anyag összeállítása:

A 3 – 7 éves gyermekek irodalmi anyaga

Beszoktatás idején:

A beilleszkedést a gyermek – felnőtt, gyermek – gyermek közötti kapcsolat elősegítésében nagy szerepet játszanak az ún. ölbéli játékok, cirógatók, babusgatók, Alkalmazzuk ezeket! Különösen beszoktatás idején, de az év folyamán is szükséges a gyermekek valóságismeretét bővítő kitalált történet vagy művészi értékű irodalmi reális történetek előadása.

A 3 – 4 éves gyermekek irodalmi anyaga:

Mesék

A 3 – 4 éves gyermekek irodalmi nevelésének leghatásosabb eszközei a népi mondókák, hangutánzó mondókák és formulamesék (lánc és halmozó mesék)

Központi helyet foglalnak el a magyar népmesék, kisebb arányban szerepelnek más népek meséi. A mesék tartalmát tekintve állatmesék, egyszerűbb szerkezetű novellisztikus, realiztikus mesék közvetítése ajánlott.

A 3 – 4 éves korú gyermekeknek olyan meséket, történeteket választottunk, amelyek témája megfelel érdeklődési körüknek: gyermekekről, a gyermekek közvetlen környezetéről, az állatvilágról szóljanak. A kiválasztott meséket, történeteket jellemezze az egyenes vonalú cselekmény, az érthető meseszöveg, és az érdeklődést ébren tartó, fokozó szavak, fordulatok, a ritmikus ismétlődések.

Versek

Többségében népi mondóka

Felnőttek játéka ölbeli gyermekkel, „ciróka-maróka” féle mondókák

Egyszemélyes mondókák

Legismertebb költőinknek r szemlélethez igazodó játékos, ritmikus, zenei hatású versei.

4 – 5 évesek irodalmi anyaga

Mesék

A már ismert mesék

Többfázisú szerkezetű állatmesék

Novellisztikus, realiztikus mesék

Magyar klasszikusok és a mai magyar írók műmeséi

Magyar írók reális történetei, elbeszélései

Versek

Népi mondókák

Egyszemélyes mondókák, amelyek a természeti jelenségekhez, az állatvilághoz, a gyermeket körülvevő környezethez, és a mindennapi élethez kapcsolódnak. A mondókák tartalmasabbak, fonetikailag nehezebbek legyenek, mint az előző életkorú gyermekek esetében.

Tartalmában hívogatók, kérők utánzó, csúfolók, fiktív, halandzsza szövegű kiszámoló.

Mai magyar költők gyermekversei

Verses mesék

5 – 6 – 7 éves gyermekek irodalmi anyaga

Mesék

Előző évben hallott mesék

Cselekményesebb, terjedelmesebb novellisztikus – realiztikus mesék

Klasszikus tündérmesék

Bonyolult, gyakran elágazó szerkezetű tündérmesék

Csali-, tréfás mesék

Irodalmi értékű műmesék

Meseregények

Versek

A már hallott népi mondókák

Szerepátadó, fogyó – gyarapodó gyermekjátékok, kiszámolók, tréfás mondókák

Verses mesék

Klasszikus magyar kötők gyermekversei

Ritmikus zenei hatású műköltészeti alkotások

A mesélés rendszere

- nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között: mindkettő fontos a maga helyén, egyik sem pótolható a másikkal
- kihasználva a napi tevékenység során adódó helyzeteket, többször is előfordul mondókázás, mesélés - kapcsolódva az aktualitásokhoz

Az óvónő feladatai a mese-vers tevékenységgel kapcsolatban

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- elsősorban a magyar népi, ill. műalkotásokból választás, ezentúl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- az irodalmi élmény befogadásához szükséges szertartás kialakítása
- a gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol
- a gyermekeket mese- vers alkotásra ösztönzése
- képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- a könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- a mesélés fontosságának megismertetése szülői körben

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:.

A gyerekek játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak

Az elhangzott vers, mondóka ismétlését kérik

Társak az óvónő énekes, halandzsás, mozgásos improvizáló játékkezdeményezéseiben

Hangzás, hangulat, érzelmé és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, kötői képeit

Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.

Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzéseit

Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képek készítésének jelei.

A folytatásos mesék, verses mesék szálait össze tudják kötni.

Van néhány kedves mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik játékukba.

Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik.

A mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait furcsa vagy szép hangzású nevét megjegyzik, a mese témájú játékokban egymást is így szólítják

A meséskönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják. Kérik a felnőttet, hogy meséljen róla

A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket

Ismerik az óvoda gyerekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodnak

Vigyáznak a könyvekre.

Rajzolás, mintázás, kézi munka

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás) a gyermekek kedvenc tevékenységei közé tartoznak. A feladatunk elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenység külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen rendelkezésre áll mindenféle anyag és eszköz, amivel a fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek megismerjék a tevékenységükhöz használható természetes anyagokat, azok tulajdonságait, a velük való bánásmódot. Mindazt a "kincset", amit a gyerekek a természetben gyűjtöttek alkotó-alakító tevékenységükhöz felhasználhassák. A kisebb gyermekek ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel és technikákkal. Ábrázoló tevékenységük beleépül játékukba. Szabadon irkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak,

téphetnek, vághatnak, stb. Ezáltal átéljük az alkotás, a színek, a formák adta örömet. Építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak formáival, tulajdonságaival. • A nagyobb gyermekek manuális tevékenysége továbbra is beépül játékaikba.

A gyermekek alkotó-alakító tevékenységét újabb technikák megismerésével bővítjük.

Képalakító tevékenységüket segítjük élményeikhez kapcsolódó témákkal. A természetes és más anyagok felhasználásával ajándékokat készítenek, illetve játékokat, játékkellékeket, bábokat. A tevékenységek megszervezéséhez pedagógiai alapot adnak évszakok változásai, a természet szépségei a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

A vizuális nevelés csoportosítása

Firkálás

Az első olyan vizuális tevékenység, amelynek nyoma marad. A firka az érzelmekről, indulatokról, kézügyességről ad képet. Firka nélkül nem kezdődhet el az ábrázolás korszaka.

Ábrázolás

Az ábrázolás a gyermek első alkotó tevékenysége. A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. Ezért a vizuális tevékenység egyben hű képet is ad a gyermek gondolkodásáról, fejlettségi szintjéről.

Az ábrázolás jelentősége:

- fejleszti a látást
- fejleszti a logikát
- elősegíti az ismeretszerzést
- esztétikai igényességet alapoz meg és fejleszt.

Kézművesség

Lényege, hogy valóságos tárgyakat hoz létre. A kész munkák jellemzője, hogy közvetlenül is felhasználhatók. A kézművesség is alkotó tevékenység.

A kézművesség jelentősége:

- fejleszti a következetes gondolkodást fejleszti a képzelőerőt önfegyelemre, kitartásra nevel
- elősegíti sokféle anyag és eszköz megismerését
- bevezeti a valódi munkatevékenységet központi szerepe van a kézügyesség fejlesztésében

Díszítés

A díszítés szerepe a szépítés, ami formai, színbeli szabályosságon alapszik, szimmetriát, ritmust mutat.

A díszítés jelentősége:

fejleszti a ritmusérzékletet,

a geometrikus látásmódot,

elősegíti a szabálytudat kialakulását,

fejleszti a sajátos vizuális logikát,

sajátossága miatt az írás, olvasás elsajátítását készíti elő.

Építés

Meglevő alapelemekből összeszerkesztést, összerakást nevezünk építésnek, ami konstrukciós játéktevékenység. Ezt a tevékenységet inkább játéknak nevezzük, pedig rengeteg vizuális támpontja van.

Az építés jelentősége:

fejleszti a térészlelést,

fejleszti a logikus gondolkodást,

társakkal való együttléti megtanulása,

belelátó és elvonatkoztató képesség fejlesztését mozdítja elő,

szerepet játszik a téralakító képzelőerő kialakulásában.

A vizuális tevékenységek helyszínei:

- csoportszoba (asztalon, talajon, falon, ablakon)
- udvaron (aszfalton, homokozóban, télen hóban)
- természet

Választható témakörök:

- képlékeny anyagok tulajdonságaival való ismerkedés (agyag, gyurma, méhviasz, mézes,-linzertészta)
- egyszerű szerkezetű állatok készítése sodrással (giliszta, csiga, kígyó) gömbölyítéssel(madarak, négylábú állatok)
- hógolyó, hóember, hó vár,
- homoksütemények, homok alagút, homokvár
- termésekből, növényi részekből segítségével alkalmi játékok , népi játékok
- készítése (pipacsbaba, gyermekláncfű koszorú, nyaklánc)
- papírból egyszerű hajtogatások (virág, levél, madár)

- papírból egyszerű formák kivágása
- textilből terítők
- gyöngyfűzés fagyöngyből, termésekből füzérek termésekből, levelekből
- különböző nagyságú , alakú papírdobozokból házak, járművek készítése
- tojásfestés díszítés képlékeny anyagba nyomhagyással.

Az óvodapedagógus feladatai a vizuális tevékenységekkel kapcsolatban:

- megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségek és élmények biztosítása
- a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- megismertetni a gyermekeket különböző anyagokkal, eszközökkel egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel
- a gyermekek megfigyelő képességének fejlesztése –
- a gyermekek képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztése, egyéni érettségi szintjükhöz igazodó differenciált fejlesztéssel -,
- kreativitás fejlesztése
- a gyermekek esztétikum iránti vonzódásának, jó ízlésének megalapozása esztétikus környezet biztosításával; a környezet esztétikai jelenségeiben, a művészi alkotásokban történő gyönyörködtetéssel
- megfelelő hely, idő, légkör és megfelelő mennyiségű eszköz és anyag biztosítása az egész nap folyamán
- a gyermekek ismerjék meg a tevékenységükhöz használható eszközök és anyagok tulajdonságait és a velük való bánásmódot
- megtanítja az ábrázoló tevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, kézmosás, védő asztalterítő
- bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődésüknek megfelelő technikákat és anyagokat
- a gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja
- az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

• Képzalkotásban egyéni módon, biztonsággal jelenítik meg ismereteiket, gondolataikat, élményeiket.

- Örömmel, saját kezdeményezésükre is ábrázolnak, megtanulnak "látni".
- Örülnek alkotásuknak.
- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne.
- A gyermekek önállóan tudnak választani a megismert és elsajátított technikák közül.

- Természetes anyagok felhasználásával is tudják céljukat kreatívan megvalósítani.
- Téralkításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.

Fejlődik képi gondolkodásuk, esztétikai igényességük. A laza ceruzafogás, biztos vonalvezetés, a félelemmentes hozzáállás azt jelenti, hogy manuális és pszichológiai téren is olyan érettségi fokra jutottak a gyerekek, hogy számukra nem okozhat majd problémát az iskolában iskolássá válni.

IV.7.3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító komplex

foglalkozások – Mindennapi testnevelés

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy próbáljuk kialakítani hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek, teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg

a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A foglalkozások időtartama az óvodában eltöltött évek során fokozatosan emelkedik, mindenkor igazodva a gyermekcsoport összetételéhez, fejlettségi szintjéhez. 3-4 éves gyermekeknél kezdetben 4-5 perc jó hangulatú, nyugodt játékos légkörű foglalkozás biztosítja a mozgás megszerettetését.

A mindennapi testnevelés időpontját a napi tevékenységhez igazodva az óvodapedagógus tetszőlegesen választhatja meg.

Objektív feltételek:

Az udvarok és csoportszobák adottságait figyelembe vesszük a foglalkozások megtervezésekor. Gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi- és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára és hogy megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

Szubjektív feltételek:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszony nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés sikerességét. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásában tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásában elért sikereinek.

Döntő feladata:

- a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése,
- a motoros képességek fejlesztése,
- vázizomzat erősítése,
- a helyes testtartás kialakítása,
- mozgás és játékgény természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése.

A mindennapi testnevelés tartalma:

/döntő mértékben a természetes gyakorlatok képezik - változatos formában, különböző irányban, eszközzel és eszköz nélkül is célszerű gyakorolni. / a végrehajtás fokozatainak megválasztásakor a gyermekek egyéni képességeit vesszük figyelembe.

A mozgásanyag két nagy csoportra osztható:

1. Atlétikai vonatkozású főgyakorlatok
2. Tornavonatkozású főgyakorlatok.

Természetes mozgások: járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás, kúszás, csúszás, mászás, hossztenegelykörüli gurulás, gurulóátfordulás,

- Szabadgyakorlati lapformájú gyakorlatok: szabadgyakorlat, labda gyakorlat, karikagyakorlat, szalag gyakorlat, babzsák gyakorlat, kötél gyakorlat, kendő gyakorlat, kocka gyakorlat, kisszék gyakorlat, pad gyakorlat, páros gyakorlat, bordásfal gyakorlat,

- Testnevelési játékok: futó játékok, fogó játékok, egyéni, páros, csoportos versengések, sorversenyek, váltóversenyek

- Tréfás gyakorlatok.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- növekszik teljesítőkéességük, mozgásuk összerendezettsége és jó ritmusa
- mozgástapasztalatuk az egyensúlyozásban és ugrásban növekszik
- cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak
- fejlődik tér- és időtájékozódásuk, mozgásigényük
- testnevelési játékokat játszanak az óvónő segítségével, a szabályok betartásával
- a természetes járást ütemes járással váltakoztatják
- mozgásukat megtervezik
- ugrásukat fékezik talajéréskor (a jó technikájú talajfogás az udvari eszközök használatánál is elengedhetetlen)

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának feltételeit, jó levegőjű, tiszta környezet biztosítása
- különböző mozgások elsajátításának folyamán a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére építsen
- adjon lehetőséget, hogy az adott gyakorlatot ki-ki saját képességei szintjén hajtsa végre
- gyakorlatvégzése mintaszerű, örömteli legyen
- mindig értékelje az eredményes végrehajtást

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek

IV.8. A nevelés tervezése és időkeretei

A tervezésnél számításba vesszük ,hogy az egyes gyerekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően.

A tervezés során mindig a négyes feladatrendszerből kiindulva tervezünk.

A cél és feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon éves , negyedéves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában havi, kéthetes, hetes periódusban tervezünk.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, élményei meghallgatása és közös élmények nyújtása is a tervező munkánkhoz tartozik.

A tervezésnél nem az ismeretanyag növelését tartjuk fontosnak, hanem több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Kevesebbet, de azt alaposabban.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés formáját nem a gyermek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermekeket.

A fejlesztés keretei:

A teljes nevelési folyamat osztott és részben osztott csoportokban történik. Ebbe illeszkedik a tanulási folyamat, melynek részei:

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyeléses tapasztalatszerzés, felfedezés
- spontán, játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- komplex foglalkozások rendszere, kötetlen kezdeményezések

A nevelés időkeretei:

A **napirend** biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Igazodik a különböző tevékenységekhez, gyermeki szükségletekhez és helyi szokásokhoz. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható módosítható.

A napirend általános időkeretei:

játék és szabadidős tevékenység 6 óra

étkezés, pihenés 3 óra

öltözködés, tisztálkodási tevékenység 1.5 óra

komplex foglalkozások max.35 perc

a napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.

Hetirend:

A hetirend kialakítása az óvodapedagógus feladata. A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek, javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretei is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Heti, kétheti, havi tanulási tervkészítés
- Negyedéves gondozási-nevelési tervkészítés

- Hetirend és napirend összeállítása
- A gyermekek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése: óvodába lépéskor anamnézis felvétele, fejlettségmérő lap vezetése
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

IV.9. Az óvodánk kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

IV.9.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A korrekt, partneri együttműködés elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Óvodánkban a család-óvoda kapcsolatát az átgondoltság, szervezettség, tervszerűség jellemzi.

Alapelveink a családdal való kapcsolattartásban:

- Megteremtjük az oldott kapcsolatteremtés lehetőségeit, megtaláljuk a közös célkitűzéseket a gyermekek érdekeinek megfelelően.
- Ösztönözzük a szülőket a rendszeres kapcsolattartás kezdeményezésére
- Az egyes családok nevelési felfogását tudomásul vesszük, és segítjük a családi nevelést, ahol ezt a szülők igénylik. A szülőknek érezniük kell, hogy gyermeküket szeretik az óvodában.
- A programírás folyamatába bevonjuk a szülőket, bevalásának figyelemmel kísérésében képviselőik által vehetnek részt.
- Megismertetjük a szülőkkel óvodai programunkat, az óvoda tartalmi munkáját, biztosítjuk a folyamatos információáramlást.

- Mintaadással, az értékek felmutatásával az általunk preferált erkölcsi magatartási normákat igyekszünk elfogadtatni a szülőkkel.

Kapcsolatrendszer

A szülő, a gyermek személyiségjogait, hitvallását tiszteletben tartjuk.

Az óvónő szakmai felkészültségben, emberi magatartásban egyaránt példa értékű legyen

Felhívjuk a szülők figyelmét törvény adta jogaikra és kötelezettségeikre.

A kapcsolattartás formái

Óvodába lépés

Két helyről kerülhet be hároméves korában a kisgyerek az óvodába. egyrészt a családból, másrészt a bölcsődéből. Célunk, a kisgyermek szuggesztibilitásából kiindulva az átmenet zökkenőmentessé tétele, az új életformához való pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása („kedvcsinálás” az ovihoz). Feladatunk a gyermekek óvodába kerülésének előkészítése attól függően, hogy bölcsődéből vagy családból kerül a gyermek az óvodába.

Az óvodapedagógus még az óvodába lépés előtt felveszi a kapcsolatot a családdal, a bölcsődével a zökkenőmentes átmenet biztosításához.

Az átmenet megkönnyítése érdekében szem előtt tartjuk:

- A bölcsődei nevelés feladatrendszere eltér az óvodai nevelés feladatrendszerétől.
- Az óvodapedagógusok meglátogatják az óvodába készülő gyermekeket.
- A gyermekek már kialakult szokásrendszerét figyelembe vesszük.
- A gyermekek átadása után a bölcsődei gondozónők ellátogatnak az óvodába.
- A gondozónők az óvodától visszajelzést kapnak.

Beiratkozás: Az első találkozás a családdal. A vezető óvónő beírja a gyermeket, tájékoztatást nyújt a felvétel esélyeiről. Felvétel esetén az első szülői értekezlet, az ebédbefizetés és az ismerkedési délelőtti időpontjáról.

Ismerkedési délelőtti: Augusztus utolsó hetében szervezzük meg ezt a délelőtti, amikor minden kicsi bejöhethet a szüleivel megismerkedni az óvodával, az óvó nénikkel, dadus nénikkel

Szülői értekezletek: Tájékoztató – minden év augusztusában, amikor az új szülők tájékoztatást kapnak az óvoda programjáról, az óvodai nevelés működési rendszeréről, ill. év

elején és év végén a csoport külön értekezlete. **Speciális témájú-** egy vagy több téma elemzése, megbeszélése.

Anyás beszoktatás: Hosszú ideje jól bevált hagyomány óvodánkban, hogy a család valamelyik tagja bent lehet a délelőtti folyamán az óvodában és segíthetik gyermeküket az átmenetben. A beszoktatás ideje általában egy hét, de egyedi esetekben hosszabb ideig is tarthat.

Családlátogatások: Amikor a két óvónő otthonában meglátogatja gyermekeket, előre megbeszélte időpontban, nagyon nagy tapintattal eljárva. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermeknek a látogatás érzelmi többletet adjon, és előrevigye az óvónők és a család kapcsolatát.

Játszóházak: *Az ünnepkörhöz, vagy aktuális nevelési problémákhoz* kapcsolódva közös ajándékkészítés, vagy más építő jellegű tevékenység szervezése a délutáni órákban.

Nyílt napok: Egy vagy két napot kijelölünk az év folyamán, amikor a szülők megtekinthetik az óvodai életet. Óvodánk nagyon nyitott ezen a területen, mert igény szerint bármilyen tevékenységbe betekintést nyerhetnek máskor is.

Az ünnepkörökhöz kapcsolódó nyitott rendezvények: - szüreti multság, karácsonyi gyertyagyújtás, farsangolás, mesetár, őszi vásár,

Kapcsolatrendszer

Fogadó órák: Igény szerint előre egyeztetett időpontban.

Napi kapcsolat: Mivel óvodánk családias, ezért lehetőségünk van rá, hogy ha csak néhány szó erejéig is, de napi kapcsolatban lehetünk a szülőkkel.

Szülők Szervezetének szerepe: Minden csoportban működik a megválasztott szervezet. Fontosabb kérdésekben kikérjük a véleményüket, illetve a segítségüket kérjük az óvoda életével kapcsolatos döntésekben, a rendezvények szervezésében.

IV.9.2. Az óvoda és a gyülekezet kapcsolata

A gyülekezet olyan hívő emberek közössége, ahol a gyermekeknek is helye van. Miért nélkülözhetetlen a gyülekezet és az óvoda kapcsolata?

A gyermek tapasztalatot szerez arról, hogy a felnőttek éppen olyan bizalommal, szeretettel fordulnak Istenhez, mint ahogy azt ő az óvodai közösségben átélt. Örömmel hallja az óvodában megismert bibliai történeteket, aranymondásokat, s ezek megerősítést jelentenek, igazi kincsé válnak számára. A gyermek érzi, hogy van olyan közösség, ahová mindig bizalommal fordulhat iskolás korában is.

A gyülekezet tagjai megismerik óvodánk nevelőmunkájának áldásait, s felismerve e szolgálat fontosságát segítik azt.

Elsősorban mi kezdeményezünk a gyülekezet felé, meghívjuk a lelkipásztort, a presbitériumot, az érdeklődő egyháztagokat ünnepségeinkre. Rendszeresen és közvetlenül tájékoztatjuk a presbitériumot örömeinkről, gondjainkról, szükség esetén így segítséget kérünk felmerülő problémáink megoldásához.

A gyülekezet alkalmait faluújságunkon rendszeresen megjelentetjük, azokra hívogatjuk a szülőket.

IV.9.3. Az óvoda és egyéb intézmények kapcsolata

A városi könyvtár és a Művelődési Ház sajátos lehetőségeit is felhasználjuk nevelő munkánk során, a gyermekek ismereteinek fejlesztése érdekében.

A könyvtárlátogatással gazdagítjuk a gyermekek irodalmi érdeklődését.

A nagycsoportosokkal részt veszünk a Művelődési Ház óvodásoknak javasolt programjain.

IV.9.4. Az óvoda és az egészségügyi intézmények kapcsolata

Az orvos, fogorvos, és a védőnő rendszeres szűrővizsgálatot végez a gyermekek körében, az iskolába készülő gyermekek orvosi vizsgálatát elvégzi.

IV.9.5. Az óvoda és az iskolák kapcsolata

Fontosnak érezzük a kapcsolattartást, a folyamatos tájékozódást, ezért minden évben megszervezzük /szürethez kapcsolva / volt nagycsoportosaink találkozóját az óvodában.

Kapcsolattartás formái:

- látogatások /pedagógusok, gyermekek / tapasztalatcserék, beszélgetések, óralátogatások, az óvodai élet megismerése,
- az iskola, óvoda hagyományainak megismerése
- az iskola és az óvoda helyi programjának megismerése, ráépülési lehetőségek megkeresése egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel
- művésztanárok, iskolások részvétele az évszaki koncerteken, rendezvényeken, művésztanárok, iskolások alkotásainak kiállítása az óvodában
- tanítók részvétele a kézműves és játszódélutánokon

Iskolába lépés

Az életszakasz jellemzői a gyermek szemszögéből:

- Vannak tapasztalatai a szülőtől való elválás terén.
- Már ismerős számára a közösség élménye.
- Az óvodai és családi életében helyet kap a szabályokhoz, normákhoz való alkalmazkodás elvárása.
- Megéli a játék önfelelt varázsát.
- Már formálódnak az iskolai tanuláshoz szükséges alapkészségek és tulajdonságok.
- A nevelés körülményei, környezete, közvetítője megváltozik.
- A már megszokott közösséget új váltja fel.
- A gyermek bioritmusa, napirendje felbomlik.
- A családi életben megváltoznak az eddig feléje irányuló elvárások, szabályok, normák.
- Életében megjelenik az új környezet, megjelennek új személyek, a kötöttebb életformák.
- Megváltozik a gyermek státusa a családban, a társadalomban is.
- Fő tevékenységének kötelező jelleggel meg kell változnia!
- Teljesítményt várnak el tőle, amelyet állandóan értékelnek.
- Az új életformához szükséges gátlásrendszer még hiányzik.

Az iskoláskor új elemei

- Új képességek, készségek vannak kialakulóban, de a régiek nem tűntek el.
- Az első és a második jelzőrendszer működése megváltozik.
- A megismerési folyamatok minőségi és mennyiségi változáson mennek keresztül.
- Az izgalmi-gátlási folyamatok átalakulnak.
- Az első és második osztályban még hangsúlyosnak mondható az izgalmi folyamat, ez az oka az ingerlékenységnek, a fáradékonyságnak.

Fő tevékenységi formák változásai a gyermek szemszögéből:

- Kezdetben a játék, majd a tanulás;
- Későbbiekben a tanulás, majd a játék.
- A tanulók számára kitágul a világ.

Nevelési elveink az óvoda-iskola átmenet érdekében

- Számolunk a gyerek belső érési folyamatával.
- Szorosabb kontaktust építünk ki az óvoda és az iskola között.

- A két intézmény pedagógusai hospitálnak egymásnál, közvetlen módon megismerik egymás gyermekeit, munkamódszerét, követelményeit.
- A két intézmény pedagógusai közös szakmai műhelyt hoznak létre.
- A két intézmény típus (óvoda-iskola) pedagógusai kölcsönösen megismerik az intézmények alapidokumentumait.
- A szakmai megismeréssel, közös projektekkel, elősegítjük, hogy az iskolai tanítók tanítási stílusa az óvodánkéhoz közelítsen, melynek eredményeképpen hatékonyan alkalmazzák a projektnevelést, a komplexitást és a játékba integrált tanulást, a kooperációs technikákat és a mikro-csoportos tevékenységeket.

Iskolára alkalmassá tétel

Kompetens: az óvodapedagógus.

Segítő: a szülők

Az általános iskolára való alkalmasság feltételei:

- a) biológiai alkalmasság,
- ép idegrendszer
 - ép érzékszervek
 - rendezett mozgáskoordináció
 - fejlett csont- és izomrendszer
 - tartalmilag ép beszéd
- b) pszichológiai alkalmasság,
- c) kialakult feladattudat,
- d) koncentrált, megosztott figyelem,
- e) szándékos emlékezet,
- f) az analitikus-szintetikus gondolkodás elemei,
- g) szociális alkalmasság,
- h) empatikus közeledés a másik felé,
- i) közösségbe illeszkedés,
- j) szabálytudat érvényesítése,
- k) társak, felnőttek irányításának elfogadása,
- l) vezető, illetve vezetett szerepekkel való azonosulás,
- m) megbízatások elfogadása.

Iskolára készé tétel

Kompetens: a szülők

Segítő: a tanító

Iskolára érette csak öröklött adottságainak, a kedvező környezeti hatásoknak (gondozás, nevelés), fejlődési jellemzőinek, a fejlődés törvényszerűségeinek figyelembevételével válhat a gyerek. Iskolássá csak az iskola által válhat a gyerek

Az óvoda teendői az átmenet megkönnyítése érdekében:

Az óvoda-iskola átmenet problémakörben elsődleges célunk a fejlesztés és hogy a kompetenciákra, az ismeret, attitűd, képesség hármasságára helyezjük a hangsúlyt. A kompetencia alapú nevelésünkben az egész személyiség, és benne a pszichikus funkciók, fejlesztését hangsúlyozzuk, amelyek alkalmassá teszik a gyermeket az alapvető kultúratechnikák elsajátítására. Mindezt játéktevékenységbe ágyazva, a mozgás elsődleges funkcióját szem előtt tartva, inkluzív pedagógiai szemlélettel végezzük. A gyermek személyiségfejlesztésének érdekében arra törekszünk, hogy óvodánk óvodapedagógusai működjenek együtt a tanítókkal annak érdekében, hogy a gyermekekről egyféleképpen gondolkodjunk. A gyermekeknek saját képességüknek megfelelő ütemben kell haladniuk, életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő ismeretet kell kapniuk. Nevelésfilozófiánk szerint, ha együttműködik az óvoda és az iskola, akkor a gyermekek számára ez a váltás nem lehet trauma, hiszen a környezetük ugyan megváltozik, de a pedagógiai légkör, és a tanulás módja sem nem lesz ismeretlen a számukra.

IV.9.6. Kapcsolat a Kárpát medencei magyar nyelvű intézményekkel

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvodánk a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

IV.10. Gyermekvédelem

Célunk: a gyermeki jogok és érdekek érvényre juttatása, veszélyeztetettség megelőzése, megszüntetése, a hátrányos helyzet kompenzálása.

Feladataink:

- Minden év szeptemberében a csoportvezető óvónők mérjék fel, szűrik ki a hátrányos helyzetű gyermekeket.
- A megfigyelésekről (egész évről) a gyermekvédelmi felelőst és a vezető óvónőt tájékoztassák.

- Kísérjék figyelemmel a nehezen kezelhető gyermekek fejlődését, tárják fel a fejlődési zavarait, ha kell irányítsák őket szakorvosi vizsgálatra.
- Kísérjék figyelemmel a hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedését, közösségen belüli fejlődésüket.
- Folyamatosan tartsák a kapcsolatot a védőnővel és a gyermekorvossal.
- Alkalmazzanak egyéni bánásmódot.
- Szülői értekezleten, fogadóórán, de a nap bármely szakában adjon lehetőséget a szülőnek az esetleges problémák megbeszélésére.

IV.11. Integrált nevelés

Közköztatási törvény külön fejezetben foglalkozik a különleges gondozáshoz, rehabilitációs célú foglalkoztatáshoz való jog érvényesítésével. E szerint a gyermekek jogaival összhangban különleges gondozásra tarthatnak igényt azok a gyermekek, akik testi, érzékszervi, értelmi vagy más fogyatékosságban szenvednek.

Óvodás kortól kezdődően a kortárs csoportok növekvő jelentőségűek a személyiség fejlődésben. Minél intenzívebb a társas élet és a játéktevékenység színvonala, annál több és rendszeresebb az óvodai csoportban kialakuló utánzás, megfigyeléses tanulás, modellkövetés, szerepjáték.

Az óvodai nevelés megszervezése

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése megszervezhető a többi óvodába járó gyermekkel együtt - integrált nevelés keretében. A sajátos nevelési igényű gyermek is az általános szabályok szerint -3-7 éves korban – vehet részt az óvodai nevelésben. Számára az óvodai nevelést akkor lehet, illetve kell biztosítani, ha a gyermek részt tud venni az óvodai nevelésben. A fogyatékosság megállapítására kizárólag a tanulási képességet szolgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok jogosultak komplex -orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai - vizsgálat alapján.

Az óvónő szerepe az integrációban:

- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A sérülés arányában ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek.
- Az óvónőnek el kell fogadnia másrészt el kell fogadtatnia a sajátos nevelési igényű gyermeket.
- Közreműködésével szocializálódik a gyermek az óvodai közösségbe.

- Együtműködés a sajátos nevelési igényű gyermek szüleivel, hogy a foglalkozások során felmerült tanulási, fejlesztési szituációkat otthon megerősítsék.

- Új szakmai ismeretek befogadása, együtműködés az óvodai munkát segítő szakemberrel.

IV.12. Boldog Óvoda Program

Az intézmény a 2017/2018-as tanévtől részt vesz a „Boldog Óvoda” programban. Lehetőségünkhöz képest szeretnénk, ha minél több pedagógus elvégezné a tanfolyamot. A program tematikája az éves munkatervben meghatározottak szerint kerül lebonyolításra. (Boldog Iskola Program tematikája: F melléklet).

IV.13. Kötelező (minimális) eszköz és felszerelési jegyzék

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 7. sz. mellékletében foglaltak alapján

I. HELYISÉGEK

Helyiségek	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	5 db
tornaszoba	óvodánként 1	
játszóudvar	óvodánként 1	1 db
óvodavezetői iroda	óvodánként 1	1 db
óvodavezető-helyettesi iroda	óvodánként 1	
nevelőtestületi szoba	Óvodánként: 1	
orvosi szoba	Óvodánként: 1	
gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	3 db
gyermekmosdó, WC	gyermekcsoportonként 1	2 db
Kiszolgálóhelyiségek		
felöltöző	épületenként 1	
elkülönítő szoba	Óvodánként: 1	
melegítőkonyha	óvodánként : 1	1 db
tálaló-mosogató, ezen belül felnőttétkező	Óvodánként: 1	
felnőttmosdó	épületenként 1	1 db
felnőtt WC	épületenként 1	1 db
moslértároló	Óvodánként: 1	1 db
egyéb raktár	Óvodánként: 1	1 db
szertár	épületenként 1	
2. Tornaszoba		
tornapad	2	7 db
tornaszőnyeg	1	6 db
bordásfal	2	3 db
óvodai többfunkciós	1	1 db

mászó készlet		
egyéni fejlesztést szolgáló felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	
3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközökkel		
tükör	1	
asztal	1	
szék	2	
szőnyeg	1	
4. Játszóudvar		
kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	5 db
kerti pad	gyermekcsoportonként 2	5 db
babaház	gyermekcsoportonként 1	2 db
udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	3 db
takaróháló	homokozónként 1	3 db
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	V. rész szerint	7 db
5. Óvodavezetői iroda		
íróasztal és szék	1-1	1-1 db
tárgyalóasztal	1	1 db
szék	2	4 db
telefon	1	1 db
könyvszekrény	1	4 db
iratszekrény	1	1 db

páncél szekrény	1	1 db
számítógép asztal	1	1 db
számítógép	1	1 db
írógép	1	1 db
Multifunkciós készülék (fax;másoló;nyomtató)	1	1 db
7. Nevelőtestületi szoba		
fiókos asztal	pedagóguslétszám szerint 1	
szék	pedagóguslétszám szerint 1	
könyvtári dokumentum	500	450db
könyvszekrény	2	1 db
8. Orvosi szoba	berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet előírásai szerint	
9. Gyermeköltöző		
öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	19x7 férőhelyes
öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	19x7 férőhelyes
10. Gyermekmosdó, WC		
törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	5 db 25 fogással
falitükör	mosdókagylónként 1	10 db
hőmérő	helyiségenként 1	1 db
rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	20 polc

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
1. Csoportszoba		
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	23 db
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	24 db
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	6 db
fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	4 db
szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	2 db
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2	3 db
fektetőtároló	valamennyi gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	1 db
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	1 db
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	1 db
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
felnöttszék	gyermekcsoportonként 2	2 db
eszköz-előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	2 db
edény- és evőeszköz- tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	1 db
2. Csoportszoba		
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	24 db

gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	24 db
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	4 db
fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	6 db
szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	1 db
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2	4 db
fektetőtároló	valamennyi gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	1 db
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	1 db
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	1 db
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
felnőttszék	gyermekcsoportonként 2	2 db
eszköz-előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1	2 db
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	2 db
edény- és evőeszköz- tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	1 db
3. Csoportszoba		
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	26 db
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	24 db
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	4 db
fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	4 db

szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	1 db
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2	2 db
fektetőtároló	valamennyi gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	1 db
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	1 db
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	1 db
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
felnőttszék	gyermekcsoportonként 2	2 db
eszköz-előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	1 db
edény- és evőeszköz- tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	1 db
4. Csoportszoba		
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	21 db
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	24 db
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	4 db
fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	4 db
szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	1 db
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2	5 db
fektetőtároló	valamennyi	1 db

	gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	1 db
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	1 db
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
felnőttszék	gyermekcsoportonként 2	2 db
eszköz-előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1	2 db
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	1 db
edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	1 db
5. Csoportszoba		
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	27 db
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	36 db
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	6 db
fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	4 db
szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló egyötödének lefedésére alkalmas méretben	2 db
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2	7 db
fektetőtároló	valamennyi gyermekágy tárolásához szükséges mennyiség	1 db
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	1 db
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	1 db
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db

felnőttszék	gyermekcsoportonként 2	2 db
eszköz-előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1	1 db
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	1 db
edény- és evőeszköz- tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	1 db

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
egyéni tisztálkodószerek (fésű, fogkefe, fogmosópohár)	felőtt és gyermeklétszám szerint 1	125 db
Tisztálkodófelszerelések (ruhakefe, körömkefe, szappantartó)	mosdókagylónként 1	10 db
fésűtartó	csoportonként 1	5 db
törülköző	felőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	375 db
abrosz	asztalonként 3	63 db
takaró	gyermeklétszám szerint 1	125 db
ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

IV. A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
szennyesruha-tároló	Óvodánként: 1	1 db
mosottruha-tároló	Óvodánként: 1	1 db
Mosógép (ha a mosás helyben történik)	Óvodánként: 1	1 db
vasaló	épületenként 1	1 db
vasalóállvány	épületenként 1	1 db
szárítóállvány	épületenként 1	1 db
takarítóeszközök	épületenként 1	5 db
kerti munkaeszközök, szerszámok (ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna)	Óvodánként: 1-1	1 db

hűtőgép	épületenként 1	1 db
porszívó	épületenként 1	3 db

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
különféle játékformák (mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei (csoportszobai és udvari eszközök külön- külön)	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	45 db benti 18 kinti
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök (csoportszobai és udvari eszközök külön- külön)	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	7 kinti játék 53 db
ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	2 hangszerkészlet
az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei (az óvoda nevelési programja szerint; képeskönyvekből,	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	48 db

képes mesekönyvekből gyermekcsoportonként legalább 15 fféle 3-3 példányban)		
értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	50 db
ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	150 db
a természeti-emberi- tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	15 készlet
munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	48 db
2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
video (lejátszó)	óvodánként 1	1 db DVD lejátszó
televízió	óvodánként 1	1 db
magnetofon	három csoportonként 1	3 db
diavetítő	épületenként 1	1 db
vetítővászon	épületenként 1	1 db
hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 1	1 db
hangszer	gyermekcsoportonként,	2 készlet

(gyermekeknek)	a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	
egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések (fogyatékos gyermekeket nevelő óvodában; a nevelési programban foglaltak szerint)	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	

VII. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Ténylegesen rendelkezésre áll
ételminta-vétel (üvegtartály) készlet	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	60 db
mentőláda	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	1 db
gyógyszerszekrény (zárható)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
munkaruha	a Munka Törvénykönyve, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1993. évi XXXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján	30 db
védőruha	a munkavédelemről szóló 1993. évi CXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján, az óvodai munkavédelmi szabályzat szerint	10 db
tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	2 db

V. Legitimizáció

V.1. Jóváhagyási záradék

A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola Diákönkormányzata a *Pedagógiai programot* véleményezte és elfogadásra javasolta.

.....
iskolai Diákönkormányzat vezető tanára

A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola Szülői szervezete a *Pedagógiai programot* véleményezte és elfogadásra javasolta.

.....
Szülői szervezet vezetője

A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola tantestülete 2018.06.21. napján tartott értekezletén a *Pedagógiai programot* véleményezte és elfogadta. A *Pedagógiai programot* az intézményvezető jóváhagyta.

.....
igazgató

A *Pedagógiai programot* a Makó Újvárosi Református Egyházközség a számú határozatával jóváhagyja:

.....
fenntartó képviselőjében

V.2. Hatályosság

A program felülvizsgálatát a hatályos jogszabályi környezet változása esetén kötelező elvégezni.

A TÁMOP 3.1.4 /08/02 - 2009 – 0155 - Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés a makói Szikszai György Református Általános Iskolában” című pályázatban tett kötelezettség vállalások, valamint a TÁMOP-3.3.8-12/2-2012-0063 - „Horizont Hónapok a Holnapért” című pályázatban tett kötelezettség vállalások letelte után, a kötelező fenntartási időszakok végén szükséges a Pedagógiai Program áttekintése, a benne foglaltak érvényességének felülvizsgálata.

Ezekon kívül a vezetőségi átvizsgálások, a mindennapi oktatási gyakorlat során merülhetnek fel olyan szempontok, melyek a program felülvizsgálatát eredményezhetik. Ebben az esetben a program módosítására javaslatot tehet:

- az igazgató,
- a nevelőtestület bármely tagja, a szakmai munkaközössége,
- a szülői munkaközösség,
- az iskola fenntartója.

A tanulók a program módosítását a diák-önkormányzati képviselők útján javasolhatják az intézmény igazgatójának.

A Pedagógiai Program módosítását a szülői szervezet és a DÖK áttekinti, elfogadja, és a tantestület számára elfogadásra javasolja; a tantestület áttekinti, elfogadja; az intézmény vezetője jóváhagyja. A módosított Pedagógiai Program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A módosított Pedagógiai Program bevezetése a jóváhagyást követő tanévtől, szeptember 1-jétől történik.

V.2. Nyilvánosság biztosítása

A Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola Pedagógiai Programja nyilvános, érdeklődők számára megtekinthető. Elérhető az intézményben (igazgatói irodában, ahol kérésre az intézmény vezetője vagy igazgatóhelyettese szóban is tájékoztatást ad a Pedagógiai Programról), valamint az iskola weblapján.

II.5.6. „A” melléklet:

Egészségtan az osztályfőnöki órákon

5.évfolyam

1) Az ember testi, lelki sajátosságai, viselkedési formái

A kiskamaszkor előtt: testtájak, testtopográfia, életműködések. A fiúk és lányok fejlődésbeli különbségei. Kulturált viselkedés felnőttekkel, egynemű és különemű társakkal. Felkészülés a változásokra. Az önévelés fontossága.

2) A bőr-, a szépségápolás és az öltözködés

A tisztaság fél egészség: a testápolás anyagai, eszközei. Mit? Mivel? Mikor? Hogyan? Miért? Kizárólagos személyhez kötött tisztálkodási eszközök. A fehérnemű és a felsőruházat szerepe és cseréje. A lábbeli ápolása.

3) Mozgás és egészség

Napirend- életvitel: munka- szórakozás- pihenés formái, aránya és időrendje. Napirend készítése, megvitatása. Az otthoni tanulásszervezése, sorrendje, és ideje.

4) Az egészséges táplálkozásról

Élelmiszer, étel, tápanyag: legfontosabb tápanyagaink és szerepük. (fehérjék, zsírok, cukrok, keményítő, víz, ásványi sók, rostanyagok, vitaminok) Élelmiszerek értéke. Étkezési ritmus, idő és mód. Az étkezések aránya.

5) Nemiség- szexualitás.

6) Tanulói kérdések megválaszolása (fiúk, lányok)

Ismerkedés a nemi szervekkel: a külső nemi szervek helyzete, veszélyeztetettsége. A fiúk, lányok nemi szervének tisztántartása, ápolása. Évszakok, öltözködés, nemi szervek védelme.

7) Betegség, egészség

Néhány szó a betegségről: fertőzés forrásai, kapui. Fertőzés- betegség. Gyakori betegség tünetek. Betegségek megelőzése: rendszeres orvosi vizsgálat, védőoltások, egészséges életvitel- edzett szervezet. Időbeni orvoshoz fordulás fontossága.

8) Élvezeti szerek, szenvedélybetegségek

Hogyan előzhető meg a baj?: élnkító és nyugtató szerek életünkben. A nikotin, az alkohol és a drog fogyasztásának magatartásbeli, erkölcsi és anyagi következményei. Hogyan védhető ki a csábítás?

9) Veszélyforrások, veszélyhelyzetek

Közvetlen környezetünk: gyakori veszélyforrások, veszélyhelyzetek a lakásban, az iskolában és az utcán. Fegyelmzett, figyelmes magatartás. Háztartási gépek használatának ismerete. Tűzbiztonsági tudnivalók. Közlekedési táblák, szabályok ismerete, betartása.

10) Az egészséges környezetért

Lakásunk, otthonunk védelmében: rend, tisztaság. Környezetünk anyagainak, eszközeinek megbecsülése. Takarékoság.

6. évfolyam

1) Az ember testi, lelki sajátosságai, viselkedési formái

A kiskamaszkor változásai: a szervezet fejlődését befolyásoló tényezők. Változások: testarány, bőr, csontváz, izomzat tápcsatorna. Lányos, fiús viselkedés különbségei. Udvariasság, tapintatosság empátia.

2) A bőr-, a szépségápolás és az öltözködés

Bőrelváltozások és tennivalók: pattanás, mitesszer, szőrösödés, izzadás, szaruvastagodás okai, követelményei és tennivalói. Fehérnemű megválasztása, tisztántartása. Felsőruházat ápolása. A kölcsönadás veszélye. (ruha, cipő)

3) Mozgás és egészség

Bioritmus – napirend: napi, heti bioritmus- életvitel. A mozgás szerepe az egészség megőrzésében. Egyéni mozgásterv készítése. Az aktív pihenés formái. Alvás, alvásidő, TV nézés.

4) Az egészséges táplálkozásról

Amit a táplálkozásról tudni kell: a táplálkozás mint életszükséglet. Mit, mikor, hogyan? A tápcsatorna kamaszkori változásai. Életkor, terhelés, tápanyagigény összefüggései. Az étel mennyisége, minősége. Jó tanácsok az egészséges táplálkozáshoz.

5) Nemiség- szexualitás.

6) Tanulói kérdések megválaszolása (fiúk, lányok)

Kiskamaszkori változások: a női és a férfi ivarszervek főbb részei és működésük. Változásainak oka és következménye. A nemi szervek ápolása, egészségének megőrzése. Az időjárásnak megfelelő öltözködés fontossága.

7) Betegség, egészség

Amikor betegek vagyunk....: mikor és hová forduljon a beteg? (házi orvos, iskolaorvos, ügyelet, szakrendelés) Tennivalók az orvoshoz menés előtt, viselkedés az orvosnál. Orvosi utasítás betartásának fontossága. (ágynyugalom, gyógyszeresedés)

8) Élvezeti szerek, szenvedélybetegségek

Élvezeti szerek és a szervezet: a nikotin és az alkohol és a drogok a szervezetre gyakorolt hatása. A csábítás felismerése, a kipróbálás elkerülése. (akaraterő, hasznos időtöltés, megfelelő baráti kör, őszinteség, segítség kérése, nyújtása)

9) Veszélyforrások, veszélyhelyzetek

Veszélyek felismerése, elkerülése: veszélyhelyzetek a szabadidőben. (sport, játék) Bemelegítés fontossága. Sportszerek biztonságos használata. Figyelem koncentrációja. Egymás figyelmeztetése, segítése. Balesetvédelmi előírások betartása. Felnőttek véleményének, segítségének elfogadása.

10) Az egészséges környezetért

Szép és egészséges iskolát: tisztaság megőrzése, eszközök védelme, takarékoság anyaggal és energiával. Kulturált eszközhasználat és viselkedés.

7. évfolyam

1) Az ember testi, lelki sajátosságai, viselkedési formái

Milyen vagyok: mit szeretnél tudni szervezeted felépítéséről és működéséről? Testi és lelki változások megfigyelése, problémák felismerése, feldolgozása. Fiúk és lányok lelki életének különbségei. Önismeret, önnevelés, önfegyelm.

2) A bőr-, a szépségápolás és az öltözködés

Bőrtípusok és bőrápolás: a normál, a zsíros és a száraz bőr jellemzői, kezelésének különbségei. Alapvető testápoló szerek és használatuk. Hajápolás, hajviselet. Az évszakok és a bőrápolás összefüggései. Öltözködés : mit, mikor, hova?

3) Mozgás és egészség

A rendszeres sportolás szerepe: a különböző sportágak fejlesztő hatása. Miért szereted az általad választott sportágat? Sport tevékenység- napirend. Doppingszerek. Mozgáskultúra a családban.

4) Az egészséges táplálkozásról

A magyar konyha: a magyar konyha egészségtelen hagyományai. (sok zsír, só, tészta, vevés gyümölcs, zöldség) Korszerűtlen konyhatechnika. Rossz étkezési szokások: rendszertelenség, idő és főtt étel hiánya. Mértéktelenség, stressz.

5) Nemiség- szexualitás.

6) Tanulói kérdések megválaszolása (fiúk, lányok)

A nemiség vállalása: a két nem eltérő testi és lelki tulajdonságai, viselkedésformái. A másik nem megismerése, elfogadása, tisztelete. Fertőzések, elváltozások megelőzése, kiküszöbölése. (nehéz napok, terhelés, tisztálkodás) Mikor forduljunk orvoshoz.

7) Betegség, egészség

Betegápolás, elsősegélynyújtás: A beteg elhelyezése, ápolása, táplálása. Gyógyszerellátás. Speciális tennivalók fertőzőes betegség, magas láz, hányás, hasmenés esetén. Sebellátás anyagai, eszközei. Egyszerű kötözési formák. Elsősegélynyújtás (orrvérzés, ájulás, mérgezés esetén).

8) Élvezeti szerek, szenvedélybetegségek

Fokozott veszélyben: az élvezeti szerek kipróbálása, és a kamaszkori személyiségjegyek (kíváncsiság, veszélyhelyzetek lebecsülése, reális önértékelés hiánya, felnőtt tisztelet csökkenése, felelőtlenség, feltűnni vágyás) összefüggései. Fogyasztás mértéke- személyiség változás ön- , és családpusztítás. Megelőzés fontossága és lehetőségei.

9) Veszélyforrások, veszélyhelyzetek

Balesetek okai, következményei: figyelmetlenség, tájékozatlanság. Veszélyhelyzetek felismerésének hiánya, következményeinek lebecsülése. Felelőtlenesség, virtuskodás. Segítségkérés elmulasztása. Alapvető elsősegély nyújtási ismeretek baleset esetén. (mentő hívása, sebellátás, vérzés csillapítás, kötözés elemi ismeretei)

10) Az egészséges környezetért

Tennivalók a lakó környezetben: növénytelepítés, növényápolás. Madárvédelem. Szemét és hulladék gyűjtése. Rombolás, falfirkák.

8.évfolyam

1) Az ember testi, lelki sajátosságai, viselkedési formái

Milyen nő/férfi szeretnék lenni?: a női és férfi test különbségei, veszélyeztetettsége és egészség védelme. Öröklött és szerzett tulajdonságok értékrendje. Férfias, nőies magatartás jellemzői. Viselkedés kortársakkal, felnőttekkel, idősekkel.

2) A bőr-, a szépségápolás és az öltözködés

Szépségápolás, öltözködés, divat: a szépségápolás természetes anyagai, eszközei. Házilag elkészíthető receptek. A fiú, és a lány kozmetika. A szőrtelenítés, a tetoválás, és a következményei. Arc, haj, körömfestés, műköröm. Személyiség- életkor- divat.

3) Mozgás és egészség

Mozgásszervi elváltozások megelőzése, korrigálása: az egészséges testtartás ismérvei. Mozgásszervi elváltozásokat javító speciális gyakorlatok. (gerincferdülés, púposág, lúdtalp) Mozgáskorlátozottak segítése.

4) Az egészséges táplálkozásról

A kulturált étkezés tudni, és tennivalói: az étkezések körülményei, eszközei. „asztali etikett”. Tápanyagszükséglet- tápanyag felvétel. A fogyókúra veszélyei. A böjt. Helytelen táplálkozásból eredő betegségek (gyomorrontás, hányás, hasmenés) és tenni valók.

5) Nemiség- szexualitás.

6) Tanulói kérdések megválaszolása (fiúk, lányok)

Szerelem, szexualitás, felelősség: biológiai és társadalmi érettség különbségei. A társ megismerésének fontossága. Barátság, szeretet, szerelem. A korai nemi élet veszélyei. A nemi vágy levezetése. Nemi úton terjedő betegségek megelőzése, szexuálhigiéné.

7) Betegség, egészség

Tudnivalók a házipatikáról: a legismertebb gyógynövények, hatásuk és használatuk. Gyógyteák, főzetek készítése, tárolása. Házipatika nélkülözhetetlen gyógyszerei. A gyógyszerek biztonságos elhelyezése, használati utasításuk ismeretének fontossága, betartása.

8) Élvezeti szerek, szenvedélybetegségek

Szenvedélyek, szenvedélybetegségek: hasznos és káros szenvedélyek. Szenvedélybetegségek jellemzői, a szervezet károsodása, következmények. Megelőzés fontossága, lehetőségei (őszinteség, figyelem egymásra, segítségnyújtás). A dohányzás, az alkoholizálás és kábítószer élvezet társadalmi megítélése, hazai helyzete.

9) Veszélyforrások, veszélyhelyzetek

Mit kell tudni és tenni elsősegélynyújtáskor?: az elsősegélynyújtó feladata: a helyzet és a tennivalók reális felismerése, nyugalom biztosítása, a sérült állapotromlásának megakadályozása. Tennivalók a mentők megérkezéséig: ájulás, mérgezés, áramütés, égés, mozgásszervi elváltozások esetén.

10) Az egészséges környezetért

Gondkoddj globálisan, cselekedj lokálisan: a környezet anyagainak, eszközeinek megbecsülése, védelme. A környezetvédelem tudni, és tennivalói. A növény és állatvédelem. A fogyasztói társadalom problémái. Takarékoság.

III.1.1.

Alsó tagozat helyi tanterve tantárgyanként

(„B” melléklet)

Tartalomjegyzék

Magyar nyelv és irodalom	2
Angol nyelv	62
Matematika	80
Hit- és erkölcstan	135
Környezetismeret	169
Ének-zene	208
Rajz és vizuális kultúra	244
Technika	301
Testnevelés	329
Egyházi ének	394

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	7,5	227	25	18	270
2.	7,5	227	25	18	270
3.	7	195	21	36	252
4.	6,5	194	22	18	234

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből az 1., 2., és a 4. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával, a 3. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest 1 órával megemelt óraszámot kapott.

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A 3. évfolyamon a tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére – helyi sajátosságként – a Pedagógiai Programban meghatározott könyvtárismereti modul programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Magyar nyelv és irodalom** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	16	1	17
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. – az olvasástanulás előkészítése	25		25
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	70		70
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	15	4+2	21
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	7	4	11
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	20		20
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	50	4	54
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	13	2+4	19
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	-		-
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	2	8	10
A tanulási képesség fejlesztése	7		7
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	2	3	5
Számonkérés		4	4
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		7	7
Évfolyam összesen	227	25+18	270

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	17	3+2	22
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. –az olvasástanulás előkészítése	-		-
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	-		-
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	90	2+3	95
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	8	5+3	16
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	-		-
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	-		-
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszerű írás előkészítése	39		39
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	20	3	23
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	40	3+5	48
A tanulási képesség fejlesztése	10		10
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	3	2	5
Számonkérés		3+2	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		7	7
Évfolyam összesen	227	25+18	270

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	15	-	15
Olvasás, az írott szöveg megértése	56	4	60
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	18	2+4	24
Az íráshasználat fejlesztése	8	4	12
Fogalmazási alapismeretek	12	4	16
Szövegalkotási gyakorlatok	21	4	25
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazás: mondatfajták, szavak, szófajok	17	4	21
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	28	4	32
A tanulási képesség fejlesztése	14	2	16
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejl	6	1+2	9
Összefoglalás, rendszerezés		4	4
Könyvtárismeret		7	7
Számonkérés		4	4
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		7	7
Évfolyam összesen	195	21+36	252

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	15	1	16
Olvasás, az írott szöveg megértése	55	2 +1	58
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	19	2	21
Az íráshasználat fejlesztése	7		7
Fogalmazási alapismeretek	11	4	15
Szövegalkotási gyakorlatok	21	3	24
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	18	3	21
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	28	5 + 4	37
A tanulási képesség fejlesztése	14		14
Az ítélőképesség, a hit- az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	6	3	9
Összefoglalás, rendszerezés		1	1
Számonkérés		5	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		6	6
Évfolyam összesen	194	22+18	234

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	25
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	Köszönések, „Áldás, békesség,, köszönés használata, jelentése, A tisztelet megnyilvánulási formáinak megbeszélése, gyakoroltatása	1
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. –az olvasástanulás előkészítése	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	Rövid bibliai történetek olvasása, értelmezése	4
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Bibliai történetek feldolgozása	4
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	-	
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	-	
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	Másolás gyakorlása írott, és nyomtatott szövegről	2
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	-	
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	-	
A tanulási képesség fejlesztése	-	
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	Egymásra, egymás érzelmeire való figyelés. A család szerepe a keresztyén emberek életében.	3
Számonkérés	Negyedévi felmérés Félévi felmérés Tavaszi felmérés Év végi felmérés	4
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		7
Összesen:		25

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

2.évfolyam:		Szabad órakeret:	25
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	A beszéd, mint a rossz és a jó eszköze a Bibliában. (pl. Júdás árulása, Jézus példázata, Péter általi megtagadása)	3	
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. –az olvasástanulás előkészítése			
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása			
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	Rövid bibliai történetek olvasása, értelmezése	2	
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Olvasmányok, mesék tanulságainak összehasonlítása bibliai történetekkel, párhuzam keresése. Véleménynyilvánítások.	5	
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása			
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok			
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése			
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	-	-	
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Helyesírási gyakorlatok, tollbamondások	3	
A tanulási képesség fejlesztése			
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	A jó melletti érvelésben tudja használni a Biblia általa ismert történeteinek tanulságait. Egymással szembeni tisztelet fontossága, a másság elfogadása.	2	
Számonkérés	Év eleji felmérés Félévi felmérés Év végi felmérés	3	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		7	
Összesen:		25	

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

3.évfolyam:		Szabad órakeret:	21
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	-	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése	-	-	
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Bibliai történetek olvasása, értelmezése. Szabó Lőrinc, mint református költő. Egy gyermekverse. Felkészülés műsorokra, versek, szövegek tanulása.	2	
Az íráshasználat fejlesztése	-	-	
Fogalmazási alapismeretek	-	-	
Szövegalkotási gyakorlatok	-	-	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalm.: mondatfajták, szavak, szófajok	-	-	
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	-	-	
A tanulási képesség fejlesztése	-	-	
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejl	Erkölcsei tanulság megfogalmazása. Társas kapcsolatok bibliai alapjai. A társakkal való együttérzés, a segítségadás fontossága.	1	
Összefoglalás, rendszerezés	A tanult ismeretek összegzése, ismeretek rendszerezése.	4	
Könyvtárismeret	A Pedagógiai Programban meghatározott könyvtárismereti modul programja szerint tervezve.	7	
Számonkérés	-	-	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		7	
Összesen:		21	

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

4. évfolyam:		Szabad órakeret:	22
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	Egymás véleményének kulturált meghallgatása, saját vélemény megformálása.	1	
Olvasás, az írott szöveg megértése	Néhány igeszakasz feldolgozása és értelmezése. Erkölcsi mondanivalók felismerése, megértése.	2	
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Bibliai történetek olvasása, értelmezése. Egy-két református író, költő életének ismerete. Válogatás Arany János gyermekverseiből (egy vers) Felkészülés műsorokra, versek, szövegek tanulása ünnepekre.	2	
Az íráshasználat fejlesztése	-		
Fogalmazási alapismeretek	-		
Szövegalkotási gyakorlatok	Szókincsfejlesztés, bibliai szókincs fejlesztése. Erkölcsi állásfoglalások megfogalmazása a keresztyén tanítások alapján.	3	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalm.: mondatfajták, szavak, szófajok	-		
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Helyesírás gyakorlása, tollbamondások.	5	
A tanulási képesség fejlesztése	-		
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejl	Építő bírálat megfogalmazása, helyes közlési módja. Bibliai hősök jellemzése a jó és a rossz tulajdonságaik alapján.	3	
Összefoglalás, rendszerezés			
Számonkérés	-	-	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		6	
Összesen:		22	

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. – az olvasástanulás előkészítése	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. Ismeretterjesztő szövegek értelmezése.	2
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	-	
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	-	
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok másolása Hat betűnél nem hosszabb szavak látóhalló tollbamondásra írása.	4
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	4
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és todalék; mondatfajták	-	
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	A mondatkezdő nagybetű és mondatvégi írásjelek (pont, kérdőjel, felkiáltójel) használata A j és ly használata az ismert szókincs körében. Magánhangzók és mássalhangzók időtartama	8
A tanulási képesség fejlesztése	-	
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	-	
Számonkérés	-	
Összesen:		18

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

2.évfolyam:		Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	A beszéd, mint a rossz és a jó eszköze a Bibliában. (pl. Júdás árulása, Jézus példázata, Péter általi megtagadása)	2	
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. –az olvasástanulás előkészítése	-		
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	-		
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	Rövid bibliai történetek olvasása, értelmezése	3	
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Olvasmányok, mesék tanulságainak összehasonlítása bibliai történetekkel, párhuzam keresése. Véleménynyilvánítások.	3	
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	-		
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	-		
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	-		
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták	Néhány egyszerű szabály tapasztalati úton történő megismerése.	3	
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Helyesírási gyakorlatok, tollbamondások	5	
A tanulási képesség fejlesztése	-		
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	-		
Számonkérés	Negyedéves felmérések: december eleje és március eleje.	2	
		Összesen:	18

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

3.évfolyam:	Szabad órakeret:	36
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	-	-
Olvasás, az írott szöveg megértése	Néhány, az életkornak megfelelő igeszakasz feldolgozása. A Biblia régies szóhasználatának megfigyelése. Ismeretterjesztő szöveg feldolgozása.	4
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Felkészülés műsorokra, versek, szövegek tanulása. Olvasmánynapló írása (Fekete István: Vuk című művéből)	4
Az íráshasználat fejlesztése	A tanulók írása jól olvasható, írástempója lendületes, fűzetvezetése rendezett legyen. Írás gyakorlása.	4
Fogalmazási alapismeretek	A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.	4
Szövegalkotási gyakorlatok	Megoldási ötletek, jó tanácsok megfogalmazása. Bibliai történetek összefoglaló megfogalmazása. Bibliai szókincs fejlesztése.	4
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalm.: mondatfajták, szavak, szófajok	A nyelvtani szabályok gyakorlása. A tanulók önállóságának növelése. A nyelvi tudatosság fokozása.	4
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Helyesírási gyakorlatok, tollbamondások.	4
A tanulási képesség fejlesztése	Ünnepségekre, istentiszteletekre, szeretetvendégségekre való felkészülés. Kifejező versmondás erősítése.	2
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejl	Erkölcsi normák bevésése, megbeszélése. Társas kapcsolatok alapjai. A társakkal való együttérzés, a segítségadás fontossága.	2
Összefoglalás, rendszerezés	-	-
Számonkérés	Negyedévi felmérés Félévi felmérés Tavaszi felmérés Év végi felmérés	4
Összesen:		36

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	-	
Olvasás, az írott szöveg megértése	Néhány igazszakasz feldolgozása és értelmezése. Erkölcsi mondanivalók felismerése, megértése.	1
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	-	
Az íráshasználat fejlesztése	-	
Fogalmazási alapismeretek	A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkezeti jellemzőinek ismerete. Időrendiség. A szövegalkotás műveleteinek ismerete. Tájékoztató szövegek.	4
Szövegalkotási gyakorlatok	-	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalm.: mondatfajták, szavak, szófajok	A nyelvtani szabályok gyakorlása. A tanulók önállóságának növelése. A nyelvi tudatosság fokozása.	3
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Helyesírás gyakorlása, tollbamondások.	4
A tanulási képesség fejlesztése	-	
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történelmi érzék fejl	-	
Összefoglalás, rendszerezés	-	1
Számonkérés	Tanév eleji felmérés Negyedévi felmérés Félévi felmérés Tavaszi felmérés Év végi felmérés	5
Összesen:		18

3. Tantárgyi bevezető:

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle szinterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

4. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

1–2. évfolyam

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveg hagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). **Megismer néhány bibliai történetet. Megérti azok tanulságait, azokat képes felhasználni a saját cselekedeteiben is** Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. **Képessé válik arra, hogy felismerje kimondott szavainak jelentőségét.** Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékban, drámajátékban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről. **Felismeri a családi élet, a családi összetartás fontosságát a keresztyén ember életében. Fontossá válik számára az egymás iránti tisztelet, megtanulja elfogadni a másságot.** A kisiskolások, akik korán találkoznak audiovizuális és hipertextes (internetes közegben működő) szövegekkel is (gyerekművek, reklámok, videojátékok, közösségi oldalak használata), megismerkednek a szövegek különböző modalitásaival, eltérő *médiumok* szövegalkotó sajátosságainak alapjaival is (az írott szöveg, a hang és a kép kapcsolatával – egyszerű, játékos formában). A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókincse, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége. IKT eszközökkel képes irányított, majd önálló információkeresésre, rövid szövegek létrehozására. Segítséggel felismeri szükségleteit, tud kérdezni, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. A tantárgy feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése. Az 1–2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért az első osztályokban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókincs gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókincs árnyalt ismerete.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak a lényegét. A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapokban gyakori szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és betűkapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Az anyanyelvről szerzett ismeretek segítségével a tudatos nyelvszemléletet, az emeltebb igényű szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználatot alakíthatjuk ki. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhethetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

3–4. évfolyam

A beszéd-készség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolat-tartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókinccs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása. **Társas kapcsolatainak tekintetében ismerje és alkalmazza a Biblia tanításait.**

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. **A tanuló ismerjen meg bibliai történeteket, legyen képes értelmezni azokat. Ismerje fel az irodalmi alkotások erkölcsi mondanivalóját. Gyarapítsa szókinccsét a Bibliából, figyelje meg a régies szóhasználatot.** Lehetőséget teremtve így egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókinccs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3–4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

Legyen képes kulturált véleménynyilvánításra, erkölcsi állásfoglalások megfogalmazására keresztyén tanítások alapján.

5. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

1. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **7 óra**

Tematikai egység	Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 16 óra +1 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejeztetése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlejtés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása. Az aktív szókincs bővítése. Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról. Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és kortársak udvarias megszólítása. Szerepjátékok. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése. Köszönések, „Áldás, békesség!”, köszönés használata, jelentése. A tisztelet megnyilvánulási formáinak megbeszélése, gyakoroltatása	A tanuló – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében Használja helyesen, és az udvariassági szabályoknak megfelelően a tanult egyházi köszönési formákat.	<i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika. <i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. <i>Dráma és tánc:</i> szerepjátékok. <i>Hit-és erkölcsstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret, kommunikáció során az értelem, az akarat, az alázat fejlesztése
Fogalmak	tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.	

Tematikai egység	Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése		Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástanulás előkészítése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése, helyes testtartás kialakítása. Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (figyelem, tempó, ritmus, fonémahallás, irányok felismerése, relációs szókincs, szókincs)	A tanuló - nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; - részképességei elérték a szükséges szintet	<i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció. <i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam. <i>Matematika, Testnevelés és sport:</i> irányok azonosítása, megnevezése	
Fogalmak	betű, hang, beszédhang, cím, mondat, szöveg, szótag, szó, írásjel, bekezdés		

Tematikai egység	Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása		Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Betűfelismerés, betű-hang azonosítása Szavak bontása hangokra Biztonságos betű-összevonási képesség. Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása. Az olvasásra vonatkozó szókincs, pl. szerző, író, olvasó, cím. bekezdés	A tanuló - olvasásra motivált, érdeklődő; - ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; - ismeri a betű-hang megfeleltetési szabályait; - biztos betű felismerési és összevonási képességgel rendelkezik; - ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; - biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket.	<i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma	

Fogalmak	betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás, bekezdés	
Tematikai egység	Olvasás, az írott szöveg megértése 3. – a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 15 óra +4 óra +2 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről). Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők. Olvasott események alapján egyszerű következtetések levonása Rövid bibliai történetek olvasása, értelmezése</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek értelmezése.</p> <p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. - ismerjen néhány rövid bibliai történetet - a történetben szereplő események, sorrendiségének helyes megállapítása 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Jel, jelkép, piktogram.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel.	

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 7 óra +4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai). A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése. A verses forma megfigyelése, a ritmus a rím, az ismétlődés megfigyelése. Olvasmányok szerzőjének megnevezése. Rövid mesék, bibliái történetek dramatikus, bábos megjelenítése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallgat, olvas verset, mesét - képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); - néhány verset, mondókát elmond fejből; - dramatikus, bábos játékokban együttműködik a társakkal. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.</p> <p><i>Hit-és erkölcsstan:</i> én és szűkebb közösségeim, a helyes és helytelen, a jó és a rossz, az igaz és hazug megkülönböztetése</p>
Fogalmak	mese, vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím	

Tematikai egység	Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismerése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Fonéमतudatosság, hallás fejlesztése. Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban. Analizáló, szintetizáló feladatok végzése. Tájékozódás térben, síkban. A füzet és az írószerek használata. Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése. Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása. Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerezés, kézcsúsztatás).	A tanuló - nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; - előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; - finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; - tisztában van az írás alapvető funkciójával a mindennapi életben.	<i>Életvitel és gyakorlat:</i> a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással). <i>Vizuális kultúra:</i> a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással. <i>Hit-és erkölcsstan:</i> az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai. <i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés.
Fogalmak	betűelem	

Tematikai egység	Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	Órakeret 50 óra
-------------------------	---	----------------------------

		+4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembe vételével. Az írástechnika és a rendezett kézirás megalapozása, fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. Betűkapcsolatok, rövid szavak írása. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok másolása Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása. Rövid szavak írása emlékezetből. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása</p> <p><i>Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok másolása Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait; – írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz. – szavak másolásában nem vét hibát – <i>írásbeli munkájában igényességre, és pontosságra törekszik</i> – <i>hibáit javítja</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> irányváltásokat segítő vonalkombinációk (vonalkötegek, vonalgombolyagok stb.) használata.</p>
Fogalmak	nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg	

Tematikai egység	Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	Órakeret 13 óra +2 óra
-------------------------	--	--

		+4 óra
Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása.(ua.) Elvárható tempójú írás. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). (ua.)	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – másolásakor nem vét írástechnikai hibákat – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást 	<i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása. <i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás. <i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.
Fogalmak	kisbetű, nagybetű; margó	

Tematikai egység	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	Órakeret 2óra +8 óra
Előzetes tudás	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány egyszerű szabály tapasztalati úton történő megismerése	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elválasztás a szótagolás szerint A mondatkezdő nagybetű és a mondatvégi írásjelek (pont, kérdőjel, felkiáltójel) használata A j és ly használata az ismert szókincs körében (ua.) Magánhangzók és mássalhangzók időtartama	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> - az egyszerű szavakat helyesen választja el - jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást helyesen használja a mondatvégi írásjeleket - 10-15 begyakorolt szóban helyesen a j és ly hangot 	<i>Ének-zene:</i> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.
Fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel	

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Könyvtárlátogatás Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: <i>Altató</i>; Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz</i>, Tamkó Sirató Károly, Weöres Sándor egy-egy költeménye 	<i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás. <i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).
Fogalmak	könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság	

Tematikai egység	Az ítélőképesség, az erkölcsi, a hit-, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	Órakeret 2 óra +3 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történetekben. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték). Nemzeti ünnepeink, jelképeink. <i>A család szerepe a keresztyén emberek életében</i>	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, alapvető erkölcsi kérdésekben; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre az életkori sajátosságainak megfelelő művek és dramatikus játékok során; – <i>tanuljon meg figyelni családtagjaira, társaira, felnőttekre, és azok érdekeire</i> 	<i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékokban. <i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése. <i>Hit-és erkölcsstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül). <i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.
Fogalmak	tanulság, konfliktus, közmondás	

Tematikai egység	Számonkérés	Órakeret +4 óra
Előzetes tudás	A tanult témakör tartalmi elemeinek ismerete/tárgyi tudás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási ismeretek számonkérésével, a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése. A hiányos ismeretek feltérképezése. A	

	további gyakorlások, felzárkóztató tevékenység súlypontjainak meghatározása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Felmérések szóban és írásban, szavazócsomaggal , félévi, év végi felmérések, diagnosztizáló mérések.	A tanuló -a tanító irányításával motivált legyen a feladatmegoldásra - legyen fontos a tanuló számára a saját eredményessége - a feladatmegoldás során törekedjen a pontosságra és az összegyűlt ismereteinek igényes formában való prezentálására - törekedjen az önellenőrzésre	<i>Matematika:</i> pontosság, logikus gondolkodás <i>Vizuális kultúra:</i> igényes feladatmegoldás
Fogalmak	kérdés, válasz, ponthatárok, önellenőrzés	

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Ismerje és használja egyházunk köszönési formáját. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket. Ismerjen néhány bibliai történetet, idézze fel azokat. Ismerje az adott tanév témahetében feldolgozott egyházi ünnepet.</p> <p>Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő szókinccsel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával.</p>
--	---

2. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **7 óra**

Tematikai egység	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 17 óra +3 óra
-------------------------	--	---

		+2 óra
Előzetes tudás	Szövegértési ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejeztetése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlegzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása. Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szöveggörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével. Összefüggő mondatok alkotása adott vagy választott témáról. Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben. Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok. <i>A beszéd, mint a jó és a rossz eszköze a Bibliában.</i> <i>A beszéd, mint a rossz és a jó eszköze a Bibliában.</i>	A tanuló - bekapcsolódik a közös tevékenységekbe - érthetően beszél - megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat, közléseket. - a kérdésekre értelmesen, teljes mondattal válaszol - használja a bemutatkozás, a felnőttek és kortársak megszólításának és köszöntésének illendő formáit - közösségi feladatokat vállal - felismeri a közösségi feladatok végzését társai ilyen irányú munkájában is - ismerjen néhány történetet a Bibliából (pl. Júdás árulása, Jézus példázata, Péter általi megtagadása) - legyen tisztában kimondott szavainak súlyával	<i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika. <i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. <i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok. <i>Hit-és erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.
Fogalmak	hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatás, tempó, ritmus, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, köszönet-nyilvánítás, kérés	
Tematikai egység	Olvasás, az írott szöveg megértése 2 - a szövegértő olvasás fejlesztése	Órakeret 90 óra +2 óra +3 óra
Előzetes tudás	Az olvasás jelrendszerének ismerete, alapvető olvasási képesség	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegek megértését segítő képességek fejlesztése	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés.</p> <p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Rövid bibliai történetek megismerése</p> <p>Rövid bibliai történetek olvasása, értelmezése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – képes felhasználni az egyszerűbb grafikai szervezőket – tapasztalattal bír a folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, csoportos – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás. – képes használni a tankönyv egyszerűbb grafikai szervezőit. – ismerjen és értsen néhány bibliai történetet. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjárással. Jel, jelkép, piktogram.</p>
Fogalmak	szerző, író, olvasó, cím, szöveg, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés	

Tematikai egység	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 8 óra +5 óra +3 óra
Előzetes tudás	Az olvasás jelrendszerének ismerete, gyakorlott használata.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Gárdonyi Géza, Benedek Elek, Wass Albert, Móra Ferenc, Illyés Gyula, MórícZ Zsigmond meséi, mesefeldolgozásai). Egyszerű oksági összefüggések, a cím és a tartalom kapcsolatának felismerése. Olvasmányok szerzőjének megnevezése. Történetek, mesék dramatizálása, bábjáték. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok. Olvasmányok, mesék tanulsága-inak összehasonlítása bibliai történetekkel, párhuzamok keresése A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása Petőfi Sándor, Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Nemes Nagy Ágnes, József Attila verseiben. Véleménynyilvánítások</p>	<p>A tanuló - hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; - képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); - néhány verset, mondókát elmond fejből; dramatikus játékokban együttműködik a társakkal. - legyen képes néhány bibliai történet tanulságának megfogalmazására. - legyen képes néhány bibliai történet tanulságának megfogalmazására.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok. <i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések. <i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban. <i>Hit-és erkölcstan:</i> én és szűkebb közösségeim, a hitből fakadó erények</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>népköltészet, műköltészet, mellékszereplő; ritmus, ismétlődés, rím</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése</p>	<p>Órakeret 39 óra</p>
--------------------------------	---	-----------------------------------

Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; – szövegmintá alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása. <i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás. <i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.
Fogalmak	margó	

Tematikai egység	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	Órakeret 20 óra +3 óra
-------------------------	---	---

Előzetes tudás	Szavak, mondatok írása, olvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése. Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. A szótó felismerése, a toldalékok jelölése. A toldalékos szavak felismerése szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A <i>-ba, -be, -ban, -ben</i> ragos szóalakok helyes használata és leírása. A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük. Az <i>-e</i> kérdőszó helyes használata. Néhány egyszerű szabály tapasztalati úton történő megismerése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat. 	<p><i>Környezetismeret:</i> állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusjátékok ütőhangszereken.</p>
Fogalmak	hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótó, toldalék, előhangzó, rokon értelmű szó, kijelentő mondat, kérdő mondat	

Tematikai egység	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Órakeret 40 óra +3 óra +5 óra
-------------------------	--	---

Előzetes tudás	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével. A helyesírási probléma felismerése, a jelölés gyakorlása szóelemzés segítségével. Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A <i>j</i> és <i>ly</i> használata az ismert szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az időtartam jelölése; – a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése. – Személyek nevének helyes írása <p>A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban. A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok, tollbamondások (ua.)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a <i>j</i> hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el. 	<p><i>Ének-zene</i>: egy adott dallamhoz szöveg alkotása.</p>
Fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel	

Tematikai egység	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az olvasás jelrendszerének ismerete, gyakorlott használata, elemi szintű szövegértelmezés.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtár-látogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanulás-hoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p>A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p> <p>A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok.</p> <p>Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában.</p> <p>Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján.</p> <p>Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, József Attila: <i>Altató</i>; Weöres Sándor: <i>Galagonya</i>, Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkjá</i>, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor három költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás 	<p><i>Matematika</i>; <i>környezetismeret</i>: önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>
Fogalmak	könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság	

Tematikai egység	Az ítézőképesség, az erkölcsi, a hit-, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése		Órakeret 3 óra +2 óra
Előzetes tudás	Az olvasás jelrendszerének ismerete, gyakorlott használata. elemi szintű szövegértelmezés. Alapvető erkölcsi kategóriák felismerése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történetekben. Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték). A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Lakóhely ismerete. Nemzeti ünnepeink, jelképeink. <i>Bibliai történetek olvasása, értelmezése</i>	A tanuló - ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; - képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; - meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; - meghallgatja mások érvelését is; - képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; - dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni. <i>- a jó melletti érvelésben legyen képes használni a Bibliából ismert történetek tanulságait</i> <i>- tanulja meg tisztelni a társát, fogadja el a másságot vegyen részt a családi istentiszteletekre való felkészülésben</i>	<i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékokban. <i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése. <i>Hit-és erkölcsstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül). <i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.	
Fogalmak	konfliktus, tanulság, közmondás		

Tematikai egység	Számonkérés	Órakeret
-------------------------	--------------------	-----------------

		+3 óra +2 óra
Előzetes tudás	A tanult témakör tartalmi elemeinek ismerete/tárgyi tudás birtoklása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási ismeretek számonkérésével, a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése. A hiányos ismeretek feltérképezése. A további gyakorlások, felzárkóztató tevékenység súlypontjainak meghatározása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Felmérések szóban és írásban, szavazócsomaggal , félévi, év végi felmérések, diagnosztizáló mérések. Év eleji felmérés Félévi felmérés Év végi felmérés Negyedéves felmérések: december eleje és március eleje.	A tanuló - a tanító irányításával motivált legyen a feladatmegoldásra – legyen fontos a tanuló számára a saját eredményessége - a feladatmegoldás során törekedjen a pontosságra és az összegyűlt ismereteinek igényes formában való prezentálására - törekedjen az önellenőrzésre	<i>Matematika:</i> pontosság, logikus gondolkodás <i>Vizuális kultúra:</i> igényes feladatmegoldás
Fogalmak	kérdés, válasz, ponthatárok, önellenőrzés	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket. Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő szókinccsel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Ismerjen fel és folytasson megkezdett bibliai történeteket. Használja azok tanulságait a saját cselekedeteiben, hívja fel társai figyelmét is erre.</p> <p>Ismerje az adott tanév témahetében feldolgozott egyházi ünnepet.</p> <p>Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a <i>j</i> hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.</p>
---	--

3. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **7 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, beszámoló, vita). Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében. Vélemény kulturált megfogalmazása. Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése. Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben. Olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása. Néhány mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. Bibliai történetek olvasása, szókincs gyarapítása	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. – legyen képes a Biblia tanításainak megfelelően értékelni cselekedeteket. 	<i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés. <i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés. <i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 56 óra +4 óra

Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése.</p> <p>grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolatérkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az előzetes tudás aktiválása, – szöveg átfutása. <p>Életkori sajátosságoknak megfelelő igeszakaszok olvasása, feldolgozása.</p> <p>Néhány, az életkornak megfelelő igeszakasz feldolgozása.</p> <p>A Biblia régies szóhasználatának megfigyelése.</p> <p>Ismeretterjesztő szöveg feldolgozása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit – értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat; – ismerjen és értelmezzen néhány igeszakaszt. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Hit-és erkölcsstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	szöveg, műfaj, szövegértés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 18 óra +2 óra
--	--	---------------------------------------

			+4 óra
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. Versek feldolgozása. Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok). Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban. A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése. Rövidebb irodalmi szövegek (mesék, elbeszélések, versek) önálló olvasása Kortárs magyar irodalmi művek (Pl.: Berg Judit: <i>Rumini</i>; Boldizsár Ildikó: <i>Boszorkányos mesék</i>; Csukás István: <i>Süsü, a sárkány</i> Móra Ferenc művei, <i>Keménykalap és krumpliorr</i>, <i>Pom Pom összes meséi, gyerekversek</i>; Dávid Ádám: <i>A Virág utcai focibajnok-ság</i>; Lázár Ervin: <i>Szegény Dzsoni és Arnika</i>; Lackfi János: <i>Kövér Lajos színre lép</i>; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó Lőrinc, Szabó T. Anna <i>gyerekversei</i>; Tóth Krisztina: <i>Londoni mackók</i>, Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegye</i> Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok Részvétel csoportos játékokban. A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, iskolai műsorok, színházi előadások megbeszélésekor. Bibliai történetek értelmezése. Felkészülés műsorokra, versek, szövegek tanulása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait - azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; - konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; - az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondatlall mondja el. <p>- Szabó Lőrinc, mint református költő. Egy gyermekverse. - felkészülés műsorokra, versek tanulása ünnepekre. - olvasmánynapló írása (Fekete István: Vuk című művéből).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok. <i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek). <i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szépirodalmi szöveg, monda, legenda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az íráshasználat fejlesztése		Órakeret 8 óra +4 óra

Előzetes tudás	Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). Az írás lendületének és tempójának fokozása. Szó sorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.</p> <p><i>A tanulók írása jól olvasható, írástempója lendületes, füzetvezetése rendezett legyen. Írás gyakorlása.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett. – az írás eszközszintű használata 	<p><i>Matematika; környezetismeret: olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	íráskép, szöveggép, olvashatóság	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	Órakeret 12 óra +4 óra
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete. Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p> <p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, meghívó	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	Órakeret 21 óra +4 óra
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Közös, majd önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségével. Bibliai történetek olvasása. Bibliai szókincs fejlesztése Megoldási ötletek, jó tanácsok megfogalmazása. Szógyűjtés, szókincs gyarapítása.	Fejlesztési követelmények A tanuló – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. – megoldási ötletek, jó tanácsok adása társának – legyen képes megfogalmazni összefoglalóan néhány bibliai történetet	Kapcsolódási pontok <i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása. <i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	elbeszélés, történetmondás, téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	Órakeret 17 óra + 4 óra
Előzetes tudás	A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése feladatvégzésben, önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.</p>	
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben. A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben. Tudatos alkalmazásuk. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk. A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása. A <i>-ba, -be, -ban, -ben</i> ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel. A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek. Személynevek és földrajzi nevek a Bibliában. A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban. A névelők és névutók szerepének ismerete. A névelők helyes haszn. A nyelvtani szabályok gyakorlása. A tanulók önállóságának növelése. A nyelvi tudatosság fokozása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, határozott névelő, névutó, határozatlan névelő; ige; igeidők, igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknév fokozása</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása</p>	<p>Órakeret 28 óra +4 óra</p>

Előzetes tudás	<p>A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében.</p> <p>A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása.</p> <p>A <i>j</i> hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben.</p> <p>Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyesírási készség fejlesztése.</p> <p>A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.</p> <p>Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek</p> <p>Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén.</p> <p>A főnév <i>-t</i> toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése.</p> <p>A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok, tollbamondások. Ellenőrzés, javítás.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. 	<p><i>Környezetismeret:</i> térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével.</p> <p><i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 14 óra +2 óra
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szöveg tanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai. Internet, digitális tananyagok használata. Az információk keresése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Ünnepségekre, istentiszteletre, szeretetvendégségekre való felkészülés. Kifejező versmondás erősítése.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – képes önálló tanulásra – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében – információt keres – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: <i>Betlehemi királyok</i>, <i>Mama</i>; Petőfi Sándor: <i>Füstbe ment terv</i>; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; – néhány igesor megtanulása – részletek Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus</i>; Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i>; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> című művéből, illetve szépprózai művekből. – aktívan vegyen részt az ünnepségekre, családi istentiszteletre való felkészülésben. – ügyeljen a kifejező versmondásra. 	<i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése. <i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.
Kulcsfogalmak/fogalmak	információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, a hit -, az esztétikai és a történelmi érzék fejlesztése	Órakeret 6 óra +1 óra +2 óra
--	--	--

Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Erkölcsei és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása.</p> <p>A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>Mások véleményének megértése, elfogadása.</p> <p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p> <p>Szülők, nagyszülők gyermekkorára, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p> <p>A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.</p> <p>Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.</p> <p>Erkölcsei tanulságok megfogalmazása társak cselekedeteivel és körülményeivel kapcsolatban</p> <p>Erkölcsei normák bevésése, megbeszélése. Társas kapcsolatok alapjai.</p> <p>A társakkal való együttérzés, a segítségadás fontossága.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; - képes állást foglalni - meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; - képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; - dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. - képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt. - legyen tisztában a társas kapcsolatok alapjaival a Biblia alapján. - értse meg a társakkal való együttérzés és segítségadás fontosságát, alkalmazza a tanultakat társakkal való kapcsolataiban. - vegyen részt aktívan műsorokban, családi istentiszteletekre való felkészülésben. 	<p><i>Hit-és erkölcsstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> <i>Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés	Órakeret +4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség. A tanév során szerzett ismeretek, kompetenciák	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emlékezet, a rendszerező képesség, a tudásnak megfelelő magabiztos választás; Az életkornak megfelelő tanulói beszámolási formák megismerése	
Tevékenységek/Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Életkornak megfelelő kérdésekre történő válaszadás szóban, írásban, játékos írásbeli feladatok megoldása, irányított önellenőrzés. Saját munkájának javítása. A Pedagógiai Programban meghatározott könyvtárismereti modul programja szerint tervezve.	Megszerzett tapasztalatait, ismereteit játékos feladatok segítségével tudja rendszerezni, bátran merjen szóban és írásban is számot adni róluk. Irányított önellenőrzés során felismerje és javítsa az ejtett hibákat.	<i>Hit-és erkölcsstan:</i> becsületesség, pontosság, a kapott talentumok gyarapítása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kérdés, felelet, feladat, megoldás, önellenőrzés, hiba, javítás	

Tematikai egység	Könyvtárismereti moduláris oktatási program	Órakeret +7 óra
Előzetes tudás	Korábbi egyéni, csoportos és családi könyvtár látogatási élmények, szokások. „Házi” könyvtár.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tananyag kisebb, önmagában koherens részei a modulok, amelyek az iskola tanórai kereteit túllépve, felkínálják a tanórán kívüli tevékenységeket, az élet különböző területein hasznosítható alkalmazást, a közvetlen gyakorlati kipróbálást. Iskolánkban könyvtárismereti moduláris oktatási program megszervezése történik.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1. Viselkedés a könyvtárban 2. Tájékozódás a könyvtárban 3. Könyvtári szolgáltatások 4. Írás-, könyv-, és könyvtártörténet 5. Dokumentumismeret – hagyományos információhordozók 6. Dokumentumismeret – elektronikus információhordozók 7. A könyvtár tízparancsolata (projektmunka)	A tanuló – sajátítson el alapvető viselkedési normákat a könyvtárlátogatás során. – a tanuló szerezzen ismereteket az a könyvtár működéséről - szolgáltatásairól, dokumentum fajtákról.	<i>Hittan:</i> egyházi tartalmak - dokumentumok a könyvtárban. <i>Matematika:</i> az ETO működése, felépítése.
Fogalmak	kölcsonzés, helyben olvasható könyvek, dokumentumok, információ hordozók	

Tematikai egység	Számonkérés	Órakeret
-------------------------	--------------------	-----------------

		+4 óra
Előzetes tudás	A tanult témakör tartalmi elemeinek ismerete/tárgyi tudás birtoklása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási ismeretek számonkérésével, a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése. A hiányos ismeretek feltérképezése. A gyakorlások, felzárkóztató tevékenység súlypontjainak meghatározása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Negyedévi felmérés Félévi felmérés Tavaszi felmérés Év végi felmérés.	A tanuló - a tanító irányításával motivált legyen feladatmegoldásra – legyen fontos a tanuló számára a saját eredményessége. - a feladatmegoldás során törekedjen a pontosságra, az összegyűlt ismereteinek igényes formában való prezentálására -törekedjen az önellenőrzésre.	<i>Matematika:</i> pontosság, logikus gondolkodás <i>Vizuális kultúra:</i> igényes feladatmegoldás
Fogalmak	kérdés, válasz, ponthatárok, önellenőrzés	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez. Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket. A memoriterek szövegűen mondja el.</p> <p><i>Ismerjen bibliai történeteket, legyen képes idézni azokból fontos gondolatokat. Ismerje fel az erkölcsi tanulságokat, használja fel cselekedeteiben. Ismerje az adott tanév témahetében feldolgozott egyházi ünnepet.</i></p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, nevezze meg azokat szövegben is. A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa. <i>Ismerje bibliai személyek és földrajzi nevek helyesírását.</i></p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
---	---

4. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **6 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret 15 óra +1 óra
Előzetes tudás	Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A helyes beszédlézés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, vita, beszámoló, kiscsoportos beszélgetés).</p> <p>Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében.</p> <p>Vélemény kulturált megfogalmazása.</p> <p>Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése.</p> <p>Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben.</p> <p>A különböző tantárgyak tanuláskor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása.</p> <p>Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.</p> <p>Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.</p> <p>Vélemények megfogalmazása, kulturált elmondása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. – hallgassa meg mások véleményét, legyen képes kiegészíteni azt a sajátjával kulturált módon 	<p><i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése		Órakeret 55 óra +2 óra +1 óra
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, különböző szövegtípusok megismertetése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése.</p> <p>Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p> <p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a szöveg átfutása, – az előzetes tudás aktiválása, – jóslás, anticipáció. <p>Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.</p> <p>Igeszakaszok olvasása, feldolgozása.</p> <p>Néhány igeszakasz feldolgozása és értelmezése. Erkölcsi mondanivalók felismerése, megértése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - az olvasás terén motivált, érdeklődő; - folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; - felismeri és javítja a hibáit; felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; - szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; - megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; - ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. <p>-néhány igeszakasz mondanivalójának felismerése, megértése.</p> <p>-erkölcsi tanulságok felismerése és beépítése a saját cselekedeteibe</p>	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Hit-és erkölcsstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p>Olvasási és egyéb élmények, szerzett információk véleményezése az életkori sajátosságnak megfelelően kialakult keresztyén értékrend alapján.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok.</p> <p>Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása.</p> <p>Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szöveg, műfaj, szövegértés		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 19 óra +2 óra
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>Elbeszélések 20. századi eseményekről, hősookról, sorsokról. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. – 1-2- református író, költő életének megismerése – válogatás Arany János gyermekverseiből – Felkészülés műsorokra, családi istentiszteletekre, versek, szövegek tanulása ünnepekre 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p> <p><i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű</p>

<p>tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: <i>Félőlény, A bölcs hiánypótló</i>; Móra Ferenc: <i>Kincskereső kisködmön</i>, Berg Judit: <i>Rumini</i>; Boldizsár Ildikó: <i>Boszorkányos mesék</i>; Csukás István: <i>Süsü, a sárkány, Keménykalap és krumpliorr, Pom Pom összes meséi, gyerekversek</i>; Dávid Ádám: <i>A Virág utcai focibajnokság</i>; Lázár Ervin: <i>Szegény Dzsoni és Árnika</i>; Lackfi János: <i>Kövér Lajos színre lép</i>; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna <i>gyermekversei</i>; Tóth Krisztina: <i>Londoni mackók</i>, Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegyen</i>.)</p> <p>Bibliai történetek</p> <p>Mesék és mondák a magyar történelemhez kapcsolódóan.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.</p> <p>A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.</p>		<p>helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül.</p> <p>Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p> <p>Hit-és erkölctan: Szentek legendái</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az íráshasználat fejlesztése</p>	<p>Órakeret 7 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az írásképp rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerszámok használata, kézcsúsztatás). Az írás lendületének és tempójának fokozása. Szósortok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható írásképp igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett – az írás eszközszintű használata 	<i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	írásképp, szöveggép, olvashatóság	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	Órakeret 11 óra +4 óra
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete. Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.</p> <p>A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.</p> <p>Tájékoztató szövegek: hír, sms, e-mail jellemzői</p> <p><i>A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</i></p> <p><i>Időrendiség. A szövegalkotás műveleteinek ismerete.</i></p> <p><i>Tájékoztató szövegek.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor. 	<p><i>Környezetismeret; matematika: érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</i></p> <p><i>Vizuális kultúra: Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	Órakeret 21 óra +3 óra
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba. Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával. <i>Bibliai szókincs fejlesztése</i>	Fejlesztési követelmények A tanuló – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit, – írása jól olvasható, lendületes – füzetei tiszták, rendezettek – <i>erkölcsi állásfoglalások megfogalmazása a keresztyén tanítások alapján</i>	Kapcsolódási pontok <i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása. <i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok	Órakeret 18 óra +3óra
Előzetes tudás	A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.</p>	
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben. A létigék. igemódok felismerése. A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása. A tulajdonnevek további csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek. A fokozott számnévi alakok helyes használata. A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata. A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban. <i>A nyelvtani szabályok gyakorlása.</i> <i>A tanulók önállóságának növelése.</i> <i>A nyelvi tudatosság fokozása.</i></p>	<p>Fejlesztési követelmények</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; – alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek. 	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>szófaj, intézménynév, márkanev, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó, számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása</p>	<p>Órakeret 28 óra +5 óra +4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében.</p>	

	A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A <i>j</i> hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája. Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév <i>-t</i> toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében. Helyesírás gyakorlása, tollbamondások.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja. – Helyesírás gyakorlása, tollbamondások. 	<i>Környezetismeret:</i> térkép-vázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével. <i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a leg-könnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunk-ról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szöveg tanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.</p> <p>Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés egyházunk folyóirataival, sajtókiadványaival. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: <i>Betlehemi királyok</i>, <i>Mama</i>; Petőfi Sándor: <i>Füstbe ment terv</i>; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; – Arany János egy gyermekverse – részletek Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus</i>; Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i>; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> című művéből, illetve szépprózai művekből. 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, a hit-, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	Órakeret 6 óra +3 óra
Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzetének felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p> <p>Szülők, nagyszülők gyermekkor, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p> <p>A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.</p> <p>Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.</p> <p>Olvasmányok bibliai hősökről Építő bírálat megfogalmazása, helyes közlési módja. Bibliai hősök jellemzése a jó és a rossz tulajdonságaik alapján.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; - képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; - meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; - képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; - dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni minden-napi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. - történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. - képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt. <p>- legyen képes bibliai hősök jellemzésére tulajdonságaik alapján.</p> <p>- tudjon megfogalmazni építő jellegű bírálatokat, tudjon megfelelő közlési módot választani és alkalmazni.</p>	<p><i>Hit-és erkölcsstan:</i> Értérend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	11. Összefoglalás, rendszerezés, ellenőrzés		Órakeret +1 óra
Előzetes tudás	A tanév során megszerzett ismeretek, kompetenciák		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emlékezet, a rendszerező képesség, a tudásnak megfelelő magabiztos választás. Az életkornak megfelelő tanulói beszámolási formák megismerése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Életkornak megfelelő kérdésekre történő válaszadás szóban, írásban, játékos írásbeli feladatok megoldása, önellenőrzés, egymás munkáinak ellenőrzése. Helyes megoldások magyarázata a társnak.	Megszerzett tapasztalatait, ismereteit játékos feladatok segítségével tudja rendszerezni, bátran mer szóban és írásban is számot adni róluk, önellenőrzés és társa munkájának ellenőrzése során felismerje és javítsa az ejtett hibákat. Társának képes elmagyarázni a javítás szükségességét, okát.	<i>Hit-és erkölcsan:</i> becsületesség, pontosság, a szerzett ismeretek gyarapítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kérdés, felelet, feladat, megoldás, önellenőrzés, hiba, javítás		

Tematikai egység	Számonkérés	Órakeret +5 óra
Előzetes tudás	A tanult témakör tartalmi elemeinek ismerete/tárgyi tudás birtoklása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási ismeretek számonkérésével, a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése. A hiányos ismeretek feltérképezése. A további gyakorlások, felzárkóztató tevékenység súlypontjainak meghatározása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tanév eleji felmérés Negyedévi felmérés Félévi felmérés Tavaszi felmérés Év végi felmérés	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motivált legyen a feladatmegoldásra – legyen fontos a tanuló számára a saját eredményessége – a feladatmegoldás során törekedjen a pontosságra és az összegyűlt ismereteinek igényes formában való prezentálására – törekedjen az önellenőrzésre 	<i>Matematika:</i> pontosság, logikus gondolkodás <i>Vizuális kultúra:</i> igényes feladatmegoldás
Fogalmak	kérdés, válasz, ponthatárok, önellenőrzés	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Ismerjen bibliai történeteket, hősöket.</p> <p>Legyen képes kutatómunkát végezni református költők életútjáról.</p> <p>Vegye alapul a keresztyén tanításokat a társaival, családtagjaival való kapcsolataiban. Tanuljon meg építő jellegű bírálatokat megfogalmazni.</p> <p>Ismerje az adott tanév témahetében feldolgozott egyházi ünnepet.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket. Ismerje meg egyházunk néhány kiadványát, sajtótermékét.</p> <p>A memoriterek szövegűen mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	---

Javasolt a helyi tanterv általános bevezető részében megfogalmazásra került, több tantárgyat is érintő szabályozás (diagnosztikus, formatív, szummatív mérések, szóbeli és írásbeli teljesítmények értékelése, szöveges és osztályzattal történő értékelés) alkalmazása.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban alkalmazott specifikus *értékelési szempontok*:

- a gyermek beszédének érthetősége
- hallott és írott szöveg megértésének szintje
- szóbeli kifejezőkészsége
- szókinccse
- hangos olvasásának módja
- szövegek, versek tanulása, kifejező előadása
- betűkapcsolásainak módja
- írásképe
- írástempója
- másolási készsége
- tollbamondás utáni írása
- emlékezetből írása
- nyelvtani szabályok alkalmazási képessége
- szövegalkotása
- grafikus szerkesztők használata
- udvariassági szabályok betartása társas kapcsolataiban a feladatok végrehajtása során
- közreműködése a csoportos feladatokban, motiváltsága azokban
- kreativitása a dramatizálások során
- önálló ismeretszerzési képessége
- kutató tevékenysége
- digitális technikák ismerete és alkalmazása
- önellenőrzésre való képessége
- hibáinak javítása

7. A továbbhaladás feltételei

8. Függelék

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

ANGOL NYELV Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-
3.	-	-	-	-	-
4.	2	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

-

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Idegen nyelv 4. évfolyam** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kotormán
István
lelkész-igazgató

2. Áttekintő oldal a helyi tanterv tantárgyi tantervéhez

1. táblázat

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család, otthon, étkezés, egészséges életmód	15	1	16
<i>Otthon</i>			
<i>Étkezés</i>			
Idő, időjárás, öltözködés	9	1	10
<i>Öltözködés</i>			
Sport, szabadidő, szórakozás	10	1	11
Iskola, barátok, város, bevásárlás	10	1	11
<i>Szabadidő, szórakozás</i>			
Természet, állatok, környezetünk védelme	9	1	10
Ünnepek, szokások, utazás, pihenés	9	1	10
<i>Város, bevásárlás</i>			
<i>Utazás, pihenés</i>			
Fantázia és valóság, zene és művészetek	3	1	4
<i>Zene, művészetek</i>			
<i>Környezetünk védelme</i>			
<i>Egészséges életmód</i>			
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

4. évfolyam:		Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Család; Otthon; Étkezés; Egészséges életmód	Családfa elkészítése projekt formájában, rövid bemutató szöveggel a családtagokról	1	
Idő, időjárás; Öltözködés	Hazánk időjárása	1	
Sport; Szabadidő; Szórakozás	Egy testnevelésóra bemutatása néhány mondatban	1	
Iskola, barátok; Város, bevásárlás	Külső-belső tulajdonságok: A legjobb barátom bemutatása	1	
Természet, állatok; Környezetünk védelme	Kedvenc szörnyem bemutatása	1	
Ünnepek, szokások; Utazás, pihenés	Karácsony, karácsonyi dalok	1	

Fantázia és valóság; Zene és művészetek	Kedvenc mesém lerajzolása, a képen látható tárgyak megnevezése, felcímkézése	1
Összesen:		7

3. Tantárgyi bevezető

Az angol nyelv pedagógiai célrendszere és feladatai

Az idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban – ezért a nyelvtanulásban is –, fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, ill. a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet, és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forogatókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Fel kell ismerniük, hogy minden nyelvi érintkezést szabályok szönek át, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák azt. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és nagyban elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással, az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció jelentőségét. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra. Ugyanakkor az idegen

nyelvvél való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

A NAT bizonyos képzési szakaszokra meghatározza a minden tanuló számára kötelező minimumszinteket, emellett kitér az emelt szintű képzésben részesülő tanulókkal szemben támasztott követelményekre is. A közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NAT-ban azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt Közös európai referenciakeret (KER) határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. A NAT által az egyes képzési szakaszokra minimumként meghatározott nyelvi szintek a következők:

	4. évfolyam, minimumszint	8. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A2	B1
Második idegen nyelv	–	–	A2

A kerettanterv az elérendő célokat és nyelvi szinteket kétéves képzési szakaszokra bontva határozza meg. Ez alól csupán az általános iskola 4. évfolyama kivétel, mert ezen az évfolyamon kezdődik a kötelező idegennyelv-oktatás, így a képzési szakasz csak egy tanévet ölel fel.

	4. évfolyam	6. évfolyam	8. évfolyam	10. évfolyam	12. évfolyam
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A1	A2	B1 mínusz	B1
Második idegen nyelv	-	-	-	A1	A2

Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit; ezek: a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy az anyanyelv használata tudatosabbá váljon.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését

támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

Az angol nyelv tantárgy sajátos fejlesztési céljai 4. évfolyamon

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

A 4-8. évfolyamokra vonatkozó ajánlott témakörök egyes elemei újra és újra megjelennek, lehetőséget adva arra, hogy a korábban megszerzett ismeretek újabb nézőpontból kerüljenek feldolgozásra, így bővüljenek, mélyüljenek. A kerettanterv az általános iskolában minden fejlesztési szakaszban új témaköröket is javasol a tanulók életkorához, szükségleteihez alkalmazkodva.

Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben a más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoporthoz más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés eleve nebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. *A fejlesztés tartalma* elnevezésű rész olyan tevékenységeket ismertet, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A kerettanterv a 4. évfolyam, majd később a kétéves fejlesztési ciklusok végén a fejlesztési egységek céljaiból és tartalmából kiindulva határozza meg *a fejlesztés várható eredményét*, kapcsolódva a szakasz végére előírt KER-szinthez (kivéve a 4. évfolyamot, amelynek kimenete KER-szintben nem határozható meg).

4. évfolyam

A 4. évfolyamon kezdődő idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. További fontos célkitűzése, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a

motiváló tanári visszajelzés segítenek a tanulóknak abban, hogy megmaradjon és erősödjön ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményességé szempontjából.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanulók életkori sajátosságaiknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő, érdekes, értelmes és kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. A célnyelven elhangzó információk megértéséhez támaszkodnak a világról szerzett ismereteikre és tapasztalataikra, amelyek egyrészt segítik a nyelvtanulást, másrészt annak tartalmai révén tovább mélyülnek és bővülnek. Az anyanyelv elsajátításához hasonlóan az idegen nyelv elsajátítása is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, amelyekben a verbális és a nonverbális elemek természetes egységet alkotnak. Utóbbiak a nyelvtanulás kezdetén különösen fontosak, hiszen a megfelelő nyelvi eszközök hiányában segítik a beszédhelyzet értelmezését, illetve a beszédzándék megvalósítását. A nyelvtanulás kezdő szakaszában a tanulók tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

Az idegen nyelvvel való korai ismerkedés középpontjában, ebben a szakaszban, a hallott szöveg értése és a szóbeli interakció együttes fejlesztése áll. A készségfejlesztés során a tanulók megismerkednek az alapvető nyelvtanulási stratégiákkal, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a későbbiekben önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Az idegen nyelv tanítása a tantárgy jellegéből adódóan kiválóan alkalmas arra, hogy hozzájáruljon a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési célok eléréséhez és a kulcskompetenciák fejlesztéséhez. Utóbbiak közül kiemelten fontos az idegen nyelvi kommunikációnak az anyanyelvi kommunikációhoz, a szociális kompetenciához, az esztétikai-művészeti tudatossághoz és kifejezőképességhez, illetve a hatékony tanuláshoz való kapcsolódása. Az anyanyelven elsajátított ismeretek, készségek és stratégiák támogatják az idegen nyelv tanulását, míg a nyelvtanulás eredményei pozitívan hathatnak az anyanyelvi tudatosság alakulására. A szociális kompetencia területén a kultúrák közötti hasonlóságok és különbségek felfedezése segíti a tanulókat abban, hogy nyitottá váljanak saját kultúrájuk és a célnyelv kultúrája iránt. Az idegennyelv-oktatás során alkalmazott, a tanulók együttműködését ösztönző munkaformák és tevékenységek hozzájárulnak a tanulók szociális érzékenységének fejlesztéséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén az idegennyelv-tanításban építeni lehet arra, hogy a tanulók életkori sajátosságaikból adódóan szeretnek játszani, rajzolni, festeni, énekelni, táncolni, és örömmel vesznek részt változatos művészeti tevékenységekben. A művészeti ágakkal való aktív kapcsolat gazdagítja a tanulók érzelmi világát. A hatékony tanulást az idegen nyelvvel való foglalkozás azáltal ösztönzi, hogy a tanulók elsajátítanak néhány alapvető nyelvtanulási stratégiát, és megteszik az első lépéseket idegen nyelvi teljesítményük értékelése útján.

Az idegen nyelv tanulása keretében feldolgozott témakörök könnyen összehangolhatók a NAT-ban szereplő alsó tagozatos tantárgyak tartalmaival. A *Témakörök* táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol sikeresen megvalósítható a tantárgyakon átívelő - akár közös projektek keretében történő - tanulás.

A tanulási folyamat során a tanuló egész személyisége formálódik, így alapvető fontosságú, hogy a kisgyermekkorai idegennyelv-tanítást áthassa a holisztikus pedagógiai szemlélet. Ennek a szemléletnek a gyakorlatba való átültetése nagy körültekintést igényel mind a tananyagok, taneszközök kiválasztásában és felhasználásában, mind a tevékenységek megtervezésében, valamint a tanórák megszervezésében és megvalósításában.

A megfelelően kialakított, változatos tevékenységformákra lehetőséget nyújtó tanulási környezet elősegíti az idegen nyelv sikeres elsajátítását. A gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag berendezés ösztönzi a tanulókat a nyelvi tevékenységekben való aktív részvételre. Az infokommunikációs eszközök bevonása már ebben az életkori szakaszban is érdekesebbé,

motiválóbba teheti a nyelvtanulást, a pedagógus számára pedig lehetőséget ad arra, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő autentikus anyagok gazdag tárházából válogasson.

Ajánlott témakörök a 4. évfolyamra	
Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> együttélés a családban.</p>
<p><i>Otthon</i> Otthonom, szűkebb környezetem. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> lakóhelyi környezet.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok.</p>
<p><i>Étkezés</i> Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: tápanyag, élelmiszer, étrend.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
<p><i>Idő, időjárás</i> Évszakok és hónapok. A hét napjai és napszakok. Az óra. Időjárás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az idő mérése, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban; a napszakok, az évszakok váltakozása.</p> <p><i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
<p><i>Öltözködés</i> Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim.</p>	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód - öltözködés.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok.</p>
<p><i>Sport</i> Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testrészek, egészségvédelem.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok.</p>
<p><i>Iskola, barátok</i> Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim. Osztálytársaim, barátaim.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>

	<i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok.
<i>Szabadidő</i> Szabadidős tevékenységek. Kedvenc időtöltésem.	<i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Vizuális kultúra:</i> kreatív alkotások.
<i>Természet, állatok</i> Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok.	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása élőhely, táplálkozási mód, egyéb tulajdonságok szerint; változatos élővilág. <i>Matematika:</i> halmazok, adatgyűjtés, adatok lejegyzése.
<i>Ünnepek és hagyományok</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a célnyelvi kultúrában.	<i>Környezetismeret:</i> ünnepek, hagyományok.
<i>Fantázia és valóság</i> Kedvenc meséim, könyveim. Képzoletem világa. A cirkusz.	<i>Dráma és tánc:</i> dramatikus játékok. <i>Vizuális kultúra:</i> képzoletem világa.

Fejlesztési célok és feladatok egységenként

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló követi a nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést. A tanuló megérti az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott, rövid és egyszerű tanári utasításokat. Megérti az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdéseket és kijelentéseket. Felismeri rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavakat, fordulatokat, és képes ezekből a lehetséges tartalomra következtetni.
A fejlesztés tartalma	
Nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése (pl. osztálytermi rutincelekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Rövid és egyszerű, az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott tanári utasítások megértése (pl. rajzos, játékos feladatok, manuális tevékenységek, mozgásos, játékos tevékenységek: körjáték, ritmusjáték, szerepjáték, bábjáték, árnyjáték, társasjáték).	

Ismert témákhoz kapcsolódóan elhangzó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdések és kijelentések megértése (pl. közvetlenül a tanuló személyére, családjára, szűkebb környezetére, mindennapi szükségleteire, tevékenységeire vonatkozó kérdések, illetve válaszok).
 Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése, a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, a szöveg lényegének kiszűrése a megértést segítő mozgásos, játékos feladatok segítségével.
 Tanári ösztönzésre a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre való egyre tudatosabb támaszkodás a szövegértés során.
 A nyelv hangzásvilágának, zenéjének megismerése, megkülönböztetése az anyanyelv (játékos formában esetleg más nyelvek) hangzásvilágától és zenéjétől.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, gyermekeknek szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanulótársakkal, vendégekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló aktívan és örömmel vesz részt az interakciót igénylő tevékenységekben.</p> <p>Beszédszándékát egyszerű nyelvi eszközökkel fejezi ki, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatva.</p> <p>Tud a számára ismert témákról egyszerű kérdéseket feltenni, illetve a hozzá intézett kérdésekre egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni.</p> <p>A tanuló minta alapján rövid párbeszédet folytat társaival a tanult témákról.</p> <p>Részt vesz rövid, egyszerű szövegek közös előadásában.</p> <p>Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Nonverbális elemekkel (pl. gesztusokkal, mimikával, hanglejtéssel, intonációval, képek, tárgyak segítségével) támogatott mondanivaló kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, azaz egy-egy szóval, rövid mondattal.</p> <p>Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra való reagálás egyszavas válaszokkal, cselekvéssel.</p> <p>Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó konkrét, egyszerű kérdések feltevése.</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal.</p> <p>Dalok, mondókák, mesék, történetek előadásában, gyermekjátékokban való aktív részvétel; nonverbális elemekkel támogatott, közösen mondott szövegekbe, mesemondásba való bekapcsolódás ismert szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok ismétlésével.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mesék, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, néhány mondatos leírások.</p>	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló elmond rövid, egyszerű szövegeket. Társaival közösen előad egyszerű szöveget, párbeszédet, tanári segítséggel. Számára ismert témákról, a környezetében előforduló tárgyokról, élőlényekről, eseményekről beszél röviden, összefüggően, nonverbális elemekkel támogatva. A tanuló bemutatja munkáját egyszerű nyelvi eszközökkel. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.
A fejlesztés tartalma	
<p>Gyermekirodalmi mű, mondóka, vers, dal, mese stb. közös vagy önálló előadása (pl. zenei kísérettel vagy bábjáték formájában) társak, másik tanulócsoport, osztály, szülők vagy tanárok részére.</p> <p>Tanult cselekvéssor (pl. egyszerű tornagyakorlat, öltözködés) elmondása képek segítségével vagy mozgással kísérvé.</p> <p>Nonverbális elemekkel támogatott, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal, megfelelő gyakorlás, felkészülés után.</p> <p>Saját vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy egyszerű nyelvi eszközöket, fordulatokat tartalmazó, rövid bemutatása (pl. mesekönyv készítése, kiállítása és szóbeli bemutatása).</p> <p>Tanári példa és autentikus hangzóanyag hallgatása és együttmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mozgással kísért rövid történetek, cselekvéssorok, mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelven, illetve a tanult idegen nyelven történő olvasás közötti különbségeket. Képes ismert szavak néma olvasására és megértésére, valamint tanári minta után a szavak helyes felolvasására. Képes rövid szöveg közös megismerése és feldolgozása után az önálló olvasására. Bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe. Követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát. Felfedezi az ismert szavakat és kifejezéseket idegen forrásban. Megtapasztalja az önálló célnyelvi olvasás élményét.
A fejlesztés tartalma	
Szavak, kifejezések elolvasása és kapcsolódó tevékenységek elvégzése (pl. tantermi tárgyak felcímkézése, szavak és képek párosítása, dominó játék, szókartárykból mondatvariációk összeállítása).	

Egyszerű szövegek elolvasása és annak alapján megfelelő cselekvések, cselekvéssorok eljátszása, elvégzése (pl. papírtávcső vagy gyümölcssaláta készítése).

Egyszerű szövegek értő olvasása (pl. mesék, történetek, képregények, párbeszédek).

Tanárral közös meseolvasás, bekapcsolódás a történet elolvasásába az ismert szavak használatával.

Egyszerű írásbeli üzenetek elolvasása és megértése (pl. dicsérő kártyák, jókívánságok, osztálytermi utasítások).

Ismert dalok szövegének követése, olvasása a képernyőn vagy a kivetítőn (pl. karaoke).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Szó- és mondatkártyák, feliratos poszterek és képek, társasjátékok, egyszerű képregények, képeskönyvek, mesék, gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, feliratok, brosrák, ismertető, táblák, célnyelvi szövegeket tartalmazó csomagolóeszközök, videofelvételek, animációs filmek, dalok, mondókák animált változata.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írás közötti különbségeket. A tanuló ismeri az adott nyelv ábécéjét. Különböző nyelvi tevékenységek során lemásol, illetve leír rövid szavakat, mondatokat. Bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.
A fejlesztés tartalma	
<p>Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szavak szintjén (pl. keresztrejtvény, szókereső, akasztófa, tárgyak, képek részeinek felcímkézése, rímpárok alkotása, szógyűjtés).</p> <p>Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szó szerkezetek, rövid mondatok szintjén (pl. képregény rajzolása, s ezekhez szövegbuborékok írása; tárgyak, képek részeinek felcímkézése, üzenőfal létrehozása).</p> <p>Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szöveg szintjén (pl. mesekönyv, kiskönyv összeállítása, rímek, egyszerű versikék írása, képeslap, meghívó írása, egyszerű társasjáték tervezése, szabályainak megfogalmazása tanári segítséggel).</p> <p>Ismert szavakat tartalmazó nyelvi fordulatok (pl. rímpárok) felfedezése és minta után való önálló alkotása.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Egyszerű hétköznapi témájú írott szövegek a szavak, kifejezések, egyszerű mondatok és rövid szövegek szintjén.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	<p>KER szintben nem megadható.</p> <p>A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét.</p> <p>Elmond néhány verset, mondókát és néhány összefüggő mondatot önmagáról, minta alapján egyszerű párbeszédet folytat társaival.</p> <p>Ismert szavakat, rövid szövegeket elolvas és megért jól ismert témában.</p> <p>Tanult szavakat, ismerős mondatokat lemásol, minta alapján egyszerű, rövid szövegeket alkot.</p>
--	---

Az évfolyam elvárt kommunikációs eszközeit és fogalomköreit, valamint a tanulói tevékenységeket az alábbi táblázat foglalja össze:

Kommunikációs eszközök, helyzetek és szándékok	Fogalomkörök, nyelvtani szerkezetek	Tanulói tevékenységek
Introductions, greetings Identifying colours and numbers Identifying objects in the classroom and in the school Arithmetical calculations	Térbeli, mennyiségi, logikai viszonyok <i>There is/there are ...</i> <i>This is/these are ...</i> <i>How many ... can you see?</i>	hallás utáni azonosítás, ismétlés, szavak másolása, szavak írása diktálás alapján; párbeszéd eljátszása; rövid olvasott szöveg párosítása képekkel,
Questions & answers about animals; Introducing & describing our pets;	Birtoklás <i>Have you got a ...? Yes/ No.</i> <i>Do you like ...? What is it like?</i>	hallás és olvasott szöveg értése alapján azonosítás, kérdés-felelet képek alapján párban , rövid párbeszéd eljátszása,
Introducing & describing common sports activities;	Cselekvés, minőségi viszonyok <i>What are you doing?</i> <i>What can you do? I can/ can't ..</i>	nyelvi játék csoportban, kérdés-felelet képek alapján párban, kiejtés gyakorlása, szavak másolása, írása diktálás alapján
Describing ourselves; Telling our age, characteristics of different ages of life; Describing our mood and the looks of our friends;	Létezés, birtoklás <i>What do you look like?</i> <i>How old are you?</i> <i>How do you feel?</i>	hallás és olvasott szöveg értése alapján azonosítás, kérdés-felelet képek alapján párban, mondatok kiegészítése a melléknevek megfelelő alakjaival képek alapján (egyéni munka),
Our favourite dishes; Healthy eating;	Cselekvés, minőségi viszonyok <i>What do/don't you like?</i> <i>Is it good/bad for you?</i>	hallás utáni azonosítás, ismétlés, megfelelő mondat kiválasztása, mondat kiegészítése, csoportjáték képek alapján, egyszerű étlap készítése
Describing our house, flat and our room; Describing our clothes,	Térbeli, mennyiségi viszonyok <i>There is a ... in/on/under the ...</i> <i>What are you wearing?</i>	hallás utáni azonosítás, ismétlés, rajzolás, képekkel való azonosítás; kérdés-felelet képek alapján párban; mondatok kiegészítése helyhatározói viszonzókkal képek alapján (egyéni munka), igaz / hamis állítások képek alapján (egyéni munka)
Identifying our toys and other objects; Describing and playing musical instruments, Giving and following simple orders;	Cselekvés, birtoklás, térbeli visz <i>I have got a/an... I do/play ...</i> <i>Go/take/bring/turn ...</i> <i>What are you doing?</i>	hallás és olvasott szöveg értése alapján azonosítás, kérdés-felelet képek alapján párban , rövid párbeszéd eljátszása,

Kommunikációs eszközök A1

1.A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök

	<i>Kezdeményezés és válasz</i>	
Megszólítás		
Köszönés	<i>Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!</i>	<i>Good morning. Hello Mary. I'm fine, thank you. Hi!</i>
Elköszönés	<i>Goodbye. Bye-bye!</i>	<i>Goodbye. Bye!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Thanks. Thank you very much.</i>	<i>You are welcome.</i>
Bemutakozás, bemutatás	<i>My name is... Who's this? Who's that?</i>	<i>Hello. Hi! That's my friend, John.</i>
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	<i>How are you?</i>	<i>Fine. /I'm sad/happy/hungry/thirsty.</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>I'm sorry.</i>	
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	<i>Happy holidays/New year/Birthday! Merry Christmas.</i>	<i>Happy holidays /New Year/ Birthday! Merry Christmas!</i>
Telefonon bemutatkozás	<i>Hello, this is Mary Smith speaking.</i>	

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

Véleménykérés, és arra reagálás	<i>Do you like hamburger?</i>	<i>Yes, I do./ No, I don't.</i>
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése		
Tetszés, nem tetszés	<i>Do you like oranges? Yuk! Yummy.</i>	<i>Yes, I do./ No, I don't.</i>
Akarat, kívánság	<i>Let's go!</i>	<i>OK.</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>What is it? What's this/that?</i>	<i>It's.../ That's.../</i>
Információ kérés, adás	<i>Are you sad?</i>	<i>Yes, I am./No, I'm not.</i>
Tudás, nemtudás	<i>Where is she?</i>	

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
<i>Kérés és arra reagálás</i>		.
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<i>Let's go to the cinema.</i>	<i>Good idea.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>		
5. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök		
<i>Visszakérdezés, ismétléskérés</i>	<i>Can you spell it?</i>	
<i>Nem értés, betűzés kérése, betűzés</i>		

Fogalomkörök A1			
Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése		<i>Present Simple</i>	<i>How old are you? How are you? Do you like ...?</i>
		<i>Verb 'have got'</i>	<i>I have got a/an...</i>
Birtoklás kifejezése		<i>'have got' in questions</i>	<i>Have you got a ...? Yes/No.</i>
		<i>Possessive adj.</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog</i>
Térbeli viszonyok	<i>Irányok, helymeghatározás</i>	<i>Prepositions,</i>	<i>in, on, under</i>
Időbeli viszonyok	<i>Időpont</i>	<i>What's the time?</i>	<i>It's eight.</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Singulars and plurals Regular and irregular plurals</i>	<i>Boys, girls, Children, people</i>
		<i>Cardinal numbers 1-11</i>	
		<i>Countable nouns</i>	<i>How many toys have you got? How many trees can you see?</i>

<i>Minőségi viszonyok</i>		<i>Question forms</i>	<i>Do/don't you like? Is it good/bad for you? Can you count to ten?</i>
<i>Modalitás</i>		<i>Can (ability)</i>	<i>I can swim.</i>
<i>Logikai viszonyok</i>		<i>Linking words</i>	<i>And</i>
<i>Szövegösszetartó eszközök</i>		<i>Articles</i>	<i>A, an, the</i>
		<i>Nominative of personal pronouns</i>	<i>There are six pencils in the bag. Have you got a sister? I haven't got a big nose. There's a boy in the room.</i>
		<i>Demonstrative pronouns</i>	<i>I, he, they... This, that, these, those</i>

Értékelési rendszer:

A tanuló továbbhaladásának követelményeit az egyes iskolák pedagógiai programja tartalmazza.

Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire a 4. osztály végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenet mérésekor a szókincs, beszédképesség, beszédértést és írásképességet mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok: minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

- önértékelés
- tanulói értékelés (pár-, csoportmunkában)
- szóbeli értékelés;
- írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
- minősítő-szelektáló (szummatív)
- összegző-lezáró értékelés (osztályzás).

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, legfeljebb kétmondatos kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egymondatos kérdést vagy állítást pontosan megért.

- rövid, egyszerű szövegekben felismeri az ismerős szavakat, fordulatokat, és képes ezekből a lehetséges tartalomra következtetni.

Beszédkésztség

A tanuló

- hiányos vagy egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre, szavakat és egyszerűbb szerkezetű szövegeket (legalább néhány mondókát, verset, dalt) tanult minta alapján reprodukál.
- ismert témákról, a környezetében előforduló tárgyokról, élőlényekről, eseményekről képes röviden, nonverbális elemekkel támogatva beszélni.
- törekszik az angol nyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- észreveszi a magyarul illetve angolul történő olvasás közötti különbségeket.
- felismeri ismert szavak írott alakját, ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot elolvas;
- ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál.
- követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát.
- bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.

Íráskésztség

A tanuló

- észreveszi a magyarul illetve angolul történő írás közötti különbségeket.
- felismeri ismert szavak írott alakját, leír ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat.
- bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.

Függelék:

H.Q. Mitchell: Smart Junior A Student's Book; MM Publications, 2008

Smart Junior Workbook + Multi ROM

Smart Junior A Teacher's Book

Smart Junior A Class Audio CDs (2)

Tanári segédletek:

Smart Junior A iTools

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

MATEMATIKA

Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	4,5	130	14	18	162
2.	4,5	130	14	18	162
3.	4	130	14	-	144
4.	4	130	14	-	144

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből az 1., és a 2. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával megemelt óraszámot kapott.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Matematika** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	7 +folyamatos	1	8 + folyamatos
2. Számelmélet, algebra	75	8 + 10	93
3. Függvények, az analízis elemei	14 +folyamatos	1 + 2	17 +folyamatos
4. Geometria	18	3 + 2	23
5. Statisztika, valószínűség	4	1 + 2	7
Számonkérés, ismétlés	12	2	14
Évfolyam összesen	130 óra	14 + 18	162

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos		folyamatos
2. Számelmélet, algebra	72	10 + 10	92
3. Függvények, az analízis elemei	16	2 + 2	20
4. Geometria	24	2 + 4	30
5. Statisztika, valószínűség	6	2	8
Számonkérés, ismétlés	12		12
Évfolyam összesen	130	14 + 18	162

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	3		3
2. Számelmélet, algebra	72	9	81
3. Függvények, az analízis elemei	16	1	17
4. Geometria	23	3	26
5. Statisztika, valószínűség	4	1	5
Számonkérés, ismétlés	12		12
Évfolyam összesen	130	14	144

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	3		3
2. Számelmélet, algebra	72	9	81
3. Függvények, az analízis elemei	16	1	17
4. Geometria	23	3	26
5. Statisztika, valószínűség	4	1	5
Számonkérés, ismétlés	12		12
Évfolyam összesen	130	14	144

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:		Szabad órakeret:	14
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Halmazok számossága, összehasonlítása.	1	
Számelmélet, algebra. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Számok írása, olvasása 20-ig	1	
	Tájékozódás a számegyenesen, számszomszédok	1	
	Számok tulajdonságai	2	
	Összeadás, kivonás	3	
	Műveleti tulajdonságok	1	
Függvények, az analízis elemei	A sorozat fogalmának kialakítása	1	
Geometria	Alakzatok megfigyelése, képnézegető programok	1	
	Tájékozódás, irányok	1	
	Összehasonlítások a gyakorlatban	1	
Statisztika, valószínűség	Adatok gyűjtése, lejegyzése	1	
		Összesen:	14

2. évfolyam:		Szabad órakeret:	14
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Számelmélet, algebra	Számfogalom kialakítása 100-ig	1	
	Tájékozódás a számegyenesen	1	
	Számok tulajdonságai	1	
	Összeadás, kivonás és tulajdonságaik	3	
	Szorzás, osztás	4	
Függvények, az analízis elemei	Sorozat képzése, szabályfelismerés	1	
	Szabályjátékok	1	
Geometria	Tengelyes szimmetria megfigyelése	1	
	Mérések, mennyiségek	1	
	Összesen:	14	

3. évfolyam:		Szabad órakeret:	14
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Számelmélet, algebra	Számfogalom alakítása 1000-es számkörben	1	
	Tájékozódás számegyenesen	1	
	Számképzés, helyiértékes bontás	1	
	Számok összeg-, különbség-, hányados- és szorzat alakjai	1	
	Műveletek közötti kapcsolatok	5	
	Írásbeli műveletek 1000-es számkörben	1	
Függvények, az analízis elemei	Műveleti tulajdonságok	1	
	Műveleti sorrend, zárójel használata	1	
	Összefüggések, kapcsolatok. táblázat adatai között.	1	
Geometria	Egyenesek kölcsönös helyzete, szakasz, szög fogalmának tapasztalati előkészítése	1	
	Testek geometriai tulajdonságai, hálójá	1	
	Téglatest és kocka	1	
Statisztika, valószínűség	A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés	1	

Összesen:	14
------------------	-----------

2/A táblázat: Helyi tervezésű (10%)

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	14
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Számelmélet, algebra	Számfogalom kialakítása a 10000-es számkörben.	1
	Tájékozódás számegyenesen. Számképzés, helyiértékes bontás.	1
	Számok összeg-, különbség-hányados- és szorzat alakjai.	1
	Műveletek közötti kapcsolatok. Fejlesztés kerek számokkal. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal. Műveleti tulajdonságok.	5
	Műveleti sorrend, zárójel használata	1
	Függvények, az analízis elemei	Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között.
Geometria	Téglalap és négyzet területének kiszámítása.	1
	Területszámítás fogalmának előkészítése. Négyzet, téglalap területének mérése.	1
	Mérések alkalmi és szabvány egységekkel.	1
Statisztika, valószínűség	Az „átlag” fogalmának bevezetése	1
	Összesen:	14

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	-	
2. Számelmélet, algebra	Számok írása, olvasása 20-ig	1
	Tájékozódás a számegyenesen, számszomszédok	2
	Számok tulajdonságai	2
	Összeadás, kivonás	3
	Műveleti tulajdonságok	2
3. Függvények, az analízis elemei	Sorminták készítése. A sorozat fogalmának kialakítása. Állandó és váltakozó szabályú sorozatok folytatása.	2
4. Geometria	Tájékozódás, irányok.	2
5. Statisztika, valószínűség	Adatok értelmezése. Tapasztalatok szerzése a valószínűség köréből (játék dobókockával).	2
Számonkérés, ismétlés	Félévi felmérés Év végi felmérés	2
Összesen:		18

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	-	-
2. Számelmélet, algebra	Számfogalom kialakítása 100-ig	1
	Tájékozódás a számegyenesen	1
	Számok tulajdonságai	1
	Összeadás, kivonás és tulajdonságaik	4
	Szorzás, osztás	3
3. Függvények, az analízis elemei	Sorozat képzése, szabályfelismerés	1
	Szabályjátékok	1
4. Geometria	Tengelyes szimmetria megfigyelése	1
	Mérések, mennyiségek:	3
5. Statisztika, valószínűség	Adatok gyűjtése, lejegyzése	2
Számonkérés, ismétlés	-	-
Összesen:		18

3. Tantárgyi bevezető

Célok és feladatok

A református iskolában folyó matematikaoktatás hozzátartozik ahhoz a tananyagszerkezethez, amelynek a gyermek személyiségfejlődése szempontjából egységes szemléletű rendszert kell alkotnia. A tanítónak nem feltétlenül kell bibliai ismereteket közvetítenie a matematikai tananyag feldolgozása során, de mindenképpen meg kell mutatnia tanítványainak, hogy a matematika a teremtett világ leírása. A teremtés rendje a matematika rendje. Rácsodálkozni a világra a matematika segítségével is lehet. A tanító saját meggyőződését, egyéniségét adja át tanítványainak, s a nevelés semleges nem lehet.

4. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

Az iskolai matematikatanítás **célja**, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerrel, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás **feladata** a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze. Az alsó tagozatos matematikaoktatás fontos feladata felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát; kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával; fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot; biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani, fejleszteni a számolási készséget.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytan, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódást. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmet munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunktól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), az internet, az oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten, rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknak azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok. A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaeorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzódnak tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Az iskoláztatás kezdő szakaszában a matematikatanulás-tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a gyermekek személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a matematika tudományának megismeréséhez. Ezért a manuális, tárgyi tevékenységek szükségesek a fogalmak kellően változatos, gazdag, konkrét tartalmának megismeréséhez.

Alapvető fontosságú a tapasztalatszerzéssel megérlelt fogalmak alapozása, alakítása, egyes matematikai tartalmak értő ismerete, a helyes szövegértelmezés és a matematikai szaknyelv használatának előkészítése, egyes fogalmak pontos használata. A tanulók aktív cselekvő tevékenységén keresztül erősödik az akarati, érzelmi önkifejező képességük, kommunikációjuk, együttműködési készségük, önismeretük. A sokszorosan (tévedésekkel és korrekcióval) bejárt utak nélkül nincs mód az önálló ismeretszerzés megtanulására. A gyerekek tempójának megfelelően haladva, az alaposabb, mélyebb tudás kiépítésére helyezzük a hangsúlyt. Apró lépésekkel, spirális felépítésben dolgozzuk fel a tananyagot.

Fontos, hogy biztosított legyen a gyerekek számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra. Ebben a korban a képességfejlesztésnek, a kreatív és kritikai gondolkodás kialakításának van kiemelt szerepe. Ez a szakasz a tanulói kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és ezáltal fejleszti a tanulók megismerési és gondolkodási képességét. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

Az alsó tagozatos matematikaoktatás fontos feladata:

- felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát;
- kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával;
- fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot;
- biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani,
- fejleszteni a számolási készséget.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

A kerettanterv 1–4. évfolyamon minimálisan heti 4, évi 144 matematikaórát ír elő.

Az általános rendelkezés szerint a kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret mintegy 90%-át fedik le. Tehát heti 4 óra mellett mintegy 130 órát. Ebből számonkérésre és ismétlésre a helyi tanterv 12 órát fordít. Így a tematikus egységekre felhasználható óraszámok összege 118 óra. A tantárgy óraszámán belül jelentkező **14 óra szabad időkeret**et a pedagógus (az osztály illetve tanulócsoporthoz igazítva) az egyes évek tanmeneteiben tervezve) a kerettanterven kívüli, a helyi tantervben jelölt tantárgyi tartalommal töltheti meg, vagy gyakorlásra fordíthatja.

Iskolánkban ezt kiegészítve a **szabadon tervezhető órakeret**ből, még **18 óra** áll rendelkezésre az első és a második évfolyamon. Ennek tartalmát a helyi tantervben jelölt tantárgyi tartalmak adják, illetve gyakorlásra fordítható.

1. évfolyam

Számonkérés, ismétlés: 12 + **2 óra**

Tematikai egység /Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 7 + 1 óra folyamatos
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége (helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Régi (családban szerzett, óvodai) ismeretek mozgósítása, új ismeretek megszerzése érdekében. Összeségek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.	<i>Környezetismeret:</i> tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata.	Relációs szókincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >).	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások. <i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.

Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.	
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.	Igaz-hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Mennyiségi kapcsolatok felfedezése, a változások követése. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. Tárgysorozatok, számsorozatok alkotása.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása. (pl. pálcika, korong, termékek, logikai lapok)	<i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.
A kombinációs gondolkodás alapozása.	Babák, macik öltöztetése, zászlók színezése, gyöngyfűzés, pénzhasználat (Hányféleképpen fizetheted ki?)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kíráások, számlálás (taneszközök, játékok, korongok, pálcikák) – frontális és páros munkában. Játék az interaktív tananyag segítségével frontális, páros és csoportmunkában. A felismert változás kifejezése visszaváltoztatással, szóval – páros munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 75 óra +8 óra +10 óra
Előzetes tudás	Számolás szóban egyesével 10-ig. Személyek, dolgok számlálása tízig. Számok mutatása ujjakkal. Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi). Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Számolás 20-as számkörben. Számfogalom kialakítása 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Számok nevének sorolása, növekvő és csökkenő sorrendben.	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján. Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Analogiás gondolkodás alapozása.	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása. <i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása. <i>Ének-zene:</i> ritmus, taps. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.	
Számok írása, olvasása 20-ig, Számok képzése, bontása.	Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámlálás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése. A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.	
Számok becslést és valóságos helye a számegetyenesen, (egyed, tízes) számszomszédok.	Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.	<i>Testnevelés és sport:</i> tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva.	

Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb). Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is.	<i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben.
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Állítások megfogalmazása.	
Számok tulajdonságai: páros, páratlan	Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez.	
Összeadás, kivonás értelmezése tevékenységekkel a 20-as számkörben. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Rajzról, képről, összeadás kivonás írása; művelet megjelenítése képpel, kirakással. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is. Tantárgyi fejlesztőprogram használata.	
Műveleti tulajdonságok: tagok felcserélhetősége.	Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében	

Darabszám, sorszám és tőszám fogalma. Halmazok számosságának megállapításával a természetes szám fogalmának kialakítása.	Darabszám, sorszám és tőszám különbözőségének értéke.	<i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történeusről szóban, írásban. Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	<i>Vizuális kultúra:</i> hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
A római számok írása, olvasása I, V, X jelekkel. A római számok története.	Konkrét egyszerű feladatban az információk azonosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvekben a fejezetszám kiolvasása. <i>Környezetismeret:</i> eligazodás a hónapok között,
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	összeg, összeadandó, tag, különbség, számegyenes, művelet, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Halmaz elemeinek megbecsülése, számlálása – páros és egyéni munka. Összehasonlítás párosítással. Memóriajáték. Tanult műveletek gyakorlása – differenciált csoportmunka. Felezés tevékenységgel. Interaktív tananyag – csoportmunkában. Számrejtvény. Rajzról összeadás, összeadásról rajz készítése. Szövegalkotás tevékenységgel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 14 óra +1 óra +2 óra <i>folyamatos</i>
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint). Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periódikusan ismétlődő események a napi tevékenységekben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.	Sorozat képzése tárgyakkól, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint (állandó és váltakozó szabályú sorozatok esetén is).	<i>Ének-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.	
Összefüggések, szabályok. Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, szabály, kapcsolat		

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Játék az interaktív tananyag segítségével frontális, páros és csoportmunkában. Formafelismerés, formabeazonosítás színezéssel; színritmus. Mi változott meg? – páros munka. Növekvő számosságú rajzsorozat egyéni munka.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria		Órakeret 18 óra +3 óra +2 óra
Előzetes tudás	Formák között különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finommotorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközezelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 20-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Irányok megismerése, alkalmazása. Biztos tájékozódás síkban és térben. Saját testen, papíron jobb-bal biztos differenciálása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).	
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása, nyírása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból (mozaikkép).	
Tükrös alakzat előállítás, megfigyelése.	Előállítás hajtogatással, nyírással. A megfigyelések megfogalmazása.	<i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.	

	Megfigyelés tükör segítségével. A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.	
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítására hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra; környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.
Testek (kocka, téglalap). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek. Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltások.	Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor önálló kivitelezése, megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Útvonalkövető gyakorlatok – lépegetés adott irányban utasításra. Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.

Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése: dm, m, kg, dl, l, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	<i>Testnevelés és sport; énekzene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Például irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Átváltások szomszédos mértékegységek között, mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test, becslés, átváltás	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Egyszerű geometriai formák megnevezése: kör, négyszög, háromszög – egyéni munka. Gyakorlati mérések különféle mérőeszközökkel párban és csoportban – projekt. Projektmunka – játék párokban. Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel, tükörkép rajzolása. Differenciált tanulásszervezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 4 óra +1 óra +2 óra
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történeésekről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyelés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás.		
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegkörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.		
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.		
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történeésekről, mért vagy	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére.		

számlált adatok lejegyzése táblázatba. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével	Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, adat	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Játsszunk együtt! – valószínűségi játék. Csoportos és páros munka. Adatok gyűjtése, ábrázolás oszlopdia grammal (tárgyi tevékenységek) – sejtések megfogalmazása, tapasztalatok összevetése „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” érzékelése találgatással, próbálgatással.	

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. – Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása. – Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. – Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. – Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (20-as számkör). – Római számok írása, olvasása (I, V, X). – Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok értéke. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. – Számok képzése, bontása helyi érték szerint. – Matematikai jelek: +, -, =, <, >, () ismerete, használata. – Összeadás, kivonás, bontás, pótlás. – Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. – Páros és páratlan számok megkülönböztetése. – Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. – A tanuló figyelme tudatosan irányítható. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. – Számpárok közötti kapcsolatok felismerése. – Képes a változásokat észrevenni, szóban kifejezni.
--	---

Geometria

- Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.
- A test és a síkidom megkülönböztetése.
- Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint.
- Tájékozódási képesség, irányok ismerete.
- A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: dm, m, dl, l, kg, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.
- **Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni.**

Valószínűség, statisztika

- Adatokról megállapítások megfogalmazása.
- Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése.

2. évfolyam

Számonkérés, ismétlés: 12 óra

Tematikai egység /Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret <i>folymatos</i>
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint a 20-as számkörben. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Igaz-hamis állítások. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának helyes használata. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dol-gok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapo-zása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. <i>Játék a logikai készlettel.</i>	<i>Régi ismeretek mozgósítása új ismeretek megszerzése érdekében.</i> Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosí-tása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.	<i>Környezetismeret:</i> tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmá-nak eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, haszn. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >). Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása. <i>Játék a számoló pálcákkal: több, kevesebb, ugyanannyi.</i>	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.	<i>Igaz, hamis</i> állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Tantárgyi oktató- és ismeretter-jesztő programok futtatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása. <i>Játék a logikai lapokkal.</i>	<i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő	
Javasolt pedagógiai eljáráások,	Igaz állítások megfogalmazása, csoportosítás párban, csoportban Válogatások adott, és állóan megfogalmazott szempontok szerint.	

módszerek, szervezési- és munkaformák	Nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése, játékos feladatmegoldás önállóan, párban, csoportban. Differenciált feladatmegoldás csoportokban Számolós-színezős/logikus gondolkodást igénylő feladatok megoldása.
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 72 óra +10 óra +10 óra
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (20-as számkör). Darabszám, sorszám és mérőszám ismerete. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok értéke. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása (20-as számkör). Matematikai jelek: +, -, =, <, > ismerete, használata. Összeadás, kivonás szóban és írásban (20-as számkör). Számok bontott alakjai. (20-as számkör) Egyszerű szöveges feladat (nem önálló olvasás alapján) értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Páros és páratlan számok megkülönböztetése (20-as számkör). Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejl. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Számfogalom kialakítása, 100-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Számok nevének sorolása, növekvő és csökkenő sorrendben.	<p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján. Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Analógiás gondolkodás alapozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, taps.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.</p>	
Számok írása, olvasása 100-ig.	<p>Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.</p>	

Számok képzése, bontása helyi érték szerint.	A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejl.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.
Számok becsült és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel. A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb). Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is.	<i>Testnevelés és sport:</i> tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben. <i>Magyar: Meixner féle módszertan:</i> iránygyakorlatok.
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Igaz-hamis állítások megfogalmazása.	
Számok tulajdonságai: páros, páratlan, egyjegyű, kétjegyű számok.	Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez. Szituációs játékok, a páros és páratlan „eljátszása”.	<i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
Összeadás, kivonás fogalmának mélyítése. Összeadandók, tagok, összeg. Kisebbitendő, kivonandó különbség. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alapozása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjele-nítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). Műveletek megfo-galmazása, értelmezése. A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is. Tantárgyi fejlesztőprogram használata.	
Szorzás, osztás fejben és írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással. Szorzótényezők, szorzat.	Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Szóbeli és írásbeli számolási készség fejlesztése.	

<p>Szorótábla megismerése 100-as számkörben. Osztás 100-as számkörben. Bennfoglaló táblák. Osztandó, osztó, hányados, maradék. Maradékos osztás a maradék jelölésével. A szorzás és az osztás kapcsolata.</p>	<p>Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében. Fejlesztőprogram használata a műveletek helyességének ellenőrzésére. A szorzó és bennfoglaló táblák memorizálását segítő módszerek és játékok.</p>	
<p>Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége. A zárójel használata. A műveletek sorrendje.</p>	<p>Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.</p>	
<p>Darabszám, mérőszám, sorszám és tőszám fogalma.</p>	<p>Darabszám, sorszám és tőszám különbözőségének értése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.</p>
<p>Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.</p>	<p>Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban. Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával. Szöveges feladat megoldásának algoritmus.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.</p>
<p>A római számok írása, olvasása I, V, X, L, C jelekkel. A római számok története.</p>	<p>Konkrét egyszerű feladatban az információk azonosítása (pl. tábló készítése). Eligazodás a hónapok között, a könyvekben fejezetszám kiolvasása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tudománytörténet.</p>
<p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglaló tábla, részekre osztás</p>	

<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Játék a számkártyákkal, játékpénzzel különféle munkaformákban: párokban, csoportokban. Analógiák kiépítése százas táblán – párban. Műveletek gyakorlása. Differenciált feladatmegoldás játékpénz, golyós számológép, százas tábla segítségével. Gyakorlás - differenciált csoportmunka. Játékos feladatmegoldás önállóan, párban, csoportban: bűvös négyzetek. Szorzótáblákról összefüggések leolvasása, - differenciált csoportmunka. Szöveges feladatok megoldása- frontális és páros munka.</p>
--	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Függvények, az analízis elemei</p>		<p>Órakeret 16 óra +2 óra +2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Sorozatképzés tárgyakkól, alakzatokból, számokból. Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése. Képes a változásokat észrevenni, szóban kifejezni.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.</p>	<p>Sorozat képzése tárgyakkól, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Játékok az interneten, interaktív táblán, és a logikai készlettel.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.</p>	
<p>Összefüggések, szabályok.</p>	<p>Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása.</p>		

Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Számpárok közötti kapcsolatok.	Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása. Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő, szabály, kapcsolat	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szabályjátékhoz szabály megfogalmazása (többféleképpen) - egyéni munka. Sorozatok folytatása, szabály megállapítása, - egyéni és páros munka. Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz. Összefüggések felismerése. Emlékezetfejlesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Geometria		Órakeret 24 óra +2 óra +4 óra
Előzetes tudás	<p>Vonalak (egyenes, görbe) ismerete. A test és a síkidom megkülönböztetése. Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint. Tájékozódási képesség, irányok ismerete. Összehasonlítás méret szerint (pl. rövidebb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb. stb.). Mérőeszközök ismerete, használata. Mérés alkalmilag választott és szabvány mértékegységekkel. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mérőeszközök használata. Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finommotorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközkézelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Irányok megismerése, alkalmazása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).	

A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	A számítógép kezelése segítséggel.	
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása, nyírása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból (mozaikkép).
Tükrös alakzat előállítása, megfigyelése. Tengelyes szimmetria megfigyelése. Képnézegető programok alkalmazása.	Előállítás hajtogatással, nyírással. A megfigyelések megfogalmazása. Megfigyelés tükör segítségével. A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.	<i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra; környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.
Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek. Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.

Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése. Algoritmus kialakítása az átváltások elvégzéséhez.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	<i>Testnevelés és sport; énekzene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Például irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Átváltások szomszédos mértékegységek között, mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test, becslés, átváltás	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,	Geometriai játékok: síkidomok, testek felismerése; adott síkidomokból alakzatok kirakása - Differenciált gyakorlás Tükörkép színezése, előállítás, hajtogatással, nyírással, rajzzal Párban, csoportban	

szervezési- és munkafarmák	Mérés alkalmilag választott és szabvány egységekkel, kirakás, különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel, azonos mennyiségek mérése különböző egységekkel, - csoportokban. Becsülés, mérés – páros- és csoportmunka.
-----------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 6 óra +2 óra
Előzetes tudás	Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése. Adatokról megállapítások megfogalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyelés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás.		
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegkörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.		
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.		

<p>Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével.</p>	<p>Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Sejtések megfogalmazása, melyik esemény bekövetkezése biztosabb, mint a másik. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Differenciált feladatmegoldás csoportokban. Képességfejlesztő játék. Valószínűségi feladat. Olvasás diagramról. Próbálgatás – egyéni, személyes tapasztalatok válogatásokban, rendezésekben.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. – Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása. – Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. – Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. – Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (100-as számkör). – Helyi érték ismerete. – Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C) – Számok helye a számegyenesen. – Számszomszédok értése. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. – Számok képzése, bontása helyi érték szerint. – Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, () ismerete, használata. – Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. – Szorzótábla ismerete a száz-as számkörben. – A műveletek sorrendjének ismerete. – Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. – Páros és páratlan számok megkülönböztetése. – Egyjegyű és kétjegyű számok megkülönböztetése.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. – A tanuló figyelme tudatosan irányítható. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. – Számpárok közötti kapcsolatok felismerése. – Képes a változásokat észrevenni, szóban kifejezni. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vonalak (egyenes, görbe) ismerete. – A test és a síkidom megkülönböztetése. – Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint. – Tájékozódási képesség, irányok ismerete. – A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. – Mérőeszközök használata. – Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatokról megállapítások megfogalmazása. – Kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése. – A véletlen, biztos és lehetetlen fogalmakat tapasztalati szinten érti.
--	--

3. évfolyam

Számonkérés, ismétlés: 12 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 3 óra folyamatos
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint 100-as számkörben. Halmazalkotás. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Igaz-hamis állítások megfogalmazása. Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és” „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegtől függően haszn.
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegtől függően eltérő nyelvhasználat.
Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallamotívumok sorba rendezése.
A számítógép működésének bemutatása	Ismerkedés az adott informatikai környezettel	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 72óra +9 óra
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma.</p> <p>Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C).</p> <p>Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok megnevezése.</p> <p>Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p> <p>Egyjegyű és kétjegyű számok megkülönböztetése.</p> <p>Páros és páratlan számok megkülönböztetése.</p> <p>Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, () ismerete, használata.</p> <p>Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban.</p> <p>Szorótábla ismerete a száz-as számkörben.</p> <p>A műveletek elvégezési sorrendjének ismerete.</p> <p>Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal.</p> <p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése.</p> <p>Számok nagyságrendje és helyi értéke.</p> <p>Számok helyes leírása, olvasása 1000-ig.</p> <p>Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete.</p> <p>Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.</p> <p>A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alpművelet körében.</p> <p>A tízes, száz-as, számszomszédok meghatározása.</p> <p>A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.</p> <p>Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerése</p> <p>A szorzótábla biztos ismerete</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Számfogalom kialakítása ezres számkörben.</p> <p>Számok írása, olvasása 1000-ig.</p>	<p>Tájékozódás az adott számkörben.</p> <p>Számmemória fejlesztése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: számok helyesírása.</i></p>	
<p>Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés.</p> <p>Alaki, helyi és valódi érték.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték és valódi érték szerint, (egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű).</p> <p>Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p>	<p>Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.</p> <p>Tájékozódás különböző egységbeosztású számegyenesen.</p>		
<p>Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen.</p>		

Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányadosalakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).	Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának tapasztalati és elvont értelmezése.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).
Matematikai oktató program használata.	A negatív szám fogalmának elmélyítése.	
Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb kétjegyű, nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal. Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű és négyjegyű számokkal az ezres számkörben . Írásbeli szorzás és osztás egyjegyű számmal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analogiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.
Matematikai fejlesztőprogram használata.	A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. A becslés finomítása a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek szerepe, használata.
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.	

Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése: harmad-, tized- és századrész. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel. Számláló, nevező, törtvonal.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Animáció lejátszása törtek előállításához.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> mennyiségek megállapítása becslés, számlálás, mérés, számítás útján.
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. A római számok története.	Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	<i>Környezetismeret:</i> a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés római számok használatáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend; három- és négyjegyű szám; tört szám, negatív szám; becslés, ellenőrzés; római szám, számláló, nevező, törtvonal	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 16 óra +1 óra
Előzetes tudás	<p>Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, folytatása.</p> <p>Szám párok közötti kapcsolatok felismerése.</p> <p>Képes a változást felismerni és szóban megfogalmazni.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Matematikai modellek készítése.</p> <p>Sorozatok felismerése, létrehozása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Sorozat szabályának felismerése.</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása.</p> <p>Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.</p> <p>Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása.</p> <p>Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal.</p> <p>A figyelem és a memória fejlesztése.</p> <p>Szabályfelismerés.</p> <p>Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában.</p> <p>Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése.</p> <p>Adott utasítás követése, figyelem tartóssága.</p> <p>Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.</p>	
<p>Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között.</p> <p>Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.</p>	<p>Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között.</p> <p>Táblázat adatainak értelmezése.</p> <p>Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása.</p> <p>Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok).</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>sporteredmények mint adatok.</p>	

	alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	táblázat, grafikon, sorozat, szabály, kapcsolat	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	4. Geometria		Órakeret 23óra +3 óra
Előzetes tudás	<p>Vonalak (egyenes, görbe). A test és a síkidom megkülönböztetése. Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint. Tájékozódási képesség, irányok ismerete. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata. Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek. A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése. A derékszög fogalma és mérése.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.	
Háromszög, négyzet és téglalap. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyszerű szerkesztési feladatok. Egyedi tulajdonságok kiemelése.	<i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.	

	Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	
A téglalap és a négyzet területének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése.	<i>Környezetismeret:</i> szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megisméltése, mozgási memória fejlesztése.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálójá.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű. rajzolóprogramok bemutatása. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel	Számítógépes játékok, egyszerű rajzolóprogramok bemutatása, dinamikus szerkesztőprogramok használata interaktív táblán	
Mérések alkalmi egységekkel.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés).

<p>Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t. Az idő mérése: másodperc.</p>	<p>Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.</p>	<p>Csomagolóanyagok, dobozok tömege. <i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történetek megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.</p>
<p>Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.</p>	<p>A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban. Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. <i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 4 óra +1 óra
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, kísérletek végzése, eredmények feljegyzése, közös munka végzése. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.	<i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.	
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.		
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Információszerzés az internetről, irányított keresés.	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőképesség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos; átlag, grafikon, oszlopdiaagram, gyakoriság
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szóbeli számolási készség folyamatos erősítése különféle munkaformákban: párokban, csoportokban. Analógiák kiépítése ezres körben – párban. Műveletek gyakorlása. Differenciált feladatmegoldás interaktív tábla segítségével. Számítógépes játékok, egyszerű rajzolóprogramok bemutatása, Gyakorlás - differenciált csoportmunka. Játékos feladatmegoldás önállóan, párban, csoportban: bűvös négyzetek. Szorzótáblákról összefüggések leolvasása, - differenciált csoportm. Szöveges feladatok megoldása- frontális és páros munka. Törtek előállítása: közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka).

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. – Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. – Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. – A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (1000-es számkör). – Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 1000-es számkörben. – Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). – Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 1000-es számkörben. – Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. – A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. – Fejben számolás száz-as számkörben. – A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben. – Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete. – Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása. – Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása. – Háromjegyű számok összeadása, kivonása írásban. – Háromjegyű számok szorzása egyjegyűvel írásban. – Műveletek ellenőrzése. – Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. – Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek. – A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc. – Átváltások szomszédos mértékegységek között.
---	---

	<ul style="list-style-type: none">– Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).– Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.– Kör fogalmának tapasztalati ismerete.– A test és a síkidom közötti különbség megértése.– Kocka, téglalap, felismerése, létrehozása, jellemzői.– Gömb felismerése.– Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.– Négyzet, téglalap kerülete.– Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.
--	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén</p>	<p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szabályfelismerés, szabálykövetés. – Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése. – Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. – A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. – Táblázat adatainak értelmezése. – Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. – Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete. <p><i>Informatikai ismeretek</i></p> <p>Tanári segítséggel az életkorának megfelelő oktatási célú programok használata.</p>
--	---

4. évfolyam

Számonkérés, ismétlés: 12 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 3 óra <i>folyamatos</i>
Előzetes tudás	<p>Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegekben. Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanynyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással, tevékenységgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, „eljátszás” mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljárás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.</p>	<p>Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint. <i>Magyar nyelv és irodalom: szavak jelentése, szövegkörnyezettől eltérő nyelvhasználat</i></p>
<p>A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).</p>	<p>Ismerkedés az adott informatikai környezettel.</p>	
<p>Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.</p>	<p>Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szavak jelentése, szövegkörnyezettől eltérő nyelvhasználat</i></p>
<p>Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.</p>	<p>Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.</p>	

Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallamotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 72 óra + 9 óra
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (1000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 1000-es számkörben. Negatív számok a mindennapi életben(hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2,3,4,10 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel. Törtek előállítás hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása a 1000-es számkörben. Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. Az ésszerű becslés és kerekítés alkalmazása. Fejben számolás 100-as számkörben. Szorzótábla biztos ismerete. Összeg, különbség, hányados, szorzat fogalmának ismerete. Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, (). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Szorzótábla ismerete a száz-as számkörben. A műveletek sorrendje, zárójel használata Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Számfogalom kialakítása 1000-es, illetve 10 000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig, illetve 10 000-ig.	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> számok helyesírása.
Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. (egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű, négyjegyű) Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	Emlékezet fejlesztése, tájékozódás különböző egységbeosztású számegyenesen.	
Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.	Tájékozódás a számegyenesen.	

Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).	Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő elmélyítése a számegyenes, a hőmérséklet és hiány segítségével.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).
Matematikai oktató program használata.	A negatív szám fogalmának elmélyítésére	
Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejlesztés: összeadás, kivonás, legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejlesztés: szorzás, osztás tízzel, százzal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás és osztás egy-és kétjegyű számmal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejlesztés biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.
Matematikai fejlesztőprogram használata.	A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek szerepe, használata.
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	

Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	Magyar nyelv és irodalom: Titkosírás Vizuális kultúra: szimbólumok jelentése a képzőművészeti alkotásokon
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel. Számláló, nevező, törtvonal.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Törtek előállítás hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Animáció lejátszása törtek előállításához.	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz pontos megfogalmazása szóban, írásban.	Magyar nyelv és irodalom: az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. A római számok története. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	Környezetismeret: a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatók megismerése.	Irányított internet használat.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend, három- és négyjegyű szám, tört szám, negatív szám, becslés, ellenőrzés, római szám, alaki, helyi és valódi érték, számláló, nevező, törtvonal	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 16 óra +1 óra
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához. A figyelem és a memória fejlesztése: Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	<i>Vizuális kultúra:</i> periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.	
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra	<i>Környezetismeret:</i> adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok).	

Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	<i>Testnevelés és sport:</i> sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	táblázat, grafikon, sorozat, szabály, kapcsolat	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	4. Geometria		Órakeret 23óra +3 óra
Előzetes tudás	<p>Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek. A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, hl, g, t, másodperc Átváltások szomszédos mértékegységek között. Hosszúság, távolság, idő mérése egyszerű gyakorlati példákön keresztül. Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik. A test és síkidom közötti különbség ismerete. Kocka, téglatest felismerése, létrehozása, jellemzői. Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Négyzet, téglalap kerülete. Négyzet, téglalap területének mérése különböző egységekkel, területfedéssel.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek. A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.	

A szög fogalma és mérése.		
A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	Környezetismeret: kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével. A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Egyszerű szerkesztési feladatok. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	<i>Ének-zene:</i> körjátékok. <i>Vizuális kultúra:</i> a kör megjelenése művészi alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése. Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.	Szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.
Testek geometriai tulajdonságai, hálója.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű rajzóprogramok használata.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és

	Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése Térlátás fejlesztése az alakzatok különbéle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Téglatest és kocka felismerése, jellemzői. Rubik-kocka. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbségek megállapítása. Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
Készségfejlesztő oktatóprog- ramok, logikai játékok indítá- sa, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és sza- bályos kilépés a programból.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	
A gömb felismerése, jellemzői.	Tapasztalatgyűjtés. A gömb létrehozása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyurma vagy kókuszgolyó készítése. <i>Környezetismeret:</i> gömb alakú gyümölcsök. <i>Testnevelés és sport:</i> labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környe- zetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Fejlesztőprogram használata méréshez. Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.	<i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.

<p>Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.</p>	<p>A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban. Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. <i>Környezetismeret;</i> technika, <i>életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Statisztika, valószínűség</p>		<p>Órakeret 4 óra +1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. Táblázat adatainak értelmezése. Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.</p>	<p>Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása. <i>Testnevelés: Tanulói teljesítmények adatai, sportjátékok eredményei</i></p>	
<p>Számítási közép, átlag fogalmának bevezetése.</p>	<p>Néhány szám számítási közepének értelmezése, az „átlag” fogalmának bevezetése, használata adatok együttesének jellemzésére.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti és csapadékátlagok.</p>	
<p>A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.</p>	<p>Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.</p>	<p><i>Testnevelés: Tanulói sportjátékok eredményei</i></p>	

<p>Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.</p>	<p>Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Információszerzés az internetről, irányított keresés.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőképesség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos; átlag, grafikon, oszlopdiagram, gyakoriság</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Sejtések megfogalmazása, melyik esemény bekövetkezése biztosabb, mint a másik. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Számjáték, stratégiai játékok, Hibakereséses feladatok. Megsejtetése méréssel, szerkesztéssel, vagy képi megjelenítéssel. Differenciált feladatmegoldás csoportokban. Képességfejlesztő játék. Valószínűségi feladattal kapcsolatos játékok. Olvasás diagramról. Felmérések eredményéről diagram készítése.</p>	

**A fejlesztés
várt
eredményei
a 4. évfolyam
végén**

Gondolkodási és megismerési módszerek

- Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése.
- Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.
- Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.
- A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben.
- Az összes eset megtalálása (próbálgatással).

Számtan, algebra

- Számok írása, olvasása (10 000-es számkör).
- Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben.
- Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).
- Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállításuk hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.
- Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 10 000-es számkörben.
- Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben.
- A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása.
- Fejben számolás száz-as számkörben.
- A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben.
- Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete.
- Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása.
- Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása.
- Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal írásban.
- Műveletek ellenőrzése.
- Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.
- Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete.

Geometria

- Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.
- A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc.
- Átváltások szomszédos mértékegységek között.
- Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).
- Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.
- Kör fogalmának tapasztalati ismerete.
- A test és a síkidom közötti különbség megértése.
- Kocka, téglalap, felismerése, létrehozása, jellemzői.
- Gömb felismerése.
- Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállításuk hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.
- Négyzet, téglalap kerülete.

	<ul style="list-style-type: none"> – Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.
A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén	<p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése. – Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. – A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. – Táblázat adatainak értelmezése. – Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. – Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete. <p><i>Informatikai ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanári segítséggel az életkorának megfelelő oktatási célú programok használata. – Egy rajzoló program ismerte; egyszerű ábrák elkészítése, színezése. – Együttműködés interaktív tábla használatánál.

6. Értékelési rendszer

A tanév során az értékelés alapja a tanulók állandó megfigyelése, melynek segítségével a tanuló visszajelzést kap arról, hogy mi az, amitől legközelebb eredményesebben tud dolgozni. **A folyamatos, fejlesztő célzatú szóbeli értékelés** visszajelzést ad a tanuló számára munkájának eredményességéről, rendszeres tanulásra ösztönöz.

Az értékelés ne kizárólag érdemjegyhez kötődjön - mindig vegye figyelembe az életkori sajátosságokat, egyéni adottságokat, a tanulói személyiség egészét - aktív szerepe legyen a tanulócsoporthoz a reális értékelésben - legfontosabb funkciója, hogy megerősítsen, biztasson, ösztönözzön, azaz pozitívan motiválja a tanulókat

Értékelés alapelvei:

- Személyre szóló legyen
- Biztosítsa az egyéni készségek, képességek fejlődését
- Szeretetteljes, következetes, elfogadó legyen
- Tükrözze az ismeret elsajátító és alkalmazó szintjeit
- Rendszeres, folyamatos, objektív legyen
- Biztosítsa az egészséges személyiségfejlődést
- Fejlesztő, ösztönző legyen
- Minősítse a pszichés jellemzőket is
- Több szempontú legyen

Az értékelés kiemelt szempontjai:

- a tanulók önmagukhoz mért fejlődése,
- az alapvető készségek, képességek fejlettségi szintje,
- tárgyi tevékenységben való jártasság,
- tanult műveletek értelmezése,
- a tanult számolási eljárások ismerete és alkalmazása.

Az értékelés formái:

- **Szöveges értékelés:** első évfolyam félév és év vége, második évfolyam félév

A szöveges értékelés, mely tükrözi az ismeretek elsajátításának és alkalmazásának szintjeit, másrészt, az egyéni készségek, képességek fejlődését, végül a tantárgyhoz kapcsolódó akarati, szorgalmi jellemzőket minősíti. (lásd: D melléklet)

- **Érdemjegy**

A tanulók teljesítményének százalékos értékelése a következő módon javasolt:

0-30% a követelményeket gyengén teljesíti, felzárkóztatásra szorul.

31-50% a követelményeknek megfelel, néhány területen hiányosságai vannak (a területek részletezése)

51-75% a követelményeket megfelelően teljesítette.

76-90% a követelményeket jól elsajátította.

91-100% a követelményeket kiválóan teljesítette

A **tanév eleji diagnosztikus felmérés** segíti a tanítót a tanulók előzetes ismereteinek feltérképezésében, útmutatást ad a tanulócsoporthoz szabott tanítási módszerek, eljárások kiválasztásában.

Témákat lezáró írásbeli felmérések tájékoztatják a tanítót, a tanulót és a szülőt a tanuló teljesítményéről a helyi tantervben rögzített követelményekhez viszonyítva.

A **tanév végi felmérés** megmutatja az adott évfolyamon elsajátított ismeretek mennyiségét és minőségét.

7. A továbbhaladás feltételei

8. Függelék

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- segítse a helyes tanulási szokások, az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását;
- biztosítson lehetőséget a mennyiségi és minőségi differenciálásra egyaránt;
- változatos feladatokon keresztül szemléltesse a matematika szerepét a mindennapi életben;
- alakítsa ki az önellenőrzés igényét;
- ábraanyaga, betűmérete igazodjon az életkori sajátosságokhoz;
- felépítése (témák, feladattípusok) logikus, könnyen követhető legyen;
- feladatrendszere változatos legyen tartalom, típus, nehézségi fok és funkció tekintetében.
- A tankönyv önmagában kiszolgálja az adott tantárgy helyi tantervébe foglalt tanítását.

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

REFORMÁTUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam
(KÓD: ÁLT01.)

A tantárgy órakerete^[S1]: (36 oktatási hét)

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
1.	2	72	63	9
2.	2	72	68	4
3.	2	72	64	8
4.	2	72	63	9

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

- A hit- és erkölcsstan tantárgy minden évfolyamon csoportbontásban kerül megtartásra. Minden tanuló, a szülő nyilatkozata alapján vesz részt a keresztyén felekezetek szerinti hittan csoportban. Ezek az órák is az iskolában kerülnek megtartásra. Csoportváltás szülői (nagykorú tanuló esetében tanulói) kérelemre, jogszabályban előírt határideig, (rendkívül indokolt esetben a tanév kezdetén), az igazgató engedélye alapján lehetséges. Áttérő tanulóknak a csoportváltást az igazgató az illetékes egyház képviselőjének nyilatkozata után engedélyezheti. Jelen helyi tanterv a református hit- és erkölcsstan helyi tantárgyi tantervét tartalmazza.
- A hit- és erkölcsstan órák része a gyülekezeti életbe való bekapcsolódás segítése, ill. a református gyülekezetek alapfogalmainak és világának megismertetése. Ennek érdekében néhány tanév esetében az egyes tanegységek során bevonásra kerülnek a helyi gyülekezet szolgálattevői (lelkipásztor, presbiter, ifjúsági csoport vezetője stb.).
- Ugyancsak a gyülekezeti lét megismerése érdekében, egyes tanéveknek része a tanulóknak a helyi gyülekezetben, vagy más - környékbeli- gyülekezetben történő látogatása, istentiszteleti részvétele. Ezek az ajánlott, tanórán kívüli projektekhez tartoznak.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Zs. 244/2012.11.16. határozata szerint elfogadott kerettanterv.

Megjegyzés:

- A helyi tanterv a 2011. évi CXC tv. 32. § (1) bek. d) pontja és az MRE 2007. évi 2. tv. 2. § (3) - (5) bek. alapján készült.
- Az alkalmazás előfeltételeként meghatározott támogató szakvélemény az intézmény irattárában található. Száma:

2. A helyi tantárgyi tanterv áttekintő oldala

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	9	2	11
A teremtéstörténet	15	1	16
Östörténetek	6	0	6
Történetek Jézus Krisztusról	23	0	23
Ünnepeljünk együtt!	10	1	10
Évfolyam összesen	63	9 (4 betervezve)	72

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	12	0	12
Az ósatyák történetei	33	0	33
Történetek Jézus Krisztusról	16	0	16
Ünnepeljünk együtt!	7	1	8
Évfolyam összesen	68	4 (1 betervezve)	72

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	6	1	7
Isten Egyiptomból új haza felé vezeti a népet	30	0	30
Történetek Jézus Krisztusról	18	0	18
Élet az apostoli korban	2	1	3
Ünnepeljünk együtt!	8	1	9
Évfolyam összesen	64	8 (3 betervezve)	72

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	11	1	12
Bírák kora	10	1	11
Egységes királyság kora	16	0	16

Történetek Jézus Krisztusról	16	1	17
Ünnepeljünk együtt!	10	0	10
Évfolyam összesen	63	9 (3 betervezve)	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. táblázat

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	9
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Látogatás a helyi református templomban	2
A teremtéstörténet	Látogatás a természetbe	1
Ünnepeljünk együtt!	Szolgálattevők hívása a gyülekezetből	1
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Miért jó, hogy református iskolások vagyunk?	1
A teremtéstörténet	Történetek az Ószövetségből című rajzfilm megtekintése /Teremtés ^[s3] /	1
Őstörténetek	Történetek az Ószövetségből című rajzfilm megtekintése /Noé története/	1
Ünnepeljünk együtt!	A TAMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve ^[s4] .	2
	Összesen:	9

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ünnepeljünk együtt!	Készülődés a pünkösdre	1
Ünnepeljünk együtt!	A TAMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2
Az ősatyák történetei	József életéről szóló rajzfilm megtekintése ^[s5]	1
	Összesen:	4

3. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Mi a gyülekezeti szolgálat?	1
Élet az apostoli korban	Bevezetés az első gyülekezetek korába	1
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés a pünkösdre	1
Isten Egyiptomból új haza felé vezeti népét	A szabadító és a szövetséget kötő Isten ^[s6]	1
Történetek Jézus Krisztusról	„Látván Jézus azoknak hitét...” A 4 barát hordozó szeretete / Bajban ismerni meg az igaz barátot/	1
Isten Egyiptomból új haza felé vezeti népét	Egyiptom hercege című rajzfilm megtekintése	1
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2
Összesen:		8

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	9
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Nézelődöm a világhálón	1
Bírák kora	Hogyan szólít meg Isten? (Az elhívás)	1
Történetek Jézus Krisztusról	Az adakozás	1
Bírák kora	Bírák kora összefoglalásának számonkérése, értékelése	1
Egységes királyság kora	A királyság korának összefoglalása (Saul, Dávid, Salamon)	1
Egységes királyság kora	Dávid és Góliát című rajzfilm megtekintése	1
Történetek Jézus Krisztusról	Jézus életéről szóló történetek összefoglalásának számonkérése, értékelése	1
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2

Összesen:

9

3. Tantárgyi bevezető (1-4 évfolyam)

A hit- és erkölcs tananyag célrendszere és feladatai

A hit- és erkölcs tananyag *alapvető feladata* a hitéleti nevelés. A református hit- és erkölcs tananyag komplex személyiségfejlesztésre törekszik, ahol a kognitív ismeretátadás mellett fontos szerepet kap az affektív és a pragmatikus nevelés is. A hitéleti nevelés szerves része a keresztyéni lét alapjaiba való bevezetés, mely fő területei a következők:

- a Biblia gyermekek számára érthető és értelmezhető történetei;
- a Biblia világába való bevezetés (keletkezése, felosztása, háttere, formái, stb.);
- a magyar református identitás fő jellegzetességei;
- a magyar református gyülekezetek világának és a református hitnek az alapelemei;
- a keresztyén egyháztörténet adott évfolyam történelméhez kapcsolódó fő eseményei, kiemelkedő személyei;
- a tanítványi lét és a kegyességi élet elemei (imádság, Szentírás használat, istentisztelet);
- élethelyzetekben, etikai kérdésekben való tájékozódás és keresztyén megoldások keresése;
- egyházi és nemzeti ünnepeink tartalma, üzenete és megélése.

Fő célja: Isten szeretetének, Jézus Krisztus tanítványi hívogatásának közvetítése a gyermekek számára (tanítvánnyá tétel), és a tanítványi lét megélésének a segítése (Jézus Krisztus missziói parancsa, Mt 28,18-20 alapján).

Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy a hit a Szentháromság Isten ajándéka az ember számára. A hit- és erkölcs órán hitet nem adhat sem az iskola, sem a hitoktató, viszont támogathatja és segítheti annak kialakulását és fejlődését. Iskolánk célja, hogy a hit- és erkölcs órák formálják a személyiséget, hitet ébresszenek és a hit megélésének pozitív és vonzó élményét adják a tanulók számára.

A fő cél kibontása többrétű, a tanulói személyiség egészét figyelembe vevő célrendszer alapján történik, melynek a kognitív szint mellett része az affektív és a pragmatikus nevelés is.

KOGNITÍV CÉLOK	ÉRZELMI NEVELÉS	CSELEKEDTETÉS
Alapvető ismeretek átadása a Szentháromság Istenről, Isten és az ember szeretetkapcsolatáról	A bizalom és a szeretet tapasztalati élménye	Az Istennel való kapcsolat gyakorlati elemei (imádság, bibliaolvasás, hétköznapi élet)
Jézus Krisztus váltságmunkájának megismertetése	Az adás és elfogadás érzelmi háttérének megtapasztalása	Az adás és elfogadás keresztyén gyakorlata és következményei
A tanítványi lét és kegyességi élet elemei (imádság, bibliaolvasás, istentisztelet)	Az elköteleződés és a felelősségvállalás élményvilága	Életkorhoz és élethelyzetekhez kapcsolódó döntések meghozatalának lehetőségei és korosztályhoz alkalmazkodó diakóniai tevékenység

A Szentírás kortörténeti háttére	A Szentíráshoz való pozitív érzelmi kötődés kialakítása	A Szentírás mindennapi használatának módjai
Az egyház története, jelene és szokásrendszerei	A régi korok tiszteletének élményvilága; a személyes meggyőződés felvállalásának és bátorságának a megtapasztalása	Hagyománytisztelet; Hitvallási helyzetek felismerése
Református alapfogalmak, alapelvek és a református egyházközösségek alapvető sajátosságai	A közösségi lét érzelmi háttére	Az Isten népéhez való tartozás vállalása és gyakorlása
Az élhető és egészséges család modelljei	A családhoz tartozás érzelmi háttére és tudatosítása	A családi szerepek és helyzetek tudatos megélése
Keresztyén megküzdési stratégiák	A konfliktusok indulati világa	Konfliktuskezelési stratégiák
Nemzeti értékeink	Hazaszeretetre nevelés	Nemzeti értékeink, ünnepeink tisztelete, az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése

Alapelvek

Célkitűzésében, gondolatrendszerében a helyi tanterv kiindulópontjának tekinti:

- Isten Igéjét, a Szentírást, mint a keresztyén ember életének vezérfonalát;
- Az MRE hitvallási iratait (Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás);
- Az MRE középtávú nevelési-oktatási tervét;
- Az MRE hitéleti szokásrendszereinek gyakorlatait.

A tantárgy sajátossága, hogy szellemiségét Isten Igéje, a Szentírás határozza meg. Éppen ezért a hit- és erkölcstannak egyszerre vannak tantárgypedagógiai (valláspedagógiai) alapelvei és a tartalmát meghatározó biblikus alapelvei.

Valláspedagógiai alapelvek:

- A tanulói komplex személyiség fejlesztése, melynek része a kognitív, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása által.
- A hit- és erkölcstan órák fontos feladata és lehetősége a tanulói személyiség formálása, hit ébresztése, valamint a hit megéléseinek vonzó és pozitív felmutatása.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus és vélhető életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Ennek megfelelően nem törekszik minden bibliai történet megtanítására. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthoz egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Módszertanában javasolt a korosztályszerű és változatos pedagógiai módszerek és igényes taneszközök használata.
- Az aktív, cselekvő hit megéléseire való buzdítás a diákok különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartjuk a keresztyén nevelés három alappilléret (keresztyén család, keresztyén gyülekezet, keresztyén iskola), de számolunk azzal a szociológiai sajátossággal, hogy a tanulók egy része nem hitben élő családban nő föl, ill. nincsenek rendszeres gyülekezeti kapcsolódásai. Ennek ellensúlyozására fontosnak

tartjuk a gyülekezetről és a hitéleti szokásrendszerről alapvető ismeretek átadását, ill. azok beépülését.

Biblikus alapelvek:

- A Szentháromság Isten Jézus Krisztusban kegyelméből magához hívja a Tőle eltávolodott bűnös embert.
- A bűnös ember Isten Szentlelkének megszólítása és hit által hallhatja meg, értheti meg Isten szavát, élheti meg Isten neki adott kegyelmét.
- A Szentírás Isten Igéje és a keresztyén ember életének vezérfonala.
- Jézus Krisztus tanítványságra hívja napjaink emberét is. A tanítványi lét megélése az egész életútra érvényes és igaz.
- A tanítvány szeretetkapcsolatban él Istennel, Aki személyesen elhívta őt. Életvitelében Krisztust követi és kijelölt feladatát teljesíti a világban.
- A tanítványok közössége a keresztyén egyház, hitük együttes megélésének legfontosabb területe a gyülekezet.

Struktúra: A tanórák egymáshoz való kapcsolódása projekt jellegű, ahol a vezérfonalat a bibliai történetek adják. Ezek kibontásaként jelennek meg olyan kapcsolódó témák (etikai kérdések, élethelyzetek stb.), melyek a gyermekek életvalóságát figyelembe véve hidat jelentenek a gyermekek világa és Isten Igéje között. Bár minden évnek van fő vezérfonala, az évek belső egységei koncentrikusan épülnek fel. Az évek fő címei a következők:

ÉV	CÍM	SZIMBÓLUM
1.	Isten tenyerén	Kéz (fészket formáló)
2.	Istennel az úton	Kis kéz a nagyban
3.	A szabadító Isten szeretetében	Repülő madár
4.	Isten uralma alatt	Korona

Minden év anyagának része *6 koncentrikus kör*, mely korosztályközpontúan segíti Isten Igéjének és a tanulók életvalóságának egymásra találását.

TÉMAKÖR	AMIT TARTALMAZ
Bibliai történetek	Ószövetségi és újszövetségi bibliai történetek
Isten utat mutat a mindennapokban	Olyan témák, melyek az <i>önismeret</i> , illetve <i>etikai kérdések, élethelyzetek</i> körébe tartoznak. Ezek a témák mindig a tanévben tanult bibliai történetekhez kapcsolódnak. Így adnak kiindulópontot a közös gondolkodáshoz és segítik a gyermekek gondolkodásmódját abban, hogy megértsék: Isten Igéjének üzenete van a mindennapokra is.
Isten szól hozzánk	A hívő ember életének szerves része az írott Ige, a Szentírás olvasása. Ez a témakör a <i>Szentírás világába</i> kívánja bevezetni a tanulókat és a naponként Igeolvasásra, Isten életünkre szóló üzenetének keresésére és megértésére buzdít. A kör másik részterülete az imádságos lelkület segítése és az imádságos szemléletmód formálása.
Isten közösséget formál	Jézus Krisztus tanítványai nem légüres térben élik a mindennapjaikat. Kisebb és nagyobb közösségekben élnek, ahol meg kell tanulniuk az egymással való élés alapszabályait is. Az ide tartozó témák a <i>közösségépítés, közösségben való élés</i> keresztyén modelljeit kívánják felmutatni.
Református keresztyénnek lenni	A témakör <i>református gyökereinket, gyülekezeteink világát és a magyar református keresztyén identitás</i> jellegzetességeit veszi sorra.

	Ennek érdekében évente találkozhatunk olyan, a tanult történetekhez kapcsolódó témákkal, melyek a református gyülekezetek világába vezetnek be a gyermekeket, megismertetik a tanulókat a reformátori alapelvekkel. 5. osztálytól, az adott év világtörténelem és magyar történelem tananyagához illeszkedve egyháztörténelmi személyiségekkel is találkozhatnak a tanulók, akikről megtanulhatják, hogy mit jelent egy-egy korban keresztyénnek lenni.
Ünnepeljünk együtt!	Közös ünneplésre hív a témakör, melynek része az egyházi év ünnepeinek, kapcsolódó bibliai történetek bemutatása, valamint az ünnep szent időként való megélésére nevelés is.

Mivel a koncentrikus körök nem önállóan, elkülönülve jelennek meg, hanem a bibliai történetek által nyújtott ív részeként tanítandóak, ezért a helyi tanterv készítése során a tematikai egységek is a bibliai történetek nagy egységeit foglalják magukban. Ezek részeként jelennek meg az adott bibliai történethez kapcsolható (más koncentrikus körbe tartozó) témák a tantárgyi tartalom évfolyamonkénti elemzése során. A témák felsorolásánál az érthetőség kedvéért nemcsak a téma címe, hanem az adott koncentrikus kör is megjelenik.

A tematikai egységek csoportosításai

Minden évfolyam esetében az „Ismerkedés a Bibliával és reformátussággal” c. tematikai egységhez tartoznak az évkezdő, évváró órák, valamint azok témák, melyek az egyházismeret alapjaiba, és a református egyházközösségek világába, szokásrendszerébe vezetnek be a tanulókat. Ezek a témák nem mindig egymás után következnek, hanem a hit- és erkölcsstan könyvek módszertani ajánlásai, valamint a hitoktató tanévekre vonatkozó tervezése alapján illeszkednek az adott évfolyam éves tematikájába.

Hasonló ehhez az „Ünnepeljünk együtt!” tematikai egység, mely minden évben az ünnepekhez, ünnepkörökhöz kapcsolódóan kerül beillesztésre a tanév tervezésébe.

A többi tematikai egység komplex egészet alkot, melyekben a témák összetartoznak. A református hit- és erkölcsstan kerettanterv módszertani ajánlásai tartalmazhatnak ettől eltérő sorrendet vagy címekeket a témákra.

A hit- és erkölcsstan tantárgy sajátosságai miatt a kapcsolódási pontok között megjelennek nemcsak az iskolai tanórákhoz való kapcsolódási lehetőség, hanem a gyülekezeti élethez való kapcsolódás pontjai is.

NAT kompetenciákhoz, fejlesztési területekhez való kapcsolódás

A hit- és erkölcsstan tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjon. Ezen belül különösen kiemelt szerepet kapnak a következő fejlesztési területekhez való kapcsolódások:

- *Erkölcsei nevelés.* A hit- és erkölcsstan része az erkölcsi nevelés is. Ez abban jelenik meg, hogy a fejlesztési célok között megjelenik a tanuló erkölcsi ítélőképességének fejlesztése, valamint az egyes bibliai történetekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolódásokra való rámutatás is. A hit- és erkölcsstan tantárgy erkölcsi nevelésének célja keresztyén értékrend felmutatása és a tanuló bátorítása azok megismerésére és saját életébe való adaptálására.

- *Nemzeti öntudatra nevelés. Állampolgárságra, demokráciára nevelés.* A hit- és erkölcsstan fejlesztési céljai között jelen van az arra való rámutatás, hogy hitünket népünk keretei között is megélhetjük, felelősséget vállalhatunk nemzetünkért, melyet imádságban hordozhatunk. Szintén a fejlesztési célok része a szabályok és törvények tiszteletére nevelés, valamint nemzeti értékeink és ünnepeink tisztelete és az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése.
- *Önismeret és társas kultúra fejlesztése. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.* Minden bibliai történeteknek van vonatkozása a társas kapcsolatok és az önismeret vonatkozásában. Ezek megvilágításaként a történetekhez kapcsolódóan olyan témák jelennek meg, melyek segítik a reális önismeretet és bátorítanak az önmagunkért és másokért való felelősségvállalásra, valamint a társas kapcsolatok nyílt, őszinte, empatikus és egymást segítő megélésére.
- *Családi életre nevelés.* A bibliai történetek egy része családi élethelyzeteket tartalmaz. Ezek segítségével, valamint a tanulók életvalóságának felidézése révén cél az élhető és egészséges család modelljeinek megismertetése; a családhoz tartozás érzelmi hátterének tudatosítása és a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy családi szerepeit és helyzeteit tudatosan élje meg.
- *Testi és lelki egészségre nevelés.* A hit- és erkölcsstan tantárgy folyamatos fejlesztési célja annak a látásmódnak a fejlesztése, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges.
- *Fenntarthatóság, környezettudatosság.* Isten az ember feladatává tette azt, hogy a teremtett világot őrizze és gondozza. A fejlesztés célja ennek a felismertetése a tanulókkal és hozzásegítésük ahhoz, hogy ezt a feladatukat korosztályi szinten betöltsék.
- *Médiatudatosságra nevelés.* Egyes témák kapcsán a megelőző ismeretek része a média által közvetített szemléletmód és ismeretek. Ezek felidézésével lehetőség adódik a tanulók médiatudatosságának segítésére.

4. Tantárgyi tartalom, az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

1. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 11

Kerettanterv által betervezett óraszám: 55

Helyi sajátosságok óraszám: 6 óra (4 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 9 óra +2 óra
Előzetes tudás		Iskolakezdés tapasztalatai. Iskolaérettség. Családi háttérből, korábbi (óvodából, bölcsődéből) hozott tapasztalatok a reformátusságról, Bibliáról.	összefoglalás és ellenőrzés
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai			
<ul style="list-style-type: none"> A református alapfogalmak bevezetése, reformátussághoz való pozitív kötődés kialakítása. A református iskoláról való alapvető ismeretek átadása. Az iskolához való pozitív kötődés megalapozása, bevonódás elősegítése az iskola szokásrendszerébe (áhitatok, stb.). A Biblia fogalmának megismertetése, a Szentíráshoz való pozitív kötődés kialakítása. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten közösséget formál	Ismerjük meg egymást!	<ul style="list-style-type: none"> Ismerkedés a református gyülekezetek világával a református templomban tett látogatás során. Beszélgetések, tapasztalatok és a hitoktató bemutatása alapján a református iskola szokásainak, sajátosságainak megismerése. Gyermekbibliák, már ismert bibliai történetek által ismerkedés a Bibliával. A tanuló az órára behozhatja saját Bibliáját vagy bibliai történeteket tartalmazó könyvét. 	<i>Környezetismeret:</i> Az iskola, az iskolás gyerek <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gyermekbibliák, Bibliák mint szép könyvek. <i>Technika és életvitel:</i> Család, otthon, háztartás <i>Vizuális kultúra:</i> Környezetünk valós terei – a legközelebbi református templom.
Református keresztyénnek lenni	Reformátusok vagyunk		
Isten közösséget formál	Református iskolába járok		
Isten szól hozzánk	Ismerkedés a Bibliával (Jn 3,16)		
Isten szól hozzánk	Isten szeretetében egész évben (évváró óra)		
Szabad órakeret	Látogatás a helyi református templomban (2 óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		református, református iskola, református köszöntés, református templom, szószék, persely, lelkipásztor, gyermek-istentisztelet, Biblia, bibliai történet, gyermekbiblia.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Jn 3,16 memoriter szintű ismerete A református köszöntés ismerete. Külső jegyek alapján a református templom sajátosságainak felismerése. 	<i>Gyülekezeti kapcsolódás:</i> Órán megvalósítható módon, rendhagyó hittanóra keretén belül a legközelebbi

	<ul style="list-style-type: none"> Alkalmazkodás az iskola belső rendjéhez (pl. köszöntés, részvétel az iskolai áhítatokon). Ének[s7] 	református templom felkeresése.
--	---	---------------------------------

2. Tematikai egység	A teremtéstörténet	Órakeret: 13 óra +3 óra
Előzetes tudás	Élmények, ismeretek a teremtéstörténet kapcsán a családi gyökerek, gyülekezeti, köznevelési tapasztalatok alapján.	összefoglalás és ellenőrzés
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> Alapvető ismeretek adása a bibliai teremtéstörténettel és az ember teremtésével kapcsolatban. Annak a felmutatása, hogy mindannyian Isten teremtményei vagyunk és feladatunk a teremtett világ védelme, gondozása. A családdal kapcsolatos élmények felidézése alapján annak a felmutatása és megerősítése, hogy Isten szeret bennünket. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	A világ teremtése (1Móz 1-2,4)	<i>Környezetismeret:</i> Anyagok körülöttünk, élőlények körülöttünk <i>Vizuális kultúra:</i> Képek, rajzok, festmények a világról. Saját elképzelések, alkotások (pl. rajz) a teremtésről Médiaélmények a természetről.
Bibliai történetek – Ószövetség	Az ember teremtése (1Móz 2,4-25)	
Isten közösséget formál	A születésnapom. Emberek körülöttem: otthonom és a családom	
Bibliai történetek – Ószövetség	Az Édenkert (1Móz 2,8-17; 3,1-13)	
Isten utat mutat a mindennapokban	Barátunk a környezetünk	
Szabad órakeret	Látogatás a természetben. (Közeli park, erdő, stb. 1 óra)	
	Az Ószövetségi történetek összefoglalásának számonkérése (1 óra[s8])	
	Történetek az Ószövetségből című rajzfilm megtekintése /Noé története/ (1 óra[s9])	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Teremtéstörténet, első emberpár, feladat, Édenkert	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> Tudja azt, hogy a teremtett világ az Isten ajándéka. Tudja korosztályi szinten megfogalmazni azt, hogy ő Isten gyermeke és Isten szereti őt. Ének 	

3. Tematikai egység	Óstörténetek	Órakeret: 4 +2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Zivatarral, nagy esővel és a szivárvánnyal kapcsolatos élmények. Örömmel és bizalommal kapcsolatos tapasztalati élmények. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> Alapvető ismeretek Noé és az özönvíz történetével kapcsolatban. A természet jeleiben Isten munkájának a felismerése. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	Noé és az özönvíz (1Móz 6,9-8,22)	<i>Környezetismeret:</i> Az időjárás
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: öröm (Noé bárkája)	<i>Életvitel:</i> Közlekedés esős időben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízözön, szivárvány, igaz ember, Isten megvéd	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> Noé és a vízözön történetének korosztályi szintű ismerete Ének 	

4. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 19 +4 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek és élmények Jézus Krisztussal kapcsolatos történetekről (család, gyülekezet, egyházi köznevelési intézmény révén). 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalati élmények a következőkről: esküvő, keresztlő, félelem, éhség és jóllakottság, beszélgetés, imádság, elveszettnek lenni.
--	---

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- Alapvető ismeretek adása a kapcsolódó bibliai történekről.
- Az Istennel való mindennapi kapcsolat lehetőségeinek felmutatása.
- Arra való rámutatás, hogy Isten minden nehéz élethelyzetben meglát, és a gyermekeivel van.
- Isten iránti bizalom megalapozása.
- Imádságra, nagylelkűsége és hálaadásra buzdítás.
- Kötött szövegű étkezés előtti és utáni imádság megismertetése.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten közösséget formál	Énekeljünk az Úrnak!	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliaismereti fejlődés. • Alapvető kortörténeti ismeretek a kapcsolódó történetek kapcsán. • Annak a felismerése, hogy a keresztség az Isten családjába és a gyülekezet közösségébe való tartozás megerősítése. • Az Istenre való ráhagyatkozás és bizalom érzésének kialakulása és/vagy megerősítése. • Az imádság jelentőségének megismerése a hívő ember életében és az imádság gyakorlatának megélése. • Annak a felismerése, hogy Isten előtt minden ember értékes. • A gyermekek élethelyzeteiből adódó, megvalósítható példák találása az Isten iránti hálaadásra, imádságra és a nagylelkűsége. 	<p><i>Gyülekezeti élet:</i> Keresztlő</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Médiaélmények. Egy keresztlő közös elképzelése vagy egy keresztlés felvételének (fényképeinek) megtekintése</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Időjárás, vihar a tengeren Mi kerül az asztalra? (étkezés, étkezés előtti és utáni imádság)</p> <p><i>Életvitel:</i> Közösségi munka, segítségnyújtás másoknak</p>
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: a kánai menyegző (Jn 2,1-12)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megáldja a gyermekeket (Mk 10,13-16)		
Református keresztyénnek lenni	Istennel közösségben: a keresztlő		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít Isten gondviseléséről (Mt 6,25-34)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: a tenger lecsendesítése (Mt 8,23-27)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Isten segít legyőzni a félelmet		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: az 5000 megvendégelése (Jn 6,1-15)		
Isten szól hozzánk	Ismerkedés az imádsággal		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: nagylelkűség		
Isten utat mutat a mindennapokban	Értékes vagyok (Bev. az elveszett bárány történetéhez)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Az elveszett bárány (Lk 15,1-7)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: ragaszkodás		
Szabad órakeret	Jézus életéről szóló történetek összefoglalásának számonkérése		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jézus Krisztus, Áldás, keresztlő, keresztlőkancsó, gondviselés, imádság, csoda, nagylelkűség, értékes		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Az elveszett bárány példázatának korosztályi szintű ismerete • A keresztlés sákramentumának megismerése. 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Az iskolában használt kötött szövegű étkezés előtti és imádság ismerete. • Ének
--	--

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 11 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Az ünnepekkel, ünnepléssel kapcsolatos tapasztalati élmények. • Karácsonyi, húsvéti, pünkösd történetekkel kapcsolatos előzetes ismeretek. • Gyülekezeti élettel kapcsolatos korábbi ismeretek, tapasztalatok. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> • Arra való rámutatás, hogy karácsonykor Isten közel jött az emberhez. • Az ünnepi hangulat megéreztetése és megalapozása. • Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Készülődés a karácsonyi műsorra	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel az ünnepi műsorra való készülődésben (iskolai vagy gyülekezeti műsor). • Bibliaismereti fejlődés. • Részvétel az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. 	<i>Életvitel:</i> Család, otthon, háztartás (ünnep a családban); Közösségi munka, közösségi szerepek (ajándékkészítés, ünneplés, teremdekoráció) <i>Vizuális kultúra:</i> Átélt élmények kifejezése (ünnepi tapasztalatok kreatív módon való kifejezése) Ünnepekhez kapcsolódó művészeti alkotások
Kreatív óra karácsonyhoz kapcsolódva		
Angyali üdvözet (Lk 1,26-39)		
Készülődés a húsvéti műsorra		
Kreatív óra húsvéhoz kapcsolódva		
Angyalok hirdetik Jézus születését (Lk 2,8-20)		
Angyalok hirdetik Jézus feltámadását (Lk 24,1-12)		
Készülődés a pünkösd műsorra		
Kreatív óra pünkösdhöz kapcsolódva		
Az első gyülekezet (ApCsel 2,1-41)		
A helyi gyülekezet látogatása/ szolgálattevők hívása az iskolába (szabad órakeretből 1 óra)		
A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve. (szabad órakeretből 2 óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Tudja azt, hogy mit ünneplünk karácsonykor. • „Az angyalok hirdetik Jézus születését” c. történet korosztályi szintű ismerete. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon példákat mondani arra, hogy mit jelent hívó emberként karácsonyt ünnepelni. • A gyermek Jézust ne „Jézuskának”, hanem kis Jézusnak, vagy gyermek Jézusnak nevezze. • Ismerje a húsvét és a pünkösd kifejezéseket.
--	--

2. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 11

Kerettanterv által betervezett óraszám: 57

Helyi sajátosságok óraszám: 4 óra (2 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 10 óra +2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> • A református köszöntés ismerete. • Külső jegyek alapján a református templom sajátosságainak felismerése. • Korábbi élmények a református gyülekezetről. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai			
<ul style="list-style-type: none"> • A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. • Az osztályközösség testvéri közösségének megerősítése közösségépítő játékok segítségével. • Alapvető ismeretek közvetítése a Szentírás világáról. Az „egyedül a Szentírás” reformátori alapelv értelmének megismertetése. • A Szentíráshoz való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. • A református templom alapvető berendezési tárgyainak ismerete. • Alapvető ismeretek a református énekeskönyvről a már tanult énekek segítségével. • A keresztyén gyülekezeti szolgálat fogalmának és jelentőségének megismertetése egy közös gyülekezeti szolgálat révén. • A közösséghez (református egyházközséghez) való tartozás pozitív élményének megerősítése. • Alapismeretek adása az MRE szeretetszolgálatáról. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Testvéri közösségben vagyok (Közösségépítő játékok)		Életvitel:

Református keresztyénnek lenni	Úton a templomba (A templombelső)	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitív érzelmi kötődés kialakulása a Szentíráshoz, mint a hívő ember életének vezérfonalához. • A Szentírás világa iránti érdeklődés felébredése. • A református egyházközséghez való tartozás iránti vágy ébredése. • A tanuló ismeri a református templom legfontosabb berendezési tárgyait és tisztában van a következő fogalmakkal: istentisztelet, lelkipásztor. • A református énekeskönyv megismerése és az éneklés révén pozitív érzelmi kötődés kialakulása. • Példák keresése arra hogyan végezhet a tanuló korosztályához illő diakóniai tevékenységet. 	<p>Közösségi szerepek (a lelkipásztor szerepe a közösségben)</p> <p><i>Gyülekezeti élet:</i> Családi, egyéni gyülekezeti élmények A helyi gyülekezet szeretetszolgálat</p>
Szabad órakeret	Látogatás a helyi református templomban[s10]		
Isten szól hozzánk	Ismerjük meg a Biblia világát!		
Református keresztyénnek lenni	A Szentírást követve (Jósiás reformja)		
Isten közösséget formál	Énekeljünk az Úrnak!		
Református keresztyénnek lenni	A szeretet gyakorlása egymás között a MRE-ban		
Református keresztyénnek lenni	Szolgálunk a templomban		
Isten utat mutat a mindennapokban	Isten útján járok egész évben (évező óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Szentírás, tekerics, a Biblia eredeti nyelvei, gyülekezeti szolgálat, diakónia, Magyarországi Református Egyház	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A református templomhoz kapcsolódó fogalmak közül ismerje a következők jelentését: harang, szószék, Úr asztala, persely, orgona, istentisztelet, gyermek-istentisztelet, lelkipásztor. • Ének 	

2. Tematikai egység	Az ósatyák történetei	Órakeret: 27 óra +6 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Médiából, korábbi élményeiből ismeretek a témakörhöz kapcsolódó bibliai történetekről. • Tapasztalati élmények a következőkről: veszekedés, testvérkapcsolat, bocsánatkérés, megbocsátás, harag, csalódás, irigység. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek megismertetése. • A következő érzelmek tudatosítása: irigység, harag, csalódás. Ezekre pozitív megoldás keresése. • Isten hívogató szavának közvetítése és annak a tudatosítás, hogy Isten útján minden korban és minden életkorban lehet járni. • A gyermekek életében lévő tipikus konfliktushelyzetek felidézése és ezekre keresztyén megoldási, megküzdési stratégiák felmutatása. • Arra való rámutatás, hogy a gyermek Isten ajándéka. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Bibliai történetek – Ószövetség	Ábrahám elhívása (1Móz 12,1-9; 15,1-5)	<ul style="list-style-type: none"> • A tematikai egység kapcsolódó bibliai történeteinek megismerése. • Annak a felismerése, hogy a konfliktushelyzetek mögött érzelmek vannak, melyeket lehet és kell is kezelni. • Keresztyén válaszok találása következő élethelyzetekben: testvérek közötti vita, irigység, harag, féltékenység. Ezekhez a korosztályi szintű példák keresése. • A bocsánatkérés helyzeteinek felismerése és a bocsánatkérés gyakorlása szituációs játékok révén. • A megbocsátás helyzeteinek felismerése és a megbocsátás gyakorlása szituációs játékok révén. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szóbeli és írásbeli szövegek értelmezése (szituációs játékok által).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Az iskolás gyerek (konfliktushelyzetek az iskolában)</p> <p>Tájékozódás az iskolában és a környékén (térképek alapjaihoz kapcsolódóan térképen megnézni az űsatyák vándorútját)</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészet, valós és képzelt látványok (rajzok, képek, elképzelések a történetek kapcsán)</p> <p><i>Életvitel, technika:</i> Család, otthon, háztartás (konfliktushelyzetek otthon) Tárgyi kultúra, technológiák (képlékeny anyagok alakítása, kreatív munkálkodás)</p>
Bibliai történetek – Ószövetség	Ábrahám és Lót elválik egymástól (1Móz 13,1-18)		
Isten közösséget formál	Keressük a békés megoldást! (Ábrahám és Lót elválik egymástól)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Ábrahám fiút kap Istentől (1Móz 18,1-15; 21,1-8)		
Bibliai történetek – Ószövetség	A szolga útja (Izsák feleséget kap 1Móz 24)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Ézsau és Jákób története (1Móz 25,19-34; 1Móz 27,1-33)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Jákób bujdosása (1Móz 28)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Ézsau és Jákób kibékülése (1Móz 32-33)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Bocsánatkérés (Ézsau és Jákób)		
Bibliai történetek – Ószövetség	József, az álomlátó (1Móz 37,1-11)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Úton Egyiptomba: József a fogságban (1Móz 37,12-36; 39-40)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: irigység, harag, csalódás (Ézsau és Jákób, József és testvérei)		
Bibliai történetek – Ószövetség	A börtönből a fáraó trónjára: Isten megszabadítja Józsefet (1Móz 41-45)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan bocsáthatok meg másoknak? (József és testvérei)		
	József életéről szóló rajzfilm megtekintése		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Ősatya, Ábrahám, Jákób, Izsák, József, álom, testvérviszály, harag, csalódás, irigység, fáraó, bocsánatkérés, megbocsátás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A következő történetek korosztályi szintű ismerete: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ábrahám elhívása 	

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Isten megszabadítja Józsefet. • Korosztálynak megfelelő módon mutassa be a következő személyeket: Ézsau, Jákób • Tudjon példát mondani az Isten szerinti megbocsátásra, kibékülésre, Isten útján való járásra. • Ének
--	--

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 13 óra + 3 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Az 1. évfolyamon tanult bibliai történetek Jézus Krisztusról. • Imádság fogalmának ismerete, étkezés előtti és utáni kötött szövegű imádság. • Saját élmények és tapasztalatok a betegségről, gyógyulásról, segítségkérésről, segítségadásról és a halálról. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- A tematikai egységhez tartozó bibliai történetek megismertetése.
- Az Úri imádság memoriter szintű és tartalmi megismertetése, az imádság egyes részeinek jelentésével együtt.
- Az imádsághoz kapcsolódó pozitív attitűd kialakítása/megerősítése.
- A kérő imádság fogalmának megismerése, saját szavakkal való megfogalmazáshoz való hozzásegítés.
- Arra való rámutatás, hogy Istentől jön a gyógyulás az életünkben.
- Arra való rámutatás, hogy Jézus Krisztus a halál felett is Úr.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanítványa hív (Péter elhívása, Lk 5,1-11; 6,12-16)	<ul style="list-style-type: none"> • Az Úri imádság memoriter szintű ismerete. • Az Úri imádság elmondása legalább minden, a témakörhöz kapcsolódó hittanórán. • A kapcsolódó bibliai történetek megismerése. • Jézus Krisztus hatalmának felismerése a betegség és a halál fölött. • A tanuló tudja a saját szavaival megfogalmazni azt, hogy mi mindent kér imádságban Jézustól. A konkrét, tárgyi 	<i>Vizuális kultúra:</i> Médiaélmények (imádság, betegség, stb.) <i>Életvitel:</i> Tárgyi kultúra, kreatív kifejezőmód
Isten szól hozzánk	Jézus imádkozni tanít: az Úri imádság		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: Bartimeus meggyógyítása (Mk 10,46-52)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A kérő imádság		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: a naini ifjú feltámasztása (Lk 7,11-17)		

Bibliai történetek – Újszövetség	Az irgalmas samaritánus (Lk 10,25-37)	kéréseken túli kérések is jelenjenek meg az imádságban.	
Isten utat mutat a mindennapokban	Cselekvő szeretet (Irgalmas samaritánus)	<ul style="list-style-type: none"> • Keressen életszerű példákat a cselekvő szeretetre, ill. ennek vigye be ezeket a mindennapi gyakorlatába. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak		tanítvány, Úri imádság, kérő imádság, gyógyítás, Bartimeus, naini ifjú, csoda, feltámadás, irgalom, példázat, samaritánus	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A következő történetek korosztályi szintű ismerete: <ul style="list-style-type: none"> ○ Péter elhívása ○ Az irgalmas samaritánus példázata • Az Úri imádság és a Lk 10,27 memoriter szintű ismerete • Tudjon példákat mondani a cselekvő szeretetre és az Isten útján való járásra • Ének 	

4. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. <p>1. évfolyamon tanult bibliai történetek az ünnepekhez.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> • Az ünnepi hangulat megéreztetése és megalapozása. • Arra való rámutatás, hogyan lehet Istennel ünnepelni. • Karácsonyhoz, húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Készülődés a karácsonyra ^[511]	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel az ünnepi műsorra való készülődésben (iskolai vagy gyülekezeti műsor). • Bibliaismereti fejlődés. • Részvétel az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. 	<p><i>Környezetismeret:</i> A hétköznapi, hétvégék és az ünnepnapok. Egyházi ünnepeink és az évszakok. (Ünnepes és ünneptelen félév.); A fő világtájak megnevezése, elhelyezése. (pl. Napkeleti bölcsek hazája); Táplálkozás (Ünnepi ételek.)</p> <p><i>Ének-zene:</i> A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése. (Gyermekkorús)</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Médiaélmények felidézése, megjelenítése vizuálisan (bábkészítés, szerepjáték), megfelelő hanghatásokkal. Pl. Karácsonyi betlehemes, Passiótörténet.</p> <p><i>Életvitel:</i> Élet a családban hétköznapi és ünnepnapokon.</p>
Mária és József útja Betlehembe (Lk 2,1-7)		
A napkeleti bölcsek útja (Mt 2,1-12)		
Készülődés a húsvétra		
Jézus útja a kereszttel (Lk 23,26-49)		
Az emmausi tanítványok útja (Lk 24,13-35)		
Szabad órakeret: készülődés a pünkösdre (1 óra)		
Az etióp főember útja (ApCsel 8,26-40)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	advent, karácsony, napkeleti bölcsek, kereszt, emmausi tanítványok, pünkösd, etióp főember	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Tudja mit ünnepelünk húsvétkor és ismerje a húsvéti történetet. • Ének 	

3. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 9

Kerettanterv által betervezett óraszám: 56

Helyi sajátosságok óraszám: 7 óra (3 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 7 óra
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> A 2. évfolyamon tanultak. Korábbi élmények a református gyülekezetéről. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. A gyülekezeti szolgálat fogalmának tisztázása és gyülekezetekben való feladatvállalásra nevelés. Arra való rámutatás, hogy a Biblia Isten Igéje, ami az ember számára üzenetet hordoz. Az „egyedül Krisztus” reformátori alapelv lényegének megismertetése, arra való rámutatás, hogy Krisztus az egyetlen út Istenhez. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Református keresztyénnek lenni	Gyökereink: családi példák, példaképek (bevezető óra)	<ul style="list-style-type: none"> A tanuló tudja saját szavaival megfogalmazni a gyülekezet fogalmának jelentését. Keresse meg a családjában a református egyházközösségbe tartozó családtagokat. Tudjon a saját szavaival példákat mondani arra, hogy mit jelent feladatot vállalni a gyülekezetben. Lehetőség szerint egy projekt keretén belül vállaljon saját anyaggyülekezetében egy szolgálatot a gyermek-istentiszteleten, ennek hiányában az egyházközösség más területén vagy a hittanórán (legalább néhány hét – 1 hónap időtartamra.) Tudja azt, hogy a Biblia több mint egy könyv: Isten Igéje az ember számára. 	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szaknyelv használata, kommunikáció. <i>Életvitel:</i> Önismeret (Magyar Református vagyok) A világban elfoglalt helyem . Az ember feladata a világban – “örizd és műveld” – hogyan éljünk a természet adta nyersanyagokkal. <i>Környezetismeret:</i> Emberi életszakaszok, azok jellemzői és feladatai az iskolában, a gyülekezetben és otthonainkban. <i>Vizuális kultúra:</i> Személyes emlékből (régii családi fotók), azok vizuális megjelenítése különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, makett, stb.)
Isten szól hozzánk	A Bibliából Isten szól hozzánk		
Szabad órakeret	Mi a gyülekezeti szolgálat?		
Református keresztyénnek lenni	Szolgálunk a gyülekezetben		
Református keresztyénnek lenni	Egy másik gyülekezetben szolgálunk		
Isten utat mutat a mindennapokban	Élet a szabadító Istennel (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		egyházközösség, szolgálat, egyházmegye, egyedül Krisztus	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Egy szabadon választott (korábban tanult) bibliai történet vagy aranymondás üzenetét tudja a saját szavaival megfogalmazni. • Ének
--	---

2. Tematikai egység	Isten Egyiptomból új hazafelé vezeti a népét	Órakeret: 24 óra + 6 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi ismeretek, élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. • Tapasztalati élmények a következőkről: szabadítás, véték, büntetés, büntetés elkerülése, bátorság, hálaadás, bizalom, biztonság. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek megismertetése. • A következő érzelmek tudatosítása és megerősítése: bátorság, bizalom. • A gyermekek életében lévő tipikus konfliktushelyzetek felidézése és ezekre keresztyén megoldási, megküzdési stratégiák felmutatása. • Arra való rámutatás, hogy Istennel a rossz cselekvése után is van megoldás. • Annak a tudatosítása, hogy a tetteinknek következménye van, amiért a felelősséget vállalunk kell. • Arra való rámutatás, hogy mit jelent Isten szabadítása egy-egy konkrét élethelyzetben. • A Tízparancsolatnak, mint Isten életünkre szóló útmutatásának a bemutatása és a Tízparancsolat iránti pozitív érzelmek ébresztése. • A hálaadó imádság fogalmának tisztázása. 		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Mit jelent a szabadítás? (játékos, beszélgetős óra arról, hogy mit jelent a korosztály számára a szabadítás)	<ul style="list-style-type: none"> • A tanuló alapvonalaiban ismerje a témakörhöz tartozó bibliai történeteket. • Legyen egyértelmű a számára az, hogy minden tettnek van következménye. • Saját szavaival tudjon példákat mondani arra, hogy mit jelenthet Isten szabadítása. • Saját szavaival fogalmazza meg, hogy miért adta Isten a Tízparancsolatot. 	<i>Környezetismeret:</i> Rész-egész viszony, távolságbecslés (akár a pusztai vándorlás kapcsán.) Térkép a lakóhelyről (a templom elhelyezkedése). <i>Vizuális kultúra:</i> Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes,
Bibliai történetek – Ószövetség	Mózes születése (1Móz 47,1-12; 2Móz 1,1-2,10)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Mózes vétke és menekülése (2Móz 2,11-25)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Tettek és következmények		
Bibliai történetek – Ószövetség	Mózes találkozása Istennel (2Móz 3,1-15)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten megszabadítja népét (2Móz 4-5; 7,1-12,33)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: Bátorság (Isten megszabadítja népét)		

Bibliai történetek – Ószövetség	Kivonulás Egyiptomból (2Móz 13,34-42; 13,17-14,29)	<ul style="list-style-type: none"> Tudjon saját szavaival egy hálaadó imádságot megfogalmazni. 	szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) érdekében.
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A hálaadó imádság		
Bibliai történetek – Ószövetség	Úton az ígéret földje felé: a pusztai vándorlás (2Móz 15,22-27; 16,1-17,7)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: bizalom (úton az ígéret földje felé)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Szabályok (Bevezető a Tízparancsolathoz)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten szövetséget köt népével: a Tízparancsolat (2Móz 19,1-20,17)		
Bibliai történetek – Ószövetség	A rézkígyó (4Móz 21,1-9)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten hazát készít népének: a kémek Kánaánban (5Móz 31,1-8; Józs 1,1-2,22)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		bűn, szabadítás, szabály, Tízparancsolat, szövetség, haza, Mózes, Kánaán, hálaadó imádság, következmény	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> A következő történetek korosztályi szintű ismerete: <ul style="list-style-type: none"> Izrael szabadulása Egyiptomból Egy kötött szövegű reggeli és esti imádság ismerete A Tízparancsolat rövidített változatának memoriter szintű ismerete A 2Móz 15,2 memoriter szintű ismerete Mózes személyének korosztályi szintű ismerete Ének 	

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 15 óra +3 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> A 2. évfolyamon tanult bibliai történetek Jézus Krisztusról. A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. Tapasztalati élmények a következőkről: veszteség, halál, együttműködés, mozgássérült, érték, büntudat, kisebbségi érzés, közösség, szegény, nagyképűség. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó bibliai történetek és azok alapvető kortörténeti háttérének megismertetése. Pozitív és segítő attitűd kialakulásának segítése a sérült, beteg emberek iránt. Empátiára nevelés. Annak a tudatosítása és megerősítése, hogy Isten számára értékesek vagyunk és Ő tanítványául hív. 		

- Arra való rámutatás, hogy Jézus Krisztusnak hatalma van és Ő Úr a halálon és a betegségen is.
- Alázat fogalmának tisztázása és az alázatos attitűd kialakulásának segítése.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megment: a kapernaumi béna meggyógyítása (Mk 2,1-12)	<ul style="list-style-type: none"> • Alapvető ismeretek a témakörhöz kapcsolódó bibliai történetekről és kortörténeti háttérükről. • Tudja a saját szavaival megfogalmazni a következőket (tudjon példát is mondani rájuk): <ul style="list-style-type: none"> ○ Mit jelent empatikusnak és segítőkésznek lenni egy sérült, beteg emberrel? ○ Mit jelent értékesnek lenni Isten szemében ○ Jézus Krisztusnak hatalma van. ○ Jézus minden embert meglát és tanítványául hív. ○ Mit jelent Jézus Krisztus tanítványának lenni? ○ Milyen magatartást vár el Isten a tanítványaitól? ○ Alázat. • Az adott bibliai történetekhez tartozó érzelmek tudatosulása és azokra életszerű példák találása. 	<p><i>Környezetismeret:</i> Egészség-betegség. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességűek elfogadása, segítése (felebarát szerepe).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, csodák, gyógyulások azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, információk rögzítése szöveg és kép segítségével. (fotó, film, egyszerű animáció, rajz, stb.)</p>
Isten közösséget formál	Együttműködöm másokkal (A kapernaumi béna meggyógyítása)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megment: Jairus lányának feltámasztása (Lk 8,40-56)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: vesztesség (Jairus lányának feltámasztása)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megment: Zákeus története (Lk 19,1-10)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Ami miatt értékes vagyok (Zákeus története)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Változni Istennel (Zákeus)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít, arról hogyan viselkedjünk másokkal (Mt 7,12; 25,31-46)		
Isten közösséget formál	Viselkedés a közösségben (Az aranyszabály, Mt 7,12)		
Bibliai történetek – Újszövetség	A farizeus és vámszedő (Lk 18,9-14)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: szégyen (A farizeus és a vámszedő)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak			
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A következő történetek korosztályi szintű ismerete: <ul style="list-style-type: none"> ○ A kapernaumi béna meggyógyítása ○ Péter megtagadja Jézust • A Mt 7,12 memoriter szintű ismerete • A következő személyek korosztályi szintű ismerete: Péter, Zákeus • Ének 	

4. Tematikai egység	Élet az apostoli korban (Apostolok cselekedetei, levelek)	Órakeret: 3 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Előzetes ismeretek a témakörhöz tartozó történetekről. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> • A témakör bibliai történeteinek ismertetése. • Bevezetés az első gyülekezetek korába. • Megtérés fogalmának tisztázása, Isten megtérésre hívogatásának pozitív hangvételű közvetítése. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret	Bevezetés az első gyülekezetek korába (korábbi ismeretek felidézése, bevezetés)	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek alapvető ismerete. • Saját szavaival tudja beszélni a következőkről: <ul style="list-style-type: none"> ○ Megtérés ○ Első gyülekezetek kora 	<i>Vizuális kultúra:</i> Egy valós, vagy képzeletbeli jelenség számára plakát, szórólap tervezése, figyelemfelkeltése céljából.
Bibliai történetek – Újszövetség	A filippi börtönőr megtérése (ApCsel 16,11-40)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Megtérés, apostoli kor, Pál apostol, Filippi, missziói út	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • Saját szavaival tudja elmondani a filippi börtönőr megtérésének történetét. • Ének 	

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 9 óra	
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. • korábbi évfolyamon tanult bibliai ünnepi történetek. 		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> • Karácsonyhoz, húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. • Az ünnepi hangulat megéreztetése és megalapozása, az Istennel való ünneplés lehetőségeire való rámutatás. • Arra való rámutatás, hogy Jézus Krisztus megbocsát nekünk, ha megbánjuk a vétkeinket. • Annak a tudatosítása, hogy Jézus Krisztus az Isten által megígért Szabadító. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ünnepi készülődés a karácsonyra	Jézus útkészítője: Keresztelő János (Lk 1,5-25. 57-66)	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek ismerete. • Részvétel az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. • Tudja saját szavaival megfogalmazni a következőket: 	<i>Ének-zene:</i> Ünnepi énekek.
Isten megígéri a Szabadítót (1Móz 3,15)	A beteljesedett ígért: Simeon és Anna találkozása Jézussal (Lk 2,21-40)		
Ünnepi készülődés a húsvétra	Péter megtagadja Jézust (Mk 14,26-31; 14,66-72)		
Péter találkozása a feltámadt Jézussal			

(Jn 21,15-19)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jézus Krisztus a szabadító ○ Jézus Krisztus feltámadt ○ Pünkösd 	hagyományokról tudunk?
Ünnepi készülődés a pünkösdre (szabad órakeret 1 óra)		
Péter és János az Ékes kapuban gyógyít (ApCsel 3,1-10)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	advent, útkészítő, Keresztelő János, Szabadító, Simeon és Anna, tagadás, Pünkösd, Péter és János	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Keresztelő János személyének korosztályi szintű ismerete. • Tudja azt, hogy mit ünnepünk pünkösdkor. • Ének 	

4. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 9

Kerettanterv által betervezett óraszám: 54

Helyi sajátosságok óraszám: 9 óra (3 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 12 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi évfolyamon tanultak a témáról. • Élmények a református gyülekezetről. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. • A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. • Az adott település/megye (egyházmegye) református gyökereinek feltérképezése, honismereti, helytörténeti példák megismerése. • Gyülekezeti szolgálattevők megismerése és szolgálati lehetőségek iránti érdeklődés felkeltése. • A református ének-zenei ismeret gyarapítása. • Tájékozódás és etikus viselkedés segítése a világhálón. • A Biblia eredeti nyelveinek érdekes bemutatása, arra való rámutatás, hogy Isten minden népet a saját nyelvén is meg akar szólítani. (Bibliafordítások) • Az Isten dicsőségére való élés fogalmának és lehetőségeinek megismertetése, bátorítás a tanulók által megélhető formák keresésére. • Az „Egyedül Istené a dicsőség” reformátori alapelv és tartalmának megismertetése. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Isten utat mutat a mindennapokban	Kit és mit követek? Ideálok és példaképek	<ul style="list-style-type: none"> Tudjon példát mondani a településen, megyében (egyházmegyében) található református történeti emlékre vagy református ősre. A következő fogalmakat képes a saját szavaival értelmezni és példákat tud rá mondani: <ul style="list-style-type: none"> szolgálattevő, példakép, mit jelent Isten dicsőségére élni, etikus viselkedésmód az Interneten. Tudja azt, hogy a Biblia eredeti nyelvei a héber és a görög. Tudja, hogy ki fordította le először magyarra az egész Szentírást eredeti nyelvből. 	<i>Környezetismeret:</i> Kommunikáció, metakommunikáció, együttélés. (Magatartásformák, példák a helytelen és helyes viselkedésre. Együttélés a családban. Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.) <i>Vizuális kultúra:</i> Médiahasználat és érzelmi hatásai
Református keresztyénnek lenni	Szolgálattevők Isten uralma alatt		
Református keresztyénnek lenni I	Gyökereink: Honismereti, helytörténeti példák		
Református keresztyénnek lenni	Egyedül Istené a dicsőség! (István intelmei, Szenczi Molnár Albert, Károli Gáspár)		
Isten közösséget formál	Énekeljünk az Úrnak! (s		
Isten utat mutat a mindennapokban	Nézelődöm a világhálón (szabad órakeret +1 óra ^[S12])		
Isten szól hozzánk	Isten Igéje minden népet megszólít. Bibliafordítások		
Isten szól hozzánk	Isten uralma alatt élek (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		példakép, szolgálattevő, egyházközség, szolgálat, egyházmegye, bibliafordítások, Szenczi Molnár Albert, Károli Gáspár, Soli Deo Gloria (Egyedül Istené a dicsőség)	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Károli Gáspár személyének és munkásságának korosztályszintű ismerete. Ének 	

2. Tematikai egység	Bírák kora	Órakeret: 9 óra + 2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. Tapasztalati élmények 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és azok alapszintű kortörténeti háttérének megismertetése. Arra való rámutatás, hogy Isten betartja ígéreteit. Az ígéret beteljesítése, hogy hazát adott népének. A témakörhöz tartozó bírák történeteinek keresztül bemutatni Isten emberek cselekedetein át megnyilvánuló szabadítását. Bibliai személyek életpéldáján át rámutatni Isten egyéni életükben megnyilvánuló szabadítására. Ezeket keresztül erősíteni a nehéz élethelyzetekben megnyilvánuló Istenbe vetett bizalmat. Isten uralma alatt való élés lehetőségeinek a bemutatása és ennek vonzó életpéldává tétele. 		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten népe hazát kap: a honfoglalás (Józs 3; 6)	<i>Környezetismeret:</i>

Bibliai történetek – Ószövetség	Gedeon története (Bír 6-7)	<ul style="list-style-type: none"> A tanuló ismeri és a saját szavaival meg tudja fogalmazni a következőket: <ul style="list-style-type: none"> honfoglalás, bíra. A tanultak alapján tudjon példákat mondani arra, hogy mit jelent Isten uralma alatt élni. Annak a felismerése, hogy Isten jelen van az ember életében. 	<p>Kommunikáció, metakommunikáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív (Gedeon) és negatív hősök megjelenítésének technikái, az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.</p>
Bibliai történetek – Ószövetség	Ruth története (Ruth 1-4)		
Szabad órakeret	Hogyan szólít meg Isten? (elhívás) 1 óra		
Bibliai történetek – Ószövetség	Sámuel elhívása (1Sám 3,1-21[s13])		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		honfoglalás, haza, bíra, Gedeon, Ruth, Sámuel, próféta, elhívás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> A Bír 8,23 és 1Sám 16,7b memoriter szintű ismerete. Ének 	

3. Tematikai egység		Egységes királyság kora	Órakeret: 13 óra + 3 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. Tapasztalati élmények 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai			
<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttér megismertetése. Tapasztalati élmények tudatosítása a következő területeken: barátság, hatalom és hatalmaskodás, irgalmasság, felelősségvállalás, igazságosság, bölcsesség. A barátság érzelmi világának feltérképezése és a társas kapcsolatok helyes kezelésére, a társas kapcsolatokban való konfliktusok megoldására való nevelés. Kritikai érzék fejlesztése és erkölcsi ítélőképesség fejlesztése. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	Saul királysága (1Sám 8,1-10,8)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> megismeri a témakörhöz kapcsolódó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. Képes a saját szavaival megfogalmazni és példákat mondani a következőkre: <ul style="list-style-type: none"> a király feladata, barátság, igazságosság, felelősség, bölcsesség, hatalmaskodás. Felelősséget vállal a rá bízott feladat elvégzéséért. 	<p><i>Életvitel:</i> A közösségért végzett munka a királyok korában és a mi korunkban (család, gyülekezet, iskola).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Életközösség (Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés)</p>
Bibliai történetek – Ószövetség	Dávid királlyá választása (1Sám 16)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Dávid és Góliát (1Sám 17,26-58)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Saul és Dávid (1Sám 18,6-14; 19,1-10)		
Isten közösséget formál	Barátom van (Dávid és Jonatán, 1Sám 20)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan élek a hatalmammal? (Dávid megkíméli Saul életét, 1Sám 26)		

Bibliai történetek – Ószövetség	Salamon bölcsessége (1Kir 3, 5-15)		segítségnyújtást igénylő helyzetekben.)
Isten utat mutat a mindennapokban	Kiért, miért vagyok felelős? (Salamon bölcsességet kér Istentől, 1Kir 3,5-15)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mi az igazságos? (Salamon bölcs ítélete, 1Kir 3,16-28)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Király, barátság, királyság kora, hatalom, Dávid menekülése, bölcsesség, igazságosság, ítélet	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A következő bibliai történetek korosztályi szintű ismerete: <ul style="list-style-type: none"> • Dávid és Góliát, • Salamon bölcsességet kér. <ul style="list-style-type: none"> ○ A következő személyek korosztályi szintű ismerete: Saul, Dávid, Salamon • Ének 	

4. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 13 óra +4 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. • Tapasztalati élmények a következőkről: halál, gyülekezeti szokások, közösség, személyválogatás, másokért való imádság. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek és azok alapvető kortörténeti háttérének megismertetése. • Az adakozás, közösség, alázat tapasztalati háttérének tudatosítása. • A példázatok fogalmának tisztázása, a témakörhöz tartozó példázatok jelentésének közvetítése a tanulók számára érthető módon. • Adakozásra, hálaáldozatra nevelés. • Alázatosságra nevelés. • Közbenjáró imádság fogalmának tisztázása és a közbenjáró imádság gyakorlatának megismertetése. • Isten hívogató szavának közvetítése a tanuló számára. 		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus csodát tesz: Lázár feltámasztása (Jn 11,1-44)	<i>Környezetismeret:</i> Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: Az özvegyasszony két fillére (Mk 12,41-44; Mt 6,1-4)	
Szabad órakeret	Adakozás (1 óra)	

Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A mustármag példázata (Mt 13,31-32)	<ul style="list-style-type: none"> példát tud mondani és meg tudja fogalmazni saját szavaival a következőket: <ul style="list-style-type: none"> példázat, adakozás, csoda, közbenjáró ima, alázat. 	élethelyzetekben a Jézusi mérce szerint. <i>Vizuális kultúra:</i> Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.
Isten közösséget formál	Közösségben élek (Bevezető óra a következő két témához)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Elsőnek vagy utolsóknak lenni: Példázat a főhelyekről (Lk 14,7-14)		
Isten közösséget formál	Elsőnek vagy utolsóknak lenni: A Zebedeus fiak kérése (Mk 10,35-45)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A nagy vacsora példázata (Lk 14,15-24)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A közbenjáró ima (A kapernaumi százados szolgájának meggyógyítása, Lk 7,1-10)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A közbenjáró ima (Péter szabadulása a börtönből, ApCsel 12,6-19)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adakozás, alázat, példázat, hálaadás, közbenjárás, Isten hívogatása, gyógyítás.		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> A mustármag példázatának korosztályi szintű ismerete. Mt 11,28 memoriter szintű ismerete. Kötött szövegű temploma bemenetelkor és kijövetelkor mondott imádság memoriter szintű ismerete. Ének 		

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 10 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Ünnepekkel kapcsolatos korábbi élmények, tapasztalatok. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> Karácsonyhoz, húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. Virágvasárnap és áldozócsüdtörtök fogalmának, és az ünnephez kapcsolódó történetek megismertetése. Az ünnepi hangulat megéreztetése és megalapozása, az Istennel való ünneplés lehetőségeire való rámutatás. Arra való rámutatás, hogy a szavaink az indulatainkból fakadnak. 		

• Önismeretre, önfegyelemre való nevelés az indulatokban és a szavak terén.		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Készülődés a karácsonyra	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek ismerete. • Részvétel az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. • A tanuló példákat tud mondani és meg tudja fogalmazni a következőket: <ul style="list-style-type: none"> ○ indulat, hamis tanúság, mennybemenetel, önfegyelem a szavak terén. 	<p><i>Életvitel:</i> A közösségi tér együttes kialakítása (iskolai- és gyülekezeti terem dekorációja), a közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Tárgyalkotás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás – készülődés az ünnepre.</p>
József adventje (Mt 1,18-25)		
Menekülés Egyiptomba (Mt 2,13-15)		
Jézus bevonul Jeruzsálembe (Mt 21,1-11)		
Készülődés a húsvétra		
Jézus pere (Mt 26,57-68; 27,1-2. 11-14)		
Indulataink és szavaink (Jézus pere)		
Jézus a zsidók királya. Jézus vagy Barabás? (Mt 27,15-26)		
Készülődés a pünkösdre		
Jézus mennybemenetele és eljövendő királysága (ApCsel 1,4-14)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Advent, karácsony, virágvasárnap, húsvét, mennybemenetel ünnepe, pünkösd, Jézus pere, Jeruzsálem, Pilátus.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Tudja azt, hogy mit ünneplünk virágvasárnapon és áldozócsütörtökön, ismerje az ide tartozó történeteket. • Ének 	

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Az értékelés, minősítés a hatályos köznevelési törvénynek megfelelően első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szóvegesen történik. A szóveges értékelés arra vonatkozik, hogy az adott időszak során a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített vagy felzárkóztatásra szorul. A második évfolyam második félévében és minden további évfolyamon a hitoktató a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szóveges értékelés kíséri. Az érdemjegyekről az iskola a tanulót, és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíti.

A tanultak ellenőrzése és értékelése sokrétű módszertani skála alkalmazása révén történik. A számonkérés alapja a kerettantervben rögzített, és a tematikai egységeknél is szereplő, az adott év tananyagához tartozó minimális követelmények rendszere. Formáit tekintve az értékelésnek része:

- Minden új témához kapcsolódóan egy megelőző felmérés a tanuló előzetes tudásáról. Mivel az [iskolánk tanulócsoportjainak összetétele vegyes, ezért a hitoktatónak tekintettel kell lennie arra, hogy az osztály egy része egyházi óvodából érkezik, mások egyéb köznevelési intézményekben vagy az egyházközség területén részesültek hit- és erkölcsstan oktatásban és ezeknek megfelelő előképzettséggel rendelkeznek. Az osztályokban vannak olyan tanulók is, akik sem hit- és erkölcsstan oktatásban nem vettek részt, sem pedig gyülekezeti kötődésük nincs. Az aktuális témával való ismeretek előzetes felmérése során a hitoktatónak szem előtt kell ezt tartania.](#)
- A tanulói tevékenység megfigyelése az órán kifejtett, illetve a tanítási órán kívüli projektek elvégzése során.
- Szóbeli értékelés a kérdésekre adott válaszok, összefüggő feleletek, referátumok, szóbeli beszámolók alapján.
- Írásbeli munka értékelése írásbeli beszámolók, feladatlapok, témazárók, tesztek által.

Mindezek alapján az értékelés alapelvei:

- A gyermek iránti tiszteletet az értékelés során is meg kell adni. Ennek a tiszteletnek a megnyilvánulása, hogy a katechéta figyelembe veszi a tanulók adott életkorhoz kapcsolódó vélhető és tipikus valamint egyéni sajátosságait, speciális igényeit (pl. siket, látássérült, hallássérült, stb.).
- Az értékelés során a katechéta törekszik a pozitív hangvételő, nevelő jellegű, lehetőség szerint bátorító, biztató és fejlődést segítő megfogalmazásra és értékelésre, melynek célja, hogy a tanuló az adott területen, témakörön belül fejlődjön.
- Az értékelés során a hitoktató objektivitásra törekszik, nem a tanuló személyes véleményét, hanem az elsajátított ismereteket, összefüggéseket, illetve a mérhető pontokat értékeli.

[Az iskola egyedi értékelési szempontjai:](#)

- [Iskolánk minden héten közös hétindító áhítattal kezdődik. A diákok részvétele ezen az alkalmon kötelező. A tanuló hét kezdő áhítatokon történő részvételét az osztályfőnök ellenőrzi és vezeti, melynek az eredményeit a félév végén történő osztályzás során a](#)

hitoktató figyelembe veheti. Ha a tanuló két osztályzat között áll, az áhítatokon rendszeresen részt vevő diákoknak (félévenként maximum két hiányzás vagy késés) javasolt a jobb osztályzat, míg a félévente legalább öt vagy több alkalommal mulasztó diákok esetében a hitoktató dönthet a kisebb osztályzat mellett. A hiányzások számába nem számít bele a betegség miatti igazolt mulasztás.

6. Függelék

A református hit- és erkölcsstan tantárgy esetében az iskola minden évben az MRE által elfogadott és jóváhagyott *Református hit- és erkölcsstan tankönyvjegyzék* könyveiből és tanulói segédleteiből választ a diákok számára.

A hittankönyvek és ajánlott segédletek hatályos jegyzéke hit- és erkölcsstan helyi tanterv mellékleteként megtalálható.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

KÖRNYEZETISMERET

Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	2	32	4	36	72
2.	2	32	4	36	72
3.	2	32	4	36	72
4.	1,5	32	4	18	54

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből az 1., és a 2. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával megemelt óraszámot kapott.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Matematika** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhidőkerete
Iskolás lettem	7	6	13
Az évszakok és az időjárás	6	1 + 6	13
Testünk, egészségünk	7	1 + 6	14
Anyagok a környezetünkben	6	6	13
Élőlények közösségei	6	6	13
Számonkérés, ismétlés		6	6
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	
Évfolyam összesen	32 óra	4 + 36	72

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhidőkerete
Otthontól az iskoláig	7	4	11
Élőlények közösségei	9	1 + 9	19
Testünk, egészségünk	8	1 + 9	18
Az anyagok tulajdonságai	8	9	17
Számonkérés, ismétlés		5	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	32 óra	4 + 36	

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhidőkerete
A mezőn	6	5	11
Megtart, ha megtartod	6	6	12
Egészség és betegség	7	6	13
Az a szép, akinek a szeme kék?	4	2 + 2	8
Merre megy a hajó?	5	4	9
Tájékozódás a tágabb térben (lakóhely)	4	6	10
Számonkérés, ismétlés		7	7
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	32 óra	4+36	72

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhidőkerete
A kertben	6	2	8
Mennyi időnk van?	5	3	8
Miért érdemes takarékoskodni?	5	2	7
Vágtat, mint a paripa?	4	1	7
Önismeret és viselkedés	5	1	6
Tájékozódás a tágabb térben (Magyarország)	7	2+2	9
Számonkérés, ismétlés		7	7
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	32 óra	4+18	54

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Az évszakok és az időjárás	A tanult anyag elmélyítése	1
Testünk, egészségünk	A tanult anyag elmélyítése	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		2
	Összesen:	4

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Élőlények közösségei	A tanult anyag elmélyítése	1
Testünk, egészségünk	A tanult anyag elmélyítése	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		2
	Összesen:	4

3. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Az a szép, akinek a szeme kék?	A tanult anyag elmélyítése, társadalmi érzékenyítés	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		2
	Összesen:	4

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	14
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Tájékozódás a tágabb térben (Magyarország)	A tanult anyag elmélyítése	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		2
	Összesen:	4

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

1. évfolyam:		Szabad órakeret:	36
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Iskolás lettem	Közlekedési ismeretek	6	
Az évszakok és az időjárás	Tanulmányi séta	6	
Testünk, egészségünk	Védőnői óra, látogatás a gyermekorvosnál és a fogorvosnál	6	
Anyagok a környezetünkben	A tanult anyag elmélyítése, kísérletek, megfigyelések	6	
Élőlények közösségei	A tanult anyag elmélyítése, kísérletek, megfigyelések	6	
Számonkérés, ismétlés	Témakörönkénti felmérés Év végi felmérés	6	
		Összesen:	36

2. évfolyam:		Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Othontól az iskoláig	Közlekedési ismeretek	4	
Élőlények közösségei	A tanult anyag elmélyítése, kísérletek, megfigyelések	9	
Testünk, egészségünk	Védőnői óra, látogatás a gyermekorvosnál és a fogorvosnál	9	
Az anyagok tulajdonságai	A tanult anyag elmélyítése, kísérletek, megfigyelések	9	
Számonkérés, ismétlés	Témakörönkénti felmérés Év végi felmérés	5	
		Összesen:	36

3. évfolyam:		Szabad órakeret:	36
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
A mezőn	A tanult anyag elmélyítése	5	
Megtart, ha megtartod	A tanult anyag elmélyítése, múzeumlátogatás	6	
Egészség és betegség	Védőnői óra, látogatás a gyermekorvosnál és a fogorvosnál	6	
Az a szép, akinek a szeme kék?	Társadalmi érzékenyítés, rendhagyó foglalkozás sérült gyerekekkel	2	
Merre megy a hajó?	A tanult anyag elmélyítése	4	
Tájékozódás a tágabb térben (lakóhely)	A tanult anyag elmélyítése	6	
Számonkérés, ismétlés	Témakörönkénti felmérés Év végi felmérés	7	
		Összesen:	36

4. évfolyam:		Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
A kertben	Séta a piacra	2	
Mennyi időnk van?	A tanult anyag elmélyítése	3	
Miért érdemes takarékoskodni?	A tanult anyag elmélyítése	2	
Vágtat, mint a paripa?	A tanult anyag elmélyítése	1	
Önismeret és viselkedés	A tanult anyag elmélyítése	1	
Tájékozódás a tágabb térben (Magyarország)	A tanult anyag elmélyítése	2	
Számonkérés, ismétlés	Témakörönkénti felmérés Év végi felmérés	7	
		Összesen:	18

3. Tantárgyi bevezető

Célok és feladatok

Ahogy a gyermek értelme fejlődik, úgy válik benne egyre erősebbé az igény arra, hogy saját testét, illetve szűkebb-tágabb környezetét megismerje, annak egyes elemeit néven nevezze, és az ezekkel kapcsolatos miértekre választ találjon. **Az embert körülvevő világgal úgy ismerkedjen, ami Isten akaratából lett. A körülöttünk levő világ és Isten elválaszthatatlan kapcsolatban van.**

Lássa az ember helyét a teremtettségben. Tudja, hogy az ember éppúgy teremtmény, mint a bennünket körülvevő élő illetve élettelen világ. Ismerkedjen az ember lehetőségeivel-cselekvéseinek határaival.

Az Istennel való találkozás helyszíne a világ, hiszen Isten jelen van benne.

A környezetismeret tantárgy célja, hogy a gyermek természetes kíváncsiságára építve előbb a szűk, később az egyre tágabb környezet dolgait, jelenségeit és történéseit megismerje, ezek megértéséhez támpontokat adjon, további megfigyelésekre ösztönözzön és fenntartsa a magyarázatkeresés igényét.

Környezetünk jelenségei összetettek, gyakran a tudomány számára is nehezen megfoghatók. A környezetismeret tantárgynak nem célja, hogy ezeket mélyen, részleteiben magyarázza, illetve tudományos igénnyel modellezze. Ugyanakkor ragaszkodnia kell ahhoz, hogy a bonyolultnak tűnő témákat is – egyszerű modellek segítségével, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módon – értelmezze. Ezek továbbfejlesztése a felsőbb évfolyamok munkája. A környezetismeret tantárgy keretében az ezzel kapcsolatos gondolati sémák kialakítása és a nyitott megfigyeléshez, kutakodáshoz szükséges érzelmi háttér biztosítása a cél. Fontos érzékelteni a megfigyelő szerepét, mint ahogyan azt is, hogy a környezet folyamatai megmagyarázhatók, és a feltett kérdésektől és az előzetes tudástól függően egyre részletesebben érthetők meg.

A környezetismeret (annak ellenére, hogy törekszik az élőlények megnevezésére, az érzékszervi tapasztalatok megfogalmazására, a természeti és épített környezet elemeinek mind pontosabb megjelölésére) nem leíró tantárgy: a gyermek által megfigyelt jelenségekhez kötve, az azok kapcsán felmerülő kérdésekre keres válaszokat. A problémákból kiindulva egyúttal a természettudományos megfigyelés, valamint a tudományos gondolkodásmód: kérdésfelvetés, bizonyítás és érvelés megalapozása is célja. Mindezek következetes alkalmazása, az aktív tanulás formáival támogatva, a természettudományos műveltség kialakításának első lépcsőfokát jelenti. A gyermekek életkori sajátosságaiból adódóan a megismerés folyamatában a pedagógus egyszerre irányít és példát ad. Felelőssége abban is kiemelkedő, hogy a válaszkérésben maga is nyitott a jelenségek rendszerszintű értelmezése, a saját tapasztalás, az újszerű megoldások keresése, illetve a napi élet problémái iránt. A problémák iránti érzékenység a természettudományos műveltség megszerzésének egyik alapja.

A tudás folyamatos (a felső tagozatban, majd a középiskolában szaktárgyakhoz kötött) bővítéséhez elengedhetetlen, hogy a pedagógus a tanulók motivációját, érdeklődését és a környezettel, a természettel, a testük működésével kapcsolatos attitűdjeit is formálja a közös tanulás során. A kerettanterv ezt a tanulók érzelmi viszonyulását is befolyásoló témaválasztással és problémafelvetéssel támogatja. Mindezek azonban csak akkor válnak élővé, ha a tananyag-feldolgozás folyamatában a tanulók számára adott pillanatban is releváns problémákat vetünk fel. Ez akkor érhető el, ha a helyi tanterv a helyi környezet adottságaira, az aktuális történésekre, a tanulók által valóban megtapasztalható problémákra épít. Ily módon a környezetismeret rávezet a természet szépségének és az épített, technikai környezet értékeinek szeretetére és tiszteletére.

**Ismerkedjen a „sáfárság” lényegével- „az Úr a Föld”
Zsoltárok 19,24.**

A tanulás során a tanító abban segítheti növendékeit, hogy a gyermeknek a közösen értelmezett jelenségekhez tartozó naiv magyarázatait megerősíti, pontosítja vagy – új modellek felépítésével – korrigálja. A tanórákon alkalmazott változatos módszerek, az ezekhez kötődő értékelési formák, különösen a folyamatközpontú, segítő értékelés és a tanulók önreflexiójának fejlesztése nemcsak a tantárgyi tartalom elsajátítását és a fejlesztési követelmények megvalósítását segítik, de hozzájárulnak a gyermekek egyéni tanulási stílusának kialakulásához, önismeretük fejlődéséhez is. A fejlesztő munka célja, hogy a gyermek megtalálja azt a számára legalkalmasabb módot, ahogyan a környezetével megismerkedhet, tudását bővítheti, megerősítést nyerve abban, hogy képes saját testének rejtélyeit feltárni és a környezetében érzékelt folyamatokat értelmezni: vagyis elindult azon az úton, hogy eligazodjon a világban.

A környezetismeret sikeres tanulása nemcsak a természettudományos tárgyak szeretetét alapozhatja meg. A környezetét tudatosan figyelő (és azt érzékenyen alakító), az életet tisztelő, a saját szervezetének jelzéseire figyelő, egészségét óvó és a tudományos-technikai újításokra fogékony, ugyanakkor kritikus felnőtt magatartása is formálódik ebben az életszakaszban.

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő növendékek környezetükkel, a természettel kapcsolatos saját élményei, megfigyelései és ezekre talált magyarázatai egy-egy tanulócsoporthoz nagyon sokfélék. A környezetismeret tantárgy tanulása abban segít, hogy egy-egy ismeretelemon keresztül a csoport közös nyelvet, közös magyarázatokat találjon, párbeszédet kezdjen, mérsékelve a különböző családi, illetve szociokulturális háttérből adódó különbségeket. A közös dialógus élményén túl cél a közvetlen környezetben való biztonságos tájékozódás, valamint a saját szervezet tudatos megfigyelése, az érzékelt tapasztalatok megfogalmazása és annak megerősítése, hogy a környezet, az életmód és a testi jelzések kapcsolatban állnak egymással.

Ebben az életszakaszban a kisgyermek már számos jelenséget érzékelt szűkebb-tágabb környezetében. A rendszeres megfigyelés, a módszeresség, a kérdések felvetésének (a miértek megfogalmazásának) és a válaszkérésnek, a magyarázatok indoklásának az igényét itt alakítjuk ki. Itt figyelünk fel az ok-okozati kapcsolatokra, a rendszer-részrendszer viszonyra, az állandóság és változás létére, a természetben megtalálható ritmusokra. Ezeknek aprólékos magyarázatára még nem vállalkozhat a tantárgy, de a probléma elhelyezése, a megfigyeléseken és tényeken alapuló megokolás itt válik a vizsgálódás részévé.

A természeti jelenségek fürkészése, a környezet iránti pozitív attitűd megtartása vagy kialakítása, a természet és az élőlények szépségének (önmagáért való értékének) felfedezése ahhoz teremt kedvet, hogy a gyermek az ezekkel kapcsolatos tudását fejlessze. Az élő természet vizsgálata (egy-egy részletek pusztán észrevétele is) számos olyan készséget igényel, melyeket csak közvetlen tapasztalásokon keresztül lehet fejleszteni, ezért a tanulói vizsgálódásra, a természettel való közvetlen kapcsolatra fordított idő bőven megtérül abban, hogy tanítványaink nemcsak felmondják, de értik is (sőt átérzik) a tanultakat.

Szerezzen ismereteket a teremtett világ veszélyeztetettségéről, az ökológiai válságról. Ismerje meg az ember Istentől kapott feladatát: a Föld „művelését és őrzését.”

A technikai, épített és szociális környezet vizsgálata éppen ilyen fontos: a helyükre kerülő elemek a gyermek biztonságérzetének, bizalmának erősödését éppúgy szolgálják, mint tudásának gyarapodását. A foglalkozások, a környezeti elemek, a ház körüli teendők, vagy éppen a közlekedés vagy településszerkezet megismerése olyan tájékozottságot adnak a kisgyermeknek, amelyek – ha közvetlenül nem is mindig vagy nem azonnal hasznosítja életében – világméretű stabilitásukat szolgálják.

Az iskolába lépés a kisgyermek életében számos változással jár. Különösen az első hónapokban jelent nehézséget az új környezet, az új feladatok teljesítése és az iskolai

elvárásoknak való megfelelés. A környezetismeret – a többi tantárgyhoz szorosan kapcsolódva – segíthet, hogy a gyermek a környezetében tapasztalt változásokat elhelyezze, új környezetét elfogadja, és abban biztonságot leljen. Az iskolával és környezetével kapcsolatban a gyermek által hozott, illetve a helyi közösségekben élő narratívák beépítése a helyi tantervbe emiatt is kívánatos.

A környezet jelenségeire való rácsodálkozás adja a közös munka alapját. A saját tapasztalatokkal és magyarázatokkal való szembesülés, ezek más tapasztalatokkal és indokokkal való szembesítése teremti meg a gyermekben az igényt az ok-okozati összefüggések megtalálására, az érvelésre, indoklásra, a tények felismerésére.

A tanulás folyamatában való aktív részvétel fejleszti a kezdeményezőkézséget és a felelősségtudatot, a tartalmak pedig szerepet játszanak az azonosságtudat és a hagyományokhoz való kötődés erősítésében, az állampolgári felelősségérzet előkészítésében és az önismeret kibontakoztatásában is. Az ember szervezetével kapcsolatos ismeretek formálják az egészséges életmóddal kapcsolatos szemléletet és a megvalósítás gyakorlatát, hozzájárulnak az önismeret fejlődéséhez, formálják a tanulónak a családdhoz és a tágabb közösséghez való viszonyát.

Legyen fontos számára keresztyének nagy családjához való tartozás, egyházához, gyülekezetéhez való kötődés.

3–4. évfolyam

Ebben a képzési szakaszban – az életkori sajátosságokhoz illeszkedve – tágul a megismerendő környezet: az iskola világából kitekintünk a felnőttek világa felé, miközben a szűkebb környezetből a tágabb környezetbe lépünk. Ennek kapcsán egy-egy jelenséggel kapcsolatos múltbeli elképzelések és modern magyarázatok, régi és mai alkalmazások vizsgálatára és értelmezésére is alkalom nyílik.

A 3–4. évfolyamon az egyszerűbb vizsgálatok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a módszeresebb megfigyelések. A rácsodálkozástól a tapasztalatok mind szabatosabb megfogalmazásáig jutunk el: innen vezet majd az út azok rögzítéséig, rendszerezéséig és a természethez intézett kérdéseknek megfelelő kísérletek megtervezéséig a magasabb évfolyamokban. Mindez megalapozza az igényt az információkeresésre, az önálló munkavégzésre.

Az emberi test működésével kapcsolatban a leíró megfigyelésen túllépve egyre fontosabbá válik az ok-okozati összefüggések feltárása. Emellett a divattal, szokásokkal kapcsolatos kritikus állásfoglalás, a tudás alkalmazásának igénye, az érvek és ellenrvek keresése és összevetése is fontos szerepet kap. Mindez a természettudományos műveltség megalapozásához elengedhetetlen.

Az élő és élettelen természeti jelenségek rendszerbe foglalásán, a kölcsönhatások feltárásán keresztül a megértés igényére helyezünk hangsúlyt. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése. **Ne legyen számára ellentétében a hit és a tudomány. Legyen tapasztalata arról, hogy a Világ az embere számára - mint teremtmény számára – mindig tartogatott és tartogat titkokat. Minden egyes felfedezés újabb titkok elé állít.**

Az egyes foglalkozások, szakmák megismerésén keresztül azok tisztelete, a munka értékének megbecsülése, a kezdeményezőkézség és a segítő magatartás (önkéntesség) fejlesztése jelenik meg kiemelt nevelési célként.

A visszatérő témák lehetőséget adnak az ismeretek elmélyítésére, miközben a tanulók megtapasztalhatják, hogy a már elsajátított ismeretek, készségek, a már megszerzett tudás (legyen az még egyelőre bármilyen töredékes vagy esetleges is) hasznosíthatók az újabb ismeretek megszerzésekor. A közvetlen környezetben, a mindennapi életben megtapasztalható jelenségekből kiinduló, a problémák megértését célzó tanulás a természettudományos

gondolkodás fejlődése mellett segíti az egyéni tanulási stílus kialakítását is. Ezzel alapozzuk meg az igényt a tudás folyamatos bővítésére, a tudomány fejlődésének követésére, a környezeti jelenségek megfigyelésére, a magyarázatok megtalálására.

Az önálló és kritikus információszerezés a természettudományos műveltség megalapozásának kulcseleme, de jelentős szerepe van a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, illetve az állampolgárságra, demokráciára való nevelésben is. A megvalósítást változatos tevékenységek: projektmunka, az érveken, tényeken alapuló vita, a különböző kollaboratív feladatok, szerepjátékok stb. segíthetik. Érdemes az írott információk mellett a különböző multimédiás és infokommunikációs források adta lehetőségeket is kihasználni. Ez a korosztály a képi információkra különösen fogékony, és képek segítségével igen hatékonyan fejezi ki magát. Erre építve nemcsak a hatékony, önálló tanuláshoz, hanem az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez is hozzájárulhatunk.

A tantárgyi tartalmak és az aktív, problémaalapú tanulás módszerének alkalmazása jelentős szerepet játszanak a testi-lelki egészség alakulásában, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztésében, a hatékony, önálló tanulás különböző technikáinak megismerésében és gyakorlásában.

A lakóhely és az ország főbb nevezetességeinek megismerése és bemutatása, egy választott nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerésének kapcsán fejlődik az azonosságtudat, valamint a hazához és a lakóhelyhez való kötődés, a tudománytörténeti elemek pedig a tudomány és technika fejlődésének felismerését, az egyes találmányoknak az emberiség fejlődésében betöltött szerepének értékelését segítik elő.

A jeles napokkal kapcsolatos szokásoknak a természet változásával való összekapcsolása hozzájárul annak megértéséhez, hogy hagyományaink segítenek a természettel való kapcsolat újrafelfedezésében, megélésében és egyúttal életünket is strukturálják.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

A kerettanterv 1–4. évfolyamon minimálisan heti 1, évi 36 környezetismeret órát ír elő.

Az általános rendelkezés szerint a kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret mintegy 90%-át fedik le. Tehát heti 1 óra mellett mintegy 32 órát. Ebből számonkérésre és ismétlésre a helyi tanterv nem jelöl meg külön óraszámot, tehát a tematikus egységekre felhasználható óraszámok összege 32 óra. A tantárgy óraszámán belül jelentkező **4 óra szabad időkeretet** a pedagógus (az osztály illetve tanulócsoport igényeinek megfelelően, az egyes évek tanmeneteiben tervezve) a kerettanterven kívüli, a helyi tantervben jelölt tantárgyi tartalommal töltheti meg, vagy gyakorlásra fordíthatja.

Iskolánkban ezt kiegészítve a **szabadon tervezhető órakeretből**, még **36 óra** áll rendelkezésre az első, második és harmadik évfolyamokon, illetve **18 óra** a negyedik évfolyamon. Ennek tartalmát a helyi tantervben jelölt tantárgyi tartalmak adják, illetve gyakorlásra fordítható.

1. évfolyam:

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2.**

Tematikai egység	Iskolás lettem	Órakeret 7+6
Előzetes tudás		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés). A térbeli tájékozódás fejlesztése. A mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések felismerése és értelmezése. A jelekből álló információkhoz kapcsolódó kommunikáció fejlesztése. A természeti és az épített környezet megfigyelése, megkülönböztetése az iskolai környezetben. A napszakok tevékenységekhez kötött megnevezése. Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása, gyakorlása. Az iskolai közösség szerepe. Az iskola helyiségeinek és berendezésének rendeltetésszerű használata, óvása. A környezettudatos magatartás alapozása, gyakoroltatása, folyamatos fejlesztése a mindennapi életben. Közlekedési (viselkedési) kultúra fejlesztése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mit várok az iskolától? Miért kell minden gyereknek iskolába járni? Mi a különbség az óvoda és az iskola között? Hogyan tájékozodom az iskola épületében, és környékén? Kik dolgoznak az iskolában?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az iskola és az óvoda közötti hasonlóságok és különbségek. Tájékozódás az iskola épületében. Irányok: jobbra, balra, előttem, mögöttem, fölöttem, alattam. Napszakok. Az iskolai élet rendje. A taneszközök rendeltetésszerű használata, helye, rendben tartása, megbecsülése. Környezetbarát taneszközök. Az órarend piktogramjainak értelmezése. Közlekedési ismeretek Közlekedési táblák, jelzések az iskola környezetében. Szabályos átkelés a gyalogátkelő helyen.</p>	<p>Személyes érzelmi biztonság kialakítása az iskolában. Bemutatkozás. A kortársak és a felnőttek megfelelő köszöntésének, a megszólítás nyelvi formáinak illemtudó használata. Egy új csoport, az osztályközösség tagjai lettünk. Kölcsönösen segítjük egymást. A csoportszoba és az osztályterem berendezési tárgyainak megnevezése, összehasonlítása. Református iskolában a nevelés, oktatás alapja Istennek a Szentírásban adott kijelentése, valamint református egyházunk hitelvei. Példabeszédek 4.f 1 Mózes 1,5 Márk ev. 4,26-29 Hasonlóságok és különbségek az óvodai és iskolai napirend között. Egyre biztosabb és biztonságosabb tájékozódás az iskola épületében, és környezetében az irányok pontos alkalmazásával. Az osztályterem rendje. Helyes bepakolás az iskolatáskába, az iskolapad rendje, taneszközök helye.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek az iskoláról.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> érzelmek (pozitív, negatív)</p> <p><i>Matematika:</i> folyamat mozzanatainak időbeni elhelyezése.</p> <p><i>Matematika:</i> szabálykövetés (társasjáték) <i>Testnevelés:</i> koordinált mozgás (kerékpáros ügyességi pálya)</p>

<p>Balesetveszély. Növények és állatok gondozása a tanteremben.</p>	<p>A saját taneszközök vizsgálata abból a szempontból, hogy melyik környezetbarát. Az iskola környékén található közlekedési táblák jelzéseinek értelmezése. A közlekedési szabályok betartásának fontossága. A napszakok váltakozásának tevékenységhez kötött érzékelése. A világban rend van. Isten a teremtésben úrrá lett a sötétség felett. Zsolt.36,10.Velünk van nappal és éjszaka. „Ezer esztendő...” Zsolt. 90,4.0000 A hétköznapiak, hétvégék és az ünnepnapok eseményeinek összehasonlítása. Részvétel a növény és állatgondozási munkákban.</p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Tájékozódás, napszakok, napirend, hétköznapi, ünnepnap.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Az évszakok és az időjárás</p>	<p>Órakeret 6+1+6</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, jeles napok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felépítés és működés szempontjából az időjárás jellemzői és az évszakok kapcsolatának felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az évszakokhoz kötődő öltözködés, helyes táplálkozási szokások jelentőségének megértetése. A környezet és fenntarthatóság szempontjából kapcsolat felismertetése a növények állapota és az állati viselkedés, valamint a környezeti változások között. Annak felismertetése, hogy az időjárás befolyásolja az élőlények állapotát.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Élő, vagy élettelen? Milyen változásokat érzékelünk a természetben a négy évszaknak megfelelően? Melyik a legkedvesebb évszakom? Miért? Hogyan védjük meg testünket a hideg, a meleg, a szél és a csapadék ellen? Mi jellemzi táplálkozásunkat a különböző évszakokban? Hogyan viselkednek a növények és az állatok különböző körülmények között?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az évszakok váltakozása. A napok és a hónapok. 1Mózes 1,14-15 Prédikátorok 3.f. Az időjárás évszakonkénti megfigyelése, lejegyzése a tanult piktogramokkal. Tanulmányi séta ősze, télen, tavasszal – a természeti változások megfigyelése, lejegyzése, megbeszélése. Őszi séta egy közeli parkban. Az évszakok váltakozása. A napok és a hónapok. A csapadék formái (eső, köd, hó). 1Mózes 2,5 A növények fényviszonyokhoz való alkalmazkodásának megfigyelése. Az állatok változó hőmérsékleti viszonyokhoz való alkalmazkodása. Az időjárás hatása az élőlények táplálkozására. Máté 6,26</p>	<p>Az élő és élettelen megkülönböztetése, jellemző tulajdonságok keresése, csoportosításuk.</p> <p>Az élet Isten ajándéka. Az ember társ a teremtmények világában. Felelős értük – ez Isten parancsa. Prédikátorok könyve, 1 Mózes 1,27-29 Római levél 6,23</p> <p>Az évszakokra jellemző időjárás megfigyelése. Időjárási napló készítése. Lejegyzés a megismert piktogramokkal.</p> <p>Az évszakokhoz kötődő jelentősebb ünnepek, jeles napok, hagyományok (az óvodai és az otthoni tapasztalatok felelevenítése).</p> <p>Az egyházi év ünnepeinek megismerése. Máté, Márk, Lukács első fejezetei (karácsony) Márk 14,12(húsvét) Apostolok cs. (pünk.)</p> <p>A réteges öltözködés szerepének megértése, és gyakorlása a mindennapokban.</p> <p>Időjárás-előrejelzési minták alapján a megfelelő öltözködési tanácsok összeállítása. A bőr védelme.</p> <p>Az időjárás növényekre és állatokra gyakorolt hatásának megfigyelése, bizonyítása egyszerű kísérletekkel. Konkrét példák gyűjtése. Összefüggések a növények élete, fejlődése és a fényviszonyok között. A háziállatok és a vadon élő állatok életmódja közötti különbségek megláttatása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az időjárásnak megfelelő öltözködés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Versek, mesék, szólások, mondókák az évszakokról és az időjárásról.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés: évszakok ábrázolása.</p> <p><i>Matematika:</i> folyamatok lejegyzése, ábrák értelmezése</p>

Az élőlények energiaszükséglete és életmódja közötti kapcsolat. Az egészséges táplálkozás jellemzői a különböző évszakokban. A folyadékfogyasztás szerepe, minősége, aránya.	Évszakokhoz kötődő rajzos napi étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata.	
Értelmező kulcsfogalmak	Időjárás, évszakai változás, egészségvédelem.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Testünk, egészségünk		Órakeret 7+1+6
Előzetes tudás	Elemi tájékozottság a táplálékcsoportok felismerésében, megnevezésében. A testmozgás, a játék jelentősége, az óvodai napirend.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából a saját test megismerése. Az egészséges életmód elemeinek megismerése. Kulturált megjelenés, helyes napirend, az alapvető tisztálkodási és táplálkozási szokások megismerése az egészségmegőrzés érdekében.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan segíti életünket a helyesen megtervezett napirend? Példabeszédek 17,22 Hogyan, mikor, és mennyit tanulunk? Ezékiel 34,16 Mit jelentenek számunkra a tartalmas pihenő és ünnepnapok? Prédikátorok 3.f. Milyen hatással vagyunk egymásra a rendezett megjelenésünkkel?	Eletünk, egészségünk Isten ajándéka, hálaadásra, felelősségre indít. Napi- és heti rend tervezése rajzzal, a megvalósítás megbeszélése, értékelése. A helyes testtartás, és a megfelelő világítás szerepe egészségünkben. A helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások tudatosítása a mindennapi gyakorlatban. Az életkori sajátosságoknak megfelelő önállóságra törekvés. Anyag és energiatakarékosság.	<i>Hit- és erkölcsstan:</i> egészséges életmód. <i>Matematika:</i> előtte, utána, később, korábban használata. <i>Technika és életvitel:</i> a kulturált étkezés.	

<p>Milyen tisztálkodási műveleteket tudunk önállóan elvégezni? Márk 7,1 Védőnői óra Hogyan táplálkozik egészségesen egy első osztályos gyerek? Védőnői óra <i>Ismeretek:</i> Helyes időbeosztás, napirend. A rendszeres és helyes tisztálkodás. Az emberi test külső képe. Az ember fő testrészei. Érzékszerveink, és szerepük a környezetünk megismerésében. Az éhség, mint a szervezetünk jelzése. A helyes táplálkozás, a táplálékcsoportok aránya. Kulturált étkezési szokások. Megfelelő mennyiségű folyadékfogyasztás. Kézmosás, terített asztal, nyugodt körülmények, alapos rágás, étkezés utáni fogmosás, nyugodt emésztés. A megfelelő folyadék bevitel mennyisége, minősége.</p> <p>Látogatás a gyermekorvosnál, fogorvosi rendelőben.</p>	<p>Érzékszerveink Isten ajándékai. A keresztyén hit szerint a körülöttünk lévő világ Isten által teremtett világ. Zsoltárok 139,13-16</p> <p>Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása, alkalmazása. A rendszeres, nyugodt táplálkozás szerepének felismerése. Az alapvető táplálékcsoportok megismerésével a változatos táplálkozás szerepének tudatosítása. A táplálékok megfelelő csoportokba rendezése. Egészséges és egészségtelen ételek, italok felismerése, csoportosítása. Napi étrend összeállítások elemzése, és szükséges javítása. Saját napi étrend összeállítása rajzban. Az étkezéssel kapcsolatos szokások biológiai hátterének felismerése. A helyes étkezési szokások megismerése, gyakorlása, betartása. A jó ivóvíz fontossága.</p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Testrészek, érzékszervek, táplálkozási szabályok, tisztálkodási szabályok</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

Tematikai egység	Anyagok a környezetünkben	Órakeret 6+6
Előzetes tudás	Az osztályterem bútorzatának és tárgyainak megnevezése. Néhány használati tárgy anyagának megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ; a felépítés és működés kapcsolata, illetve az állandóság és változás szempontjából kapcsolat keresése az anyagok tulajdonsága, és a tárgyak funkciója között. A környezet szépítése, megbecsülése iránti igény megalapozása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mi van a szappanbuborék belsejében? Milyen a folyadékok alakja? Miből van a jégkocka? Hová tűnik a víz az edényből, ha forraljuk? Változások megfigyelése, lejegyzése, mérések. Tudnánk-e víz és levegő nélkül élni? Ismeretek: Az anyagok (tárgyak) tulajdonságai (méret, szín, forma, keménység, átlátszóság, rugalmasság, simaság-érdesség, felhasználhatóság). A szilárd anyagok tulajdonságai. A levegő és a víz tulajdonságai és jelentősége az élőlények életében. 1Mózes1,21</p>	<p>A tanteremben található tárgyak érzékszervi vizsgálata, csoportosítása különböző szempontok szerint. Kapcsolat keresése a tárgyak anyaga és felhasználása között. Egyszerű példák felsorolása. A környezetben gyakran előforduló anyagok érzékszervi vizsgálata, halmazállapot szerinti összehasonlítása. Egyszerű játékok a levegővel és a vízzel. A tapasztalatok megfogalmazása szóban, tapasztalatok lejegyzése, ábrák értelmezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szólások, versek a vízzel, levegővel, jéggel kapcsolatosan. <i>Vizuális kultúra:</i> a víz megjelenítése különböző műalkotásokban. <i>Technika életvitel és gyakorlat:</i> a vízi közlekedés <i>Ének-zene:</i> vízzel kapcsolatos dalok. <i>Testnevelés és sport:</i> téli sportok, úszás.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Anyag, tulajdonság, felhasználás.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	
Tematikai egység	Élőlények közösségei	Órakeret 6+6

Előzetes tudás	Növény, állat, virág, levél, szár.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy egyes élőlények környezeti igényei eltérőek.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Élő, vagy élettelen? Milyen élőlényekkel találkozunk a parkban? Mi terem a kertben? Milyen kapcsolatban vannak az élőlények egymással? Milyen eszközöket használunk a kert gondozásában? Milyen állatok élnek a házban, és a ház körül? <i>Ismeretek:</i></p> <p>Életjelenségek. A parkban élő néhány növény és állat felismerése, neve, életük környezeti feltételei. A szobanövények gondozása. Néhány gyümölcs és zöldségféle és kerti virág felismerése, neve. A kerti munkák során használt néhány eszköz megnevezése, funkciója. A növény részei. A növény életszakaszai. Megfigyelések, tapasztalatok lejegyzése, ábrák értelmezése. Állatok a házban, és a ház körül. A házi kedvencek gondozása.</p>	<p>Élő és élettelen megkülönböztetése tulajdonságok alapján, csoportosításuk. Egy - az iskola közelében található - jellegzetes életközösség megfigyelése, jellemzése.</p> <p>A parkok, zöld területek hatása egészségünkre. A zöldség és gyümölcsfélék jelentősége táplálkozásunkban. Rész és egész funkciója, kapcsolatának felismerése.</p> <p>A növények életében bekövetkezett változások. A növekedés-fejlődés és a gondozás közötti kölcsönhatások felfedezése. Babcsíráztatás, szobanövények ültetése, gondozása. Szerepvállalás a növények és állatok gondozásában, rendszerességre törekvés. Példab.10,4 Theszalonika 3,10</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek, mesék állatokról, növényekről.</p> <p><i>Ének-zene:</i> gyermekdalok, zeneművek növényekről, állatokról.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés. Növények és állatok ábrázolása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> állatok mozgásának utánzása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Életfeltételek, környezeti igény, sokféleség, életközösség, természetvédelem.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

szervezési- és munkaformák	
-----------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén. Az évszakos és napszakos változások felismerése és kapcsolása életmódbeli szokásokhoz. Az időjárás elemeinek ismerete, az ezzel kapcsolatos piktogramok értelmezése; az időjáráshoz illő szokások.
---	--

2. évfolyam:

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 2.

Tematikai egység	Otthontól az iskoláig	Órakeret 7+4
Előzetes tudás	Természetes hosszúságok és léptékek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Az iskolában dolgozó felnőttek munkájának megbecsülése. Léptékek felismerése, becslés mérés alkalmazása.</p> <p>A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. A természeti és társadalmi környezethez való pozitív viszony megalapozása.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan jutok el az iskolába? Hogyan működik az iskola épülete? Miért szép a lakóhelyem és környezete? Mit tehet egy második osztályos gyerek a környezete megóvásáért?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A helyi közlekedés. Közlekedési ismeretek</p>	<p>Alaprajz készítése az osztályteremről, vázlat az iskoláról. Útvonalrajz készítése a lakhely és az iskola között.</p> <p>Isten gyermekeiként biztonságban élhetünk. Ez ne legyen a hamis biztonság érzése, a veszélyhelyzeteket meg kell előzni.</p> <p>Becslés, mérés. Az iskolába jutás környezetbarát módjának megtervezése, összehasonlítása a saját gyakorlattal, következtetések levonása. Az iskola és az otthoni háztartás összehasonlítása (léptékkülönbség felismerése).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek az otthonról, a családról.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk szépítése.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> takarékoskodás önmagunk és a közösség érdekében.</p> <p>Testnevelés: kerékpáros ügyességi pálya</p>

<p>Energiaforrások a háztartásban. A fűtés lehetséges módjai. Az iskola épületének működése (fűtés, világítás, vízszolgáltatás, szellőztetés). Az épületek karbantartásával, állagmegőrzésével kapcsolatos munkák otthon, és az iskolában. A földfelszín formakincseinek elemei (hegy, völgy, domb, síkság, folyó, patak, tó) Alaprajz, útvonalrajz.</p>	<p>Ötletek gyűjtése az energiatakarékosságra otthon, és az iskolában. A megvalósítás módjának megbeszélése (rendszeresség, mindenkinek be kell tartania). Az energiatakarékosság környezetvédelmi és anyagi jelentőségének beláttatása. 1Theszalonika 5,21 Az épületek és berendezéseik felelős használata az állagmegőrzés szempontjából. Kapcsolat a használat intenzitása, a kopás, állagromlás – és a karbantartási munkálatok szükségessége, gyakorisága között. Alaprajz készítése a saját tanteremről és szobáról. Egyszerű útvonalrajz készítése az otthontól az iskoláig. A földfelszín formakincseinek megnevezése a lakóhelyen és környékén. A földfelszín formakincseinek elemei a lakóhelyen.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> táj ábrázolása.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>alaprajz, lépték, energiatakarékosság, felelősség</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Élőlények közösségei</p>	<p>Órakeret 9+1+9</p>
--------------------------------	------------------------------------	---

<p>Előzetes tudás</p>	<p>fa, bokor, gyökérzet, virág, levél, szár, állatkert</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatának megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. Mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. Életjelenségek felismerése növényeken, állatokon, saját testen. Belső érzelmi alapokon nyugvó, környezet érzékenység megalapozása.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Tarthatnánk-e oroszlánt hobbiállatként? Mi a különbség és a hasonlóság a mesebeli erdő, és az igazi erdő között? Kirándulás egy lakóhely közeli erdőbe. <i>Ismeretek:</i></p> <p>Életjelenségek, életfeltételek. Egyes növény és állatfajok igényei. Állatkert, vadspark. Élőhely (erdő). Életközösség. Növények. Fa, cserje, lágyszárú, faszárú növények. Lombhullatók, örökzöldek. Állatok. Veszélyeztetett fajok. Táplálkozási kölcsönhatások: ragadozók, növényevők. Ízeltlábúak, madarak, emlősök. Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő. Összefüggés az élőlények energiaszükséglete és életmódja között. Természetvédelem.</p>	<p>Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása (sokféleség, változatosság, mintázatok alapján). Az állatkertek természetmegőrző szerepének felismertetése (kipusztulóban lévő fajok védelme). Az állatokhoz való helyes viszonyulás kérdésénél elgondolkodtató: a teremtés történetben az ember és a szárazföldi állat teremtéséről egy napon esik szó. Az ember különleges helyzete különleges felelősség ! Bemutató, információkra alapozott felfedezési lehetőség nyújtása. Annak magyarázata, hogy miért nem egyszerű az állatok állatkertben való tartása. Felelősségérzet felkeltése a természettel kapcsolatban. A környezet ártalmas hatásai, az emberi felelőtlenység következménye. 1Mózes1,26-29 Az iskola közelében található természetes életközösség (erdő) megfigyelése, jellemzése. Készülődés lélekben, az erdőjárás szabályainak betartása. Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok felismertetése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek növényekről, állatokról, állatmesék, szólások, találós kérdések. <i>Ének-zene:</i> állatokról és növényekről szóló dalok. <i>Vizuális kultúra:</i> állat- és növényábrázolás művészetekben, állatok formázása. <i>Hit-és erkölcsstan:</i> természetvédelem.</p>

	<p>Lágy szár, fás szár közötti különbségek felfedezése tapasztalati úton.</p> <p>Állatok táplálkozás szerinti csoportosítása: ragadozók, növényevők; ízeltlábúak, madarak, emlősök.</p> <p>Egyed, csoport, életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben.</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	Életközösség, életfeltétel, sokféleség, természetvédelem, környezeti igény, táplálkozási kapcsolat.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Testünk, egészségünk	Órakeret 8+1+9
Előzetes tudás	Napszakok, évszakok, egészséges életmód.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából a saját test megismerése. Az egészségtudatos táplálkozási szokások kialakítása a minőségi és mennyiségi szempontok figyelembevételével. Törekvés az egészséges életmód megismert elemeinek betartására. Annak felismerése, hogy számos szokásnak biológiai alapja, magyarázata van. Magatartás és lelki egészség szempontjából az önismeret alapozása. Az egészség értékének tudatosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, ismeretek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mennyit változtunk első osztályos korunkhoz viszonyítva (magasság, testtömeg, tudás, ügyesség)? Mi a különbség a felnőttek és a gyerekek testméretei között? Miből mennyit együnk?</p>	<p>Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése a természetben és az ember életében, a test működésében. Példák gyűjtése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra, légzésszámra.</p> <p>Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülők és más felnőtt testméreteinek mérése. Adatok</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az étkezéssel kapcsolatos alapvető illemszabályok olvasása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> főzés, ételkészítés; az ételek tárolási módja; egészséges táplálkozás.</p>

<p>Milyen feldolgozási eljárással őrzik meg leginkább az élelmiszerek értékes anyagaikat? Mennyi ideig tárolhatók a különböző ételek? <i>Ismeret:</i></p> <p>Életműködéseinkhez energiára van szükségünk, amelyeket az elfogyasztott élelmiszerekben lévő tápanyagok biztosítanak. A leggyakoribb élelmiszerek energiatartalma (alacsony, magas), a tápanyagok fajtái (fehérje, zsír, szénhidrát). Táplálékpiramis. Mértékletesség. Az ideális testsúly jelentősége. Az elhízás és az alultápláltság veszélyei. Hiánybetegségek. Szent-Györgyi Albert szerepe a C vitamin előállításában. Alapvető konyhai műveletek: aprítás, melegítés, hűtés, fagyasztás, szárítás, forralás. A konyhai higiénés szabályok. A maradék étellel kapcsolatos higiénés szabályok. Az ételmérgezés okai és következményei. Önismeret.</p>	<p>összehasonlítása, viszonyítása. Élelmiszerfajták csoportosítása energiatartalmuk (magas, alacsony), illetve tápanyagtartalmuk alapján. A gondviselő Isten ajándéka teszi lehetővé az életet – táplálkozást. Máté 6,25-33 Lukács12,22-32 „Hajtson a föld gyenge, maghozó növényt, gyümölcsfát....” ÍMózes I=teremtés Egy saját heti étrend elemzése társak segítségével. Kritika megfogalmazása. Az étkezéssel kapcsolatos jó és rossz szokások gyűjtése, felismerése (rendszeratlenség egyoldalúság, pazarlás). A hiánybetegségek következményei. Egy hagyományos egyszerű helyi étel elkészítése. Az ételkészítés folyamatának megfigyelése, megfelelő higiénés szabályok alkalmazása. Az ételek romlandóság szerinti sorba rendezése, tárolásuk szabályai. Tervezés: milyen elemzősiát és italt vigyünk magunkkal egy kirándulásra télen és nyáron. Az ételmérgezés tüneteinek felismerése, tennivalók, lehetséges következmények. Saját külső és belső tulajdonságok feltérképezése segítséggel. Istentől kapott szeretet, a felebarát szeretetre indít.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ételekről, étkezéssel kapcsolatos dalok. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés: gyümölcsök festése, formázása.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Egészségtudatos magatartás, táplálkozási piramis, élelmiszer-higiéné.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások,</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham</p>	

módszerek, szervezési- és munkaformák	frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka
--	---

Tematikai egység	Az anyagok tulajdonságai	Órakeret 8+9
Előzetes tudás	A környezetünkben előforduló leggyakoribb anyagfajták felismerése, megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ; a felépítés és működés kapcsolata. Kapcsolat keresése az anyagok tulajdonsága és a felhasználása között. Összefüggések keresése az égés feltételei, és a tűzoltás szabályai között. Az anyagok gazdaságos felhasználása a háztartásban.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért csak szülői felügyelet mellett lehet használni egy második osztályos gyereknek a gyertyát és a csillagszórót? Milyen anyagból készült tárgyak jelentenek a legnagyobb veszélyt a környezetünkben tűz esetén? Mit kell tenni tűz esetén?</p> <p>Miért mérik kilóra az almát, literre a tejet, dekára a paprikát? Csak a folyadékok önthetők? Önthető-e a kristálycukor, a liszt, a zsemlemorzsa? Hogyan oldódnak az anyagok? Miért eltérő az anyagok oldhatósága a különböző oldószerekben? Mi alakítja az időjárást?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Természetes és mesterséges anyagok a környezetben található tárgyakban. Az égés folyamata (égési feltételek, égéstermékek,</p>	<p>Isten által teremtett világ sokféleségében az Isten mindenhatóságának érzetése.</p> <p>A környezetben található természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése és csoportosítása.</p> <p>A környezetben lévő tárgyak csoportosítása: tűzveszélyes (gyúlékony), éghető, éghetetlen.</p> <p>Az égés feltételeinek megállapítása kísérlettel.</p> <p>Mindkét igazság bizonyítása: az égéshez melegítés kell, az égést melegítésre lehet felhasználni. Kapcsolat keresése az égés feltétele és a tűzoltás között. Felkészülés a vészhelyzetre.</p> <p>A tanterem elhagyása az iskola tűzriadó terve szerint.</p> <p>Annak felismerése, hogy a gyors, fegyelmezett cselekvés életet menthet.</p> <p>A tűzoltók munkájának megbecsülése.</p> <p>Különböző anyagok összehasonlítása halmazállapotuk szerint.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> versek, mesék, szólások, közmondások találós kérdések a vízzel, jéggel kapcsolatosan.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés: nyári zápor, téli táj, korecsolyázás.</p> <p><i>Matematika:</i> Mérések, mértékegységek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a tűzzel, vízzel kapcsolatos dalok.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> a testi épség védelme.</p>

<p>éghető és éghetetlen anyagok).</p> <p>Az égési folyamatokat kísérő energiaváltozások.</p> <p>Éghető anyagok a környezetünkben.</p> <p>A gyufa használata (Irinyi János, a gyufa feltalálója).</p> <p>Tűzvédelem, a tűzoltás alapelvei, eszközei.</p> <p>2Mózes22,5</p> <p>Halmazállapotok: a légnemű anyagok (gázok) kitöltik a rendelkezésre álló teret; a folyadékok alakja változatlan, de felveszik az edény alakját; a szilárd anyagok megtartják formájukat.</p> <p>Az önthatóság nem jelenti önmagában azt, hogy egy anyag folyékony halmazállapotú.</p> <p>Az anyagok mérhető tulajdonságai:</p> <p>Térfogat és tömegmérés, kifejezés a matematika órán tanult mértékegységekkel (deciliter, liter, kilogramm, dekagramm).</p> <p>A víz halmazállapot-változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás). A halmazállapot változások kapcsolata a hőmérséklet változásával.</p> <p>Oldat. Vízben való oldhatóság. A melegítés és hűtés a mindennapi gyakorlatban.</p> <p>Az időjárás elemei. Celsius skála, hőmérséklet. A csapadék formái, és halmazállapotuk.</p>	<p>Különböző halmazállapotú anyagok érzékszervi vizsgálata. A tapasztalatok megfogalmazása szóban.</p> <p>Tömeg és űrmértékek mennyiségének leolvasása különböző élelmiszeripari termékekről.</p> <p>Kapcsolat keresése a víz halmazállapot- változásai és köznapi alkalmazása között (például hűtés jégkockával, melegítés gőzzel).</p> <p>Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a természetben és a háztartásban.</p> <p>Különböző anyagok viselkedésének megfigyelése vízben. Oldatok készítése. Az anyagok csoportosítása vízben való oldhatóság szerint.</p> <p>A meleg és hideg vízben való oldódás összehasonlítása.</p> <p>Folyadékok hőmérsékletének mérése.</p> <p>Felelősség megláttatása a meteorológusok munkája kapcsán.</p> <p>Az időjárással kapcsolatos mérések pontosságának jelentősége.</p> <p>A levegő hőmérsékletének mérése.</p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Halmazállapot, halmazállapot változás, térfogatmérés, tömegmérés, oldódás.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások,</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham</p>	

módszerek, szervezési- és munkaformák	frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka
--	---

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>Az emberi test nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése. Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása.</p> <p>Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása.</p> <p>Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése.</p> <p>Használati tárgyak és gyakori, a közvetlen környezetben előforduló anyagok csoportosítása tulajdonságaik szerint, kapcsolat felismerése az anyagi tulajdonságok és a felhasználás között. Mesterséges és természetes anyagok megkülönböztetése. A halmazállapotok felismerése.</p> <p>Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése. Az eredmények megfogalmazása, ábrázolása. Ok-okozati összefüggések keresésének igénye a tapasztalatok magyarázatára.</p>
---	---

3. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 2.

Tematikai egység	A mezőn		Órakeret 6+5
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása, a haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Milyen növények és állatok élnek a mezőn? Hogyan kerül a kenyér az asztalra?</p> <p>Ismeretek: A mező (szántóföld - rét - legelő). Néhány jellemző vadon élő és termesztett növény felismerése, hasznosítása . Hazai vadon élő állatok (rókalepke, kárász, csuka, mezei pocok, mezei nyúl, fácán,).</p>	<p>Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőlények csoportosítása: növények, állatok (ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).</p> <p>Néhány jellegzetes állatnyom tanulmányozása, lerajzolása. Életnyomok gyűjtése a terepi látogatás során. Állatnyomok megismerése. Az emberi beavatkozás hatásának felismertetése, az ember természet átalakító</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: a kenyérrel kapcsolatos mesék, szólások, közmondások.</p> <p>Vizuális kultúra: életközösség megjelenítése.</p> <p>Ének-zene: az élőlényekkel, a kenyérsütéssel kapcsolatos dalok.</p>	

<p>Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő.</p> <p>Kenyérsütés: búza, liszt, és kenyér példáján a nyersanyag, termék, késztermék fogalma, a rostálás, szítálás, az őrlés, a kelesztés és a dagasztás folyamata.</p> <p>Pékség, cukrászat látogatás. Mézeskalács készítés.</p> <p>Az üzletekben kapható kenyerek és adalékok szerepe. Kenyérsütés házilag. Kapcsolódás az új kenyér ünnepéhez, a kenyérral kapcsolatos hagyományok.</p>	<p>tevékenységének következményei.</p> <p>Példák gyűjtése kenyérfajtákra, összehasonlításuk különböző szempontok szerint. A kenyérsütés példáján a természet tiszteletének felismerése a hagyományos életmód egyszerű cselekvéseiben.</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: gyártási folyamat; alapanyag, nyersanyag, késztermék.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Életközösség, növényi szerv, életciklus, napenergia, kenyérsütés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Megtart, ha megtartod	Órakeret 6+6
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hagyományos életmód, és a helyi tudás jelentőségének megláttatása a környezet és fenntarthatóságához kötődően.</p> <p>A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése.</p> <p>Az ember-természet kapcsolat mint rendszer értelmezése konkrét példák segítségével.</p> <p>A tapasztalati tudás értékelése.</p> <p>A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismerése.</p> <p>A környezettudatos életvitel megalapozása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony).</p>	<p>Élőhely, testfelépítés, életmód kapcsolata.</p> <p>Kalendárium készítése, jeles napok, és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: többjelentésű szavak: a fok szó jelentései.</p>

<p>Miért szükséges ápolni hagyományainkat? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől? Miért fontos a természetvédelem?</p> <p>Ismeretek: A hazai vizek, vízpartok néhány jellemző élőlénye. Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet váltoásaival. A lakóhely hagyományai. Múzeumlátogatás, múzeumi óra. A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása az ártéri fokgazdálkodás példáján. Haszonállatok: mézelő méh, szürkemarha, mangalica, racka. Ártéri gyümölcsstermesztés (alma, meggy), őshonos ártéri szőlészet. Vadon élő állatok: kárász, csuka, nemes kócsag, fehér gólya, seregély, rókalepke, feketerigó. Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta. A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete. A folyószabályozás hatása és a vizek védelme. Az „élő” világ hozzásimul a természethez. Az ember sem tehetné ezt másképp.</p>	<p>Példák keresése arra, hogyan látták el az ártéri gazdálkodásból élő emberek táplálék igényüket (növények, tenyésztett állatok, halászat, vadászat). Hogyan készítették és tartósították ételeiket, melyek voltak a használati tárgyaik anyagai. Hogyan éltek együtt a természettel, hogy hosszútávon biztosítani tudják megélhetésüket. Néhány anyag feldolgozása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövénytisztítás). Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a legmegfelelőbb megoldásokat. A körültekintő, természetbarát emberi beavatkozások jelentőségének felismerése. A vízvédelem szerepének belátása. Az iskolához legközelebb található nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő feladatának megértése. A természetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatának felismerése. Az élő természet alapismeretei: Isten minden teremtményét szereti. „Krisztus az egész világért jött.” János 3,16. A teremtmények „méltóságának” óvása.</p>	<p>Ének-zene: népdalok.</p> <p>Vizuális kultúra: népművészet.</p> <p>Hit-és erkölcsstan: a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége.</p> <p>Matematika: rész-egész kapcsolat.</p> <p>Technika életvitel és gyakorlat: a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása; élelmiszerek tartósítása.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Fenntarthatóság, fokgazdálkodás, természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

Tematikai egység	Egészség, betegség		Órakeret 7+6
Előzetes tudás	Testrészek, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségtünetek felismerésének képessége. A kezdeményezőképeség fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése. Az egészség értékének tudatosítása.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért betegedhetünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket? Melyek a betegség jelei? Mitől függ a gyógyulás? Mi a teendő baleset esetén?</p> <p>Ismeretek: Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség). Védőnői óra, látogatás a gyermekorvosnál, fogorvosnál A munka és a pihenés helyes ritmusa. A nyugalom napján Isten jelenlétével ajándékozza meg a világot. Hétköznap – vasárnap nem lehet szétszakítani. Egymásért vannak. A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei. Testhőmérséklet, láz mérése. A betegség okai: fertőzés, örökletes betegség, életmód. A gyógyítás. A háziorvos és a kórház feladatai. A gyógyszerész. A védőoltások szerepe. Isten szeretett minket, a felebaráti szeretet válasz Isten szeretetére. Isten</p>	<p>Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. Példák gyűjtése aktív és passzív pihenésre. A betegségtünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül. A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása. Az egészségügyi dolgozók munkájának elismerése, tisztelete. Szabályok betartása, viselkedéskultúra az egyes egészségügyi intézményekben. A betegség megelőzés fontosságának felismerése. a mentők munkájának értékelése, tisztelete. Teendők és a segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testmozgás szerepe.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szólások, közmondások, mesék az egészséggel és a betegséggel kapcsolatban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a betegség tünetei, teendők betegség esetén.</p>	

dicsérete = felebarát szeretete.		
Értelmező kulcsfogalmak	Egészségmegtartás, betegség, gyógyítás, gyógyulás, baleset, fogyatékkal élő emberek.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Az a szép, akinek a szeme kék?		Órakeret 4+2+2
Előzetes tudás	Testrészek, emberi tulajdonságok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Az öröklődés szerepének felismertetése példákon keresztül. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért látunk valakit szépnek? Csak a szupermodellek lehetnek szépek?</p> <p>Ismeretek: Emberábrázolás a művészetben. Különböző korok szépségideáljai. Külső és belső tulajdonságok. Szerzett és öröklött tulajdonságok. Az ápolt külső szebbé tesz: a testápolás módjai: (tisztálkodás, haj, köröm, bőr és fogápolás). A divat és a testápolás kapcsolata. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű emberek. Rendhagyó foglalkozás sérült gyerekekkel.</p>	<p>Példák, illusztrációk gyűjtése különböző korok, kultúrák szépségideáljaira. Annak felismerése, hogy nem minden szépségideál vagy divat hat pozitívan egészségünkre.. Egyes szokások kifejezetten károsak (túsarkú cipő, fűző, stb.) Az emberek közötti testi különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Az öröklött tulajdonságok megértése példák alapján, csoportosításuk. A helyes és rendszeres testápolási szokások megismerése, gyakorlása. Annak felismerése, hogy a divat nem mindig az egészséges testápolási szokásokat közvetíti. Gyakran felesleges, vagy káros szokásokat is erőltethet. Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> portré, és karikatúra.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> pozitív és negatív testi tulajdonságot megéneklő népdalok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a testápolás módjai, egészséges életmód.</p>	

Istentől kapott szeretet, a felebarát szeretetre indít.	mozgásszervi fogyatékkal élők életéről. A fogyatékkal élők elfogadása, segítése.	
Értelmező kulcsfogalmak	Testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Merre megy a hajó?		Órakeret 5+4
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából a mágnesesség szerepének felismerése és kölcsönhatásként való értelmezése; hang - és fényjelenségek tanulmányozása. Az állandóság és változás megfigyelése saját vizsgálatok értelmezésén keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan talál vissza a fecske tavasszal, az ősszel elhagyott fészkére? Hogyan tájékozódta a hajósok régen, és hogyan tájékozódna ma? Miért színes a szivárvány? Miért lehet szomjan halni a tengeren? Ismeretek: Tájékozódás csillagképek alapján. A Göncölszekér legendája. Tájékozódás iránytűvel: a Föld mágneses tere, a mágneses vonzás, taszítás.	Példák keresése az állatok tájékozódására. A Göncölszekér csillagkép felismerése. Rajz készítése szabadon választott csillagképről. A csillagkép nevével kapcsolatos gyűjtőmunka végzése. Vizsgálatok a mágnesességgel kapcsolatban (vonzás, taszítás, kölcsönösség felismerése.) Az iránytű működésének értelmezése. Annak megértése, miért jelentett az iránytű feltalálása hatalmas segítséget a hajósoknak. Konkrét jelenségek (rezgő húrok, megütött vizespohár, rezgő vonalzó stb.) vizsgálatán keresztül annak	Magyar nyelv és irodalom: csillagképekhez kötődő mítoszok, legendák, a hajózással kapcsolatos ismeretterjesztő szövegek, kalandos olvasmányok. Vizuális kultúra: képek a vizekről hajókról. Ének-zene: A hangszerek hangja, hangmagasság; a hajózáshoz kapcsolódó dalok.	

<p>Példák hang- és fényjelenségekre. Keverékek és oldatok. Megfordítható (fagyás-olvadás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés). Körfolyamat: a víz körforgása a természetben. Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez viszonyítva.</p>	<p>megtapasztalása, hogy a hangot a levegő rezgésén keresztül érzékeljük. Fénytörés és szóródás vizsgálatán keresztül annak felismerése, hogy a fehér fény különböző színek keveréke. Példák gyűjtése a környezetből keverékekre, oldatokra. A sós vízzel végzett kísérletek során annak megtapasztalása, miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz. A víz körforgásának folyamata során a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése. A víz üzenete Isten szeretetéről, az élet lehetősége Annak felismerése, hogy a vizek tisztaságának védelme, és a vízzel való takarékoság a földi élet jövőjét biztosítja.</p>	<p>Matematika: Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; a tájékozódást segítő viszonyok megismerése. Számok, mértékegységek.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Tájékozódás, kölcsönhatás, a víz körforgása.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Tájékozódás a tágabb térben (A lakóhely)</p>	<p>Órakeret 4+6</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Melyik országban, megyében élek? Hol helyezkedik el lakóhelyem Magyarország térképén? Miért szeretek itt élni? Mit tehetünk lakóhelyünk szépítéséért, környezetének védelméért?</p> <p>Ismeretek:</p> <p>Alaprajz, nagyítás, kicsinyítés. A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombtság, alföld, tó, folyam, folyó, patak, tenger). A lakóhely természeti környezete. A környező világra igaz: „és látta Isten, hogy jó.....” Az ember kötelessége vigyázni rá, s Isten akarata szerint művelni. Lakóhelyünk és lakókörnyezetünk néhány jellemző természeti és kulturális nevezetessége. A lakóhely történetének néhány fontosabb eseménye. Közlekedés, tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.</p>	<p>A felszínformák megfigyelése a lakókörnyezetben, filmen, képeken, kialakításuk terepasztalon. A lakóhely felszínformái, és kialakításuk terepasztalon. a fő világtájak megnevezése, és elhelyezése a térkép vázlaton, térképen. Tájékozódás a közvetlen környezetben iránytű segítségével. A fő világtájak meghatározása. Saját település elhelyezkedésének meghatározása hazánk térképén, bejelölése a térkép vázlaton. Közös bemutató készítése a lakóhely kulturális és természeti értékeiről. A természeti és mesterséges fogalompár alkalmazása a lakóhely értékeinek leírásában.</p>	<p>Technika életvitel és gyakorlat: közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.</p> <p>Matematika: Síkbeli tájékozódás. Távolságok, nagyságrendek becslése, mérése.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: A lakóhelyhez és környezetéhez kötődő irodalmi alkotások.</p> <p>Ének-zene: A lakóhelyhez kötődő népdalok.</p> <p>Vizuális kultúra: nemzeti szimbólumaink.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Távolságbecslés, térkép, Magyarország, település, közlekedési eszköz, tömegközlekedés.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére.</p>	

	<p>Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben.</p> <p>Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására.</p> <p>A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példákkal.</p> <p>A hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében.</p> <p>Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak bemutatása. Az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint.</p> <p>Egy természetes életközösség bemutatása.</p> <p>Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete.</p> <p>A lakóhely elhelyezkedése Magyarország térképén, néhány jelentős kulturális és természeti értékének és hagyományának ismerete.</p> <p>Informatikai és kommunikációs eszközök irányított használata az információkeresésben, és a problémák megoldásában.</p>
--	--

4. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 2.

Tematikai egység	A kertben	Órakeret 6+2
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása, a haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mít érdemes vásárolni a piacon? Séta a piacra, irányított megfigyelés. Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés? Mitől növekszik a növény?</p> <p>Ismeretek: A Nap, mint energiaforrás. A napsugárzás hatása az élővilágra. Gombák, növények, állatok. Zöldségek, gyümölcsök. A növény részei (gyökérzet,</p>	<p>Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhely élőlényeinek csoportosítása (gomba, növény, állat, zöldség, gyümölcs). Látogatás a piacon, a tanyán, vagy a kertben. Az idényzöldségek, idénygyümölcsök felismerése, csoportosítása aszerint, hogy mely ehető növényi részt fogyasztjuk. Példák keresése magra, termésre. Naptár készítése az idénygyümölcsökről és idényzöldségekről. A növények fejlődésének</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: Versek zöldségekről, gyümölcsökről.</p> <p>Vizuális kultúra: életközösségek (kert) megjelenítése; zöldség-és gyümölcsescsendéletek.</p> <p>Ének-zene: az élőlényekkel kapcsolatos dalok.</p>

szár, levél virág, termés). A mag. Ehető növényi részek. Életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés. Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacsa). Lebomlás, komposztálás, rothadás.	megfigyelése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, hogy mely életszakaszban voltak. Lebomlás vizsgálata. A komposztálás szerepének felismerése. Szerves hulladékok csoportosítása komposztálhatóságuk szerint. Összefüggések felismertetése a növénytermesztés módja, és az egészséges táplálkozás között.	Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges táplálkozás.
Értelmező kulcsfogalmak	Életközösség, növényi szerv, élekciklus, napenergia, kenyérsütés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Mennyi időnk van?		Órakeret 5+3
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése. A felépítés és működés, illetve a környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap, a Hold kapcsolatának felismertetése. A tudomány, a technika fejlődésének felismertetése példák alapján, a találmányok jelentőségének megláttatása a távcső példáján.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért épp 24 órából áll egy nap? Mióta használnak órát az emberek? Hogyan mérték az időt régen, és hogyan mérhetjük ma? <i>Ismeretek:</i>	Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése. Időmérő eszközök csoportosítása pontosság, használhatóság, esztétikum szerint). Annak felismerése, leírása, hogy ilyen jelei vannak az idő múlásának az emberi	Magyar nyelv és irodalom: szólások, közmondások, találós kérdések, metaforák, hasonlatok az idővel kapcsolatosan.	

<p>Az idő mérése. Az időmérés alkalmi és szabványegységei. Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban. Emberi életszakaszok. Születés és halál. A Föld mozgásai. Föld, Nap, Hold. A holdfázisok képének megismerése. A távcső, mint a távoli objektumok megfigyelésének eszköze.</p>	<p>egyedfejlődés egyes szakaszaiban? A születéssel, gyermekvárással, elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése. A Föld mozgásának modellezése elképzelés alapján (forgás, Nap körüli keringés). Annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal és éjszaka. Az időzónák megsejtése. Kapcsolat keresése a Föld mozgásai, és a naptár elemei között. Képek gyűjtése, csoportos tábló készítése az égitestek szépségének szemléltetésére. Az egyes holdfázisok rajzolása, elhelyezése a naptárban, a ciklikus ritmus felismerése. Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak. A távcső működésének vizsgálata. Konkrét példák alapján annak megértése, miért jelentett a távcső felfedezése hatalmas mérföldkövet a tudomány fejlődésében.</p>	<p>Vizuális kultúra: Az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása. Ének-zene: ütem, ritmus, metronóm. Matematika: folyamat mozzanatainak időbeni elrendezése; időrend kezelése.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Időmérés, égitest, naptár.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Miért érdemes takarékoskodni?</p>	<p>Órakeret 5+2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hőmérséklet, az anyagok tulajdonságai.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések készenléti üzemmódban? Miért szükséges a hagyományos izzókat energiatakarékos izzókra cserélni? Mi minden készülhet a környezetünkben papírból? Készíthetünk-e otthon is papírt?</p> <p>Ismeretek: A hőátadás. A háztartási gépek, eszközök, és készülékek energiatakarékosága. Az elektromos készülékek üzemeltetése a hőtermelés miatt veszteséggel is jár. A megújuló és nem megújuló energiaforrások. A papír szerepe mindennapi életünkben. A papírgyártás: az ipari gyártás vázlata (a termék előállítása: nyersanyag, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat). Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból. A papír mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.</p>	<p>Megfigyelések, vizsgálatok a hő terjedésével kapcsolatban. A megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése konkrét példák alapján. A világra nem csupán úgy kell tekintenünk, mint amit szüleinktől örököltünk, hanem mint amit kölcsönkaptunk utódainktól. Az ember műveli és ugyanakkor őrzi a rábízott világot. Felelős érte. Az ember hatalma csak addig terjedhet, amíg megéli ezt a felelősséget. „Boldogok a szelídek, mert ők örökségül bírják a földet.” Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése. Ismerkedés a papír történetével. Merített papír készítése. A papírgyártás, a papírkészítés példáján a házi és ipari előállítás különbségeinek megfigyelése. Az újrahasznosítás, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján a tudatos fogyasztói magatartás szerepének felismerése. Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző</p>	<p>Vizuális kultúra: műveletek különféle papírfajtákkal (ragasztás, kasírozás, kollázs), papírmásé.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: gyártási folyamatok.</p> <p>Hit-és erkölcstan: egyéni felelősség kérdése.</p> <p>Matematika: halmazok.</p>

	szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló). Múzeumlátogatás után beszámoló a szerzett tapasztalatokról előre megadott vagy választott szempontok alapján (szóban, írásban, vagy rajzban).	
Értelmező kulcsfogalmak	Papírgyártás, újrahasznosítás, energiaforrás, energiatakarékosság.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, vitamódzerek, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka	

Tematikai egység	Vágtat, mint a paripa		Órakeret 4+1
Előzetes tudás	Testrészek		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgás-szervrendszer működésének alapvető megértése.</p> <p>A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján.</p> <p>Az egészségünket védő és károsító szokások felismertetése.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</p> <p>Miért vágtat sebesen a paripa? Kiből lesz a jó rövidtávfutó? Kiből lesz a jó hosszútávfutó? Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat?</p> <p>Ismeretek:</p>	<p>Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérletekkel: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából. Változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya).</p>	<p>Vizuális kultúra: a mozgás megjelenítése a művészetekben, mozgókép készítése.</p> <p>Ének-zene: népdalok, zeneművek a ló és az ember kapcsolatáról; a ritmus és a mozgás kapcsolata (tánc).</p> <p>Testnevelés és sport: a rendszeres testmozgás az</p>	

<p>A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés). A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság gyorsaság, ügyesség. Az edzés és a bemelegítés. A testalkatnak, testi adottságoknak megfelelő mozgásformák. A tánc, mint mozgás. A mozgás, mint aktív pihenési forma. A mozgásszegény életmód veszélyei. A ló leírása: testfelépítés, életmód, alkalmazkodás a környezethez. A ló mozgása: ügetés, poroszkálás, vágta.</p> <p>Az egészségünket védő és károsító szokások.</p>	<p>Példák gyűjtése mozgással kapcsolatos rekordokra. A rendszeres testmozgás jelentőségének felismerése. Esettanulmányok, példák feldolgozása arról, hogy a rendszeres testmozgás hogyan fejleszti az akaraterőt, állóképességet, ügyességet. A bemelegítés fontosságának és a fokozatosság betartásának belátása az edzés során. Lehetőségek keresése a lakóhelyen a rendszeres testmozgás gyakorlására. A kapcsolat felismerése a ló testfelépítése és életmódja, illetve természetes környezete között. Annak magyarázata, miért elterjedt haszonállat a ló. Példák keresése a ló és az ember kapcsolatára. A ló mozgásának megfigyelése, és különböző mozgásformáinak összehasonlítása. A már megismert egészségünket védő szokások összegyűjtése képekben, tablókészítés. A dohányzás, az alkohol, a drog fogyasztás káros hatásának megértetése példákkal.</p>	<p>edzés, a bemelegítés; világcsúcsok, nemzeti rekordok különböző sportágakban, lovassportok.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: a mozgás leírására szolgáló rokon értelmű szavak, hasonlatok a mozgás kifejezésére; mozgás, illetve a ló mozgásának megjelenítése irodalmi alkotásokban, mondókákban.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: életmód, egészséges testmozgás.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Mozgásszerv, mozgásforma.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Önismeret és viselkedés</p>	<p>Órakeret 5+1</p>
--------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------

Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önismeret és önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval.</p> <p>A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Igaz-e, hogy „ugató kutya nem harap?” Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között? Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből? Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket? Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat?</p> <p>Ismeretek: Kommunikáció az állatvilágban: a kutya tájékozódása, területvédő és behódoló magatartása. Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Mosoly, fintor, bólintás, hunyorítás, testtartás szerepe. Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben. „Nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a Krisztusnak tagja?” I. Kor 6,15. Példák a helyes és helytelen viselkedésre. Együttélés a családban. Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>	<p>A kutya magatartásának megfigyelésével példák vizsgálata az állati kommunikációra.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek keresése az állati és az emberi kommunikáció között.</p> <p>Az emberi kommunikáció elemeinek vizsgálata filmrészletek, fotók segítségével. A mimika és a testtartás szerepének jellemzése egy-egy példán.</p> <p>A megállapítások kipróbálása, ellenőrzése szerepjátékkal.</p> <p>Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben.</p> <p>Helyzetgyakorlatok elemzése. Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése.</p> <p>Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: szólások, közmondások, metaforák az emberi és az állati viselkedéssel kapcsolatosan.</p> <p>Vizuális kultúra: arckifejezések, testbeszéd ábrázolása művészeti alkotásokon.</p> <p>Ének-zene: emberi konfliktusok megjelenése dalokban.</p> <p>Matematika: hasonlóságok és különbségek.</p> <p>Hit- és erkölcstan: emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	Kommunikáció, metakommunikáció, együttélés.	

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka
---	---

Tematikai egység	Tájékozódás a tágabb térben (Magyarország)	Órakeret 7+2+2
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, a földfelszín formakincsének elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül. A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása. A hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hol találjuk meg Magyarországot a Föld bolygón? Hogyan tervezhetünk meg egy utazást?</p> <p>Ismeretek: Magyarország helyzete: államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak, szomszédos országok. Hazaszeretet: Isten szeretetét láttassuk meg a sokszor megpróbált magyarság létén. Krisztusi szeretet a honfitárs szeretetére indít. Urunk van, akiben hitünk szerint a magyarság menedéket talál. Egyház=a választottak gyülekezete, akik hallják Isten hívását. II. Tim, 1,9. Magyarország elhelyezkedése: Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence.</p>	<p>A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az alapvető térképjelek megnevezése Magyarország térképén. A szomszédos országok felsorolása. Magyarország nagy tájegységeinek megnevezése és helyük meghatározása a térképen. Írányok, távolságok leolvasása. Kutatómunka végzése egy tájegységgel kapcsolatosan: képek, információk, történetek keresése. Térképmásolás. Néhány jellegzetes magyar nevezetesség megismerése képekről és a multimédia segítségével. Utazás tervezése a lakóhelyről az ország egy nevezetes pontjára. A látnivalók megtervezése. Térképhasználat: úti cél megkeresése, közbenső állomások felsorolása.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: Magyarország értékeinek, szépségeinek megjelenítése a szépirodalomban.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.</p> <p>Ének-zene: a tájegységekhez kötődő népdalok, zeneművek.</p> <p>Vizuális kultúra: az egyes tájegységekhez kötődő jelképek.</p>

<p>A települések infrastruktúra rendszere: nagyváros, város, falu, tanya. Külváros, kertváros, belváros. Vonzáskörzet. Magyarország nagy tájegységei. Hazánk néhány főbb természeti és kulturális nevezetessége. Közlekedés, tömegközlekedés.</p>	<p>Távolság és időtartam becslése. A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásának elemzése.</p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>Rész-egész viszony, távolságbecslés, Magyarország, település, tömegközlekedés</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés, beszélgetés, magyarázat, játék, szemléltetés, kiscsoportos munka, sorrendbe rendezés, állítások értékelése, szerepjáték, projekt, ötletroham frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanuló ismerje keresztyén hitünk alaptételét, hogy a környező világ Isten akaratából állt elő. Az embernek helye és felelőssége van a világban. Látja, hogy már gyermekként is részese lehet ennek a felelőségnek: környezetét tisztelni és megóvni. Ennek megfelelően alakítsa hétköznapi szokásait is. Adott esetekben merjen másképp élni, mint a többség.</p> <p>Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében. Az életkornak megfelelő viselkedéskultúra, önállóság és segítségnyújtás a szükséges élethelyzetekben. A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése. Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására. A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példákkal. A hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében. Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint. Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete. Magyarország elhelyezkedése a földrajzi térben, néhány jelentős kulturális és természeti értékének ismerete. Informatikai és kommunikációs eszközök irányított használata az információkeresésben és a problémák megoldásában.</p>	

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

ÉNEK – ZENE Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	2	65	7	-	72
2.	2	65	7	-	72
3.	2	65	7	-	72
4.	2	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosság-ként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Ének – zene** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

Az ének-zene órák pedagógiai szakmai eredményességét segíti az egyházi ének tantárgy tanórai és az énekkar szakköri keretekben végzett tevékenysége.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Zenei reprodukció – Éneklés	39	3	44
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tev.	7		7
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	6	1	7
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	6		6
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7	1	8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Zenei reprodukció – Éneklés	39	3	42
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tev.	6		6
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7		7
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	7		7
Zenei befogadás – Zenehallgatás	6	2	8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Zenei reprodukció – Éneklés	39	3	44
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tev.	7		7
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	6		6
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	4		4
Zenei befogadás – Zenehallgatás	9	2	11
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Zenei reprodukció – Éneklés	39	3	44
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tev.	6		6
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	7		7
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	3		3
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10	2	12

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Zenei reprodukció – Éneklés	Egyházi énekek	3
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Elmélyítésre szolgáló időkeret	1
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
Zenei befogadás – Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
	Összesen:	7

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Zenei reprodukció – Éneklés	Egyházi énekek	3
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek		
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
Zenei befogadás – Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
	Összesen:	7

3. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Zenei reprodukció – Éneklés	Egyházi énekek	3
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek		
Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
Zenei befogadás – Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
	Összesen:	7

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Zenei reprodukció – Éneklés	Egyházi énekek	3
Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek		

Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
Zenei befogadás – Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
	Összesen:	7

3. Tantárgyi bevezető

Célok és feladatok:

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az ének-zene óra elsősorban pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére való, a személyiségfejlődés szempontjából azonban rendkívül fontos az ott megszerzett ismeretanyag, műveltségtartalom is.

A keresztyén ember életében az éneklés imádság, tanítás, Isten dicséretének, a hálaadásnak és a szeretetnek kifejezése. A református iskola énekkutatásában tehát kiemelt szerepe kell, hogy legyen az Istenről és Istenhez szóló énekeknek: a zsoltároknak, dicséreteknek, istentiszteleti, ifjúsági énekeknek. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek nem csupán mellékesen vagy kikapcsolódásképp, hanem teljes örömmel és figyelemmel tudjanak rész venni az éneklésben, hogy az énekek megismerése által istentiszteleti részvételük és lelki életük egyaránt gazdagodjék. Az egyházi énekek biztos tudása elősegíti, hogy a tanulók a gyülekezetek aktív tagjaivá váljanak, a gyülekezetek zenei szolgálatában részt vegyenek.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

4. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.
- A református iskolákban kibővül ez az énekanyag a gyülekezeti énekekkel (válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből, illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz), népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumokkal, igényes populárisabb ifjúsági énekekkel, valamint a többszólamúság gyakorlására alkalmas bibliai szövegű kánonokkal (klasszikus és kortárs szerzők), és taize-i énekekkel.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés alapozza meg. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.

- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A mozgás és a zenei élmény kapcsolata lehetőséget ad a zenei jelenségek megérettetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége,

másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.

- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű szöveges memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges feladat. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kisegítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha eszköztáruk felhasználása segít a gyerekeknek átérezni a zenei jelenségeket.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stílusok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
- A református iskolák zenehallgatási anyaga kiegészül az énekeskönyv énekanyagának a zeneirodalom különböző korszakaiból származó feldolgozásaival, szemléltetve a formai és műfaji gazdagságot, stílusbeli sokszínűséget. A felsőbb osztályokban ezt kiegészíti az ének-zene órán megismert műfajok és művek mai, aktuális liturgikus és egyéb egyházi jellegű használatának felmutatása, illetve néhány

zene- és egyházzene-történeti szempontból egyaránt fontos nagyobb lélegzetű zeneművek megismertetése. Ízelítőt adunk a szórakoztató zene és az egyházzene kölcsönhatásaiból (dicsőítés különböző műfaji keretek között), s keressük a művek adott korszaktól és stílustól független értékét.

- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók minél több sikerélményhez juttatása, mely játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül öt kiemelten fontos: az erkölcsi (hitbeli) nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete); állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

- Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és

lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.

- Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.
- Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
- A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

Az ének-zene tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjék, azok fejlesztésében részt vegyen. Az erkölcsi nevelés a keresztyén értékrend felmutatásában, annak megismerésére való buzdításban, elfogadására való ösztönzésben jelenik meg. Az egyházi ének tanít, int, nevel. Teszi ezt elsősorban az egyes énekek szövege és a hozzá szervesen kapcsolódó bibliai történetekben, egyháztörténeti eseményekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolópontokra való rámutatás által. A tantárgy órája a vallási és nemzeti ünnepekre való készülés fontos terepe, s mint ilyen nem csupán nemzeti öntudatra, hanem európai azonosságtudatra is nevel. Népzeneink, református énekkincsünk, az órákon tanult műzenei szemelvények történeti, irodalmi és zenei szempontból is kapcsolnak a nemzeti és az európai értékekhez egyaránt. Az énekek tartalma (pl. más népek dalai, énekes imádság), de maga a közös éneklés gyakorlati megvalósítása közelebb visz az egymás iránti elfogadás és felelősségvállalás sokszor nehezen megélhető valóságához. Az énekekből helyes önismeretet és helyes istenismeretet is tanulhatnak diákjaink. Az elméleti jellegű feladatok széles terepet kínálnak a digitális kompetencia fejlesztésére (anyaggyűjtés, projektfeladatok megvalósítása). A tantárgy folyamatosan törekszik annak a látásmódnak a fejlesztésére, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges, s kötelessége a teremtett világot őrizni és védeni.

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák

Az ének-zene tantárgy jellegénél fogva nagy általánosságban a hagyományos módszereket részesíti előnyben, de az énekek megtanításának bizonyos fázisainál, illetve bizonyos anyagrészek feldolgozásánál nem ritkán eltérünk tőle. Többnyire egy teljes osztály, *frontális osztálymunka* keretében tanulja az énekeket, melyet a *tanári magyarázat* segít. Már ebben a fázisban lehetőség van a *differenciált csoportmunkára*, mikor kiemeljük azokat a tanulókat, akik már máshonnan ismerték az éneket, vagy gyorsabban tanulnak a többiekénél. Az énekek gyakorlása – még a gimnazisták esetében is – történhet úgy, hogy az osztály tanulóit egy *játék* keretében bontjuk csoportokra, s ezt használjuk fel a több versszak vagy a többszöri ismétlés változatossá tételéhez. Az *önálló* vagy *páros munka* az elméleti háttér és a

zenehallgatási anyag feldolgozásánál játszhat szerepet (információgyűjtés, téma több szempontú megfontolása stb.). A tanév során érdemes egy-egy csoportos *projektfeladatot* is beiktatni, melynek keretében a tanulóknak nagyobb lehetőségük van a más tantárgyakkal és területekkel való tantárgyi kapcsolatok megkeresésére és felhasználására. Ilyen lehet egy énekről készített kisfilm összeállítása, egy ünnephez, ünnepkörhöz kapcsolódó tábló elkészítése, de legkézenfekvőbb egy konkrét műsorra, előadásra, szolgálatra való felkészülés. Az éneklésben gyengébb, ám szorgalmas, törekvő diákok kapjanak lehetőséget, hogy *kiselőadás* vagy *házi dolgozat* formájában fejtsenek ki egy nagyobb elméleti témát, melyre önállóan vagy kiscsoportban készülhetnek fel. A kötelező és szorgalmi házi feladatok során adjunk alkalmat az *informatikai és multimédiás eszközök használatát*, a *kutatás, adatgyűjtés, interjú* módszerét igénylő egyéni és csoportos feladatok elvégzésére. A tehetséggondozás terepe lehet az iskolai *énekersenyek* megrendezése, s felkészülés a helyi, területi és országos szintű megmérettetésekre, az énekkari munka, vagy a hangszeres tanulók tudásának felhasználása az órai munka, illetve a műsorok, rendezvények alkalmain.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához, **kottatár**
- Ötvonalas tábla, mágneses tábla, **vagy digitális tábla**
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal, **projektor vagy digitális tábla**
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag
- **Tankönyvek**
- **Református énekeskönyvek, egyházi énekgyűjtemények**

5. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

1. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 39 + 3 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes testtartás, – helyes légzés, – életkornak megfelelő hangerő, – helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), – érthető szövegejtés, – kifejező artikuláció, – helyes frazeálás. <p>Az éneklés örömeinek felkeltése, figyelem a szövegre. Dalkezdés megadott hangról c’–c” hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton /s-m/, triton/s-m-d; l-s-m; r-d-l/, tetraton /s-m-r-d; m-r-d-l/, pentachord / s-f-m -r-d; m-r-d-t,-l/, és pentaton hangkészlettel). Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel). Ismerkedés a jeles napok szokásdallamaival. Énekek a református énekeskönyvből, kapcsolódva az ünnepekhez és az iskola életéhez, refrénes és felelgető éneklés gyakorlata. Az iskolai közös áhítatokhoz, rendezvényekhez, ünnepségekhez igazodva – azok énekanyagának tanulása, gyakorlása. Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai). Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő). Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinató dalhoz. Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel). Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>	<p><i>Magyar:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Matematika:</i> számfogalom erősítése. <i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése. <i>Hit- és erkölcstan:</i> egyházi ünnepek, kontextusok a bibliai szöveggel, történettel <i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok. <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta-éneklés, kérdés-felelet, egyházi ének, refrén	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkor (óvodai) zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytести mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alapritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytести mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p> <p>Negyed, nyolcadpár, negyed szünet.</p> <p>Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter.</p> <p>Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által).</p> <p>2/4 ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel.</p> <p>Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Ismétlődés a zenében, ritmusosztinató. Gyors-lassú érzékeltetése.</p> <p>Hallásfejlesztés:</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel.</p> <p>Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p> <p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége: dallamfordulatok: sm, lsm hangokon kézzel.</p> <p>Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd.</p> <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>		<p><i>Magyar:</i> íráskészség fejlesztése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> helyben járás, menetelés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, énekbeszéd	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 + 1 óra
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: A mérő és ritmus megkülönböztetése. A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün(negyed szünet). Ritmikai elemek jele. Ritmikai elemek értéke (egymáshoz viszonyítva.) A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutatók, ütemfajták: 2/4.</p> <p>Dallami elemek: Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá. Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l. A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz. Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése. (Hangjegy, hangszár irányának megfigyeltetése.)</p>		<p><i>Magyar:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, záróvonalt, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, hangszár	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább rövid, gyors tempójú, táncos klasszikus zenei részletek meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével; – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérzék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>

Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kezdés, befejezés, hangerő, hangerőváltozás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 7 + 1 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély).</p> <p>Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira.</p> <p>Cselekményes és programzene hallgatása (pl.: mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl.: tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).</p>		<p><i>Magyar:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> egyházi ünnepek, szakrális népszokások, bibliai történetek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, orgona , zenei karakter, népdalfeldolgozás, énekfeldolgozás	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A tanulók 20 népdalt és gyermekdalt, valamint 4-5 egyházi éneket elő tudnak adni emlékeztetből c’-c” hangterjedelemben. Előbbieket a kapcsolódó játékokkal, utóbbiakat a közösségi alkalmakon énekelve. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni.
---	--

	<p>Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <p>A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és tanári segítséggel szolmizálva éneklük.</p> <p>Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.</p>
--	---

2. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 39 + 3 óra
Előzetes tudás	Az első osztályban tanult dalok és énekek pontos ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes testtartás, – helyes légzés, – életkornak megfelelő hangerő, – helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), – érthető szövegejtés, – kifejező artikuláció, – helyes frazeálás. <p>Az éneklés örömeinek felkeltése, fenntartása, figyelem a szövegre. Dalkezdés megadott hangról c’–c” hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétáló, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton /s-m/, triton /s-m-d; l-s-m; r-d-l/, tetraton /s-m-r-d; m-r-d-l/, pentachord /s-f-m -r-d; m-r-d-t,-l/, és pentaton hangkészlettel).</p> <p>Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel).</p> <p>Ismerkedés a jeles napok szokásdallamaival.</p> <p>Népszokás megjelenítése: dramatizált előadás</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből, kapcsolódva az ünnepekhez és az iskola életéhez, refrénes és felelgető éneklés gyakorlata.</p> <p>Népi dallamok egyházi szöveggel.</p> <p>Az iskolai közös áhítatokhoz, rendezvényekhez, ünnepségekhez igazodva – azok énekanyagának gyakorlása.</p>	<p>Magyar: szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p>Matematika: számfogalom erősítése.</p> <p>Erkölcstan: szabálytudat erősítése.</p> <p>Hit- és erkölcstan: iskolai és egyházi ünnepek, kontextusok a bibliai szöveggel, történettel</p>	

<p>Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai).</p> <p>Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő).</p> <p>Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinátó dalhoz.</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel).</p> <p>Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta éneklés, kérdés-felelet, felelgető éneklés, egyházi ének, zsoltár, refrén</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kisgyermekkor zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytesti mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p> <p>Negyed, nyolcadpár, negyed szünet, félérték.</p> <p>Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustappsal és ritmushangszerekkel. Ritmus osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuskánon (mondókák ritmizálásával) ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter.</p> <p>Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánc lépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által).</p> <p>2/4, 4/4 ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel.</p> <p>Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Ismétlődés a zenében, ritmusosztinátó. Gyors-lassú érzékeltetése.</p> <p>Hallásfejlesztés:</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel.</p> <p>Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és</p>		<p><i>Magyar:</i> íráskészség fejlesztése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> helyben járás, menetelés.</p>

<p>magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p> <p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dallamfordulatok: sm, lsm, smd, mrd, rdl, mrld, – ötfokú hangsorok dallamfordulatai: a lá pentaton hangsor (smrdl,) dó pentaton (lsmrd) és lefutó lá pentachord (mrdbl,) dó pentachord (sfmrd), kézlejjel. <p>Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd.</p> <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, fél, félértékű szünet, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, ritmus osztinató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <p>A mérő és ritmus megkülönböztetése.</p> <p>A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése.</p> <p>Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün(negyed szünet), táá (félérték) és szüün(félérték szünete).</p> <p>Ritmikai elemek jele.</p> <p>Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez).</p> <p>A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutatók, ütemfajták: (2/4), 4/4.</p> <p>Dallami elemek:</p> <p>Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: (szó-mi-lá-)dó-ré- alsó lá.</p> <p>Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: (s-m-l)d-r-l,</p> <p>A vonalrendszer megismertetése: (öt vonal, négy vonalköz,) alsó pótvonat.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>

	Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése. (Hangjegy, hangszár irányának megfigyeltetése.)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, hangszár, hangközlépés, hangközugrás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével; – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; 		<p><i>Erkölcstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> egymásra figyelés</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérvék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>kezdés, befejezés, hangerő, hangerőváltás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 6 + 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Észtétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségekre.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély).</p> <p>Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira.</p> <p>Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p> <p>Cselekményes és programzene hallgatása (pl.: mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl.: tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).</p>	<p><i>Magyar:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> egyházi ünnepek, szakrális népszokások, bibliai történetek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, orgona , zenei karakter, népdalfeldolgozás, énekfeldolgozás

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanulók 20 népdalt és gyermekdalt, valamint 4-5 egyházi éneket elő tudnak adni emlékeztetőből c’-c” hangterjedelemben. Előbbieket a kapcsolódó játékokkal, utóbbiakat a közösségi alkalmakon énekelve. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni. Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes löktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <p>A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjeltől, betűkottától és tanári segítséggel szolmizálva éneklük.</p> <p>Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.</p>
--	--

Ajánlott zenehallgatási anyag (1-2. osztály):

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

- Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély, **szöveg tartalmának megjelenítése.**

- A tanult magyar népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek előadásában, népzene gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek dalai, tánczenéi. Néptánc-dialektusok, hangszeres népi tánczene.
- Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica, Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai).
- Gyülekezeti énekek felvétele egy szólamban, orgona kísérettel. Reneszánsz homofón zsoltárfeldolgozások szoprán cantus firmussal (Claude Goudimel, Claude Le Jeune),
- Kodály Zoltán genfi zsoltárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán és kortárs szerzők énekfeldolgozásai.
- Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (ajánlott: Henry Purcell: A tündérkirálynő [The Fairy Queen], Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71,

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto alla Bestiale)

Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)

Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4

Johann Sebastian Bach: 18 kis prelúdium zongorára: válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)

Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), K. 265,

Gioachino Rossini: A tolvaj szarka (La gazza ladra) – nyitány

Georges Bizet: L'Arlesienne Suite (Az arles-i lány szvit)

Nyikolaj Andrejevics Rimszkij-Korszakov: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról c. operából)

Maurice Ravel: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – Tündérgert

Bartók Béla: Mikrokosmos, BB 105 – részletek (pl. No. 142. Mese a kislégyről)

Kurtág György: Játékok – részletek

3. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra**.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 39 + 3 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–d’'). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.</p> <p>Jeles napok szokásdallamaival való további ismerkedés.</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból).</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből – illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz.</p> <p>A tanult egyházi énekek közös éneklése és az istentiszteleten való használata.</p> <p>Refrénes és felelgető éneklés gyakorlata az egyházi énekek segítségével.</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből, kapcsolódva az ünnepekhez és az iskola életéhez.</p> <p>Népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumok</p> <p>Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, quodlibetek, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet valamint klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai szöveggel, Taize-i énekek)</p> <p>Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb.</p>		<p>Magyar: szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p>Dráma és tánc: népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p>Hit- és erkölcsstan: iskolai és egyházi ünnepek, kontextusok a bibliai szöveggel, történettel</p> <p>Vizuális kultúra: a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p> <p>Testnevelés és sport: mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, hangszerkíséret, dallamvonal, kánon	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempó tartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum: Tempó, metrum (4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobbantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása).</p> <p>Dallam: Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus-osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, dudabasszus.</p> <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel: Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja.</p> <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés.</p>		<p><i>Magyar:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	ritmusvariáció, 4/4-es ütemmutató, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézzelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézzelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasságában. Ritmikai elemek, metrum: önálló nyolcad és szünete, szinkópa, egész kotta és szünete; ütemmutató, ütemfajta: 4/4. Dallami elemek: belépő szolmizációs hangok: alsó szó, felső dó. A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai. Hangközök: tiszta hangközök: oktáv, kvint, kvart, prím</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	a ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, négyes ütem	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyénileg, párban vagy csoportosan) - differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; zenei memória gyakorlatok. <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszíneinek megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonózenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása) differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése. <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek. 		<p><i>Magyar:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kórusfajta, zenekartípus, azonosság-különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszeresaládok	

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 9 + 2 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva:</p> <p>Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. - Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. - Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. - A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. - Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. <p>Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira.</p> <p>Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p>		<p><i>Magyar:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> egyházi ünnepek, szakrális népszokások, bibliai történetek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanulók 25dalt (15 népzenei és 5 műzenei szemelvény, 5 egyházi éneket) el tudnak énekelni emlékezetből a-d” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve, az egyházi énekeket pedig közösségi helyzetekben is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjéről vagy betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus-osztinató, kánon). Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 2/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <p>A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjéről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg</p>
---	--

	<p>is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjéről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják.</p> <p>Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság-különbözőség) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.</p> <p>Figyelmesen hallgatják az életkoruknak megfelelő zenei részleteket.</p>
--	--

4. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 39 + 3 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–d”).</p> <p>A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.</p> <p>Jeles napok szokásdallamaival való további ismerkedés</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból).</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből – illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz.</p> <p>A tanult egyházi énekek közös éneklése és az istentiszteleten való használata</p> <p>Refrénes és felelgető éneklés gyakorlata az egyházi énekek segítségével.</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből, kapcsolódva az ünnepekhez és az iskola életéhez</p> <p>Népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumok</p> <p>Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, quodlibetek, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet valamint klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai szöveggel, Taize-i énekek)</p> <p>Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb.</p> <p>Más népek dalainak éneklése magyar nyelven.</p> <p>A Himnusz éneklése csoportosan.</p>		<p>Magyar: szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p>Dráma és tánc: népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p>Hit- és erkölcstan: iskolai és egyházi ünnepek, kontextusok a bibliai szöveggel, történettel</p> <p>Vizuális kultúra: a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p> <p>Testnevelés és sport: mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	rubato, parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, váltakozó ütem, hangszerkíséret, dallamvonal, kánon
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tempó metrum (3/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. - énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása). <p>Dallam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. - ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, dudabasszus. <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. - egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja. <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés. 		<p><i>Magyar:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ritmusvariáció, a 3/4-es és 4/4-es ütemmutató, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni dal tanulása és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: ritmikai elemek: nyújtott és éles ritmus, pontozott fél kotta; ütemmutató, ütemfajta: 3/4.</p> <p>Dallami elemek: belépő szolmizációs hangok: alsó ti, fá és ti.</p> <p>A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai.</p> <p>Hangközök: tiszta hangközök: oktáv, kvint, kvart, prím.</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	a ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármasság ütem, violinkulcs, <i>kereszt</i> és <i>b</i> mint előjegyzés jelölése	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszeréről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) – differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; zenei memória gyakorlatok.</p> <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonózenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, dúr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése.</p> <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p>		<p><i>Magyar:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kórusfajta, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, dúr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszercsaládok

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás		Órakeret 10 + 2 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.		
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
	<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva:</p> <p>Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - különböző zenei karakterek, ellentétpárok. - énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. - kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. - a szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. - feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. <p>Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira. Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p>	<p><i>Magyar:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> egyházi ünnepek, szakrális népszokások, bibliai történetek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett		
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A tanulók 25dalt (15 népzenei és 5 műzenei szemelvény, 5 egyházi ének) el tudnak énekelni emlékezetből a- d ” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve, az egyházi énekeket pedig közösségi helyzetekben is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangma-gasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjelről vagy		

	<p>betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus-osztinató, kánon).</p> <p>Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 2/4-es, 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjéről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjéről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják.</p> <p>Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.</p> <p>Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik évfolyam végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.</p>
--	---

Ajánlott zenehallgatási anyag (3-4. osztály)

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, meseopera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak irányutatást.

- Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, különbözőség, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.
- A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.
- Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok, BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).
- Gyülekezeti énekek felvétele egy szólamban, orgona kísérettel. Reneszánsz homofon és polifon zsoltárfeldolgozások szoprán és tenor cantus firmussal (Claude Goudimel, Claude Le Jeune, Loys Bourgeois, Pascal L'Estocart, Nicolas Vallet, Jan Pieterszoon Sweelinck).
- Kodály Zoltán genfi zsoltárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán és kortárs szerzők énekfeldolgozásai.
- Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték (ajánlott: Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op. 45, Kodály Zoltán: Hány János) – DVD-felvételekről is.

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)
Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)
Thomas Morley: Fyre, fyre
Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)
Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium (Weihnachtoratorium), BWV 248,
Johann Sebastian Bach: Mer hahn en neue Oberkeet (Parasztkantáta), BWV 212
Georg Friedrich Händel: Izráel Egyiptomban (Israel in Egypt) – csapások megjelenítése
Leopold Mozart: G-dúr (Vadász) szimfónia
Wolfgang Amadeus Mozart: A dúr szonáta, KV. 331. III. tétel Alla Turca
Bedřich Smetana: Moldva (Vltava) in: Hazám (Má vlast)
Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-fere polka
Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)
Dohnányi Ernő: Variációk egy gyermekdalra, op. 25
Bartók: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104,
Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok
Bartók Béla: Egynemű karok

6. Értékelési rendszer

Mint minden tantárgy, az ének-zene esetében is szükség van diagnosztikus értékelésre. Év elején, az első órákon képet alkotunk az osztály énektudásáról, úgy a készség, mint a konkrét énekanyag tekintetében, de praktikusán egy ének megtanításának kezdetén – a bemutatás után – mérjük fel, hogy a tanulók milyen feltételekkel kezdik meg az adott ének megtanulását. Nehezen képzelhető el olyan helyzet, hogy ezt a felmérést ne az ének megtanítása kövesse, ám a módszer, és a ráfordított idő függ ettől a felméréstől.

A tanulók fejlődése szempontjából legfontosabb a formatív értékelés. Ez sosem minősítést vagy ítélezést jelent, hanem egyfajta visszajelzés a tanulási hibákról, nehézségekről, s egyúttal a tanulás sikerességéről is. A feladat kitűzésével egy időben az értékelés szempontjait is határozzuk meg. Fejlesztő értékelési formák: rendszeres szóbeli értékelés egyénileg és csoportosan, a tanulás folyamatos nyomon követése, házi feladatok rendszeres ellenőrzése és értékelése, valamint a tanulók órai munkájának figyelemmel kísérése. Az éneklés alkalmával mindig adjunk lehetőséget arra, hogy ne a teljes osztály, hanem csak egy kisebb csoport mutassa be a tanult anyagot, így az értékelés – és a továbbhaladás segítése – is inkább személyre szabott lesz. Célszerű, ha tanár és diák együtt elemzik az elvégzett feladatot, így érdekeltté és egyben felelőssé tehetjük a tanulókat is saját tanulásukért, annak eredményességéért. Az év közbeni osztályzás történhet egy-egy szóbeli énekes felelet alkalmával. Igyekezünk arra, hogy ennek csak kisebb része legyen valójában egyéni éneklés, hiszen sok ének már funkciójánál fogva sem egyéni éneklésre íródott, s jellegétől is idegen a négy szemközti számonkérés-szituáció. Győződjünk meg az éneklésben való részvételről, a helyes és pontos szövegtudásról és a pozitív hozzáállásról – de főképpen kísérjük figyelemmel az órai aktivitást, s ezt mindig számítsuk bele az osztályzatba, amit szóbeli szöveges értékelés egészítsen ki. Időnként adjunk lehetőséget az elméleti anyagról való számadással kiváltani az énekes számonkérést. Jutalmazzuk a szorgalmi feladatokat, az énekkari és műsorokban való részvételt, közreműködést, értékeljük a fűzetvezetést. Iktassunk be az év során projektfeladatokat (pl. egy ének, egy korszak, egy zeneszerző bemutatása), melyben a nehezen, vagy rosszul éneklő diák is sikerélményhez juthat. Adjunk olyan feladatokat melyek értékelésénél fontos szempont az önálló ismeretszerzési képességek fejlesztése, a szintetizálás, a lényeglátás, a csoportmunkában való együttműködés, a felelősségvállalás.

A félévi, év végi értékelésnél tartuk szem előtt, hogy az osztályzat nem büntetés, hanem az adott időszak teljesítményének értékelése. Az évközi érdemjegyekhez mindig számítsuk hozzá az egyéni előmenetelt és az igyekezetet is.

7. A továbbhaladás feltételei

8. Függelék

Felvételek – válogatás az elmúlt években megjelent gyülekezetiének-felvételekből:

- A magyar népének népzenei felvételeken (8 kazetta, kísérfüzet – Közr.: Dobszay László és Németh István) MET Egyházzenei füzetek IV/4-11. – Magyar Egyházzenei Társaság
- A Magyarországi Református Énekeskönyv dallamai (válogatás 4 CD lemezen, unisono kórus és orgonakíséret formájában) – ReZeM Bp., 2004.
- Hinni taníts, Uram! – Egyházi énekek Nagy Csaba Zoltán feldolgozásában – Debrecen 2009.
- Psalterivm - Genevan Psalms / Corvina Consort, Kalmanovits Zoltán – Magyar Kultúra Kiadó, 2010.
- Református Énekek Cd sorozat – Periferic Records Stereo Kft.
- Református énekek hangzó tára I-IV. 442 ének kazettán. – ReZeM Bp., 2000.
- Református szertartási énekek (a Scola Calviniana énekel – A péntek reggeli prima és a pünkösdi istentisztelet énekei) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.
- Szentegyházi dicséreték (Kobzos Kiss Tamás és a Pécsi Ref. Koll. Énekkara énekel – Huszár Gál 1560. évi énekeskönyvének anyagából) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.

Ajánlott énekgyűjtemények – válogatásra

- Az Úrnak zengjen az ének – Ifjúsági Énekeskönyv (Szerk. Berkesi Sándor) - Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Dicsérvétek az Urat! *gyermek és ifjúsági énekek* (Szerk. Berkesi Gábor, Draskóczy László, Hamar István) - k.n. Budapest, 1991.
- Énekeskönyv *magyar reformátusok használatára* - Magyarországi Református Egyház Kiadása, Budapest, 1948.
- Harangszó, *énekek gyermekeknek* (Szerk. Draskóczy Balázs) - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1994.
- Jézushoz jöjjetek, *162 bibliai kánon* - Magyarországi Református Egyház, Budapest, 1988.
- Jézust áldja énekünk *gyermekénekek óvodásoknak* (Szerk. Kiss Lászlóné) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Krisztus az énekem - Dunamelléki Református Egyházkerület 2012.

- Minden forrásaim tebenned vannak (Szerk. Kálmán Lajos, Gattyán Ilona, Zákányi Bálint) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Népdalzsoltárok - Edition Eola, Bécs, 1985.
- Ó és Új, *III ének a magyar református gyülekezetek használatára* - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1995.
- Szól a kürt, *304 bibliai kánon* (Szerk. Draskóczy László) - k.n. Budapest, 1989.

Többszólamú feldolgozások, kóruskották

- Adjakok hálát az Istennek! – kórusművek, énekfeldolgozások – Kálvin Kiadó, Budapest
- Bicinia Sacra – genfi zsoltárok Goudimel feldolgozásai alapján, és korálok Johannes Schein Cantionaleja alapján; Egyházzenei füzetek III/13. MET
- Csomasz Tóth Kálmán – Háromszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.
- Csomasz Tóth Kálmán: Kétszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.
- Draskóczy László: *Hatalmas Isten, könyörgünk*. Egyszerű énekfeldolgozások háromszólamú vegyeskarra – ReZeM 1993.
- Egyházzenei vezérfonal – Református Sajtóosztály, Bp. 1969. - <http://egyhazzene.reformatus.hu/index.php?id=105>
- Énekeljünk az Úrnak! – Magyarországi Baptista Egyház Bp. 1985.
- Evangéliumi vegyeskarok – Magyarországi Baptista Egyház, Bp. 1976.
- Gárdonyi Zoltán kórusművei: I. *Szívemnek kösziklája*, II. *Magasztaló ének*. – ReZeM 1999, 2001.
- Goudimel Zsoltárok 1565. (Genfi zsoltárok több szólamban) – MRE Zsinata Bp., 2001.
- Kétszólamú reneszánsz kórustételek – közreadja: Soós András; Egyházzenei füzetek III/12. MET
- Kórusművek egyházi iskolák számára. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc. (Berkesi Sándor szerk.) – Bp., 2002.
- Nagy Csaba Zoltán: Egyházi kórusművek – Debrecen 2009.
- Osváth Viktor egyházi ének-feldolgozásai (3 kötetben) – Kecskemét Ref. Egyh.

Emmaus Kiadója

- Örvendezetek az erős Istennek! – kórusművek gyülekezeti énekkarok részére – ReZeM Bp. 1992.
- Protestáns graduál. – ReZeM Bp., 1996.
- Psalterium Ungaricum (Szenci Molnár Albert zsoltároskönyve) – Bp. 2001.

Szakirodalom

- Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola – ORTE, Debrecen 1994.
- Bottyán János: Hitünk hősei – Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya Bp. 1978.
- Bourgeois, Louis: A muzsika igaz útja. – Bp., 2003.
- Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés – Református egyházi könyvtár XXV. kötet, Bp. 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: Dicsérjétek az Urat – Ref. Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp. 1971. Újabb kiadása megjelent a Kálvin Kiadó gondozásában - <http://rpi.reformatus.hu/portal/page.php?507>
- Dobszay László: A magyar népének I. – Veszprémi Egyetem, 1995.
- „...eleitől fogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. – ReZeM Bp., 1993.
- Egyházi ének-zene (Összeállította Máté János és Sepsy Károly) – Bp. 1986.
- Hagyomány és haladás. Csomasz Tóth Kálmán válogatott írásai születése 100. évfordulójára. (Közz: Bódiss T.) – ReZeM 056. – Bp., 2003.
- Hafenscher Károly: A keresztény istentisztelet – Magyar Egyházzenei Társaság p. 1999.
- Molnár Miklós: „Mely igen jó az Úristent dicsérni!” (A református istentisztelet alkotóelemei) – Kálvin Kiadó Bp. 2001.
- Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év – Kálvin Kiadó, Bp. 1997.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

VIZUÁLIS KULTÚRA Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	2	65	7	-	72
2.	7,5	65	7	-	72
3.	7	65	7	-	72
4.	6,5	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Vizuális kultúra** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet 1. Átélt élmények és események	12	2	28
Kifejezés, képzőművészet 2. Valós és képzelt látványok	12	2	
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	9		9
A média társadalmi szerepe, használata 1. Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	2		8
A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	2		
A média társadalmi szerepe, használata 2. Személyes élmény, médiaélmény	2		
A média társadalmi szerepe, használata 3. Tájékozódás a virtuális terekben	2		
Tárgy- és környezetkultúra 1. Környezetünk valós terei és mesés helyek	12	1	25
Tárgy- és környezetkultúra 2. Valós és kitalált tárgyak	12		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet 1. Átélt élmények és események	12	1	27
Kifejezés, képzőművészet 2. Valós és képzelt látványok	12	2	
Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	9		9
A média társadalmi szerepe, használata 1. Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	2		8
A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	2		
A média társadalmi szerepe, használata 2. Személyes élmény, médiaélmény	2		
A média társadalmi szerepe, használata 3. Tájékozódás a virtuális terekben	2		
Tárgy- és környezetkultúra 1. Környezetünk valós terei és mesés helyek	12	1	26
Tárgy- és környezetkultúra 2. Valós és kitalált tárgyak	12	1	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet 1. Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	9	3	23
Kifejezés, képzőművészet 2. Hétköznapi és képzelt figurák	9	2	
Vizuális kommunikáció: 1. Utazások	8		16
Vizuális kommunikáció: 2. Vizuális hatáskeltés	8		
A média társadalmi szerepe, használata 1. Médiahasználat,élménybefogadás,élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	2		8
A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2		
A média társadalmi szerepe, használata 2. A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2		
A média társadalmi szerepe, használata 3.Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2		
Tárgy- és környezetkultúra: 1. Mikro- és makrotér	11		23
Tárgy- és környezetkultúra: 2.Tárgyak és használatuk	12		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet 1. Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	8	2	18
Kifejezés, képzőművészet 2. Hétköznapi és képzelt figurák	8		
Vizuális kommunikáció: 1. Utazások	9	2	20
Vizuális kommunikáció: 2. Vizuális hatáskeltés	9		
A média társadalmi szerepe, használata 1. Médiahasználat,élménybefogadás,élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	2		8
A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2		
A média társadalmi szerepe, használata 2. A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2		
A média társadalmi szerepe, használata 3.Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2		
Tárgy- és környezetkultúra: 1. Mikro- és makrotér	12	1	24
Tárgy- és környezetkultúra: 2.Tárgyak és használatuk	11		

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:		Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Kifejezés, képzőművészet 1. Átélt élmények és események	Bibliai történet alapján élményrajz: pl. Én is ott voltam Egyiptomban... (a fáraó palotájában, a pusztába, a pásztorok és bárányok között) Jézus bevonulásakor Jeruzsálemben, A háborgó tengeren stb. A történet alapján leporelló készítése.	2	
Kifejezés, képzőművészet 2. Valós és képzelt látványok	Állatok a bibliában –kedves bibliai állatom megformálása, megszemélyesítése. pl. Ha én bárány lennék, vagy Milyen bárány szeretnék lenni? Elképzelte történet képi jeleneteinek képkockákon „képregényes” formában való megjelenítése	2	
Tárgy- és környezetkultúra 1. Környezetünk valós terei és mesés helyek	Az Állatok a Bibliában témakörhöz kapcsolatos pl. Noé történetének bábokkal való eljátszása, pl. tárgybab készítés, hajóképzés, stb. Pl.-síkbábok, zacskóbábok stb.	1	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2	
		Összesen:	7

2. évfolyam:		Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Kifejezés, képzőművészet 1. Átélt élmények és események	Bibliai események élményének feldolgozása: pl. Dávid és Góliát vagy A csodálatos halfogás – rajzos bibliai füzet készítés a jelenetek illusztrálásával	1	
Kifejezés, képzőművészet 2. Valós és képzelt látványok	Teremtett világunk szépségei/Az élet csodái: - pl. a legszebb virágok tervezése a mamának A teremtés csodái, különleges élőlények téma kibontásaként a teremtés napjainak jelmezes, dramatikus feldolgozása.	2	
Tárgy- és környezetkultúra 1. Környezetünk valós terei és mesés helyek	Ünnepeljünk együtt – Jézus születése – Betlehemes játék készítése.	1	
Tárgy- és környezetkultúra 2. Valós és kitalált tárgyak	A teremtés csodái – különleges állatok és növények: - társasjáték készítése. Pl. táblás ismeretközvetítő játék, figurákkal, kártyákkal tudás szinteket jelölő akadályokkal, stb.	1	
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2	
		Összesen:	7

3. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kifejezés, képzőművészet 1. Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Bibliai történet – élményrajz: <i>Én is ott voltam...</i> Pl. Mózes gyermekkora – díszlet, helyszín rekonstrukció, a Nílus folyó, nádas, madarak stb.	3
Kifejezés, képzőművészet 2. Hétköznapi és képzelt figurák	Állatok a bibliában, környezetünkben, régen és ma. Bibliai állatok pl. Dániel története – rajzos bibliai füzet készítés a jelenetek illusztrálásával, 3.- osztályban már kép és hozzá kapcsolódó igevers együttes megjelenésével.	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
Összesen:		7

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kifejezés, képzőművészet 1. Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Az irgalmas Szamaritánus, v. A tékozló fiú történetének jelenetei helyszínei. – történet átírása, aktualizálása	2
Vizuális kommunikáció 1. Utazások	Rajzos bibliai útinapló- Három királyok, pásztorok tapasztalatai. Útközben láttuk, gyűjtöttük: A teremtetett világunk csodái - különleges állatok, magok termékek- rajzolása.	2
Tárgy- és környezetkultúra 1. Mikro- és makrotér	Bibliai szimbólumokkal játékkészítés pl. Gyümölcstermő fa társasjáték, -- táblajáték megtervezése, - a fára applikálható, gyümölcsök, kártyák, figurák elkészítése.	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		2
Összesen:		7

3. Tantárgyi bevezető:

Az új Alaptanterv a látáskultúra fejlesztésének hangsúlyozás mellett, alapvető célkitűzésként fogalmazza meg *a művészettel való nevelés erősítését*, a mindennapos művészeti nevelés bevezetésének előrevetítését. A kerettanterv kiemeli, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek. Így a vizuális nevelés legfőbb feladatának a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotások mélyebb átélésének, értelmezésének és környezetünk értő alakításnak megalapozását tekinti. Ennek megfelelően a tudásanyag nemcsak a képző - és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik, hanem tartalmi közé emeli a tömegkommunikáció vizuális megjelenéseinek, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet vizsgálatát. Továbbá, fontos és átfogó fejlesztési célként emeli ki az értékelismerő képesség, a helyes értékítélt megalapozását, hogy a tanulók képesek legyenek az őket érő vizuális információ áradatában értő módon szelektálni, a konzumkultúra hatásait kritikusan értelmezni, önálló véleményt megfogalmazni. Ezt a tudásanyagot a tárgy sajátosságaiból adódóan a tanulók a tevékenységek alkotási és befogadási gyakorlatában, a képi közlés és kifejezés különböző formáinak megismerésével sajátíthatják el.

A református nevelési céljaink szempontjából is fontos kiemelni az új Alaptanterv alapvető célkitűzését, az *értelmi és az érzelmi* nevelés egységben való kezelését, az ennek alárendelt köznevelési célokat, feladatokat, a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges *szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi* képességek fejlesztését. *Az érzelmi nevelés fontosságát kiemelve* úgy is fogalmazhatunk, hogy a művészeti nevelés által is küldetésünk a kapott szeretet növekedési lehetőségének megteremtése. Az érzelmi nevelést alátámasztó pedagógiai célok közül fontos kiemelni a következőket:

- *az egymásra figyelő, alkotó folyamatokban kialakuló együttműködés erősítése,*
- *a megismerő, gazdagító, örömet adó aktivitás – alkotás – befogadás megvalósulása,*
- *a művészeti élmény megtapasztalása – értékközvetítés és értékelismertetés,*
- *az alkotásban való elmélyülés, öröm megtapasztalása,*
- *a helyes önismeret és önbecsülés formálása,*
- *a helyes értékítélet megalapozása, a szükségletek valós értékekre alapozott formálása, betöltése,*
- *az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránti fogékonyság megalapozása, új életszemléletre való hangoztatás megteremtése,*
- *az élet szépségére irányuló látáskultúra és a reménytelen életszemlélet képességének formálása,*
- *a teremtett világ szépségére való rácsodálkozás élményének megtapasztaltatása,*
- *a református nevelésben a közös hiten alapuló hagyományos közösségi értékek felismertetése, elmélyítése.*

A református nevelési céljaink, és az Alaptantervben megfogalmazott alapelvek megvalósulása érdekében is hangsúlyoznunk kell, hogy a művészeti–esztétikai nevelés meghatározó személyiségformáló szerepe a szükségletek művelésében rejlik.

Köztudott, hogy a szükségleteink meghatározzák egész személyiségünket. Napjainkra nyilvánvalóvá vált a konzumkultúra csapdáiból való kiút keresése, a környezettudatos magatartás és az ennek alárendelt életmódváltás szükségszerűsége. Ennek tudatában különösen fontos feladat a ránk bízott gyermekek valós szükségleteinek formálása. Ezért is hangsúlyoznunk kell, hogy értékközvetítő szemléletű keresztyén pedagógiánkban az érték- vagy szükségletpiramis csúcsán nem az önmegvalósítás áll, hanem a társas viszonyok kibontakoztatása, a Jézus gazdagsága általi másokat gazdagító aktív szerepvállaló személyiség formálása.

A vizuális kultúra tantárgy tanításának alapelvei

Az értékközvetítő, művészet általi nevelés szempontjából fontos kiemelni a vizuális kultúra tárgy integratív szerepét, ugyanis a művészetek műveltségterület tárgyai kínálják az integráció lehetőségét. A művészetek hatásaira építő nevelés segíti az alkotó megismerésre irányuló gondolkodás kibontakoztatását, élményalapú tevékenységeivel támaszul szolgál más tárgyak ismeretanyagának elmélyítésében, közvetítésében. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az élmény, a művészeti élmény és/vagy az életesemények élményanyaga az ismeretek belső burka, az emberi kreativitás megalapozója.

A művészeti nevelés komplexitásában rejlő lehetőségek megvalósulását szolgálhatja a napjainkban már közismerten elterjedt projekt módszer. Fontos kiemelni, hogy a projekt módszerben az alkotási folyamatokban megvalósuló együttműködésben formálódik a személyiség, mélyül a közösségi érzelmi viszonyulás, a társas kapcsolatokon belül válik a magatartás jellemformáló hatássá. Emellett a projekt módszer a közösségben kibontakozó egyéni törekvéseknek is keretet adhat, helyes irányt mutathat az egyéni kíváncsiságnak és felfedezési váagnak. Keresztény pedagógusként is alapozhatunk ezekre a szüntelenül bennünk munkáló kereső és közlő szenvedélyekre és ezen eredendő szükségletünk tartalmas betöltésére, olyan alkotási lehetőségeket teremtve, amelyek a teremtett világ megismerését szolgálják, a rácsodálkozásban és szépségben teljednek ki, és válnak életörömforrássá.

A kerettanterv alátámasztja ezen alapelveket kiemelve a tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontúságát, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A tervezésben fontos megjegyezni, hogy a kerettanterv kimondja, hogy „a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. (...) a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenet megtervezésében, illetve ötleteket adnak konkrét fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik.” (Kerettanterv, *Bevezető*, 2.o.)

Mindez a vizuális kultúra területének sajátos szabadságát támasztja alá, és az ebben rejlő speciális lehetőségek és feladatok kibontásának lehetőségét jelenti. A terület szépsége abban is áll, hogy nekünk kell és lehet megtölteni tartalommal.

Ebben az értelemben a 10% szabad tervezésű tartalom a vizuális kultúra területén kitérhető, keretét a területenkénti fejlesztési célok, követelmények és óraszámok határozzák meg.

A kerettantervi fejlesztési követelmények tehát a református oktatás- nevelés szempontjából a közös hit értékeivel, ismereteivel, a közös hiten alapuló közösségformálás feladatainak alárendelt témákkal, tartalmakkal támaszthatóak alá mind a négy alkotási terület esetében. A tantárgyközi kapcsolatok lehetőséget adnak olyan alkotási tevékenységek tervezésére, amelyek a hitéleti és bibliai tartalmak, ismeretek élményszerű elmélyítését szolgálják.

4. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

Kifejezés, képzőművészet

A terület a gyermekek személyes élményhelyzeteire alapozott belső tartalmak kifejezésének teret adó alkotó tevékenységeit, valamint látvány és műelemző ismereteit tartalmazza. Célja az önkifejezés, az expresszív alkotóképesség életkori sajátosságainak, vizuális nyelvi gazdagításának kibontakoztatása és a tevékenységekkel egybekapcsolt műalkotásokkal való reflektív találkozások programozása.

A tervezésben fontos kiemelni, hogy a kisiskolás korú gyermek életkori szükséglete, így az egészséges személyiség formálásának alapvető feltétele az alkotásban megélt öröm. Ennek megfelelően az alkotás és befogadás tevékenységei alsó tagozaton az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos, élményalapú kreatív tevékenységek, melyek megalapozzák a kisiskoláskorú gyermekek expresszív képi kifejezését.

Befogadói tevékenységek során fontos hangsúlyozni, hogy a *gyermekek élmény- és érzemvilágához közel álló művészeti alkotások (meseillusztráció, festmény, grafika, szobor, film), kerüljenek feldolgozásra*, továbbá hogy a műélmény feldolgozása az alkotásban is megvalósulhasson.

A kifejezés, képzőművészet területén személyes belső tartalmak kifejezésének lehetőségét biztosítva és segítve a pedagógiai tervező-értékelő munkánk által, az önismeret és önértékelés útjait egyengethetjük. A közös élményhelyzetekre épülő tevékenységek fontos szerepet játszanak az érzelmi élet gazdagodásában, a nyitottság, empátia, ízlés formálásában.

Vizuális kommunikáció

A területe a vizuális megismerést szolgáló, objektív, informatív képi közléseket, tevékenységeket foglalja magába. Átfogó fejlesztési célja a környezetünk vizuális információinak értelmezése, tudatos szelekció és képi tájékozódás alapjainak megteremtése, a képi kultúra szelektív, értő, befogadásának formálása. Továbbá a vizuális megismerő képességek tevékenységekben való kibontakoztatása, a képi kommunikációban való jártasság megalapozása.

Feladattartalmai a művészeti, történelmi, természettudományos és népművészeti értékeink mellett a *református egyházművészeti emléktanyag, szimbolika megismerését szolgálhatják*. (pl. keresztény szimbólumok, bibliai jelképek, a népművészet jelképeinek megismertetése, természeti értékeinkhez kapcsolódó jelek, piktogramok tervezése, térképrajzok, környezetismereti szemléltető tablók, tanösvények és jelek, hagyományos munkafolyamatokat szemléltető ábrák.

A vizuális kommunikáció mindezen tevékenységeiben fejleszti a problémamegoldó, tervező - alkotó gondolkodást, képességeket.

Tárgy- és környezetkultúra

A terület a tárgyformálás és környezetalakítás alkotási és látványelemző tevékenységeit tartalmazza. Átfogó célja az épített környezet és a tárgyak világának, valamint a környezetalakítás lehetőségeinek jobb megértése, s az ezzel járó felelőségek megtapasztalása. Célja a kollektív értékek megismertetése és a tudatos érték döntések lehetőségének megteremtése által ízlés, környezettudatos magatartás formálása. Hagyományos tárgykultúránk, környezetkultúránk esztétikumának közvetítésével értékfelismerő és- megőrző szemléletet alakít, identitástudatot formál, hozzájárulva nagyban a helyes énkép, önismeret, identitástudat alakulásához.

A felnövekvő teljes ember szempontjából fontos alkotói attitűd kiművelése érdekében mindenekelőtt szem előtt kell tartani *a gyermekek valós szükségleteire épülő, életszerű alkotó tevékenységek tervezését*. Ezért fontos hangsúlyozni a nevelésben a fogyasztóvá nevelés

helyett, az alkotóvá nevelés erősítését. A tárgykészítés (elsősorban játék és használati tárgy) egy valós szükséglet betöltésének megtapasztalását nyújtja. A gyermekben a saját munkájának értelme a hasznosság-használhatóság örömeiben visszaigazolódik, így formálva önbecsülését, munkához való viszonyát. A hagyományos megmunkáltság, mívség és anyaghasználat által esztétikai minőségek megtapasztalása zajlik, fokozva érzékenységüket, így ízlésüket a kollektív értéknormák hatása alapozza meg.

Az alkotás közben az átélt elmélyült belefeledkezésben megélt öröm, boldogság forraszó erejű, a bensőben elraktározódó, mély tartalmi többletet adó erőforrás, ami a személyiségformálásban, a felnövekvő egészséges életszemléletű ember számára elengedhetetlen. Hagyományos népi kultúránkban a munka és alkotás összekapcsolódott, amelyben az alkotás az életöröm és önbecsülés forrása volt. A tartalmak kibontásánál alapozhatunk ezen értékekre, a terület befogadói tevékenységeiben a művészet és a népi kultúra hatásainak meghatározó szerepe van a rendezettség, szépség, jóság, igazság felismertetésében, hangoltságot és irányultságot teremt az élet értelmének megértésében, szépségének szemlélésében.

Mozgókép- és médiaismeret területének tevékenységei az általános iskola alsó tagozatában a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozását és a médiaszövegek,- látványok kifejezőeszközeinek megismerését tartalmazzák. A tevékenységeiben zajló élményfeldolgozás fejleszti az önreflexiós készséget és az önismeretet is, ilyen módon szervesen kapcsolódik az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztési területeihez.

A vizuális kultúra által fejlesztett képességek a fenti rendszerben leírtak alapján a személyiség egészének komponensrendszerére, az alaprendszer (perszonális, szociális, és kognitív) kompetenciák működésére hatnak.

5. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

A helyi tanterv témáinak felépítése:

A kerettanterv az 1–2. és a 3.–4. évfolyamra közösen határozza meg a nevelési-fejlesztési célokat és órakeretet. A fejlesztési feladatok, tartalom arányos elosztását a heti két óras lebontásban az órászám felezésével valósíthatjuk meg. A többletóra megállapításánál figyelembe vettük a vizuális nevelés alkotási területeinek a gyermekek fejlődés lélektani sajátosságaival összefüggő, kerettanterv által is hangsúlyozott arányát.

A fejlesztési céloknak megfelelően a képi közlés formái a korábbi három területtel szemben alsó tagozaton is kibővülnek a mozgókép- és médiaismeret területével. A kerettanterv e négy terület órászámokban feltüntetett tartalmaiban határozza meg a fejlesztés követelményeit. Így az 1–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy órászámkeretein belül kell megvalósítani. Ennek érdekében a tárgy órászám keretei megemelkedtek, a szakmailag nagyon indokolt és régóta várt/kért módon. A vizuális kultúra az 1–4. évfolyamon, az eddigi heti 1 óra helyett, heti 2 óras tárgyi keretet kapott, ezzel lehetőséget teremtve az értelmes alkotómunka megvalósulására.

Az órászám növekedésével a befogadás tevékenységei is hangsúlyosabb és méltóbb időkeretben zajlíthatnak. A helyi tantervben éppen ezért a tematikai egységek tematikus tartalmainak kibontásánál az *alkotási és befogadási* tevékenységek külön kifejtésben jelennek meg, hasonlóan az Alaptantervben megjelenő fejlesztési követelmények rendszeréhez.

A *témakörök* tevékenységei a fejlesztési feladatok anyagához kapcsolódnak. A témakörök lehetőséget teremtenek arra, hogy a tananyagok problémakörökbe, életszerű, élményszerű szituációkba ágyazva épüljenek be, lehetővé téve a tantárgy folyamatszemplétű feldolgozását, tartalmainak komplex kibontását.

A tanulói tevékenységek egymással összefüggő feladatsorokban való kibontásával épülnek egymásra, és lehetőséget adnak projektben való megvalósításra, amelyet kísérhet a tanórai feladatsor.

A témakörök anyaga az alkotás és befogadásra bontott tartalmak bővítésével, spirális koncepcióban évfolyamonként egyre magasabb szinten tartalmazza műfajok és technikák megismerését, a vizuális nyelv ismereteit, folyamatosan gazdagítva a gyermekek vizuális közlési eszköztárát. A vizuális nyelv és, technikák, műfajok, eljárások részletes kibontása a tanmenet- készítés feladata, e táblázatos formában csak vázoltan jelennek meg.

A témakörök kibontásánál, az alkotás folyamatjellegeből adódóan a vizuális kultúra részterületei, alkotási területei („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra” Mozgóképkultúra) a témakör tartalmi sajátosságainak megfelelő arányban kerülnek a tevékenységek középpontjába. Az alkotási folyamatokban ezért az alkotási területek változatos egymásra épülése elengedhetetlen. A bemutatott példákban éppen ezért, az adott alkotási területtől eltérő, más alkotási terület fejlesztési követelményeihez kapcsolódó témát rövidítés jelöli pl. tárgy- és környezetkultúra (T.- kk.). A megjelölés segíti a tanmenet készítésénél, a helyi kerettanterv által meghatározott, órászámok pontos követését és következetes betartását.

A témakörök 1–4. évfolyamon spirálisan egyre bővülő tartalommal és vizuális nyelvi anyaggal ismétlődnek. Az évszakok függvényében ismétlődik az **Évszokról-évszakra témakör**, amelynek tartalmi ismeretei elmélyíthetőek az éppen aktuális alkotási tevékenységek témáiban, pl. az állatmese szereplői télen, tavaszi vers illusztráció stb.

A hit és erkölcsstan témához kapcsolódó alkotási témák pl. az **Ünnepeljünk együtt** témakör párhuzamosan és alkalomhoz kötötten jelenik meg a vizuális nevelés témáiban is. A tanmenetkészítés feladata lesz a hittan tárgyhoz kapcsolódó tevékenységeket, konkrét példákat összehangoltan tervezni a hittanóra anyagával.

1. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet 1. Átélt élmények és események	Órakeret 12+2óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Szintapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	
Témák /Témakörök/	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Átélt élmények és események Vándorúton: ALKOTÁS: Kipp-kopp bekopogunk: /óvodából-iskolába/ - Első napom az iskolában - Bemutatom magam - Kedvenc állatommal játszom - A mi osztályunk, portrék, egész alakos kompozíciók, egyéni munkákból montázs készítés.</p> <p>Vándorúton járunk, szerencsét próbálunk, Egyszer volt, hol nem volt...: - Képzletbeli utazás Meseországba: pl.- Ott jártam az üveghegynél és még azon is túl..., Találkoztam a kismalaccal, aranytollú madárral... - élményrajz a saját mese alapján, síkbábok készítése és a mese eljátszása - Bibliai történet felidézése: pl. Én is ott voltam Egyiptomban..., a pusztában...stb. - élményrajz készítése - síkbábok, történet megjelenítése. (A képzletbeli történet, esemény eljátszása, jelmezes, bábos feldolgozása. T. kk.)</p> <p>BEFOGADÁS: Bibliai történetek felidézése, képes gyermek Biblia és műalkotások segítségével. Régi fotók, emberek- arcok- tárgyak nézegetése, a különböző műalkotások, mese és szépirodalmi illusztrációk szemlélése, beszélgetések, véleménynyilvánítások ösztönzése.</p>	<p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p> <p>A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.</p> <p>Cél: Életszakaszok és események, kapcsolatok felidézése. Játékos átmenetet biztosítani az óvodai szakaszból az iskolába. Ismerjék fel a valahova tartozás biztonságát.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szépirodalmi művek, családi történetek, versek megismerése. Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem. Bibliai történetek, helyszínek felidézése, környezeti, építészeti, sajátosságok megismerése. A történet üzenetének képi kifejezésben való elmélyítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés.</p>

<p>Azonos meséről különböző ábrázolási konvencióban készült illusztrációk megismerése. A készítendő alkotáshoz kapcsolódó vizuális nyelvi anyag megbeszélése, mint pl. kompozíciós megoldások, a szereplő kiemelése színnel, körvonallal, részletek megfigyelése stb. Karakterek, arckifejezések megfigyelése, régi öltözékek és szokások, mesterségek tárgyainak megismerése.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> állatok hangja, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció</p>	
<p>Vizuális nyelv /Tartalmi kulcsfogalmak/</p>	<p>Vonalak, foltok színek alkalmazása, megnevezése. A képi elrendezés, a kompozíció alapjainak megismerése. Képi kifejezés vonallal, folttal, színnel. Kimelés mérettel színnel, vonallal.</p> <p>Színkarakterek, alapszínek és mellékszínek: kék, vörös, sárga, zöld, narancs, lila semleges színek: fehér, fekete, szürke</p> <p>Színviszonylatok: Sötét- világos, élénk- tompa szín;</p> <p>Vonalminőségek és fajták: Egyenes, görbe, hosszú, rövid, zárt, nyitott, folyamatos; vázoló, kiemelő- kontúr vonal, felületkitöltő vonal – faktúráltság, folt-vonal összefüggések.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>A történetek feldolgozása lehetőséget ad a projektben való megvalósulásra, az órai feladatsorok kísérhetik a produktumok megvalósulását.</p> <p>Csoportmunkában készülhet a mese, bibliai történet jeleneteinek feldolgozása, a kellékek elkészítése.</p>	

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelte látványok	Órakeret 12 + 2 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képpalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Valós és képzelte látványok Kedves állataink és állatmeséink ALKOTÁS: Állatmesék: a mese élményének feldolgozása, illusztrálás, - kedvenc meseszereplő megjelenítése/síkban, térben, bábkészítés/ A mese továbbgondolása, pl. befejezése a saját élmények alapján, új szereplő kitalálása, pl. Mit tennék a mesehős helyében... Báb és díszletkészítés, a mesében szereplő tárgyak, rajzos tanulmányozása, tervezés és kellékek elkészítése. A mese dramatizálása, mese befejezési variációk csoportonkénti bemutatása. Pl. A róka és a holló: a mese továbbgondolása – meseillusztrálás Évszokról-évszakra Élet az erdőben /összel,télen, tavasszal/: Kapcsolódási pont pl. A róka és a holló. Az erdő madárszemmel, mókus szemmel, télen, ősszel stb. Állatbújócska- kitől, mitől kell félniük az állatoknak – figyelemfelhívó óvó –védő táblák készítése.(V.K.) Állatok a bibliában –kedves bibliai állatom megformálása, megszemélyesítése. pl. Ha én bárány lennék, vagy Milyen bárány szeretnék lenni? Elképzelte történet képi jeleneteinek képregényes formában való megjelenítése. A történet alapján leporelló készítése –pl. kollázs technikával. BEFOGADÁS: Mesekönyvek illusztrációinak nézegetése, beszélgetés a szereplők</p>	<p>Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes és épített környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p> <p>Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával).</p> <p>Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, vizuális: installáció, fotomanipuláció).</p>	<p>Környezetismeret: állatok felépítése, tulajdonságai állatok élőhelyeik sajátosságai, szükségleteik, különleges képességeik...</p> <p>Hit és erkölcsstan: Bibliai történetek helyszínek felidézése, környezeti, építészeti, sajátosságok megismerése. A történet üzenetének képi kifejezésben való elmélyítése.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: Évszakokhoz kapcsolódó szépirodalmi alkotások, mesék megismerése. Élmények, tartalmak felidézése. József Attila: Altató; Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz; Petőfi Sándor: Anyám tyúkja, Tamkó Sirtató Károly egy verse, Weöres Sándor három költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. Ének-zene: Énekek, mondókák, évszakok: állatok hangja, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint. Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zörej. Dráma és tánc: Évszakok megszemélyesítése. Dramatikus formák. Fejlesztő játékok. Környezetismeret: Az évszakok körforgásának megértése, az évszakok és az életmód összefüggéseinek feltárása. Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika. Hit és erkölcsstan:</p>

<p>karakteréről, a tulajdonságok képi megjelenítéséről, technikákról. Állatábrázolások különböző stílusban, különböző műfajok megismerése, beszélgetés a karakter és a kifejezési módok összefüggéseiről.</p>		<p>Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság. Bibliai szereplők, állatok, környezet megismerése. <i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő</p>	
<p>Vizuális nyelvi/ Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>A vizuális nyelv alapvető elemeinek: pont, vonal (vonalfajta, vonalvastagság), színek keverése, derítése és mélyítése, színkarakterek (alapszínek, fő- és mellékszínek) és egymáshoz való viszonyuk (színminőségek) használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Cél: A látvány tanulmányozás célja a rácsodálkozás lehetőségének megteremtése, és a látvány inspirációinak előhívása.</p>	

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Vizuális jelek a környezetünkben Kedves állataink és állatmeséink ALKOTÁS: Kedves állataim Figyelem felkeltő jelek készítése a környezetünkben élő állatainkról, amelyek elhelyezhetőek az udvaron lévő fákon, falakon, Az ABC betűi vicces állat alakzatokban. Az állatról játékkártya készítése. Állatok felismertetése vagy elrejtése táblán, betűkártyán. Játékkészítés A játékban az állatokról szóló információk rögzítése jelképekben, piktogramok, rejtjelek alapján. Vicces üzenetek jelekkel. pl. az állatok jó és rossz szokásaik megismertetése, mókás tulajdonságaik kiemelése, pl. állatos találós kérdések alapján stb. BÉFOGADÁS: Állatok a cégérekben, figyelemfelkeltő táblákon. Elfelejtett mesterségek jelképei, kellékei. Népművészeti alkotásokon, használati tárgyakon megfigyelt állatábrázolások sajátosságai.	Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés). Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).	<i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok. <i>Környezetismeret:</i> A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> jelzőtáblák.
Értelmező kulcsfogalmak	modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték	
Vizuális nyelv/ Tartalmi kulcsfogalmak	Jelek vizuális tulajdonságai. Látványok transzpozíciós lehetőségei. Vonal és –folt redukciók. Szín és forma redukció.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Gyűjtőmunka: Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).	

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény- feldolgozás		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS: Beszélgetés állatmesék szereplőinek megfigyeléséről, jó és rossz tulajdonságairól azonos mese, különböző stílusú illusztrációi alapján. A mese animációs feldolgozásával való összehasonlítás, saját médiaélmények felidézésének segítségével, vagy közösen megtekintett animációs film alapján. (pl. A kiskakas gyémánt fél krajcárja, A három kismalac, A róka és a holló stb.) ALKOTÁS: A választott mese élményének felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan vagy szerepjáttékkal. (pl. képi jelenet rajzolás, bábkészítés pl. síkbáb, egyszerű jelmez pl. maszk, fejpánt stb.)	A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével. Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. <i>Erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodásra nevelés, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése. <i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. <i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.	
Értelmező kulcsfogalmak	televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték		
Vizuális nyelvi/ Tartalmi kulcsfogalmak	folyamatábra, a képi kifejezés elemeinek rendje, kiemelés méret és helyzet viszonylatokkal		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelmek kifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS: Kedvenc állatom témakörhöz kapcsolódóan- Állatmesék szereplőinek megszemélyesítése. Pl. A cinege cipője Történet mesélés az állat hangjának különböző érzelmi szituációban való imitálásával. Pl. félelem, öröm, bánat, éhezés, fázás stb.- képi kifejezése.</p> <p>Mesehősök, mesejelenetek rajzos megjelenítése, megfestése a hallgatott mese alapján.(Az állatmesék témakörhöz kapcsolódóan a feladat megelőzheti a meséről később nézegetett különböző stílusban és műfajban készült képi feldolgozásokat, amelyek képi inspirációra a mesefeldolgozás további feladatait tervezhetjük)</p>	<p>Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül).</p> <p>Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.</p> <p>A mediatisztált történetek szereplőinek (hősök és gonoszok) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p> <p>Egyszerű (pl. kitalált vagy átértelmezett) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p>Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történetekben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-főnt, jó-rossz).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az érzékszervek működésének megismerése, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerezésben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Emocionális érzékenységgel fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörej, csend	
Tartalmi kulcsfogalmak	Hangulat kifejezése képben, vonallal, folttal, színekkel. A vonal kifejező erejének tapasztalata.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiók készség fejlesztése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS: Animációs film befejezése sajátelképzelés alapján. Pl. Ha én lennék a főszereplő... Képsorozat készítés, az esemény képi jelenetivel síkbáb készítése stb. és jelenet bemutatása.</p> <p>BEFOGADÁS: Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, animációs filmek, filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).</p>	<p>A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése.</p> <p>A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján.</p> <p>Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel.</p> <p>A valóság és fikció közötti különbség megragadása.</p> <p>Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium		
Tartalmi kulcsfogalmak			
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS:</p> <p>A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolásal).</p> <p>A videojáték szereplőivel, képi világának saját elképzelt világba való megjelenítése. pl. népmesei, dekoratívabb, stb. stílusban való újraalkotása.</p>	<p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás).</p> <p>A videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplők azonosítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókinés gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	internet, honlap, chat, videojáték		
Tartalmi kulcsfogalmak			
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek		Órakeret 12 + 1 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Környezetünk valós terei és mesés helyek</p> <p>ALKOTÁS: Az Állatok a Bibliában témakörhöz kapcsolatos pl. Noé történetének bábokkal való eljátszása, tárgybab készítés, hajó készítés stb. Állatmesék: - a mese élményének feldolgozása - kedvenc meseszereplő megjelenítése síkban, térben, pl. bábkészítés. A mese helyszínének, kellékeinek elkészítése.</p> <p>BEFOGADÁS: A témákhoz kapcsolódó műalkotások nézegetése, beszélgetés a kifejező képalakítás, tárgyformálás sajátosságairól. A bábfajták megismerése, mint ujjbáb, síkbáb, zacskóbáb, tárgybab, kesztyűbáb stb. Különböző díszletek tanulmányozása, szín, anyag és forma alkalmazások megfigyelése.</p>	<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében.</p> <p>Képzeltbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeltben történő mozgatás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás		
Vizuális nyelv/Tartalmi kulcsfogalmak	A díszítmény képzése, a motívum alakítás eljárásai – a szelekció és redukció formái- Vizuális ritmusok, méret, szín és forma ritmus. Téri helyzetviszonylatok, forma rend és káosz.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valós és kitalált tárgyak A teremtés csodái ALKOTÁS: A témakörköz kapcsolt társasjáték készítése. Bibliai ismeretközvetítő játék, figurákkal, kártyákkal, tudás szinteket jelölő akadályokkal, Dobókockán a teremtés 6-napjának megtervezése stb. A játék tartozékai, kártyái, figurái, mérete, anyaga, színe, díszítés művészete utaljon a funkciójára. (Legyen élénk, színes, tartós és méretében megfelelő a játék lebonyolításához.) Az állatmesékhez kapcsolódóan memória kártya készítése. Ünnepeljünk együtt: Karácsonyi ajándékkészítés BEFOGADÁS: A népi tárgykultúra legjellemzőbb példáinak ismerete és elemzése. A népi díszítmények formai gazdagságának, felépítésének, arányainak elemzése.	Segítő, varázserejű tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára. Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözék kiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).	<i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret. <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok. <i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncal. Hangszerek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat. <i>Hit és erkölcstan:</i> valóság és képzelet.
Értelmező kulcsfogalmak	tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékiegészítő	
Vizuális nyelvi/Tartalmi kulcsfogalmak	Forma, funkció és anyagszerűség összefüggései Díszítmény és forma összefüggése	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

2. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	Órakeret 12 + 1 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	
Témák /Témakörök/	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Átélt élmények és események Családmesék, emlékeink ALKOTÁS: Példaképpen egy témakör lineáris lebontásban, a gyermekek élménykörének részét képező átélt események a családban és szűkebb környezetükben, emlékek, érzelmek kifejezése síkban, térben: pl. Ilyennek látom a mamát, ha szomorú, ha vidám... Szeretek otthon segíteni, Este a családommal, Olyan szeretnék lenni, mint Ő pl. portré a mamámról, papámról, önmagamról stb. Évszokról-évszakra témakörhöz kapcsolódva: Gyűjtések és saját illusztrációk révén képes családi „kalendárium” készítése. Régen és ma: Gyűjtőmunka alapján egy mesterség képes bemutatása. Nagyszülők foglalkozása, féltett tárgyai-rajzolás, áttevés. A Szent család – Betlehemes játék készítése (T. kk.) BEFOGADÁS: Műalkotások, mese és szépirodalmi illusztrációk szemlélése, beszélgetések, véleménynyilvánítások ösztönzése. A készítendő alkotáshoz kapcsolódó vizuális nyelvi anyag-probléma megbeszélése, mint pl. kompozíciós megoldások, a szereplő kiemelése színnel, körvonallal, részletek megfigyelése stb.</p>	<p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p> <p>Cél: Életszakaszok és események, kapcsolatok felidézése</p> <p>A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szépirodalmi művek, családi történetek, versek megismerése. Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> állatok hangja, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> állatok felépítése, tulajdonságai állatok élőhelyeik sajátosságai, szükségleteik, különleges képességeik...</p> <p>Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás.</p>

<p>BEFOGADÁS: Bibliai témák felidézése, képes gyermek Biblia és műalkotások segítségével. Régi fotók, emberek- arcok- tárgyak nézegetése, a karakterek, arckifejezések megfigyelése, régi öltözékek és szokások, mesterségek tárgyai: A funkciók és formák, vizuális nyelvi sajátosságok megfigyelése.</p>		<p>Kísérletek oldatokkal, fényvel, hővel.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció</p>	
<p>Vizuális nyelv /Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>Vonalak, foltok színek alkalmazása, megnevezése. A képi elrendezés, a kompozíció alapjainak megismerése. Képi kifejezés vonallal, folttal, színnel. Kimelés mérettel színnel, vonallal. Színkarakterek, alapszínek és mellékszínek: kék, vörös, sárga, zöld, narancs, lila semleges színek: fehér, fekete, szürke Színviszonylatok: Sötét- világos, élénk- tompa szín; Vonalminőségek és fajták: Egyenes, görbe, hosszú, rövid, zárt, nyitott, folyamatos; vázoló, kiemelő- kontúr vonal, felületkitöltő vonal – faktúráltság, folt-vonal összefüggések.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>A téma projekt módszerrel mélyíthető: Gyűjtések és saját illusztrációk révén képes családi „kalendárium” készítése. Régen és ma: Gyűjtőmunka alapján egy mesterség képes bemutatása. Nagyszülők foglalkozása, feltett tárgyai-rajzolás- egyéni munka, áttekintés- csoportmunka.</p>	

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok		Órakeret 12 + 2 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képkalkoló- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Valós és képzelt látványok Kedves állataink és állatmeséink A teremtetett világunk csodái ALKOTÁS: Állatmesék: a mese élményének feldolgozása, illusztrálás,- kedvenc meseszereplő megjelenítése síkban, térben, bábkészítés A mese továbbgondolása, pl. befejezése a saját élmények alapján, új szereplő kitalálása, pl. Mit tennék, ha én lehetnék a mesehős... Báb és díszletkészítés, a mesében szereplő tárgyak, rajzos tanulmányozása, tervezés és kellékek elkészítése. (T.kk.) A mese dramatizálása, mese befejezési variációk csoportonkénti bemutatása. Bibliai történetek –rajzos bibliai füzet készítés a jelenetek illusztrálásával, 2.- osztályban már kép és hozzá kapcsolódó igevers együttes megjelenésével BEFOGADÁS: Mesekönyvek illusztrációinak nézegetése, beszélgetés a szereplők karakteréről, a tulajdonságok képi megjelenítéséről, technikákról. Állatábrázolások különböző stílusban, különböző műfajok megismerése, beszélgetés a karakter és a kifejezési módok összefüggéseiről. Évszokról –évszakra Élet az erdőben ALKOTÁS: Évszakok - versek, mondókák illusztrálása. Képzeltbeli történet: pl. Az erdő madárszemmel, mókusz szemmel stb. télen, ősszel... Állatbújócska</p>	<p>Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes és épített környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p> <p>Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával).</p> <p>Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hangzene, mozgás, vizuális: installáció, fotómanipuláció).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Évszakokhoz kapcsolódó szépirodalmi alkotások, mesék megismerése. Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Énekek, mondókák, évszakok: állatok hangja, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint. Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zörej.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Évszakok megszemélyesítése.</p>	

<p>Fák bokrok és lakóik, pl. a fa törzse hangya szemmel, Kedvenc állatommal – elképzelt kaland ábrázolása. Kitől, mitől félnek az állatok? – figyelemfelhívó óvó –védő táblák készítése. Vicces jelek, ismertető táblák tanösvényre, az udvaron, a környezetünkben élő állatokról. (V. k.) Fészek és madárkészítés, pl. origami, papírmásé, só liszt gyurma – történet eljátszása. (T. és kk.) Fák, magok, termések Termések magok rajzolása, festése Aranykapu: Mi lenne ha, magból kinövő növény, virág lennék (<i>ha én virág lehetnék, ha én fa lehetnék...</i>) A gyümölcs termő fa Befogadás: Különleges fák, magok, termések megfigyelése, rajzos megismerése. Az élet csodái/ Teremtett világunk szépségei: Állatok és növények szerkezetei, rajzos feldolgozás, továbbgondolás, fantázia és új funkciók kitalálása alapján. Pl. milyen lenne a róka ha fán /vízben élne, a teknős, csiga stb. ha cserélhetné a „ruháját”. BEFOGADÁS: Műalkotások, természet fotók, állat ábrázolások nézegetése. Beszélgetés a színek és hangulatok természetbeni változásairól, A színek funkciói és jelentések az állatvilágban. A kapaszkodás védelmi és életben maradási technikái, alkalmazkodási képességek, mimikri természetben, A témakör záró tevékenysége lehet az élet csodáját szépségét hirdető zászló, plakát elkészítése.</p>		<p>Dramatikus formák. Fejlesztő játékok. <i>Környezetismeret:</i> Az évszakok körforgásának megértése, az évszakok és az életmód összefüggéseinek feltárása. Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság. Bibliai szereplők, állatok , környezet megismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő</p>	
<p>Vizuális nyelvi/ Tartalmi kulcsfogalmak</p>	<p>A vizuális nyelv alapvető elemeinek: pont, vonal (vonalfajta, vonalvastagság), színek keverése, derítése és mélyítése, színkarakterek (alapszínek, fő- és mellékszínek) és egymáshoz való viszonyuk (színminőségek) használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>A látvány utáni tanulmány az alkotási folyamat elindítója, célja a rácsodálkozás lehetőségének megteremtése, és a látvány inspirációinak előhívása. Projekt módszer: Az élet csodái/ Teremtett világunk szépségei téma megvalósítható akár egy évet vagy több hónapot átfogó projektben. Eredménye lehet a saját rajzos <i>Teremtés csodáinak könyve</i> készítés.</p>	

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Vizuális jelek a környezetünkben ALKOTÁS: Kedves állataim Figyelemfelkeltő, óvó- védő jelek készítése a környezetünkben élő állatainkról, amelyek elhelyezhetőek az udvaron lévő fák, falakon, ABC betűi vicces állat alakzatokban. Állatok elrejtése táblán, betűkártyán, plakáton</p> <p>Játékkészítés – Madaraink – memória kártya Az állatról játékkártya készítése A játékban az állatokról foltredukcióval piktogramok készítése Vicces üzenetek jelekkel.pl. az állatok jó és rossz szokásaik megismertetése, mókás tulajdonságaik kiemelése, pl. állatos találós kérdések, mondókák alapján.</p> <p>BEFOGADÁS: Állatok a cégereken, figyelemfelkeltő táblákon. Elfelejtett mesterségek jelképei, kellei. Népművészeti alkotásokon, használati tárgyakon megfigyelt állatábrázolások sajátosságai. Régi és mai reklámanyagok és a mesterségek portékáinak elemzése, fotók és illusztrációk segítségével. Beszélgetés a népi tárgyak kultúra kommunikációs szerepéről.</p> <p>Bibliai kincsvadászat – keresztyén szimbólumok az egyházművészetünkben. - memória kártya készítés.</p>	<p>Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés).</p> <p>Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> jelzőtáblák.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték	
Vizuális nyelv/ Tartalmi kulcsfogalmak	Jelek vizuális tulajdonságai. Látványok transzpozíciós lehetőségei. Vonal és –folt redukciók. Szín és forma redukció.	

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiáélmény-feldolgozás	
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiáélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókinész fejlesztése médiaszövegekkel.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Médiahasználati szokások médiumok, médiáélmény-feldolgozás BEFOGADÁS: Beszélgetés állatmesék szereplőinek megfigyeléséről, jó és rossz tulajdonságairól, azonos mese különböző illusztrációi alapján. A mese animációs feldolgozásával való összehasonlítása saját médiáélmények felidézésének segítségével, vagy közösen megtekintett animációs filمالapján. (pl. A kiskakas gyémánt fél krajcárja, A három kismalac, A róka és a holló stb.) ALKOTÁS: A választott mese élményének felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan vagy szerepjáttékkal. (pl. képi jelenet rajzolás, bábkészítés pl. síkbáb, egyszerű jelmez, maszk, fejpánt stb.)</p>	<p>A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiáélmények felidézésének segítségével. Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiáélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. <i>Erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodásra nevelés, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése. <i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. <i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték	
Vizuális nyelvi/ Tartalmi kulcsfogalmak	Folyamatábra, a képi kifejezés elemeinek rendje, kiemelés méret és helyzet viszonylatokkal.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelmkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS: Kedvenc állatom témakörhöz kapcsolódóan - Állatmesék szereplőinek megszemélyesítése. Történet mesélés az állat hangjának különböző érzelmi szituációban való imitálásával. Pl. félelem, öröm, bánat, éhezés, fázás stb. Az ABC betűinek meg személyesítése, állathangok, és asszociációk alapján. <i>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázs készítéssel).</i></p> <p>Mesehősök, mesejelenetek rajzos megjelenítése, megfestése a hallgatott mese alapján./ Az állatmesék témakörhöz kapcsolódóan a feladat megelőzheti a meséről később nézegetett különböző stílusban és műfajban készült képi feldolgozásokat, amelyek képnyelvi inspirációra a mesefeldolgozás további feladatait tervezhetjük/</p>	<p>Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül).</p> <p>Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.</p> <p>A mediatisztált történetek szereplőinek (hősök és gonoszok) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p> <p>Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p>Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történetben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zöreij, csend		

Tartalmi kulcsfogalmak	Hangulat kifejezése képben, vonallal, folttal, színekkel. A vonal kifejező erejének tapasztalata.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Személyes élmény, médiaélmény ALKOTÁS: Móra Ferenc: Zengő ábécé vers képjelekkel, gesztusokkal, mimikával való megjelenítése. Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal Pl. betegség, fogorvosnál, vmilyen közl. baleset felidézése, képi kif. BEFOGADÁS: A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, video-klip, sms, emotikonok) alapján. A valóság és fikció közötti különbség megragadása. Befogadási tevékenységek során irányulhatnak és a médiaszövegek, videók a fent vázolt élmények megbeszélésére. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, animációs filmek, filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).</p>	<p>A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése.</p> <p>Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium	

Vizuális nyelv/ Tartalmi kulcsfogalmak	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tájékozódás a virtuális terekben ALKOTÁS: A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolással). A videojáték képi világának imitálásával mesejelenet rajzolása, A mesejelenet más stílusban, pl. A Tesz-vesz város több nézőpontos, részletező stílusában, népmesei jegyeket hordozó, elvontabb, dekoratívabb stílusban való újraalkotása.	Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás). A videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplők azonosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése. <i>Erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.	
Értelmező kulcsfogalmak	internet, honlap, chat, videojáték		
Tartalmi kulcsfogalmak			
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek		Órakeret 12 + 1 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Környezetünk valós terei és mesés helyek ALKOTÁS: A Családmesék témakörhöz kapcsolódóan a családi titkok, kérések díszdobozának elkészítése. Nagymamáink játékai: jellegzetes tárgyak elkészítése, pl. pólyás baba rongyból, tarisznya, kisbölcső stb. A család témakörhöz kapcsolt memóriakártya készítés családtagok, foglalkozások – régi tárgyak, mesterségek megismerése.</p> <p>A teremtés csodái, különleges élőlények téma kibontásaként a teremtés napjainak jelmez, dramatikus feldolgozása. BEFOGADÁS: A témákhoz kapcsolódó műalkotások nézegetése, beszélgetés a kifejező képalakítás, tárgyformálás sajátosságairól. A bábfajták megismerése, mint ujjbáb, síkbáb, zacskóbáb, tárgybáb, kesztyűbáb...stb. Különböző díszletek tanulmányozása, szín, anyag és forma alkalmazások megfigyelése.</p>	<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében.</p> <p>Képzeltbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeltben történő mozgás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása</p>	
Értelmező kulcsfogalmak	térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás		
Vizuális nyelv/Tartalmi kulcsfogalmak	A díszítmény képzése, a motívum alakítás eljárásai – a szelekció és redukció formái- Vizuális ritmusok, méret, szín és forma ritmus. Téri helyzetviszonylatok, forma rend és káosz.		

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	
---	--

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	Órakeret 12 + 1 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Valós és kitalált tárgyak ALKOTÁS: A teremtés csodái – különleges állatok és növények – - társasjáték készítése. Pl. táblás ismeretközvetítő játék, figurákkal, kártyákkal tudás szinteket jelölő akadályokkal stb. A játék tartozékai, kártyái, figurái stb. mérete, anyaga, színe, díszítés művészsége, utaljon a funkciójára. Legyen élénk, színes, tartós és méretében megfelelő a játék lebonyolításához. A Család témához kapcsolva: Levélpapír, borítéktervezés: - Az első levelem a szüleimnek, - Az én jókívánságaim...</p> <p>A Biblia tárgyai – pl. mécses, öv, saru stb. készítése bábjátékhoz</p> <p>BEFOGADÁS: A népi tárgykultúra legjellemzőbb példáinak ismerete és elemzése. A népi díszítmények formai gazdagságának, felépítésének, arányainak elemzése.</p>	<p>Segítő, varázserejű tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.</p> <p>Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözék kiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncal. Hangszerek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> valóság és képzelet.</p>

Értelmező kulcsfogalmak	tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékkiegészítő
Vizuális nyelvi/Tartalmi kulcsfogalmak	Forma és funkció, anyagszerűség összefüggései Díszítmény és forma összefüggése
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése.</p> <p>Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével.</p> <p>A felszerelés önálló rendben tartása.</p> <p>A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása.</p> <p>Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára.</p> <p>A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése.</p> <p>Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.</p> <p>Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat.</p> <p>Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése.</p> <p>A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását).</p> <p>A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.</p> <p>Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése.</p> <p>Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.</p>
---	--

3. osztály

Ebben az időszakban a vizuális kultúra tanításának továbbra is fontos célja a motiváltság és az örömteli alkotás fenntartása, amelynek továbbra is alapvető eszköze a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatok felhasználása, ismerkedés további új technikákkal, illetve az alkotás felszabadultságának további ösztönzése.

Míg az első két évfolyamon a vizuális kultúra részterületei közül a „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” került túlsúlyba, addig harmadik-negyedik évfolyamon növekedhet az elvontabb „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmait feldolgozó feladatok aránya, de továbbra is fontos a megfigyelőképesség, a forma- és

arányérzék fejlesztése, továbbá az önkifejezés megőrzésének ösztönzése, ami segíti az egyre céltudatosabb vizuális megismerést.

A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelés ebben az időszakban is jelen van. Az alsó tagozat második felére a gyerekek többségének már komoly médiatapasztalata van. A tárgy tanításának célja elsősorban a gyerekek meglévő ismereteinek rendszerezése, az ismeretek életkorhoz igazodó elmélyítése, a különböző médiaüzenetek értékeléséhez szükséges készségek és képességek fejlesztése.

A befogadó tevékenység tekintetében továbbra is érvényes az alkotva befogadás elvének érvényesítése. Cél továbbra is a vizuálisan feldolgozható témák megközelítése esetében a valós esztétikai értéket képviselő műalkotások szemléltetése és azok minél pontosabb értelmezése. A fejlesztési célok továbbra is mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 9 + 3 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismérveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek Vándorúton: ALKOTÁS: Barangolás ókori helyszíneken, Régi iskolák tanulói Pl. Okori írődeákok vagyunk – agyagtábla nyomatok készítése, levélírás- pecsételő henger, Rejtjeles üzenetek karcollással, képjelek üdvözlő lapokra (V. K.) Bibliai történet – élményrajz – helyszín rekonstruálás- pl. Mózes születésének és üldöztetésének eljátszása – díszlet a Nílus folyó, nádas, madarak stb. Bábkészítés (T. Kk.) BEFOGADÁS: régi fotók, emberek - arcok- tárgyak nézegetése, mester-ségek tárgyai: funkciók és formák vizuális nyelvi sajátosságok megbe-szélése, karakterek kifejezések.	Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva). Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor. <i>Móra Ferenc: Kincskereső Kis ködmön,</i> <i>Tamási Áron. Iskolás lettem</i> <i>Sinka István: részletek a Fekete bojtár vallomásaiból</i> <i>Karácsony Sándor: Siccki banda</i> <i>Matematika:</i> Rajz, kirakás és szöveg értelmezése: a lejátszott történet visszaidézése; az elmondott, elolvasott történet visszaidézése. Jelértelmezés. <i>Környezetismeret:</i> ismeretszerzés közvetlen megfigyelés alapján.

Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Térbeli helyzetek, arányok, nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használatának megbeszélése, megfigyelése.	kollázs, vegyes technika, kréta, nyomtat, mintázás, makett).	
Értelmező kulcsfogalmak	érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció. Nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	A bibliai témákat hosszabb időkeretű projektben is megvalósíthatóak.	

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 9 + 2 óra
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelemkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hétköznapi és képzelt figurák Kedves állataink és állatmeséink ALKOTÁS: Pl. projektben: Saját mese vagy közös mese kitalálása, könyvecske készítés a meséről. Vagy „tudományos kutatás” – Mit kell tudni a kedvenc állatokról? – gyűjtés, illusztrálás, könyvecske készítés. A mese dramatizálása, variációk csoportonkénti bemutatása. Bibliai állatok és emberek. - pl. Dániel története vagy Az irgalmas Szamaritánus története: - történet aktualizált átírása, képi megjelenítés, dramatizálása –rajzos bibliai füzet, leporelló készítés a jelenetek illusztrálásával, kép és hozzá kapcsolódó szöveg együttes megjelenésével.</p> <p>BEOGADÁS: Mesekönyvek illusztrációinak nézegetése, beszélgetés a szereplők karakteréről, a tulajdonságok képi megjelenítéséről, technikákról</p>	<p>A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információk kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében.</p> <p>Kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök, rontók, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás</p>	<p><i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.</p> <p>József Attila: Betlehemi királyok, Mama, Petőfi Sándor: Füstbe ment terv; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; □ részletek Kölcsey Ferenc: Hymnus; Petőfi Sándor: Nemzeti dal; Vörösmarty Mihály: Szózat című művéből, illetve szépprózai művekből.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Fantáziajátékok. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal.</p>

<p>Az élet csodái: Állatok és növények különleges, szerkezetei, kapaszkodás, védelmi és életben maradási technikái, alkalmazkodási képességek, mimikri a természetben, színek és jelentések a természetben –tanulmány rajzok,</p> <p>Az élet csodáit, szépségét hirdető zászló elkészítése. (T. kk.)</p>	<p>kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdís, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).</p>	
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>A zászlókészítés egyéni-és csoportmunkával, - egyéni munkák montázsából, vegyes technikák alkalmazásával.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Vizuális kommunikáció Utazások</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Utazások ALKOTÁS: Útra kelünk Betlehembe: – A bölcsék nyomában – jelek, veszélyre figyelmeztető táblák, díszlet, bábok... útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, úti film</p> <p>Útra keltünk – Honfoglalás (pl. projektben) A csodaszarvas legenda feldolgozása: illusztrálás, - kedvenc szereplő megjelenítése bábkészítés A legenda továbbgondolása,pl. befejezése a saját élmények alapján, pl. ha én lehetnék a főhős..., új szereplő kitalálása stb. Könyv, borító, oldalak-kép, szöveg-elrendezés, színek, betű stb. tervezése.</p>	<p>A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, jégolvadás, rozsdásodás, penészedés, árnyék, palacsintasütés, építkezés, varrógép, kerékpár, daru, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.</p> <p>Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm)</p>	<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szavakban megfogalmazott információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>

A monda dramatizálása, variációk csoportonkénti bemutatása.	meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.	
Értelmező kulcsfogalmak	Változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés.	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Útra keltünk – Honfoglalás témái Hosszabb idő keretű pl. egy éves projektben való komplex megvalósítás lehetőségét hordozzák.	

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Forma-alkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Vizuális hatáskeltés ALKOTÁS: Elfelejtett mesterségek – szabó, varga, mézesbábos... jelei, szimbólumai, kellékeivel játékkészítés. (- szabás - varrás, nemezelés, fonás, sütés, játékkészítés pl. öltöztető baba, T. kk.)	Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”, „Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.	<i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgatás. Testháló elképzése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.

- csomagolás és reklámanyag tervezés a „portéka” karácsonyi árusításához. Kedves állataim növekedése – (életkorok: bébi- ovis – kicsi - nagy –öreg) pl. játékkártya jelei BEFOGADÁS: Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performanszal).		
Értelmező kulcsfogalmak	gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiók készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Médiumok a mindennapi környezetben BEFOGADÁS: A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.	Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül. Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték). Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szabadidős tevékenységek. <i>Erkölcstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság.

	szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).	Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolataalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése. <i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.
Értelmező kulcsfogalmak	média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsортípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám)	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei		Órakeret
	A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása		2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása BEFOGADÁS: Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése. Bibliai történetet feldolgozó mesefilmek megbeszélése, Tetszik - nem tetszik - érzelmi hatások, szereplők képi megjelenítésének elemzése. ALKOTÁS:	A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése. A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül. A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és	Magyar nyelv és irodalom: Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.	

<p>A megismert bibliai történet képi kifejezése saját karakteres szereplőkkel. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p> <p>Ilyen voltam- ilyen szeretnék lenni. - képsorozat v. egyszerű animáció készítése</p>	<p>értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).</p> <p>Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése.</p> <p>Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Erkölc és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS: A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapi életben betöltött szerepéről, funkciójáról.</p>	<p>Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésével.</p> <p>A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása;</p>

		gondolatszabadsággal való ismerkedés.
Értelmező kulcsfogalmak	médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS: Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével). Annak felismerése, hogy a médiakörnyezet szereplői a tartalmat előállítók csoportja és a közönség, a médiafogyasztók csoportjai. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása. Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélírás, levélcímezés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. <i>Erkölcstan:</i> Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok.

<p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján. Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szó-vegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján. Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközeinek megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.</p>	<p>szerepjáték) különböző formában. Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték). Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül. Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.</p>	<p>Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a helyes önismeret kialakításának megalapozása.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		
<p>Tematikai egység</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér</p>	<p>Órakeret 11óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Mikro- és makro tér: ALKOTÁS: A Betlehemben jártunk bibliai témához az építmény makettjének elkészítése, környezetalakítás egyszerű eszközökkel. — Egyszerű tárgykészítés, kellékek, korszó, vándortarisznya stb. A csodaszarvas témakör kibontása: - bábok, karkötő, vesszőparipa, nemeztárgyak, kucsma, agyag edények, stb.</p>	<p>Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p>

<p>Vesszőfonat kuckó (jurta) az udvaron.</p> <p>A hétvezér fakanálbáb. – a történetek feldolgozása bábjátékkal, jelmezzel .</p> <p>BEFOGADÁS: Különböző korok épületeinek csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony). Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).</p>	<p>A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Rítmus-hangszerek, ritmikái többszólamúság.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkcióinak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Tárgyak és használatuk ALKOTÁS: Bibliai történet szereplőinek tárgyi kellékei (pásztorbot, fúrulya faragás, nád vagy fűzfa síp) Ünnepeljünk együtt:</p>	<p>Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben. <i>Erkölcstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p>

Saját játék és/vagy ajándéktárgy készítése: nemeztárgyak, karkötő, tároló dobozok stb. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése. Csomagolás tervezése, kivitelezése. BEFOGADÁS: A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése.	A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. <i>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, ételelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára</i>	<i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.
Értelmező kulcsfogalmak	tárgyalás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Alkotótevékenység: Építmény makettjének elkészítése, környezetalakítás egyszerű eszközökkel. — Egyszerű tárgykészítés. Befogadó tevékenység: A közvetlen környezet épületeinek, tárgyainak megfigyelése, leírása, elemzése: funkció, anyaghasználat és formaalakítás szerint. — A környezettudatosság lehetőségeinek ismerete a vizuális kultúrában. — Kiállítás- és múzeumlátogatás, a múzeumok szerepének ismerete közvetlen tapasztalatok alapján. — A népi tárgykultúra legjellemzőbb példáinak ismerete és elemzése. — A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, nemzeti címer, országzászló, Országház, Szent Korona).
---	---

4. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra.**

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 8 + 2 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismérveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérvék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérvék fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek: ALKOTÁS:	Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.

<p>Hazai barangolások: - tájegységek, érdekes helyek, várak, képzeletbeli meghódítása. Élményrajzok a megismert legendák alapján. Pl. felülnézetből a tájegység és a vár. Középről a várfalakon belüli események. A megismert vár legendájának illusztrálása. Szereplők, vár makett készítés. Pl. Mátyás király legendás történeteiből jelmezes, bábos előadáshoz. Az irgalmas Szamaritánus, v. A tékozló fiú történetének feldolgozása, - átírás, aktualizálás események helyszínei- síkban, folyamatábra, v. bábjáték. BEFOGADÁS: Megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, múalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín. Régi fotók, emberek- arcok- tárgyak, viseletek nézegetése, mesterségek tárgyai: funkciók és formák vizuális nyelvi sajátosságok megbeszélése, karakterek kifejezése.</p>	<p>malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>(pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p>	<p><i>Matematika:</i> Rajz, kirakás és szöveg értelmezése: a lejátszott történet visszaidézése; az elmondott, elolvasott történet visszaidézése. Jelértelmezés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> ismeretszerzés közvetlen megfigyelés alapján.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció. Nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Projekt téma: Hazai barangolások: - tájegységek, érdekes helyek, várak, képzeletbeli meghódítása. Lehetséges megvalósulás éves vagy több hónapos időkeretben . Az irgalmas Szamaritánus, v. A tékozló fiú történetének feldolgozása projekt módszerrel.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelmkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Hétköznapi és képzelt figurák ALKOTÁS: Középkori hőseink „panoptikuma” – történetek illusztrálása, fakanálbáb, zsákbáb, papírmasébáb. A „tudományos kutatás” pl. a hét vezér nevéhez kötődő helységnevek</p>	<p>A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső</p>	<p><i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal.</p>

és események rajzos dokumentálás, pl. tájékoztató füzet, leprellő stb. Bibliai történet szereplői –pl. Jézus és a 12 apostol – Az utolsó vacsora ábrázolása Angyalok a Bibliában, történetek-illusztrációk készítése.	tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében. Kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök , rontók, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdís, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).	<i>Dráma és tánc:</i> fantáziajátékok.
Értelmező kulcsfogalmak	figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 9 + 2 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Utazások ALKOTÁS: A hazai tájakon témakör kibontása: - folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges	Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm)	<i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szavakban megfogalmazott információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.

<p>rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, úti film, útikalauz) Az útikalauz jelei, nevezetességek piktogramjai,</p> <p>Tájegységek –nevezetességek játék jelei, kártyái. Rajzos bibliai útinapló- Három királyok, pásztorok tapasztalatai.</p>	<p>meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	<p>változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés</p>	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	<p>Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata</p>	

	vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Vizuális hatáskeltés ALKOTÁS: Elhanyagolt állatok, helyszínek: Figyelemfelkeltő jelek az udvaron, fákra élő állatainknak, az állatról plakát, szórólapkészítés, Környezetszennyezés plakátja, Ismertető tabló a védekezés formáiról –pl. vizek védelme. - játékkártya információinak felismerhető tartalma a képek alapján - az állatok felismertetése, szokásaik megismertetése vicces tulajdonságaik jelekkel stb.	Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”, „Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából. Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performansszal).	<i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgató. Testháló elképzése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.
Értelmező kulcsfogalmak	gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben Elhanyagolt helyek, élőlények témában	A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó

<p>Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték).</p> <p>BEFOGADÁS:</p> <p>Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p>	<p>helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>	<p>előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szabadidős tevékenységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám)</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	Órakeret 2 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása BEFOGADÁS: A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a</p>	<p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.</p> <p>A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek</p>

<p>mozgóképi nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zöreje) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.</p> <p>Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.</p> <p>ALKOTÁS: Pl. Betegségből gyógyuló állat - <i>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</i></p>	<p>értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).</p> <p>Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése.</p> <p><i>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</i></p>	<p>megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Erkölc és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zöreje, csend, emberi hang	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága BEFOGADÁS:	Annak felismerése, hogy a médiakörnyezet szereplői a tartalmat előállítók csoportja és a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás.

<p>Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működés módjával. A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapi életben betöltött szerepéről, funkciójáról. A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók. Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével).</p> <p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján.</p> <p>ALKOTÁS: Védjük meg a méhecskéket! Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.</p>	<p>közönség, a médiafogyasztók csoportjai.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.</p> <p>Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.</p> <p>Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül.</p>	<p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolat szabadsággal való ismerkedés.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		
<p>Tematikai egység</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat</p>	<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak,</p>	

	viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat Befogadás:</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül. Pl. A méhekről információk gyűjtése. Mesék és illusztrációk keresése.</p> <p>Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.</p>	<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása.</p> <p>Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl. szerepjáték) különböző formában.</p> <p>Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a helyes önismeret kialakításának megalapozása.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 12 + 1
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, szerkesztés, - alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó	

	képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mikro- és makro tér ALKOTÁS: Hazai tájak- Középkori várak Téma kibontása- Társasjáték, Bábjáték kellékeinek elkészítése</p> <p>BEFOGADÁS: Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus). A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése.</p>	<p>Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony).</p> <p>Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, ör, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p> <p><i>Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).</i></p> <p>A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.</p>
Értelmező kulcsfogalmak	tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd	
Tartalmi kulcsfogalmak		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Tárgyak és használatuk Ünnepeljünk együtt: ALKOTÁS: Karácsonyi angyalok –ajándék készítés, csomagolások, díszek Bibliai szimbólumokkal játékkészítés. pl. Gyümölcstermő fa, Ha én fa lennék... --tabló/ tábla játék megtervezése, - a fára applikálható megszerzendő gyümölcsök megtervezése. Szabályok, kártyák, figurák alkotása BEFOGADÁS: Képek, műalkotások nézegetése, angyalábrázolások elemzése. Dekoratív eljárások megfigyelése,pl. a faábrázolások a népművészetben,mese illusztrációkon, A koronázási paláston, címereken,logókon.</p>	<p>Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalakítás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában.</p> <p>A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása.</p> <p>Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.</p> <p>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalmak</p>	<p>targyalakítás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalmak</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Hosszabb időszakaszra tervezett projekt téma lehet a Bibliai ismereteket közvetítő társasjáték készítés. Egyéni és csoportos gyűjtésekre alapozott ismeretek alapján, csoport munkával készülhetnek a játék elemei.</p>	
<p>A fejlesztés várt</p>	<p>– Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése.</p>	

<p>eredményei a tanév végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. – Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetben belül: arckép, csendélet, tájkép). – Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. – Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. – A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. – Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. – A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban. – A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. – A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése. – Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.
--	---

6. Értékelési rendszer

A tárgy alkotásközpontú, ezért az alkotásban fejlődő ábrázolási és kifejezési képességek, vizuális nyelv és technikák alkalmazási képességét, valamint a vizuális gondolkodási, problémamegoldó képességek fejlődését követjük nyomon. Az értékelésben figyelembe kell venni a tárgy alkotási területeinek sajátosságait, fejlesztési céljait és követelményeit.

Az értékelés legfontosabb formája a közös megbeszélés, véleményalkotás, egymás munkáiban az értékek felismertetése. Az alkotási folyamat sikerességének segítése mellett fontos nevelői feladat a kész alkotás örömeinek, értelmének szóbeli megerősítése.

Önmagához képest értékeljük az alkotást a személyes képi közlésformáknál. A belső tartalmak kifejezésénél a gyermek alkotása saját képességeihez, és a személyes élményhátteréhez mérhető. Az értékelésnek ezért az elfogadásra, a dicsőre és megerősítésre kell irányulnia, ezáltal is elősegítve az őszinte élményfeldolgozás további rögzülését.

A kritériumok szerinti értékelési módszer gátja lehet a személyes tartalmak kifejezésének.

A személyes kifejező alkotás sajátosságából fakadóan a „produktum” nem tervezhető elvart kritériumok alapján, ezért az előre vetített értékelési szempontok akadályozhatják a divergens gondolkodást, a nyitottság és találatkonyság szabad megnyilvánulásait.

Értékelési kritériumok, előre megadott szempontsor alapján értékelhetünk a tárgy- és környezetkultúra, és vizuális kommunikáció objektív közlésformáinál, mivel a tevékenységet elsősorban a megfigyelés, problémamegoldás szabályai, a vizuális nyelv és technikák eljárásai, valamint az anyagformálás és a funkció összefüggései határozzák meg. Az elkészült alkotás a használhatóság vagy értelmezhetőség próbájában mérettetik meg, ezért az értékelést is objektív kritériumok határozzák meg.

Strukturális módszerrel értékelhetjük az elkészült alkotásokat a közlésformák többségénél – vizuális nyelvi sajátosságok kompozíció, szín, tér, forma-funkció stb. elemzéssel.

Projektműszernél egy időszak folyamatában készült munkáit értékeljük, dokumentációs anyagok, rajzos kutatási, tervezési folyamatok, gyűjtéseket kísérő füzetek stb. színvonalát, technikai kivitelét. A projekt záróeseményéhez kapcsolódó produktumok megvalósításában az ötletgazdagságot, problémamegoldó képességet, a képi megjelenítés esztétikumát, technikai színvonalát értékelhetjük.

A továbbhaladás feltételeként vizsgáljuk a bemutatott és gyakorolt vizuális nyelvi kifejezés elemeinek (vonal, szín, forma, kompozíció stb.) célnak megfelelő alkalmazását és a technikák, eljárások ismeretét.

A tárgy befogadó tevékenységeiben az ismeretek gazdagodása feltáró beszélgetésekben igazolható vissza. A látványokról, műalkotásokról való beszélgetésekben bátorítjuk a gyermekeket a kérdéseik szakkifejezések alkalmazásával való megfogalmazásában, indoklásukat, véleményüket, aktivitásukat értékeljük.

7. A továbbhaladás feltételei

8. Függelék

SZAKIRODALOM:

Szalontai György: Vizuális nevelés, Tárogató Bp. 1994

Lantos Ferenc: Képekben a világ, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994

Bakos Tamás, Bálványos Huba, Preisinger Zsuzsanna, Sándor Zsuzsa:

A vizuális nevelés pedagógiája, Balassi Kiadó, Bp. 2000

Strohner József: Módszertani Füzetek I-II., FVNK, 2000

Bodóczy István Vizuális művészeti projektek az oktatásban, MIE Bp. 2003

Sándor Zsuzsa: A vizuális nyelv képi világa, Miskolci Egyetemi Kiadó, Sárospatak, 2003

Sándor Zsuzsa: Módszertár. Vizuális kultúra óratervek, Miskolci Egyetem, Sárospatak, 2002.

Sándor Zsuzsa: Vizuális kommunikációs projektek. Miskolci Egyetem, Sárospatak 2003.

Sipos Endre - Zele János: A látott és tapintott világ 3-4., Konsept-H Kiadó, Piliscsaba, 2000.

Somodi Ildikó: A mindennapos művészeti nevelés lehetőségei, Módszertani füzet, Károli Egyetemi Kiadó, Budapest, 2012.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TECHNIKA ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	1	32	4	-	36
2.	1	32	4	-	36
3.	1	32	4	-	36
4.	1	32	4	-	36

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Technika életvitel és gyakorlat** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret

1. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család, otthon, háztartás	10		10
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	14		14
Közlekedés	2		2
Közösségi munka, közösségi szerepek	6	3	9
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

2. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család, otthon, háztartás	6		6
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	18		18
Közlekedés	4	1	5
Közösségi munka, közösségi szerepek	4	2	6
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

3. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család, otthon, háztartás	6	1	7
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16		16
Közlekedés	4		4
Közösségi munka, közösségi szerepek	6	2	8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

4. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család, otthon, háztartás	6	1	7
Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16		16
Közlekedés	4		4

Közösségi munka, közösségi szerepek	6	2	8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Közösségi munka, közösségi szerepek Iskolai és osztályrendezvények	A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése.	3
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		1
Összesen:		4

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Közlekedés Közlekedésben rejlő veszélyek	Figyelem, elővigyázatosság. Baleset esetén teendők. Segélyhívás. Szituációs játékok.	1
Közösségi munka, közösségi szerepek Iskolai és osztályrendezvények	A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése.	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		1
Összesen:		4

3 évfolyam:	Szabad órakeret:	4
-------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család, otthon, háztartás Egészségünk	Egészség. Betegség. Vegyszer, tisztítószer veszélyei. Betegápolás, mérgezés.	1

Közösségi munka, közösségi szerepek Iskolai és osztályrendezvények	A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése.	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		1
Összesen:		4

4 évfolyam:	Szabad órakeret:	4
-------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család, otthon, háztartás Egészségünk	Elemi elsősegély nyújtási ismeretek.	1
Közösségi munka, közösségi szerepek Iskolai és osztályrendezvények	A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése.	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		1
Összesen:		4

1–2. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 1–2. évfolyamon, hogy a kulskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten **tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról**. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotó munkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kezűgyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését. Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik. **Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során.** A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókinccs, fejlődik a nyelvhasználat. A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik. A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. **A kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt.** Az egészséges és környezettudatos életmódra

nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén.

Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdeményezőképeség és a feladatvégzésre vállalkozás” fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását.

3-4.évfolyamon

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 3-4. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (család, osztálytársak, iskolaközösség) **közvetlen tapasztalások, megfigyelések révén szerezzen ismereteket az őt körülmények világról.** A mindennapi élet gyakorlatában a kezűgyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével kapjon ösztönzést az örömteli tanulásra, az önkiszolgálásra, a tudatos feladatvállalásra, az egészséges és környezettudatos életvitel megélésére.

Az elméleti és a manuális tevékenykedés közben mintakövetéssel, majd önálló kreatív gondolati és gyakorlati cselekvéssel készítsen maketteket, modelleket, miközben a mozgáskoordináció, a testtartás megfelelő erőikifejtéssel párosul. A helyes munkafogások gyakorlása közben a célszerű, balesetmentes szerszám és eszközhasználat jól érvényesüljön.

KIEMELT CÉL:

A gyalogos közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. Helyes viselkedés a személyautóban és a tömegközlekedési eszközökön. A **közlekedésben rejlő veszélyhelyzetek felismertetése, a balesetek megelőzése, segítségnyújtás elemi teendői.** A leggyakrabban előforduló jelzőtáblák, útburkolati jelek jelentésének megismertetése, tudatosítása.

A gyermek helye a családban, az osztályban, az iskolaközösségben, szerepvállalások, közös élmények, tapasztalatok megbeszélése a különböző vizsgáldások közben.

A mindennapok gyakorlatában az életviteli ismeretek mellett a kezűgyesség, a kreatív gondolkodás fejlesztésével, az örömteli tanulásra, az alkotó munkavégzésre ösztönzés. Az önálló ismeretszerzés gyakoroltatása, új tanulási módszerek alkalmazásával, az egyéni alkotó munkavégzés mellett a csoportos feladatvállalás alkalmazására szoktatás, hogy a társas kapcsolatok építésének elemeivel is megismerkedjenek. A tevékenykedtetés közbeni magatartási szabályok megkövetelése.

Hasznos tárgyak készítése önálló tervezéssel, kivitelezéssel, miközben a helyes test-tartás, erőikifejtés fejleszhető, ezzel párhuzamosan az anyagok átalakíthatóságát, a szerkezet és funkció, a kivitelezés esztétikuma és használhatósága közötti összefüggést megértethetjük. A helyes munkafogások végzése közben a balesetmentes szerszám és eszközhasználat érvényesül.

A tárgykészítés folyamatában a becslés, mérés, összehasonlítás, mennyiségi fogalmak elmélyítése. Előtérbe kerül a műszaki rajz alapelemeinek jelentése, alkalmazása. (vonalfajta neve, jelentése, rajzolása)

Egyszerű munkatevékenységekkel a szakmák jellemzőinek megismertetése, különböző foglalkozások eljátszása. Katasztrófavédelmi alapismeretek elsajátíttatása.

Fő feladataink a folyamatos fejlesztés során:

- a tájékozódás és az egyéni, a családi, az iskolai és lakókörnyezetünkben való tájékozottság igényének a felkeltése;
- az összefüggések és kölcsönhatások keresése; az érdeklődésből származó információk és az egyéni tapasztalatok összehangolása;
- rendszerszemléletű gondolkodásmód következetes kialakítása (a természeti, társadalmi és technikai környezet kapcsolatrendszere);
- a problémaérzékenység erősítése, és a folyamatok tudatos, tervezett végig vitele a probléma-felismeréstől a problémamegoldásig;
- a környezettudatos magatartás mindennapokban történő gyakoroltatása, hogy aktívan alkalmazzák a környezetbarát technológiákat;
- a munkamegosztás, az önálló munkaszervezés, az önkiszolgálás, az önellátás, az önellenőrzés, a reális értékelés fokozatos kiépítése;
- a tervezés és az alkotás örömeinek az átélése, az agyag – forma – funkció – esztétikum – gazdaságosság egységének megvalósítása;
- célszerű, takarékos és hatékony gazdálkodás az anyagi és humán erőforrásokkal (az anyaggal, az energiával, a munkával, az idővel);
- a lelki és testi egészség fenntartását elősegítő életvitel kialakítása, különös hangsúly helyezve a megelőzésre;
- a kölcsönös bizalomra, toleranciára épülő kapcsolatrendszerek kialakítása, melyben felelősek vagyunk önmagunkért és másokért;
- a kritikus önértékelés és mások tetteinek és alkotásainak tárgyilagos, közösen kialakított szempontok szerinti megítélése;
- a kezűgyességet továbbfejlesztő tevékenységek előtérbe helyezése, mert a kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek- és ifjúkor a legalkalmasabb, s bizonyított tény, hogy később már kevésbé pótolhatók az itt elkövetett mulasztások;
- a technika-életvitel tantárgy tanulási szokásrendjének kialakítása (kommunikáció, mintakövetés, munkafogások, önellenőrzés, hibajavítás, könyvtárhasználat, IKT alkalmazása).

Kiemelt fejlesztési feladatok:

Énkép, önismeret:

Biztonságérzetet adó, gyakorlati és elméleti tanulási sikerek átélését lehetővé tevő, tapintatos és szeretetteljes bánásmód teszi lehetővé, hogy felfedezhessék belső értékeiket. Több új tantárgyhoz kapcsolódóan, különböző csoportokhoz alkalmazkodva együtt kell működniük, ahol kipróbálhatják, hogy mire képesek, megtapasztalhatják az újszerű feladatokkal való találkozás élményét, az alkotó munka során hasznosuló tanulságokkal élhetik meg a próbálkozásaikat. Az így kialakuló pozitív énkép és a reális önismeret segíti az átmeneteket

1. évfolyam

Óraszám: 36 óra/év
1 óra/hét

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 1 óra.

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 10
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása.</p> <p>A családkép és a családi otthon képének alakítása.</p> <p>A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása.</p> <p>Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Élet a családban</i> Családtagok bemutatása családrajzzal, síkbábokkal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb</p>
<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i> Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.</p>	
<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Munkaidő, tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése.</p>	
<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarító eszközök használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Környezetünk tisztán tartása.</p>	
<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges alapelemei. Zöldség- és gyümölcsal készítése.</p>	

<p><i>1.6. Testápolás</i> Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) .</p>	<p>környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása. Hobb állatok gondozása.</p>	

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.</p>
---------------------------------------	--

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 14
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kézügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Az anyagok</i> Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján).</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p>

<p>2.2. <i>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, szálás anyagok, textilek alakítása</i> Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással. Faanyagok (hurkapálca) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással. Szálás anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata. Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás). Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.) Takarékos anyagfelhasználás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> anyagok, érzékszervek, érzékelés.</p> <p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p>
<p>2.3. <i>Építés</i> Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, Lego – felhasználásával) utánzással, illetve önálló elképzeléssel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálás anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény, építőelem.</p>
---------------------------------------	--

<p>Tematikai egység</p>	<p>3. Közlekedés</p>	<p>Órakeret 2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmet viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely</p>	

	közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Gyalogos közlekedés szabályai</i> A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>
<p><i>3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i> A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai.</p>	
<p><i>3.3. A közlekedésben rejlő veszélyek</i> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.
--------------------------------	--

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 6 + 3
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása.</p>	

	Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események</i> Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Meghívó, ajándékok készítése. A tapasztalatok megbeszélése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>
<p><i>4.2. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása. <i>A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése. (Reformáció ünnepe, Karácsony, Húsvét, Pünkösöd)</i></p>	
<p><i>4.3. A közösségért végzett munka</i> Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.
--------------------------------	--

2. évfolyam

Óraszám: 36 óra/év
1 óra/hét

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **1 óra.**

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 6
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során.</p> <p>A környezet- és egészség tudatosság egyes elemeinek megalapozása.</p> <p>A családkép és a családi otthon képének alakítása.</p> <p>A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása.</p> <p>Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel.</p> <p>Szókincs bővítés.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p>
---	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Élet a családban</i> Hétköznapi és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéne.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i> Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Veszélyforrások a háztartásban: sérülést okozó tárgyak, tűzgyújtó eszközök, gáz, elektromosság, gyúlékony, maró, illetve mérgező vegyszerek, romlott ételek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.</p>	
<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. Rajzos programajánlat készítése.</p>	
<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Alapvető takarítószer használata. Takarékosság energiával, vízzel. A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.</p>	
<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Szendvics készítése.</p>	
<p><i>1.6. Testápolás</i> Higiéne. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.</p>	
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Otthoni és iskolai szobanövényeink védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbiallatok gondozása, felelős állattartás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.
------------------------------------	---

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 18
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban.</p> <p>A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel.</p> <p>Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata.</p> <p>Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben.</p> <p>Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása.</p> <p>Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. <i>Az anyagok</i> Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján).</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p>
<p>2.2. <i>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálal anyagok, textilek alakítása</i></p>	<p><i>Környezetismeret:</i> anyagok,</p>

<p>Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása mélyítéssel, mintázással. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással. Fűzőlapmunka. Faanyagok (fenyőléc) megmunkálása darabolással, csiszolással. Fémhuzal alakítása hajlítással. Szálal anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (csomózás, pompon készítése) és egyéb kézműves technikák (nemezels, gyöngyfűzés). Gombfelvarrás. Síkábok készítése papír, fa, fonal és textilanyagok felhasználásával. Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás. A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban.</p>	<p>érzékszervek, érzékelés.</p> <p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p>
<p><i>2.3. Építés</i> Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – fémépítő, Lego – felhasználásával) kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálal anyag, fonás, csomózás, nemezels, anyagtakarékosság, újrahasonítás, építmény, építőelem.</p>
---------------------------------------	---

<p>Tematikai egység</p>	<p>3. Közlekedés</p>	<p>Órakeret 4 + 1</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása.</p> <p>Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.</p>
---	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Gyalogos közlekedés szabályai</i></p> <p>A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben.</p> <p>A közlekedésben való részvétel gyakorlása. A forgalomirányítás jelzései: a rendőri karjelzések és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>
<p><i>3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i></p> <p>Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére.</p> <p>Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.</p>	
<p><i>3.3. A közlekedésben rejlő veszélyek</i></p> <p>A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Figyelem, elővigyázatosság. Baleset esetén teendők. Segélyhívás. Szituációs játékok.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.
--------------------------------	--

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 4 + 2
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása.</p>	

	Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események</i> Esküvő, temetés, baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>
<p><i>4.2. A közösségért végzett munka</i> Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése</p>	
<p><i>4.3. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítás. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása. <i>A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése.</i> <i>(Reformáció ünnepe, Karácsony, Húsvét, Pünkösöd)</i></p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.
--------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása. Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról. A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása. A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén.</p>
---	---

	<p>A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Életkori szintnek megfelelő probléma-felismerés, problémamegoldás. Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete.</p> <p>Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálak anyagok, textilek magabiztos alakítása.</p> <p>Építés mintakövetéssel és önállóan.</p> <p>Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata.</p> <p>A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.</p>
--	---

3. évfolyam

Óraszám: 36 óra/év
1 óra/hét

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 1 óra.

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 6 + 1
Előzetes tudás	<p>Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról és tevékenységeinek szerepéről.</p> <p>Egészséges családi munkamegosztás és elemi munkaszokások ismerete.</p> <p>Cselekvő hozzáállás, személyes felelősségvállalás példáinak ismerete.</p> <p>Odafigyelés a környezetre, együttműködés a családi és az iskolai közösségben.</p> <p>Természeti, társadalmi és technikai környezetünk és a megtapasztalt természetátalakító munkák alapvető ismerete.</p> <p>Információszerzés a problémák megoldására irányuló tevékenységekkel kapcsolatban, és a kapott információk felhasználása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Értékek közvetítése által a pozitív akarati tulajdonságok fejlesztése.</p> <p>Az elvárt jó magatartási elemek (engedelmesség, alkalmazkodás, udvariasság) gyakoroltatása és a tulajdonságok tárházának bővítése (önállóság, határozottság, segítőkészség, közösségi érzés, másokon való segítség, tolerancia) a tevékenységek végzése közben.</p>	

	Elvárások, normák megfogalmazása, közösségi egyeztetése, betartásuk elvárása, az együttműködés és egymás munkájának jó szándékkal történő értékelése, érzések és ellenérzések építő jellegű kifejezése, a vélemények nyílt közlése, egyszerű indoklása.
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Önkiszolgálás, vendéglátás</i> Az életkornak, fejlettségnek megfelelő, különböző élethelyzetekben történő önkiszolgáló tevékenység gyakorlása. Egyszerű hideg étel (pl. szendvics, hidegtál) elkészítése. Teafőzés. Vendéglátás. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> család, rokonság, hétköznapi és ünnepi alkalmak, emberi test, egészséges életmód.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> problémamegoldás, számok, alpműveletek, becslés.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> egészség és környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés, kapcsolattartás.</p>
<p><i>1.2. Családi ünnepek</i> Ünnepelés a családban. Családi szokások és hagyományok. Az ünnep hangulatát kifejező dekoráció készítése. Ajándékkészítés, csomagolás. Az ajándékozás módja, formája.</p>	
<p><i>1.3. Gazdálkodás a háztartásban</i> Takarékosság alapanyaggal, energiával, idővel, pénzzel, fogyasztási cikkekkel.</p>	
<p><i>1.4. Egészségünk</i> Egészség és betegség fogalma. Betegségek tünetei. Betegségek elleni védekezés módjai. Betegápolás (egyszerű gondozási műveletek). Segélyhívószámok (mentők, tűzoltók, rendőrség). A telefonos segélyhívás szabályai.</p>	
<p><i>1.5. Önismeret</i> Önismeret, felelősségvállalás, tudatosság a munkák végzésekor. Önellenzés, hibák javítása.</p>	
<p><i>1.6. A háztartásban használt vegyszerek</i> A háztartásban használt vegyszerek (pl. tisztítószer, kozmetikumok, festékek, ragasztók) használati utasításainak tanulmányozása.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életvitel, élettér, élővilág, tárgyi (épített) környezet, gazdálkodás, költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, zsebpénz, szolgáltatás, segélyhívószám, mentő, tűzoltóság, rendőrség, mosószer, tisztítószer, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, betegápolás.
--------------------------------	--

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16
Előzetes tudás	A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítségével, mintakövetéssel.	

	Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása. Természetes anyagok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Mintakövetéssel a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése.</p> <p>A tevékenységhez használt szöveges, rajzos és képi minta követéséből származó egyszerű utasítások, tervek végrehajtása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra.</p> <p>A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése és megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek ismerete.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő, biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó testtartás, megfelelő erőkifejtés képességének fejlesztése.</p> <p>Munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival</i> Anyagvizsgálat szemrevételezéssel, tapintással, szaglással.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> anyagi tulajdonságok.</p>
	<p><i>2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása</i> Kézi varrás és hímzés eszközei (varrótü, hímzőtü, varrócérna, hímzőcérna, szabóolló, gyűszű), alapöltései (előöltés, tűző öltés), díszítőöltések (pl. száröltés, láncöltés, laposöltés), hímzések gyakorlása. Szabás előrajzolással, minta vagy sablon alkalmazásával. Körmön fonás, szalagszövés. Ujjbábok készítése. Egyszerű használati tárgyak, dísz tárgyak, játékok, ajándékok készítése természetes anyagok, papír, textil, bőr, fa, fonal. Mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. Épületmakett készítése különféle anyagokból, vagy konstrukciós játékok (pl. faépítő, fémépítő, Lego) felhasználásával minta, kép, illetve rajz alapján. A munkahely célszerű rendjének fenntartása. Baleset-megelőzés. Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, becslés, szerkesztés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> rajzeszközök használata, épületek jellemzői.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.</p>
	<p><i>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel</i> Mérés eszközei, használatuk. Méretazonosság megállapítása. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal). Körvonalrajz, alaprajz, felismerése.</p>	
	<p><i>2.4. A technika vívmányainak mindennapi használata</i></p>	

A háztartásban lévő eszközök, berendezések és a megismert egyszerű termelési (készítési) folyamatok, valamint fogyasztási cikkek azonosítása.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.
--------------------------------	--

Tematikai egység	3. Közlekedés	Órakeret 4
Előzetes tudás	Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogosok közlekedését szabályozó elemi közlekedési jelzések, táblák, lámpák, útburkolati jelek ismerete. Viselkedési normák, illemszabályok ismerete a helyi közösségi közlekedésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési magatartás és szokások megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok ismerete. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>3.1. Gyalogos közlekedési ismeretek</i> A gyalogos közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívüli közlekedés. A gyalogos közlekedés elsőbbségi helyzetei. Közlekedési terepasztal készítése természetes anyagok, felhasználásával, közlekedési szituációk megjelenítéséhez.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, szaknyelvhasználat, szövegértés, piktogramok.
<i>3.2. Kerékpározási alapismeretek</i> Közlekedés lakó-pihenőövezetben, kerékpárúton. A kerékpárút közlekedési jelzései. Jelzőtáblatípusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken.	<i>Környezetismeret:</i> lakóhelyismeret, térképismeret.
<i>3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben</i> Viselkedési normák a közlekedési környezetben. Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés a helyi közlekedési járműveken.	<i>Erkölcstan:</i> közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.
<i>3.4. Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés</i>	

Közlekedési környezetünk veszélyforrásai: figyelmetlenségből, szabályok be nem tartásából fakadó balesetveszély.	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg) közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.
--------------------------------	---

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 6 + 2
Előzetes tudás	A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány szokás, hagyomány ismerete. A megbeszélte öltözködési és viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulturált ünneplés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása. Az ünnepre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Munkavégzés egyénileg és csapatban. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása. A keresztyén ünnepekhez hagyományörző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése. (Reformáció ünnepe, Karácsony, Húsvét, Pünkösd)</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.</p>
<p><i>4.2. A közösségért végzett munka</i> A közösségi tér alakítása: teremdekoráció. Az iskola esztétikus, harmonikus belső környezetének alakítása.</p>	

A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnep, munkaszervezés, programszervezés.
------------------------------------	---

4. évfolyam

Óraszám: 36 óra/év
1 óra/hét

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **1 óra.**

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 6 + 1
Előzetes tudás	<p>Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról és tevékenységeinek szerepéről.</p> <p>Egészséges családi munkamegosztás és elemi munkaszokások ismerete. Cselekvő hozzáállás, személyes felelősségvállalás példáinak ismerete. Odafigyelés a környezetre, együttműködés a családi és az iskolai közösségben.</p> <p>Természeti, társadalmi és technikai környezetünk és a megtapasztalt természetátalakító munkák alapvető ismerete.</p> <p>Információszerzés a problémák megoldására irányuló tevékenységekkel kapcsolatban, és a kapott információk felhasználása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Értékek közvetítése által a pozitív akarati tulajdonságok fejlesztése. Az elvárt jó magatartási elemek (engedelmesség, alkalmazkodás, udvariasság) gyakoroltatása és a tulajdonságok tárházának bővítése (önállóság, határozottság, segítőkészség, közösségi érzés, másokon való segítség, tolerancia) a tevékenységek végzése közben.</p> <p>Elvárások, normák megfogalmazása, közösségi egyeztetése, betartásuk elvárása, az együttműködés és egymás munkájának jó szándékkal történő értékelése, érzések és ellenérzések építő jellegű kifejezése, a vélemények nyílt közlése, egyszerű indoklása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Önkiszolgálás, vendéglátás</i> Vendéglátás. Néhány egyszerű vendégváró étel, csemege elkészítése. Asztalterítés és tálalás szabályai.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> család, rokonság, hétköznapi és ünnepi alkalmak, emberi test, egészséges életmód.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés,</p>
<p><i>1.2. Családi ünnepek</i> Ünnepelés a családban. Családi szokások és hagyományok. Az ünnep hangulatát kifejező dekoráció készítése. Ajándékkészítés, csomagolás. Az ajándékozás módja, formája.</p>	
<p><i>1.3. Gazdálkodás a háztartásban</i> Bevételek, kiadások. Zsebpénz kezelése, beosztása.</p>	

<p><i>1.4. Egészségünk</i> Egészségkárosító és környezetszennyező hatások a háztartásban. Megelőzés, kármentesítés. <i>Elemi elsősegély-nyújtási ismeretek.</i></p>	<p>szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p>
<p><i>1.5. Önismeret</i> Önismeret, felelősségvállalás, tudatosság a munkák végzésekor. Önellenzés, hibák javítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> problémamegoldás, számok, alapműveletek, becslés.</p>
<p><i>1.6. A háztartásban használt vegyszerek</i> Környezetbarát termékek előnyben részesítése. Házi praktikák gyűjtése, ismertetése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> egészség és környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés, kapcsolattartás.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életvitel, élettér, élővilág, tárgyi (épített) környezet, gazdálkodás, költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, zsebpénz, szolgáltatás, segélyhívószám, mentő, tűzoltóság, rendőrség, mosószer, tisztítószer, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, betegápolás.</p>
---------------------------------------	---

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, mintakövetéssel. Eszközök biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása. Természetes anyagok felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Mintakövetéssel a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése. A tevékenységhez használt szöveges, rajzos és képi minta követéséből származó egyszerű utasítások, tervek végrehajtása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése és megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek ismerete. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő, biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó testtartás, megfelelő erőkifejtés képességének fejlesztése.</p>	

	Munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival</i> Az anyagok felhasználási lehetőségeiket befolyásoló tulajdonságai.</p> <p><i>2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása</i> Kézi varrás és hímzés alapöltései (pelenkaöltés), díszítőöltések (pl. keresztöltés, gobelin-öltés), hímzések gyakorlása. Munkadarab készítése választott népi minta szerinti díszítőöltésekkel. Textilek készítése fonalból szövással. Szövött anyagok, filcanyagok felhasználása. Egyszerű használati tárgyak, dísz tárgyak, játékok, ajándékok készítése természetes anyagok, papír, textil, bőr, fa, fonal, fémdrót, illetve maradék- vagy hulladék anyagok, - tárgyak felhasználásával minta vagy rajz alapján. Mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. Járműmodell készítése különféle anyagokból, vagy konstrukciós játékok (pl. faépítő, fémépítő, Lego) felhasználásával minta, kép, illetve rajz alapján. A munkahely célszerű rendjének fenntartása. Baleset-megelőzés. Kéziszerszámok biztonságos alkalmazása, tárolása, veszélyforrások felismerése tárgykészítés közben, segítségnyújtás.</p> <p><i>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel</i> Mérés eszközei, használatuk. Méretazonosság megállapítása. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal). Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése, készítése.</p> <p><i>2.4. A technika vívmányainak mindennapi használata</i> Neves magyar, illetve külföldi találmányok, feltalálók. Technikatörténeti érdekességek.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> anyagi tulajdonságok.</p> <p><i>Matematika:</i> mérés, becslés, szerkesztés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> rajzeszközök használata, épületek jellemzői.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világ öröksége.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.
--------------------------------	--

Tematikai egység	3. Közlekedés	Órakeret 4
Előzetes tudás	<p>Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogosok közlekedését szabályozó elemi közlekedési jelzések, táblák, lámpák, útburkolati jelek ismerete. Viselkedési normák, illemszabályok ismerete a helyi közösségi közlekedésben.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési magatartás és szokások megszilárdítása.</p> <p>A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok ismerete.</p> <p>A közlekedési balesetek lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása.</p> <p>A kerékpár felépítésének és működésének megismerése.</p> <p>Kerékpározás forgalomtól elzárt területen és kerékpárúton.</p> <p>A városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.</p>
---	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Gyalogos közlekedési ismeretek</i></p> <p>A gyalogos közlekedés szabályai, lakott területen és lakott területen kívüli közlekedés. A gyalogos közlekedés elsőbbségi helyzetei.</p> <p>Közlekedési terepasztal készítése hulladéktárgyak és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – faépítő, Lego) felhasználásával, közlekedési szituációk megjelenítéséhez.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, szaknyelvhasználat, szövegértés, piktogramok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> lakóhelyismeret, térképismeret.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.</p>
<p><i>3.2. Kerékpározási alapismeretek</i></p> <p>A kerékpár részei, működése, közlekedésbiztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök.</p> <p>Az úttest részei. Útburkolati jelek.</p>	
<p><i>3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben</i></p> <p>Viselkedési normák a közlekedési környezetben.</p> <p>Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése.</p> <p>Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés a helyi közlekedési járműveken.</p>	
<p><i>3.4. Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés</i></p> <p>A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.</p> <p>Közlekedési környezetünk veszélyforrásai: levegőszennyezés.</p> <p>Egészségünk és a gyalogos, ill. kerékpáros közlekedés közötti kapcsolat.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg)közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.</p>
--------------------------------	---

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret
		6 + 2
Előzetes tudás	<p>A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok.</p>	

	Néhány szokás, hagyomány ismerete. A megbeszélte öltözködési és viselkedési szabályok betartása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulturált ünneplés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása. Az ünnepre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés. Alkalmassá tétel a feladatok megosztására, részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására. A kockázati tényezők felismerése, mérlegelése. Munkavégzés egyénileg és csapatban. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása. A keresztyén ünnepekhez hagyományőrző rendezvényekhez kapcsolódó tárgyak, ajándékok, eszközök, munkadarabok készítése. (Reformáció ünnepe, Karácsony, Húsvét, Pünkösd)</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.</p>
<p><i>4.2. A közösségért végzett munka</i> A közösségi tér alakítása: teremdekoráció, faliújság készítése. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnep, munkaszervezés, programszervezés.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredmények a tanév végén	<p>Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása.</p> <p>Használati utasítások értő olvasása, betartása.</p> <p>Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyaláskor).</p> <p>A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel.</p> <p>Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata.</p> <p>A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása.</p> <p>A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p>
---	--

Követelmények

- A technika, a gazdaság világában, a környezetben kreatív módon tudjanak élni.
- Problémamegoldó, elemző és rendszerező képességük a technikai tevékenység során fejlődjön.
- Térsejtelletük, esztétikai érzékük, döntési képességük, kézügyességük fejlődjön.
- Értékelő és elemző készségük, beszéd- és kifejezőkészségük fejlődjön a tervező és kivitelező munka során.
- Az elemi munkaszokásokat, algoritmusokat, a kulturált magatartást és életvitelt sajátítsák el.

A tankönyvválasztás szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- felépítése (témák, feladattípusok) logikus, könnyen követhető legyen;
- A tankönyv önmagában kiszolgálja az adott tantárgy helyi tantervébe foglalt tanítását.

Formai megfelelése szerint:

- Milyen a tankönyv nyelvi megformáltsága? (pl. milyen az utasítások megfogalmazása, a szövegek nyelvi igényessége, a szövegek rövidítésekor nem csorbul-e a gondolati tartalom, az irodalmi érték?)
- Áttekinthetők-e a tankönyvoldalak? Könnyen eligazodik-e a könyv szerkezetében, jelrendszerében az adott korosztály?
- A betűforma, méret, és távolság, illetve az egy oldalra kerülő szöveg vagy feladatmennyiség megfelel-e a tanulók érzékelő apparátusának, észlelési képességének?
- Milyen az ábrakészlet? (Van-e funkciója? Segíti-e a valóság megismerését, a feladatmegoldást, a belső képteremtést, stb.?)
- A tankönyv mérete, súlya, kötése, strapabírása életkorbarát-e?

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;

A tanulók értékelésének formái:

Az értékelés kiemelt szempontjai: a tanulók önmagukhoz mért fejlődése

Szóbeli feleletek

- összefüggő felelet
- rövid beszámoló a megfigyelésekről, az egyénileg vagy csoportmunkában végzett anyagvizsgálatok és gyűjtőmunkák tapasztalatairól
- kiselőadás a megfigyelésről, szakirodalomban olvasottakról

Írásbeli munkák

- rövid írásbeli felelet
- témazáró dolgozat (ellenőrző feladatlap kitöltése)
- házi dolgozat
- rejtvénykészítés, rejtvényfejtés
- számítási feladat megoldása
- műszaki rajz készítése
- mérési feljegyzés (szelektív hulladékgyűjtés)
- gyűjtő- és kutatómunka (anyaggyűjtemények, szógyűjtés,)
- füzetvezetés

Manuális munka

- munkadarab elkészítése

A tartalmi követelményeket, a kapcsolódási lehetőségeket és az értékelési szempontokat az adott intézményben a **helyi tanterv és tantárgyi tanmenetek** összeállításakor az iskolai pedagógiai programban rögzített elvek alapján célszerű egyeztetni, pontosítani.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TESTNEVELÉS ÉS SPORT Helyi tantárgyi tanterv

1-4. évfolyam

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
1.	5	162	18	-	180
2.	5	162	18	-	180
3.	5	162	18	-	180
4.	5	162	18	-	180

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Testnevelés és sport** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

1. évfolyam:			
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Előkészítő és preventív mozgásformák.	10		10
Hely- és helyzetváltó természetes mozgásformák.	38		38
Manipulatív természetes mozgásformák.	27		27
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	15	2	17
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	20		20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	15	4	19
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	7	3	10
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	15	3	18
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	15	6	21
Évfolyam összesen:	162	18	180

2. évfolyam:			
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Előkészítő és preventív mozgásformák.	10		10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.	37		37
Manipulatív természetes mozgásformák.	27		27
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	15	2	17
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	20		20
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	15	4	19
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	8	3	11
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	15	3	18
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	15	6	21
Évfolyam összesen:	162	18	180

3. évfolyam:			
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Előkészítő és preventív mozgásformák.	10		10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.	27		27
Manipulatív természetes mozgásformák.	35		35
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	15		15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	20	2	22
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	15	4	19
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	7	3	10
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	18	3	21
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	15	6	21
Évfolyam összesen:	162	18	180

4. évfolyam:			
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Előkészítő és preventív mozgásformák.	10		10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.	27		27
Manipulatív természetes mozgásformák.	35		35
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	15		15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	20	2	22
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	15	4	19
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	7	3	10
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	18	3	21
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	15	6	21
Évfolyam összesen:	162	18	180

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: Helyi tervezésű (10%)

1. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák.		
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.		
Manipulatív természetes mozgásformák.		
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	Gyakorló órák gurulóátfordulás előre, hátra.	2
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.		
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	Összefoglaló, ismétlő és gyakorló órák.	4
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	Grundbirkózás alapjai. Tolások-húzások, emelések.	3
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	Vízbiztonság kialakítása Gyakorló órák.	3
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.	6
Összesen:		18

2. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák.		
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.		
Manipulatív természetes mozgásformák		
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.	Gyakorló órák gurulóátfordulás előre, hátra.	2
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.		
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	Összefoglaló, ismétlő és gyakorló órák.	4
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	Grundbirkózás alapjai. Tolások-húzások, emelések.	3
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	Vízbiztonság kialakítása Gyakorló órák.	3
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.	6
	Összesen:	18

3. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák.		
Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák.		
Manipulatív természetes mozgásformák.		
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.		
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	Gyakorló órák dobóiskolai gyakorlatok.	2
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	Labdarúgás játékorák. Ismétlő és gyakorló órák.	4
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	Versenyszerű grundbirkózás. Városi versenyre való kiválasztás.	3
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	Hátúszás Gyorsúszás Gyakorló órák.	3
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.	6
	Összesen:	18

4. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák.		
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák.		
Manipulatív természetes mozgásformák.		
Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban.		
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban.	Gyakorló órák dobóiskolai gyakorlatok.	2
Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban.	Labdarúgás játékorák. Ismétlő és gyakorló órák.	4
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban.	Versenyszerű grundbirkózás. Városi versenyre való kiválasztás.	3
Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban.	Hátúszás Gyorsúszás Gyakorló órák.	3
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben.	1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.	6
	Összesen:	18

3. Tantárgyi bevezető:

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során - a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében - a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékosság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közötti kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, egyúttal a személyiségfejlesztés - az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok – hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazzák.

A testnevelés műveltségterület tartalmi az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének folyamatában a komplexebb, nehezített körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támasztó, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció*, a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés*.

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása a *demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás* és a *szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségekben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az

eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok): Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.</p> <p>Gimnasztika: Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika. Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképességfejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p>Játék: A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok.</p>		<p><i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>

<p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.</p> <p>A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések,</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p>

<p>talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán.</p> <p>Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p><i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználatával.</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p> <p><i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
---	--

<p><i>Támaszok:</i> Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i></p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése;</p>

<p>Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások.</p> <p>Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérezhető gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközzel való kezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	<p>geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15+2 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása.</p> <p>A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése.</p> <p>A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése.</p> <p>A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása.</p> <p>Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele.</p> <p>A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkaról megfelelő magasságú svédsekre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huszárugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmaszás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű maszás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna.</p> <p>Tornához és táncához kapcsolódó játékok</p> <p>Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.</p> <p>A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.</p> <p>A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kigyóvonal, csigavonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése.</p> <p>A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.</p>	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futás mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). <i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái:</i> lökö-, hajtó- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatlétika eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15+4 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisorsolások között. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>Szivacskezilabda:</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések. <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Miniröplabda:</i> Kosárárintés és alkarérintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával. <i>Sportjáték-előkészítő kisorsolások:</i> Létszámfülányes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kisorsolási mértékei egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összejáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszerűség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 7+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése.	

	A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőkifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. <i>Küzdőjátékok.</i> <i>Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i> Grundbirkózás alapjai. Tolások-húzások, emelések. Grundbirkózó versenyre való kiválasztás.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erőkifejtés, sportszerűség, düh, erőkifejtés, csel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 15+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása.</p> <p>A vízben történő biztonságos tájékozódás, a vízbiztonság és a vízszertet megalapozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait – különös tekintettel az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekre – az úszás óraszámával meg kell növelni.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A vízhez szoktatás gyakorlatai:</i> Járás a vízben; medence szélén végzett úszómozdulatok; merülési gyakorlatok; vízbeugrások; siklás- és lebegési gyakorlatok, a légzésszabályozást segítő gyakorlatok; ismerkedés a mélyvízzel. A téri tájékozódás, térérzékelés fejlesztése kisvízben. Játékos vízhez szoktató gyakorlatok koordinációs és erőfejlesztő céllal. <i>Játékok a vízben:</i> Vízhezszoktató, úszó-, vízbeugró-, merülőgyakorlatok, vízi csapatjátékok eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozási alapismeretek.</p>	

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Uszodai rendszabályok, a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók, az úszástechnikák vezető műveleteinek ismerete, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csúszásveszély, lebegés, kartempó, levegővétel, lábtempó, siklás, gyorsúszás, hátúszás, krallozás, mélyvíz, fulladás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 15+6 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG 1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétel, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok. <i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

Előkészítő és preventív mozgásformák

Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása.

A testrészek megnevezése.

A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése.

A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei.

Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása.

Az iskolatáska gerinckímélő hordása.

A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk.

A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete.

Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat.

Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése.. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.

Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák

Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával.

A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.

Manipulatív természetes mozgásformák

A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.

Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában.

A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés.

A sporteszközök szabadidős használata igénygyé és örömforrássá válása.

Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása.

Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön.

Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban.

A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben.

A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.

Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban

A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.

Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban.

Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.

Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

	<p>Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i> Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása. Tudatos levegővétel. Kellő vízbiztonság, hason és háton siklás és lebegés. Bátor vízbeugrás.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárás körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
--	---

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):

Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.

Gimnasztika:

Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.

Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképességfejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.

Játék:

A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:

Prevenatív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban.

Motoros tesztek végrehajtása.

A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok.

Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése.

A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése.

Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról.

A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek.

Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete.

Higiéniiai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő.

Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet.

Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.

Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.

Matematika: számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.

Környezetismeret: testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.

Vizuális kultúra: megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 37 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.</p> <p>A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. Lendítések és körzések: Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. Hajlítások és nyújtások: Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal. Fordítások és fordulatok: Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

Tolások és húzások:

Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erő kifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erő kifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.

Emelések és hordások:

Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok:

Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások:

Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.

Támaszok:

Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:

Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

<p>Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete.</p> <p>Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései.</p> <p>Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásút vonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése.</p> <p>Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása.</p> <p>A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatléтика mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Dobások (gurítások) és elkapások: Egy- és kétkézes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. <i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásút vonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. <i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásút vonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel;</p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>

<p>ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 15+2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető</p>	<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>	

<p>gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkaról megfelelő magasságú svédsekre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huzárugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna.</p> <p>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok</p> <p>Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.</p> <p>A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.</p> <p>A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése.</p> <p>A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.</p>	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Járás és futás mozgásformái: egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p>

<p>lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között).</p> <p>Ugrások és szökdelések mozgásformái: egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal.</p> <p>Dobások mozgásformái: lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatletika versenyrendszerében</p> <p>Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatletika eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatletikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptermikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15+4 óra
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alaptermikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kiegészítő játékok között. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során.</p> <p><i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül).</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és</p>	

<p><i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Miniröplabda:</i> Kosárárintés és alkarárintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával. <i>Sportjáték-előkészítő kisjátékok:</i> Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p>életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 8+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. <i>Küzdőjátékok.</i> <i>Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i> Grundbirkózás alapjai. Tolások-húzások, emelések. Grundbirkózó versenyre való kiválasztás.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 15+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. A vízben történő biztonságos tájékozódás, a vízbiztonság és a vízszertet megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait – különös tekintettel az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekre – az úszás óraszámával meg kell növelni.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A vízhez szoktatás gyakorlatai:</i> Járás a vízben; medence szélén végzett úszómozdulatok; merülési gyakorlatok; vízbeugrások; siklás- és lebegési gyakorlatok, a légzésszabályozást segítő gyakorlatok; ismerkedés a mélyvízzel. A téri tájékozódás, térérzékelés fejlesztése kisvízben. Játékos vízhez szoktató gyakorlatok koordinációs és erőfejlesztő céllal. <i>Játékok a vízben:</i> Vízhezszoktató, úszó-, vízbeugró-, merülőgyakorlatok, vízi csapatjátékok eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Uszodai rendszabályok, a vízmélységgel kapcsolatos életvédelmi tudnivalók, az úszástechnikák vezető műveleteinek ismerete, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csúszásveszély, lebegés, kartempó, levegővétel, lábtempó, siklás, gyorsúszás, hátúszás, krallozás, mélyvíz, fulladás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 15+6 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétel, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése.. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i></p> <p>A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p>
--	--

Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában.
A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés.

A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása.

Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása.

Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön.

Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban.

A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben.
A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.

Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban

A futó-, ugró- és dobóiskolai alagyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.

Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban.

Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatléтика játékaiban.

Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete.

Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban.

A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.

A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása.

A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.

Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása.

A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben.

A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése.

Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak.

Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban

Az általános uszodai rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása.

Tudatos levegővétel.

Kellő vízbiztonság, hason és háton siklás és lebegés.

Bátor vízbeugrás.

	<p>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</p> <p>Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete.</p> <p>A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
--	--

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra+ folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok): Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.</p> <p>Gimnasztika: Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.</p> <p>Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p>Játék:</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusz mérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniái alapismeretek: a biológiai érissel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 27 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilizálása és automatizálása, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása.</p> <p>Az alapvető mozgáskészségek tanulása során a nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatléтика mozgásanyagának beépítésével.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal. Lendítések, körzések: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is). Hajlítások és nyújtások: Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is). Fordítások és fordulatok: Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is). Tolások, húzások: Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erőfeszítéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel. Emelések és hordások: Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. Függés- és lengésgyakorlatok: Mászókötélen, mászóúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>

<p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Manipulatív természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Dobások (gurítások) és elkapások: Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben. Rúgások, labdaátvételek lábbal: Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva. <i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetések feladatok. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szerveszerűen. <i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i> Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a tánc elemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna: Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejjállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulínról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobikgyakorlatok. Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:		<i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.

<p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok éneke, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései.</p> <p>A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játészó”, felkérés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 20+2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.</p> <p>Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával.</p> <p>Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.</p>	

<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
---	-----------------------------------

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Járás- és futás mozgásformái: egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.</p> <p>Ugrások és szökdelések ugrásformái: Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábban, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk.</p> <p>Dobások mozgásformái: Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. Kislabdahajítás.</p> <p>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatléтика versenyrendszerében: A Kölyökatléтика mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatléтика eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatléतिकai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
--	--

Kulcsfogalmak/fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp gördülés.
-------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15+4 óra
--	---	------------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcselezéssel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában. <i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. <i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselezéssel nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. <i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. <i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. <i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>

<p>Labdarúgás játékorák. Ismétlő és gyakorló órák.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.</p> <p>Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 7+3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása.</p> <p>A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban.</p> <p>Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése.</p> <p>A sportszerű küzdés iránti igény erősítése.</p> <p>A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése.</p> <p>A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:</i></p> <p>Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása.</p> <p>Versenyszerű grundbirkózás.</p> <p>A városi grundbirkózás versenyre való kiválasztás.</p> <p>Küzdőjátékok:</p> <p>Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>testünk, életműködéseink.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása.</p> <p>Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása.</p> <p>Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszama helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai.</p> <p>Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p> <p>Hátúszás</p> <p>Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka).</p> <p><i>Feladatok háton:</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton.</p> <p><i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása.</p> <p><i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel.</p> <p><i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p> <p>Gyorsúszás</p> <p>Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus)</p> <p><i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.</p> <p><i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

<p><i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.</p> <p><i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.</p> <p><i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.</p> <p><i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.</p> <p>A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az úszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p> <p><i>Amennyiben az intézményben az 1-2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 15+6 óra
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben üzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG 1. Feladatok és játékok havon és jégen.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.

<p>2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal.</p> <p>3. Váltó és sorversenyek.</p> <p>4. Természetben és városban séták, túrák.</p> <p>5. Fogójátékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i></p>
--	---

	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alapszabályainak és taktikai feladatmegoldásaiban</i> A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alapszabályok elemeinek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban</i> Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása. A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alapszabályainak és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadterén, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra+ folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok): Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása.</p> <p>Gimnasztika: Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.</p> <p>Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p>Játék: A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai.</p> <p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés.</p> <p>A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése.</p> <p>Higiéniái alapismeretek: a biológiai érissel járó testi változások alapismeretei.</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.</p> <p>Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilizálta és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulmányának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások: Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i> Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükröképben és azonosan, társon át.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző</p>	<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>
--	--

<p>támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre neheztelt feltételekkel.</p> <p>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</p> <p>Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyzetváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.</p> <p>Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Dobások (gurítások) és elkapások:</p> <p>Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban neheztelt feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.</p> <p>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i></p> <p>A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i></p> <p>Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervszerűen.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i></p> <p>Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.</p> <p>A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p> <p>Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben.</p> <p>Az eszközkézelés lehetőségeinek megkülönböztetése.</p> <p>A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázas, droprúgás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett.</p> <p>Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás.</p> <p>Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek.</p> <p>Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna: Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejjállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugarások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkaról és/vagy minitrambulínról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdmaszás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű maszás); gyermek aerobikgyakorlatok. Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók: Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játészó”, felkérés.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20+2 óra
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Járás- és futás mozgásformái: egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erő kifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.</p> <p>Ugrások és szökdelések ugrásformái: Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk.</p> <p>Dobások mozgásformái: Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. Kislabdahajítás.</p> <p>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében: A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>

mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései.

A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében.

Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp gördülés.
-------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15+4 óra
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról.</p> <p>Motivált tanulás a játék folyamatában.</p> <p>Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez.</p> <p>A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben.</p> <p>A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása.</p> <p>A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése.</p> <p>A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsele labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.</p> <p>Minikosárlabda: Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában.</p> <p>Miniröplabda: Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.</p> <p>Labdarúgás: Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.</p> <p>Szivacskezilabda: Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. <i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>

<p>Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>Labdarúgás játékorák. Ismétlő és gyakorló órák.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.</p> <p>Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 7+3 óra
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:</i></p> <p>Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása.</p> <p>Versenyszerű grundbirkózás.</p> <p>A városi grundbirkózás versenyre való kiválasztás.</p> <p>Küzdőjátékok:</p> <p>Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>testünk, életműködéseink.</p>

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszama helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p> <p>Hátúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). <i>Feladatok háton:</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. <i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

<p>Gyorsúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus) <i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. <i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. <i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. <i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. <i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon. <i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. <i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklasi és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p> <p><i>Amennyiben az intézményben az 1-2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.</i></p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 15+6 óra
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása.	

	Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen. 2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. 3. Váltó és sorversenyek. 4. Természetben és városban séták, túrák. 5. Fogójátékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i></p> <p>Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p>
---	--

Manipulatív természetes mozgásformák

A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.

A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel.

A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése.

A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása.

A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.

Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban

Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is.

A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás.

Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során.

Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet.

A tempóváltozások érzékelése és követése.

A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.

Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban

A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.

A 3 lépéses dobóritmus ismerete.

A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.

Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.

A Kölyökatléтика eszköz- és versenyszerezének ismerete.

A Kölyökatléтикаval kapcsolatos élmények kifejezése.

Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban

A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete.

Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során.

Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése.

Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése.

Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra.

A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés.

A sportszerű viselkedés értékévé válása.

Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban

Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban.

Előre, oldalra és hátra esés, tompítással.

A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása.

A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása.

	<p>A sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	---

4. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Fizikai állóképesség-mérése, Mérey-féle fitnessz-teszt alapján, saját tesztekkel kiegészítve:

1. Cooper-futás.
2. Helyből távolugrás.
3. Távolugrás (3-4. osztály).
4. Egykezes medicinlabda-lökés
5. Kétkezes medicinlabda-dobás fej fölött hátra, előre
6. Kislabda hajítás.
7. Hanyatt fekvésből felülés.

Osztályzás:

Mozgások technikai végrehajtásának pontossága alapján

Órai munka értékelése

Előző félévben mért teljesítményeinek túlszárnyalása – jeles (osztályzata 5)

Előző félévi teljesítménye szinten marad – jó (osztályzata 4)

Előző félévi teljesítménye alatt marad – közepes (osztályzata 3)

Súlyosan gyenge teljesítményért - elégséges (osztályzata 2)

Ha a gyakorlatot meg sem próbálja végrehajtani – elégtelen (osztályzata 1)

Továbbá azon tanulókat, akik az évfolyamán a testnevelés órák 10 százalékában nem hoznak felszerelést és ezáltal nem tudnak dolgozni az órán az évvégén elégtelen osztályzatot kell kapniuk és utóvizsgát kell tenniük.

A tanulók értékelésében cél az, hogy az önmagához képesti teljesítményeit szárnyalja túl, önmagával álljon versenyben a jobb jegyért. Ezzel talán nagyobb eredménnyel szerettetjük meg pl. a túlsúlyos gyerekekkel is a mozgást. A sikerélményhez jutás nagyobb ösztönző, mint a folytonos kudarc – amit esetleg vele született adottságai miatt okozna hátrányt a máikkal szemben

5. Függelék:

- A, ruházat: tornacipő, zokni, trikó, rövid tornanadrág, melegítő
- Úszáshoz: fürdőruha, törölköző, strandpapucs

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

EGYHÁZI ÉNEK Helyi tantárgyi tanterv

4. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható
- az egyházi ének tantárgyat a hitoktatás részeként, de ökumenikus módon, teljes osztályok részvételével oktatjuk
- a tanterv 4. évfolyamos tanulócsoporthoz készült

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
4.	1			36	36

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

Az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet mellékleteiben kiadott kerettanterv az egyházi ének tantárgyhoz nem rendel óraszámot, ezért a református jogszabályok és az eddigi gyakorlat alapján a hit- és erkölcsan 2-2 óra mellé a fent említett évfolyamokon egyházi ének tantárgyként heti +1 órát szánunk az egyházi énekanyag megismertetésére a hitoktatásra szánt órakeretben.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A Magyarországi Református Egyház közoktatási törvénye (MRE 2005. évi II. törvény) 31.§ (3) bekezdésében előírt egyházi ének tantárgy bevezetésének végrehajtásáról szóló Zs-96 /2006 MRE Zsinati határozat mellékleteként megjelölt kerettantervi ajánlás alapján, de összhangban a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet mellékleteiben kiadott ének-zene tantárgyi kerettanterv A- változatával készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kotormán István
lelkész-igazgató

A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

<i>Tematikai egység rövid címe</i>	<i>4. osztály</i>
1. Zenei reprodukció - Éneklés	27
2. Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	2
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	1
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	2
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	4
Évfolyam összesen:	36

Tantárgyi bevezető:

A keresztyén éneklés lényegének summáját Pál apostol Kolossébeliekhez írt levelében találhatjuk (Kol 3,16): „*A Krisztusnak beszéde lakozzék tibennetek gazdagon, minden bölcsességben; tanítván és intvén egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálával zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak.*” Csomasz Tóth Kálmán értelmezésével az éneklés lényege tehát a következő:

- Krisztusnak beszéde. Nem emberé, még ha ember mondja, éneklis is.
- Bennünk kell, hogy lakozzon; nem átmenetileg, hanem állandóan, s így belőlünk kell, hogy kiáradjon mások felé is.
- Gazdagon – nem szegényesen, árválkodva, hanem bőségesen.
- Minden bölcsességben, teljes, nem csak rész szerint való mértékben, elménket teljesen áthatva, kizárólagosan ráfigyelve.
- Tanítván és intvén: nem csupán gyönyörködtetésért, s még inkább nem kikapcsolódásért, pihenésképpen, hanem mintha Isten kérne, tanítana általunk (2Kor 5,20)
- Egymást, mivel az egyetemes papság elve szerint mindenki tanító és tanítvány.
- Zsoltárokkal, mint amik felidéznek Isten nagy tetteit, aki tegnap, ma és örökké ugyanaz.
- Dicséretekkel, mint amik dicsőítik az Urat, s magasztalják a Messiást.
- Lelki énekekkel, mint amiket a Szentlélek ihlet
- Hálával zengedezvén, mert ez vele szemben az egyetlen lehetséges magatartás.
- Szívetekben – mély és személyes megtelítődéssel, Áprily Lajos megfogalmazásában: „hű szájjal és hű szívvel” (Református énekeskönyv: 167.)
- Az Úrnak, akié a dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás

A kötelező jelleggel egyházi ének néven oktatott tantárgy rövid múltat tekint vissza. Ez azonban sosem jelentette azt, hogy ne oktatták volna az egyházi éneket. Sőt régen az ének- vagy zeneóra egyházi énekek éneklését, és egyházzenei tudás továbbadását jelentette elsősorban. Ebbe a szemléletbe hozott változást Ádám Jenő és Kodály Zoltán azóta világhírűvé vált

„Kodály-módszer”-e, mely anyagát tekintve kibővítette a tantárgyat: ettől kezdve – az egyházi ének mellett – népdalok, műdalok éneklése, zenei ismeretek megszerzése, zenetörténeti korok megismerése képezte a tárgy tananyagát. Érthető, hogy ez a tananyag nem volt átadható heti egy órában, szükségessé vált hát az óraszám növelése 2-3 órára. A háború után szépen lassan átszerkesztették az ének-zene könyvek anyagát; rövidesen kikerültek, új – „haladó” – szöveget kaptak az egyházi énekek. A kieső anyagot igyekeztek pótolni, azonban így is idővel sokak szemében túltreprezentálttá vált a tárgy. A rendszerváltás, és az azzal együtt járó nyitás politikája, mely szükségessé, korszerűvé tette a nyugati nyelvek tanítását iskoláinkban, valamint az ennek idejére eső technikai-informatikai forradalom, mely megkövetelte a számítástechnika tanításának jelentőségét, a tanórák számának növekedését eredményezte; kézenfekvőnek látszott hát – ellensúlyozásképpen – az ének-zene órák számának csökkentése.

A rendszerváltás után újrainduló egyházi iskolákban a régi hagyományok alapján természetesnek tűnt az egyházi énekek visszavétele a tananyagba. Az igény több részről is megfogalmazódott: szükség volt egyrészt arra, hogy a vallás mondanivalója mellett annak liturgiai külsőségeit is megismerje a tanuló, másrészt arra, hogy az egykor „lefejezett” ének tantárgy újra teljessé lehessen, s nem utolsó sorban arra, hogy a politikai okokból mellőzött kultúrkincs ismét hozzáférhető legyen. Érthető volt ugyanakkor a fenntartó egyházak részéről az a törekvés is, hogy az iskolák egyházi voltát kihangsúlyozni alkalmasabb tantárgyak és műveltségi területek nagyobb jelenlétét kívánták meg. A megoldást már nehezebb volt megtalálni: Voltak iskolák, melyek próbálkoztak az egyházi ének integrálásával az ének-zene tantárgyba, ez azonban az óraszám emelése nélkül nem volt több látszatintézkedésnél.

A Magyarországi Református Egyház az egyházi éneket önálló tantárgyként a rendszerváltás óta először 2004-ben szerepeltette, a középiskolai képzésbe illeszthető nyelvi előkészítő évfolyam tantervi ajánlásában. A heti egy órás, egy éves egyházi ének tanterv a Református Pedagógiai Intézet gondozásában született meg. Ezzel nagy hiányosságot törlesztettünk. – Egy évvel később, 2005-ben a Zsinat az 1995-ös közoktatási törvényének módosításával előírta az egyházi ének tantárgy bevezetését és oktatását a református egyházi fenntartás alatt működő alap- és középfokú közoktatási intézmények számára. Az egyházi ének oktatása a hit- és erkölcstan órákkal együtt több jelentős pedagógiai célt szolgál református iskoláinkban.

A tananyag döntő részben az 1948-as, hivatalban lévő énekeskönyvből válogat. (*Énekeskönyv magyar reformátusok használatára. Szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Csomasz Tóth Kálmán.*) Kiegészítésképpen ajánljuk a 2006-ban a Kálvin Kiadó gondozásában megjelent, „Az Úrnak zengjen az ének” című hivatalos ifjúsági énekgyűjtemény használatát (szerkesztette: Berkesi Sándor). A törvényhez illeszkedő, új kerettanterv összeállításában a tananyag kiválasztása során figyelembe vettük az életkori sajátosságokon és a tantárgyi célrendszeren túl a rendszerváltás előtti debreceni református kántorképző tanfolyam gyülekezeti ének tantárgyának követelményét, mint a '48-as református énekeskönyv anyagának oktatásához készült egyetlen zsinórmértéket, illetve az elmúlt évtizedek himnológiai kutatási eredményeit.

Szükséges megjegyeznünk, hogy jelen helyi tanterv az egyházi ének fent hivatkozott kerettantervét teljesen új rendszerbe szedve közli. Ennek magyarázata, hogy az iskolák helyi tanterve – s ezen belül a tantárgyi helyi tantervek – egységes rendet kíván, kívánnak meg, melyből az egyházi ének sem lóghat ki. Továbbá azt is jelezni kívántuk ezzel az egységességgel, hogy az ének-zene tantárgy és az egyházi ének sok tekintetben vállvetve halad. Ebből adódik tehát, hogy az egyházi ének kerettanterv témacsoportjai helyett – hasonlóan az ének-zene tárgyhoz – mi is fejlesztési célokra bontottuk az adott év tananyagát. Az óraszámok aránya rámutat arra, hogy az egyházi ének tárgy a református gyülekezeti gyakorlat énekeinek tanítását

tűzi ki elsődleges céljául, s minden egyéb (pl. kreatív zenei tevékenység, kottaolvasás, zenehallgatás) ennek van alárendelve.

Az egyházi ének tantárgy célja:

- a közös éneklés, zenélés élményének felmutatása
- a ma általánosan használt gyülekezeti énekek megismertetése, megtanítása, különös tekintettel a történeti értékre
- tanítani, gondozni a 16-17. században egyházunkban használt, és a 19. század elején nagyrészt félreállított közép-európai – s ezen belül magyar – dallamkörből származó dicséreteket és a genfi zsoltárokat; ezek egy része ma már általánosan ismert, nagyobbik részük azonban még mindig elhanyagolt
- ezt a dallamvilágot képviselő, de nem énekeskönyvből származó énekek megtanítása
- a fenti körön kívül elsősorban az európai egyházi énekkincs legértékesebb dallamait megismertetni a hozzájuk kapcsolódó zeneirodalmi művekkel, feldolgozásokkal kontextusban
- a zeneértő és -érző képesség fejlesztése segítségével a személyes hit és az osztályközösség gyülekezeti jellegének megerősítése, illetve az önmegismerésre, empátiára, kommunikációra való nevelés
- a más felekezetekkel közös énekanyag bemutatása, ezáltal a más felekezetek iránti elfogadásra való nevelés
- a gyülekezeti ének sajátos összetevőinek, a református és más felekezetek énekeskönyvének megismertetése
- a gyülekezeti éneklés megszerettetése, az élményekből fakadó kollektív és egyéni éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra továbbfejlesztése.
- az egyetemes egyházzenei kultúra iránti érdeklődés felkeltése, s az egyházzenei kultúra minél szélesebb körének bemutatása
- kapcsolódás a hit- és erkölcstan tantárgyhoz, annak segítése a gyülekezeti énekek megtanítása által
- a közös iskolai rendezvények énekes és zenei anyagának megtanítása, színesítése, művelése
- a zenei hallás fejlesztésével a zenei emlékezet és képzelet fejlesztése
- a történelmi időszemlélet kialakítása, az összefüggések felismertetése, megláttatása egyes történelmi korok és stíluskorszakok segítségével

Az egyházi ének tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a témák egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, de folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, s zenét is hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai rokonságban állnak a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet mellékleteiben kiadott ének-zene tantárgyi kerettanterv által megfogalmazottakkal:

Éneklés

- Az iskolai egyházzenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás.
- Az órai munkát kiegészíti a kórus, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)

- A hit- és erkölcsstan órákon, az iskolai áhítatokon, ünnepeken, gyülekezeti alkalmakon az egyháziének-órák énekanyaga helyére kerülhet, s igazi közösségi élménnyé válhat.
- Az énekes anyag nagy része a Református Énekeskönyv énekei közül kerül ki, melyet kiegészít az újabb kori, vagy kortárs populárisabb ifjúsági énekek valamint bibliai szövegű kánonok köre – elsősorban a befogadói és reflektív hozzáállás különbségeinek érzékeltetése valamint a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. Az egyházi énekekből vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A szöveg értelmezése rávilágít a énekek gazdag tartalmi világára, szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. Az egyházi énekek a népdalokhoz hasonlóan nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadjává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: lehetőleg minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti, egyházzenei és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott énekkel és zeneművel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.

- Nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével, kapcsolódva a tanult énekekhez a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk.
- Az egyházi ének-órák zenehallgatási anyaga elsősorban az énekeskönyv énekanyagának feldolgozásai a zeneirodalom különböző korszakaiban, szemléltetve a formai és műfaji gazdagságot, stílusbeli sokszínűséget. A 9. osztályban ezt kiegészíti az ének-zene órán megismert műfajok és művek mai, aktuális liturgikus és egyéb egyházi jellegű használatának felmutatása, valamint az ének-zene óráról kimaradt zene- és egyházzene-történeti szempontból egyaránt fontos nagyobb lélegzetű zeneművek megismertetése. Ízelítőt adunk a szórakoztató zene és az egyházzene kölcsönhatásaiból (dicsőítés különböző műfaji keretek között), s keressük a művek adott korszaktól és stílustól független értékét.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához, kottatár
- Ötvonalas tábla, mágneses tábla, vagy digitális tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal, projektor vagy digitális tábla
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag
- Tankönyvek
- Református énekeskönyvek, egyházi énekgyűjtemények

Az egyházi ének tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódják, azok fejlesztésében részt vegyen. Az erkölcsi nevelés a keresztyén értékrend felmutatásában, annak megismerésére való buzdításban, elfogadására való ösztönzésben jelenik meg. Az egyházi ének tanít, int, nevel. Teszi ezt elsősorban az egyes énekek szövege és a hozzá szervesen kapcsolódó bibliai történetekben, egyháztörténeti eseményekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolópontokra való rámutatás által. A tantárgy órája a vallási és nemzeti ünnepekre való készülés fontos terepe, s mint ilyen nem csupán nemzeti öntudatra, hanem európai azonosságtudatra is nevel. Református énekkincsünk történeti, irodalmi és zenei szempontból is kapcsol a nemzeti és az európai értékekhez egyaránt. Az énekek tartalma – a közbenjáró imádság – közelebb visz az egymás iránti elfogadás és felelősségvállalás sokszor nehezen megélhető valóságához. Az énekekből helyes istenismeretet és helyes önismeretet is tanulhatnak diákjaink. A tantárgy folyamatosan törekszik annak a

látásmódnak a fejlesztésére, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges, s kötelessége a teremtett világot őrizni és védeni.

Az egyháziének-órák zenei nevelés irányába ható tevékenységeinek együtt kell haladnia az adott évfolyam ének-zene óráival, így mind az adott pedagógiai szakaszra vonatkozó tantárgyi fejlesztési célokat, mind pedig a tantárgyi tartalmat praktikus okokból ugyancsak a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet mellékleteiben kiadott ének-zene tantárgyi kerettanterv segítségével és azzal összhangban fogalmazzuk meg:

4. osztály:

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül öt kiemelten fontos: az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete); állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, szabad mozgásos improvizáció, dramatizálás kíséri és teszi változatossá. Az énekeket a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és több versszakkal vagy csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi. Az énekek szövegét tekintve az első hallásra bonyolultabbnak tűnő vagy régies nyelvezetű énekek sem vetendő el. Ne feledjük, hogy a jó ének beszélni és gondolkodni is tanít, ehhez azonban fontos lehet a tanári, vagy közös szövegértelmezés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják. A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság. Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag nagyobbik része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

Tantárgyi tartalom

4. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	Az ének-zene órákon, hit- és erkölcsstan tárgy keretében valamint iskolai közös alkalmakon megismert egyházi énekek ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangigények figyelembe vételével (hangterjedelem: a-d ² , törekvés a tiszta intonációra). Ritmikus, helyes tempójú, kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Énekek a Református énekeskönyvből: 25., 42., 65., 89., 90., 134., 161., 165., 225., 236., 254., 255., 278., 299., 312., 315/1.2., 326/1.2., 341., 353., 358., 374., 390., 460., 463., 475. valamint a heti énekek rendjében még ezeken felül sorra kerülő énekek.</p> <p>Nemzeti énekeink: Erkel Ferenc-Kölcsey Ferenc: Himnusz, Egressy Béni-Vörösmarty Mihály: Szózat éneklése fejből, közösen.</p> <p>Többszólamúság: bibliai szövegű kánonok, Taize-i énekek.</p> <p>Néhány populárisabb szemelvény a népdalzsoltárok, valamint az ifjúsági, és gyermek-énekeskönyvek – elsősorban magyar gyökerű – anyagából.</p> <p>A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> a tanult ismeretek és elsajátított készségek alkalmazása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, verbális kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján kontextusban a bibliai szöveggel, történettel.</p> <p>Ünnepek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> az énekek tartalmának képi ábrázolása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zsoltár, genfi zsoltár, dicséret, énefeldolgozás, kánon, kórusmű, Himnusz, Szózat	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempó tartás, tempóváltozás érzete, metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum: Tempó metrum (3/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal</p> <p>Dallam: Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, dudabasszus.</p> <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel: Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja.</p> <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> a tanult ismeretek és elsajátított készségek alkalmazása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondat szerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, ¾ ütemmutató, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni dal tanulása és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasszoros egységében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: Ritmikai elemek: szinkópa, egész kotta és szünete, nyújtott és éles ritmus. Ütemmutató, ütemfajta: ¾.</p> <p>Dallami elemek: Belépő szolmizációs hangok: alsó szó, alsó ti, fá, felső dó' és ti. A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai.</p> <p>Hangközök: Tiszta hangközök: oktáv, kvint, kvart, prím</p>		<p><i>Ének-zene:</i> a tanult ismeretek és elsajátított készségek alkalmazása.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármás ütem, violinkulcs, <i>kereszt</i> és <i>b</i> mint előjegyzés jelölése
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) különböző karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; zenei memória gyakorlatok.</p> <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, alt, tenor, basszus) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (énekar és zenekar, énekar és orgona együttes) megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, dūr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése.</p> <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – feldolgozott énekek rövid története – az énekek szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); 		<p><i>Ének-zene:</i> a tanult ismeretek és elsajátított készségek alkalmazása.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> hallgatott művek tartalmi kapcsolata a tanult történetekkel, figyelem a csendre.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kórusfajta, szoprán, tenor, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, dūr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei feldolgozások megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva. Egyházi énekek feldolgozásai a zeneirodalom különböző korszakaiban – különös figyelemmel az alábbi jelenségekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ellentétpárok, különböző zenei karakterek. – Hangszínek: a gyermekkórus, a nőikar, a férfikar, a vegyeskar, az orgona hangszíne. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus, tempó) – Zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság, variáció, feldolgozás, fődallam megtapasztalásához. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével. 		<p><i>Ének-zene:</i> a tanult ismeretek és elsajátított készségek alkalmazása.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> hallgatott művek tartalmi kapcsolata a tanult történetekkel. A történetek és a művek üzenete. Ünnepek.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória és a szövegelemzési képesség fejlesztése a hallgatott énekek szövegén keresztül.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei téma, fődallam, kíséret, feldolgozás, kórusok típusai, orgona	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 25 gyülekezeti éneket, valamint néhány bibliai szövegű kánont, gyerekéneket, ifjúsági éneket el tudnak énekelni emlékezetből, a-d” hangterjedelemben, csoportosan. Az énekeket több versszakkal vagy egymáshoz fűzve is éneklnek. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek az énekek
---	---

	<p>élményekből kiinduló, szövegtartalmat, üzenetet kifejező megszólaltatásával. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus-osztinató, kánon).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. - A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam) felismerik kottaképről. Az ismert énekeket felismerik és olvassák kottaképről csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ismeretlen ének ritmusát pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. - Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert szólam- és hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, fődallam) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. - Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik év végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.
--	--

Javaslat a tananyag éves tematikus felosztására:

1. Bevezetés (Az egyházi ének a különböző korokban – Ószöv, Újszöv, középkor, reformáció; a gyülekezeti ének fogalma) - **1 óra**
2. Az iskola választott énekei, Himnusz, Szózat - **3 óra**
3. Az istentisztelet részeinek énekei - **4 óra**
 - Kezdő: **161., 165.**
 - Imádság, bűnbánat: **475.**
 - Hálaadó **225.**
4. Reformáció ünnepe: **25., 90., 390.** - **3 óra**
5. Az egyházi év és ünnepei - **1 óra**
6. Hitmélyítő énekek: **299.** – **1 óra**
7. Adventi és karácsonyi énekek: **312., 315/1.2., 326/1.2** - **3 óra**
8. Félévi ismétlés - **3 óra**
9. Genfi zsoltárok: **42., 65., 89., 134.** - **4 óra**
10. Bűnbánati énekek: **460.** - **1 óra**
11. Nagyheti és húsvéti énekek: **341., 353.** – **2 óra**
12. Magyar zsoltárparafrízisok: **236., 254., 255., 278.** – **4 óra**
13. Áldozócsütörtöki és pünkösdi énekek: **358., 374., 463.** – **3 óra**
14. Év végi ismétlés – **3 óra**

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák

Az egyházi ének tantárgy jellegénél fogva nagy általánosságban a hagyományos módszereket részesíti előnyben, de az énekek megtanításának bizonyos fázisainál, illetve bizonyos anyagrészek feldolgozásánál nem ritkán eltérünk tőle. Többnyire egy teljes osztály, *frontális osztálymunka* keretében tanulja az énekeket, melyet a *tanári magyarázat* segít. Már ebben a fázisban lehetőség van a *differenciált csoportmunkára*, mikor kiemeljük azokat a tanulókat, akik már máshonnan ismerték az éneket, vagy gyorsabban tanulnak a többiekénél. Az énekek gyakorlása – még a gimnazisták esetében is – történhet úgy, hogy az osztály tanulóit egy *játék* keretében bontjuk csoportokra, s ezt használjuk fel a több versszak vagy a többszöri ismétlés változatossá tételéhez. Az *önálló* vagy *páros munka* az elméleti háttér és a zenehallgatási anyag feldolgozásánál játszhat szerepet (információgyűjtés, téma több szempontú megfontolása stb.). A tanév során érdemes egy-egy csoportos *projektfeladatot* is beiktatni, melynek keretében a tanulóknak nagyobb lehetőségük van a más tantárgyakkal és területekkel való tantárgyi kapcsolatok megkeresésére és felhasználására. Ilyen lehet egy énekről készített kisfilm összeállítása, egy ünnephez, ünnepkörhöz kapcsolódó tabló elkészítése, de legkézenfekvőbb egy konkrét műsorra, előadásra, szolgálatra való felkészülés. Az éneklésben gyengébb, ám szorgalmas, törekvő diákok kapjanak lehetőséget, hogy *kiselőadás* vagy *házi dolgozat* formájában fejtsenek ki egy nagyobb elméleti témát, melyre önállóan vagy kiscsoportban készülhetnek fel. A kötelező és szorgalmi házi feladatok során adjunk alkalmat az *informatikai és multimédiás eszközök használatát*, a *kutatás, adatgyűjtés, interjú* módszerét igénylő egyéni és csoportos feladatok elvégzésére. A tehetséggondozás terepe lehet az iskolai *énekversenye*k megrendezése, s felkészülés a helyi, területi és országos szintű megmérettetésekre, az énekkari munka, vagy a hangszeres tanulók tudásának felhasználása az órai munka, illetve a műsorok, rendezvények alkalmain.

A tantárgyi értékelés formái, szempontjai:

Mint minden tantárgy, az egyházi ének esetében is szükség van diagnosztikus értékelésre. Év elején, az első órákon képet alkotunk az osztály énektudásáról, úgy a készség, mint a konkrét énekanyag tekintetében, de praktikusán egy ének megtanításának kezdetén – a bemutatás után – mérjük fel, hogy a tanulók milyen feltételekkel kezdik meg az adott ének megtanulását. Nehezen képzelhető el olyan helyzet, hogy ezt a felmérést ne az ének megtanítása kövesse, ám a módszer, és a ráfordított idő függ ettől a felméréstől.

A tanulók fejlődése szempontjából legfontosabb a formatív értékelés. Ez sosem minősítést vagy ítékezést jelent, hanem egyfajta visszajelzés a tanulási hibákról, nehézségekről, s egyúttal a tanulás sikerességéről is. A feladat kitűzésével egy időben az értékelés szempontjait is határozzuk meg. Fejlesztő értékelési formák: rendszeres szóbeli értékelés egyénileg és csoportosan, a tanulás folyamatos nyomon követése, házi feladatok rendszeres ellenőrzése és értékelése, valamint a tanulók órai munkájának figyelemmel kísérése. Az éneklés alkalmával mindig adjunk lehetőséget arra, hogy ne a teljes osztály, hanem csak egy kisebb csoport mutassa be a tanult anyagot, így az értékelés – és a továbbhaladás segítése – is inkább személyre szabott lesz. Célszerű, ha tanár és diák együtt elemzik az elvégzett feladatot, így érdekeltté és egyben felelőssé tehetjük a tanulókat is saját tanulásukért, annak eredményességéért. Az év közbeni osztályzás történhet egy-egy szóbeli énekes felelet alkalmával. Igyekezünk arra, hogy ennek csak kisebb része legyen valójában egyéni éneklés, hiszen az egyházi ének már funkciójánál fogva sem egyéni éneklésre íródott, s jellegétől is idegen a négy szemközti számonkérés-szituáció. Győződjünk meg az éneklésben való részvételről, a helyes és pontos szövegtudásról és a pozitív hozzáállásról – de főképpen kísérjük figyelemmel az órai aktivitást, s ezt mindig számítsuk bele az osztályzatba, amit szóbeli szöveges értékelés egészítsen ki. Időnként adjunk lehetőséget az elméleti anyagról való számadással kiváltani az énekes számonkérést. Jutalmazzuk a szorgalmi feladatokat, az

énekkari és műsorokban való részvételt, közreműködést, értékeljük a füzetvezetést. Iktassunk be az év során projektfeladatokat (pl. egy ének vagy egy ünnep bemutatása), melyben a nehezen, vagy rosszul éneklő diák is sikerélményhez juthat. Adjunk olyan feladatokat melyek értékelésénél fontos szempont az önálló ismeretszerzési képességek fejlesztése, a szintetizálás, a lényeglátás, a csoportmunkában való együttműködés, a felelősségvállalás.

A félévi, év végi értékelésnél tartsuk szem előtt, hogy az osztályzat nem büntetés, hanem az adott időszak teljesítményének értékelése. Az évközi érdemjegyekhez mindig számítsuk hozzá az egyéni előmenetelt és az igyekezetet is.

Függelék:

Felvételek – válogatás az elmúlt években megjelent gyülekezetiének-felvételekből:

- A magyar népeinek népzenei felvételeken (8 kazetta, kísérfüzet – Közr.: Dobszay László és Németh István) MET Egyházzenei füzetek IV/4-11. – Magyar Egyházzenei Társaság
- A Magyarországi Református Énekeskönyv dallamai (válogatás 4 CD lemezen, unisono kórus és orgonakíséret formájában) – ReZeM Bp., 2004.
- Hinni taníts, Uram! – Egyházi énekek Nagy Csaba Zoltán feldolgozásában – Debrecen 2009.
- Psalterivm - Genevan Psalms / Corvina Consort, Kalmanovits Zoltán – Magyar Kultúra Kiadó, 2010.
- Református Énekek Cd sorozat – Periferic Records Stereo Kft.
- Református énekek hangzó tára I-IV. 442 ének kazettán. – ReZeM Bp., 2000.
- Református szertartási énekek (a Scola Calviniana énekel – A péntek reggeli prima és a pünkösdi istentisztelet énekei) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.
- Szentegyházi dicséreték (Kobzos Kiss Tamás és a Pécsi Ref. Koll. Énekkara énekel – Huszár Gál 1560. évi énekeskönyvének anyagából) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.

Ajánlott énekgyűjtemények – válogatásra

- Az Úrnak zengjen az ének – Ifjúsági Énekeskönyv (Szerk. Berkesi Sándor) - Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Dicsérvétek az Urat! *gyermek és ifjúsági énekek* (Szerk. Berkesi Gábor, Draskóczy László, Hamar István) - k.n. Budapest, 1991.
- Énekeskönyv *magyar reformátusok használatára* - Magyarországi Református Egyház Kiadása, Budapest, 1948.
- Harangszó, *énekek gyermekeknek* (Szerk. Draskóczy Balázs) - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1994.
- Jézushoz jöjjetek, *162 bibliai kánon* - Magyarországi Református Egyház, Budapest, 1988.
- Jézust áldja énekünk *gyermekénekek óvodásoknak* (Szerk. Kiss Lászlóné) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Krisztus az énekem - Dunamelléki Református Egyházkerület 2012.
- Minden forrásaim tebenned vannak (Szerk. Kálmán Lajos, Gattyán Ilona, Zákányi Bálint) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Népdalzsoltárok - Edition Eola, Bécs, 1985.
- Ó és Új, *111 ének a magyar református gyülekezetek használatára* - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1995.
- Szól a kürt, *304 bibliai kánon* (Szerk. Draskóczy László) - k.n. Budapest, 1989.

Többszólamú feldolgozások, kóruskották

- Adjakat hálát az Istennek! – kórusművek, énekfeldolgozások – Kálvin Kiadó, Budapest
- Bicinia Sacra – genfi zsoltárok Goudimel feldolgozásai alapján, és korálok Johannes Schein Cantionaleja alapján; Egyházzenei füzetek III/13. MET
- Csomasz Tóth Kálmán – Háromszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.
- Csomasz Tóth Kálmán: Kétszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.
- Draskóczy László: *Hatalmas Isten, könyörgünk*. Egyszerű énekfeldolgozások háromszólamú vegyeskarra – ReZeM 1993.
- Egyházzenei vezérfonal – Református Sajtóosztály, Bp. 1969. - <http://egyhazzene.reformatus.hu/index.php?id=105>
- Énekeljünk az Úrnak! – Magyarországi Baptista Egyház Bp. 1985.
- Evangéliumi vegyeskarok – Magyarországi Baptista Egyház, Bp. 1976.
- Gárdonyi Zoltán kórusművei: I. *Szívemnek kösziklája*, II. *Magasztaló ének*. – ReZeM 1999, 2001.
- Goudimel Zsoltárok 1565. (Genfi zsoltárok több szólamban) – MRE Zsinata Bp., 2001.
- Kétszólamú reneszánsz kórustételek – közreadja: Soós András; Egyházzenei füzetek III/12. MET
- Kórusművek egyházi iskolák számára. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc. (Berkesi Sándor szerk.) – Bp., 2002.
- Nagy Csaba Zoltán: Egyházi kórusművek – Debrecen 2009.
- Osváth Viktor egyházi ének-feldolgozásai (3 kötetben) – Kecskemét Ref. Egyh. Emmaus Kiadója
- Örvendezetek az erős Istennek! – kórusművek gyülekezeti énekkarok részére – ReZeM Bp. 1992.
- Protestáns graduál. – ReZeM Bp., 1996.
- Psalterium Ungaricum (Szenci Molnár Albert zsoltároskönyve) – Bp. 2001.

Szakirodalom

- Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola – ORTE, Debrecen 1994.
- Bottyán János: Hitünk hősei – Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya Bp. 1978.
- Bourgeois, Louis: A muzsika igaz útja. – Bp., 2003.
- Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés – Református egyházi könyvtár XXV. kötet, Bp. 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: Dicsérjétek az Urat – Ref. Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp. 1971. Újabb kiadása megjelent a Kálvin Kiadó gondozásában - <http://rpi.reformatus.hu/portal/page.php?507>
- Dobszay László: A magyar népének I. – Veszprémi Egyetem, 1995.
- „...eleitől fogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. – ReZeM Bp., 1993.
- Egyházi ének-zene (Összeállította Máté János és Sepsy Károly) – Bp. 1986.
- Hagyomány és haladás. Csomasz Tóth Kálmán válogatott írásai születése 100. évfordulójára. (Közl: Bódiss T.) – ReZeM 056. – Bp., 2003.
- Hafenscher Károly: A keresztény istentisztelet – Magyar Egyházzenei Társaság p. 1999.

- Molnár Miklós: „Mely igen jó az Úristent dicsérni!” (A református istentisztelet alkotóelemei) – Kálvin Kiadó Bp. 2001.
- Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év – Kálvin Kiadó, Bp. 1997.

III.1.2.
Felső tagozat helyi tanterve tantárgyanként
(„C” melléklet)

Tartalomjegyzék

Magyar nyelv és irodalom	2
Angol nyelv	98
Matematika	156
Hit- és erkölcsstan	219
Történelem	259
Természetismeret	306
Fizika	357
Kémia	389
Biológia	414
Földrajz	446
Ének-zene	485
Hon- és népismeret	517
Rajz és vizuális kultúra	529
Informatika	593
Technika	660
Testnevelés	688

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	5	130	14	36	180
6.	4	130	14	-	144
7.	4	97	11	36	144
8.	4	129	15	-	144

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből az 5., és a 7. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 1 órával megemelt óraszámot kapott.

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A 7. évfolyamon a tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére – helyi sajátossággént – a Pedagógiai Programban meghatározott könyvtárismereti modul programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Magyar nyelv és irodalom** tantárgyi kerettanterv (B-változata) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5.évfolyam: MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összdőkerete
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	8	2	10
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	12	1 3	16
Írás, fogalmazás	10	1 4	15
Helyesírás	11	5	16
A szavak szerkezete, jelentése	12	1 4	17
A nyelv szerkezete	12	2	14
Népköltészet, mesék	10	1 4	15
Összehasonlító gyakorlatok: történetmondás és önkifejezés	5		5
Petőfi Sándor: János vitéz	10	2 4	16
Tematikus-motivikus összevetési gyakorlatok	4		4
A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok, ember - Isten kapcsolat, a teremtés, eredet, hagyomány motívuma	15	2 4	21
Egyén és közösség, gyermek és felnőtt motívum az irodalmi művekben	8	3	11
Regényhősök összehasonlítása	4	3	7
Az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői	4		4
Fogalomhasználat	5		5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		4	4
Évfolyam összesen	130	14 36	180

6.évfolyam: MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszédkézség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10		10
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	10		10
Írás, fogalmazás	10		10
Helyesírás	11		11
A szavak szerkezete, jelentése	6		6
A nyelv szerkezete	18		18
Monda, rege, ballada	8		8
Összehasonlítási gyakorlatok	5		5
Arany János: Toldi	10		10
Tematikus-motivikus összevetési gyakorlatok	5		5
Hősök a történetmondás műfajában	10		10
Regényhősök összehasonlítása	6		6
Képek és formák a költészetben	14		14
Szemelvények a magyar reformáció irodalmából		1	1
Az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői	3		3
Fogalomhasználat	5		5
Témahét		4	4
Moduláris oktatás- Könyvtárismeret TÁMOP 3.1.4. Kötelező elem		8	8
Évfolyam összesen	131	13	144

7.évfolyam: MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	4	2+5	11
Témahét		2	2
Olvasás, szövegértés	4	2+4	10
Írás, fogalmazás	3	1+3	7
Helyesírás	5	+3	8
A nyelv szerkezete és jelentése	16	+18	34
Klasszikus és kortárs lírai alkotások	8		8
Lírai műfajok	2		2
Összehasonlító gyakorlatok: klasszikus lírai műfajok és modern kifejezésformák	4		4
A kisepikai műfaj változatai: novella, elbeszélés	6		6
Kortárs novellák	4		4
A regény változatai	8		8
Cselekményalakítás és jellemábrázolás a kortárs ifjúsági regényekben	4		4
Művek a reformkor irodalmából	12		12
A református kollégiumok és az irodalom kapcsolata		2+3	5
Témahét		2	2
Egy drámai mű feldolgozása	8		8
Az irodalom határterületén – a népszerű irodalom műfajai	6		6
Fogalomhasználat	3		3
Évfolyam összesen	97	11+36	144

8. évfolyam: MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9	1	10
Olvasás, szövegértés	5		5
Írás, fogalmazás	4	1	5
Helyesírás	8		8
A nyelv szerkezete és jelentése	32	2	34
A nyelv állandósága és változása	7	1	8
Témahét		2	2
Művek a Nyugat három nemzedékének irodalmából	18		18
Istenkeresés a XX. század protestáns szerzőinek alkotásaiban		6	6
Témahét		2	2
Az irodalom nagy témáiból	12		12
Kortárs irodalom – kortárs írók és olvasók	8		8
Bevezetés az irodalomtörténet tanulásába	4		4
Bevezetés a műfajelméletbe	3		3
Tematikus-motivikus áttekintés	6		6
Fogalomhasználat	3		3
A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés mozgóképen	3		3
A média kifejezőeszközei (2) A mozgókép és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	3		3
A média társadalmi szerepe, használata. A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	4		4
Évfolyam összesen	129	15	144

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam: MAGYAR NYELV	Szabad órakeret:	7
---------------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédalképzés, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Bibliai tanítások a beszédről. Bibliai történetek dramatizálása. A szereplők megjelenítése gesztusokkal, mimikával, hanghordozással. A református iskolai élet sajátosságai, szabályok, szokásrendek, hagyományok, ezek feldolgozása.	2
Írás, fogalmazás	Az írás története, szerepe az emberiség fejlődésében.	1
A szavak szerkezete, jelentése	Bibliából származó közmondássá, szólássá, állandósult szókapcsolattá vált mondások.	1
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	A Biblia könyveinek ismerete, a biztos eligazodás segítése.	1
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
Összesen:		7

5. évfolyam: IRODALOM	Szabad órakeret:	7
-----------------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Népköltészet, mesék	Heltai Gáspár fabulái	1
A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok, ember- Isten, a teremtés, eredet, hagyomány motívuma	Bibliai történetek, példázatok Családi kapcsolatok megjelenítése bibliai történetekben	2
Petőfi Sándor: János vitéz	A népköltéssel való összehasonlítás A költői kifejezőeszközök felismerése és gyakorlása	2
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
Összesen:		7

6. évfolyam: MAGYAR NYELV	Szabad órakeret:	7
----------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
Könyvtárismeret	Moduláris oktatás – Könyvtárismeret (TÁMOP 3.1.4. kötelező elem) Tájékozódás, viselkedés a könyvtárban, Írás-, könyv-és könyvtártörténet, dokumentumismeret, hagyományos információhordozók	4
Összesen:		6

6. évfolyam: IRODALOM	Szabad órakeret:	7
------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Szemelvények a magyar reformáció irodalmából	Bibliafordítások (Vizsolyi Biblia, Sylvester János Újszövetség fordításának előszava) Zsoltárfordítások Balassi Bálint, Bornemissza Péter	1
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
Könyvtárismeret	Moduláris oktatás – Könyvtárismeret (TÁMOP 3.1.4. kötelező elem) Elektronikus információhordozók. Hogyan írjunk kiselőadást? Kiselőadás-projekt	4
Összesen:		7

7. évfolyam: MAGYAR NYELV	Szabad órakeret:	7
----------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	A jellemek megnyilvánulásai a beszédhelyzetekben. Egymás gondolatainak meghallgatása, saját véleménnyel való kiegészítése, esetleg vitára bocsátása.	2
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
Olvasás, szövegértés	Aktív és passzív szókincs fejlesztése református tartalmakból (folyóiratok)	2
Írás, fogalmazás	Bibliái, illetve eddig tanult tartalmak szereplőinek, alakjainak személyisége – írásbeli szövegalkotás.	1
Összesen:		7

7. évfolyam: IRODALOM	Szabad órakeret:	4
------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A református kollégiumok és az irodalom kapcsolata	Szikszai György élete és munkássága Jókai. A nagyenyedi két fűzfa vagy Szabó Magda: Abigél – részletek.	2
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
Összesen:		4

8. évfolyam: MAGYAR NYELV	Szabad órakeret:	7
----------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Írás, fogalmazás	Hír, interjú, riport, tudósítás készítése egyházi esemény kapcsán egyházi személyiséggel.	1
Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása. Egymás gondolatainak, véleményének tiszteletben tartása.	1
A nyelv szerkezete és jelentése	Kazinczy és a nyelvújítás (Kazinczy-szótár készítése) Nagy nyelvújítók (Barczafalvi Szabó Dávid, Kölcsey, Szemere Pál, Kazinczy, stb.)	2
A nyelv állandósága és változása	A Vizsolyi Biblia nyelvezetének, szókincsének vizsgálata 1-1 választott könyve, részlete alapján.	1
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
Összesen:		7

8. évfolyam: IRODALOM	Szabad órakeret:	8
------------------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Istenkeresés a XX. század protestáns szerzőinek műveiben	Ady Endre, Dsida Jenő, Reményik Sándor, Áprily Lajos, Nemes Nagy Ágnes, Sánta Ferenc művei	6
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
Összesen:		8

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

5.évfolyam:	Szabad órakeret:	36
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. A hétköznapi életben előforduló különböző szövegek (áruleírások, használati utasítások, menetrend...) értelmezése, megértése.	3
Írás, fogalmazás	Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése, és ilyenek alkotása A kézzel írt és számítógépes szövegek közti különbségek. Az esztétikum szerepe az írásban, az írás nem nyelvi elemeinek szerepe és üzenete.	4
Helyesírás	Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra. Az alsó tagozatban megismert szófajokhoz kapcsolódó szabályok tudatos használata. A szavak elválasztásának helyes alkalmazása. A Helyesírási szabályzat mindennapi használatának kialakítása. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény felkeltése	5
A szavak szerkezete, jelentése	A magyar nyelv szinonimagságának, sokszínűségének fölfedeztetése. A beszélt nyelvi metaforák megfigyelése. Egynyelvű szótárak használatának gyakorlása Alaktani elemzések	4
A nyelv szerkezete	A hangképző szervek szerepének megfigyelése A magyar nyelv sajátosságainak tudatosítása	2

Népköltészet, mesék	A népköltészet hatása a műköltészetre (Petőfi Sándor...) Más népek meséi, vándormotívumok Irodalmi műfajokhoz kapcsolódó szövegalkotás (pl. meseírás) Lakóhely népi hagyományai	4
Petőfi Sándor: János vitéz	Tetteink következményei. Erkölcsi normák betartása. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformái a műben. A szűkebb környezethez való kötődés	4
A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok, ember – Isten kapcsolat, a teremtés, eredet, hagyomány motívuma	A szeretet I. Kor. 13:1-13 Arany János: Fiamnak Bibliai történetek, példázatok pl. (Káin és Ábel, József és testvérei, Jákób és Ézsau, Rúth , Tékozló fiú, Dávid és Jonatán stb.)	4
Egyén és közösség, gyermek és felnőtt motívum az irodalmi művekben	Fekete István: Lutra (más művei, pl. Hú, Csí, Kele, Vuk, stb.) A szülőföld szerete és tisztelete A film és a regény (hasonlóságok és különbségek) Jack London: Vadon szava	3
Regényhősök összehasonlítása	C. Collodi: Pinokkió kalandjai Erich Kastner regényei C. S. Lewis gyerekregényei Miklya Zsolt: Ezüstsín fonál Szecsődi Leó: Mesék tíz órákor	3
	Összesen:	36

7.évfolyam:	Szabad órakeret:	36
-------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	<p>A Biblia történeteinek tárgyalása során erkölcsi állásfoglalás a keresztyén tanítások alapján.</p> <p>A vita személyiségfejlesztő módszereinek elsajátítása. (A disputa szerepe, jelentősége a reformáció történelmében, mai alkalmazhatósága. Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása.</p> <p>A másokról alkotott vélemény megfogalmazásának módjai. Az építő, a bántó bírálat. A keresztyén bírálat fokozatai. A másokról alkotott vélemény megfogalmazásának módjai. Az építő, a bántó bírálat. A keresztyén bírálat fokozatai. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása.</p> <p>Rövid alkalmi, ünnepi beszéd (reformáció ünnepe, karácsony, stb.) szövegének megfogalmazása, elemzése.</p>	5
Olvasás, szövegértés	Miklya Luzsányi Mónika (Apati szövetsége, Srácok a garázs tetején, Macskaút, Titkoskönyv, Zombikönyv) Kamarás István (Csigamese, Apupu és a leleplezett rakoncaticánka, Betlehembe kéne menni) könyveinek részletéből	4
Írás, fogalmazás	A jó és rossz, az igaz és hamis megkülönböztetésével, a valódi értékek felismerése és megbecsülése a hit ajándékának elfogadásához szükséges élmények, tapasztalatok megszerzése által megmutatja, hogy a világ megismeréséhez saját keresztyén kultúránkon át vezet az út.	3
Helyesírás	Az előzetes tudás szinten tartása. A párbeszéd helyesírásának gyakorlása.	3
A nyelv szerkezete és jelentése	<p>Az előzetes tudás szinten tartása.</p> <p>A szó szerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk, elmélyítésük.</p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása, elmélyítése.</p>	18
A református kollégiumok és az irodalom kapcsolata	Neves református kollégiumok (Debrecen, Pápa, Sárospatak, Nagyenyed.) és híres diákjai és tanárai. Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig	3
Összesen:		36

3. TANTÁRGYI BEVEZETŐ

A református helyi tanterv tartalmazza a református jellegből adódó célkitűzéseket. A magyar nyelv és irodalom tantárgy tananyagának tükröznie és egyúttal szolgálnia, erősíteni kell iskoláink keresztyén szellemiségét.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy fontos célja, hogy a tanulók olyan önálló gondolkodású fiatalokká váljanak, akik erkölcsi kérdésekben képesek önálló ítéletalkotásra.

- A nemzeti öntudat, a **református identitás**, és a demokráciára nevelésben kitüntetett szerepet kapnak a magyar irodalom jelentős, nemzeti sorskérdéseket végiggondoló alkotásai. A magyar irodalmi kánon néhány alapművének megismerésével a tanuló a közös kultúrkinccs részesévé válhat, és ezáltal is növekedhet benne a nemzethez tartozás tudata és a hazaszeretet.
- Fontos szerepet kap a magyar nyelv és irodalom kerettantervben a családi életre nevelés, a környezet- és a médiatudatos magatartás kialakítása, a manipuláció hatásmechanizmusainak megismerése, a manipulációval szembeni védekezés.
- A testi-lelki egészség, a jó önismeret az egész életre meghatározó jelentőségű, ezért ezeken a területeken is fontos szerepe van a magyar nyelv és irodalom tantárgynak.

Kulcskompetenciák fejlesztése

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az

- anyanyelvi kulcskompetencia fejlesztésében játszik döntő szerepet,
- a hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével
- digitális kompetencia: az információs társadalom technológiájának ismerete, megfelelő szintű kritikus használata
- a szociális, az állampolgári,
- az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség elnevezésű kulcskompetenciák fejlesztése
- a hatékony, önálló tanulás készségeinek – képességeinek fejlesztése

Az 5–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgy alapvető célja és feladata

- A nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése.
- A sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A készségek szintre hozása, majd folyamatos fejlesztése. (5-6.) A már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése. (7-8.)

- A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.
- Az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb olvasási stratégiák megismerése és alkalmazása, a szövegalkotás folyamatának megfigyelése, gyakorlása, különböző, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban történő fogalmazás, az elsajátított írástechnika, helyesírás gyakorlása, továbbfejlesztése.
- **Olvasóvá, Bibliaolvasóvá nevelés.**
- **Az olvasmányok tanulságairól erkölcsi állásfoglalás megfogalmazása a keresztyén identitásnak megfelelő értékrendben.**
- **A református iskolák hagyományrendszerének tudatos folytatása.**
- A nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése, az egyéni ismeretszerzés módjainak, technikáinak előkészítése, gyakoroltatása, a kritikus, problémamegoldó és a fogalmi gondolkodás fejlesztése.
- **Könyv- és könyvtárhasználat fejlesztése.**
- Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréjének jelentősége, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.
- Megismerje a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit. (7-8.)
- **A tömegkommunikációs eszközök tudatos használatára való nevelés a keresztyén értékek védelmét szolgálva.**
- A nyelvről szerzett (élményalapú) tapasztalati és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.
- A nyelvnek mint működő, változó rendszernek a megtapasztalása, megfigyeltetése. E tapasztalatokra építve válik lehetővé néhány alapvető rendszerszerűség bemutatása, összefüggésének felismerése, megnevezése.
- A klasszikus értékeket benntartsa az iskolai munkában, ugyanakkor a frissebb, mai, kortárs művekre is ráirányítsa a figyelmet.

- **Beszédművelés, beszédképesség fejlesztése:** A tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókinés és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarul és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatóságához és a beszédhelyzethez. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. (5-6.) Beszédképesség szempontjából a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. (7-8.)

- **Írott és szóbeli szövegek alkotása és megértése:** A szövegalkotás folyamatának megfigyelése, gyakorlása, legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására. Különböző, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban történő fogalmazás; Szükséges

a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolata; a címadás. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciájának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. Nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszédterrással empatikusan együtt tud működni.

- **Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről:** A nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése. (5-6.)
- **Írás, helyesírás:** Az elsajátított írástechnika, helyesírás gyakorlása, a tanult helyesírási szabályok alkalmazása, továbbfejlesztése.
- **Tanulási képesség:** A tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására. (5-6.) Nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira, sőt a jegyzetkészítésben is jártas.
- **Erkölcsei ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése:** Megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával. (5-6.) Nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történelmi, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit. (7-8.)
- **Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése:** Újabb olvasási stratégiák megismerése és alkalmazása. Legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit, valamint néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. A tanuló megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő, a lírai én kérdésköreinek némely aspektusát, a téma és a hangulat változatait továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat. Érzékeli a szövegek műfaji különbségeit. (5-6.) Már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. (7-8.)

A tantárgy tanításának alapelvei

- Az évfolyamok tematikai egységei elsősorban fejlesztési célok és követelmények; sorrendjük változtatható és koherens rendszerbe építhető (különösen a lírai alkotások egységeinek esetében), pl. tisztán műfaji vagy tematikus felépítésű tananyagba. Néhány irodalmi témakört elméleti összefoglalás is követ. Így bizonyos témakörök az alapvető

irodalomelméleti fogalmakat – műnem, műfaj, vers, verselés, kép, alakzat, motívumok stb. – tartalmazzák, ezek helye tehát kötött. (Az alapfogalmak bevezetésüktől kezdve ismertek és használandók.) Az irodalom történetiségének bevezetése még kerülendő. A korosztály olvasási, szövegértési készség szintje nem teszi sem szükségessé, sem lehetővé a régi magyar irodalmi szövegek elemzését

- Az 5–8. évfolyam irodalom kerettanterve azzal a kettős célkitűzéssel készült, hogy a klasszikus értékeket benntartsa az iskolai munkában, ugyanakkor a frissebb, mai, kortárs művekre is ráirányítsa a figyelmet. Minden tematikus egységben megnevezi a kulcsfogalmakat, ugyanakkor az évfolyampárok végén egy-egy önálló fogalomhasználati egységet is tartalmaz, amelynek fogalmi egyéni megoldásokkal, szabadon vezethetők be az évfolyampárok bármelyik szakaszán, ezáltal az itt meghatározott fogalmak tanítását nem egy-egy meghatározott irodalmi mű esetében kell feltétlenül megtanítani, hanem a két évfolyamos szakasz több tematikai egységénél is szóba kerülhetnek.
- A tematikai egységeknek megvan a maguk lineáris logikája, de ez a linearitás nem jelent előírt sorrendet. Sorrendjük azonban mégiscsak ésszerű megfontolásokat takar. Ebben a lehetséges és átvehető, de nem előírt sorrendiségben a mesékkel indul a felső tagozatos irodalom: a mesékkel, amelyek visszautalnak az alsó tagozatra, s amelyek egyben középpontba állítják az irodalom örök kulcselemét, a fantáziát, hiszen ez nemcsak a mesékben van jelen, hanem bizonyos értelemben minden műalkotásban, sőt minden emberi alkotásban is. A mesék egy része népmese, így szóba kerül a folklór, és ennek kapcsán a népdalok. A tantervi folytatás azután egyre inkább közelít a reális világhoz, miközben a fantázia továbbra sem tűnik el az irodalmi művekkel való ismerkedésből. Egyre táguló körökben vehetnek a diákok irodalmi pillantást életük mind szélesebb horizontjaira: előbb a családra, később a szülőföldre, majd az iskola, a gyerektársadalom örök világára. A térben táguló körbepillantás azután időben is tágul: az irodalmon keresztül visszatekinthet a tanuló történelmi hagyományainkra és múltunkra.
- Az 5–6. évfolyamon a tanulók már jól olvasnak, viszonylag hosszabb szövegeket is rövid idő alatt meg tudnak ismerni. A kerettanterv irodalomtanítási részének ez a szakasza úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget ad az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem olyan tevékenységnek, amelyben egy-egy alkotón keresztül voltaképpen az emberiség a megszólaló, s a műalkotásban nem tesz mást, mint hogy önmaga számára fogalmazza meg legfőbb dilemmáit és az azokra adható lehetséges válaszokat. Ennek megfelelően a *János vitéz* és a *Toldi*, a mesék és a mondák, az első közösen megismert terjedelmesebb regények kapcsán ez a kerettantervi rész a nagy emberi kérdéscsoportokkal való ismerkedés helyének is tekinti az irodalomórát. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét, és korlátozza önmagát és kérdéscsoportjait ennek megfelelően. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.
- Mire eljutottak a tanulók a 7–8. évfolyamig, addigra már megismerkedtek a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra

már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, s amely üzenetnek a megfejtése és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a pragmatikus tudáselemek túl az embernek szüksége van egy transzpragmatikus, ünnepnapi tudásra is, amiben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Ahhoz, hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

- A múlt és a jelen, a tanuló kisvilága és a nagyvilág irodalmi témái mellett szüntelenül jelen van/lehet a tantervben és az iskola irodalomtanítási gyakorlatában a kortárs világ, a jelenkori élet, a mindannyiunkat körülvevő társadalom emberi problémáit feltáró művekben. Ezek révén a tanterv hangsúlyozott üzenetként fogalmazza meg, aminek mind nyilvánvalóbbá kell válnia a tanulók számára is: az irodalom nem statikus és a múltból itt maradt létező, hanem élő és organikus valóság.
- Minden tematikus egységben megnevezi a kulcsfogalmakat, ugyanakkor az évfolyampárok végén egy-egy önálló fogalomhasználati egységet is tartalmaz, amelynek fogalmai egyéni megoldásokkal, szabadon vezethetők be az évfolyampárok bármelyik szakaszán, ezáltal az itt meghatározott fogalmak tanítását nem egy-egy meghatározott irodalmi mű esetében kell feltétlenül megtanítani, hanem a két évfolyamos szakasz több tematikai egységénél is szóba kerülhetnek.
- Az irodalom történetiségének bevezetése még kerülendő. A korosztály olvasási, szövegértési készség szintje nem teszi sem szükségessé, sem lehetővé a régi magyar irodalmi szövegek elemzését.

Az otthoni, napközis és tanulószobai írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- A házi feladatok – mind a szóbeli, mind az írásbeli – a tanítási órán feldolgozott ismeretek gyakorlását, elmélyítését szolgálják.
- A házi feladat érdemjeggyel történő minősítése nem elfogadható, de a kiemelkedő munka, pl. önálló gyűjtőmunka szaktanári dicsérettel jutalmazható.
- A hiányzó házi feladat pótlólagos elvégzése szükséges, többszöri hiány esetén szaktanári figyelmeztetés jár a tanulónak.
- Fontos, hogy a napközis és otthoni felkészülés mellett a gyerekeknek maradjon idejük életkori sajátosságuknak, gyermeki személyiségüknek megfelelő tevékenységekre; pihenésre, regenerálódásra, mozgásra, játéokra.
- Ennek tükrében az otthoni és napközis felkészüléshez az alábbi elveket és korlátokat alkalmazzuk.

- A tanultak begyakorlása érdekében a tanulók otthoni (napközis és tanulószobai) felkészülés formájában szóbeli és írásbeli házi feladatot kapnak.
- Az osztályfőnökök és szaktanárok a házi feladatok, feladásakor figyelembe veszik a tanulók
- egyéni képességeit, életkori sajátosságait, aktuális állapotát és ezekből kiindulva differenciált formában adnak feladatokat az otthoni és napközis felkészüléshez.
- Emellett folyamatos tanácskozást folytatnak a napközis nevelővel, akik visszajelzésekkel tájékoztatják a délelőtti nevelőket a házi feladatokkal kapcsolatos tapasztalataikról.

Az otthoni, napközis és tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok típusukban megegyeznek.

- **Írásbeli feladatok:** a tanóra anyagához kapcsolódó, az órai munkához hasonló feladatok, ill. a korábbi évfolyamokon tanult ismeretekhez fűződő ismétlő feladatok. A feladatok a tanulók teljesítményétől és képességeiktől függően differenciálhatóak is.
- **Szóbeli feladatok:** az órán tanult fogalmak, tételek, ismeretek megtanulása, megértése, ill. a témakör korábbi anyagainak ismétlése, és a kapcsolódó, korábbi évfolyamokon tanult ismeretek felidézése. Az írásbeli és szóbeli feladatok mennyisége együttesen nem haladhatja meg egy átlagos képességű diák esetén felső tagozatban tantárgyanként a 30 perc intenzív tanulást.
- **Házi feladatok**
 - **hétfőig** (szombatra-vasárnapra) lehetőleg nem adunk házi feladatot, de a tantestület döntése értelmében indokolt esetben megengedett a házi feladat adása, ha az összességében nem befolyásolja a tanuló pihenését, regenerálódását.
 - Hétfőig a tantárgyak szempontjából az számít, ahol pénteken és hétfőn egyaránt van óra. Ennek megfelelően a csütörtök-hétfő vagy a péntek-kedd párosítások nem számítanak hétfőig. Munkaszüneti napok esetében az számít ide, ahol az előző és az azt követő napon is van óra
 - **projekt és témahét alatt**, ha a délutáni elfoglaltság miatt nem biztosított a megfelelő felkészülési idő nem adunk házi feladatot, ha az azt követő napon is van ugyanazon tantárgyi óra!
 - **az őszi, téli és tavaszi szünetekre** hasonlóan adunk házi feladatot, mint hétfőig, de kizárólag annyi, mint egyéb esetben egy következő órára való felkészüléshez!
 - **a nyári szünetre** (az évközi terhelés csökkentése érdekében) szabadon választhatóan adjuk fel a házi olvasmányokat. Ennek megtörténtét jutalmazhatjuk, szüneti elkészítésük elmulasztását nem büntetjük.

Magyar nyelv 5.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 8+4 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel). A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlegzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészslet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A hallásértés fejlesztése analitikus és evaluációs gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p> <p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben.</p> <p>Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjátékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember értelmi képességének, érzelmi</p>

<p>Férfiak és nők, felnőttek és gyermekek kommunikációja különbözőségeinek megfigyelése, kommunikációs (illem) szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>A kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p> <p>Bibliai tanítások gyűjtése a beszédről. Bibliai történetek dramatizálása. A szereplők megjelenítése gesztusokkal, mimikával, hanghordozással.</p> <p>A református iskolai élet sajátosságai, szabályok, szokásrendek, hagyományok, ezek feldolgozása.</p>	<p>intelligenciájának alapvonásai; , az érzékszervek szerepe.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p> <p><i>Hittan:</i> Bibliai történetek</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet).</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A helyes jól formált beszéd folyamatos gyakorlása. Szituációs játékok páros és csoportmunkában. A kapcsolatfelvétel és szándéknyilvánítás formái páros munkában a nem nyelvi kifejezőeszközök alkalmazásával. A testbeszéd komplex működésének megfigyelése. Résztétel adott témájú beszélgetésben. Az emberi beszédről szóló szövegek feldolgozása kooperatív technikával heterogén csoportokban. Dramatikus játékok.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés</p>	<p>Órakeret 12+1+3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p>		<p><i>Matematika;</i> <i>Természetismeret:</i> szövegértés, a</p>

<p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása.</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. A Biblia könyveinek ismerete, a biztos eligazodás segítése.</p> <p>A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>A szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása.</p> <p>A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p> <p>A hétköznapi életben előforduló különböző szövegek (áruleírások, használati utasítások, menetrend...) értelmezése, megértése.</p>	<p>feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.</p> <p><i>Hittan:</i> A Biblia könyvei</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Üzenet, betűrend, tartalomjegyzék.</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott szövegeken. A szövegértési technikák gyakorlása: adatkeresés, lényegkiemelés stb. egyénileg, csoportosan, önállóan vagy tanári irányítással.</p> <p>Szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Írás, fogalmazás</p>	<p>Órakeret 10+1+4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése.</p> <p>Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció.</p> <p>Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez.</p> <p>A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. Az írás története, szerepe az emberiség fejlődésében.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: mese, elbeszélés, leírás, levél.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése, és ilyenek alkotása</p> <p>A kézzel írt és számítógépes szövegek közti különbözőségeik.</p> <p>Az esztétikum szerepe az írásban, az írás nem nyelvi elemeinek szerepe és üzenete.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősökről.</p> <p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, képirás, fogalomírás, ékírás, szóírás	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Vázlat készítése a feldolgozott szövegek megértésének igazolására, fogalmazások írásához. A jegyzetelési technikák megismerése differenciált munkában. A tanulási igényeknek megfelelő és rendezett írásmód gyakorlása (másolás, emlékezet utáni írás, tollbamondás) differenciált csoportmunkában. Rövidebb szövegek: (mese, leírás, elbeszélés, levél) alkotása egyéni munkában vázlat alapján. Magánlevél megfogalmazása: a szóhasználat, a levél hangnemének megválasztása a címhez igazodva. Az írás kialakulásáról szóló szöveg feldolgozása kooperatív munkaformában: információkeresés, tételmondatok alapján vázlatírás, stb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 11+5 óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban.</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.</p> <p>Az alsó tagozatban megismert szófajokhoz kapcsolódó szabályok tudatos használata.</p> <p>A szavak elválasztásának helyes alkalmazása.</p> <p>A Helyesírási szabályzat mindennapi használatának kialakítása.</p> <p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény felkeltése.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret; Informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak helyesírása.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A betűrendbe sorolás szabályainak megismerése a helyesírási szabályzat szabálypontjai alapján. Gyakorlati alkalmazása szótárak, lexikonok használata közben. A szavak elválasztásának gyakorlása, összekapcsolása szómagyarázatokkal. A helyesírás rendszerének, a helyesírási alapelveknek a megismerése, gyakorlati alkalmazásuk kiemelten az akaratlagos írás során. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A szavak szerkezete és jelentése</p>	<p>Órakeret 12+1+4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai.</p> <p>Az (azonos alakú, többjelentésű) és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban;</p> <p>közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.</p> <p>A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése.</p>	

	Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak szerkezete: szó, szótó, toldalékok: képző, jel, rag.</p> <p>Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése.</p> <p>Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása. Bibliából származó közmondássá, szólássá, állandósult szókapcsolattá vált mondások.</p> <p>A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, sokszínűségének fölfedeztetése.</p> <p>A beszélt nyelvi metaforák megfigyelése.</p> <p>Egynyelvű szótárak használatának gyakorlása</p> <p>Alaktani elemzések</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szókincese, néhány állandósult szókapcsolata.</p> <p><i>Hittan:</i> bibliai tanítások</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szótó, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás;	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>A hangalak és a jelentés közötti viszony felfedeztetése szövegfeldolgozás során tanári irányítással. Egyjelentésű szavak önálló gyűjtése ellenőrzés értelmező szótár segítségével. Többjelentésű és azonos alakú szavak jelentése közötti különbség érzékeltetése rajzok, ábrák, mondatok segítségével. A Magyar értelmező kéziszótár használata. A Magyar szinonima szótár használata csoportmunkában. Szinonimák gyűjtése gondolatok, érzések, hangulatok kifejezésére. Fogalmazások javítása szinonimákkal. Ellentétes szójelentésen alapuló versek és szövegek olvasása. Hasonló alakú szavak helyes használata. Szóbeli és írásbeli szövegek szemléletesebbé tétele hangutánzó és hangulatfestő szavakkal.</p> <p>Az átvitt jelentés megtapasztalása, megértése, szemléltetése. Szólások és közmondások eredetének magyarázata csoportmunkában. A szólások használata a kommunikáció során. Helyzetek előadása szólásokhoz, közmondásokhoz kapcsolódva. A Magyar szólások és közmondások című könyv használata. A szavak szerkezetének megfigyelése, a szóelemek felismerése, megnevezése. A képzők, jelek, ragok megnevezése. A szókapcsolat és az összetett szavak közötti különbség. Alaktani elemzések végzése.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 12+2 óra
Előzetes tudás	A hangok, képzésük, kiejtésük, kapcsolódásuk.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.) A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismertetése.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése. A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. A hangképző szervek szerepének megfigyelése A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése. A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik: – magánhangzók, mássalhangzók; – magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; – mássalhangzók: zöngés, zöngétlen. A magyar nyelv sajátosságainak tudatosítása Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani szerkezetével.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete. <i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés;</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Hang, betű, írásjegy fogalma. A hangok képzésének megfigyelése páros munkában, tapasztalatok pontos megfogalmazása. Helyesejtési és helyesírási feladatok kiemelve az időtartam jelentés-megkülönböztető szerepét. A magas és mély hangok közötti különbség, versek hangrendi vizsgálata, a szóhangulat megállapítása. A hangrend szerepe a toldalékolásban. Az illeszkedés törvényének megfogalmazása. A mássalhangzók csoportosítása. A zöngés és zöngétlen mássalhangzók megkülönböztetése, egymásra hatásának megfigyelése. A mássalhangzótörvények rendszere, okai. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani szerkezetével.</p>

Irodalom

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Népköltészet, mesék		Órakeret 10+1+4 óra
Előzetes tudás	Néhány klasszikus népmese és műmese történetének és alakjainak ismerete, néhány népdal szövegének és dallamának ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A mesék történetének, jellemző motívumainak, nyelvi fordulatainak, típusainak azonosításának, értelmezésének fejlesztése. A magyar népmese-kincs felfedeztetése – az életkornak megfelelő befogadóképesség korlátjainak figyelembevételével. A mese mint élményfeldolgozó kulturális eljárás eszközén keresztül a „megküzdés”, a konfliktusok kezelése, a társas kapcsolatokra való nyitottság és más erkölcsi értékek, valamint a hozzájuk kapcsolódó magatartásminták felfedeztetése.</p> <p>A népdalszövegek néhány jellegzetes, visszatérő motívuma felismerésének segítése. A magyar népdal-kincs felfedeztetése által a nemzeti identitás erősítése. A népdal közösségi szerepének tudatosítása. A lírai művekben kifejeződő élmény befogadásának előkészítése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>3-4 magyar népmese, művek a népköltészetből, néhány műmese a világirodalomból és a magyar irodalomból, beleértve a kortárs mesét is. Különböző mesetípusok, pl. állatmesék, tündérmesék, varázsmesék, tréfás mesék. (Például: <i>Tündérszép Ilona és Árgyelus, A kis fánkocska, A legerősebb állat.</i>) Heltai Gáspár fabulái: pl. Az oroszlánról és egérről, A hangyáról és a szekesőről, A kezekről, lábakról és a hasról, Az ebről és a juhról, A fenyőfáról és a nádszárlól</p> <p>Tipikus férfi- és nőalakok és jellemző tulajdonságai a népmesékben.</p> <p>Legalább egy hosszabb vagy két rövidebb mese megtanulása kívülről.</p> <p>A népköltészet hatása a műköltészetre (Petőfi Sándor...)</p> <p>Más népek meséi, vándormotívumok</p> <p>Irodalmi műfajokhoz</p>	<p>A mesék csoportosítása, tipizálása, a mesetípusokhoz példaszövegek rendelése.</p> <p>Különbégtétel a népmese és a műmese között.</p> <p>Különbégtétel mese és valóság között.</p> <p>A családi viszonyok (pl. legkisebb fiú) kapcsán bekapcsolódás a családi élettel kapcsolatos beszélgetésekbe.</p> <p>Annak megfigyelése – a szakkifejezés definiálása nélkül –, hogy a mesei erőpróbák általában fokozatos szerkezetet mutatnak.</p> <p>Legalább egy hosszabb vagy két rövidebb mese megtanulása kívülről.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> énekelt népdalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> reflektálás irodalmi, zenei, filmes élményekre.</p> <p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat.</p>	

kapcsolódó szövegalkotás (pl. meseírás) Lakóhely népi hagyományai Hírese mesegyűjtők, magyar és külföldi meseírók. Néhány klasszikus mese: pl. Hamupipőke, Andersen mesék (Az útitárs, A kis gyufaárus lány, stb.) Igazság – hamisság mesetípusok, Kriza János: Vadrózsák, Benedek Elek: Vörös tehén, stb. A mesék műfaji sajátosságai. Magyar mesehősök.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Népdal, népmese, folklór.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>A mese műfaji sajátosságai. A hangos olvasás gyakorlása szerepek szerint. A mesék csoportosítása, mesei jellemzők feltárása, a humor szerepének érzékeltetése kooperatív technikákkal. A mesék cselekményének összefoglalása.</p> <p>Dramatizálás. A népmesék korábbi nyelvállapota. Szövegalkotási gyakorlatok. Meseelemekből mese alkotása szóban, stafétában. A mesék korábbi nyelvállapotot tükröző kifejezéseinek felfedezése és értelmezése szótárak, lexikonok segítségével. Tájnnyelvi szavak magyarázata. Meserészlet eljátszása. Kutatómunka: Milyen mesét tűz műsorára a televízió, rádió? Dramatizálás, népi játékok játszása, bábok, rajzok készítése. Meseírás. Magyar mesehősök gyűjtése. Korábban tanult verstani ismeretek felidézése ötletbörze segítségével. Ismert népdalok felidézése, zenehallgatás. Kutatómunka a lakóhely népszokásairól. Versek ritmusának összehasonlítása, verses történetek átírása prózában, az átírások összevetése, megbeszélése. A rímelés megfigyelése megadott szempontok szerint pedagógus irányításával, csapatmunkában, önállóan. Versírás megadott témára. Gyakorlatok az ütemhangsúlyos verselésre.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összehasonlító gyakorlatok: történetmondás és élménykifejezés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Népmese, műmese, népköltészet, műköltészet.	
A tematikai egység nevelési–fejlesztési céljai	A népköltészet és a műköltészet epikus és lírai megnyilatkozásainak megfigyelése, a konkrétól való elvonatkoztatás, általánosítás és az általánosított jegyek összehasonlításának tevékeny alkalmazása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mesés epikai művek és lírai alkotások eltérő beszédmódja, pl. népmesékben és ezekben a	2–3 alkotás megismerése az összevetendő lírai és epikai műcsoportból.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i>

mesékben: Csukás István: <i>A téli tücsök meséi</i> , Tandori Dezső: <i>Medvetalp és barátai</i> , Fésűs Éva: <i>A palacsintás király</i> , Lázár Ervin: <i>Molnár fia zsák búzája</i> ; másfelől pl. népdalok, lírai alkotások olvasása : Nagy László: <i>Adjon az Isten</i> , József Attila: <i>A bánat</i> , Kosztolányi Dezső: <i>Őcsém</i> , Ingrid Sjöstrand: <i>Ha volna apukám Szabó Magda: Tündér Lala</i>	Tanári segítséggel közös jellemzők kiemelése a konkrét művekből. A közös jellemzők összevetése a másik műcsoport közös jellemzőivel.	életmód a középkorban, életmód a 20-21. században.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A versbeli beszélő, a történet elbeszélője.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	A mesék korábbi nyelvállapotot tükröző kifejezéseinek felfedezése és értelmezése szótárak, lexikonok segítségével. Tájnyelvi szavak magyarázata. Meserészlet eljátszása. Kutatómunka: Milyen mesét tűz műsorára a televízió, rádió? A közös jellemzők összevetése a másik műcsoport közös jellemzőivel. A népköltészet és a műköltészet epikus és lírai megnyilatkozásainak megfigyelése. Versek ritmusának összehasonlítása, verses történetek átírása prózában, az átírások összevetése, megbeszélése. A rímelés megfigyelése megadott szempontok szerint pedagógus irányításával, csapatmunkában, önállóan. Vers- vagy meseírás megadott témára. Gyakorlatok az ütemhangsúlyos verselésre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Petőfi Sándor: János vitéz		Órakeret 10+4 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány alkotása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatásával (pl. Jancsi hanyagsága, az apa megbocsájtásra való képtelensége, a zsványok pénzének ügye, hűség a francia király ajánlatánál.) A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában az epikai jellemzők felismertetése, a mű elemzése és minősítése adott szempontokból (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). A mű szereplői érzelmeinek megnevezése, kapcsolatuk értelmezésének (egymásra hatásuk, együttműködésének, ellentéteik stb.) fejlesztése. Együttműködés a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képesség fejlesztése különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén; élmények, vélemények megosztása, memoriterek előadása során.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Mese és valóság a <i>János vitéz</i> történetében. A szerkezet és a megjelenítés eszközei Petőfi	Tanári segítséggel rövid, egyszerű tartalmi, szerkezeti	<i>Informatika</i> : adatok, illusztrációk, hanganyagok keresése az interneten.	

<p>elbeszélő költeményében (a fejezetek rendje, csoportosíthatósága, a hős, a kaland, az erkölcsi választások). A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese.</p> <p>Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés), tetteink következményei. Erkölcsi normák betartása. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformái a műben. A szűkebb környezethez való kötődés</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés).</p> <p>A népköltészet hatása a műre (cselekmény, szereplők, ...) A költői kifejezőeszközök felismerésének és szerepének elmélyítése</p> <p>Az ütemhangsúlyos verselés.</p>	<p>és stilisztikai elemzések készítése a János vitézről. Szerelem, hűség, önfeláldozás felismerése János vitéz és Iluska kapcsolatán keresztül. Az osztállyal kooperálva a jellemek elemzése, és ennek kapcsán a saját önismeret fejlesztése.</p> <p>A szakkifejezések mind tudatosabb használata írásbeli szövegalkotásban, feleletekben (hős, mese, valóság, erkölcsi döntés), értelmezésekben az esztétikai szempont is egyre adekvátabb érvényesítése.</p> <p>A János vitéz egy részletének szöveghű felidézése. (15-20 versszak)</p> <p>Illusztrációk, hanganyagok keresése a János vitézhez az interneten.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> irodalmi és képzőművészeti műfajok közötti hasonlóságok és különbségek felfedezése. Irodalmi szövegek vizuális nyelvre fordításának lehetőségei.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Elbeszélő költemény, fantasztikum, mesebeli lény.</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az epikus művek szerkezeti egységeinek felfedezése, megnevezése, jellemzőik felismerése, táblázatba foglalása. A műfaji ismertetőjegyek felismerése. Gyakorlatok a prózai és a verses forma jellemzőinek feltárására. Vers átírása prózába. Jóslás: Kezdjük el a történetet, időnként jósltassunk, hogyan folytatódhat tovább a történet. A szóképek felismerésének gyakorlása, ilyenek írása. Nyelvi alakzatok keresése, írása. Meseszerű és reális elemek keresése. Vélemény megfogalmazása. Feladatok tér és idő megállapítására.</p> <p>Az ütemhangsúlyos verselés felismerésének gyakorlása. Vers írása. Kreatív fogalmazási gyakorlatok. Különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén; élmények, vélemények megosztása, memoriterek</p>	

előadása során. Címadás gyakorlása. Mesetérkép készítése. Játékos táviratok és apróhirdetések írása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tematikus–motivikus összevetési gyakorlatok	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismertetése, hogy az irodalom a mindennapi élettel és a személyes tapasztalatokkal párhuzamos problémafolyamokra utal, azokat ábrázolja és elemzi a maga eszközeivel.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Emberi élethelyzetek felidézése és elemzése a <i>János vitéz</i> jelenetei kapcsán, pl. meggyőzés (a patakparton), fenyegetés (a gazda), gyász (Iluska elvesztése), alkoholizmus (zsiványok), karrier (Jancsi huszárnak áll).	Csoportmunkában vagy tanári irányítással tematikus kristályosodási pontok kiragadása a történetfolyamból. A történetben megragadható téma, tematika, motívum megnevezése, fogalmi körülírása. A műben tematizált és fogalmilag megragadott életkérdés, dilemma, helyzet összevetése mindennapi tapasztalatokkal, más emberekre vonatkozó megfigyelésekkel.	<i>Erkölcstan</i> : néhány drámai élethelyzet serdülőkorban és felnőttként.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Élethelyzet, dilemma.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Csoportmunkában vagy tanári irányítással tematikus kristályosodási pontok kiragadása a történetfolyamból. A történetben megragadható téma, tematika, motívum megnevezése, fogalmi körülírása. A műben tematizált és fogalmilag megragadott életkérdés, dilemma, helyzet összevetése mindennapi tapasztalatokkal, más emberekre vonatkozó megfigyelésekkel. Saját vélemény megfogalmazása a szereplők erkölcsi választásairól, döntéseiről, és azok megvédése érvek és szövegből vett idézetek felhasználásával.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szűkebb természeti környezet, a családi kapcsolatok, ember- Isten kapcsolat, a teremtés, eredet, hagyomány motívuma	Órakeret 15+2+4 óra
Előzetes tudás	Családdal, tájjal, természettel, szülőfölddel kapcsolatos tanult irodalmi művek. Bibliai történetek .	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját és más kultúrák megértésének fejlesztése. A hagyomány fogalmának megértése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mitológiai és bibliai történetek.</p> <p>Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> és még egy vers, (pl. István öcsémhez, Szülőföldemen) Úti levelek, Arany János: <i>Családi kör</i> című verse. Ezen túl több más, a témához kapcsolódó – különböző korokból származó – mű, beleértve a régióhoz, a lakóhelyhez kötődő irodalmi emlékeket is. József Attila: betlehemi királyok Szabó Lőrinc: Ima a gyermekekért A szeretet I. Kor. 13:1-13 Arany János: Fiamnak Bibliai történetek, példázatok pl. (Káin és Ábel, József és testvérei, Jákób és Ézsau, Rúth , Tékozló fiú, Dávid és Jonatán stb.)</p>	<p>A tematikába tartozó néhány jellegzetes motívum megkeresése, kigyűjtése, azonosítása, ezek előfordulásainak ismételt összevetése, ezen keresztül fokról fokra előrelépés a saját és más kultúrák megértésében.</p> <p>Egy-egy motívum ismétlődéséről, variálódásáról egyre önállóbb vázlatkészítés, és saját vázlat alapján felkészülés.</p> <p>A beszélgetésekben vélemény megfogalmazása saját szavakkal a témába tartozó emberi hitek, kötődések jelentőségéről. Törekvés a toleráns fogalmazásra és civilizált érvelésre vitapartnereivel szemben.</p> <p>A nemzedékek együttélésének motívumai kapcsán részvétel a családi élettel kapcsolatos beszélgetésekben (családi kapcsolatok, szerepek, munkamegosztás).</p> <p>Petőfi: <i>Az Alföld</i> és <i>Nemzeti dal</i> , István öcsémhez, Arany János <i>Családi kör</i>, vagy József Attila <i>Betlehemi királyok</i> Szabó Lőrinc <i>Ima a gyermekekért</i> vagy <i>A szeretet I. Kor. 13:1-13</i> című műveinek szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ősi hiedelmek és mítoszok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A nemzeti művészet nagy korszaka - a romantika és a historizmus.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Rendszer és környezete. Magyarország és a Kárpát-medence tájai, tájegységei.</p> <p>Hittan: bűn, megbocsátás, áldozat, ima Dráma és tánc: bibliai történetek megjelenítése</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mítosz, életkép, idill, tájleírás.	
Javasolt pedagógiai eljárások,	A mítoszok jellemzőinek feltárása, a történelemórákon tanultak felidézése. Kapcsolódó képzőművészeti és zenei alkotások gyűjtése. A mítoszok és a mesék jellemzőinek megfigyelése, összehasonlítása. A tanulást segítő	

<p><i>módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>grafikus módszerek alkalmazása. Egy-egy mítosz átírása a mai korba, az adott probléma megvitatása. Dramatizálás. Kreatív feladatok a feldolgozás során: tabló készítése, szertartások kitalálása. Helyi irodalmi emlékek megkeresése. A bibliai helyszínek megkeresése a térképen. A történeti és kulturális különbözőségek megfigyelése. Az olvasott szövegek szó szerinti és a többletjelentés megkülönböztetése. Az elbeszélő személyének megállapítása, a nézőpontváltásos történetmondás megértése a szövegek feldolgozása és újrainírása során. Egy történet feldolgozása során a hozzá kapcsolódó irodalmi, képzőművészeti és zenei vonatkozások összegyűjtése, elrendezése. Az önálló feladatvégzés és ismeretszerzés gyakorlása. A műfaji sajátosságok megfigyelése, a jellemzők összegyűjtése. A lírai és epikus művek témájának, hangulatának, hangnemének megfigyelése. A művek feldolgozása kreatív feladatokkal. Illusztrációk megfigyelése és készítése. A nemzedékek együttélésének motívumai kapcsán részvétel a családi élettel kapcsolatos beszélgetésekben (családi kapcsolatok, szerepek, munkamegosztás). A tematikába tartozó néhány jellegzetes motívum megkeresése, kigyűjtése, azonosítása, ezek előfordulásainak ismételt összevetése, ezen keresztül fokról fokra előrelépés a saját és más kultúrák megértésében. Egy-egy motívum ismétlődéséről, variálódásáról egyre önállóbb vázlatkészítés, és saját vázlat alapján felkészülés.</p>
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyén és közösség, gyermek és felnőtt motívuma az irodalmi művekben	Órakeret 8 +3óra
Előzetes tudás	Ifjúsági regények az alsó tagozatról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasmányélmények megosztása, az érzelmek kifejezése. Erkölcsi kérdések felismertetése, az erkölcsi ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatásával (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek viszonya, hűség-árulás). Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Történetrészletek dramatikus megjelenítése, a különböző ifjúsági olvasmányokban az egyén és közösség, gyermek és felnőtt motívumainak értelmezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> , valamint más ifjúsági regények. (A választhatóság körébe beleértve a legfrissebb művek közül is mindazokat, amelyek nem feltétlenül rendelkeznek esztétikai értékkel, de az érdeklődést jobban kielégítő	A tananyagba beemelt olvasmányok részleteinek közös olvasása (is). Az értelmes és pontos, tiszta, tagolt, megfelelő ritmusú felolvasás gyakorlása. <i>A Pál utcai fiúk</i> történetrészleteinek mozgással összekötött,	<i>Vizuális kultúra:</i> Budapest historikus építésze és szobrászata Molnár Ferenc korában. <i>Erkölcstan:</i> önbecsülés, közösséghez tartozás.

<p>„eszközolvasmánynak” tekinthetők.) pl.</p> <p>Fekete István: Lutra (más művei, pl. Hú, Csí, Kele, Vuk, stb.)</p> <p>A szülőföld szerete és tisztelete</p> <p>A film és a regény (hasonlóságok és különbségek)</p> <p>Jack London: Vadon szava</p>	<p>dramatikus formában történő közös elmondása, eljátszása.</p> <p>A betegség-motívum tudatosítása Nemecek sorsa kapcsán. Olvasónaplóban, jegyzetekben tanári segítséggel hibák javítása, órai megbeszélések alapján saját munka kiegészítése.</p> <p>Önálló tájékozódás írók műveiről, értékes és népszerű gyermekirodalmi művekről, könyvtárban való visszakeresésük.</p>	<p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat.</p> <p><i>Médiaismeret:</i> A film és az irodalom eszközei a jellemábrázolásban</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Közönség, fogadtatás, regény, ifjúsági regény.</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A tananyagba beemelt olvasmányok részleteinek közös olvasása (is). Az értelmes és pontos, tiszta, tagolt, megfelelő ritmusú felolvasás gyakorlása.</p> <p>A Pál utcai fiúk történetrészleteinek mozgással összekötött, dramatikus formában történő közös elmondása, eljátszása. A betegség-motívum tudatosítása Nemecek sorsa kapcsán. Olvasónaplóban, jegyzetekben tanári segítséggel hibák javítása, órai megbeszélések alapján saját munka kiegészítése. Önálló tájékozódás írók műveiről, értékes és népszerű gyermekirodalmi művekről, könyvtárban való visszakeresésük.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regényhősök összehasonlítása		Órakeret 4+3 óra
Előzetes tudás	Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> .		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert regények hőseinek jellemezése és jellemvonásaik, illetve személyiségük egészének – értékeléssel vagy értékelés nélkül – összevetése más művek karaktereivel.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A Molnár-mű és más regények hőseinek párhuzamos jellemzése és szembeállítása (pl. ezekből a regényekből: Darvasi László: <i>Trapiti</i>, Eric Knight: <i>Lassie hazatér</i>, Janikovszky Éva: <i>A hét bőr</i>, Fekete István: <i>Bogáncs</i>, Annie M.G. Schmidt: <i>Macskák társasága</i>).</p> <p>C. Collodi: <i>Pinokkió kalandjai</i></p>	<p>Az elemzés tárgyául választott karakter műbeli felbukkanásainak megfigyelése.</p> <p>A rá vonatkoztatható információk összegyűjtése.</p> <p>Következtetéseket levonása tetteiből, szavaiból, az elbeszélő és más szereplők rá vonatkozó állásfoglalásaiból.</p> <p>A következtetések összefoglalása és listázása</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> pozitív és negatív személyiség-vonások.</p>	

Erich Kastner regényei C. S. Lewis gyerekgregényei Miklya Zsolt: Ezüstsín fonál Szecsődi Leó: Mesék tíz órákor	minőségjelzős szerkezetekben. A vizsgálódása eredményének összevetése más szereplők ugyanilyen elemzésével.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Karakter, személyiség.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Az epikus művek felépítésének gyakorlása. A művek közös és önálló olvasása, értelmezése, közös megbeszélése. Az elemzés tárgyául választott karakter műbeli felbukkanásainak megfigyelése. A rá vonatkozatható információk összegyűjtése. Következtetéseket levonása tetteiből, szavaiból, az elbeszélő és más szereplők rá vonatkozó állásfoglalásaiból. A következtetések összefoglalása. A vizsgálódása eredményének összevetése más szereplők ugyanilyen elemzésével.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Elbeszélés, elbeszélő szerkezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző szövegműfajok jellemzőinek elkülönítése. A különféle szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban főbb típusaik alkalmazása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az 5. évfolyamon megismert művek feldolgozása kapcsán: a jellemzés tartalmi és formai követelményei, az elbeszélés, a leírás sajátosságai, az egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások tipikus jegyei.	A tematikai egységben szereplő szövegműfajok rutinos megkülönböztetése, és ilyenek alkotása is. A különféle irodalmi művekben olvasottak önálló reprodukálása elbeszélésben, leírásban, jellemzésben. A szövegműfajok különbségeinek érzékelése, és megnyilatkozásokban számadás ezekről a különbségekről.	<i>Dráma és tánc:</i> dramatikus népszokások. <i>Vizuális kultúra:</i> népművészet tárgyi emlékei.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Műnem, líra, epika, elbeszélés, leírás, párbeszéd, jellemzés.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,</i>	Gyakorlatok az olvasmányélmények rövid megfogalmazására különféle, szóbeli és írásos műfajokban. A tematikai egységben szereplő szövegműfajok rutinos megkülönböztetése, és ilyenek alkotása is.	

<i>szervezési- és munkaformák</i>	A különféle irodalmi művekben olvasottak önálló reprodukálása elbeszélésben, leírásban, jellemzésben. A szövegműfajok különbségeinek érzékelése, és megnyilatkozásokban számadás ezekről a különbségekről.
-----------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalomhasználat	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Definiált fogalomhasználat nélküli tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az 5. évfolyam tematikai egységeihez kapcsolódva fogalmak megértése és aktív használata a különböző művekről való szóbeli és írásos megnyilatkozásokban. Az absztrakciós képesség, a fogalmi gondolkodás fejlesztése. (A jelzett órakeret arányosan elosztható az egyes tematikai egységek között.)	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elbeszélő és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek.	Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat. A művekről beszélve, beszélgetve a fogalmak értő használata. A fogalomhasználatot segítő szótár- és lexikonhasználat.	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> fogalmak, pl. látványelemzés, kompozíció, szín, kontraszt, variáció; zenei műfajok, zenei elemek, pl. tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, tonalitás, formai megoldások. <i>Természetismeret:</i> körfolyamatok, ciklusok, események ismétlődése, felépítésbeli hasonlóságok.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Dal, mese, ritmus, rím, ütem, ütemhangsúlyos verselés, zeneiség; cselekmény, helyszín, ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét, felező tizenkettes; hasonlat, megszemélyesítés, metafora; elbeszélés, regény; epikai mű szerkezete (kiindulási pont, bonyodalom, tetőpont, megoldás, szereplő, mellékszereplő, főhős); allegória, időmértékes verselés, versláb; konfliktus, epizód, motívum, történetmondás; nézőpont, cselekményszál; alliteráció, metonímia; rímelhelyezkedés, jelentés (szó szerinti és metaforikus).	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Az adott tematikai egységekben javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák.	

5. évfolyam A továbbhaladás feltételei	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása Felismeri egyéni közlésmódjának jellemzőit, megfelelő hangképzésre és helyes beszédlegzésre törekszik. A tanuló eligazodik a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit
---	---

megérteni, összefoglalni. Alkalmazza a kapcsolatfelvétel, a megszólítás, a köszönés, kérés és a tudakozódás szóbeli formáit a közléshelyzetnek megfelelően. **Ismeri a református iskolai élet sajátosságait, szabályokat, szokásrendeket, hagyományokat.**

Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés

Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. A tanuló képes az önálló tudásszerzés egyes lépéseinek elkülönítésére, szövegek kulcsszavainak azonosítására, vázlat, jegyzet felhasználására. El tud igazodni a tankönyvében, azt célirányosan használni tudja. A tanuló képes egy kb. 200 szavas írott (dokumentum és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban tanári segítséggel.

Írás, fogalmazás

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan (tematikus) vázlatot tud készíteni. Törekszik az esztétikus, rendezett, olvasható kézírásra. Képes rövid szöveg alkotására vázlat alapján.

Helyesírás

A betűrendbe sorolás szabályainak ismerete. Az egyszerű és összetett szavak elválasztása. Képes megnevezni a helyesírási alapelveket, saját munkáiban felismeri a főbb helyesírási alapelvek alkalmazásának eseteit, törekszik a tanult helyesírási szabályok alkalmazására. Hibátlan másolás, emlékezet utáni írás.

A szavak szerkezete és jelentése

Felismeri, és hatásuk néhány szavas értékelésével megnevezi a hangutánzó, a hangulatfestő, a többjelentésű, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat különböző szövegekben, törekszik ezek használatára a szóbeli és írásbeli fogalmazásokban. Ismer 5 magyar közmondást és szólást.

A nyelv szerkezete

A hang és betű megkülönböztetése. Hang – betű – írásjegy. A magán- és mássalhangzók közötti különbségek megfogalmazása képzésük és hangzásuk alapján. Hangtörvények a hangok között, a beszédben létrejövő törvényszerűségek.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Ismer 3-4 mesetípust, ismeri a népmesei jellemzőket. Legalább egy hosszabb vagy két rövidebb mese megtanulása kívülről.

Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. El tudja különíteni a rímes, ritmikus szöveget a prózától.

Alapvető érzelmeket, erkölcsi magatartásformákat azonosítani tud. Képes véleményének rövid, kulturált megfogalmazására. A *János vitéz* egy részletének szöveghű felidézése. (min. 5 versszak)

	<p>A tanuló képes a saját és a nem saját álláspont azonosítására, mások véleményének meghallgatására, megértésére. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni.</p> <p>Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és más tanult szerzőktől, meg tudja különböztetni, melyik közülük lírai mű, regény és melyik az elbeszélő költemény. Legalább 2 -4 verset szöveghűen tud felidézni.</p> <p>A tanuló képes 5-6 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni. Részt vesz dramatikus játékokban.</p> <p>Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.</p> <p>Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: líra, epika, epizód, megszemélyesítés. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: dal, rím, ritmus.</p>
--	---

Magyar nyelv 6.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre.</p> <p>Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel).</p> <p>A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszéd-légzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással.</p> <p>Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkotására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése.</p> <p>A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p>	

	A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hallásértés fejlesztése analitikus és evaluációs gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.</p> <p>Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben.</p> <p>Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása.</p> <p>Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjátékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p> <p>Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés.</p> <p>Férfiak és nők, felnőttek és gyermekek kommunikációja különbözőségeinek megfigyelése, kommunikációs (illem) szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között.</p> <p>Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>A kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának alapvonásai; , az érzékszervek szerepe.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet).
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>A hallásértés fejlesztése dramatikus játékkal, szövegmondással, interaktív olvasásértéssel.</p> <p>Különböző beszédhelyzetek szituációs játékokkal. A kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, vita különböző módozatainak gyakorlása páros illetve csoportmunkában. Pl. segítségkérés, tudakozódás társtól, felnőttől. A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor, személyek jellemzésekor. Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér, idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjátékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órakeret 10+1 óra
--	---	------------------------------

Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p> <p>A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken.</p> <p>Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése, monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>Természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i> Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés; internetes források adatainak megkeresése, csoportosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Üzenet, szöveggép

<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>Rövid szöveg, értelmező, néma olvasása, fontosabb gondolat elmondása társnak: páros munka, Jegyzet készítése a tipográfiai elemek megfigyelésével. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák: átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb. alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p>
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 10+3 óra
Előzetes tudás	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése.</p> <p>Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.</p> <p>Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra.</p> <p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció.</p> <p>Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez.</p> <p>A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez.</p> <p>Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete.</p> <p>Az írásmű üzenetének, céljának, befogadjának megfelelő szókincs használata.</p> <p>Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: mese, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi</p>

<p>Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail, komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p>	<p>eseményekről, hősookról.</p> <p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes kapcsolattartó műfajok; <i>rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>jellemzés, e-mail, emotikon Nem nyelvi jel (sorköz, betű, margó stb.).</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. Anyaggyűjtés különféle nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez. A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. A párbeszéd megfigyelése egyénileg. Narratív szövegrész átalakítása páros munkában, majd a párbeszéd lejegyzése egyéni munkában. Különböző jellemzési módok megfigyelése csoportmunkában. Rövid önjellemzés írása – az osztálynak ki kell találnia, ki írta. Kreatív fogalmazás alkotása – szabad témaválasztás. Pl. Mi lenne, ha ...? típusú fogalmazások. Helytörténeti események, emlékek keresése, emléktúrák szervezése – az emlékhelyek meglátogatása, útinapló, úti jegyzetek, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél készítése. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail, komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, - nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 11+1 óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. A Magyar helyesírási szótár használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése.	

	<p>A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A tulajdonnév értelemtükrözőtető helyesírási alapjainak megismerése.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret; Informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak, tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális kifejezések helyesírása.</i></p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve),
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. Szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai.</p> <p>Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban;</p> <p>közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.</p> <p>Szókinszbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.</p> <p>Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbözőségek fölfedeztetése.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az ige és főnév szemantikája. Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóincse, néhány állandósult szókapcsolata.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szótó, toldalék, képző, jel, rag; állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének játékos feladatokon keresztül történő megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbözőségek fölfedeztetése. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 18+2 óra
Előzetes tudás	A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. Elemző képesség fejlesztése: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése. Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban. Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása. A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete.</p>		<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangállománya, hangtani, szótani szerkezete. <i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p>

<p>A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban. A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével. Régi magyar nyelvtaníróink (Szenci Molnár Albert, Geleji Katona István, Tótfalusi Kis Miklós)</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>alapszófaj (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév).</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az ige jelentése a tanulók nyelvi tapasztalatai alapján. A személyragok elkülönítése alaktani elemzések során. Az igemódok és igeidők kapcsolatának felfedezése csoportmunkában. Az igemódok és a mondatfajták közötti kapcsolat tudatosítása mondat- és szöveg-átalakítási feladatok során. Az ikes igék helyes használata. Az igehez kapcsolódó helyesírási és nyelvhelyességi problémák megbeszélése. Az új fogalmak szemléletes bevezetése. A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása változatos munkaformákban, külön figyelmet fordítva az önellenőrzésre a helyesírási szabályzat segítségével. A melléknév fokozásakor viszonyítási alap keresése. A helyesírási szabályok megismerés, gyakorlása. A számnevek használata a mindennapi életben. Nyelvhelyességi hibák javítása. A névmások fogalmának kialakítása. A tegezés, magázás, önözés kialakulása. Alaktani elemzések végzése. Az igenevek képzési módja, megfigyelése irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Az igenevek használata szövegalkotáskor. Táblázat készítése. A határozószók, viszonyzószók, mondatzószók szerepének megfigyelése szövegalkotáskor. A viszonyzószók helyesírási és nyelvhelyességi kérdései. A kötőszók szerepe a szövegkohézió megteremtésében. A mondatok értelmének árnyalása módosítószókkal. A helyesírási és nyelvhelyességi szabályok rendszerezése</p>

IRODALOM 6.

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p style="text-align: center;">Monda, rege, ballada</p>		<p style="text-align: center;">Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A teremtés, eredet motívuma, a régióhoz kötődő irodalmi emlékek.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mondák, regék, balladák megismerése révén a nemzeti hagyományok, nemzeti kultúra és öntudat, hazaszeretet fogalmainak megértése, fejlesztése. Annak belátása, hogy e műfajok alkalmasak arra, hogy a nemzetek megfogalmazzák önmaguk számára hagyományaik egy-egy részletét.</p>		
<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<p style="text-align: center;">Fejlesztési követelmények</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Két-három magyar történeti monda, köztük népmonda, egy népballada és műballadaként <i>A walesi</i></p>	<p>Fejlődő vitakultúrával részvétel különféle beszélgetésekben a nemzeti hagyományok, nemzeti</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyar nép eredete és vándorlása.</p>	

<p><i>bárdok</i> és még egy Aranyballada. Vörösmarty Mihály: <i>Szép Ilonka</i>, Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról. pl.</i> Lengyel Dénes: <i>Régi magyar mondák (A csodaszarvas, A fehér ló mondája, Szent István király intelmei, Julianus barát, Mátyás király könyvtára)</i> Kallós Zoltán: <i>Székely népballadák</i>, Gabányi János: <i>Magyar várak legendái</i>, Szombathy Viktor: <i>Száll a rege várról várra- szlovákiai vármondák</i>, Mátyás király tréfái</p>	<p>kultúra és öntudat, hazaszeretet és európaiság témájában. Gyakorlatok az érvelési kultúra sokágúvá fejlesztésére. A mondákban szereplő, hasonló motívumok megfigyelése és összevetése. Az érvek csoportosítása és szembeállítása. A témával adekvát területekről indokok, magyarázatok, bizonyítékok keresése. Arany János egy balladájának (A walesi bárdok) és egy (Kőműves Kelemen) népballada részletének szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a honfoglalás-kori művészet. <i>Természetismeret:</i> ember és természet kölcsönhatása.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Monda, rege, ballada, hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet.</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az elbeszélő és a dramatikus részletek megkülönböztetése kifejező olvasással. Szóképek, nyelvi alakzatok felismerésének gyakorlása, jelentésmódosító szerepük értelmezése. A verselés felismerésének gyakorlása, a leggyakoribb verslábak megismerése. A mondákban szereplő, hasonló motívumok megfigyelése és összevetése. A műfaji jellemzők felismerése. Jegyzetelés, vázlatírás alapjainak ismerete. Vándormotívumok keresése. Az elbeszélő és a dramatikus műrészek különbségének ismerete. Szóképek, nyelvi alakzatok ismerete, értelmezése, hangulati hatásuk felismerése. Beszélgetésekben a nemzeti hagyományok, nemzeti kultúra és öntudat, hazaszeretet és európaiság témájában. Gyakorlatok az érvelési kultúra sokágúvá fejlesztésére.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Összehasonlítási gyakorlatok: mese, monda</p>		<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mesék, mondák.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A valóságból kiinduló és a valósághoz csak lazábban kötődő kispikari alkotások megfigyelése, a konkrétól való elvonatkoztatás, általánosítás és az általánosított jegyek összehasonlítása.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A mesék és mondák realitásának, fantasztikumának,</p>	<p>2–3 alkotás megismerése mindkét összetevendő műcsoportból.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a</p>	

cselekményalakításának, helyszíneinek, szereplőinek összevetése a hatás és az elbeszélés mód szempontjából (pl. ezen mondákon keresztül: Timaffy László: <i>A Duna meséje</i> , Lengyel Dénes: <i>Munkács vára</i> , Komjáthy István: <i>Miért haragszik a Balaton</i> ; illetve pl. ezen meséken keresztül: <i>Az őzfiú</i> , <i>A muzsikáló ezüstkecske</i> , <i>A deákból lett király</i>).	Tanári segítséggel közös jellemzők kiemelése a konkrét művekből. A közös jellemzők összevetése a másik műcsoport közös jellemzőivel.	magyar történelem néhány mondanaköre.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Valóság, fantasztikum, fikció.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A monda és a mese műfaji jellemzőinek összehasonlítása. Tanári segítséggel közös jellemzők kiemelése a konkrét művekből. A közös jellemzők összevetése a másik műcsoport közös jellemzőivel. Dramatikus játékok. Illusztráció készítése. Helyi monda írása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Arany János: <i>Toldi</i>		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elbeszélés, elbeszélő költemény.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi érzék és ítélőképesség fejlesztése a mű által fölvetett kérdések megvitatásával (pl. bűn-bűnhődés-elégtétel, megküzdés a nehézségekkel, hősiesség, bátorság, becsület). A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs és az esztétikai érzék fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Emberi kapcsolatok, konfliktusok, lélekábrázolás a <i>Toldi</i> -ban. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás).	A már tanult fogalmak alkalmazása, és jelentésük értelmezése (ütemhangsúlyos verselés, bonyodalom stb.). A Toldi-család viszonyairól beszélgetve saját dilemmák megfogalmazása a családi élettel kapcsolatban. A beszélő és az elbeszélő szerepének elkülönítése. A cselekmény kisebb-nagyobb részeitől, illetve	<i>Informatika</i> : adatok keresése Arany Jánosról. <i>Vizuális kultúra</i> : a középkori művészet jelentősebb emlékei Magyarországon.	

A történetmondás eszközei - szerkezeti, előadásmódbeli, nyelvi sajátosságok.	egészéről áttekintő összefoglalás, a jelenetek fontosságának, jelentőségük mibenlétének megvilágítása szóbeli és írásbeli megfogalmazásokban; a szereplők megnevezése, megfigyelése, jellemzése. <i>A Toldi meghatározott részletének szövegű felidézése. (10-15 vsz.)</i>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Mottó, páros rím, hangsúly, tiszta rím és asszonánc, beszélő, elbeszélő, próbatétel.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A műfaji ismertetőjegyek megfigyelés, összehasonlítása az eddig tanult műfajokkal. A mű cselekményének és szerkezetének megfigyelése. Események időrendbe állítása. Vázlatírás. A jellemábrázolás módjai, a jellemfejlődés megfigyelés. Vélemény megfogalmazása szóban és írásban. Elbeszélések és leírások alkotása különböző nézőpontokból. A szóképek felismerésének gyakorlása, ilyenek írása. Nyelvi alakzatok keresése, írása. A költői nyelv használatának megfigyelése. Az ütemhangsúlyos verselés a páros rím felismerésének gyakorlása. A János vitéz és a Toldi összehasonlítása megadott szempontok alapján, a megállapítások rendszerezése, táblázatba foglalása. Részletek dramatikus feldolgozása. A beszélő és az elbeszélő szerepének elkülönítése. A cselekmény kisebb-nagyobb részeiről, illetve egészéről áttekintő összefoglalás, a jelenetek fontosságának, jelentőségük mibenlétének megvilágítása szóbeli és írásbeli megfogalmazásokban; a szereplők megnevezése, megfigyelése, jellemzése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tematikus-motivikus összevetési gyakorlatok		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Arany János: <i>Toldi</i> .		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műben tematizált és fogalmilag megragadott életkérdés, dilemma, helyzet összevetése a mindennapi tapasztalattal.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Emberi élethelyzetek felidézése és elemzése a <i>Toldi</i> jelenetei kapcsán, pl. társadalmi különbségek (hé, paraszt...), kiszakadás a családból (Miklós eltávozik), hit és hitetlenség (23–24. ének), képmutatás (György a király előtt) stb.	Csoportmunkában vagy tanári irányítással tematikus kristályosodási pontok kiragadása a történetfolyamból. A történetben megragadható téma, tematika, motívum megnevezése, fogalmi körülírása. A műben tematizált és fogalmilag megragadott	<i>Erkölcstan:</i> kortársi csoportok, néhány drámai élethelyzet serdülőkorban és felnőttként.	

	életkérdés, dilemma, helyzet összevetése mindennapi tapasztalatokkal, más emberekre vonatkozó megfigyelésekkel.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Határhelyzet, döntési helyzet.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Csoportmunkában vagy tanári irányítással tematikus kristályosodási pontok kiragadása a történetfolyamból. A történetben megragadható téma, tematika, motívum megnevezése, fogalmi körülírása. A műben tematizált és fogalmilag megragadott életkérdés, dilemma, helyzet összevetése mindennapi tapasztalatokkal, más emberekre vonatkozó megfigyelésekkel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hősök a történetmondás műfajában		Órakeret 10+2 óra
Előzetes tudás	Mesék, elbeszélések, mondák olvasása, feldolgozása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A regények világát felidéző írói eszközök, ismétlődő motívumok felismerése. Jellemek és sorsok azonosítása. Az önismeret fejlesztése a főbb karakterek jellemzése révén.</p> <p>A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján olyan erkölcsi értékek, mint a kötelességtudat, a munka, hitbeli meggyőződés, az áldozathozatal, a kitartás, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség megbecsülése, a megküzdés képességének fejlesztése,</p> <p>Az erkölcsi érzék és ítélőképesség fejlesztése az <i>Egri csillagok</i>ban fölvetett kérdések megvitatásával (pl. hősiesség, bátorság, becsület, kitartás, hűség, leleményesség).</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Elbeszélő költeményként Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i>, regényként Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> továbbá kortárs vagy klasszikus ifjúsági regények, vagy azok részletei.</p> <p>pl. Jules Verne: <i>Kétévi vakáció</i> Mikszáth Kálmán: <i>A két koldusdiák</i>, <i>A beszélő köntös</i>, Akli Miklós, Hevesi Lajos: Jelky András <i>kalandjai</i>, Defoe: <i>Robinson Crusoe</i>, Jules Verne <i>regényei</i>, Tatay Sándor: <i>Kinizsi Pál</i></p>	<p>A hosszabb művek terjedelmesebb cselekménye lényegének kiemelése és rendszerezése is vázlatkészítéssel, az adatok csoportosításával.</p> <p>Az olvasott történet részleteinek megjelenítése drámajáték-helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánzással.</p> <p>A cselekmény utólagos felidézése is a tanult szakkifejezések használatával (konfliktus, bonyodalom,</p>	<p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret</i>: irodalmi művek megjelenése a filmművészetben, a <i>Lúdas Matyi</i> rajzfilmen.</p> <p>Hittan: az Új-és Ószövetség.</p>	

Helyzetek, kalandok, konfliktusok, a regény világát felidéző írói eszközök, ismétlődő motívumok. Jellemek és sorsok. Bibliai történetek pl. Pál hajótörése, Dániel a tüzes kemencében, Pál a filippi börtönben, Péter szabadulása a börtönből, Ráháb története stb.	tetőpont stb.), a szereplők jellemzése, kapcsolatrendszerük feltárása. <i>Az Egri csillagok egy részletének szöveghű felidézése.</i>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Történelmi regény, jellemzés, leírás, párbeszéd, monológ, konfliktus, bonyodalom, tetőpont.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A regény önálló elolvasása. A feldolgozás során műrészletek kifejező, értő felolvasása. Történelmi regény jellemzőinek megfigyelése, keletkezésének története. A történelmi tanulmányok felidézése. A főszereplő regénybeli életútjának követése. Feladatok tér és idő megállapítására. Elbeszélések és leírások alkotása különböző nézőpontokból párbeszédese részekkel. Részletek dramatikus feldolgozása. Az elbeszélő költemény jellemzőinek felfedezése, megnevezése. Mesei elemek összegyűjtése. A szereplők tulajdonságainak, tetteinek értékelése. Illusztráció készítése. Vázlatkészítés. Adaptáció megtekintése (film, rajzfilm), megbeszélése. Az epikus művek szerkezetének ismerete. A szövegfeldolgozás technikájának gyakorlása. Az olvasott történet részleteinek megjelenítése drámajáték-helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánnézéssel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regényhősök összehasonlítása		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> .		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Regények hőseinek jellemzése, jellemvonásaik, illetve személyiségük – értékeléssel vagy értékelés nélkül - összevetése más művek karaktereivel.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A Gárdonyi-mű és más regények hőseinek párhuzamos jellemzése és szembeállítása (pl. ezekből a regényekből: Harper Lee: <i>Ne bántsátok a feketerigót!</i> , Christine Nöstlinger: <i>A cseregyerek</i> , Nógrádi Gábor: <i>Gyerekrablás a Palánk utcában</i> , Gion Nándor: <i>Postarablók</i>). Stevenson. A	Az elemzés tárgyául választott karakter műbeli felbukkanásainak megfigyelése. A rá vonatkozatható információk összegyűjtése. Következtetéseket levonása tetteiből, szavaiból, az elbeszélő és más szereplők rá vonatkozó állásfoglalásaiból.	<i>Erkölcstan:</i> személyiségvonások, lelkiismeret, szándék, konfliktus, döntés.	

kinces sziget, Mándy Iván: Robin Hood, T. Jansson: A láthatatlan kisgyerek	A következtetések összefoglalása és listázása minőségjelzős szerkezetekben. Vizsgálódása eredményének összevetése más szereplők ugyanilyen elemzésével.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Jellem, jellemvonás, jellemzés.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A Gárdonyi-mű és más regények hőseinek párhuzamos jellemzése és szembeállítás. Műfaji jellemzők ismerete. A szereplők külső és belső jellemzőinek összefoglalása. A szereplők cselekedeteinek és jellemének megértése. Néhány mondatos vélemény megfogalmazása a szereplőkről, az érvelés idézetekkel való alátámasztása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Képek és formák a költészetben.		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Különböző műfajú lírai művek korábbi olvasmányokból		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lírai formanyelv sokféleségének megismerése, képiség, zeneiség, szerkezet eszközeinek felismerése. Lírai alkotások elemzése, érzelmek árnyalt kifejezése, az empátia fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Lírai alkotások elemzése különböző korokból, beleértve a régi magyar irodalmat, nevezetesen Csokonai: <i>A Reményhez</i> , Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i> , továbbá néhány lírai mű a más korokból (például: Balassi Bálint), valamint a 20–21. század magyar költészetéből is (a kortársak közül például Lackfi János, Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegyen</i>). Szabó Lőrinc: <i>Tücsökgéne – A gályarabok szobra</i> , Áprily Lajos: <i>Kalács, keddi kalács</i> , Bartimeus, Nagy László: <i>Tengeritörők</i> , Csodafiú-szarvas, Itthon vagyok	A lírai formanyelv sokféleségének bemutatása példákon keresztül, írásbeli és szóbeli ismertetésekben pedig egyre gyakorlottabb rámutatás a képiség, a zeneiség, a szerkezet változataira, eltéréseire és hasonlóságaira. Az irodalmi művekben megjelenített érzelmek, motívumok visszaadása mind többször saját szavakkal, mégis szakszerűen használva a kulcsfogalmakat. A művek megismerése, megértése során különböző olvasási stratégiák alkalmazása. <i>Csokonai Vitéz Mihály A Reményhez és Janus Pannonius Pannónia dicsérete</i> <i>Áprily Lajos Kalács, keddi kalács, Bartimeus, Szabó</i>	<i>Ének-zene</i> : énekelt versek. <i>Vizuális kultúra</i> : az építészeti, a képzőművészeti, a tárgyi kultúra példái a késő középkori, kora újkori Magyarországon.	

	Lörinc Tücsökzene, című verseinek szöveghű felidézése.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Kompozíció, refrén, rímtípus, költői öntudat, tartalom, forma.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A lírai művek közös és önálló olvasásának gyakorlása, feldolgozása. Vélemény megfogalmazása a lírai mű témájáról, hangulatáról. Összegzés gondolattérképpel. A költői szöveg- és képalkotás vizsgálata. Képek, alakzatok felismerése, megnevezése, hangulati hatásának megfogalmazása.	

Tematikai egység	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából		Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar reformáció jelentőségének felismertetése a hitbeli megújulás, magyar identitás megerősödése, a magyar nyelvű kultúra felvirágzása szempontjából az adott történelmi helyzetben.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Bibliafordítások (Vizsolyi Biblia, Sylvester János Újszövetség fordításának előszava) Könyvnyomtatás jelentősége Zsoltárfordítások (Szenczi Molnár Albert) Balassi Bálint: Adj már csendességet, Bocsásd meg Úristen. Bornemissza Péter: Siralmas énnéköm...	<i>A régies szóhasználat értelmezése, az időmértékes verselés megismertetése, felismertetése, költői kifejezésformák a zsoltárokból.</i> <i>Memoriter:</i> Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen.	Történelem: Reformáció, török világ Magyarországon. Egyházi ének: zsoltárok Hittan: reformáció ünnepe, zsoltárok Vizuális nevelés: Dürer Biblia-illusztrációk Látogatás a Biblia Múzeumban.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Időmértékes verselés, zsoltár, műfordítás.		
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A régies szóhasználat értelmezése, az időmértékes verselés felismertetése, költői kifejezésformák a zsoltárokból. Illusztrációk készítése. Egy történet feldolgozása során a hozzá kapcsolódó irodalmi, képzőművészeti és zenei vonatkozások összegyűjtése, elrendezése. Az önálló feladatvégzés és ismeretszerzés gyakorlása. A műfaji sajátosságok megfigyelése, a jellemzők összegyűjtése. A lírai és epikus művek témájának, hangulatának, hangnemének megfigyelése.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Elbeszélés, elbeszélő szerkezet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző szövegműfajok jellemzőinek elkülönítése. A különféle szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban főbb típusaik alkalmazása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az 5–6. évfolyamon megismert művek feldolgozása kapcsán: a jellemzés tartalmi és formai követelményei, az elbeszélés, a leírás sajátosságai, az egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások tipikus jegyei.	A tematikai egységben szereplő szövegműfajok rutinos megkülönböztetése, és ilyenek alkotása is. A különféle irodalmi művekben olvasottak önálló reprodukálása elbeszélésben, leírásban, jellemzésben. A szövegműfajok különbségeinek érzékelése, és megnyilatkozásokban számadás ezekről a különbségekről.	<i>Dráma és tánc:</i> dramatikus népszokások. <i>Vizuális kultúra:</i> népművészet tárgyi emlékei.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műnem, líra, epika, elbeszélés, leírás, párbeszéd, jellemzés.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	A műfaji sajátosságok megfigyelése, a jellemzők összegyűjtése. A lírai és epikus művek témájának, hangulatának, hangnemének megfigyelése. A művek feldolgozása kreatív feladatokkal. Illusztrációk megfigyelése és készítése. Dramatikus népszokások tipikus jegyei. A szövegműfajok különbségeinek érzékelése, és megnyilatkozásokban számadás ezekről a különbségekről. A különféle irodalmi művekben olvasottak önálló reprodukálása elbeszélésben, leírásban, jellemzésben.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalomhasználat		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Definiált fogalomhasználat nélküli tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az 6. évfolyam tematikai egységeihez kapcsolódva fogalmak megértése és aktív használata a különböző művekről való szóbeli és írásos megnyilatkozásokban. Az absztrakciós képesség, a fogalmi gondolkodás fejlesztése. (A jelzett órakeret arányosan elosztható az egyes tematikai egységek között.)		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Elbeszélő és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek.	Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat.	<i>Vizuális kultúra; Ének-zene:</i> fogalmak, pl. látványelemzés, kompozíció, szín, kontraszt,	

	<p>A művekről beszélve, beszélgetve a fogalmak értő használata.</p> <p>A fogalomhasználatot segítő szótár- és lexikonhasználat.</p>	<p>variáció; zenei műfajok, zenei elemek, pl. tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, tonalitás, formai megoldások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> körfolyamatok, ciklusok, események ismétlődése, felépítésbeli hasonlóságok.</p> <p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	<p>Dal, mese, ritmus, rím, ütem, ütemhangsúlyos verselés, zeneiség; cselekmény, helyszín, ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét, felező tizenkettes; hasonlat, megszemélyesítés, metafora; elbeszélés, regény; epikai mű szerkezete (kiindulási pont, bonyodalom, tetőpont, megoldás, szereplő, mellékszereplő, főhős); allegória, időmértékes verselés, versláb; konfliktus, epizód, motívum, történetmondás; nézőpont, cselekményszál; alliteráció, metonímia; rímelhelyezkedés, jelentés (szó szerinti és metaforikus).</p>	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>Az adott tematikai egységekben javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák.</p>	

<i>A továbbhaladás feltételei 6. évfolyam</i>	<p>Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló eligazodik a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni. Felismeri egyéni közlésmódjának jellemzőit, megfelelő hangképzésre és helyes beszédlegzésre törekszik. Alkalmazza a kapcsolatfelvétel, a megszólítás, a köszönés, kérés és a tudakozódás szóbeli formáit a közléshelyzetnek megfelelően.</p> <p>Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. A tanuló képes az önálló tudásszerzés egyes lépéseinek elkülönítésére, szövegek kulcsszavainak azonosítására, vázlat, jegyzet felhasználására. El tud igazodni a tankönyvében, azt célirányosan használni tudja. A tanuló képes egy kb. 200 szavas írott (dokumentum és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan (tematikus) vázlatot tud készíteni. Ismeri a szövegszerkesztés alapvető eljárásait. A tanuló képes az önálló tudásszerzés egyes lépéseinek elkülönítésére, szövegek kulcsszavainak azonosítására, vázlat, jegyzet felhasználására. Tud tájékozódni, információt keresni (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle</p>
---	--

dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.

Írás, fogalmazás

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan (tematikus) vázlatot tud készíteni. Törekszik az esztétikus, rendezett, olvasható kézírásra. Képes rövid szöveg alkotására vázlat alapján. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni.

Helyesírás

Képes megnevezni a helyesírási alapelveket, saját munkáiban felismeri a főbb helyesírási alapelvek alkalmazásának eseteit, törekszik a tanult helyesírási szabályok alkalmazására. A helyesírást segítő segédeszközöket (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önállóan tudja használni. Hibáit javítani tudja ezen segédeszközök használatával.

A szavak szerkezete és jelentése

Ismeri a főnév és az ige szemantikáját. Ismeri a tanult állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentését, szerkezetét, használati körét. A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

A nyelv szerkezete

A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a rímes, ritmikus szöveget a prózától. Meg tudja nevezni, melyik műnem mond el történetet, melyik jelenít meg konfliktust párbeszédes formában, és melyik fejez ki érzést, élményt. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos. Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni *A walesi bárdok*ban rejlő allegóriát, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az *Egri csillagok* történelmi hátterét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (*János vitéz*, *Toldi*, *A Pál utcai fiúk*, *Egri csillagok*), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: líra, epika, dráma, epizód, megszemélyesítés, ballada. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére. Részt vesz dramatikus játékokban.

A bibliai történeteken keresztül annak felismerése, hogy a keresztyén élet iránymutatója a Biblia. Ismerje fel a reformáció jelentőségét a magyar kultúrában és irodalomban, ismerje a korszak néhány nagy alakját és jelentőségüket. (Balassi, Bornemissza, Szenczi Molnár Albert, Sylvester János, Károly Gáspár)

	<p>A tanuló képes 5-6 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni. Memoriterként tud kb. 3-6 lírai alkotást és egy elbeszélő költemény kb. 20 soros részletét, min. 5 magyar közmondást és szólást, legyen képes értelmezni őket. A tanuló képes a saját és a nem saját álláspont azonosítására, mások véleményének meghallgatására, megértésére. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni.</p>
--	--

MAGYAR NYELV 7.

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 4+2+5óra
Előzetes tudás	<p>A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés.</p> <p>A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.</p> <p>A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások. A választékos, tisztelettudó szóhasználat igényének folyamatos alakítása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában.</p>

<p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A mai ember beszédhelyzetei. A beszéd és a hallgatás aránya. A befogadó hallgatás. A jellemek megnyilvánulásai a beszédhelyzetekben.</p> <p>Egymás gondolatainak meghallgatása, saját véleménnyel való kiegészítése, esetleg vitára bocsátása. A Biblia történeteinek tárgyalása során erkölcsi állásfoglalás a keresztyén tanítások alapján.</p> <p>A vita személyiségfejlesztő módszereinek elsajátíttatása. (A disputa szerepe, jelentősége a reformáció történelmében, mai alkalmazhatósága. Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása. A másokról alkotott vélemény megfogalmazásának módjai. Az építő, a bántó bírálat. A keresztyén bírálat fokozatai. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása.</p> <p>Rövid alkalmi, ünnepi beszéd (reformáció ünnepe, karácsony, stb.) szövegének megfogalmazása, elemzése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Szóbeli és írásbeli szövegek közötti azonosságok és különbségek felismerése, megnevezése a magán- és közéleti kommunikációban kooperatív módszerrel. Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása. A felszólalás és hozzászólás közötti különbségek tisztázása és annak gyakorlása adott részletek elemzésével. Gyakorlásuk osztályközösséget érintő témák megvitatásakor. Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása. Rövid ünnepi beszéd megfogalmazása, szövegének elemzése. A kiselőadás szerkezeti felépítésének megfigyelése. Kiselőadás megtartása. Anyaggyűjtés, jegyzetelés könyvtárban, interneten egyéni vagy páros munkában.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Olvasás, szövegértés</p>	<p>Órakeret 4+2+4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Szöveg-feldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése.</p>	

	A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>A megismert szöveg-feldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szöveg-feldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Nyomtatott szótárhasználat. Aktív és passzív szókincs fejlesztése református tartalmakból (folyóiratok) vagy Pl. Miklya Luzsányi Mónika (Apati szövetsége, Srácok a garázs tetején, Macskaút, Titkoskönyv, Zombikönyv) Kamarás István (Csigamese, Apuapu és a leleplezett rakoncaticánka, Betlehembe kéne menni) könyveinek részletéből</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>Szövegfajták értelmező olvasása, jellegzetességek megfigyelése táblázatba rendezése páros vagy csoportmunkában.</p> <p>A szóbeli és írásbeli szövegek közötti különbség megfigyelése.</p> <p>A különféle szöveg-feldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Aktív és passzív szókincs fejlesztése református tartalmakból, folyóiratokból. könyvrészletekből.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 3+1+3 óra
Előzetes tudás	<p>Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal.</p> <p>Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával.</p> <p>A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p><i>A társas kultúrában való részvételhez szükséges írástechnikai kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.</i></p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás.</p> <p>Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p> <p>Bibliai, illetve eddig tanult tartalmak szereplőinek, alakjainak személyisége – írásbeli szövegalkotás. A jó és rossz, az igaz és hamis megkülönböztetésével, a valódi értékek felismerése és megbecsülése a hit ajándékának elfogadásához szükséges élmények, tapasztalatok megszerzése által megmutatja, hogy a világ megismeréséhez saját keresztyén kultúránkon át vezet az út.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. Jegyzet készítése, alkotó felhasználása. A feleletterv felépítésének megfigyelése, megszerkesztésének módja.</p> <p>A szövegelemzés eljárásainak önálló alkalmazása.</p> <p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Helyesírás</p>	<p>Órakeret 5+3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröző szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd leggyakoribb szabályainak megismertetése.</i>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A helyesírás értelemtükröző szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai <i>egyszerű mondatok esetében</i> . A párbeszéd írásmódja.		<i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskep.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Mondatvégi írásjelek. Az új szabályok megismerése és alkalmazása: vessző, pontosvessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont használata. A párbeszéd írásmódjának <i>gyakorlása</i> különböző szövegekben.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 16+18 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondat-átalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.		<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.

<p>A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyozók és mondatozók. <i>A mellérendelő, az alárendelő szóösszetételek helyesírása. a különírás, egybeírás szabályai.</i></p> <p>A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk, <i>elmélyítésük.</i></p> <p>A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása, <i>elmélyítése.</i></p> <p>Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat;</p> <p>Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). <i>tárgy</i></p> <p>Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet.</p> <p>Viszonyozó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő.</p> <p>Mondatszó, indulatszó, módosítószó.</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Mondat-átalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A nyelvtani fogalmak kialakítása. A mondatelemzés algoritmusának kialakítása. Szerkezeti ábrák olvasása és készítése. A szófajok mondatbeli viselkedése. Helyesírás, nyelvhelyesség. A metanyelvi szöveg feldolgozása. Tárgyas szószerkezetek gyűjtése, az alárendelő szintagma fogalmának pontosítása. A mondatelemzés gyakorlása bővített mondatokon. A határozók rendszerének megismerése. A határozói irányhármasság megfigyelése. A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása.</p> <p>Mondatalkotási, elemzési gyakorlatok differenciált munkában. Az összetéveszthető határozók pontos megfigyelése. A mellérendelő szintagmák felismerése, megnevezése, ábrázolása. A jelző szerepe különböző műfajú szövegekben. Szókincsfejlesztő gyakorlatok csoportmunkában. Komplex mondatelemzés. Nyelvhelyességi ismeretek összegyűjtése, rendszerezése. Összefoglalás készítése megadott szempontok alapján csoport, páros vagy egyéni munkában. A mondat és a szöveg pragmatikus funkcióinak felfedezése. Többféle nézőpont. Mondatelemzési gyakorlatok differenciált munkaformában. A helyírási szótárak, programok önálló használata önellenőrzéskor. Nyelvtani összefoglaló táblázat készítése, önálló értelmezése.</p>

Irodalom 7

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Klasszikus és kortárs lírai alkotások		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Műnemek: líra, dráma, epika.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi élmények és azok megosztása alkalmas ad erkölcsi kérdések megvitatására, az ítélőképesség fejlesztésére. A tematikai egység feldolgozása során fejlődik a formaérzék, a szókincs mellett az érzelmek kifejezésének képessége, valamint a mások helyzetébe történő beleélés, az empátia.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Különböző témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs lírából, a magyar és a világirodalomból, ezen belül konkrétan Arany János: <i>Szondi két apródja</i> és még egy műve. pl. Fülemüle, Az első lopás (Választható például József Attila, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Tóth Krisztina, Borbély Szilárd, Szöcs Géza, Határ Győző, Szilágyi Domokos).	A lírai formanyelv (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei) elemeinek megismerése, a művek elemzése során a fogalmak használata. Írásbeli és szóbeli közlésekben utalás arra, hogy a lírai művekbe is vegyülhet időnként epikus jelleg, szerepjáték, helyzetdal esetén vegyülhet bele imitált jelleg, drámai monológ esetén pedig drámaiság. Egy József Attila-mű és egy Radnóti-mű szöveghű felidézése.	<i>Informatika:</i> elektronikus felületeken szerzők, alkotások keresése. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás, szerepjáték.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lírai kifejezőmód, történelmi motívum, keretes szerkezet, konfliktus.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Az eddig tanult irodalmi ismeretek, memoriterek felidézése különböző munkaformákban. A szövegben ki nem fejtett tartalmak megértésének gyakorlása differenciált munkával. Előzetes gyűjtőmunka a művek történelmi koráról. A mai köznyelvtől eltérő szavak megismerése, szótárak készítése. A szóképek felismerésének gyakorlása. Nyelvi alakzatok keresése. A költői nyelv használatának megfigyelése. A műfaji sajátosságok megfigyelése, jellemzők összegyűjtése és közös megbeszélése. Gyakorlatok a verselés ritmusának felismerésére, és a rímelés megfigyelésére. Empátia, szerepjáték.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai műfajok	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Korábban tanult lírai és átmeneti műfajok: dal, ballada.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lírai műfajok egyszerű meghatározása, a meghatározás elemeinek szövegpéldákkal történő illusztrálása, a könnyebben besorolható olvasott művek műfaji azonosítása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző korok lírai alkotásainak felidézése. Műfajok megnevezése: dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, költői levél, ars poetica. Jellemzőik összefoglalása.	Rendszerszemlélet alkalmazása: a dal egyszerű, egynemű érzéseket kifejező, énekelhető vers, az elégia értékhiányos állapotot és szomorú belenyugvást tükröző költemény, az óda emelkedett hangvétellű, ünnepélyes, gondolati elemet is tartalmazó vers; továbbá, hogy a himnusz ezen belül istenséget szólít meg általában kérés, indoklás formájában, az epigramma rövid, csattanós költemény, a helyzetdal a szerepjáték egy neme, a költői levél létező és megnevezett személyhez szól, az ars poetica költői hitvallás.	<i>Ének-zene</i> : zenehallgatás, zenei műfajok, tipikus zenei elemek; megzenésített versek.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, költői levél, ars poetica.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A szóképek felismerésének gyakorlása. Nyelvi alakzatok keresése. A költői nyelv használatának megfigyelése. A műfaji sajátosságok megfigyelése, jellemzők összegyűjtése és közös megbeszélése. Gyakorlatok a verselés ritmusának felismerésére, és a rímelés megfigyelésére. Történelmi ismeretek felelevenítése. A vers alapmotívumainak felismerése és értelmezése. Rendszerszemlélet alkalmazása. Összehasonlító verselemzés. Rövid, rávezető feladatok az összehasonlító verselemzés gyakorlására, különböző szempontok alapján. Különböző jó megoldások összevetése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összehasonlítási gyakorlatok: klasszikus lírai műfajok és modern kifejezésformák	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Lírai műfajok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A klasszikus és a mai líra kifejezésformáinak megismerése, az eltérések felismertetése, az érzelmek hiteles kifejezésének, a megszólalásmód képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Korábban megismert klasszikus lírai művek összevetése kortárs alkotásokkal (pl. Tandori Dezső: <i>A versreszelő</i>, Szakács Eszter: „<i>Boldog, szomorú dal</i>”, Ágai Ágnes: <i>A titkokat...</i>, Kukorelly Endre: <i>A szerelem romjai</i>, Csukás István: <i>A sínen ül egy fehér nyúl</i>, Petri György: <i>Nagymama</i>).</p>	<p>A szókincs, stílus, mondatszerkezet eltéréseinek észrevétele. A tematika jellegzetes eltéréseinek elemzése. A hangulat, hangnem, világkép eltéréseinek megfigyelése.</p>	<p><i>Ének-zene</i>: kortárs zene; ritmusérzék, dallami készségek, többszólamú és harmonikus hallás, formaérzék.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Modalitás, hangnem.</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A szókincs, stílus, mondatszerkezet eltéréseinek észrevétele. A tematika jellegzetes eltéréseinek elemzése. A hangulat, hangnem, világkép eltéréseinek megfigyelése. Összehasonlító verselemzés. Rövid, rávezető feladatok az összehasonlító verselemzés gyakorlására, különböző szempontok alapján. Különböző jó megoldások összevetése.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A kisepika műfaji változatai: novella, elbeszélés</p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Nézőpont, cselekmény.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi élmény megosztásának fejlesztése. Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének fejlesztése. A novella és az elbeszélés jegyeinek felismerése, a két műfaj világos megkülönböztetése. Az anekdotikus mesélés fogalmának ismerete, annak átlátása, hogy miért játszhat gyakran szerepet az anekdota a novellairodalomban.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Anekdotikus történetek, kisepikai alkotások a magyar és a világirodalom különböző korszakaiból, különös tekintettel Mikszáth Kálmán novelláira, elbeszéléseire. Néhány novella és elbeszélés feldolgozása, értelmezése. pl. Mikszáth Kálmán: A jó palócok</p>	<p>Mind pontosabb ismeretek szerzése arról, hogyan illeszkedik az epika és a kispróza tágabb körébe az elbeszélés és a novella. Olvasmányok összevetésével a novella és az elbeszélés jegyeinek felismerése, a két műfaj megkülönböztetése. Az anekdotikus mesélés fogalmának ismerete, megértése, annak átlátása,</p>	<p><i>Vizuális kultúra</i>: vizuális „történetmondás” (pl. festészet, film). <i>Dráma és tánc</i>: történetmondás, cselekmény előadása, narratív formák dramatizálása.</p>	

	miért játszhat gyakran szerepet az anekdota a novellairodalomban. Az osztállyal kooperálva a jellemek elemzése, és ennek kapcsán az önismeret fejlesztése.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Anekdota, mesélő, elbeszélő, novella, elbeszélés.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Olvasmányok összevetésével a novella és az elbeszélés jegyeinek felismerése, a két műfaj világos megkülönböztetése. A novellák közös vagy önálló olvasása. Kiselőadás formájában beszámolás a cselekményről. Párbeszéd és elbeszélő részek értő, kifejező olvasása. Feladatok tér és idő megállapítására. Elbeszélések és leírások alkotása. Az anekdotikus mesélés fogalmának ismerete, megértése, annak átlátása, miért játszhat gyakran szerepet az anekdota a novellairodalomban. Az osztállyal kooperálva a jellemek elemzése, és ennek kapcsán az önismeret fejlesztése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortárs novellák		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Kisepikai műfajok.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A klasszikus és a mai kisepika kifejezésformái eltéréseinek megfigyeltetése. Az irodalmi hagyomány szerepének felismerése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Korábban megismert klasszikus kisepikai művek összevetése kortárs alkotásokkal, pl. Háy János: <i>A kéz</i> , Békés Pál: <i>Ottília</i> , Az <i>ólomkatona</i> , Lázár Ervin: <i>A csomag</i> , <i>A tolvaj</i> .	A szókincs, stílus, mondatszerkezet eltéréseinek megfigyelése, megnevezése. A tematika jellegzetes eltéréseinek elemzése. A hangulat, hangnem, világkép eltéréseinek megfigyelése.	<i>Vizuális kultúra</i> : példák változó kifejezőmódokra.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Töredékesség, torzó.		
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A szókincs, stílus, mondatszerkezet eltéréseinek megfigyelése, megnevezése. A tematika jellegzetes eltéréseinek elemzése. A hangulat, hangnem, világkép eltéréseinek megfigyelése. Részletek dramatikus feldolgozása.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A regény változatai		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Konfliktus, kiindulási pont, bonyodalom, tetőpont, megoldás, szereplő, mellékszereplő, főhős.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi élmények és azok megosztása alkalmat ad erkölcsi kérdések megvitatására, az ítélőképesség fejlesztésére. Az olvasott regények műfaji, szerkezeti, elbeszélés-módbeli, tematikus jegyeinek elkülönítése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Magyar történelmi események és korszakok megidézése az irodalomban, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán és mások műveiben. Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> , Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> . <i>A kőszívű ember fiaiban</i> szereplő apa- és anyafigura, testvérek kapcsolata, konfliktusa.	Az olvasott művek műfaji jegyeinek, felépítésének, elbeszélésmódjának megfigyelése, a szereplők azonosítása, jellemzése, kapcsolatrendszerük elemzése; a konfliktusok mibenlétének feltárása. Beszélgetések, szerepjátékok a történetek határhelyzeteiről és döntési kényszereikről. Szóbeli, írásos beszámolók, elemzések az olvasott művekről, a cselekményt alkotó elemekről, helyszínekről és időkezelésről, a szereplők viszonyairól, érzelmeikről, konfliktusaikról.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> 1848–49 története. <i>Vizuális kultúra:</i> történeti festészet a 19. században. A regények filmes adaptációi.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Regény, regénytér, regényidő, regényszerkezet.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	A regény önálló elolvasása. A feldolgozás során műrészletek kifejező, értő felolvasása. Történelmi regény jellemzőinek megfigyelése, keletkezésének története. A történelmi tanulmányok felidézése. önálló ismeretszerzés, előzetes kutatómunka a regény történelmi vonatkozású eseményeiről. Lényegkiemelés, vázlatkészítés. A főszereplők regénybeli életútjának követése. pl. közösen készített életút térkép, Feladatok tér, idő és szereplők megfigyelésére. A szövegben ki nem fejtett tartalmak megértésének gyakorlása.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cselekményalakítás és jellemábrázolás a kortárs ifjúsági regényekben	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Jókai- és Mikszáth-regények.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A cselekményalakítás eszközeinek megismerése, különböző jellem típusok értékelése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyfelől a Jókai- vagy a Mikszáth-mű, másfelől kortárs ifjúsági regények cselekményalakításának és jellemábrázolásának összevetése (pl. ezen műveken keresztül: Scott O'Dell: <i>Kék delfinek szigete</i> , Virginia C. Andrews: <i>Vadvirágok</i> , Nick Hornby: <i>Fociláz</i> , Jon Krakauer: <i>Út a vadonba</i> , Anthony Horowitz: <i>A kettes számú közellenség</i>). Miklya Luzsányi Mónika: <i>Srácok a garázs tetején</i> , Titkoskönyv, Kármán Tibor: <i>Egy focista naplójából</i> , Miklya Zsolt: <i>Ezüstsín fonál</i>	A mikro-cselekvések jellegének megfigyelése. A mikrotörténekekből kialakuló ívek, szerkezeti egységek felépülésének elemzése. A jellemek egyszerű illetve összetett mivoltának, az érzelmek, érzések ábrázolásának értékelése.	<i>Vizuális kultúra</i> : a filmes elbeszélés, filmes adaptáció, filmműfajok.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Adaptáció, bestseller.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Az olvasott művek kifejezőmódbeli, műfaji megfigyelése. Elbeszélések és leírások alkotása különböző nézőpontokból párbeszédessé részekkel. Részletek dramatikus feldolgozása. A jellemek egyszerű illetve összetett mivoltának, az érzelmek, érzések ábrázolásának értékelése. Kreatív gyakorlatok jellemzési eljárásokra, pl. beleképzeléssel. A szereplők tulajdonságainak értékelése. Az érzelmek kifejezésének megfigyelése. Illusztráció készítése szereplőkről.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művek a reformkor irodalmából	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor több műve, Arany János több műve, Vörösmarty Mihály: <i>Szép Ilonka</i> .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti jelképpé vált alapművek megismerése (Kölcsey: <i>Himnusz</i> ; Vörösmarty: <i>Szózat</i> ; Petőfi: <i>Nemzeti dal stb.</i>). Annak fölfedezése, hogyan gazdagodott a magyar nemzeti irodalom a reformkorban. Rendszerezett ismeretek megszerzése a reformkori irodalmi élet főbb szereplőiről, fórumairól, a korszak kiemelkedő jelentőségének megértetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Olvasmányok a reformkor irodalmából, különös tekintettel Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i>, <i>Parainesis</i> (egy részlet), <i>Huszt</i>, Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i>, <i>Szeptember végén</i>, és Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> című művére. Legalább 3 további alkotás, például <i>István öcsémhez</i>, <i>Reszket a bokor, mert... Egy gondolat bánt engemet</i>. <i>XIX. század költői</i>, <i>Tompa Mihály: A madár, fiaihoz</i>, <i>A gólyához</i></p>	<p><i>A Himnusz</i> és a <i>Szózat</i> utalásainak értelmezése közös és önálló munkában egyaránt, rámutatás kompozíciós elemeikre, szövegük rögzítése memoriterként. Ismertetés a tanult Petőfi-művek tematikai és műfaji különbségeiről, életrajzi és történelmi beágyazottságukról. <i>Kölcsey Husztjának, Himnusának, Parainesis</i> (részlet <i>Az anyanyelvről és a nyelvtanulásról</i>) <i>Vörösmarty Szózatának, Petőfi Sándor Nemzeti dal, Egy gondolat bánt engemet</i>, <i>Tompa Mihály: A madár, fiaihoz c. versének</i> szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: tájékozódás időben és térben; a reformkor; történelmi idő, történelmi nézőpont.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Retorika, variáció, kontraszt, ellentétes párhuzam.</p>	
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A szóképek felismerésének gyakorlása. Nyelvi alakzatok keresése. A költői nyelv használatának megfigyelése. A műfaji sajátosságok megfigyelése, jellemzők összegyűjtése és közös megbeszélése. Gyakorlatok a verselés ritmusának felismerésére, és a rímelés megfigyelésére. Elemzések a művek retorikai, szövegépítkezési sajátosságainak figyelembevételével. Történelmi ismeretek felelevenítése. A vers alapmotívumainak felismerése és értelmezése. A gondolati egységek belső szerkezetének vizsgálata. Könyvtári kutatómunka. Rendszerszemlélet alkalmazása. Összehasonlító verselemzés. Rövid, rávezető feladatok az összehasonlító verselemzés gyakorlására, különböző szempontok alapján. Különböző jó megoldások összevetése. Erkölcsi kódex készítése.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A református kollégiumok és az irodalom kapcsolata</p>	<p>Órakeret 2+3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Petőfi, Arany, Kölcsey, Fazekas, Csokonai diáksága.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p><i>A református iskolák személyiségformáló hatásának felismertetése, az általuk képviselt értékek (tudás, hit, felelősségvállalás, nemzeti öntudat, stb.) örökérvényűségének felmutatása. A tanár-diák viszony sokszínű ábrázolásának megláttatása. A korabeli kollégiumi diákszokások megismertetése.</i></p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>

<p>Neves református kollégiumok (Debrecen, Pápa, Sárospatak, Nagyenyed.) és híres diákjai és tanárai.</p> <p>Szikszai György élete és munkássága.</p> <p>Jókai. A nagyenyedi két fűzfa vagy Szabó Magda: Abigél – részletek; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig;</p>	<p><i>Ismerje a református iskolákat és híres diákjait, tanárait (Pápa: Petőfi, Jókai, Orlai Perich Soma, Nagy László, Csoóri Sándor; Debrecen: Kölcsey Ferenc, Szabó Lőrinc, Csokonai, Fazekas Mihály, Arany János, Szabó Magda; Nagyenyed. Áprily Lajos, Sütő András ; Sárospatak: Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, Tompa Mihály.)</i></p> <p><i>Tegyen több szempontú összehasonlítást a kollégiumi élet és saját iskolája között. Leíró részletek jellemzése, szövegalkotás.</i></p>	<p>Történelem: A reformáció kora. Erdély aranykora. A II. világháború Magyarországon Stb.</p> <p>Vizuális nevelés. Szabó Magda regényének filmes adaptációja</p> <p>Magyar nyelv: Kölcsey és a nyelvújítás</p> <p>Biológia: Fűvészköltők, botanika</p> <p>Földrajz: Topográfia, országhatárokon innen és túl.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>neves kollégiumok, híres diákok</i>	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Tegyen több szempontú összehasonlítást a kollégiumi élet és saját iskolája között. Leíró részletek jellemzése, szövegalkotás. Történelmi ismeretek felelevenítése. Előzetes gyűjtőmunka. Könyv- és könyvtárhasználat. Kiselőadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egy drámai mű feldolgozása	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Dramatikus népszokások, párbeszéd, szereplő, mellékszereplő, főhős, konfliktus, bonyodalom, tetőpont.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok értelmezése. A színház és dráma világának hatékony eszközrendszere a lelki egyensúly megtartásában. Az érzelmek kifejezése, a társas viselkedés különböző jellemzőinek megfigyelése, az empátia fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Legalább egy dráma (vígjáték, színmű) feldolgozása, lehetőség szerint megtekintése; a szöveg és	Különböző szereplő- és embertípusok megjelenítése közös játékokban pl. a tartás- és járásmód, gesztusok, mimika	<i>Vizuális kultúra; Dráma és tánc: a színpadkép látványterve alapján</i>

az előadás összehasonlítása. Drámajáték az irodalomórán.	megfigyelését követően. Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával. A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése. A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése, a drámában, drámajátékban szöveg és a mozgás kapcsolatának, a szándék és a feszültség jelentőségének felismerése. Egy drámarészlet szöveghű felidézése.	díszletek, jelmezek és kellékek készítése.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Dialógus, díszlet, drámai szerkezet, felvonás, feszültség, fordulópont, helyzet, helyzetkomikum, humor, jelenet, jellemkomikum, jelmez, komédia, komikum, konfliktus, monológ, rendezői utasítás; szándék, szerep, szereplők kapcsolata, színmű, szöveg és mozgás, tetőpont, tragédia.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A drámai műnem műfaji jellemzői. A cselekményének és szerkezetének megismerése. Jellem-, és helyzetkomikum. Egy kiválasztott teljes jelenet feldolgozása, előadása. Díszletek, jelmezek elkészítése. Kiscsoportos és páros jelenetalkotás, amelyben alkalmazni kell mozgáselemeket, hanghatásokat. Jellem- és helyzetkomikumok felfedezése csoportmunkában. A komédia műfaji jellemzőinek megfigyelése, táblázatba foglalása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom határterületén - a népszerű irodalom műfajai		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Divatos filmek, ifjúsági regények, saját olvasmányok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lektúr, a krimi hatáskeltő eszközeinek felismerése, a kritikai képesség kialakítása fejlesztése, a művészi érték és a giccs megkülönböztetése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Változatos témájú irodalmi művek olvasása és feldolgozása a magyar és világirodalomból, különös tekintettel a népszerű, illetve lektúr irodalomra, és annak hatáskeltő eszközeire. (Például: J.K. Rowling, J.R.R. Tolkien, Stephanie Meyer.)	Az irodalomórákon elsajátított fogalmak alkalmazása a szórakoztatóipar alkotásaira is. A népszerű epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzésében egyre pontosabb rámutatás a hatáskeltés, a bennünk megjelenő tipikus helyzetek és jellemek szempontjaira, továbbá toposzok, sémák és sablonok együttesére és szerepére a	<i>Ének-zene:</i> zenei divatok. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális környezet, tárgykultúra, populáris kultúra. <i>Informatika:</i> könyvtárhasználat, keresés elektronikus adatbázisokban.	

	szórakoztató irodalmi és filmalkotásokban. A művészi érték megkülönböztetése a giccsről. Olvasmányválasztás indoklása. Tájékozódás könyves- és könyvtári adatbázisokban, blogokon.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Népszerű irodalom: lektúr, ponyva, hatás, giccs.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Előzetes ismeretek, tapasztalatok felidézése. Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban. A népszerű irodalom jellegzetességeinek összegyűjtése: toposzok, sémák és sablonok fölismerése és szerepének értékelése. Megfigyelési, kutatási feladatok (egyéni, páros, csoportos) információk gyűjtése, rendezése és megosztása különböző munkaformában. Szövegolvasás, jelölés, információk kiemelése szövegből és rendezése. A művészi érték megkülönböztetése a giccsről. Olvasmányválasztás indoklása. Tájékozódás könyves- és könyvtári adatbázisokban, blogokon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalomhasználat		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Definiált fogalomhasználat nélküli tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az 7. évfolyam anyagához kapcsolódó fogalmak megértése és aktív használata a különböző művekről való szóbeli és írásos megnyilatkozásokban. A tanulás képességének fejlesztése különböző munkaformákban. (A jelzett órakeret arányosan elosztható az egyes tematikai egységek között.)		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Elbeszélő, drámai és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek.	Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat. A művekről beszélve, beszélgetve értő fogalomhasználat. Pontos fogalomhasználatot segítő szótár- és kézikönyvhasználat.	<i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> kulcsfogalmak. <i>Informatika:</i> könyvtárhasználat: kézikönyvek.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szerkezet, epikai szerkezet, történetkezdés, fordulat, befejezés; értekező próza, rapszódia, lírai szerkezet, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon; szinesztézia, szimbólum.		

<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az adott tematikai egységekben javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>

<p>A továbbhaladás feltételei 7. évfolyam</p>	<p>Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, saját véleményével. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni. Legyen képes ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárására, megbeszélésére, megvitatására.</p> <p>Olvasás, szövegértés A tanuló képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. A tanuló bizonyítja a szöveg értő befogadását biztosító olvasási képességét, különféle műfajú és témájú szövegek felolvasásával, elmondásával. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. A tanuló képes a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Le tudja jegyezni az állításaihoz felhasznált információforrások adatait.</p> <p>Írás, fogalmazás Ismeri az anyaggyűjtés különféle módjait nyomtatott és elektronikus forrásokból az írott mű elkészítéséhez. Tudja a vázlatkészítés szabályait. Ismeri néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőit. Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek kapcsán,- a műfaji sajátosságoknak megfelelően- tud szöveget alkotni.</p> <p>Helyesírás A tanuló ismeri és a szövegalkotásban értelmesen használja a különböző mondatfajtákat. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. Ismeri a párbeszéd írásmódját és alkalmazza különböző szövegekben.</p> <p>A nyelv szerkezete és jelentése Ismeri a mondatelemzés algoritmusát. Képes egyszerű szerkezeti ábrák olvasására és készítésére. Ismeri a fő mondatrészeket és a gyakori bővítményeket. Felismeri, megnevezi, ábrázolja a mellé- és alárendelő szintagmákat. A helyírási szótárakat, programokat önállóan tudja használni önellenőrzéskor.</p> <p>Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése Képes különféle műfajú szépirodalmi művek szerkezetének és jelentésének összegző bemutatására, a szerkezeti elemek elkülönítésére, a szereplők és élethelyzetük jellemzésére. Memoriterként tud 3-4 lírai alkotást és kb. 15-20 soros drámarészletet.</p>
---	---

	<p>Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.</p> <p>Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.</p> <p>Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival.</p> <p>A tanuló képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, értelmezésére, például történő bemutatására. A különböző művészeti alkotások között meg tudja nevezni néhány közös és eltérő vonást. Egy-egy szempontból össze tudja hasonlítani egymástól lényegesen különböző esztétikai normákat képviselő műveket. A jó és rossz, az igaz és hamis megkülönböztetésével, a valódi értékek felismerése és megbecsülése a hit ajándékának elfogadásához szükséges élmények, tapasztalatok megszerzése által megmutatja, hogy a világ megismeréséhez saját keresztyén kultúránkon át vezet az út. Ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárása, megbeszélése, megvitatása.</p>
--	---

MAGYAR NYELV 8.

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9+1 óra
Előzetes tudás	<p>A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés.</p> <p>A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése.</p>	

	A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p> <p>Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása. Egymás gondolatainak, véleményének tiszteletben tartása.</p> <p>A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése. Kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése a keresztyén értékek védelmét szolgálva.</p> <p>Hír, interjú, riport, tudósítás készítése egyházi esemény kapcsán egyházi személyiséggel.</p> <p><i>A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú.</i></p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>	<p><i>Vizuális kultúra, mozgókép és médiaismeret:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</p> <p><i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	<p>Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.</p> <p>Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet.</p> <p>Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú).</p>
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	<p>Publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése. A szövegelemzés eljárásainak önálló alkalmazása. Tömegkommunikációs szövegműfajok kommunikációs technikájának megfigyelése és értékelése. A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismerete és betartása. Tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbségek megfigyelése szövegek értelmezésével. Az információ kritikus befogadásának megalapozása. A médiaműfajok vizuális környezetének vizsgálata, értelmezése. Hír, interjú, riport, tudósítás készítése egyházi esemény kapcsán egyházi személyiséggel. A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú – ezek jellemzőinek vizsgálata. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, szövegértés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése.</p> <p>A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése.</p> <p>A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.</p> <p>Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése.</p> <p>A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A megismert szöveg-feldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szöveg-feldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	<p>Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdései. következményeinek elemző megismerése, megvitatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p>		<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Jegyzet, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz.
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelem-tükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosásának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelem-tükröztető rendszer megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A helyesírás értelem-tükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosásának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.		<i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A helyesírás gyakorlása különböző módszerekkel, önellenőrzés képességének fejlesztése. Ismeretek táblázatba rendezése. Az idézetek helyesírása, és alkalmazása írásbeli szövegek alkotásakor. Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel) helyes használata. az idézetek helyes alkalmazása írásbeli szövegek alkotásakor. Egybeírás, különírás és kötőjeles írásmód gyakorlása differenciált osztálymunkával párban vagy csoportban.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 32+2 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyzószók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, szövegszervező ereje. Mondat-átalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyzószók és mondatszók. A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. <i>A szóalkotás mód leggyakoribb fajtái. A mozaikszók helyesírása.</i> A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Kazinczy és a nyelvújítás (Kazinczy-szótár készítése) Nagy nyelvújítók (Barczafalvi Szabó Dávid, Kölcsey, Szemere Pál, Kazinczy, stb.)</p> <p>Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Mondat-átalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Az alárendelő és mellérendelő összetett szavak fajtáinak, felismerésének és megnevezésének gyakorlása változatos munkaformákban. A tananyaghoz kapcsolódó helyesírási ismeretek elsajátítása, és gyakorlása. Helyesírási problémák felismerése. Az összetett szavak felhasználása az írott nyelvben.	

Alaktani elemzések. Játékos anyanyelvi feladatok. A ritkábban használt szóalkotási módok megfigyelése konkrét nyelvi példákon. Kazinczy és a nyelvújítás - Kazinczy-szótár készítése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv állandósága és változása		Órakeret 7 +1 óra
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A Vizsolyi Biblia nyelvezetének, szókincsének vizsgálata 1-1 választott könyve, részlete alapján. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.</p> <p>Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználat.</p> <p>A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.</p> <p>A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között.</p> <p>Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdetei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> régi és új stílusú népdalok.</p> <p><i>Hittan:</i> Biblia</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. Régi archaikus szövegek olvasása, vizsgálata változatos munkaformákban. A Vizsolyi Biblia nyelvezetének, szókincsének vizsgálata 1-1 választott könyve, részlete alapján. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon. Kiselőadások nyelvünk eredetéről. Vita a nyelvrokonságról. A szókincs mai rétegződése, a nyelvi állandóság és változás megfigyelése. A diáknyelv és a szleng szókincsének vizsgálata közösen, az etikai normák figyelembevételével.		

IRODALOM 8.

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: **2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művek a Nyugat három nemzedékének irodalmából	Órakeret 18 óra
--	--	----------------------------

Előzetes tudás	Lírai szerkezet, lírai én, metafora, metonímia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar irodalom több kanonikus művének (pl. <i>A Dunánál</i> , <i>Nem tudhatom...</i> ,) megismerése, a nyelvi-kulturális identitás alakítása. Annak fölfedezése, hogyan gazdagodott a magyar nemzeti irodalom a Nyugat folyóirat működése által. A Nyugat korszakában született művek közötti hasonlóságok és az egyedi vonások felismerése. A koreszmék, életérzések hatásainak megismerése a műalkotásokban. Különösen a korszak epikus művei alkalmasak adnak erkölcsi kérdések megvitatására, magatartásformák és cselekedet motivációk megfigyelésére.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szépirodalmi alkotások a Nyugat három nemzedékének korából. Ady Endre: <i>Párisban járt az Ősz</i> , és még két vers; pl. Föl-földobott kő , Szeretném ha szeretnének, József Attila: <i>A Dunánál</i> ; Születésnapomra , (makói versek) Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (egy részlet); Kosztolányi Dezső két novellája és két lírai alkotása; Móricz Zsigmond egy novellája, Radnóti Mikós: <i>Nem tudhatom...</i> és még egy mű, Szabó Lőrinc egy mű. pl. Tücsökgzene- Isten További lehetőségek: József Attila <i>Ringató</i> , <i>Rejtelmek</i> , Babits Mihály, Tóth Árpád, Illyés Gyula, Juhász Gyula egy-két műve.	Mind gyakoribb és mind igényesebb formájú vállalkozás a szövegek, irodalmi művek strukturális és tartalmi szempontú elemzésére, az összefüggések felismerésére és értelmezésére, jól alkalmazva a megfelelő terminusokat, s felismerve jelentőségüket, szerepüket. A lírai művek szépségeszménye kapcsán a testi-lelki egészség és betegség motívumának tudatosulása. Egy Ady Föl-földobott kő egy Kosztolányi-mű , József Attila Születésnapomra , Radnóti Nem tudhatom... szöveghű felidézése.	<i>Vizuális kultúra</i> : a szecesszió és az avantgárd művészete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Paródia, tárgyias líra, epikus-balladás vers, karcolat.	

<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Az alkotói szabadság, a nemzedék fogalmának értelmezése. Ismerkedés a stílusokkal. Téma, hangnem, beszédhelyzet, és műfaji összefüggések feltárása. Szóképek. A képiség megjelenése a műben. Nyelvi alakzatok. Rím és verselés felismerése, megnevezése. A versbeli hangulatok megfigyelése. A stilisztikai eszközök versbeli szerepének felismerése. Gyűjtőmunka a szinesztézia köréből. Lírai művek közös és önálló olvasásának gyakorlása, feldolgozása különböző munkaformákban és feladattípusokkal. A szimbólum költészeti jelenségének megfigyelése. Nyelvi sajátosságok. A humor forrásának megfogalmazása. A lírai művek beszédhelyzetének, a megszólító- megszólított viszonyának jellegzetes típusai, kreatív gyakorlatok. Az előadásmód sajátosságai. A kötet, a ciklus, mint jelentéshordozó. Kielőadások készítése adott témában. Kutatómunka a könyvtárban. Az epikus művek elemzésének elmélyítése. A novellaszerkezet, az elbeszélői nézőpont értelmezése. Művek összehasonlítása tematikai, poétikai szempontok alapján. Esszék írása a fejezetben megismert művekről megadott szempontok alapján. Olvasott művek elemzése.</p>
--	--

Tematikai egység	Istenkeresés a XX. század protestáns szerzőinek alkotásaiban	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Balassi istenes versei, a reformáció korának irodalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hit fontosságának felismertetése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ady Endre: pl. Az Úr érkezése/Krisztuskereszt az erdőn/ Imádság háború után Adja az Isten, (stb.) Tóth Árpád: pl. Isten oltó kése Dsidá Jenő: pl. Templomablak/Nagycsütörtök/ Húsvéti ének Reményik Sándor: pl. Templom és iskola /Kegyelem/Csendes csodák/Pilátus Áprily Lajos: pl. Menedék, Imádság, Haza, Templom, és/vagy Nemes Nagy Ágnes: Lázár Sánta Ferenc: Isten a szekéren</p>	<p><i>Ismerje fel a különböző korszakokban élt költők szemléletmódjának azonosságait. (pl. Balassi-Ady)</i></p> <p><i>Memoriter:</i> Reményik Sándor: Templom és iskola Áprily Lajos: Imádság Ady: Az Úr érkezése vagy Adja az Isten</p>	<p>Hittan: keresztyén ünnepek, bibliai személyek.</p>

Kányádi Sándor: Noé bárkája felé Szabó Lőrinc: Tücsökzene – Isten (Túrmezei Erzsébet, Lukátsi Vilma, Füle Lajos verseiből)			
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	líra		
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Különböző korszakokban élt költők szemléletmódjában lévő azonosságok megfigyeltetése tanári irányítással. Téma, hangnem, beszédhelyzet, és műfaji összefüggések feltárása. Szóképek. A képiség megjelenése a műben. Nyelvi alakzatok. Rím és verselés felismerése, megnevezése. A versbeli hangulatok megfigyelése. A stilisztikai eszközök versbeli szerepének felismerése. Lírai művek közös és önálló olvasásának gyakorlása, feldolgozása különböző munkaformákban és feladattípusokkal.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom nagy témáiból		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Olvasott elbeszélő művek, lírai alkotások.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Korokhoz kötődő, ismétlődő témák, kérdésfelvetések felismerése; eligazodás az irodalom kronológiájában és topográfiájában. Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása, néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése. Az elbeszélő és az elbeszélő mód változatainak tudatos elkülönítése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Regények, regényrészletek, elbeszélések, lírai alkotások a magyar és a világirodalom visszatérő nagy témáit feldolgozó irodalmi alkotások köréből (ifjúkor és felnőtt kor, társas kapcsolatok, utazás, identitás stb.), különös tekintettel Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> című regényére.	A mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep elkülönítése a különböző művekben. A főbb karakterek elemzése során a saját önismeret fejlesztése. Annak értéke, hogy az elbeszélő mód a szöveg bizonyos részeiben közvetlen, másutt (párbeszédben, leírási részletben, belső monológban stb.) közvetett is lehet, sőt a művekre alkalmanként egészében is jellemző egyik vagy másik elbeszélő mód. Egyre magabiztosabb eligazodás az irodalom kronológiájában és topográfiájában, a helyi	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Erdély a történelemben, különösen a 20. században. <i>Vizuális kultúra:</i> személyes érzelmek, hangulatok kifejezése vizuális kifejezőeszközök segítségével. Jellemző képi motívumok, szimbólumok. <i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence, tájak, tájegységek, térképek.	

	<p>hagyományokban, irodalmi emlékekben.</p> <p>Növekvő gyakorlottság hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlításában, valamint néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzésében.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Elbeszélésmód, elbeszélő, narrátor, imitált, közvetlen, mindentudó elbeszélő, tárgyilagos elbeszélő.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Korokhoz kötődő, ismétlődő témák, kérdésfelvetések felismerése; eligazodás az irodalom kronológiájában és topográfiájában. Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása, néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése. Az elbeszélő és az elbeszélésmód változatainak tudatos elkülönítése. A regény szókincsének megfigyelése páros és önálló munkában. A saját és a regény szókincsének összevetése. A regény részleteinek dramatizálása. Páros jelenetek előre meghatározott mondatokkal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortárs irodalom – kortárs írók és olvasók		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Korábban olvasott kortárs művek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egy-egy irodalmi mű értelmezésekor a különböző olvasatok felismerése. Az irodalmi művek fogadtatásával, jelentőségével kapcsolatos eltérések belátása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Olvasmányok a 20–21. századi irodalomból.</p> <p>1 Örkeny-novella, 1 Weöres-mű, 2-3 kortárs magyar szépprózai mű, köztük legalább 1 ifjúsági regény, például Böszörményi Gyula: <i>Gergő és az álmofogók</i>, 5 közelmúltbeli és kortárs magyar lírai mű, például Lackfi János: <i>Lavina-dal</i>, Zelk Zoltán: <i>Hajnali vendég</i>, Áprily Lajos: <i>Királyasszony kertje</i>, Baka István: <i>Vezeklés</i>;</p> <p>2 világirodalmi ifjúsági regény és 2 részlet, például Meggin Cabot: <i>A fiú a házból</i>,</p>	<p>Olvasmányélmények és a közös tanulási tevékenységek nyomán egyre fejlődő képesség a homályos értelmű, a célzás és az elhallgatás eszközeivel élő mai műalkotásokat feldolgozására és befogadására is.</p> <p>Különböző olvasói attitűdök azonosítása; olvasatok, vélemények összevetése.</p> <p>A befogadás tapasztalatai, a téma, az írói látásmód és álláspont tudatosítása.</p> <p>Egy Weöres Sándor-mű és két kortárs szerző egy-egy művének szöveghű felidézése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az ezredforduló Magyarországa.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a kortárs vizuális művészet néhány jellemző alkotása.</p>	

Patricia Schröder: <i>Juli és a nagybetűs szerelem.</i> pl. Cs. Szabó László: <i>Trón, C.S.</i> Lewis: <i>Narnia krónikái, Győri</i> Katalin: <i>Felhők szigete,</i> George McDonald: <i>A királykisasszony és a manó,</i> Elizabeth George Speare: Ércúj, Raana Raas: <i>Csodaidők,</i> stb. Regionális kultúra és irodalmi élet.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szatíra, fantasztikum, látásmód, vélemény, befogadás.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Különböző olvasói attitűdök azonosítása; olvasatok, vélemények összevetése. A befogadás tapasztalatai, a téma, az írói látásmód és álláspont tudatosítása. Regionális kultúra és irodalmi élet megismerése önálló kutatómunkával, a tömegkommunikáció eszközeinek segítségével. Lírai és epikai művek közös és önálló olvasásának gyakorlása, feldolgozása különböző munkaformákban és feladattípusokkal. Vers- és prózamondó verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés az irodalomtörténet tanulásába		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Művek a reneszánsz, a romantika és a modernség korából.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalomtörténeti megközelítésmód megértése, esetenkénti alkalmazása. Az irodalmi hagyomány szerepének felismerése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Felidézett, a reneszánszhoz sorolható művek az 5–6. évfolyam anyagából, felidézett, a romantika illetve a modernség korához sorolható művek a 7–8. évfolyam anyagából. Néhány mondatos ismeretkör a barokkról, klasszicizmusról, realizmusról, posztmodernről. Korszakok időbeli körülhatárolása évszázad pontossággal. Három-három stílusjellegzetesség megnevezése leegyszerűsítő, absztrahált formában.	Térben-időben tájékozódva a magyar és a világirodalom néhány alkotásának csoportosítása. Annak észrevétele, hogy az egyes korokhoz időnként jellegzetes módon kötődik egy vagy több kifejezőmód, stílus. Ismeretek szerzése arról, hogy az irodalmi tendenciák időnként szorosan összefüggnek más művészeti ágak tendenciáival.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok. <i>Vizuális kultúra, Ének-zene:</i> korszakok, korstílusok elnevezése, néhány alkotó és műve.	

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Reneszánsz, romantika, modernség.
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Az adott kor világképeinek, esztétikai, etikai értékrendjének megvilágításával szövegek, szövegrészek értelmezése. Életmód, életérzés, a stílusjegyek közös vonásainak megfigyelése a művészetek különböző ágaiban. Történelmi ismeretek felelevenítése. Könyv- és könyvtárhasználat. Kutatómunkák, kiselőadások készítése, előadása. Képek, illusztrációk ismerése az adott korból. Néhány mondatos feladattervek a barokkról, klasszicizmusról, realizmusról, posztmodernről. Három-három stílusjellegzetesség megnevezése leegyszerűsítő, absztrahált formában. Időszalag, gondolatterkép készítése. Vélemények megfogalmazása szóban és írásban. Érvek és ellenérvek. Az adott műhöz kötődő kifejezőmód feltárása, értelmezése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés a műfajelméletbe		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Művek a líra, az epika és a dráma köréből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műnemekről, műfajokról tanultak szintetizálása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Felidézett, a mese, monda, elbeszélő költemény műfajába, továbbá egyszerűbb lírai műfajokba sorolható művek az 5–6. évfolyam anyagából, felidézett, a lírai, drámai illetve a kisepika műfajai közé sorolható művek a 7–8. évfolyam anyagából.	Annak észrevétele, hogy a műfaj jellemzői mindig csak általában jellemzőek, s a konkrét mű nem feltétlenül felel meg mindenben a műfaji definíciónak. Annak megfigyelése, hogy vannak egymáshoz közelebb álló és erőteljesebb eltéréseket mutató műfajcsoportok. Annak megértése a tematikai egység feldolgozása során, hogy a művek műfaji jellemzése egyben belső, tartalmi és formai lényegüket is jellemzi (beleértve a beszédmódot, a modalitást, a kommunikációs helyzetet), vagy legalábbis szoros összefüggésben áll azokkal.	<i>Vizuális kultúra:</i> képzőművészeti műfajok. <i>Ének-zene:</i> zenei műfajok. <i>Dráma és tánc:</i> színházi műfajok.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Felhívó funkció, modalitás.		

<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A műnemekről, műfajokról tanultak szintetizálása. Különböző szempontú csoportosítások. Táblázatok, jegyzetek, hasonlóságok és különbözőségek vizsgálata 1-1 műfajon belül. Versírási kísérletek különböző műfajokban.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tematikus-motivikus áttekintés		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Néhány mű az 5–8. évfolyamon megismertek közül.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szintézis teremtése a megismert irodalmi művek és motívumok rendezésével, egyfajta motívumháló kialakítása, amelynek segítségével a későbbiekben nagyobb számban megismerendő művek könnyebben csoportosíthatók. Annak megértése, hogy az irodalmi művekben érintett alapvető emberi kérdések koronként és alkotónként újból és újból megfogalmazódnak.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Művek, motívumok, toposzok, problémakörök felidézése különféle emberi, erkölcsi, életvezetési szempontú témaadás kapcsán, kooperatív projektek keretében, például: illúzió és valóság (Kosztolányi: <i>Házi dolgozat</i>), önkép, testkép, önértékelés (Arany János: <i>Melyik talál?</i> - Kassák Lajos: <i>Egy fényképem alá</i>), nyugatimádat (Ady: <i>Góg és Magóg fia vagyok én...</i>), mozi, televízió, film (Babits: <i>Mozgófénykép</i>), idő, felnőtté válás (Szabó Lőrinc: <i>Idő</i>).	Annak megértése a tanári-tankönyvi iránymutatások segítségével, hogy az irodalmi művekben érintett emberi kérdések csoportosíthatók. Ennek követéseként művek, motívumok önálló csoportokba sorolása. A csoportok megnevezése, esetleg létrehozása is.	<i>Erkölcstan</i> : egyén és közösség; helyünk a világban; önértékelés.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Motívum, toposz, téma; illúzió, önkép.		
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Művek, motívumok, toposzok, problémakörök felidézése különféle emberi, erkölcsi, életvezetési szempontú témaadás kapcsán, kooperatív projektek keretében, például: illúzió és valóság, önkép, testkép, önértékelés. Művek, motívumok önálló csoportokba sorolása. A csoportok megnevezése, esetleg létrehozása is.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalomhasználat	Órakeret 3 óra
--	-------------------------	---------------------------

Előzetes tudás	Definiált fogalomhasználat nélküli tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az 7–8. évfolyam anyagához kapcsolódó fogalmak megértése és aktív használata a különböző művekről való szóbeli és írásos megnyilatkozásokban. A tanulás képességének fejlesztése különböző munkaformákban. (A jelzett órakeret arányosan elosztható az egyes tematikai egységek között.)	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elbeszélő, drámai és lírai művek, amelyekkel kapcsolatban a fogalmak felmerülnek.	Igényes és az értelmezést segítő fogalomhasználat. A művekről beszélve, beszélgetve értő fogalomhasználat. Pontos fogalomhasználatot segítő szótár- és kézikönyvhasználat.	<i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> kulcsfogalmak. <i>Informatika:</i> könyvtárhasználat: kézikönyvek.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szerkezet, epikai szerkezet, történetkezdés, fordulat, befejezés; értekező próza, rapszódia, lírai szerkezet, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon; szinesztézia, szimbólum.	
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	Az adott tematikai egységekben javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín-és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal. Meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiatudatosságra nevelés. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Helyszín- és időviszonylatok, illetve karakter- és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban).		<i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások

<p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával).</p> <p>A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata.</p> <p>A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény-és történet-szervezés, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosulása és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.</p> <p>Egyszerűbb médiaszövegek létrehozása (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) útján a képzelőerő, a kifejezőkészség önálló fejlesztése.</p>	<p>megjelenítése képsorozatokkal.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Karakter, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.</p>
<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve karakter- és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban).</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). Egyszerűbb médiaszövegek létrehozása (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) útján a képzelőerő, a kifejezőkészség önálló fejlesztése.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése</p>		<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás - műfajfilm, szerzői film).</p> <p>A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera.</p>	

<p>személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelvhasználat).</p> <p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>	<p><i>Dráma-tánc:</i> alapvető tánc típusok, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete. Ember és természet.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller, szerzői, ábrázolási konvenció, tudósítás, riport, kritika, publicisztika.
<i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i>	A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika). A meghatározó sajtóműfajok felismerése többféle újság, napilap, folyóirat elemzésével, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika) páros és csoportmunkában.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	<p>A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak.</p> <p>A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása.</p> <p>Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.</p> <p>A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más-és más jelrendszert, kódokat használnak írott,</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a</p>

<p>szimbolikus – például egy képen látható tárgy – és technikai – például a kameramozgás – kódokat).</p> <p>Annak tudatosulása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme, a jelentés nagymértékben függ a befogatótól.</p> <p>A mágikus gondolkodás fogalmának meghatározása (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).</p> <p>Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére.</p> <p>Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban.</p> <p>Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozása során történő tudatosulása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotíp megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.</p> <p>A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosulása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).</p> <p>A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus, hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.</p> <p>Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok), az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése.</p> <p>Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeinek ésszerű indoklása (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség, illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban)</p>	<p>médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív kommunikáció, sztereotípiák, reprezentáció.</p>

<p><i>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</i></p>	<p>A média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére, ennek kritikus vizsgálata. Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban. Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozása során történő tudatosulása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.</p>
--	---

<p><i>A továbbhaladás feltételei</i> <i>8. évfolyam</i></p>	<p>Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása A tanuló eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, saját véleményével. Képes ellentmondásos élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok, erkölcsi értékek feltárására, megbeszélésére, megvitatására. A Biblia tanítása alapján történő kritikai megnyilvánulások ismeretére és betartására. Egymás gondolatainak, véleményének tiszteletben tartására.</p> <p>Olvasás, szövegértés A tanuló bizonyítja a szöveg értő befogadását biztosító olvasási képességét, különféle műfajú és témájú szövegek felolvasásával, elmondásával. A tanuló képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.</p> <p>Írás, fogalmazás A tanuló képes a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Le tudja jegyezni az állításaihoz felhasznált információforrások adatait.</p> <p>Helyesírás A tanuló ismeri és a szövegalkotásban értelmesen használja a különböző mondatfajtákat. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az idézés helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése. Kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése a keresztyén értékek védelmét szolgálva.</p> <p>A nyelv szerkezete és jelentése Ismeri a szó szerkezetek típusait, fajtáit, a szóalkotásmód leggyakoribb és ritkább fajtáit.</p> <p>A nyelv állandósága és változása Tudja, hogy nyelvünk legváltozóbb eleme a szókincs. Ismeri nyelvünk eredetét, ismer néhány nyelvrokonunkat. Ismeri szókincsünk mai rétegződését.</p>
---	--

	<p>Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése</p> <p>Képes különféle műfajú szépirodalmi művek szerkezetének és jelentésének összegző bemutatására, a szerkezeti elemek elkülönítésére, a szereplők és élethelyzetük jellemzésére.</p> <p>Memoriterként tud 3-4 lírai alkotást és kb. 15-20 soros drámarészletet.</p> <p>Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tární. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). A különböző művészeti alkotások között meg tud nevezni néhány közös és eltérő vonást. Egy-egy szempontból össze tud hasonlítani egymástól lényegesen különböző esztétikai normákat képviselő műveket. A tanuló képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, értelmezésére, példával történő bemutatására. Felismeri, hogy a református iskolák milyen személyiségformáló hatással rendelkeznek. Tudatában van annak, hogy a hit milyen lehetőségeket hordoz az ember életében.</p> <p>Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.</p> <p>Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</p>
--	--

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Szempontok

Az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

Ezek értelmében

- A pedagógus folyamatosan végezzen az osztályában személyre irányuló értékelést, illetve visszatérően az osztályt érintő, teljes körű értékelést is.

- Az értékelés legyen konkrét, objektív, könnyen és jól dokumentálható.
- Alkalmazzuk az önellenőrzést, önértékelést, ítéletalkotást, vitát, fordítsunk gondot ezek fejlesztésére.
- Fontos, hogy a tanulók az ellenőrző, értékelő feladatok elvégzése után maguk is pontosabb képet alkothassanak saját és társaik képességeiről, felismerjék hiányosságait, érezzék szükségét a hiányok pótlásának, a hibák kijavításának.
- A tanulók munkájának megítélésében hangsúlyos szerepet kapjon a szóbeli és az írásbeli kommunikációs készség: az írás, a helyesírás, az olvasás, a szóbeli és az írásbeli szövegalkotás értékelése.
- Az alapkészségek és a irodalmi tudás szintjének fejlesztő szándékú, folyamatos és tervszerű értékelése, célnak megfelelően szóban és írásban.
- A tanuló minden szóbeli és írásbeli produktumát értékeljük, lehet néhány szavas vagy mondatos.
- A beszédkészség mérése folyamatos legyen, ám minden esetben jellemezze a személyiség tisztelete; hiszen célja elsősorban az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése.
- Az anyanyelvi tudás értékelésében meghatározó az anyanyelvi jártasságok, képességek, készségek szintjének az ellenőrzése.
- A nyelvi rendszer ismerete csak eszközjellegű, a nyelvi tudatosság fokozatos fejlesztését, a kommunikáció tanulását szolgálja.
- Az értékelés döntően személyre szóló, fejlesztő legyen, vagyis a tanuló aktuális teljesítményét saját korábbi teljesítményéhez is viszonyítsa.
- A reális és ösztönző értékelés alapja a tanulók tudásának, teljesítményének alapos ismerete. E tekintetben nagy jelentősége van a folyamatos megfigyelésnek, adatgyűjtésnek, az adatok rendszerezésének, reflektálásának.
- Formáló-segítő értékelésre van szükség, vagyis megerősíteni, visszaigazolni, amit a tanuló már tud, amit sikeresen old meg, egyúttal útmutatást adni arra nézve: hogyan emelhetné tudását, teljesítményét még magasabb szintre.
- A tanár változatosan, árnyaltan értékelje a tanulók munkáját. A tanári értékelés formáját tekintve lehet verbális vagy nonverbális, ill. szóbeli vagy írásbeli visszajelzés (ez utóbbiak egy szótól a szövegig terjednek).
- A tanár figyelmébe terjedjen ki a tanulók írásbeli munkáinak folyamatos javítására, szöveges értékelésére is.

Fajtái

- év eleji *diagnosztikus értékelés* azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés
- folyamatos *formatív értékelés*: célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében
- *szummatív értékelések* pl. a témazáró anyanyelvi és irodalmi dolgozatok, fogalmazások, év végi felmérések

Formái

- szóbeli feladatmegoldás,
- írásbeli feladatmegoldás,

- cselekvés, részvétel dramatikus módszertani feladatokban
- vizuális megjelenítés,
- szóbeli felmérés,
- írásbeli felmérés,
- szóbeli felelet,
- írásbeli felelet,
- szóbeli beszámoló,
- szóbeli házi feladat,
- írásbeli házi feladat,
- témazáró dolgozat,
- feladatlap,
- olvasónapló,
- kiselőadás,
- előre elkészített hozzászólás,
- műsorrészlet,
- memoriter mondása,
- tanulói kiselőadások
- írásbeli szövegalkotás: (évfolyamonként 2 dolgozat), differenciáltan önálló felkészülés kijelölt témában - önálló ismeretszerzés
- könyv – és könyvtárhasználati jártasság
- társas feladatokban felelősségvállalás
- csoportmunkában, projektmunkában való együttműködés
- házi olvasmány szünidei elolvasása, az olvasmány feldolgozásában való aktív részvétel
- önálló gyűjtőmunka
- az egész osztály munkáját elősegítő tantárgyi munka
- szertárban és szakkörben végzett munka
- tantárgyi versenyeredmények
- feladatlapok, munkafüzet (tartalmaznak feleletválasztó, feleletalkotó és képességjellegű tudást mérő feladatokat egyaránt.)
- alternatív értékelési módok (pl. rajz, táblázat, képregény, stb.)

FÜGGELÉK

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor **pedagógiai, szakmai-tartalmi, formai kritériumok** figyelembevételét javasoljuk.

A tartalmi kritériumok:

- tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek.
- az életkori sajátosságok,
- tantervi célok és fejlesztési követelmények
- az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslélektan legújabb eredményeire

szakmai, didaktikai kritériumok:

- megfelelő terjedelem;
- tanulhatók és taníthatók legyenek.
- A tananyag feldolgozását illetően elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.
- Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve.
- Az olvasmányok témái kapcsolódjanak a gyerekek mindennapi életéhez, ugyanakkor adjanak betekintést – a gyerekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak megfelelően – a természettel, a társadalmi élettel, a művészetekkel kapcsolatos ismeretkörökbe, segítsék a tanulókat eligazodni szűkebb és tágabb környezetükben és saját belső világukban.
- Tegyük lehetővé a gyerekek kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos nevelő hatások érvényesítését.
- A szövegek kínáljanak lehetőséget a nemzeti hagyományok közvetítésére és más kultúrák megismerésére is.
- Az igényes szövegválasztás, szöveggondozás sikerrel járulhat hozzá az olvasás megszerettetéséhez, az olvasóvá neveléshez.
- Az irodalmi tankönyv legyen tekintettel a befogadási mechanizmus sajátosságaira.
- Legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket.
- Vegye figyelembe a fiúk, lányok egyéni érdeklődését is, és a „fiction” iránt közömbös gyerekek számára kis arányban „nonfiction” szövegeket is adjon. Ez tág teret engedjen a diák egyéni ízlésének, a differenciálásnak, a „kötelezően választható” instrukciónak, és bő műlistáival, könyvajánlásaival olvasmányhalmazok koncentrikusan bővülő körét kínálja fel a tanulóknak.
- A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.
- A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínáljanak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére.
- A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére.
- A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a gyerekek számára.
- A tankönyvek megjelenésükkel is motiválják a gyermekeket olvasásra, az anyanyelvvel való foglalkozásra. Ízléses, a szövegekhez szervesen tartozó illusztrációkat tartalmazzanak. tankönyvekben és munkafüzetekben levő tananyag, illetve a gyakorlatok jól tagoltak, áttekinthetők legyenek.
- A taneszközök legyenek alkalmasak a mindennapi munkára.
- A tankönyveket elfogadható, reális áron kínálják.
- Legyen a taneszköz modern és újszerű.
- Vegye figyelembe a könyvkiadást változásait, adjon alkalmat rá, sőt tegye megkerülhetetlenné a kulcskompetenciák és más képességek fejlesztését.
- Legyen életszerű, a gyerekekhez közelálló, esztétikailag is megnyerő.

- A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is segítsék.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

ANGOL NYELV Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	3	97	11	-	108
6.	3	97	11	-	108
7.	3	97	11	-	108
8.	3	97	11	-	108

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2 sz. mellékletében kiadott **Idegen nyelv 5-8.** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család	8	1	9
Otthon	8	1	9
Étkezés	5	1	6
Idő, időjárás	5		5
Öltözködés	8		8
Sport	8	1	9
Iskola, barátok	8	2	10
Szabadidő, szórakozás	8		8
Természet, állatok	7	1	8
Ünnepek, szokások	8	2	10
Város, bevásárlás	6	1	7
Utazás, pihenés	6	1	7
Fantázia és valóság	3		3
Zene, művészetek	2		2
Környezetünk védelme	3		3
Egészséges életmód	4		4
Évfolyam összesen	97	11	108

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család	8	2	9
Otthon	8	1	9
Étkezés	5		5
Idő, időjárás	5	1	6
Öltözködés	8		8
Sport	8	1	9
Iskola, barátok	8	1	10
Szabadidő, szórakozás	8		8
Természet, állatok	7	1	8
Ünnepek, szokások	8	2	10
Város, bevásárlás	6	1	7
Utazás, pihenés	6	1	7
Fantázia és valóság	3		3
Zene, művészetek	2		2
Környezetünk védelme	3		3
Egészséges életmód	4		4
Évfolyam összesen	97	11	108

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család	6	1	8
Otthon	6	1	7
Étkezés	5		5
Idő, időjárás	5		5
Öltözködés	6	1	7
Sport	5	1	6
Iskola, barátok	7	1	8
Szabadidő, szórakozás	6	2	8
Természet, állatok	6		6
Ünnepek, szokások	6	2	8
Város, bevásárlás	5		5
Utazás, pihenés	5	2	6
Fantázia és valóság	3		3
Zene, művészetek	3		3
Környezetünk védelme	6		6
Egészséges életmód	6		6
Felfedezések	4		4
Tudomány, technika	4		4
Múltunk és jövőnk	4		4
Évfolyam összesen	97	11	108

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Család	5	2	7
Otthon	4	2	6
Étkezés	4		4
Idő, időjárás	4		4
Öltözködés	5	1	6
Sport	5	1	6
Iskola, barátok	5	1	6
Szabadidő, szórakozás	5	1	6
Természet, állatok	4		4
Ünnepek, szokások	5	1	7
Város, bevásárlás	5		5
Utazás, pihenés	5		5
Fantázia és valóság	4		4
Zene, művészetek	4	2	5
Környezetünk védelme	5		5
Egészséges életmód	5		5
Felfedezések	4		4
Tudomány, technika	4		6
Múltunk és jövőnk	4		4
Média, kommunikáció	5		5
Földünk és a világűr	4		4
Évfolyam összesen	97	11	108

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
---------------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család	Családfa elkészítése projekt formájában, rövid bemutató szöveggel a családtagokról	1
Otthon	Saját szoba rövid bemutatása rajz alapján, elöljárószavak használatával	1
Étkezés	Kedvenc hagyományos étlem	1
Sport	Puskás Tivadar és a magyar futball	1
Iskola, barátok	Külső-belső tulajdonságok; A legjobb barátom bemutatása	2
Természet, állatok	Házi kedvenc bemutatása	1
Ünnepek, szokások	Kedvenc ünnepem; rajz	2
Város, bevásárlás	Bevásárlólista készítése-Vásárlás	1
Utazás, pihenés	Makó nevezetességei	1
Összesen:		11

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
---------------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család	Családi ünnepen készült fotó bemutatása, leírása	2
Otthon	Segítség az otthoni házimunkában; Családtagok munkamegosztása	1
Idő, időjárás	Magyarország éghajlatának jellemzői	1
Sport	Híres magyar sportolók, olimpiikonok	2
Iskola, barátok	A legjobb barátom leírása külső, belső jegyek alapján	1
Természet, állatok	Legkedveltebb állat bemutatása	1
Ünnepek, szokások	Karácsonyi és húsvéti ünnepkör	2
Város, bevásárlás		
Utazás, pihenés	Térkép segítségével egy idegen navigálása Makón	1
Összesen:		11

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
---------------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család		
Otthon	Milyen volt egy ház a reformáció kezdetének idején? Ház, szobák leírása, jellemzése, rajz	1
Öltözködés	Miben illik és nem illik templomba menni?	1
Sport	A sportszerű viselkedés	1
Iskola, barátok	Egy év történései iskolánkban, plakát készítése	2
Szabadidő, szórakozás	Angol nyelvű film megtekintése	2
Ünnepek, szokások	Egyházi ünnepek angol elnevezése, leírása, ünnepi menü	2
Utazás, pihenés	Utazás előkészítése: lista, jegyvásárlás, utbaigazítás kérése	2
Összesen:		11

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
---------------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Család	Milyen családot szeretnék felnőttként?	2
Otthon	Feng Shui	2
Öltözködés	Régen és most összehasonlítása	1
Sport	Kedvenc sportolóm bemutatása	2
Iskola, barátok	Imádságok angol nyelven	1
Szabadidő, szórakozás		1
Ünnepek, szokások	Külföldi népek ünnepei	1
Zene, művészetek	Híres magyar képzőművészek, zenészek	1
Összesen:		11

3. Tantárgyi bevezető

Az angol nyelv 5-8. pedagógiai célrendszere és feladatai

Az élő idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek. A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

Az angol 5-8. tantárgynak a kulcskompetenciák fejlesztésében betöltött szerepe

A mindennapi nyelvhasználatban, ezért a nyelvtanulásban is fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, illetve a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet, és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből, és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forgatókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Fel kell ismerniük, hogy minden nyelvi érintkezést szabályok szönek át, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák az érintkezést. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással és az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot. A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció jelentőségét. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és

személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint újabb nyelveket sajátítsanak el. Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit, ezek a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába, és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismereti, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy tudatosabbá váljon az anyanyelv használata.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról történő beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére is.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

Az angol nyelv tantárgy sajátos fejlesztési céljai 5-8. évfolyamon

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. *A fejlesztés tartalma* elnevezésű rész olyan tevékenységeket tartalmaz, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoporthban más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A 4–8. évfolyamokra vonatkozó ajánlott témakörök egyes elemei újra és újra megjelennek, lehetőséget adva arra, hogy a korábban megszerzett ismeretek újabb nézőpontból kerüljenek feldolgozásra, és így bővüljenek, mélyüljenek. A kerettanterv minden fejlesztési szakaszban új témaköröket is javasol a tanulók életkorához, szükségleteihez alkalmazkodva.

A kerettanterv a 4. évfolyam, majd később a kétéves fejlesztési ciklusok végén a fejlesztési egységek céljaiból és tartalmából kiindulva határozza meg **a fejlesztés várható eredményét**, kapcsolódva a szakasz végére előírt KER-szinthez (kivéve a 4. évfolyamot).

	1-4. évfolyam	6. évfolyam	8. évfolyam	10. évfolyam	12. évfolyam
Első idegen nyelv	KER-szintben nem mérhető	A1	A2	B1 mínusz	B1
Második idegen nyelv	-	-	-	A1	A2

Az általános iskola 5–8. évfolyamán az idegennyelv-tanítás szervesen épül az alsó tagozaton elért eredményekre. Az elsődleges cél a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának továbbfejlesztése, érdeklődésük fenntartása a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés ebben a nyelvtanulási szakaszban is segítik a tanulókat, hogy megmaradjon ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményessége szempontjából.

A tanulók az 5–8. évfolyamon minimálisan heti 3 órában tanulják az idegen nyelvet. A fejlesztés várható eredménye a 6. évfolyam végén a KER szerinti A1 szint, a 8. évfolyam végén az A2 szint. A középfokú oktatás erre a kimeneti szintre épít.

5. évfolyam

Az 5. évfolyam megkezdésekor a tanulók már legalább egy év nyelvtanulási tapasztalattal rendelkeznek. Hozzászoktak a célnyelvi órávezetéshez, megértik az órai tevékenységekre vonatkozó rövid, egyszerű utasításokat, tudják, hogy léteznek olyan iskolai és iskolán kívüli helyzetek, feladatok, amelyeket csak akkor képesek sikerrel megoldani, ha megfelelő idegennyelv-ismerettel rendelkeznek. Már ismernek hangzó és írott célnyelvi szövegeket, megtették az első lépéseket az idegen nyelvi interakció és az összefüggő beszéd területén. Elkezdték az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani, és egyszerű formában használják az önkifejezés eszközeként is. A korosztály igényei és szükségletei szerint alakított idegennyelv-oktatás keretében megtapasztalták a játékos nyelvtanulás örömét. A feldolgozott tartalmak révén lehetőségük nyílt bepillantani egy, a sajátjukhoz részben hasonló, részben attól eltérő kultúrába. A pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján.

Az 5. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja az, hogy a tanulók változatlanul kedvet érezzenek a nyelvtanulás iránt, és örömet leljék a nyelvvel való foglalkozásban, valamint hogy ébren maradjon kíváncsiságuk az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk

iránt, nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására. A nyelvelsajátítás területén a korábbiakhoz hasonlóan fontos cél a beszédértés és a beszédkésztség fejlesztése, de ebben az életkorban fokozatosan felzárkózik melléjük az olvasott szöveg értése és az írás is. A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. Az idegen nyelv elsajátítása továbbra is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, melyekben a verbális és a nem verbális elemek természetes egységet alkotnak.

A motiváció fenntartása érdekében fontos, hogy a tanulók a fejlettségi szintjüknek megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsák el az idegen nyelvet. A témakörök részben ugyanazok, mint az előző fejlesztési szakaszban, de bővülnek és mélyülnek, azzal párhuzamosan, ahogy a tanulók érdeklődése alakul, igényeik, szükségleteik változnak. További témák is feldolgozásra kerülnek, amelyek összhangban állnak a NAT-ban szereplő más műveltségi területek, tantárgyak tartalmaival. A „Témakörök” táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol megvalósítható a tantárgyakon átívelő – akár közös projektek keretében történő – tanulás.

Az 5. osztályban jelentősen bővül a tanulók szókincse. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, de fokozatosan felébred az érdeklődésük a célnyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségek iránt. Örömeiket lelik a szabályszerűségek felfedezésében, de a szabályok ismerete csak csekély mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A helyes nyelvhasználat elsajátításában nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek.

Ebben a szakaszban is fontos célkitűzés, hogy a tanulók idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikációval, a szociális kompetenciával, az esztétikai, művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulással. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT-eszközök használata idegen nyelven is az információszerzés és információcsere korszerű és hatékony eszköze.

Témakörök az 5. évfolyam számára	
Témakör	Kapcsolódási pontok
<p>Család Én és a családom. Családtagok bemutatása. Családi események, közös programok. Családi ünnepek. Napirend.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, szokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> időbeosztás, napirend</p>
<p>Otthon Otthonom, szűkebb környezetem Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.</p> <p>Étkezés Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> lakóhelyi környezet.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.</p>

<p>Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> táplálkozás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> családi munkamegosztás.</p>
<p><i>Idő, időjárás</i> Az óra. Évszakok és hónapok. A hét napjai és a napszakok. Időjárás, időjárási jelenségek megfigyelése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az időjárás tényezői, ciklusok a természetben.</p> <p><i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p> <p><i>Földrajz:</i> éghajlat és lakóhelyek; időjárási, éghajlati elemek.</p>
<p><i>Öltözködés</i> Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim. Divat.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> öltözködés, divat.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: testrészek.</p>
<p><i>Sport</i> Testrészek és mozgás. Sportok, sportfelszerelések. Kedvenc sportom. Sportversenyek.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az ember megismerése és egészsége.</p>
<p><i>Iskola, barátok</i> Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim, tanárain. Osztálytársaim, barátaim. Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.</p>
<p><i>Szabadidő, szórakozás</i> Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Internet, interaktív játékok. Közös időtöltés barátokkal.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> sportok.</p> <p><i>Ének–zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.</p>

	<i>Informatika:</i> Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika.
<i>Természet, állatok</i> Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok. Állatok a nagyvilágban. Növények az otthonomban, iskolámban. Hazánk tájegységei.	<i>Természetismeret:</i> élőlények a ház körül, az állatok életmódjának főbb jellemző; a Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence és hazánk nagytájai, növénytakarója és élővilága. <i>Biológia-egészségtan:</i> a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései. <i>Földrajz:</i> földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hobbiállatok gondozása.
<i>Ünnepek, szokások</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hétköznapiak, ünnepek.
<i>Város, bevásárlás</i> Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Az én városom/falum. Híres városok és nevezetességeik.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> falvak és városok, közlekedés. <i>Matematika:</i> irányok, térbeli alakzatok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, vásárlás. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.
<i>Utazás, pihenés</i> Vakáció, nyaralás. Táborok, osztálykirándulás. Közlekedési eszközök.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés.
<i>Fantázia és valóság</i> Kedvenc olvasmányaim, könyveim. Képzeletem világa.	<i>Vizuális kultúra:</i> képzeletem világa, műalkotások. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.
<i>Zene, művészetek</i> Kedvenc zeném, együttesem. Film- és színházi élményeim,	<i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.

múzeum látogatása.	<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.
Környezetünk védelme Veszélyeztetett állat- és növényvilág. Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja. Szelektív hulladékgyűjtés.	<i>Matematika:</i> diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Természetismeret:</i> környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága.
Egészséges életmód A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás.	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszédetek folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés követése; az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó, kevesebb nonverbális elemmel támogatott és bővülő szókinccsel megfogalmazott, de továbbra is rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése; a mindennapi témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavak, fordulatok felismerése, ezekből következtetés a szövegtémájára; a megértést segítő feladatokra támaszkodva a lényeg és néhány konkrét információ kiszűrése ismert témájú rövid, egyszerű szövegekből; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés növekvő biztonsággal történő követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Rövid, egyszerű tanári utasítások alaposabb és biztosabb megértése (pl. játékos feladatok; manuális tevékenységek; mozgásos, játékos tevékenységek). A tanulóhoz közel álló, ismert témákról szóló rövid kérdések és néhány rövid mondatból álló szövegek megértése.	

Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, következtetések levonása a témára, lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.

A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre.

Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan.

Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; egyszerű kérdések feltevése ismert témákról, illetve válaszadás egyszerű nyelvi eszközökkel a hozzá intézett kérdésekre; rövid beszélgetés folytatása ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása; az ismert szöveg célnyelvi normákhoz közelítő kiejtése, helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
<p>A mondanivaló nonverbális elemekkel (pl. testbeszéddel, hanglejtéssel, vizuális eszközökkel) támogatott kifejezése bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Rövid válaszokkal, cselekvéssel való reagálás ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra.</p> <p>Egyszerű kérdések feltevése ismert témákhoz, osztálytermi szituációkhoz, egyéni szükségletekhez kapcsolódva.</p> <p>Egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal.</p>	

Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése).
 Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése.
 Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás).
 Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.
 Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban; nonverbális elemekkel támogatott történet elmondásába való bekapcsolódás az ismert szavak, kifejezések, beszédfordulatok szintjén.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témákról. A megismert versek, mondókák felidézése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, egyszerű szövegek elmondása, illetve párbeszéd előadása társaival közösen, tanári segítséggel; egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott, összefüggő leírás adása saját magáról és a környezetében előforduló tárgyakról, élőlényekről, eseményekről; néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel, intonációval és beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
<p>Gyermekirodalmi mű (pl. vers, dal, mese), történet, cselekvéssor közös vagy önálló előadása társak, másik osztály, szülők vagy tanárok részére. Felkészülést követően nonverbális elemekkel támogatott egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal. Minta alapján, tanári segítséggel összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Részvétel olvasást igénylő nyelvi tevékenységekben, ismert szavak, rövid szövegek elolvasása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértést segítő elemekre támaszkodva felismeri és megérti az egyszerű szövegekben az ismert nevek, szavak és mondatok felismerése és megértése; a különböző műfajú, egyszerű, autentikus szövegek lényegének megértése;

A fejlesztés tartalma
<p>Rövid, hétköznapi szövegekben ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok felismerése. Írott szöveggel kapcsolatos tevékenységek végzése (pl. leírás alapján illusztráció készítése, képek sorba rendezése, szövegrészlettel való párosítása). Egyszerű, különböző műfajú szövegek olvasása, lényegük megértése, a szövegek feladatokon keresztül történő feldolgozása. Különböző műfajú szövegek (pl. versek, mesék, történetek, fabulák, viccek) közös olvasása. Egyszerű, informatív szövegből (pl. brosúrából, menürendből, utcai táblákról, feliratokról) tárgyyszerű információ szerzése. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos és online formában.</p>

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Részvétel írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekben, s ezek során rövid szavak, mondatok másolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; Megadott mintát követve különböző műfajú és életkorának megfelelő témájú rövid szövegek alkotása; írásbeli válaszadás személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre;
A fejlesztés tartalma	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása, illetve hallás utáni leírása. Rövid mondatok írása egyszerű nyelvi szerkezetek felhasználásával (pl. napirend bemutatása, emberek, állatok, tárgyak jellemzése, képfeliratok készítése). Különböző műfajú, egyszerű, rövid szövegek írása (pl. hagyományos vagy elektronikus képeslap, üdvözlőlap, meghívó, üzenet, SMS, e-mail). Egyszerű, autentikus kérdőívek, adatlapok kitöltése. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.</p>	

Kommunikációs eszközök A1.1		
1.A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök		
Kezdeményezés és válasz		
<i>Megszólítás</i>	<i>Excuse me.</i>	<i>Pardon?</i>
<i>Köszönés</i>	<i>Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi! Blessing and peace!</i>	<i>Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi! Blessing and peace!</i>

<i>Elköszönés</i>	<i>Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care. See you later.</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! See you .</i>
<i>Köszönet és arra reagálás</i>	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem. Don't mention it.</i>
<i>Bemutakozás, bemutatás</i>	<i>My name is... What's your name? Hello, my name's Sam Wilson. This is Mickey. Where are you from? Who's this? This is my family, we're from Australia. How old are you? Have you got a big family? Susan is new to the school. He is my best friend</i>	<i>Hello. Hi! I'm Amy Cole. Pleased to meet you. Nice to meet you. I'm from the USA. Julie Clarke. Are you from Sydney? I'm 10 (years old). I've got two brothers.</i>
<i>Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás</i>	<i>How are you? How are you feeling today? What's the matter?</i>	<i>Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid./Not bad.</i>
<i>Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás</i>	<i>Happy Birthday / Christmas / New Year! Many happy returns (of the day) Happy Birthday, Amy. Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!</i>	<i>Happy Birthday / Christmas / New Year! Thank you. Thanks. Thank you, the same to you. Cheers!</i>
<i>Telefonon bemutatkozás</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking.</i>	
2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
<i>Egyetértés, egyet nem értés</i>	<i>Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? What do you think?</i>	<i>OK. Allright. I think he's wrong / right.</i>
<i>Véleménykérés, és arra reagálás</i>	<i>What do you think of my dress? How do I look in this? Did you like it? Do you like these sandals? What do you think of this dress?</i>	<i>You look lovely/great. It looks great/terrible on you! Well, yes. Yes. It was great. I think they're great. Yes, they're fabulous. It's OK. No, I don't. They're horrible. It's great!</i>
3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>What is it? What's it in English? How do you say this in English?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's big and comfortable.</i>

<i>Információ kérés, adás</i>	<p>When do you get up? <i>What time do you usually get up?</i> <i>Do you play a musical instrument?</i> <i>Does she collect stamps?</i></p> <p><i>What are the kids doing?</i></p> <p>What's your phone number? When is your birthday? Have you got a pet? <i>What's your favourite subject?</i> <i>When is your hockey lesson?</i> <i>Can you play tennis?</i> <i>I there a bank near here?</i> <i>Where is the post office?</i> <i>How much is this shirt?</i> What's the time, please?</p>	<p>At seven. I always get up at seven. Yes, I do. / No, I don't. Yes, she does. / No, she doesn't. <i>Sue's doing her homework and Sam's having a shower.</i> My phone number is... It's on ... I've got a cat. <i>I like maths.</i> <i>It's at five on Friday.</i> Yes, I can. / No, I can't. Yes, there is. / No, there isn't. <i>It's in New Street.</i> <i>It's fifty pounds.</i> <i>It's quarter past six.</i></p>
<i>Tudás, nemtudás</i>	<p><i>Where is she?</i> <i>Am I right?</i> <i>Who are those funny people?</i></p>	<p><i>I have no idea</i> <i>Sure.</i> <i>I don't know.</i></p>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök

<i>Kérés és arra reagálás</i>	<p><i>Can you give me a pen?</i> <i>Could you...? May I / Might I ...?</i></p>	<p><i>Yes, sure. Yes, of course.</i> <i>I'm afraid, you can't.</i></p>
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<p><i>Let's go to the cinema tonight.</i> <i>Let's make a list of what we need.</i></p>	<p><i>Good idea.</i> <i>OK</i></p>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<p><i>Have an orange.</i> <i>Would you like a sandwich?</i> <i>Here you are.</i></p>	<p><i>Yes, please. No, thank you.</i></p> <p><i>Thank you.</i></p>

5. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök

<i>Visszakérdezés, ismétlés kérés</i>	<p><i>Can you spell it for me? It spells...</i></p>
<i>Nem értés, betűzés kérése, betűzés</i>	<p><i>Sorry, I don't understand.</i> <i>Can you spell it for me? It spells ...</i> <i>How do you spell it? It's R-A-L-E-I-G-H.</i> <i>Could you understand?</i> <i>Sorry, what does that mean?</i></p>

Fogalomkörök A1.1

<i>Fogalomkörök</i>	<i>Fogalomkörök nyelvi kifejezései</i>
---------------------	--

Cselekvés, történet, létezés kifejezése	<i>Jelenidejűség</i>	'be' Affirmative & negative	<i>I am happy. I'm from Hungary, I'm not English. am/is/are When do you get up? I don't like milk. What is she doing? I'm not listening. I'm leaving.</i>
		<i>Present Progressive</i>	<i>What are you doing? I'm having lunch.</i>
		<i>Present Simple</i>	<i>My brother rides his by every day.</i>
		<i>Imperative</i>	<i>Go and see!</i>
		<i>'-ing' form</i>	<i>I like swimming.</i>
		<i>Verb 'have got'</i>	<i>I have got a/an... I do/play ...</i>
Birtoklás kifejezése		'have got' 'have got' in questions	<i>I have got coins and badges. Have you got a ...? Yes/No.</i>
		<i>Possessive adj.</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog This is Pubert. His mother is Morticia</i>
		<i>Possessive case Genitive 's</i>	<i>My brother's name is Pubert.</i>
Térbeli viszonyok	<i>Írányok, helymeghatározás</i>	<i>This / that Prepositions of place in, on, under, opposite, next to, between, behind in front of There is/there are ... This is/these are ...</i>	<i>here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ... There's a computer on the desk.</i>
Időbeli viszonyok	<i>Időpont</i>	<i>When? What time? What's the time?</i>	<i>Now, It's eight.</i>
		<i>Prepositions of time On, in, at</i>	<i>On Saturdays I go swimming..</i>
	<i>Gyakoriság</i>	<i>How often? Adverbs of frequency Always, usually, often, sometimes, never</i>	<i>I always play football in the park after school.</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Singulars and plurals Regular and irregular plurals</i>	<i>Boys, girls, Children, people, men, women ...</i>
		<i>These / those</i>	<i>These are my mugs.</i>
		<i>A, an, some</i>	<i>Can I have some ketchup?</i>
		<i>Cardinal numbers 1-100</i>	
		<i>Ordinal numbers with dates</i>	<i>When is your birthday? Seventh of October.</i>

		<i>Countable nouns</i>	<i>I have a lot of toys.</i>
		<i>How many?</i>	<i>I can see seven flowers.</i>
Minőségi viszonyok		<i>Question forms</i> <i>What colour ...?</i> <i>What nationality...?</i> <i>Where are you from?</i> <i>How old ...?</i>	<i>Are you English?</i> <i>How old is your brother?</i>
Modalitás		<i>Can (ability)</i> <i>Can't</i> <i>Let's ...</i>	<i>Can you sing well?</i> <i>We can't have a party.</i> <i>Let's go to the disco then!</i>
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i> <i>And, but, or</i>	<i>A like apples but I don't like oranges.</i>
Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles:</i> <i>a, an, the</i> <i>Some+plural noun</i> <i>any+plural noun</i> <i>Some +singular noun</i> <i>Any +singular noun</i> <i>Nominative and</i> <i>Accusative of personal</i> <i>pronouns</i> <i>Demonstrative pronouns</i>	<i>There are some pencils in the bag.</i> <i>Have you got any sisters?</i> <i>I haven't got any matchboxes.</i> <i>There's some water in the vase.</i> <i>There isn't any juice in my glass.</i> <i>I, he, they...</i> <i>Me, him, them...</i> <i>This, that, these, those</i>

6. évfolyam

A 6. évfolyam megkezdésekor a tanulók már legalább 2 év nyelvtanulási tapasztalattal rendelkeznek. Hozzászoktak a célnyelvi óravezetéshez, megértik az órai tevékenységekre vonatkozó rövid, egyszerű utasításokat, tudják, hogy léteznek olyan iskolai és iskolán kívüli helyzetek, feladatok, amelyeket csak akkor képesek sikerrel megoldani, ha megfelelő idegennyelv-ismerettel rendelkeznek. Már ismernek hangzó és írott célnyelvi szövegeket, megtették az első lépéseket az idegen nyelvi interakció és az összefüggő beszéd területén. Elkezdték az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani, és egyszerű formában használják az önkifejezés eszközeként is. A korosztály igényei és szükségletei szerint alakított idegennyelv-oktatás keretében megtapasztalták a játékos nyelvtanulás örömeit. A feldolgozott tartalmak révén lehetőségük nyílt bepillantani egy, a sajátjukhoz részben hasonló, részben attól eltérő kultúrába. A pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján.

A 6. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja az, hogy a tanulók változatlanul kedvet érezzenek a nyelvtanulás iránt, és örömeiket leljék a nyelvvél való foglalkozásban, valamint hogy ébren maradjon kíváncsiságuk az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk iránt, nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására.

A nyelvelsajátítás területén a korábbiakhoz hasonlóan fontos cél a beszédértés és a beszédképesség fejlesztése, de ebben az életkorban fokozatosan felzárkózik melléjük az olvasott szöveg értése és az írás is. A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. Az idegen nyelv elsajátítása továbbra is minden esetben kontextusba

ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, melyekben a verbális és a nem verbális elemek természetes egységet alkotnak.

A motiváció fenntartása érdekében fontos, hogy a tanulók a fejlettségi szintjüknek megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsák el az idegen nyelvet. A témakörök részben ugyanazok, mint az előző fejlesztési szakaszban, de bővülnek és mélyülnek, azzal párhuzamosan, ahogy a tanulók érdeklődése alakul, igényeik, szükségleteik változnak. További témák is feldolgozásra kerülnek, amelyek összhangban állnak a NAT-ban szereplő más műveltségi területek, tantárgyak tartalmaival. A „Témakörök” táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol megvalósítható a tantárgyakon átívelő – akár közös projektek keretében történő – tanulás.

A 6. osztályban jelentősen bővül a tanulók szókincse. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, de fokozatosan felébred az érdeklődésük a célnyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségek iránt. Örömeiket lelik a szabályszerűségek felfedezésében, de a szabályok ismerete csak csekély mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A helyes nyelvhasználat elsajátításában nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek.

Ebben a szakaszban is fontos célkitűzés, hogy a tanulók idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikációval, a szociális kompetenciával, az esztétikai-művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulással. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT-eszközök használata idegen nyelven is az információszerzés és információcsere korszerű és hatékony eszköze.

A fejlesztési szakasz célja, hogy a tanulók a 6. évfolyam végére elérjék a KER szerinti A1 szintet.

Témakörök a 6. évfolyam számára	
Témakör	Kapcsolódási pontok
<i>Család</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása. Családi események, közös programok. Családi ünnepek. Napirend. Foglalkozások	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely. <i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, szokások. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> időbeosztás, napirend, foglalkozások
<i>Otthon</i> Otthonom, szűkebb környezetem Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.	<i>Természetismeret:</i> lakóhelyi környezet. <i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.
<i>Étkezés</i> Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés. Népek ételei	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend. <i>Matematika:</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
<i>Idő, időjárás</i> Évszakok és hónapok. Időjárás, időjárási jelenségek megfigyelése.	<i>Természetismeret:</i> az időjárás tényezői, ciklusok a természetben. <i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.
<i>Öltözködés</i> Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim. Divat.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> öltözködés, divat. <i>Matematika:</i> halmazok.
<i>Sport</i> Mozgás. Sportok, sportfelszerelések.	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: testrészek.

Kedvenc sportom. Sportversenyek.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.
<i>Iskola, barátok</i> Osztálytársaim, barátaim. Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.	<i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
<i>Szabadidő, szórakozás</i> Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Internet, interaktív játékok. Közös időtöltés barátokkal.	<i>Testnevelés és sport:</i> sportok. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások. <i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.
<i>Természet, állatok</i> Vadon élő és állatkerti állatok. Állatok a nagyvilágban. Növények az otthonomban, iskolámban. Kontinensek, tájegységek.	<i>Természetismeret:</i> élőlények a ház körül, az állatok életmódjának főbb jellemzői, szoba- vagy kerti növények gondozása, érdekes növények; a Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence és hazánk nagytájai, növénytakarója és élővilága. <i>Matematika:</i> halmazok.
<i>Ünnepek és szokások</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hétköznapiak, ünnepek.
<i>Város, bevásárlás</i> Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Az én városom/falum.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> falvak és városok, közlekedés. <i>Matematika:</i> irányok, térbeli alakzatok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, vásárlás. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.
<i>Utazás, pihenés</i> Vakáció, nyaralás. Táborok, osztálykirándulás. Közlekedési eszközök.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.
<i>Fantázia és valóság</i> Kedvenc olvasmányaim, könyveim. Képzetelem világa.	<i>Dráma és tánc:</i> dramatikus játékok. <i>Vizuális kultúra:</i> képzeletem világa, műalkotások.
<i>Zene, művészetek</i> Kedvenc zeném, együttesem. Film- és színházi élményeim, múzeumlátogatás.	<i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.
<i>Környezetünk védelme</i> Veszélyeztetett állat- és növényvilág. Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja. Szelektív hulladékgyűjtés Környezetszennyezés (légszennyezés)	<i>Természetismeret:</i> környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága. <i>Matematika:</i> diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
<i>Egészséges életmód</i> A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás.	<i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A1 szintű nyelvtudás: A tanuló megérti a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál. Felkészülés után elmond rövid szövegeket. Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.</p>
---	--

Fejlesztési célok és feladatok egységenként

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszéd folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése;.
A fejlesztés tartalma	
<p>A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre. Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan. Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanulótársakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása; az ismert szöveg célnyelvi normákhoz közelítő kiejtése, helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
<p>Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése). Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése. Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás). Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.</p>	

Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban; nonverbális elemekkel támogatott történet elmondásába való bekapcsolódás az ismert szavak, kifejezések, beszédfordulatok szintjén.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témáról. A megismert versek, mondókák felidézése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel, intonációval és beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
Egyénileg vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag hallgatása és együttes elmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Részvétel olvasást igénylő nyelvi tevékenységekben, ismert szavak, rövid szövegek elolvasása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, autentikus szövegekből néhány alapvető információ kiszűrése; az olvasott szövegre vonatkozó egyszerű feladatok elvégzése; a készségek, képességek kreatív használata az olvasott szövegek értelmezéséhez; érdeklődés kialakítása a célnyelvi kultúra irodalmi, művészeti alkotásai iránt.
A fejlesztés tartalma	
Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével (pl. játék összerakása, útbaigazítás). Egyszerűsített nyelvezetű irodalmi alkotások olvasása (pl. versek, mesék, dalszövegek, novellák). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos és online formában.	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Részvétel írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekben, s ezek során rövid szavak, mondatok másolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösen feldolgozott olvasott szöveghez kapcsolódó írásbeli feladatok elvégzése; részvétel írásbeli nyelvi játékokban; a meglévő szókincs, tudás képes kreatív alkalmazása az őt érdeklő témájú, egyszerű szövegek írásához.
A fejlesztés tartalma	

Projektmunka készítése (pl. poszterek, hirdetések, faliújságok, tájékoztató táblák, ismertető).
 Az életkornak megfelelő irodalmi művek (pl. mesék, történetek) bizonyos elemeinek megváltoztatása, átírása.
 Különböző típusú szövegek kreatív írása (pl. napló, dalszöveg, listaversek, szabadversek).
 Egy-két mondatos üzenet, illetve bejegyzés írása internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban.
 A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.

Kommunikációs eszközök A1

1 A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök

<i>Kezdeményezés és válasz</i>		
<i>Megszólítás</i>	<i>Excuse me.</i>	<i>Pardon?</i>
<i>Köszönés</i>	<i>How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!</i>	<i>How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!</i>
<i>Elköszönés</i>	<i>Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!</i>
<i>Köszönet és arra reagálás</i>	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem. Don't mention it.</i>
<i>Bemutakozás, bemutatás</i>	<i>My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?</i>	<i>Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.</i>
<i>Érdeklődés hogyan érzi magát és arra reagálás</i>	<i>How are you feeling today? What's the matter?</i>	<i>Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.</i>
<i>Bocsánatkérés és arra reagálás</i>	<i>I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon.</i>	<i>That's all right. It doesn't matter. Never mind.</i>
<i>Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás</i>	<i>Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!</i>	<i>Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.</i>
<i>Telefon felvétele</i>	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
<i>Telefonon bemutatkozás</i>	<i>Hello, this is Mary Smith speaking.</i>	

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

<i>Véleménykérés, és arra reagálás</i>	<i>What do you think? How do you like it? Is it OK if I ...?</i>	<i>I think it is rather strange. I like it.</i>
<i>Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése</i>	<i>You are right. You are wrong. That's right. No way. Are you kidding? Are you sure?</i>	
<i>Egyetértés, egyet nem értés</i>	<i>Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?</i>	<i>OK. All right. I think he's wrong/right.</i>
<i>Tetszés, nem tetszés</i>	<i>Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?</i>	<i>I think it's great. I don't like it. Yuk! / Yummy! He looks nice.</i>
<i>Akarat, kívánság</i>	<i>Would you like a biscuit? Why don't you ...?</i>	<i>I'd like an ice-cream, please.</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök

<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>What is it? What's it in English? What is his house like?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It's big and comfortable.</i>
<i>Információ kérés, adás</i>	<i>Are you all right? How can I get to ...? Can you tell me where ...? When are the guests coming?</i>	<i>Yes, I am. Go along ... At 6 p.m.</i>
<i>Tudás, nemtudás</i>	<i>Where is she? Am I right?</i>	<i>I have no idea. Sure.</i>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök

<i>Kérés és arra reagálás</i>	<i>Can you give me a pen? Could you ...? May I ...? Might I ...?</i>	<i>Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.</i>
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<i>Let's go to the cinema tonight.</i>	<i>Good idea.</i>
<i>Meghívás és arra reagálás</i>	<i>Are you free on Tuesday? Do you want to go to the cinema? Would you like to go ...? How about going ...? Let's meet on Sunday.</i>	<i>Yes, I am. Good idea.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<i>Have an orange. Would you like to have a sandwich? Can I get you a sandwich? Here you are.</i>	<i>Yes, please. No, thank you. Thank you.</i>

5. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök

<i>Megértés biztosítása</i>	<i>Did you say the castle?</i>	
<i>Visszakérdezés, ismétléskérés</i>	<i>Can you spell it for me? It spells...</i>	
<i>Nem értés, betűzés kérése, betűzés</i>	<i>Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?</i>	

Fogalomkörök A1

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	<i>Jelenidejűség</i>	<i>Present Simple</i> <i>'to be'</i>	<i>When do you get up? I don't drink milk.</i> <i>I'm Hungarian. I'm not English.</i>
		<i>Present Continuous</i>	<i>Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.</i>
	<i>Múltidejűség</i>	<i>Past Simple</i> <i>Was/were</i>	<i>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?</i> <i>Some people liked him.</i> <i>Amy went to Warwick Castle yesterday.</i> <i>Did you go to the cinema yesterday?</i> <i>El Greco was a painter.</i>
	<i>Jövőidejűség</i>	<i>Going to</i>	<i>What are you going to do on Saturday? I'm going to travel abroad.</i> <i>Are you going to the cinema?</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Present forms of have</i>	<i>I have five friends at school.</i> <i>Have you got a bicycle?</i>
		<i>Possessive adjectives</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog</i> <i>This is my house.</i>
		<i>Genitive 's</i>	<i>Kate's brother, Vilma's best friend</i> <i>She's Kevin's mother.</i> <i>Whose?</i>
Térbeli viszonyok	<i>Irányok, helymeghatározás</i>	<i>Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs</i>	<i>Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...</i>
Időbeli viszonyok			
	<i>Gyakoriság</i>	<i>How often?</i>	<i>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.</i>
	<i>Időpont</i>	<i>When?</i> <i>What time?</i> <i>What's the time?</i>	<i>Now,</i> <i>Yesterday, last week, two years ago,</i> <i>Tomorrow, next week</i> <i>In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday</i> <i>It's eight. It's quarter to eight.</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Singulars and plurals</i> <i>Regular and irregular plurals</i>	<i>Boys, girls,</i> <i>Children, people, men, women ...</i>
		<i>Cardinal numbers 1-100</i>	
		<i>Ordinal numbers</i>	<i>first, second...</i>

		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How many pears are there? There are just two pears. How much money have you got? I've got a lot of / little money. boy has got a smart phone.
Minőségi viszonyok		Comparative and superlative of short adjectives Irregular comparative and superlative forms of adjectives	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. Good/bad (better, worse) What's it like? What colour is it?
Modalitás		Can (ability)	I can swim. I can speak English.
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
Szövegösszetartó eszközök		Articles Some+plural noun any+plural noun Some +singular noun Any +singular noun Nominative and Accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody, nobody, everybody

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

Hallott szöveg értése

A tanuló utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért; jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr; jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédképesség

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol; jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket tesz fel; megértési probléma esetén segítséget kér; tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas; jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos

információt megtalál; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskészség

A tanuló ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz; egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) létrehoz.

7. évfolyam

A 7. évfolyamon idegen nyelvet tanuló diákok A1 szintű nyelvtudással lépnek be a további nyelvtanulási folyamatba. Ez a Közös európai referenciakeret (KER) megfogalmazásában azt jelenti, hogy „alapszintű” és ezen belül „minimumszintű” nyelvismerettel rendelkeznek. Az előző fejlesztési szakaszokban, elsősorban osztálytermi keretek között, már számos olyan helyzetben kipróbálták magukat, amelyekben bizonyos feladatok megoldásához elengedhetetlenül szükségük volt a nyelvismeretre. Tisztában vannak azzal, hogy személyes boldogulásuk egyik fontos feltétele a használható nyelvtudás. Megismerkedtek különféle hallott és olvasott célnyelvi szövegekkel, fejlődött a beszédképességük, és megtanulták, hogyan tudják az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani és egyszerű formában az önkifejezés eszközeként használni. A feldolgozott tartalmak révén bepillantottak egy idegen kultúrába, és lehetőségük nyílt azt összevetni a magyarral. A nyelvtanulás során kapott pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján. A 7. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának fejlesztése. Ez továbbra is szoros kölcsönhatásban történik az adott életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal, és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás területén. Egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia. A tanulás tartalmai révén további kapcsolódási pontok alakulnak ki a természettudományos és technikai kompetencia, valamint a munkaformák révén a kezdeményezőképesség fejlesztésével.

A nyelvi készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A tanulók egyre több autentikus szövegfajttával ismerkednek meg, bővül a szókincsük, szélesedik nyelvtani ismereteik köre, egyre magabiztosabban tudják megvalósítani beszédszándékaikat. Amellett, hogy az új nyelvtani szerkezetekkel a korábbi fejlesztési szakaszokhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva ismerkednek meg, egyre jobban érdeklik őket a nyelvben előforduló szabályszerűségek és az anyanyelvükhöz hasonló vagy attól eltérő nyelvtani jelenségek. A helyes nyelvhasználatban segítik őket azok a nyelvtani szabályok, amelyeket ők maguk fedeznek fel és fogalmaznak meg. Ugyancsak hathatós segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, önálló javításában. A helyes nyelvhasználat elsajátításában változatlanul nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek. A korábbi témakörök a 7. évfolyamon tovább bővülnek és mélyülnek azáltal, hogy a tanulók érdeklődése és igényei szerint új szempontokból kerülnek feldolgozásra. Ezek és az újonnan feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak a NAT-ban más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban,

árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának, és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat.

Ebben a fejlesztési szakaszban tovább bővül azoknak a nyelvtanulási stratégiáknak a köre, amelyeket a tanulók megismernek és alkalmaznak a nyelvórákon. Ezek fokozatos elsajátítása lehetővé teszi számukra, hogy az iskolán kívül is egyre inkább hasznosítsák, fejlesszék nyelvtudásukat.

Témakörök a 7. évfolyam számára	
Témakör	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása, családfa. Családi események, közös programok. Családi ünnepek. Nagyszüleim világa.</p>	<p>Környezettudatosság: <i>Erkölcstan</i>: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor. <i>Hon- és népismeret</i>: családjunk története <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: családi munkamegosztás</p>
<p><i>Otthon</i> Lakóhelyem, tágabb környezetem. Otthonok a célnyelvi országban és a nagyvilágban. Otthontalanok.</p>	<p><i>Matematika</i>: tájékozódás a térben. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: család és lakóhely. <i>Hon- és népismeret</i>: az én városom, falum.</p>
<p><i>Étkezés</i> Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok. Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan</i>: táplálkozás. <i>Kémia</i>: egészséges táplálkozás: a zsírok és cukrok szerepe. <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: családi munkamegosztás. <i>Matematika</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p>
<p><i>Idő, időjárás</i> Időjárási rekordok. Időjárási jelenségek. Természeti katasztrófák.</p>	<p><i>Földrajz</i>: éghajlat és lakóhelyek; időjárási, éghajlati elemek. <i>Fizika</i>: természeti katasztrófák.</p>
<p><i>Öltözködés</i> Kedvenc ruháim. Divat világa.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: öltözködés, divat. <i>Erkölcstan</i>: szokások, társadalmi szabályok.</p>
<p><i>Sport</i> Sportok, sportfelszerelések. Extrém sportok. Sportversenyek, olimpia.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan</i>: az ember megismerése és egészsége. <i>Testnevelés és sport</i>: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.</p>
<p><i>Iskola, barátok</i> Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.</p>	<p><i>Erkölcstan</i>: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, egymás segítése.</p>

<p><i>Szabadidő, szórakozás</i> Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Internet, interaktív játékok. Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások. Közös időtöltés barátokkal.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> sportok. <i>Ének–zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások. <i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások. <i>Informatika:</i> Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika.</p>
<p><i>Természet, állatok</i> Kisállatok, felelős állattartás. Az állatorvosnál. Kontinensek, tájegységek. Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései. <i>Földrajz:</i> földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hobbiállatok gondozása.</p>
<p><i>Ünnepek és szokások</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hétköznapiak, ünnepek. <i>Hon- és népismeret:</i> találkozás a múlttal: ünnepeink eredete és szokásrendje.</p>
<p><i>Város, bevásárlás</i> Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen. Híres városok és nevezetességeik.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, térbeli alakzatok. <i>Földrajz:</i> országok, városok. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, vásárlás.</p>
<p><i>Utazás, pihenés</i> Vakáció, nyaralás. Táborok, osztálykirándulás. Közlekedési eszközök. Utazás belföldön és külföldön.</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. <i>Biológia-egészségtan:</i> az erdők világa. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</p>
<p><i>Fantázia és valóság</i> Kedvenc olvasmányaim, könyveim. Képzetelem világa. Utazás a jövőbe.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus játékok. <i>Vizuális kultúra:</i> képzeletem világa.</p>
<p><i>Zene, művészetek</i> Kedvenc zeném, együttesem. Film- és színházi élményeim. Kedvenc múzeumom. Kiállítások, rendezvények, koncertek. Zenei világnap.</p>	<p><i>Ének–zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások. <i>Vizuális kultúra:</i> múzeumok, kiállítások.</p>
<p><i>Környezetünk védelme</i> Veszélyeztetett állat- és növényvilág. Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja. Szelektív hulladékgyűjtés. Környezettudatos viselkedés.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága. <i>Fizika:</i> energiatermelési eljárások. <i>Földrajz:</i> globális problémák, fenntarthatóság, védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.</p>

	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tudatos vásárlás, egészséges életmód.
<i>Egészséges életmód</i> A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás. Betegségek és megelőzésük.	<i>Biológia-egészségtan:</i> betegségek megelőzése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.
<i>Felfedezések</i> Nagy földrajzi felfedezések. Híres felfedezők és életútjuk.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> felfedezők és feltalálók. <i>Hon- és népismeret:</i> a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban.
<i>Tudomány, technika</i> Feltalálók és találmányok. Híres feltalálók és életútjuk. A jövő technikai vívmányai.	<i>Biológia-egészségtan:</i> tudománytörténet. <i>Hon- és népismeret:</i> a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban.
<i>Múltunk és jövőnk</i> Családom múltja, gyökereim. Az én jövőm. Iskolám múltja, jelene. A jövő iskolája. Lakóhelyem régen és most. A jövő városa. Földünk jövője.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző korszakok, globális problémák. <i>Hon- és népismeret:</i> Az én világom. Találkozás a múlttal. <i>Földrajz:</i> településtípusok; környezettudatosság, környezetvédelem. <i>Erkölcstan:</i> a munka világa. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályorientáció: szakmák, foglalkozások.

Fejlesztési célok és feladatok egységenként

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára;
A fejlesztés tartalma	
<p>Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi óravezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése.</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan;</p> <p>a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben.
A fejlesztés tartalma	
<p>Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.</p> <p>Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p>Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdések feltevése, kérések, felszólítások megfogalmazása, illetve az azokra történő válaszadás.</p> <p>Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségein, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.</p>	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókinccsel, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása;

A fejlesztés tartalma	
<p>Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után.</p> <p>Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal.</p> <p>Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát).</p> <p>A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával.</p> <p>Csoportos előadás vagy prezentáció jegyzetek alapján.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.</p>	
Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése;
A fejlesztés tartalma	
<p>Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról).</p> <p>Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menürendben, rövid újságcikkben, programfüzetben).</p> <p>Egyszerű üzenetek, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések megértése.</p> <p>Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése.</p> <p>Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menürend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban.

A fejlesztés tartalma	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása.</p> <p>Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd).</p> <p>Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés).</p> <p>Egyszerű írásos minták követése, kreatív átdolgozása, aktuális, konkrét és személyes tartalmakkal való megtöltése (pl. egyszerű, személyes témákról minta alapján vers, dalszöveg, rap írás).</p> <p>Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS, blogbejegyzés.</p>	

Kommunikációs eszközök A1+

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök		
Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás	<i>Excuse me.</i>	<i>Pardon?</i>

Köszönés	<i>How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!</i>	<i>How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!</i>
Elköszönés	<i>Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care. See you! See you later!</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Bye!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem. n't mention it.</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon</i>	<i>That's all right. It doesn't matter. Never mind.</i>
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	<i>How are you (feeling) today? What's the matter? What's wrong with you?</i>	<i>Fine. OK. All right. Much better thanks. Not very well I'm afraid.</i>
Telefon felvétele	<i>Chichester, five oh two double one eight.</i>	<i>Hello, this is Mary Brown speaking.</i>
Megszólítás személyes levélben	<i>Dear John,</i>	
Elbúcsúzás személyes levélben	<i>Best wishes, Love (from),</i>	

2. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

Öröm, sajnálkozás, bánat	<i>Are you happy about that? That's great! What a pity!</i>	<i>Great! I'm so glad /very happy. I'm glad to hear that. I'm so pleased that...</i>
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	<i>What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?</i>	<i>That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good.</i>
Csodálkozás	<i>Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.</i>	<i>How come? Is he? What a surprise!</i>

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök

Véleménykérés, és arra reagálás	<i>What do you think? How do you like it?</i>	<i>I think it is rather strange. I like it.</i>
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	<i>You are right. You are wrong I guess you are right..</i>	
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? Is it all right if I ...?</i>	<i>OK /I disagree. All right. I think he's wrong/right. No problem.</i>
Tetszés, nem tetszés	<i>Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?</i>	<i>I think it's great. I don't like it. He looks nice.</i>

Akarat, kívánság:	<i>Would you like a biscuit?</i>	<i>I'd like an ice-cream, please.</i>
Képesség	<i>Can you speak French? Are you able to ride a horse?</i>	<i>I can understand French. I am unable to ride a horse.</i>
Ígéret	<i>Will you come and meet me at the station?</i>	<i>Don't worry, I will. I promise to be there at five.</i>
Szándék, kívánság	<i>What would you like to do? Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.</i>
Dicséret, kritika	<i>It's great. It's a good idea.</i>	<i>It's boring.</i>

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>What is it? What's it in English? What is his house like?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It's big and comfortable.</i>
Információkérés, -adás	<i>Are you all right? When are the guests coming? Where can I find a hotel?</i>	<i>Yes, I am. At 6 p.m. In the town centre.</i>
Tudás, nemtudás	<i>Where is she?</i>	<i>I have no idea.</i>
Egymást követő események leírása	<i>What happened? What happened after that?</i>	<i>First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.</i>
Bizonyosság, bizonytalanság	<i>Do you think they will come? How old do you think she is?</i>	<i>They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.</i>

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök

Kérés és arra reagálás	<i>Can you give me a pen?</i>	<i>Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.</i>
Javaslat és arra reagálás	<i>Let's go to the cinema tonight.</i>	<i>Good idea.</i>
Meghívás és arra reagálás	<i>Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.</i>	<i>Yes, I am. Good idea.</i>
Kínálás és arra reagálás	<i>Have an orange. Here you are.</i>	<i>Yes, please. No, thank you. Thank you.</i>

6. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök

Megértés biztosítása	<i>Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?</i>	<i>Sorry, I don't understand.</i>
Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	<i>He is your brother, isn't he?</i>	<i>Yes, he is.</i>
Betűzés kérése, betűzés	<i>Can you spell that for me?</i>	<i>It spells...</i>

Fogalomkörök A1+

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
---------------------	--

Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	<i>Jelenidejűség</i>	<i>Present Simple</i>	<i>When do you get up? I don't drink milk. He doesn't like playing basketball.</i>
		<i>Present Continuous</i>	<i>Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving. Are you coming with us? Are they sleeping now? Dad is not washing the dishes. He's cooking dinner.</i>
		<i>Present Simple Passive</i>	<i>The songs are recorded in the studio.</i>
		<i>Present Perfect Simple</i>	<i>Have you done your room? I haven't finished it yet. Have you ever visited Italy? Have you ever flown a helicopter? He hasn't tasted snails before How long has he been there?</i>
	<i>Múltidejűség</i>	<i>Past Simple</i>	<i>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?</i>
		<i>Past Continuous</i>	<i>Sam was singing at the festival. Was Mark watching the fireworks yesterday?</i>
		<i>Past Simple Passive</i>	<i>The museum was built in 1965.</i>
		<i>'used to'</i>	<i>I didn't use to live here; I used to live in Ireland. Did you use to have long hair as a child?</i>
	<i>Jövőidejűség</i>	<i>Going to</i>	<i>What are you going to do on Saturday? I'm not going to eat.</i>
		<i>Future with Will</i>	<i>When will you be fourteen?</i>
		<i>Present Continuous</i>	<i>John's leaving tomorrow.</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Past forms of have</i>	<i>I didn't have many friends at school.</i>
		<i>Have with will</i>	<i>At the age of 25 I will have a car.</i>
		<i>Possessive adj.</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog</i>
		<i>Genitive 's</i>	<i>Kate's brother, Finn's wife Whose?</i>
		<i>Possessive pronouns</i>	<i>Mine, yours, his</i>
		<i>Relative pronouns</i>	<i>He's my friend whose mother is a doctor.</i>
Térbeli viszonyok	<i>Irányok, helymeghatározás</i>	<i>Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs</i>	<i>Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...</i>
Időbeli viszonyok			
	<i>Gyakoriság</i>	<i>How often?</i>	<i>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.</i>
	<i>Időpont</i>	<i>When? What time? When did you last play football? What's the time?</i>	<i>Now, Yesterday, last week, two years ago, Two months ago. Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's eight. It's quarter to eight.</i>

	<i>Időtartam</i>	<i>How long? (Past simple)</i>	<i>How long were you in Spain? For one month.</i>
		<i>Already, yet, just</i> <i>Have you ever ...?</i>	<i>I have already read it. He has not finished yet.</i> <i>She has just entered the room.</i> <i>Never before, always, so far</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Singulars and plurals</i> <i>Regular and irregular plurals</i>	<i>Boys, girls,</i> <i>Children, people, men, women ...</i>
		<i>Cardinal numbers 1-100-</i>	
		<i>Ordinal numbers</i>	<i>first, second...</i>
		<i>Countable nouns</i> <i>Uncountable nouns</i>	<i>How many CDs have you got?</i> <i>I've got a lot of/few CDs.</i> <i>How much money have you got?</i> <i>I've got a lot of / little money.</i> <i>A cup of tea, a piece of chocolate</i>
			<i>all, both, none, neither, every, each</i> <i>There were 3 apples on the plate.</i> <i>Each tasted good.</i>
		<i>How many / How much?</i>	<i>Some, any, no, every, too many, enough</i>
Minőségi viszonyok	<i>Hasonlítás</i>	<i>Comparative and superlative of short adjectives</i> <i>Irregular comparative and superlative forms of adjectives</i>	<i>Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.</i> <i>She is the most intelligent of all.</i> <i>I'm as tall as you.</i> <i>Good/bad (better, worse)</i> <i>The Pacific Ocean is deeper than the Atlantic Ocean. Which is the most famous bridge in the world?</i> <i>What's it like? What colour is it?</i> <i>What does it look/sound/taste/feel like?</i>
	<i>Tanácsadás</i>	<i>Should/shouldn't</i>	<i>You should ask her.</i>
	<i>Kötelezettség</i>	<i>Have to (Past)</i>	<i>Did you have to be there?</i>
	<i>Tiltás</i>	<i>Mustn't</i>	<i>You mustn't smoke here.</i>
		<i>One / ones</i>	<i>Which jumper is yours? The red one.</i>
		<i>Relative pronouns: who, which, that</i>	<i>That's the girl who lives next door.</i>
		<i>So / neither</i>	<i>I want to become a doctor. So do I.</i> <i>Jerry Can't dance. Neither do I.</i>
Modalitás		<i>Must , have to, should</i>	<i>I must learn how to use it.</i> <i>I have to do this project.</i> <i>You should see a doctor.</i>
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i>	<i>And/or/but/because</i>
	<i>Feltételesség</i>	<i>conditional</i>	<i>We'll stay at home if it rains.</i>
Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles</i> <i>Some+plural noun</i> <i>any+plural noun</i> <i>Some +singular noun</i> <i>Any +singular noun</i> <i>Nominative and Accusative of personal pronouns</i>	<i>A, an, the</i> <i>There are some pencils in the bag.</i> <i>Have you got any sisters?</i> <i>I haven't got any matchboxes.</i> <i>There's some water in the vase.</i> <i>There isn't any juice in my glass.</i> <i>I, he, they...</i> <i>Me, him, them...</i> <i>This, that, these, those</i>

		<i>Demonstrative pronouns</i>	<i>Somebody, anybody, nobody, everybody</i>
		<i>Indefinite pronouns</i>	

8. évfolyam

A 8. évfolyamon idegen nyelvet tanuló diákok A1+ szintű nyelvtudással lépnek be a további nyelvtanulási folyamatba. Ez a Közös európai referenciakeret (KER) megfogalmazásában azt jelenti, hogy „alapszintű” és ezen belül „minimumszintű” nyelvismerettel rendelkeznek. Az előző fejlesztési szakaszokban, elsősorban osztálytermi keretek között, már számos olyan helyzetben kipróbálták magukat, amelyekben bizonyos feladatok megoldásához elengedhetetlenül szükségük volt a nyelvismeretre. Tisztában vannak azzal, hogy személyes boldogulásuk egyik fontos feltétele a használható nyelvtudás. Megismerkedtek különféle hallott és olvasott célnyelvi szövegekkel, fejlődött a beszédképességük, és megtanulták, hogyan tudják az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani és egyszerű formában az önkifejezés eszközeként használni. A feldolgozott tartalmak révén bepillantottak egy idegen kultúrába, és lehetőségük nyílt azt összevetni a magyarral. A nyelvtanulás során kapott pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján. A 8. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának fejlesztése. Ez továbbra is szoros kölcsönhatásban történik az adott életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal, és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás területén. Egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia. A tanulás tartalmi révén további kapcsolódási pontok alakulnak ki a természettudományos és technikai kompetencia, valamint a munkaformák révén a kezdeményezőképesség fejlesztésével.

A nyelvi készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A tanulók egyre több autentikus szövegfajttával ismerkednek meg, bővül a szókincsük, szélesedik nyelvtani ismereteik köre, egyre magabiztosabban tudják megvalósítani beszédszándékaikat. Amellett, hogy az új nyelvtani szerkezetekkel a korábbi fejlesztési szakaszokhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva ismerkednek meg, egyre jobban érdeklik őket a nyelvben előforduló szabályszerűségek és az anyanyelvükhöz hasonló vagy attól eltérő nyelvtani jelenségek. A helyes nyelvhasználatban segítik őket azok a nyelvtani szabályok, amelyeket ők maguk fedeznek fel és fogalmaznak meg. Ugyancsak hathatós segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, önálló javításában. A helyes nyelvhasználat elsajátításában változatlanul nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek. A korábbi témakörök a 8. évfolyamon tovább bővülnek és mélyülnek azáltal, hogy a tanulók érdeklődése és igényei szerint új szempontokból kerülnek feldolgozásra. Ezek és az újonnan feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak a NAT-ban más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban, árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának, és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók

változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat.

Ebben a fejlesztési szakaszban tovább bővül azoknak a nyelvtanulási stratégiáknak a köre, amelyeket a tanulók megismernek és alkalmaznak a nyelvórákon. Ezek fokozatos elsajátítása lehetővé teszi számukra, hogy az iskolán kívül is egyre inkább hasznosítsák, fejlesszék nyelvtudásukat.

A fejlesztési szakasz célja, hogy a tanulók a 8. évfolyam végére elérjék a KER szerinti A2 szintet.

Témakörök a 8. évfolyam számára	
Témakör	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása, családfa. Családi események, közös programok. Családi ünnepek. Nagyszüleim világa.</p>	<p>Környezettudatosság: <i>Erkölcstan</i>: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor. <i>Hon- és népismeret</i>: családuink története <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: családi munkamegosztás</p>
<p><i>Otthon</i> Lakóhelyem, tágabb környezetem. Otthonok a célnyelvi országban és a nagyvilágban. Otthontalanok.</p>	<p><i>Matematika</i>: tájékozódás a térben. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: család és lakóhely. <i>Hon- és népismeret</i>: az én városom, falum.</p>
<p><i>Étkezés</i> Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok. Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan</i>: táplálkozás. <i>Kémia</i>: egészséges táplálkozás: a zsírok és cukrok szerepe. <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: családi munkamegosztás. <i>Matematika</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p>
<p><i>Idő, időjárás</i> Időjárási rekordok. Időjárási jelenségek. Természeti katasztrófák.</p>	<p><i>Földrajz</i>: éghajlat és lakóhelyek; időjárási, éghajlati elemek. <i>Fizika</i>: természeti katasztrófák.</p>
<p><i>Öltözködés</i> Kedvenc ruháim. Divat világa.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: öltözködés, divat. <i>Erkölcstan</i>: szokások, társadalmi szabályok.</p>
<p><i>Sport</i> Sportok, sportfelszerelések. Extrém sportok. Sportversenyek, olimpia.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan</i>: az ember megismerése és egészsége. <i>Testnevelés és sport</i>: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.</p>
<p><i>Iskola, barátok</i> Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.</p>	<p><i>Erkölcstan</i>: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, egymás segítése.</p>
<p><i>Szabadidő, szórakozás</i></p>	<p><i>Testnevelés és sport</i>: sportok.</p>

<p>Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Internet, interaktív játékok. Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások. Közös időtöltés barátokkal.</p>	<p><i>Ének–zene: zenehallgatás.</i> <i>Dráma és tánc: színház, előadások.</i> <i>Vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások.</i> <i>Informatika: Az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika.</i></p>
<p><i>Természet, állatok</i> Kisállatok, felelős állattartás. Az állatorvosnál. Kontinensek, tájegységek. Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan: a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.</i> <i>Földrajz: földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: hobbiállatok gondozása.</i></p>
<p><i>Ünnepek és szokások</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hétköznapiak, ünnepek.</i> <i>Hon- és népismeret: találkozás a múlttal: ünnepeink eredete és szokásrendje.</i></p>
<p><i>Város, bevásárlás</i> Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen. Híres városok és nevezetességeik.</p>	<p><i>Matematika: tájékozódás a térben, térbeli alakzatok.</i> <i>Földrajz: országok, városok.</i> <i>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás.</i></p>
<p><i>Utazás, pihenés</i> Vakáció, nyaralás. Táborok, osztálykirándulás. Közlekedési eszközök. Utazás belföldön és külföldön.</p>	<p><i>Földrajz: tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok.</i> <i>Biológia-egészségtan: az erdők világa.</i> <i>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</i></p>
<p><i>Fantázia és valóság</i> Kedvenc olvasmányaim, könyveim. Képzetelem világa. Utazás a jövőbe.</p>	<p><i>Dráma és tánc: dramatikus játékok.</i> <i>Vizuális kultúra: képzeletem világa.</i></p>
<p><i>Zene, művészetek</i> Kedvenc zeném, együttesem. Film- és színházi élményeim. Kedvenc múzeumom. Kiállítások, rendezvények, koncertek. Zenei világnap.</p>	<p><i>Ének–zene: zenehallgatás.</i> <i>Dráma és tánc: színház, előadások.</i> <i>Vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások.</i></p>
<p><i>Környezetünk védelme</i> Veszélyeztetett állat- és növényvilág. Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja. Szelektív hulladékgyűjtés. Környezettudatos viselkedés.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága.</i> <i>Fizika: energiatermelési eljárások.</i> <i>Földrajz: globális problémák, fenntarthatóság, védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: tudatos</i></p>

	vásárlás, egészséges életmód.
<i>Egészséges életmód</i> A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás. Betegségek és megelőzésük.	<i>Biológia-egészségtan:</i> betegségek megelőzése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.
<i>Felfedezések</i> Nagy földrajzi felfedezések. Híres felfedezők és életútjuk.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> felfedezők és feltalálók. <i>Hon- és népismeret:</i> a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban.
<i>Tudomány, technika</i> Feltalálók és találmányok. Híres feltalálók és életútjuk. A jövő technikai vívmányai.	<i>Biológia-egészségtan:</i> tudománytörténet. <i>Hon- és népismeret:</i> a magyar tudomány és kultúra eredményei a világban.
<i>Múltunk és jövőnk</i> Családom múltja, gyökereim. Az én jövőm. Iskolám múltja, jelene. A jövő iskolája. Lakóhelyem régen és most. A jövő városa. Földünk jövője.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző korszakok, globális problémák. <i>Hon- és népismeret:</i> Az én világom. Találkozás a múlttal. <i>Földrajz:</i> településtípusok; környezettudatosság, környezetvédelem. <i>Erkölcstan:</i> a munka világa. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció: szakmák, foglalkozások.
<i>Média, kommunikáció</i> Internet, interaktív játékok, közösségi oldalak. Infokommunikációs eszközök a mindennapokban. A média szerepe a hétköznapi életben. Testbeszéd. Kommunikáció az állatvilágban.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hírközlés. A média és a nyilvánosság szerepe. <i>Biológia-egészségtan:</i> kommunikáció az állatvilágban. <i>Informatika:</i> az információs technológián alapuló kommunikációs formák, médiainformatika.
<i>Földünk és a világűr</i> A naprendszer és a bolygók A Nap és a csillagok. Utazások az űrben.	<i>Földrajz:</i> égitestek. <i>Fizika:</i> a naprendszer objektumai, a világűr megismerésének eszközei. <i>Matematika:</i> tájékozódás a térben.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A2 szintű nyelvtudás: A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényegét és néhány konkrét információt. Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben. Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat.
--	--

	Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.
--	--

Fejlesztési célok és feladatok egységenként

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
<p>Ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése a tanult nyelvi eszközökre támaszkodva, a beszédhelyzetet figyelembe vételével. Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; egyre több kompenzációs stratégia tudatos alkalmazása a megértetés, illetve a beszédpartner megértése érdekében; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.
A fejlesztés tartalma	
A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal).	

Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel.

Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében.

Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása).

Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
<p>Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése).</p> <p>Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elismertlése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készsége kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.
A fejlesztés tartalma	
<p>Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula).</p> <p>A mondanivaló közvetítése vizuális eszközökkel (pl. szövegkiemelés, internetes, vagy SMS-ben használt emotikon, rajz, ábra, diáor).</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS, blogbejegyzés.</p>	

A fejlesztés tartalma	
<p>Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és honlapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.</p>	
Kommunikációs eszközök A2	
1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök	
	Kezdeményezés és válasz
Megszólítás	<i>Excuse me.</i> <i>Pardon?</i>

Köszönés	<i>How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi! Good to see you. Hey Lisa!</i>	<i>How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi! I'm glad to see you. It's nice to see you.</i>
Elköszönés	<i>Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! I'll be there. See you later. See you in a while.</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem. n't mention it.</i>
Bemutakozás, bemutatás	<i>My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?</i>	<i>Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.</i>
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	<i>How are you feeling today? What's the matter? Oh dear! What's wrong?</i>	<i>Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid./ I feel really sick.</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon</i>	<i>That's all right. It doesn't matter. Never mind.</i>
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	<i>Happy Christmas/New Year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!</i>	<i>Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.</i>
Telefon felvétele	<i>Chichester, five oh two double one eight.</i>	<i>Hello, this is Mary Brown speaking.</i>
Telefonon bemutatkozás	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	
Megszólítás személyes levélben	<i>Dear John,</i>	<i>Hi Jenny,</i>
Elbúcsúzás személyes levélben	<i>Best wishes, Love (from), Yours,</i>	<i>Well, that's all for now. Write back soon. Good luck, Take care,</i>

2. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Öröm, sajnálkozás, bánat	<p><i>Are you happy about that?</i></p> <p><i>What do you think of that?</i></p> <p><i>How do you feel about that?</i></p>	<p><i>Great!</i></p> <p><i>I'm so glad /very happy.</i></p> <p><i>I'm glad to hear that.</i></p> <p><i>I'm so pleased that...</i></p> <p><i>Good for you.</i></p> <p><i>Congratulations.</i></p> <p><i>I feel so happy for...</i></p> <p><i>I'm sorry to hear that.</i></p> <p><i>What a pity.</i></p> <p><i>Oh, no!</i></p> <p><i>Oh, dear!</i></p> <p><i>I feel so sorry for...</i></p> <p><i>Never mind.</i></p> <p><i>It's a pity I didn't come.</i></p>
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	<p><i>What do you think of...?</i></p> <p><i>Are you pleased with...?</i></p> <p><i>Are you happy with...?</i></p> <p><i>Are you satisfied with...?</i></p>	<p><i>That's fine/nice/not bad.</i></p> <p><i>That was fine/good/ nice</i></p> <p><i>I'm quite satisfied with...</i></p> <p><i>I'm quite happy with...</i></p> <p><i>I'm quite pleased with...</i></p> <p><i>It's not good enough.</i></p> <p><i>That wasn't very good.</i></p>
Csodálkozás	<p><i>Jane has lost her money.</i></p> <p><i>Tom is twenty.</i></p> <p><i>This is a book for you.</i></p>	<p><i>How come?</i></p> <p><i>Is he?</i></p> <p><i>What a surprise!</i></p> <p><i>Wow!</i></p> <p><i>Lucky you!</i></p>
Remény	<p><i>What are you hoping for?</i></p> <p><i>What are you looking forward to?</i></p>	<p><i>I am looking forward to...</i></p> <p><i>I hope you'll have time to join me for dinner.</i></p>
3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Véleménykérés, és arra reagálás	<p><i>What do you think? How do you like it? Do you have a specific make in mind? So, how do we spend the evening? How about this one?</i></p>	<p><i>I think it is rather strange.</i></p> <p><i>I like it. It looks nice.</i></p> <p><i>I prefer comedies.</i></p>
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	<p><i>You are right. You are wrong.</i></p>	

Egyetértés, egyet nem értés	<i>Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? Why don't we take part?</i>	<i>OK All right. I think he's wrong/right. That sounds like a great idea! I agree with you. Your idea is OK. Let's do it. That's true, I suppose. Certainly. I think it's an excellent suggestion.</i>
Tetszés, nem tetszés	<i>Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?</i>	<i>I think it's great. I don't like it. He looks nice. I think I like it.</i>
Akarat, kívánság:	<i>Would you like a biscuit? What exactly are you looking for?</i>	<i>I'd like an ice-cream, please.</i>
Képesség	<i>Can you speak French? Are you able to ride a horse?</i>	<i>I can understand French. I am unable to ride a horse.</i>
Szükségesség	<i>Is that necessarily so? Do I have to...? Is it a must? For sure? Do you need anything?</i>	<i>People must sleep sometimes.</i>
Lehetőség	<i>It may rain. She might be late.</i>	<i>I'm not sure if I'll go.</i>
Ígéret	<i>Will you come and meet me at the station?</i>	<i>Don't worry, I will. I promise to be there at five. Sure. I'll join you.</i>
Szándék, kívánság	<i>What would you like to do? Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.</i>
Dicséret, kritika	<i>It's great. It's a good idea.</i>	<i>It's boring. The party was great. I enjoyed it. Fantastic!</i>
4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>What is it? What's it in English? What is his house like?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for ... It's big and comfortable.</i>
Információkérés, -adás	<i>Are you all right? When are the guests coming?</i>	<i>Yes, I am. At 6 p.m.</i>
Tudás, nemtudás	<i>Where is she?</i>	<i>I have no idea.</i>

<i>Egymást követő események leírása</i>	<i>What happened?</i>	<i>First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.</i>
<i>Bizonyosság, bizonytalanság</i>	<i>Do you think they will come? How old do you think she is?</i>	<i>They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25. I don't know but I'll go and see.</i>
5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
<i>Kérés és arra reagálás</i>	<i>Can you give me a pen? Can I help you?</i>	<i>Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't. I'm afraid I'm busy.</i>
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<i>Let's go to the cinema tonight. What are we doing tonight? How about going out for a meal?</i>	<i>Good idea. Sounds good to me.</i>
<i>Meghívás és arra reagálás</i>	<i>Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.</i>	<i>Yes, I am. Good idea.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<i>Have an orange. Here you are.</i>	<i>Yes, please. No, thank you. Thank you.</i>
6. Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök		
<i>Megértés biztosítása</i>	<i>Visszakérdezés, ismétléskérés</i>	<i>Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?</i>
	<i>Nem értés, magyarázatkerés, magyarázat értés ellenőrzése</i>	<i>Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean? Well, let me check.</i>
	<i>Betűzés kérése, betűzés</i>	<i>Can you spell it for me? It spells...</i>
	<i>Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre</i>	<i>Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.</i>

Fogalomkörök A2

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	<i>Present Simple</i>	<i>When do you get up? I don't drink milk. I don't sleep a lot.</i>
		<i>Present Continuous</i>	<i>Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving. It is snowing today. They aren't dancing. Are they ice-skating?</i>
		<i>Present Perfect Simple</i>	<i>Have you done your room?/Has he played tennis? I haven't finished it yet. I've seen it twice already/He has never been to college.</i>
		<i>Present Simple Passive</i>	<i>Sue's bedroom is cleaned once a week.</i>
	Múltidejűség	<i>Past Simple</i>	<i>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday? The Hulk became a TV series. People didn't like the film. My dad couldn't take part because he was ill.</i>
		<i>'used to'</i>	<i>I used to play football. He didn't use to play tennis. What did you use to do when you were 10?</i>
		<i>Past Progressive</i>	<i>I was watching TV while Mum was cooking.</i>
		<i>Past Simple Passive</i>	<i>Stardust was made in England by Matthew Vaughn.</i>
	Jövőidejűség	<i>Going to</i>	<i>What are you going to do on Saturday? He's going to stay in bed.</i>
		<i>Future with Will</i>	<i>When will you be fourteen? One day, he'll be rich.</i>
	Igenevek	<i>Full Infinitive Bare Infinitive</i>	<i>People are getting ready to celebrate Christmas. Playing video games helps reduce stress. His music makes me feel alive.</i>

		'-ing'	<i>Skating is very exciting. Many teens enjoy going shopping. They like watching them. Can you hear birds singing?</i>
		<i>Reported Speech Statements Commands, requests Questions</i>	<i>He knew it was the right thing to do. I don't understand what you are saying. The little girl was told to go to bed at once. Do you know where my house is?</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Past forms of have</i>	<i>I didn't have many friends at school. His family didn't have any money.</i>
		<i>Have with will</i>	<i>At the age of 25 I will have a car.</i>
		<i>Possessive adj.</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog</i>
		<i>Genitive 's</i>	<i>Kate's brother Whose?</i>
		<i>Possessive pronouns</i>	<i>Mine, yours, his</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározások	<i>Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs</i>	<i>Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...</i>
		<i>Prepositions of place</i>	<i>Pupils in Britain always wear a school uniform.</i>
		<i>Prepositions of movement</i>	<i>Get in a rickshaw and go on a tour of the ancient city's streets.</i>
Időbeli viszonyok			
	Gyakoriság	<i>How often?</i>	<i>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.</i>
	Időpont	<i>When? What time? What's the time?</i>	<i>Now, Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's eight. It's quarter to eight.</i>
		<i>Prepositions of time</i>	<i>We celebrate Carnival on the first Monday in June..</i>

		<i>Time clauses</i> <i>When, while, as soon as, , as</i>	<i>When the competition finishes, they give the cans to the hungry..</i>
	<i>Időtartam</i>	<i>How long? (Past simple)</i> <i>How lon? (Present Perfect)</i>	<i>How long were you in Spain?</i> <i>For one month.</i> <i>How long have you been training?</i>
		<i>Already, yet, just,</i>	<i>I have already read it. He has not finished yet.</i> <i>She has just entered the rrom.</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Singulars and plurals</i> <i>Regular and irregular plurals</i>	<i>Boys, girls,</i> <i>Children, people, men, women</i> <i>...</i>
		<i>Cardinal numbers 1-100-</i>	
		<i>Ordinal numbers</i>	<i>first, second...</i>
		<i>Countable nouns</i> <i>Uncountable nouns</i>	<i>How many CDs have you got?</i> <i>I've got a lot of/few CDs.</i> <i>How much money have you got?</i> <i>I've got a lot of/little money.</i> <i>A cup of tea, a piece of chocolate</i>
			<i>all, both, none, neither, every, each</i> <i>There were 3 apples on the plate. Each tasted good.</i>
Minőségi viszonyok	<i>Hasonlítás</i>	<i>Comparative and superlative of short adjectives</i> <i>Irregular comparative and superlative forms of adjectives</i>	<i>Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.</i> <i>She is the most intelligent of all.</i> <i>I'm as tall as you.</i> <i>Good/bad (better, worse)</i> <i>What's it like? What colour is it?</i> <i>What does it look/sound/taste/feel like?</i>
		<i>Subject-object question</i> <i>Negative questions</i>	<i>Who invented the telegraph?</i> <i>Who did you see?</i>
Modalitás	<i>Képesség</i> <i>Engedélykérés</i> <i>Kérés</i>	<i>Can (ability)</i> <i>Can/could/may expressing permission</i>	<i>I can swim.</i> <i>Can/could/may I join you,</i> <i>Could you do the washing up?</i>
	<i>Tanácsadás</i>	<i>Should/shouldn't</i>	<i>You should ask her.</i>

	Kötelezettség	<i>Must, have to, need to Have to (Past)</i>	<i>I need to speak to Jane. Anyway, I have to go now. Did you have to be there? She had to go to the post office.</i>
	Szükségletlenség	<i>Needn't/don't need to</i>	<i>If you don't need your old cooker, give to a charity..</i>
	Tiltás	<i>Mustn't</i>	<i>You mustn't smoke here.</i>
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i>	<i>And/or/but/because/so/too/also / however</i>
	<i>Feltételesség</i>	<i>Conditional Type 1 Conditional Type 2</i>	<i>If a supervolcano erupts, the climate will change. IWhat would you do if you saw a hungry cat?</i>
		<i>Clauses of result</i>	<i>He liked the place so he decided to stay.</i>
		<i>Clauses of reason</i>	<i>He worked hard because he wanted to be successful.</i>
		<i>Clauses of addition</i>	<i>He studied hard. He won some awards, too. He studied hard. He also won some awards.</i>
		<i>Relatives</i>	<i>The doctor is a man who travels through time. His time ship, which looks like a police phone box, travels fast.</i>
Szövegösszetart ó eszközök		<i>Articles: a, an , the Some+plural noun any+plural noun Some +singular noun Any +singular noun Nominative and Accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns</i>	<i>The Romans used bagpipes before the Scottish. There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody, nobody, everybody That's OK. I'll go by myself.</i>
		<i>So, neither, too, either</i>	<i>I like rugby: So do I.</i>

			<i>I don't like tennis. Neither do I.</i>
		<i>Question tags</i>	<i>He didn't win the race, did he?</i>
Függő beszéd	<i>Jelen időben</i>	<i>Reported speech with present reporting verb</i>	<i>I suppose you are right. I hope he likes my present.</i>

A fejlesztés várt eredményei a fejlesztési ciklus végén

Hallott szöveg értése

A tanuló utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr; jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkésztség

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol; egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket elmesél; megértési probléma esetén segítséget kér; egyszerű párbeszédben részt vesz; fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál; jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti; egyszerű történetet megérteni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb.100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskésztség

A tanuló jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír; egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz; egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlés, baráti levelet) létrehoz; ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír; kb. 50-70 szavas jellemzést, beszámolót ír.

Az angol 5-8. tantárgy tanításának alapelvei

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok az iskolai munka részét képezik. 5-8. évfolyamon arányos terhelésre törekszünk a házi feladatok meghatározásánál. A házi feladat differenciáltan is adható, amely az egyéni fejlesztést teszi lehetővé pld. az önálló

gyűjtőmunka, A házi feladat az állandóságra, rendszerességre, kötelességtudatra, önálló munkára nevel. Jól értékelhető mind tartalom, mind a külalak szempontjából. A házi feladat hiánya elmarasztalást von maga után. Mindenképpen szükséges, hogy a tanuló megszokja, hogy feladatát teljesíteni kell. Az elmaradt házi feladatot pótolni kell.

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Az értékelés a tanulási folyamat alapvető része. Segít a tanulóknak felismerni a tanult nyelvben az előrehaladásukat, mennyit értek el és milyen területeket kell tovább gyakorolni. A tanulók hozzáállása a saját tanulási tapasztalataikhoz pozitívan befolyásolható, amint ők maguk is részt vesznek az egész folyamatban. Az értékelés a tanárok számára is lehetővé teszi a tanítási gyakorlat és a használt anyagtípusok érvényességének visszatükrözését.

A tanév során ügyelünk az írásbeli, és a szóbeli számonkérések arányára. Törekszünk arra, hogy rendszeresen legyen szóbeli, számonkérés is, mert ez egyúttal fejleszti a tanulók beszédképességét, aktiválja a szókincsüket, s módot ad a szóbeli megnyilatkozás különböző formáinak gyakorlására.

A számonkérés gyakorisága

A számonkérés gyakorisága összhangban van a heti óraszámával, ezért havonta legalább egy alkalommal kerüljön rá sor.

A folyamatot három részre osztjuk bemeneti értékelés, felmérés a tanév elején, a fejlődés értékelése, amit napról napra végeznek, és az összesítő értékelés, egy-egy tematikai egység befejezésekor.

Bemeneti értékelés

Ez diagnosztikus értékelés főleg a tanulóknak az előző évi eredményeire épül. A tanár felbecsülheti a tanuló szintjét, felmérheti az elvégzett munkát, az erősségeket/gyengeségeket stb.

A fejlődés értékelése

Bármilyen, a tanuló által elvégzett feladat használható az ilyen típusú, fejlesztő értékeléshez.

Összesítő értékelés

Az összesítő értékelés a tanulók a tematikai egység tanulása során elvégzett munkáját részvételét és a hozzáállását veszi figyelembe.

Az értékelés szempontrendszerét két fő részre bontható:

Kognitív elemek: az adott évfolyamon a kerettantervben megfogalmazott fogalomkörök és kommunikációs eszközök ismerete.

Készségek, jártasságok: probléma-megoldási készségek, kritikus gondolkodás képessége; képi információ verbalizálása; szociális viszonyulások, magatartásformák ismerete; különböző munkaformákban (frontális, páros, csoportos, egyéni) való tanulás képessége);

metakognitív stratégiák ismerete, alkalmazása; önálló tanulás képessége; modell alapján az adott ismeret perszonalizációja; motiváció.

Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire valamennyi érintett (5-8.) évfolyam végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenetet mérésekor a szókinccs, beszédképesség, beszédértést és írásképességet mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok: minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés formái:

- szóbeli
párbeszéd, szituációs gyakorlatok, képek verbalizálása, memoriterek, témakörök szókinccse, hallott és beszélt szövegértés ellenőrzése
- írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
nyelvhelyességet, nyelvhasználatot mérő rövid terjedelmű feladatok, egy-egy témakör lezárásaként témazáró dolgozat, projektmunka, poszterek, írásbeli műfajok (levél, e-mail, képeslap, blog, cikk, interjú stb.), olvasott és írott szövegértés ellenőrzése.

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások alapelvei:

- a tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vételével történjenek (feladattípusok, terjedelem),
- tükrözzék az osztályok és az egyes tanulók esetében is a differenciálás elvét,
- az értékelés pozitívumokat kiemelő, segítő hatású legyen,
- az írásbeli beszámoltatások ne kerüljenek nyomasztó túlsúlyba a szóbeli beszámoltatások rovására. Különösen ügyelni kell erre az idegen nyelv esetében, amelynél a tantárgy jellege megköveteli, hogy a kommunikatív készségeket és képességeket a tanuló megmutassák;
- legyenek rendszeresek: tanév eleji, évközi év végi felméréseknél, méréseknél valamint a témazáró dolgozatoknál bejelentettek,
- a dysgraphiás gyerekek kapjanak szóbeli lehetőséget a beszámolásra, illetve az ő írásbeli munkájukat egyénileg értékeljük (a Nevelési Tanácsadó által vizsgált esetekben),
- a feladatok legyenek változatosak, gondolkodtatóak, egyértelműek, érdeklődést felkeltők,
- a feladatok a tanult ismeretekre épüljenek - a begyakorolt, kifejlesztett készségeket kérjék számon,
- tantárgytól függetlenül fontos a szép, helyes beszéd tanítása, a kifejezőképesség, az előadói készség fejlesztése.

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások célja:

- adjanak hiteles, átfogó képet a tanulók ismereteiről, jártasságaik és készségeik kialakulásának mértékéről; tegyék lehetővé ezek szaktanári értékelését,
- igazolják vissza a tanulót érintő pedagógiai folyamat eredményét vagy eredménytelenségét; alapozzák meg az esetleg szükséges kiigazításokat.

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások rendje

- A tananyag feldolgozásában a kiemelten fontos részek elsajátításának ellenőrzésekor
- egy-egy témakör összefoglalása után
- félévi vagy év végi ütemezéssel
- Projekt, témahét esetében projektzáráskor

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások formái

- egyéni
- csoportos
- iskolai munkán alapuló/ otthoni munkán alapuló

Az írásbeli és szóbeli beszámoltatások módszerei:

- igaz-hamis állítás
- hibás állítások javítása
- TOTÓ
- szöveg kiegészítése
- szógyűjtés

- *feleletválasztás*
 - *mondat-kiegészítés*
 - *tollbamondás*
 - *vázlatírás*
 - *fogalmazás*
 - *levélírás*
 - *e-mail írása*
 - *szódogozat*
 - *témazáró dolgozat*
 - *teszt*
 - *rövid, egy-egy anyagrészt átfogó tudáspróba*
 - *röpdolgozat*
 - *feladatlap*
 - *felelet*
 - *képleírás*
 - *kiselőadás, esszé*
 - *gyűjtőmunka (projekt, témahét)*
 - *szómagyarázat készítése*
 - *tömörítés*
 - *élménybeszámoló*
 - *projekt készítése*
 - *társasjáték készítése egy adott témakörön belül*
 - *prezentáció (szakköri munka, projekt, témahét)*
 - *kisfilm (szakköri munka, projekt, témahét)*
 - *fotó (szakköri munka, projekt, témahét)*
 - *tudományos dolgozatok (kutatómunkán alapuló verseny)*
- *önértékelés*
 - *tanulói értékelés (pár-, csoportmunkában)*
 - *minősítő-szelektáló (szummatív)*
 - *összegző-lezáró értékelés (osztályzás).*

A beszámoltatások tanulmányi értékelésben betöltött szerepe:

- A rendszeres értékelés elengedhetetlen, ugyanis tanár és a diák számára egyaránt visszajelzés a végzett munkáról.
- Megalapozza a szöveges vagy az érdemjeggyel történő értékelést, kijelöli a további fejlesztési irányokat.

A követelményrendszerünk alapelvei

Iskolánk nevelő-oktató tevékenységéből adódóan sokrétű követelményrendszert állít fel a diákok számára. Az ezeknek való megfelelés, vagy meg nem felelés alapelveit foglaljuk össze az alábbiakban.

- Csak az iskola helyi tantervében elfogadott tananyagot lehet megkövetelni.
- A követelmények megállapításánál figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat.
- Figyelembe kell venni a tanuló képességeit - talentumait -, és a tanuláshoz való hozzáállását, ehhez jól kell ismerni a tanulót.
- A követelmény célja nem az elriasztás, hanem az igényesség igényének kialakítása.

- A tantárgyi és tanórai követelmények legyenek világosak egyértelműek és teljesíthetőek. A tanév elején közölt elvárások ne változzanak a tanév során, a tanuló érezze a következetességet, és a kiszámíthatóságot.
- A követelmény mögött érződjön a tanítvány egyediségének és teremtettségének tisztelete.

7. Függelék:

Virginia Evans – Jenny Dooley: Access 1 Student's Book; Express Publishing, 2008

Access 1 Workbook

Access 1 Student's Audio CDs

Access 1 Grammar

Access 1 ie-book

Tanári segédletek:

Access 1 Teacher's Book

Access 1 Teacher's Resource Pack & Tests

Access 1 Class Audio CDs

Access 1 Interactive Whiteboard Software

Virginia Evans – Jenny Dooley: Access 2 Student's Book; Express Publishing, 2008

Access 2 Workbook

Access 2 Student's Audio CDs

Access 2 Grammar

Access 2 ie-book

Tanári segédletek:

Access 2 Teacher's Book

Access 2 Teacher's Resource Pack & Tests

Access 2 Class Audio CDs

Access 2 Interactive Whiteboard Software

Tom Hutchinson : Project 1 Third Edition Student's Book; Oxford University Press, 2010

Project 3rd Edition 1 Workbook + Multi ROM

Project 1 Third Edition Teacher's Book

Project 1 Third Edition Class Audio CDs (2)

Project 1 Third Edition Culture DVD 1

Tanári segédletek:

Project 1 Third Edition iTools

Project 1 Third Edition Workbook Pack

Project Third Edition 1-5 Teacher's Resource CD-ROM

Tom Hutchinson : Project 2 Third Edition Student's Book; Oxford University Press, 2010

Project 3rd Edition 2 Workbook + Multi ROM

Project 2 Third Edition Teacher's Book

Project 2 Third Edition Class Audio CDs (2)

Project 2 Third Edition Culture DVD 2

Tanári segédletek:

Project 2 Third Edition iTools

Project 2 Third Edition Workbook Pack

Project Third Edition 1-5 Teacher's Resource CD-ROM

Tom Hutchinson : Project 3 Third Edition Student's Book; Oxford University Press, 2010

Project 3rd Edition 3 Workbook + Multi ROM

Project 3 Third Edition Teacher's Book

Project 3 Third Edition Class Audio CDs (2)

Project 3 Third Edition Culture DVD 3

Tanári segédletek:

Project 3 Third Edition iTools

Project 3 Third Edition Workbook Pack
Project Third Edition 1-5Teacher's Resource CD-ROM

Tom Hutchinson : Project 4 Third Edition Student's Book; Oxford University Press, 2010

Project 3rd Edition 4 Workbook + Multi ROM

Project 4 Third Edition Teacher's Book

Project 4 Third Edition Class Audio CDs (2)

Project 4 Third Edition Culture DVD 4

Tanári segédletek:

Project 4 Third Edition iTools

Project 4 Third Edition Workbook Pack

Project Third Edition 1-5Teacher's Resource CD-ROM

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

MATEMATIKA

Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	4	130	14	-	144
6.	4	97	11	36	
7.	4	97	11	36	
8.	4	97	11	36	

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből a 6., 7., és a 8. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 1 órával megemelt óraszámot kapott.

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Matematika** tantárgyi kerettanterv (A-változata) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	3 + folyamatos		3
Számтан, algebra	60	+3	63
Függvények, az analízis elemei	13	+2	15
Geometria	33	+4	37
Statisztika, valószínűség	6		6
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8		8
Témahét		+4	4
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	7	+1	8
Évfolyam összesen	130	+14	144

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	3 + folyamatos		3
Számтан, algebra	49	+3 + 21	73
Függvények, az analízis elemei	7	+1 + 4	12
Geometria	19	+2 + 7	28
Statisztika, valószínűség	6		6
Témazáró dolgozatok írása, javítása	6	+ 4	10
Témahét		+ 4	4
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	7	+1	8
Évfolyam összesen	97	+11 + 36	144

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	3 + folyamatos	+7	10
Számтан, algebra	34	+14	48
Függvények, az analízis elemei	12	+2	14
Geometria	29	+4 + 11	44
Statisztika, valószínűség	6		6
Témahét		+4	4
Témazáró dolgozatok írása, javítása	6	+4	10
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	7	+1	8
Évfolyam összesen	97	+11 + 36	144

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összdőkerete
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	4 + folyamatos	+2	6
Számtan, algebra	33	+1+10	44
Függvények, az analízis elemei	11	+1+5	17
Geometria	21	+5 +16	42
Statisztika, valószínűség	7		7
Témazáró dolgozatok írása, javítása	6	+2	8
Készülés a központi írásbeli felvételi vizsgára	6 + folyamatos		6
Témahét		+4	4
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	8	+2	10
Évfolyam összesen	97	+11 + 36	144

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	14
--------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		
Számтан, algebra	Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek	1
	A tanult anyag elmélyítése	2
Függvények, az analízis elemei	A tanult anyag elmélyítése	2
Geometria	Tételek	1
	Téglalap szerkesztése	1
	Testek ábrázolása	2
Statisztika, valószínűség		
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint megvalósítva	4
Témazáró dolgozatok írása, javítása		
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	A tanult ismeretek elmélyítése	1
	Összesen:	14

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
--------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		
Számтан, algebra	Hatványozás	2
	Oszthatóság	1
Függvények, az analízis elemei	Elsőfokú függvények	1
Geometria	Matematikai játékok (Blokus)	1
	A tanult ismeretek elmélyítése	1
Statisztika, valószínűség		
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint megvalósítva	4
Témazáró dolgozatok írása, javítása		
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	A tanult ismeretek elmélyítése	1
	Összesen:	11

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
--------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		
Számтан, algebra		2
Függvények, az analízis elemei	Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	2
Geometria	Forgásszimmetria	2
	A tanult szerkesztési eljárások gyakorlása	2
Statisztika, valószínűség		
Témazáró dolgozatok írása, javítása		
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása	A tanult ismeretek elmélyítése	1
Összesen:		11

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	11
--------------	------------------	-----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		
Számтан, algebra	„Nagy és kis számok írása” Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel. A tanult ismeretek elmélyítése	1 1 3
Függvények, az analízis elemei	Függvénytranszformációk	1
Geometria	A háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei.	2
	Thalész tétele, kör érintője	1
	Gúla, forgáskúp, gömb.	1
	Hasonló síkidomok és testek.	1
Statisztika, valószínűség		
Készülés a központi írásbeli felvételi vizsgára		
Témazáró dolgozatok írása, javítása		
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása		
Összesen:		11

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

6. évfolyam:		Szabad órakeret:	36
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok			
Számtan, algebra	A helyiértékes írásmód elmélyítése tizedestörtek körében.	1	
	Kerekítés, becslés fogalmának elmélyítése.	1	
	A mértékegységek közti összefüggések elmélyítése.	1	
	Oszthatósági szabályok alkalmazásának elmélyítése.	2	
	A hatványozás fogalmának előkészítése.	2	
	A természetes számok hatványalakja.		
	Zárójelhasználat, műveleti sorrend ismereteinek elmélyítése.	1	
	Szorzás, osztás számolási készségének fejlesztése a tizedestört alakú számok körében.	2	
	A negatív törtekkel való számolás elmélyítése.	2	
	Arányos osztás.	2	
	Egyenes és fordított arányosság elmélyítése.	2	
	Összetett százalékszámításos feladatok.	2	
	A tanult ismeretek elmélyítése.	2	
		1	
Függvények, az analízis elemei	Fordított arányosság	2	
	Az egyenes és fordított arányosság ismeretének elmélyítése	2	
Geometria	Sokszögek tulajdonságainak vizsgálata.	1	
	Szöggel kapcsolatos szerkesztések gyakorlása. (Másolás, felezés, összeadás, nevezetes szögek)	3	
	Tengelyesen szimmetrikus alakzatok (háromszög, négyszög, sokszög) szerkesztése különböző adatokból.	2	
	Háromszögek kerületének, területének számítása.	1	
Statisztika, valószínűség			
Témazáró dolgozatok írása, javítása	A tanult ismeretek számonkérése.	4	
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása			
		Összesen:	36

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	36
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	A halmazszemlélet fejlesztése, a rendszerező képesség erősítése, elmélyítése.	1
	Halmazműveletek, komplementer halmaz.	1
	Lehetőségek rendszerezése.	1
	Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel.	2
	Esetek felsorolása, fadiagram, modellek alkalmazásának elmélyítése.	2
Számтан, algebra	A hatványozási műveletek elmélyítése.	2
	A normál alak használata a természettudomány más területein.	1
	Műveletvégzés elmélyítése a racionális számkörben.	1
	A zárójel használat és a műveleti sorrend gyakorlása.	2
	Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös kiszámításának elmélyítése.	1
	A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok megoldásának elmélyítése.	2
	Egytagú és többtagú algebrai kifejezésekkel végzett műveletek elmélyítése.	1
	Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel.	1
	Elsőfokú egyenletek megoldásának elmélyítése.	1
	Szöveges feladatok egyenlettel történő megoldásának elmélyítése.	2
		1
Függvények, az analízis elemei		
Geometria	Eltolás szerkesztések elmélyítése.	1
	Középpontos tükrözés gyakorlása.	1
	Sokszögekről tanultak elmélyítése.	1
	Háromszögekkel kapcsolatos ismeretek elmélyítése.	1
	Speciális négyszögekkel kapcsolatos ismeretek elmélyítése.	1
	A kör kerületének, területének számítása a gyakorlatban.	1
	Sokszögek kerülete, területe kiszámításának elmélyítése.	2
	Egyenes hasábok és henger felszíne és térfogata a gyakorlatban.	3
Statisztika, valószínűség		
Témazáró dolgozatok írása, javítása	A tanult ismeretek számonkérése.	4
Összefoglalás, gyakorlás, hiányok pótlása		
	Összesen:	36

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	36
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Halmazműveletek elmélyítése.	1
	Fadiagramok, rendszerezés.	1
Számтан, algebra	Zárójel használat és műveleti sorrend elmélyítése.	1
	10 egész kitevőjű hatványai. 1-nél kisebb számok normálalakja.	1
	Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös.	1
	Százalékszámítás elmélyítése.	1
	Műveletek egytagú algebrai kifejezésekkel, behelyettesítés.	2
	Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel.	1
	Egyenlettel megoldható szöveges feladatok megoldásának elmélyítése.	3
Függvények, az analízis elemei	Függvények tulajdonságai, függvényvizsgálat.	1
	Az $f(x) = x $ és az $f(x) = x^2$ függvények transzformációja.	2
	A mértani sorozat.	2
Geometria	A háromszögek szerkesztésének gyakorlása.	2
	Pitagorasz tétel gyakorlati alkalmazásának elmélyítése.	2
	Thalész-tétel, a kör érintői.	2
	Különböző alapú egyenes hasábok hálójának elkészítése.	1
	Kúp és gömb felszínének, térfogatának kiszámítása.	1
	Szerkesztések az egybevágósági transzformációk körében.	2
	Hasonló síkidomok területének, hasonló testek felszínének és térfogatának aránya.	3
	Középpontos kicsinyítés, nagyítás gyakorlása.	1
	Középpontos hasonlósággal kapcsolatos feladatok a gyakorlatban.	2
Statisztika, valószínűség		
Készülés a központi írásbeli felvételi vizsgára		
Témazáró dolgozatok írása, javítása	A tanult ismeretek számonkérése.	2
	A tanult ismeretek elmélyítése.	2
Összesen:		36

3. Tantárgyi bevezető:

A matematika tantárgy pedagógiai célrendszere és feladatai

„Mert ami Istenben láthatatlan, tudniillik az örökké való hatalma és istensége, a világ teremtésétől fogva az Ő alkotásaiból megértetvén megláttatik.” Róm. 1:20

A magyarországi református iskolai oktatásban, nevelésben a református pedagógiai gondolkodás évszázadok során kikristályosodott elvei fogalmazódnak meg, amelyek segítségével a gyermekek személyiségét egységes szemléletű rendszerben igyekszik formálni. Valljuk, hogy a tanári katedra, akárcsak a templomi szószék, Isten dicsőségének hirdetését szolgálja, amint az a természetben, a művészetekben és a tudományban megnyilatkozik. Nincs külön tudomány és vallásos, vagy református tudomány. Nekünk tanároknak önálló egyéniségünk és világnézetünk van. A matematika órának nem kell vallásos agitáció tárgyává válni, a tanárnak nem kell feltétlenül bibliai ismereteket közvetítenie, de egyéniségének, emberségének, meggyőződésének, világnézetének, hitének át kell sugározni egész életén, így a tantárgyán is. A pedagógus saját meggyőződését, egyéniségét adja át tanítványainak, ezért a nevelés nem lehet semleges. A matematika az Isten által teremtett világ egyféle leírása. A teremtés rendje a matematika rendje. Rácsodálkozni a világra a matematika segítségével is lehet. A pedagógusnak tudnia kell, hogy minden tanuló önálló személyiség, s így mindegyikükhöz külön út vezet. Ez különösen igaz a matematikára, ugyanis kézzel foghatóan eltérő a tanulók gondolkodásmódja, értelmi képességük fejlődésének különböző az üteme. Tudatosítanunk kell diákjainkban, hogy Isten kivétel nélkül talentumokkal ajándékozta meg őket. A mi feladatunk, hogy segítsük őket ezeknek a talentumoknak a felismerésében, s ráébresszük az ezzel járó felelősségre. A tehetségével való szerény, de okos gazdálkodás a református iskola diákjaiban szilárd hivatástudatot és munkaerkölcset kell, hogy kialakítson.

„A feladatmegoldás a jellemet is fejleszti. Mert hogyha nehéz problémánk adódik és azon hetekig, hónapokig, sőt élethosszig gondolkodnunk kell – az jellem nélkül nem megy! Ahhoz kitartás kell és akaraterő. Az ember tanulja meg, hogy ne adja fel még a reménytelennek látszó eseteket sem.” Pólya György matematikus

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról mint tudásrendszerrel és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytan, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek

érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunkétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), internet, oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség

fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknak azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése. A NAT néhány matematikus ismeretét előírja minden tanuló számára: Euklidész, Pitagorasz, Descartes, Bolyai Farkas, Bolyai János. A kerettanterv ezen kívül is több helyen hívja fel a tananyag matematikatörténeti érdekességeire a figyelmet. Ebből a tanárkollégák csoportjuk jellegének megfelelően szabadon válogathatnak.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzó tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

5–6. évfolyam

A felső tagozaton az eddig megszerzett tudást és kompetenciákat kell elmélyíteni és kiterjeszteni. A mindennapi élet problémamegoldásához szükséges képességek és ismeretek

elsajátítása mellett legalább ugyanilyen fontos, hogy a matematikatanulás szolgálja egy jól működő gondolkodásmód, egy tanulási stratégia, ítélőképesség, megértés és sok általánosabb pozitív emberi tulajdonság formálását is.

Fontos feladat a tanulás tanítása, az elsajátítás képességének (emlékezet, figyelem, koncentráció, lényegkiemelés stb.) fejlesztése. Meg kell ismertetni a matematika bevált tanulási módszereit.

A matematikai gondolkodásmódot fel kell használni a problémamegoldások során. Ehhez szükséges megfelelő szemléltető ábrákat, diagramokat, grafikonokat készíteni, ilyeneket értelmezni, elemezni és felhasználni; halmazokat jellemezni, szabályszerűségeket észrevenni, általánosító sejtéseket, állításokat megfogalmazni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció fejlesztése folyamatos feladatunk. Ehhez szükséges másokkal problémamegoldásban együttműködni, gondolatainkat, a megismert fogalmakat rendszerezni. A modellalkotás fontos eszköz, amely segítséget nyújt a problémák megoldásában. Fontos, hogy a tanulók a modellalkotásaik során a megértett és megtanult fogalmakat és eljárásokat fel tudják használni, és a modellekbe szervesen be tudják építeni. Szükséges, hogy problémahelyzetet leíró szöveg alapján a probléma lényegét felismerjék, majd annak megfelelő, a probléma megoldását elősegítő modelleket alkossanak. Fokozatosan fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

Ebben a két évfolyamban sajátítják el egyszerű szöveges feladatok megoldásának néhány stratégiáját: a hétköznapi és gyakorlati problémák megértését és megjelenítését matematikai alakban, az eredmény becslését és ellenőrzését. Tájékozódnak síkban és térben, ismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Tudják a tanult mértékegységeket átváltani. Készség szinten számolnak egész számokkal, és gyakorlottak a racionális számokkal való műveletek végzésében.

7–8. évfolyam

Tizenhárom éves kortól a tanulók mindinkább általánosító elképzelésekben, elvont konstrukciókban gondolkoznak. Elméleteket gyártanak, összefüggéseket keresnek, próbálják értelmezni a világot. Az iskolai tanítás csak akkor lehet eredményes, ha alkalmazkodik ezekhez a változásokhoz, illetve igyekszik azokat felhasználva fejleszteni a tanulókat. A matematika kiválóan alkalmas arra, hogy a rendszerező képességet és hajlamot fejlessze. A felső tagozat utolsó két évfolyamában mind inkább szükséges matematikai szövegeket értelmezni és alkotni. Segítsük, hogy a tanulók a problémamegoldásaik részeként többféle forrásból legyenek képesek ismereteket szerezni.

Ebben a korban a tanításban már meg kell jelennie az elvonatkoztatás és az absztrakciós készség felhasználásának, fejlesztésének. A matematika tanításában itt jelenik meg a konkrét számok betűkkel való helyettesítése, a tapasztalatok általános megfogalmazása. Ezekben az évfolyamokban már komoly hangsúlyt kell helyoznünk arra, hogy a megsejtett összefüggések bizonyításának igénye is kialakuljon. A definíciókat és a tételeket mind inkább meg kell tudni különböztetni, azokat helyesen kimondani, problémamegoldásban mind többször alkalmazni. A mindennapi élet és a matematika (korosztálynak megfelelő) állításainak igaz vagy hamis voltát el kell tudni dönteni. A feladatok megoldása során fokozatosan kialakul az adatok, feltételek adott feladat megoldásához való szükségessége és elégségessége eldöntésének képessége. A tanítás része, hogy a feladatmegoldás előtt mind gyakrabban tervek, vázlatok készüljenek, majd ezek közül válasszuk ki a legjobbat. Esetenként járunk be több utat a megoldás során, és ennek alapján gondoljuk végig, hogy létezik-e legjobb út, vagy ennek

eldöntése csak bizonyos szempontok rögzítése esetén lehetséges. A feladatmegoldások során lehetőséget kell teremteni arra, hogy esetenként a terveket és a munka szervezését a feladatmegoldás közben a tapasztalatoknak megfelelően módosítani lehessen. Egyes feladatok esetén szükséges általánosabb eljárási módokat, algoritmusokat keresni.

A matematika egyes területei más-más módon adnak lehetőséget ebben az életkorban az egyes kompetenciák fejlesztésére. A különböző matematikatanítási módszerek minden tananyagrészen segíthetik a megfelelő önismeret, a helyes énkép kialakítását.

A tananyaghoz kapcsolódó matematikatörténeti érdekességek hozzásegítenek az egyetemes kultúra, a magyar tudománytörténet megismeréséhez. A gyakorlati élethez kapcsolódó szöveges feladatok segítik a gazdasági nevelést, a környezettudatos életvitelt, az egészséges életmód kialakítását. A definíciók megtanulása fejleszti a memóriát, a szaknyelv precíz használatára ösztönöz. A geometriai ismeretek elsajátítása közben a tanulók térszemlélete fejlődik, megtanulják az esztétikus, pontos munkavégzést. A halmazszemlélet alakítása és fejlesztése a rendszerező képességet erősíti.

Az érdeklődés specializálódása természetes dolog. Akinél ez a reál tárgyak felé fordul, ott igényes feladatanyaggal, kiegészítő ismeretekkel kell elérni, hogy az ilyen irányú továbbtanuláshoz szükséges alapok kialakuljanak, az érdeklődés fennmaradjon. Akinél a matematika, illetve a reál tárgyak iránti érdeklődés csökken, ott egyrészt sok érdeklődést felkeltő elemmel: matematikatörténeti vonatkozással, játékokkal, érdekes feladatokkal lehet ezt az érdeklődést visszaszerezni, másrészt célszerű sok olyan feladatot beiktatni, amelyek jól mutatják, hogy az életben sokszor előnybe kerülhetnek, jobb döntést hozhatnak azok, akik jól tudják a matematikát.

A specializálódott érdeklődés, és az ekkorra már óhatatlanul kialakuló tudásbeli különbségek miatt 7. osztálytól ajánlott, 8. osztályban pedig alapvetően szükséges a tárgy csoportbontásban való tanulása. Ezzel célszerű lehetőséget teremteni a lassabban haladók felzárkóztatására és a gyorsabban haladók tudásának elmélyítésére.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. évfolyam

A kerettanterv az 5. évfolyamon minimálisan heti 4, évi 144 matematikaórát ír elő.

Az általános rendelkezés szerint a kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret mintegy 90%-át fedik le. Tehát heti 4 óra mellett mintegy 130 órát. Ebből számonkérésre és ismétlésre legalább 12 órát célszerű igénybe venni. Így a tematikus egységekre javasolt óraszámok összege 118 óra lehet. A tantárgy óraszámán belül jelentkező 14 óra szabad időkeretet a pedagógus (a helyi igényeknek megfelelően) a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal töltheti meg, vagy gyakorlásra fordíthatja.

**A tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzéséhez
javasolt táblázat szerkezete a kerettanterv alapján**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek		Órakeret 1 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása és felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Természetes számok, síkbeli pontok, adott síkidomok halmazba rendezése adott tulajdonság alapján. Konkrét halmaz és részhalmaz közötti kapcsolat felismerése. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése. Halmazok közötti kapcsolatok szemléltetése táblázattal, halmazábrával, intervallummal stb.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint, a különféle érzékszervek tudatos működtetésével.	A számok az Isten végtelen szabályosságának kifejezői, amely Isten teremtett világából visszatükröződik. Természetismeret: élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint Magyar nyelv és irodalom: szavak csoportosítása szófajonként, jelentés alapján Hittan: Bibliai alakok, helyszínek csoportosítása	Folyamatos
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább; legfeljebb).	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés.</i>	1 óra + folyamatos
Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására.	A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása. A közös tulajdonságok felismerése,	<i>Magyar nyelv és irodalom: a lényegkiemelés</i>	Folyamatos

A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	tagadása.	képességének fejlesztése.	
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés. Lásd például a műveleti sorrendnek, a szöveges feladatok megoldásának vagy a geometriai szerkesztések lépéseinek megtervezését.		Folyamatos
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikáció, lényegkiemelés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> lényegkiemelés fejlesztése.	Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Halmaz, elem, eleme, alaphalmaz, üres halmaz, részhalmaz, egyesítés, közös rész. Igaz, hamis. Nem, és, vagy. Minden, van olyan. Biztos, lehetséges, lehetetlen. Legalább, legfeljebb.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számtan, algebra		Órakeret 67 óra
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyiérték, alaki érték, valódi érték. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, () ismerete, használata. A hosszúság, az irtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata.</p> <p>A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás száz-as számkörben. A szorzótábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése.</p> <p>Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma.</p> <p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p> <p>Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).</p> <p>Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése.</p> <p>Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.</p> <p>Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzel és tényleges megoldás összevetése.</p> <p>Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p> <p>Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.</p> <p>Pénzügyi ismeretek alapozása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Természetes számok értelmezése milliós számkörben. Alaki érték,	A számkör bővítése. Számlálás, számolás. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Kombinatorikus	A szentírásban az arab tízes számrendszer használatos. A tízes	5 óra

helyiérték. Természetes számok helyesírása. Római számírás. Számok ábrázolása számegyenesen, nagyságrendi összehasonlításuk. A természetes számok kerekítése.	gondolkodás elemeinek alkalmazása számok kirakásával. Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata. A kerekítés szabályainak alkalmazása.	számjegy az Úr mérésének alapja, amint Ő maga tárta fel ezt számunkra. <i>Természetismeret:</i> Magyarország lakosainak száma. <i>Mindennapi gyakorlat:</i> Pénzegységek, mértékegységek átváltása.	
---	--	--	--

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Kiegészítő tananyag: Nem tízes alapú számrendszerek.	Megjegyzés: A kerettanterv B változata szerint követelmény.	<i>Informatika:</i> 2-es számrendszer.	[2 óra]
Összeadás, kivonás, szorzás osztás szóban és írásban a természetes számok körében (0 szerepe a szorzásban, osztásban). Becslés. Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel, ... (tíz hatványaival).	Számolási készség fejlesztése. A műveletfogalom mélyítése gyakorlati feladatok megoldásával. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.		10 óra
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend, zárójelek használata. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Algoritmikus gondolkodás fejlesztése. Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Ellenőrzés és becslés.		3 óra + folyamatos, az előző témakör órakeretébe beszámítva.
Osztó, többszörös, osztható. Az osztópárok felsorolása.	Halmazműveletek, kombinatorika eszköz jellegű alkalmazása.		2 óra
A természetes számkör bővítése: az egész számok halmaza. Negatív szám értelmezése tárgyi tevékenységgel, szemléletes modellek segítségével. Ellentett, abszolútérték. Egész számok ábrázolása számegyenesen, nagyság szerinti összehasonlításuk. Egész számok összeadása,	Kézpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Hőmérséklet leolvasása hőmérőről. Számolás az „időszalagon”. Számolás földrajzi adatokkal: mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.	<i>Természetismeret; hon- és népismeret:</i> Tengerszint alatti mélység, tengerszint feletti magasság szűkebb és tágabb környezetünkben (a Földön). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.	10 óra

kivonása a szemléletre támaszkodva.			
Közönséges tört fogalma. Törtszám ábrázolása számegyenesen. Törtek egyszerűsítése, bővítése, nagyság szerinti összehasonlításuk.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben.	<i>Ének-zene:</i> a hangjegyek értékének és a törtszámoknak a kapcsolata.	6 óra
Törtek összeadása, kivonása. Törtek szorzása, osztása természetes számmal.	Számolási készség fejlesztése. A műveletfogalom mélyítése gyakorlati feladatok megoldásával.		10 óra
Tizedestört fogalma. A tizedestörtek értelmezése. Tizedestörtek jelentése, kiolvasása, leírása. Tizedestörtek ábrázolása számegyenesen. Tizedestörtek egyszerűsítése, bővítése, nagyság szerinti összehasonlításuk. Tizedestörtek kerekítése.	Helyiérték-táblázat használata. Mértékegységek kifejezése tizedestörtekkel: dm, cl, mm, ... A mérés pontosságának jelzése. A váltópénz fogalma (euró, cent).		6 óra
Tizedestörtek összeadása, kivonása. Tizedestörtek szorzása, osztása természetes számmal. Műveletek eredményeinek előzetes becslése. Tizedestörtek szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel, ...	Számolási készség fejlesztése. A műveletfogalom mélyítése gyakorlati feladatok megoldásával. Annak felismerése, hogy a természetes számokra megtanult műveleti tulajdonságok a tizedestörtekre is érvényesek.		12 óra
A racionális szám fogalmának előkészítése: véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.		[+ 1 óra]
Szöveges feladatok megoldása. Adatok meghatározása. Összefüggések megkeresése, tervkészítés. A matematikai modell felírása. Becslés. A terv végrehajtása, megoldás. Ellenőrzés.	Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.	Magyar nyelv és irodalom: olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). Vizuális kultúra: Elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.	Folyamatos, az adott témakör órakeretébe beszámítva.

Szöveges válasz.			
Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	Hon- és népismeret; természetismeret: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. Vizuális kultúra: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.	Folyamatos, az adott témakör órakeretébe beszámítva.
Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása tervszerű próbálgatással, következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.	Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzés.		[+ 2 óra]
Szabványmértékegységek és átváltások: hosszúság (terület, térfogat, űrtartalom), idő, tömeg. Megjegyzés: A mértékegységek alkalmazása nyomon követi a szám- és a műveletfogalom fejlődését.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	Technika, életvitel és gyakorlat: tárgykészítéshez kapcsolódó mennyiségi fogalmak kialakítása, a mennyiségek megállapítása becslés, számítás, mérés útján; időbeosztás, napi- és hetirend.	3 óra + folyamatos, az adott algebrai és geometriai témakör órakeretébe beszámítva.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Tízese számrendszer, helyiérték, alaki érték, számegyenes, kerekítés. Az összeg tagjai (összeadandók), kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzat, a szorzat tényezői (szorzandó, szorzó), osztandó, osztó, hányados, maradék. Arány, egyenes arányosság. Hosszúság, tömeg, idő, hőmérséklet, továbbá geometriai témakörben értelmezve, de a számtan, algebra témakörben is alkalmazva: terület, térfogat, űrtartalom. A mértékegységek átváltása. Euró, cent. Pozitív szám, negatív szám, előjel, ellentett, abszolútérték. Tört, számláló, nevező, közös nevező, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés. Tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedestört. Egyenlet egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldás, igazsághalmaz (megoldáshalmaz).
-------------------------------	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	3. Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák).	

	Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, test, felület. Egyenesek kölcsönös helyzete: metsző, párhuzamos, merőleges, kitérő egyenesek. Kiegészítő tananyag: Síkok és egyenesek, síkok és síkok kölcsönös helyzete a térben.	A tanult térelemek felvétele és jelölése. Absztrakt fogalmak szemléleti alapozása (például papírhajtogatással). Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Testek vizsgálatának előkészítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben.	3 óra [+ 1 óra]
Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma. Sokszögek kerülete. Egybevágó (ugyanolyan alakú és méretű) síkidomok. Kicsinyítés, nagyítás. Téglalap, négyzet tulajdonságainak vizsgálata, kerülete.	Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése. A korábban tanultak felelevenítése. Adott alakzatok kerületének meghatározása méréssel, számolással. Méterrúd, mérőszalag használata. Számolási készség fejlesztése.	<i>Hon- és népismeret:</i> népművészeti minták, formák. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Udvarok, telkek kerülete.	3 óra
A terület mérése, mértékegységei. A téglalap, négyzet területe.	Adott alakzatok területének meghatározása méréssel, számolással, átdarabolással. A gyakorlati étellel kapcsolatos szöveges feladatok megoldása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.	5 óra
Kocka, téglatest tulajdonságai, él, lap, csúcs. Téglatest (kocka) hálójának felismerése, a felszín kiszámítása. A térfogat szemléletes fogalma, A	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. A gyakorlati étellel kapcsolatos szöveges feladatok megoldása. Szövegértelmezés. A térszemlélet fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. <i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak, geometriai	4 óra

<p>térfogatmérés mértékegységei. A téglatest (kocka) térfogatának kiszámítása.</p> <p>Az űrtartalom mérése, mértékegységei. Az űrtartalom mértékegységeinek és a térfogatmérés mértékegységeinek a kapcsolata.</p>		<p><i>alakzatok tervezése, modellezése.</i></p>	
<p>A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése.</p> <p>Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok.</p> <p>Kör, gömb szemléletes fogalma.</p> <p>Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.</p>	<p>Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb...) Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása.</p> <p>Körök, minták megjelenésének vizsgálata a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben. Díszítőminták szerkesztése körzővel.</p>	<p><i>Vizuális kultúra: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai. Építészetben alkalmazott térlefedő lehetőségek (kupolák, víztornyok stb.).</i></p> <p><i>Természetismeret: égitestek.</i></p> <p><i>Testnevelés és sport: tornaszerek (labdák, karikák stb.).</i></p> <p><i>Hon- és népismeret: népművészeti minták, formák.</i></p>	4 óra
<p>Háromszög szerkesztése három oldalból. A háromszög-egyenlőtlenség felismerése. Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok. Szakaszfelező merőleges. Adott egyenesre merőleges, adott egyenessel párhuzamos szerkesztése.</p> <p>Kiegészítő tananyag: Téglalap szerkesztése.</p>	<p>Egyszerű problémák megoldása.</p> <p>Törekvés a pontosságra.</p> <p>Megjegyzés: A témakört az ismerkedés szintjén dolgozzuk fel. Alaposabb tárgyalására, a fogalmak rendszerezésére és a szerkesztések begyakorlására 6. osztályban kerül sor.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.</i></p>	5 óra + [1 óra]
<p>A szögtartomány, szög fogalma, mérése szögmérővel (fok, szögperc, szögmásodperc). Szögfajták. A szög jelölése, betűzése.</p> <p>Matematikatörténet: görög betűk használata a szögek jelölésére.</p>	<p>Szögmérő használata. Fogalomalkotás mélyítése.</p> <p>Törekvés a pontos munkavégzésre.</p> <p>Tájékozódás iránytűvel, tájolóval.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: görög „abc” betűinek használata.</i></p> <p><i>Természetismeret: Tájékozódás térképen és terepen. Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térkép.</i></p>	6 óra

<p>Kiegészítő tananyag: Testek ábrázolása. Testek építése, szemléltetése.</p>	<p>A tanultak gyakorlati alkalmazása; a térszemlélet fejlődése (lásd a kompetenciafelmérések feladatsorait).</p> <p>Megjegyzés:</p> <p>Szerepel a kerettanterv A és B változatának fejlesztési követelményei között, 5. osztályban ajánlott a szabadon felhasználható időkeretből rászánni órákat.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. Testek ábrázolása.</i></p> <p><i>Vizuális kultúra: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, modellezése. Térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.</i></p>	<p>[2 óra]</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>		<p>Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík. Egyenesek kölcsönös helyzete (metsző, merőleges, párhuzamos, kitérő). Távolság, szakaszfelező merőleges. Síkidom, sokszög, háromszög, négyszög, téglalap, négyzet. Kör (körvonal, körlap), átmérő, sugár. Szögtartomány, szögfajták (nullszög, hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, tompaszög). Kerület, terület, a terület mértékegységei.</p> <p>Test, csúcs, él, lap. Gömb. Téglatest, kocka felszíne, hálója, térfogata.</p>	

<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>4. Függvények, az analízis elemei</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szabályfelismerés, szabálykövetés. Összefüggések keresése. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó tagok pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvény szemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Órakeret</p>
<p>Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer. <i>Matematikatörténet: Descartes.</i></p>	<p>Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben. Sakklépések megadása, torpedójáték betű-szám koordinátákkal. Osztálytermi ülésrend megadása koordináta-rendszerrel.</p>	<p><i>Természetismeret: tájékozódás a térképen, fókálózat.</i></p>	<p>3 óra</p>
<p>Összetartozó adatok táblázatba rendezése. Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.</p>	<p>Összefüggések felismerése. Együtt változó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása.</p>		<p>4 óra + folyamatos</p>

Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Az egyenes arányosság függvény grafikonja (előkészítő jelleggel).	A megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerés gyakorlása. Szövegértelmező képesség fejlesztése. Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjainak értelmezésében.		2 óra
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés. Annak felismerése, hogy a néhány elemével adott sorozat végtelenül sokféleképpen folytatható.	Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc: ismétlődő ritmus, tánc lépés, mozgás létrehozása.	3 óra
Kulcsfogalmak/fogalmak	Sorozat, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. „Biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos”.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztika szerepének felismerése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével.	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. Kommunikáció és együttműködés a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.		3 óra
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok elemzése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. <i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.	3 óra
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	<i>Természetismeret:</i> időjárási átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi középhőmérséklet).	2 óra

Kulcsfogalmak/fogalmak	Esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény. Adat, diagram, átlag.	
-------------------------------	---	--

<p>A fejlesztés elvárt eredményei az 5. évfolyam végén</p>	<p>Gondolkodási és megismerési módszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, uniójának felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése, az összes lehetséges sorrend felsorolása.. – Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – A nyelv logikai elemeinek és az összehasonlításhoz szükséges kifejezéseknek a helyes használata. <p>Számtan, algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az 1 000 000-nál nem nagyobb természetes számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen, a tízes számrendszer ismerete. Természetes számok kerekítése. – A természetes számok összeadása, kivonása, szorzása többjegyű szorzóval, osztása kétjegyű osztóval. – Számok osztóinak, többszöröseinek felírása. A 2-vel, 5-tel, 100-zal, 1000-rel osztható számok felismerése. – Törtek kétféle értelmezése, ábrázolásuk többféleképpen. Kis nevezőjű törtek összehasonlítása, összeadása, kivonása, szorzása, osztása természetes számmal. – Tizedestörtek értelmezése, írása, olvasása, összehasonlításuk. Tizedestörtek kerekítése. Tizedestörtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása természetes számmal. – Két-három műveletet tartalmazó művelet sor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Egész számok, negatív, pozitív számok ismerete, ellentett, abszolútérték meghatározása. Egész számok összeadása, kivonása szemléletes feladatokban. – A mindennapi élettel kapcsolatos egyszerű szöveges feladatok megoldása (szövegértelmezés, adatok kigyűjtése, terv, becslés, számítás; ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése). – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete, helyes alkalmazása. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban.
<p>A fejlesztés elvárt eredményei az 5. évfolyam végén</p>	<p>Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térelemek felismerése: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, test szemléletes fogalmának ismerete. Törekvés a szaknyelv és az anyanyelv helyes használatára. – Párhuzamos, metsző, kitérő, merőleges egyenesek fogalmának ismerete. Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása egyélű és derékszögű vonalzó segítségével. – A geometriai ismeretek alkalmazásával az ábrák helyes értelmezése. – Pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága. A körző, vonalzó célszerű használata.

	<ul style="list-style-type: none"> – A sokszög szemléletes fogalma. Sokszögek tulajdonságainak vizsgálata, csoportosításuk különböző szempontok szerint. – Konkrét sokszögek kerületének kiszámítása. – A téglalap, négyzet fogalma, tulajdonságaik vizsgálata, kerületük kiszámítása konkrét feladatokban. – Sokszögek területének meghatározása alkalmi mértékegységgel történő lefedéssel. A terület szabványos mértékegységei, átváltásuk. A téglalap (négyzet) területe. – A téglalest, kocka ismerete, az elnevezések (csúcs, él, lap) helyes használata. A téglalest hálójá, felszínének meghatározása. – A téglalest térfogata, a térfogat szabványos mértékegységei. A térfogat és az űrtartalom mértékegységei közti kapcsolat ismerete. – A kerület-, a terület- és a térfogatszámításról tanultak alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban. – Testek ábrázolása; építése. – A szögtartomány fogalma, a szögek nagyságának megmérése, a mértékegységek ismerete. Adott nagyságú szög megrajzolása szögmérő segítségével. A szögfajták ismerete. <p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás a koordináta-rendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak leolvasása. – Egyszerűbb grafikonok, elemzése, oszlopdiagramok, vonaldiagramok értelmezése, megrajzolása. Táblázatok értelmezése, készítése. – Néhány tagjával elkezdett sorozathoz szabály(ok) keresése, megfogalmazása. Egyszerű sorozatok folytatása adott, illetve felismert szabály alapján. <p>Valószínűség, statisztika</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. – Néhány szám számtani közepének kiszámítása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.
--	--

6. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek	Órakeret 2 (3) óra + folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Egyszerű matematikai tartalmú szövegek értelmezése. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása és felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése, kiválasztása különféle módszerekkel.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.		2 (3) óra + folyamatos
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. Konkrét halmaz és részhalmaz közötti kapcsolat felismerése. Két véges halmaz közös része, egyesítése. Halmazok közötti kapcsolatok szemléltetése.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	<i>Informatika:</i> könyvtárszerkezet a számítógépen.	Folyamatos
Ismeretek	Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés. A lényegkiemelés képességének fejlesztése.	Folyamatos
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. A nyelv logikai elemeinek („nem”, „és”, „vagy”, „ha ... , akkor ...”, „minden”, „van olyan”, „legalább”, „legfeljebb”) helyes használata. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikáció, lényegkiemelés. A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A lényegkiemelés fejlesztése.	Folyamatos
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés. Lásd például a műveleti sorrendnek, a szöveges feladatok megoldásának, az arányossági következtetéseknek, a statisztikai adatgyűjtésnek vagy a geometriai szerkesztéseknek a megtervezését.	<i>Informatika:</i> Internet használata.	Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Halmaz, elem, eleme, alaphalmaz, üres halmaz, részhalmaz, egyesítés, közös rész. Igaz, hamis. Nem, és, vagy. Minden, van olyan. Biztos, lehetséges, lehetetlen. Legalább, legfeljebb.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra		Órakeret 52 (71) óra
Előzetes tudás	<p>Természetes számok írása, olvasása (1 000 000-s számkör), helyesírása, kerekítésük. Helyiérték, alaki érték, valódi érték. A négy alpművelet végrehajtása szóban és írásban a természetes számok körében. Műveletek ellenőrzése.</p> <p>Egész számok, pozitív, negatív számok. Ellentett, abszolútérték. Egész számok nagyság szerinti összehasonlítása, összeadása, kivonása a szemléletre támaszkodva.</p> <p>Törtek, tizedestörtek fogalma, helyük a számegyenesen. Törtek, tizedestörtek egyszerűsítése, bővítése, nagyság szerinti összehasonlítása. Törtek, tizedestörtek összeadása, kivonása, szorzásuk, osztásuk természetes számmal.</p> <p>A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Mértékegységek átváltása. Mérőeszközök használata.</p> <p>A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Műveletek tulajdonságai. Zárójelek használata, műveleti sorrend.</p> <p>Oszthatóság, többszörös, osztó, maradék fogalma.</p> <p>Egyszerű szöveges feladatok megoldása (a szöveg értelmezése, a szükséges adatok kiválasztása, tervekészítés, a számítások végrehajtása és ellenőrzése a szöveg alapján, szöveges válasz).</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.</p> <p>Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése.</p> <p>Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p> <p>Fegyelmezett, következetes, szabálykövető magatartás fejlesztése.</p> <p>Pénzügyi ismeretek alapozása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
<p>Ismétlés: A természetes számok értelmezése milliós számkörben, kitekintés billióig. A tizedestörtek fogalmának felelevenítése. Számok írása. Alaki érték, helyiérték. Számok ábrázolása számegyenesen, összehasonlításuk. Kerekítés, a mérés pontosságának jelzése.</p>	<p>A számokról tanultak felelevenítése, mélyítése, a számkör bővítése. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Számok ábrázolása számegyenesen.</p> <p>Helyiérték-táblázat használata.</p> <p>Mértékegységek kifejezése tizedestörtekkel: dm, cm, mm...</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Magyarország, Európai Unió, Kína lakosainak száma. Európa területe stb.</p>	4 (6) óra
Kiegészítő tananyag: A hatványozás fogalmának előkészítése. A természetes számok helyiértékének hatványalakja.	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.		[2 óra]
Tizedestört alakban írt számok szorzása,			1 (1) óra

osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel, ... (tíz hatványaival).			
Ismétlés: Szabvány mértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. A mértékegységek alkalmazása algebrai, geometriai és függvénytani problémák megoldásában.	A korábban tanultak áttekintése, rendszerezése. Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése. Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tárgykészítéshez kapcsolódó mennyiségi fogalmak kialakítása, a mennyiségek megállapítása becslés, számítás, mérés útján.	3 (4) óra + folyamatos
Osztó, többszörös, oszthatóság, osztópárok. Egyszerű oszthatósági szabályok 2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel [100-zal, 4-gyel, 25-tel]. Két szám közös osztói, közös többszörösei. A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során.	A korábban tanultakból kiindulva új összefüggések „felfedezése”. Két szám közös osztóinak, majd a legnagyobb közös osztóinak a kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban. A bizonyítási igény felkeltése. Megjegyzés: A „spirális” építkezés elve alapján 7. osztályban – magasabb szinten – visszatérünk ennek az anyagrésznek a tárgyalására.		5 (7) óra + [1 óra]
Az egész számok halmaza. Egész számok ábrázolása számegyenesen, nagyság szerinti összehasonlításuk. Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Zárójelhasználat, műveleti sorrend.	A korábban szemléletes úton kialakuló fogalom magasabb absztrakciós szintre emelése. Szabályok megfogalmazása és követése.		8 (10) óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
A tört fogalma. A törttel kapcsolatos elnevezések használata Törtszám ábrázolása számegyenesen. Törtek egyszerűsítése és bővítése, nagyság szerinti összehasonlításuk. A tizedestörtek egyszerűsítése és bővítése.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben. A korábban tanultak áttekintése, kiegészítése. Az oszthatóságról tanultak alkalmazása.	Ének-zene: hangjegyek értékének és a törtszámoknak a kapcsolata.	2 (2) óra

Matematikatörténet: A törtfogalom kialakulása az ókorban.			
<p>Törtek, speciálisan tizedestörtek összeadása, kivonása. Tört szorzása törttel, tört osztása törttel. A reciprok fogalma.</p> <p>Szorzás, osztás tizedestört alakú számmal.</p> <p>Műveleti tulajdonságok, helyes műveleti sorrend, zárójelek használata.</p> <p>Műveletek eredményének előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.</p>	<p>Számolási készség fejlesztése. A műveletfogalom általánosítása és mélyítése gyakorlati feladatok megoldásával. A természetes számokra tanult algoritmusok általánosítása. Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága.</p> <p>Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.</p>		10 (14) óra
<p>A racionális szám fogalma: Negatív törtek értelmezése, ábrázolásuk számegyenesen. Számolás negatív törtekkel és negatív tizedestörtekkel. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.</p>	<p>A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.</p>		1 (3) óra
<p>Szöveges feladatok megoldása.</p> <p>Matematikatörténet: Pólya György munkássága.</p>	<p>Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása.</p> <p>Gondolatmenet tagolása.</p> <p>Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történet megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása).</p> <p>Vizuális kultúra: Elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.</p>	Folyamatos, az adott témakör órakeretébe beszámítva.
<p>Két szám aránya. Egyenes arányossági következtetések.</p> <p>A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel.</p> <p>Kiegészítő tananyag:</p>	<p>A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése.</p> <p>Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése, települések térképe alapján.</p> <p>Megjegyzés: Ezek a témakörök a B kerettanterv szerinti követelmények.</p>	<p>Hon- és népismeret; természetismeret: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása.</p> <p>A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata.</p> <p>Vizuális kultúra: valós tárgyak arányosan</p>	<p>3 (4) óra + [2 óra] + folyamatos, az adott témakör órakeretébe beszámítva.</p>

Fordított arányosság. Arányos osztás.		kicsinyített vagy nagyított rajza.	
A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül. Az alap, a százaléktértek és a százalékláb értelmezése. Egyszerű százalékszámítási feladatok megoldása következtetéssel. Kiegészítő tananyag: Összetett százalékszámítási feladatok.	Az alap, a százaléktértek és a százalékláb megkülönböztetése. Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becslt eredménnyel, a valósággal.	Természetismeret: Százalékos feliratokat tartalmazó termékek jeleinek felismerése, értelmezése, az információ jelentősége. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; pénzügyi, gazdasági kultúra: árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat; árengedmény.	6 (8) óra + [2 óra]
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Nyitott mondat, egyenlet, egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel. Ismerkedés a mérlegelvel. Szöveges feladatok megoldása egyenlettel.	Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzés. Ismerkedés a mérlegelvel: szemléletes játékos feladatok megoldása.		9 (12) óra
Kulcsfogalmak/fogalmak	Természetes szám. Tízes számrendszer, helyiérték, alaki érték, számegyenes, kerekítés. Az összeg tagjai (összeadandók), kisebbitendő, kivonandó, különbség, szorzat, a szorzat tényezői (szorzandó, szorzó), osztandó, osztó, hányados, maradék. Két szám aránya, egyenes arányosság, fordított arányosság. Százalék, százaléktértek, alap, százalékláb. Hosszúság, tömeg, idő, hőmérséklet, terület, térfogat, űrtartalom. A mértékegységek átváltása. Egész szám, pozitív szám, negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Tört, számláló, nevező, közös nevező, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés. Reciprok. Tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedestört. Racionális számok. Nyitott mondat, egyenlet egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldás, igazsághalmaz (megoldáshalmaz).		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	3. Geometria		Órakeret 24 (33) óra
Előzetes tudás	<p>Vonalak (egyenes, görbe). Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík. Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák), mértékegységek. Egyenesek kölcsönös helyzete: párhuzamos, metsző, kitérő, merőleges egyenesek. Szögtartomány, szögfajták, a szög nagyságának mérése.</p> <p>Síkidom, sokszög, háromszög, négyzet, téglalap fogalma. Kör (körvonal, körlap), átmérő, sugár. A körző, az egyélű vonalzó és a derékszögű vonalzó helyes használata. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás. A területszámítás mértékegységei. Négyzet, téglalap területe.</p> <p>A test és a felület szemléletes fogalma. Kocka, téglatest, jellemzői, hálójuk, felszínük, térfogatuk. Gömb.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése.</p> <p>Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata.</p> <p>Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
<p>A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, test (él, csúcs, lap), felület. Alakzatok kölcsönös helyzetének vizsgálata.</p> <p>Párhuzamosság, merőlegesség. Két pont, pont és egyenes, párhuzamos egyenesek távolsága.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Eukleidész, Bolyai Farkas és Bolyai János.</p>	<p>A korábban tanult fogalmak felelevenítése, rendszerezése, kiegészítése.</p> <p>Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása, alapszerkesztések.</p> <p>A tanult térelemek felvétele és jelölése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. Térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.</p>	3 (4) óra
<p>Testek ábrázolása. Testek építése, szemléltetése.</p>	<p>Megjegyzés: Szerepel a kerettanterv A és B változatának fejlesztési követelményei között, ha 5. osztályban nem jutott rá többlet óra, a szabadon felhasználható időkeretben akkor 6.-ban szükséges.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. Testek ábrázolása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, modellezése. Térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.</p>	
<p>A sokszög szemléletes fogalma. Tulajdonságaik vizsgálata: átlók száma</p>	<p>Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.</p>		1 (2) óra

(általános összefüggés megkeresése), konvexitás.			
Ismétlés: Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok: Kör (körvonal, körlap) fogalma, körszelet, körcikk. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Törekvés a szaknyelv helyes használatára	<i>Hon- és népismeret:</i> népművészeti minták, formák.	1 (1) óra
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges. Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos egyenes szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Egyszerű problémák megoldása. A szerkesztési feladatok megoldásának lépései (Pólya nyomán). Törekvés a pontosságra. Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.		2 (2) óra
A szög fogalma, mérése szögmérővel. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. Szögmásolás, szögfelezés. Nevezetes szögek szerkesztése. (Például: 60° , 30° , 90° , 45° , 120° .)	A szögekről tanultak ismétlése, kiegészítése. A fogalomalkotás mélyítése. A szögmérő használata. Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög „abc” betűinek használata.	2 (3) óra
Háromszögek és csoportosításuk. Hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű háromszög. Egyenlő szárú, egyenlő oldalú háromszög. A tanultak alkalmazása háromszögek megszerkesztésében.	Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. A belső szögek összegének, a külső szög és a belső szögek közti kapcsolatnak megsejtése parkettázással, hajtogatással, szögmásolással, méréssel.	<i>Vizuális kultúra:</i> speciális háromszögek a művészetben.	3 (3) óra
Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése. Belső és külső szögek megfigyelése. Speciális négyszögek szerkesztése.	Az alakzatok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, tulajdonságaiknak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.		2 (2) óra
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése.	Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Pont, egyenes, szög, háromszög, kör	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: megfelelő eszközök segítségével</i>	3 (5) óra

A tengelyes tükrözés tulajdonságai.	képe, irányításváltás. Transzformációs szemlélet fejlesztése.	<i>figyelmes, pontos munkavégzés.</i>	
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. A kör szimmetriatengelyei. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek. Tengelyesen szimmetrikus sokszögek (például a szabályos sokszögek). Tengelyesen szimmetrikus négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet).	A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	<i>Vizuális kultúra; természetismeret: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.</i>	6 (9) óra
Derékszögű háromszög és tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe.	Területmeghatározás átdarabolással.		1 (2) óra
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík. Egyenesek kölcsönös helyzete (metsző, merőleges, párhuzamos, kitérő); sík és egyenes, két sík kölcsönös helyzete. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező.</p> <p>Síkidom, sokszög. Háromszög, hegyesszögű, tompaszögű, derékszögű háromszög; egyenlő szárú, egyenlő oldalú háromszög. Négyszög, téglalap, négyzet, húrtrapéz, deltooid, rombusz.</p> <p>Kör (körvonal, körlap, körív, körcikk, körszelet), átmérő, sugár, érintő.</p> <p>Szögtartomány, szögfajták (nullszög, hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúsög, tompaszög). Kerület, terület, a terület mértékegységei.</p> <p>Test, csúcs, él, lap. Gömb. Téglatest, kocka felszíne, hálója, térfogata.</p> <p>Egybevágóság, tengelyes tükrözés, tengelyes szimmetria.</p>		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 6 (7) óra
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. Összefüggések keresése. Összetartozó számpárok ábrázolása Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése, megrajzolása. A szabály megfogalmazása egyszerű formában. A hiányzó tagok pótlása adott vagy felismert szabály alapján. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, táblázatban adott adatok értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Ismétlés: Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben.		1 (1) óra + folyamatos
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Összefüggések felismerése. A megfigyelőképesség fejlesztése. Együtt változó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése: tapasztalati függvények vizsgálata. Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.		2 (3) óra + folyamatos
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.	Ellenpéldaként (az osztály képességeinek megfelelő szinten) célszerű a fordított arányossággal is foglalkozni.		3 (3) óra + [2 óra]
Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés.		Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Sorozat, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon. Egyenes arányosság.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 2 (4) óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, oszlopdiagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. „Biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos”.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztika szerepének felismerése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével.	Valószínűségi alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. Kommunikáció és együttműködés a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.		2 (2) óra
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok (oszlopdiagramok, kördiagramok)	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok elemzése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat	0 (2) óra + folyamatos

értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.		vizsgálata. <i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ- megjelenítés.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Esemény, biztos esemény, lehetséges, de nem biztos, lehetetlen esemény. Lehetséges esetek, kedvező esetek. Adat, diagram.		

<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 6. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, uniójának felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése, az összes lehetséges sorrend felírása. – Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – A nyelv logikai elemeinek és az összehasonlításhoz szükséges kifejezéseknek a helyes használata. <p><i>Számтан, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tízes számrendszer fogalma, a tízes számrendszer helyiértékeinek ismerete. – Számok osztóinak, többszöröseinek felírása. Közös osztók, közös többszörösök megkeresése. Oszthatósági szabályok (2, 3, 5, 9, 10, 100) ismerete, alkalmazása. – Egész számok fogalmának ismerete, ellentett, abszolútérték meghatározása. Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Az egész számokkal végzett műveletek szabályainak alkalmazása. – Törtek, tizedestörtek értelmezése, írása, olvasása, egyszerűsítése, bővítése, összehasonlításuk. Tizedestörtek kerekítése. Törtek, tizedestörtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása. A racionális szám fogalma. Műveletek a racionális számok körében (negatív törtekkel, tizedestörtekkel is). – Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Két szám aránya. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság [és a fordított arányosság] értése, használata. – A százalék fogalmának ismerete, a százalékték kiszámítása. – Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása szabadon választott módszerrel. – Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlet felírásával. Szövegértelmezés, adatok kigyűjtése, terv (szimbólumok, betűkifejezések segítségével összefüggések felírása a szöveges feladatok adatai között), becslés, számítás; ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése. – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb
--	--

	<p>átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.</p>
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 6. évfolyam végén</p>	<p>Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térelemek felismerése, a szaknyelv és az anyanyelv helyes használata. – Párhuzamos, metsző, kitérő, merőleges egyenesek fogalmának ismerete. Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása egyélű és derékszögű vonalzó segítségével. – Alapszerkesztések végrehajtása; pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás, merőleges és párhuzamos egyenesek. Téglalap szerkesztése. – Adott tulajdonságú ponthalmazok felismerése. A körrel kapcsolatos fogalmak, elnevezések ismerete. – A szögtartomány fogalma, a szögek nagyságának megmérése, a mértékegységek ismerete. Adott nagyságú szög megrajzolása szögmérő segítségével. A szögfajták ismerete. Speciális szögek szerkesztése. – Alakzatok tengelyese tükörképének szerkesztése, a tengelyes szimmetria felismerése. – A sokszög szemléletes fogalma. Sokszögek tulajdonságainak vizsgálata a geometriai ismeretek alkalmazásával (átlók száma, konvex és konkáv sokszögek megkülönböztetése, tengelyes szimmetria stb.). A sokszögek csoportosítása különböző szempontok szerint. Konkrét sokszögek kerületének kiszámítása. – A háromszögek osztályozása szögeik szerint. A háromszög-egyenlőtlenség felismerése. Tengelyesen szimmetrikus háromszög szerkesztése, tulajdonságainak felismerése, területének kiszámítása (átdarabolás, kiegészítés). – A négyszög, a speciális négyszögek fogalmának ismerete, tulajdonságaik vizsgálata, Tengelyesen szimmetrikus négyszögek tulajdonságainak felismerése adott ábrák segítségével. A négyszög kerületének kiszámítása. – A téglalap (négyzet) területe, a korábban tanultak alkalmazása geometriai problémák és gyakorlati jellegű feladatok megoldásában. – A téglalapot, kocka ismerete, az elnevezések (csúcs, él, lap) helyes használata, tulajdonságaik vizsgálata. – A téglalapot térfogata, a térfogat szabványos mértékegységei. A térfogat és az űrtartalom mértékegységei közti kapcsolat ismerete. A korábban tanultak alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban. – Testek ábrázolása, az ábrák helyes értelmezése. Testek építése.
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 6. évfolyam végén</p>	<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás a koordinátarendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak leolvasása. – Egyszerűbb grafikonok, elemzése, oszlopdiagramok, vonaldiagramok értelmezése, megrajzolása. Táblázatok értelmezése, készítése. – Az egyenes arányosság mint függvény. Az egyenes arányosság grafikonjának értelmezése. – Néhány tagjával elkezdett sorozathoz szabály(ok) keresése, megfogalmazása. Egyszerű sorozatok folytatása adott, illetve felismert szabály alapján.

	<p>Valószínűség, statisztika</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű oszlopdiagramok, vonaldiagramok kördiagramok értelmezése, készítése, táblázatok olvasása. – Néhány szám számtani közepének kiszámítása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása.
--	---

7. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek		Órakeret: folyamatos
Előzetes tudás	<p>Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része.</p> <p>Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása.</p> <p>Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése.</p> <p>A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése.</p> <p>A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
A halmazokról korábban tanultak eszköz jellegű alkalmazása a matematika különböző témaköreiben. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. Részhalmaz elemeinek kiválasztása.	Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával.	<i>Informatika:</i> Matematikatörténeti ismeretek gyűjtése könyvtárból, internetről.	Folyamatos
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” („bármely”), „legalább”, „legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata. A logikai műveletek és a halmazműveletek kapcsolatának felismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.</i>	Folyamatos
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Kulturált érvelés a csoportmunkában.		Folyamatos

A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény erősödése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.		Folyamatos
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősödése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	<i>Fizika; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat: számításhoz kapcsolódó feladatok.</i>	Folyamatos
Matematikai játékok, játékos feladatok.	Aktív részvétel, pozitív attitűd.	<i>Informatika: Játékos feladatok keresése internet segítségével.</i>	Folyamatos
Kombinatorikus módszerek eszközszervi alkalmazása (fadiagram, táblázatok készítése).	Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.		Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen. A nyelv logikai elemei (nem, és, vagy, ha ..., akkor ..., mindig, van olyan, legalább, legfeljebb).		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret: 36 (50) óra
Előzetes tudás	<p>Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolútérték, reciprok. Alapműveletek racionális számokkal írásban. Oszthatóság, oszthatósági szabályok. A százalékszámítás alapjai.</p> <p>Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben.</p> <p>A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság.</p> <p>A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzethez, történéshez matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával.</p> <p>A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészek képzeletben való felidézése.</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása.</p> <p>Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret

A racionális szám fogalma. A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. A racionális számok tizedestört alakja (véges, végtelen tizedestörtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek).	A számfogalom mélyítése. A rendszerező képesség fejlesztése.		2 (2) óra
A hatványozás fogalma nemnegatív egész kitevőre, egész számok körében.	A hatvány fogalmának kialakítása és elmélyítése. A definícióalkotás igényének felkeltése.	<i>Fizika, kémia: Az SI-előtagok.</i>	1 (1) óra
Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása. Szorzat, hányados hatványozása. Hatvány hatványozása.	Az alap és a kitevő változása hatásának felismerése, megértése a hatványértékre; a hatványozás azonosságainak „felfedezése”.	<i>Informatika: A bájt többszöröseinek (kilobájt, megabájt, gigabájt, terabájt) értelmezése 2 hatványai segítségével.</i>	2 (2) óra
10 egész kitevőjű hatványai. 1-nél nagyobb számok normálalakja.	Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	<i>Fizika, kémia: számítási feladatok.</i>	1 (2) óra
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása a hatványozás figyelembevételével.	Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz: számításmos feladatok.</i>	5 (8) óra
Oszthatósági szabályok. Összetett oszthatósági feladatok: például 6-tal, 12-vel. Számméleti alapú játékok.	A tanult ismeretek felelevenítése, kiegészítése, alkalmazása összetett feladatokban. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál.		2 (3) óra
Prímszám, összetett szám. Prímtényező felbontás. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Matematikatörténet: érdekességek a	Hatványozás azonosságainak használata a prímtényező felbontásnál. Két szám legnagyobb közös osztójának kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése a közös többszörösök közül. Oszthatóságról tanultak	<i>Informatika: Matematikatörténeti érdekességek önálló gyűjtése az internet segítségével.</i>	3 (4) óra

prímszámok köréből. Eukleidész, Eratoszthenész. [Tökéletes számok, barátságos számok.]	alkalmazása a törtekkel való műveleteknél.		
Arány, arányos osztás. (Az egyenes arányosságot és a fordított arányosságot lásd a függvények témakörben.)	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása. A következtetési képesség fejlesztése.	<i>Földrajz: Térképek értelmezése.</i>	1 (1) óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	<i>Kapcsolódási pontok</i>	Órakeret
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: Főzésnél a tömeg, az úrtartalom és az idő mérése.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: évtized, évszázad, évezred.</i>	Folyamatos
Az alap, a százalékérték és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával. A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok.	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, a családi háztartás köréből vett egyszerűbb példákon. Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédőszer, oltatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás. Becslések és következtetések végzése. Zsebszámológép célszerű használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés.</i> <i>Fizika; kémia: számítási feladatok.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: pénzügyi ismeretek.</i>	3 (5) óra
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.	<i>Fizika: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén. A képlet értelme, jelentősége.</i> <i>Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.</i>	3 (5) óra
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.	Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése. Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: Képletek átalakítása.</i>	6 (7) óra + [2 óra]

<p>Matematikatörténet: az algebra kezdetei, az arab matematika.</p> <p>Kiegészítő tananyag: Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel.</p>	<p>Megjegyzés: A kerettanterv B változata szerint követelmény.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	<i>Kapcsolódási pontok</i>	Órakeret
<p>Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.</p> <p>Azonosság. Azonos egyenlőtlenség.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása egyenlettel, egyenlőtlenséggel.</p>	<p>Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés. Számolási készség fejlesztése.</p> <p>Az ellenőrzés igényének erősödése.</p> <p>Megjegyzés: A törtegyütthatós egyenletek megoldását 8. osztályra halaszthatjuk.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: számítási feladatok.</i></p>	7 (10) óra
<p>A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés.</p> <p>Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.</p>	<p>Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése.</p> <p>A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése.</p> <p>Igényes kommunikáció kialakítása.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: Szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.</i></p>	Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Normálalak.</p> <p>Osztó, maradék, többszörös, osztható, prímszám, összetett szám, prímtenyezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.</p> <p>Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Kamat.</p> <p>Algebrai egész kifejezés, változó, együttható, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. [Kiemelés] Egytagú, többtagú kifejezés.</p> <p>Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.</p>		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	3. Geometria		Órakeret: 36 (48) óra
Előzetes tudás	<p>Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kőr és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai.</p> <p>Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése.</p> <p>Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata.</p> <p>Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.</p> <p>A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása.</p> <p>A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Rendszerező készség fejlesztése.</p> <p>A mindennapi életéhez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.</p> <p>Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése.</p> <p>A pontos munkavégzés igényének fejlesztése.</p> <p>A problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diskusszió).</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményező-készség, együttműködési készség, tolerancia.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Geometriai transzformáció. Az egybevágóság szemléletes fogalma. Az egybevágóság jelölése. \cong	Az egybevágósági transzformációk fogalmának megalapozása játékos példák és ellenpéldák segítségével. A megfigyelőképesség fejlesztése. A szaknyelv pontos használata.	<i>Vizuális kultúra:</i> festmények, művészeti alkotások egybevágó geometriai alakzatai.	2 (3) óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	<i>Kapcsolódási pontok</i>	Órakeret
Eltolás. A vektor szemléletes fogalma. A transzformáció tulajdonságai. Egyszerű alakzatok eltoló képének megszerkesztése.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A eltolás tulajdonságainak „felfedezése”.	<i>Fizika: Elmozdulás.</i>	3 (4) óra
Ismétlés: Tengelyes tükrözés. A transzformáció tulajdonságai, a tengelyes tükörkép megszerkesztése. Tengelyes szimmetria.	A tengelyes tükrözés tulajdonságainak vizsgálata. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése.	<i>Fizika: Síktükör.</i>	2 (2) óra

Középpontos tükrözés. A transzformáció tulajdonságai. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése. Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül. Művészeti alkotások vizsgálata (Penrose, Escher, Vasarely).	<i>Vizuális kultúra: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.</i> <i>Informatika: Művészeti alkotások keresése a világhálón.</i>	3 (4) óra
Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben, bizonyításokban, fogalmak kialakításában.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során.	<i>Vizuális kultúra: festmények geometriai alakzatai.</i>	Folyamatos
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	A tanult transzformációk felhasználása a fogalmak kialakításánál.		1 (1) óra
Kiegészítő tananyag. Ismerkedés a forgatással, forgásszimmetriával. Az elfordulás mérése.	Forgásszimmetria megfigyelése a természetben és a művészetben.	<i>Vizuális kultúra: Építészet, diszítóminták.</i>	[3 óra]
A síkidomokról, sokszögekről tanultak felelevenítése.	Megjegyzés: A további vizsgálatok előkészítése. A kerettanterv B változata előírja.		2 (3) óra
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint. A háromszögek kerületének kiszámítása. A háromszögek magassága, magasságvonala. A korábban szemléletre támaszkodó sejtések bizonyítása: háromszögegyenlőtlenség; a szögek közti kapcsolatok; szögek és oldalak közti kapcsolat. A geometriai transzformációkról tanultak alkalmazása. A háromszögek egybevágóságának esetei. Háromszögek szerkesztése.	A tanult ismeretek felidézése, megerősítése. A halmazszemlélet fejlesztése. Összefüggések megsejtése, kimondása, bizonyítása. A háromszög tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazása során részvétel vitában, a kulturált vita szabályainak alkalmazása. Bizonyítási igény felkeltése. Nevezetes szögek szerkesztése: 15° , 45° , 75° , 105° , 135° .	<i>Földrajz: szélességi körök és hosszúsági fokok.</i>	5 (6) óra
Négyszögek, belső és külső szögek összege, kerületük. A speciális négyszögek, trapéz, deltoid, húrtrapéz, paralelogramma, speciális	A speciális négyszögek felismerése. A fogalmak közti kapcsolat tudatosítása. A középpontos és a tengelyes tükrözés tulajdonságainak felhasználása a tulajdonságok vizsgálatánál. Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra. A szaknyelv minél	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: műszaki rajz készítése.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom: szabatos fogalmazás.</i>	5 (6) óra

<p>paralelogrammák definíciója, tulajdonságai.</p> <p>Speciális négyszögek szerkesztése.</p>	<p>pontosabb használata írásban is. A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. Átélt folyamatról készült leírás gondolatmenetének értelmezése (pl. egy szerkesztés leírt lépéseiről a folyamat felidézése).</p>		
<p>A sokszög területének szemléletes fogalma, téglalap, paralelogramma, deltoid, trapéz, háromszög területe. Szabályos sokszögek.</p>	<p>Átdarabolások, kiegészítés értelmezése, végrehajtása. Eredmények becslése.</p> <p>A képletek értelmezése, alkalmazásuk a számításokban.</p> <p>A területképletből az ismeretlen adat kifejezése.</p> <p>Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> <i>A hétköznapi problémák területtel kapcsolatos számításai (lefedések, szabászat, földmérés).</i></p> <p><i>Informatika: tantárgyi szimulációs program.</i></p>	3 (4) óra
<p>A kör és részei. Sugár, átmérő, szelő, húr, érintő. A kör kerülete, területe.</p>	<p>A kör kerületének közelítése méréssel. A kör területének közelítése „átdarabolással”.</p>		3 (4) óra
<p>Sokszöglapokkal határolt testek.</p> <p>Egyenes hasábok, forgáshenger hálójaja, tulajdonságai, felszíne, térfogata.</p>	<p>A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése.</i></p> <p><i>Vizuális kultúra: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.</i></p>	7 (11) óra
<p>Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, tömeg, idő mérése.</p>	<p>A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzése.</p>	<p><i>Testnevelés és sport: távolságok és idő becslése, mérése.</i></p> <p><i>Fizika; kémia: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.</i></p>	Folyamatos
<p>Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről; kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás. Szögekkel kapcsolatos számítások.</p>	<p>A számolási készség, becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése.</p> <p>Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés.</i></p>	Folyamatos
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyes szimmetria, húrtrapéz, deltoid. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz.</p>		

	<p>Egyállású szög, váltószög, csúcshöz. Soksögek belső és külső szöge. Háromszög, magasságvonal. Terület.</p> <p>Hasáb; alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testátló, lapátló. Henger, alkotó, palást. Felszín, térfogat.</p>
--	---

Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 10 (15) óra
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	<i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz:</i> függvényekkel leírható folyamatok.	2 (2) óra
Egyenes arányosság. Lineáris függvények (elsőfokú függvény, nulladfokú függvény). A lineáris függvény grafikonja Lineáris függvények jellemzése konkrét példák alapján: növekedés, fogyás.	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.	<i>Fizika:</i> út-idő; feszültség-áramerősség. <i>Informatika:</i> Számítógép használata a függvények ábrázolására.	3 (4) óra
A sorozat mint függvény. Egyszerű sorozatok vizsgálata.	Konkrét tag megadása a sorozat képletének helyettesítési értékeként.		1 (1) óra + folyamatos
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	A tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.		2 (3) óra
Fordított arányosság: $x \mapsto \frac{a}{x} (x \neq 0)$	Annak felismerése, hogy a fordított arányosság a mindennapi gyakorlatban is fontos szerepet játszik; szükséges a fizikában tanult összefüggések értelmezéséhez.	<i>Fizika:</i> Boyle–Mariotte-törvény; adott út esetén a sebesség és az út megtételhez szükséges idő kapcsolata; adott feszültség esetén az áramerősség és az ellenállás nagysága közti összefüggés.	2 (3) óra
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban, grafikonok olvasása és készítése	<i>Földrajz:</i> adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére.	0 (2) óra

megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	egyszerű esetekben. Adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	<i>Kémia: értékek a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.</i>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hozzárendelés, függvény, értelmezési tartomány, értékészlet. Egyenes arányosság. Lineáris függvény, elsőfokú függvény, nulladfokú függvény. Lineáris függvény grafikonja, meredekség, növekedés, fogyás. Sorozat. [Fordított arányosság.]		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 4 (5) óra
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számítani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek, az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok, diagramok készítése. Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Együttműködési készség fejlődése. Számítani közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport:</i> teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése. <i>Biológia-egészségtan; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. <i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.	2 (3) óra
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma. <i>Matematikatörténet:</i> Érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.	<i>Informatika:</i> Gyűjtőmunka az internet segítségével.	2 (2) óra
Kulcsfogalmak/fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.		

<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p>Gondolkodási és megismerési módszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. Halmazok ábrázolása. – A nyelv logikai elemeinek helyes használata. Állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, egyszerűbb szövegek értelmezése. – Kombinatorikai gondolatmenetek alkalmazása a lehetséges esetek, megoldások felkutatásában. – Gráfok használata feladatmegoldások, összefüggések szemléltetése során. <p>Számтан, algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> – A racionális számokkal kapcsolatos fogalomrendszer ismerete. A négy alapművelet végrehajtása az egész számok és a törtalakban vagy tizedestört alakban adott racionális számok körében. – A természetes szám kitevőjű hatványozás fogalma, hatványértékek kiszámítása. Műveletek konkrét természetes szám kitevőjű hatványokkal. – Az 1-nél nagyobb számok normálalakjának értelmezése. A normálalak használata a számok egyszerűbb írására. – A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása (a hatványozást is figyelembe véve). Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. – Az oszthatósággal kapcsolatos definíciók, tételek (osztó, többszörös, oszthatósági szabályok, közös osztó, közös többszörös) ismerete. A legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása. Pozitív egész számok prímtényezőkre bontása. Egyszerű oszthatósági problémák vizsgálata. Az oszthatóságról tanult ismereteik megszerzése során kialakult a bizonyítás iránti igény. – Az arány fogalmának ismerete, alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban is. Arányos osztás végrehajtása. Az egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása matematikai és hétköznapi feladatokban. – A százalékszámítás fogalomrendszerének ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása. A kamatos kamat fogalma, kiszámítása.. – Algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének meghatározása. Algebrai egész kifejezések összevonása, szorzása egytagú kifejezéssel. A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – Egyszerű egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása, a kapott eredmény ellenőrzése. – Az egyenletmegoldás különböző módszereinek sikeres alkalmazása a matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldására. (Szöveges feladatok értelmezése, összefüggések lefordítása a matematika nyelvére, a számítások végrehajtása, az eredmény ellenőrzése a szöveg alapján.) .
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p>Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni. – Ismeri a vektor fogalmát. – Az egybevágó alakzatok felismerése. Tengelyes és középpontos tükrökép, eltolt alakzat képének megszerkesztése. A tanult egybevágósági transzformációk vizsgálata, tulajdonságaik felsorolása. A tengelyesen szimmetrikus, a középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése, e fogalmak alkalmazása geometriai vizsgálatokban. – A szögpárok ismerete, alkalmazásuk geometriai vizsgálatokban.

	<ul style="list-style-type: none"> – Ismeri a háromszög tulajdonságait (háromszög-egyenlőtlenség, háromszög szögei és oldalai közötti összefüggések, háromszög belső és külső szögeire vonatkozó összefüggések), háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint. Tudását alkalmazza a feladatok megoldásában. – Ismeri a nevezetes négyszögek (deltoid, trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, rombusz, téglalap, négyzet) fogalmát, e fogalmak közti kapcsolatrendszerét. Ismeri a négyszög (speciálisan a nevezetes négyszögek) belső és külső szögeire vonatkozó összefüggéseket, továbbá a nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságait. Tudását alkalmazza feladatok megoldásában. – Ismeri a sokszög területének fogalmát, szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket. Kiszámítja a háromszög, a nevezetes négyszögek és a kör kerületét, területét. A területszámításról tanultakat képes alkalmazni térgeometriai számításokban, illetve a mindennapi gyakorlattal kapcsolatos feladatok megoldásában. – A tanuló képes térbeli alakzatok axonometrikus képét felvázolni, és ennek segítségével sikeresen old meg problémákat. – Ismeri az egyenes hasáb és az egyenes körhenger fogalmát, tulajdonságait. Képes felvázolni a tanult testek hálóját, kiszámítani a felszínüket. – Ismeri a sokszöglapokkal határolt test térfogatának fogalmát, a térfogat szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket. A háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, továbbá a forgáshenger térfogatképleteinek ismeretében ki tudja számítani sok, a mindennapjainkban előforduló test felszínét, térfogatát, űrmértékét.
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 7. évfolyam végén</p>	<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hozzárendelés (reláció) megadása diagrammal, táblázattal, grafikonnal, szabállyal. Alaphalmaz, képhalmaz fogalmának ismerete. – Egyértelmű hozzárendelés, függvény fogalmának, valamint az értelmezési tartomány, értékkészlet fogalmának ismerete, konkrét függvény értelmezési tartományának, értékkészletének meghatározása. – Valós (szám-szám) függvény grafikonjának elemzése a tanult szempontok szerint: a függvény alaptulajdonságainak (adott helyen felvett függvényérték, adott függvényértékhez tartozó független változók, növekedés, csökkenés, legnagyobb érték, legkisebb érték) grafikonról való leolvasása. – Az egyenes arányosság mint szám-szám függvény tulajdonságainak felismerése. Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, adott egyenes arányosság grafikonjának ábrázolása. A grafikon meredekségének vizsgálata. – A lineáris függvénnyel kapcsolatos fogalomrendszer ismerete, konkrét lineáris függvény grafikonjának megrajzolása (esetleg összetartozó számpárok segítségével). A lineáris kapcsolatokról tanultak alkalmazása természettudományos feladatokban is. – A fordított arányosság függvényének ismerete (tulajdonságok, grafikon). – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. <p>Valószínűség, statisztika</p> <ul style="list-style-type: none"> – Valószínűségi kísérletek eredményeinek tudatos megfigyelése, lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt. Események valószínűségének kiszámítása vagy becslése egyszerűbb esetekben. – Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, táblázatok készítése. Adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. A középértékek (középső érték, átlag, leggyakoribb érték) és a terjedelem meghatározása.

	Vonaldiagram, oszlopdiaagram olvasása, készítése, szalag-, kördiagram olvasása.
--	---

8. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	1. Gondolkodási és megismerési módszerek		Órakeret 4 (6) + folyamato s
Előzetes tudás	<p>Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része.</p> <p>Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása.</p> <p>Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése.</p> <p>A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése.</p> <p>A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
<p>Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. Részhalmaz elemeinek kiválasztása. A korábban tanultak rendszerezése, Az összefüggések megfogalmazása.</p> <p>Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” („bármely”), „legalább”, „legfeljebb” kifejezések használata.</p> <p><i>Matematikatörténet:</i> Georg Cantor.</p>	<p>Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. A halmazokról és a logikai műveletekről korábban tanultak eszköz jellegű alkalmazása. A „minden”, „van olyan” típusú állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.</p> <p>A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.</p>	<p><i>Informatika:</i> Matematikatörténeti ismeretek gyűjtése könyvtárból, internetről.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.</p>	2 (3) óra + folyamatos
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	<p>A bizonyítási igény erősödése.</p> <p>Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás.</p> <p>A kulturált vitatkozás elsajátítása.</p>		Folyamatos

A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, -értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősödése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat: számításhoz kapcsolódó feladatok.</i>	Folyamatos
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Matematikai játékok.	Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	<i>Informatika: Matematikai játékok keresése internet segítségével.</i>	2 (3) óra + folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen. A nyelv logikai elemei (nem, és, vagy, ha ..., akkor ..., mindig, van olyan, legalább, legfeljebb).		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret: 32 (44) óra
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolútérték, reciprok. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A százalékszámítás alapjai. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. Szöveges feladatok megoldása. A mindennapi életben felmerülő egyszerű egyenes és fordított arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Algebrai kifejezések helyettesítési értékének kiszámítása, egyszerű kifejezések összevonása, többtagú kifejezés szorzása egytagú kifejezéssel. Egyszerű elsőfokú egyenletek megoldása, a mérlegelv alkalmazása. Geometriai, fizikai képletek értelmezése, helyettesítési értékük kiszámítása, az ismeretlen változó kifejezése a képletből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzethez, történéshez matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
A racionális szám fogalma. A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. A racionális számok tizedestört alakja (véges, végtelen	A szám- és műveletfogalom mélyítése. A rendszerező képesség fejlesztése. Biztos számolás fejben, írásban és számológéppel. Becslés közelítő értékekkel számolva. A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	<i>Gyakorlati alkalmazás: számolás zsebszámológéppel. Fizika, kémia, biológia, egészségtan, földrajz: számítási feladatok.</i>	6 (7) óra + folyamatos

szakaszos tizedestörtek). Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény becslése, helyes és értelmes kerekítése, ellenőrzése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása.			
A hatványozás fogalma nemnegatív egész kitevőre. Számolás hatványokkal. A hatvány kiszámítása számológéppel.	A 7. osztályban tanultak áttekintése, törekvés a konkrét példák segítségével felismert összefüggések általános megfogalmazására, bizonyítására.		2 (2) óra
10 természetes kitevőjű hatványai. 1-nél nagyobb számok normálalakja. Kiegészítő tananyag: 10 egész kitevőjű hatványai. 0-nál nagyobb számok normálalakja.	A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése. A számológép alkalmazása. Megjegyzés: A kerettanterv B változata szerint tananyag: „Nagy és kis számok írása”.	<i>Fizika, kémia: Számítási feladatok, mértékegységek átváltása.</i>	2 (2) óra + [1 óra]
Osztó, többszörös. Oszthatósági szabályok. Összetett oszthatósági feladatok. Prímszám, összetett szám. Prímtényező felbontás. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.	A tanult ismeretek felelevenítése, alkalmazása összetett feladatokban. A bizonyítási igény felkeltése. Oszthatóságról tanultak alkalmazása a törtekkel való műveleteknél.		2 (3) óra
Arány, aránypár, arányos osztás, arányossági következtetések. Százalékszámítás. A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Zsebszámológép célszerű használata.	A korábban tanultak áttekintése. A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása (árleszállítás, áremelés, áfa, különböző termékek összetétele stb.). A következtetési képesség fejlesztése. Szövegértés, szövegértelmezés.	<i>Fizika; kémia: számítási feladatok.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: pénzügyi ismeretek: kamat, kamatos kamat.</i>	3 (4) óra + folyamatos
Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π , $\sqrt{2}$).	Négyzetgyök meghatározása számológéppel.		1 (2) óra

<p>Mértékegységek átváltása racionális számkörben.</p> <p>Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont.</p>	<p>Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: Főzésnél a tömeg, az őrirtalom és az idő mérése.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: évtized, évszázad, évezred.</i></p>	<p>Folyamatos</p>
<p>Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.</p> <p>Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.</p> <p>Kiegészítő tananyag:</p> <p>Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel.</p>	<p>Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.</p> <p>Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése. Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.</p> <p>Megjegyzés:</p> <p>A kerettanterv B változata szerint sem követelmény.</p>	<p><i>Fizika: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.</i></p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: Képletek átalakítása.</i></p>	<p>4 (6) óra + [3 óra]</p>
<p>Nyitott mondat. Megoldás. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Mérlegelv. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség.</p> <p>Szöveges feladatok megoldása egyenlettel, egyenlőtlenséggel.</p>	<p>Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés. Számolási készség fejlesztése.</p> <p>Az ellenőrzés igényének erősödése.</p>	<p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan: számításos feladatok.</i></p>	<p>12 (12) óra</p>
<p>Egyenlettel megoldható típusfeladatok egyszerű példákkal: számok helyiértékével kapcsolatos feladatok; geometriai számításokkal kapcsolatos feladatok; fizikai számításokkal kapcsolatos feladatok; százalékszámítási feladatok (leértékelés, béremelés, kamatszámítás stb.); keverési feladatok;</p>	<p>A megoldás folyamata:</p> <p>A szöveg értelmezése, az adatok lejegyzése.</p> <p>Az összefüggések megkeresése, a megoldási terv felírása egyenlettel (egyenlőtlenséggel).</p> <p>Becslés.</p> <p>Az egyenlet megoldása.</p> <p>Ellenőrzés a szöveg alapján.</p> <p>Szöveges válasz.</p> <p>Megjegyzés:</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: Szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.</i></p> <p><i>Fizika; kémia; számításos feladatok.</i></p>	<p>0 (6) óra</p>

együttes munkavégzéssel kapcsolatos feladatok.	A kerettanterv B változatában részletezett követelmény.		
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.	Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása. Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.	<i>Magyar nyelv és irodalom: Szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása. Fizika; kémia; biológia-egészségtan: számításhoz kapcsolódó feladatok.</i>	Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Normálalak. Négyzetgyök. Osztó, maradék, többszörös, osztható, prímszám, összetett szám, prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Százalékalap, százalékláb, százalékhány. Kamat. Kamatos kamat. Algebrai egész kifejezés, változó, együttható, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. [Kiemelés] Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	3. Geometria	Órakeret 34 (46) óra
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Nevezetes szögek szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyesen és középpontosan szimmetrikus alakzatok (háromszögek, négyszögek). Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének, középpontos tükröképének és eltolással kapott képének megszerkesztése. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Kör és részei. A háromszög, a speciális négyszögek és a kör kerületének és területének kiszámítása. A hasáb és az egyenes körhenger tulajdonságai, hálójuk, felszínük, térfogatuk. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása..	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak	

	<p>megfigyelése. Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>Képzletben történő mozgató: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése.</p> <p>A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Rendszerező képesség fejlesztése.</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményező-készség, együttműködési készség, tolerancia.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
<p>Tételek kölcsönös helyzete, távolsága. Szögek értelmezése síkban és térben. Szögpárok. Adott tulajdonságú ponthalmazok. Egyszerű szerkesztések végrehajtása.</p> <p>A síkidomokról, sokszögekről tanultak felelevenítése.</p>	<p>A tanult ismeretek felidézése, megerősítése. A további vizsgálatok előkészítése.</p> <p>Megjegyzés: A tanterv B változata előírja.</p>		3 (3) óra
<p>Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint. A háromszögek területének kiszámítása. Összefüggések a háromszög belső és külső szögei között. A háromszögek egybevágóságának esetei. Háromszögek szerkesztése. A háromszögek magassága, magasságvonala. Kiegészítő tananyag: A háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei.</p>	<p>A korábban tanult legfontosabb ismeretek felidézése, megerősítése. A halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>A háromszög tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazása során részvétel vitában, a kulturált vita szabályainak alkalmazása.</p> <p>Megjegyzés: A tanterv B változatában követelmény. Bizonyítási igény felkeltése.</p>	<p>Amint Isten tökéletes, nekünk is tökéletességre kell törekednünk. Pontos, igényes munkavégzés.</p>	2 (4) óra + [2 óra]
<p>Pitagorasz tétele. A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban, egyszerű bizonyításokban.</p> <p>Matematikatörténet: Érdekeségek életéről és a Pitagorasz-tétel történetéből. A pitagoraszzi számhármak.</p>	<p>Annak felismerése, hogy a matematika az emberiség kultúrájának része.</p> <p>A bizonyítási igény felkeltése.</p> <p>Számítógépes program felhasználása a tétel bizonyításánál.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: Püthagorasz és kora.</i></p> <p>Amint a matematikai elvek pontosak, úgy nekünk is elővigyázatosan kell élnünk, az Úr elveihez ragaszkodva a mindennapi életben (a Tízparancsolat, stb.)</p>	4 (6) óra
Kiegészítő tananyag:	Megjegyzés:		[2 óra]

Thalész-tétel. A kör érintői. Matematikatörténet: Thalész.	A tanterv B változata írja elő.		
Négyszögek, belső és külső szögek összege, kerületük. A speciális négyszögek, trapéz, deltoid, húrtrapéz, paralelogramma, speciális paralelogrammák definíciója, tulajdonságai	A speciális négyszögek felismerése. A fogalmak közti kapcsolat tudatosítása. A középpontos és a tengelyes tükrözés tulajdonságainak felhasználása a tulajdonságok vizsgálatánál. Törekvés a szaknyelv minél pontosabb használatára írásban is.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: műszaki rajz készítése.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom: szabatos fogalmazás.</i>	2 (2) óra
A sokszög területének szemléletes fogalma, téglalap, paralelogramma, deltoid, trapéz, háromszög kerülete, területe. A Pitagorasz-tétel alkalmazása.	A képletek értelmezése, alkalmazásuk a számításokban. A területképletből az ismeretlen adat kifejezése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: A hétköznapi problémák területtel kapcsolatos számításai (lefedések, szabászat, földmérés).</i>	3 (4) óra
A kör és részei. Sugár, átmérő, szelő, húr, érintő. A kör kerülete, területe.	A hiányzó adat kifejezése és kiszámítása a képletből.		1 (1) óra
Sokszöglapokkal határolt testek. Az egyenes hasáb és a forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Ismerkedés a gúlával, forgáskúppal és a gömbbel. Matematikatörténet: Arkhimédész.	A térszemlélet fejlesztése. Megjegyzés: A tanterv B változata előírja a gúlával kapcsolatos ismeretek részletesebb tárgyalását, valamint a kúp és a gömb felszín- és térfogatképletének ismertetését (pontos levezetés nélkül).	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése.</i> <i>Vizuális kultúra: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.</i>	4 (5) óra + [2 óra]
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, tömeg, idő mérése.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzése.	<i>Testnevelés és sport: távolságok és idő becslése, mérése.</i> <i>Fizika; kémia: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.</i>	Folyamatos
Geometriai transzformáció. A háromszögek egybevágóságának alapesetei. A tengelyes	A korábban tanultak áttekintése, kiegészítése, rendszerezése. Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A eltolás tulajdonságainak „felfedezése”. A matematika kapcsolata	<i>Vizuális kultúra: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.</i>	6 (8) óra

tükrözés és szimmetria, a középpontos tükrözés és szimmetria és az eltolás. A vektor szemléletes fogalma. Az egybevágóság tulajdonságai. Egyszerű szerkesztési feladatok.	a természettel és a művészeti alkotásokkal:	<i>Informatika: Művészeti alkotások keresése a világhálón.</i>	
Hasonlóság, kicsinyítés és nagyítás. A hasonlóság arányának fogalma. Kiegészítő tananyag: A háromszögek hasonlósága. Hasonló síkidomok területének, hasonló testek felszínének és térfogatának aránya.	A hasonlóság szemléletes fogalmának kialakítása. Annak a felismerése, hogy az egybevágóság is hasonlóság.	<i>Vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat: Valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.</i> <i>Földrajz: Térképi ábrázolás. Méretarány értelmezése.</i>	3 (4) óra + [2 óra]
Középpontos nagyítás, kicsinyítés elvégzése. A középpontos hasonlóság tulajdonságainak felismerése: aránytartás, szögtartás, alakzat és képének irányítása.	A középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.	<i>Fizika: lencsék képalkotása, nagyítás.</i>	6 (9) óra
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről; kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás. Szögekkel kapcsolatos számítások.	A számolási készség, becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	<i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés.</i>	Folyamatos
Kulcsfogalmak/fogalmak	Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyes szimmetria, húrtrapéz, deltoid. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsháromszög. Hasonlóság, hasonlóság aránya, kicsinyítés, nagyítás. Középpontos hasonlóság. Sokszögek belső és külső szöge. Háromszög, magasságvonal. Terület. Hasáb; alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testátló, lapátló. Henger, alkotó, palást. Gúla, kúp, gömb. Felszín, térfogat.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 12 (16) óra
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvény szemlélet fejlesztése.	

Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).			
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
<p>Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Mennyiségek közti kapcsolatok ábrázolása grafikonnal. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.</p> <p><i>Matematikatörténet: A függvényfogalom fejlődése.</i></p>	<p>A korábban tanultak rendszerező áttekintése.</p> <p>A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.</p>	<p><i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz: függvényekkel leírható folyamatok.</i></p>	2 (2) óra
<p>Lineáris függvény, egyenes arányosság fogalma, grafikus képe. Példák nemlineáris függvényre: $f(x) = x^2, f(x) = x$; fordított arányosság: $x \mapsto \frac{a}{x} (x \neq 0)$ Függvények jellemzése növekedés, fogyás.</p>	<p>A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Számítógép használata a függvények ábrázolására.</p>	<p><i>Fizika: út-idő; feszültség-áramerősség.</i></p> <p><i>„Mint hogy a világot a legtökéletesebb felépítésű és a legbölcsebb Alkotó hozta létre, semmi sem történik ezen a világon, amiben a maximum vagy minimum valamilyen formában meg ne jelenne.” Euler svájci matematikus /1707-1783/</i></p>	4 (5) óra
<p>Egy ismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.</p>	<p>A tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.</p>		2 (2) óra
<p>Egyszerű sorozatok vizsgálata. A sorozat mint speciális függvény. Sorozatok készítése, vizsgálata.</p> <p>A számtani sorozat. A számtani sorozat megadása az első taggal és a differenciával. Az első n tag összegének kiszámítása Gauss-módszerrel. Ismerkedés a mértani sorozattal.</p> <p><i>Matematikatörténet: Gauss.</i></p>	<p>Az összefüggések „felfedezése”, konkrét példák megoldása segítségével.</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: Kamatos kamat.</p>	2 (3) óra
<p>Kiegészítő tananyag: Függvénytranszformációk. Az abszolútérték- és a</p>	<p>Megjegyzés:</p>	<p>Informatika: számítógépes program</p>	0 (2) óra +

másodfokú függvény transzformációja egyszerű esetekben. Matematikatörténet: René Descartes.	A kerettanterv B változata szerint tananyag.	használata függvények ábrázolására.	[2 óra]
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hozzárendelés, függvény, értelmezési tartomány, értékészlet, zérushely, szélsőérték, monotonitás, egyenes arányosság, fordított arányosság, sorozat, számtani sorozat, differencia. Lineáris függvény, elsőfokú függvény, nulladfokú függvény, abszolútérték-függvény, másodfokú függvény.		

Tematikai egység/Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 4 (6) óra
Előzetes tudás	Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai és a valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés. A valószínűség meghatározása egyszerű esetekben.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	Órakeret
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok, diagramok készítése. Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Együttműködési készség fejlődése. Számítási közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport:</i> teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése. <i>Biológia-egészségtan; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. <i>Informatika:</i> statisztikai adatelemzés.	2 (3) óra
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek kimeneteleinek lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.		2 (3) óra
Kulcsfogalmak/fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, átlag, módusz, medián, terjedelem. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Valószínűség.		

A fejlesztés elvárt eredményei a 8. évfolyam végén	Gondolkodási és megismerési módszerek – Halmazokkal kapcsolatos alapfogalmak ismerete, halmazok szemléltetése, halmazműveletek ismerete, eszköz jellegű alkalmazásuk számelméleti,
---	--

	<p>geometriai vizsgálatokban. Elemek halmazba rendezése több szempont alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A nyelv logikai elemeinek („nem”, „és”, „vagy”, „ha ..., akkor ...”, „legalább”, „legfeljebb”, „pontosan akkor ..., ha ...”, „minden”, „van olyan”) helyes értelmezése, tudatos használata. Állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése. A szaknyelv tudatos használata. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával, a megoldás gondolatmenetének elmondása, leírása, szemléltetése fagráffal. Kombinatorikai gondolatmenetek alkalmazása a matematika különböző területein (például oszthatósági problémák megoldásában, geometriai feladatok megoldásának diszkussziójában, valószínűség-számítási feladatokban a lehetséges, illetve a kedvező esetek összeszámlálásában). – Gráfok használata a matematika különböző témaköreiben, a feladatmegoldások gondolatmenetének követése, összefüggések, fogalmak közti kapcsolatok szemléltetése során. – Néhány kiemelkedő magyar matematikus, esetleg kutatási területének, eredményének megnevezése.
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 8. évfolyam végén</p>	<p><i>Számтан, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A számhalmazok (természetes, egész, racionális számok) ismerete. Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben. A műveleti sorrendre, zárójelre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére. – A természetes szám kitevőjű hatványozás fogalma, hatványértékek kiszámítása számológép használatával. Műveletek természetes szám kitevőjű hatványokkal, a hatványozás azonosságainak felismerése, alkalmazása. – Az 1-nél nagyobb számok normálalakjának értelmezése. Számolás normálalakkal egyszerűbb esetekben. – [Javasolt kiegészítő követelményt: A 10 egész kitevőjű hatványainak értelmezése, 0-nál nagyobb, 1-nél kisebb számok normálalakja. Számolás normálalakkal, számológép segítségével.]. – Az oszthatósággal kapcsolatos definíciók, tételek, számolási eljárások ismerete, alkalmazása egyszerű oszthatósági feladatok megoldásában, törtek egyszerűsítésében, törtekkel végzett műveletek végrehajtásában. – A négyzetgyökvonás fogalmának ismerete, pozitív számok négyzetgyökének (közelítő) meghatározása számológép segítségével. A négyzetgyökvonás biztos alkalmazása a matematika különböző témaköreiben. – Az arány fogalmának ismerete, alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban, geometriai számításokban. Arányos osztás végrehajtása. Az egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása matematikai és hétköznapi feladatokban. A mindennapjainkhoz kapcsolódó százalékszámítási feladatok megoldása. Kamatos kamat kiszámítása. – Algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének meghatározása. Algebrai egész kifejezések összevonása, szorzása egytagú kifejezéssel. A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. A geometriában és a természettudományos tárgyakban előforduló képletek értelmezése, alkalmazása, az ismeretlen változó kifejezése a képletből.

	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyenlet, egyenlőtlenség, azonosság, azonos egyenlőtlenség fogalmának ismerete. Gyakorlottság az egyenletek, egyenlőtlenségek megoldásában, a mérlegelv alkalmazásában, a kapott eredmény ellenőrzésében. Egyenlőtlenség megoldáshalmazának ábrázolása számegyenesen. – Az egyenletmegoldás különböző módszereinek sikeres alkalmazása a matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldására. (Szöveges feladatok értelmezése, összefüggések lefordítása a matematika nyelvére, a számítások végrehajtása, az eredmény ellenőrzése a szöveg alapján.)
<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 8. évfolyam végén</p>	<p>Geometria</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeri a geometria alapvető fogalmait és a hozzájuk kapcsolódó elnevezéseket. Felismeri a térelemek kölcsönös helyzetét, továbbá az adott tulajdonságú ponthalmazokat. Képes értelmezni és meghatározni a térelemek távolságát. Szögek értelmezése, mérése, a szögfajták, valamint a szögpárok ismerete. Az alapvető szerkesztések (szakaszfelezés, szögmásolás, szögfelezés, stb.) végrehajtása. Ismeri a vektor fogalmát. Ezeket az ismereteket képes alkalmazni sokszögek, testek, geometriai transzformációk tulajdonságainak vizsgálatában, feladatok megoldásában. Helyesen használja a szaknyelvet. – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni, képes térbeli alakzatok axonometrikus képét felvázolni, és ennek segítségével sikeresen old meg problémákat. – Ismeri a háromszög tulajdonságait (háromszög-egyenlőtlenség, háromszög szögei és oldalai közötti összefüggések, háromszög belső és külső szögeire vonatkozó összefüggések), háromszögek csoportosítása szögeik és oldalai szerint. Háromszög-szerkesztések lépéseinek leírása, a szerkesztések elvégzése. Háromszögek nevezetes vonalainak, pontjainak, köreinek meghatározása, megszerkesztése. – A Pitagorasz-tétel és a Thalész-tétel ismerete, egyszerű alkalmazásai. – Ismeri a nevezetes négyszögek fogalmát, e fogalmak közti kapcsolatrendszerét. Ismeri a négyszög (speciálisan a nevezetes négyszögek) belső és külső szögeire vonatkozó összefüggéseket, továbbá a nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságait. Tudását képes alkalmazni feladatok megoldásában. – Ismeri a terület szemléletes fogalmát, szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket. Kiszámítja a háromszög, a nevezetes négyszögek és a kör kerületét, területét. A területszámításról tanultakat képes alkalmazni térgeometriai számításokban, illetve a mindennapi gyakorlattal kapcsolatos feladatok megoldásában. – Ismeri az egyenes hasáb, az egyenes körhenger és a gúla fogalmát, tulajdonságait. Képes felvázolni a tanult testek hálóját, kiszámítani a felszínüket. Felismeri a körkúpot és a gömböt. – Ismeri a térfogat szemléletes fogalmát, mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket. A térfogatképletek ismeretében kiszámítja a tanult testek térfogatát, képes a tanultak gyakorlati alkalmazására. – Az egybevágó alakzatok felismerése. Tengelyes és középpontos tükrökép, eltolt alakzat képének megszerkesztése. A tanult egybevágósági transzformációk vizsgálata, tulajdonságaik felsorolása. A tengelyesen szimmetrikus és a középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése, e fogalmak alkalmazása geometriai vizsgálatokban. – Kicsinyítés és nagyítás felismerése, a hasonlóság alkalmazása hétköznapi helyzetekben (szerkesztés nélkül). A középpontos hasonlóság felismerése, tulajdonságainak ismerete.

<p>A fejlesztés elvárt eredményei a 8. évfolyam végén</p>	<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hozzárendelés (reláció) megadása diagrammal, táblázattal, grafikonnal, szabállyal. Alaphalmaz, képhalmaz fogalmának ismerete. – Egyértelmű hozzárendelés, függvény fogalmának, valamint az értelmezési tartomány, értékészlet fogalmának ismerete, konkrét függvény értelmezési tartományának, értékészletének meghatározása. – Mennyiségek közti kapcsolatok ábrázolása grafikonnal. Valós (szám-szám) függvény grafikonjának ábrázolása, elemzése, a függvény alaptulajdonságainak (adott helyen felvett függvényérték, adott függvényértékhez tartozó független változók, növekedés, csökkenés, legnagyobb érték, legkisebb érték) grafikonról való leolvasása. – Az egyenes arányosság mint szám-szám függvény tulajdonságainak ismerete. Adott egyenes arányosság grafikonjának ábrázolása. A grafikon meredekségének vizsgálata. – A lineáris függvénnyel kapcsolatos fogalomrendszer ismerete, konkrét lineáris függvény grafikonjának megrajzolása. A lineáris kapcsolatokról tanult alkalmazása természettudományos feladatokban is. – A fordított arányosság függvényének ismerete (tulajdonságok, grafikon). – [Javasolt kiegészítő követelmény: Az abszolútérték függvény, a másodfokú függvény, a fordított arányosság függvényének ismerete (tulajdonságok, grafikon). Egylépéses függvénytranszformációk végrehajtása.] – Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint. Sorozatok néhány jellemzőjének vizsgálata. A számtani sorozat felismerése. <p>Valószínűség, statisztika</p> <ul style="list-style-type: none"> – A véletlen jelenségek tudatos megfigyelése, az eredmények lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. A tapasztalatok levonása, ezek alapján a valószínűségi szemlélet fejlődése. Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt. Események valószínűségének kiszámítása a klasszikus valószínűségi modell alkalmazásával egyszerűbb esetekben. – Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, táblázatok készítése. Adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. A középértékek (középső érték, átlag, leggyakoribb érték) és a terjedelem meghatározása. Diagramok (vonal-, oszlop-, szalag-, kördiagram) olvasása, készítése. Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban.
--	--

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

A matematika órai értékelés célja az, hogy visszajelzést adjon a tanulók teljesítményéről, mind a diákoknak, mind a tanárnak. Az értékelés folyamán a pedagógusnak lehetőséget kell adnia a tanulóknak, hogy megmutathassák, hogy mit tudnak, és nem azt, hogy mit nem. A társadalmi változások a matematika tanításában, valamint a tanulók munkájának értékelésében is változásokat hoznak.

- Az embereknek ma már tudniuk kell használni a számoló- és számítógépeket,
- a tanulást már nem passzív információ-befogadásnak tekintjük,
- a diákok tudásszintjét a világ többi országának tanulóinak tudásszintjére kell hozni.

Ezért célunk a tanulók matematikai műveltségének megalapozása, a középszintű oktatásra való felkészítés, a matematika megértése és gyakorlati használata. Az értékelés forrásai a következők lehetnek: megfigyelések, kommunikáció, tanulói munkák. A megfigyelések történhetnek, önálló, pár- vagy csoportmunka folyamata közben, a kommunikáció magában foglalhatja a problémák elmagyarázását, a házi feladat bemutatását, a megoldási ötlet vázlatát, stb. A tanulói munkák nagy sokrétűek lehetnek, például önálló tanulói beszámolók, tesztek, írásbeli ellenőrzések, dolgozatok, röpdolgozatok, vizsgák.

Minden évfolyam esetén a tanév elején **diagnosztikus mérést** végzünk. A diagnosztikus értékelés a helyzetfeltárás eszköze, az „induló” tudás megállapítására szolgál, arra irányul, hogy a diákok birtokában vannak-e az elsajátítandó anyagrészt megalapozó ismereteknek. Ilyen módon információkat szerzünk arra vonatkozóan, hogy diákjaink hol tartanak. A diagnózis alapján dönthetünk arról, hogy munkánkat hogyan kezdjük, illetve folytassuk a vizsgált tanulócsoporthoz. Így lehet érdemben megalapozni a stratégiát. Ez a pedagógus tájékozódását szolgálja, így szerezhetik meg a további munka megtervezéséhez szükséges információk. A diagnosztikus felmérésre nem adható érdemjegy, de a következtetéseket a diákokkal érdemes megosztani, mivel ettől az együttműködési hajlandóság növekedése várható.

A formatív értékelés a tananyag feldolgozása közben zajló segítségnyújtást tűzi ki célul. Visszajelez a tanuló felé arról, hogy teljesítménye mennyire felel meg a tanár elvárásainak;

a tanárnak arról, hogy munkája mennyire eredményes; következtetést enged arra, hogy mely tevékenysége korrigálandó vagy hibás. E kétirányú jelzés révén szabályozza a tanulás és tanítás folyamatát. A formatív értékelés során adott érdemjegy nem *minősíti* a diákot. A témakörök feldolgozása közbeni (formatív) értékelés nem ítélkezik, hanem segít, irányít. A formatív értékelés eredményei a tanuló szüleit is tájékoztatják arról, hogy gyermekük teljesítménye az elvárásunknak mennyire felel meg.

A szummatív értékelés összegző minősítést ad arról, hogy valamely tanulmányi szakasz, illetve a tanév vagy iskola (8. osztály) végén a diák hogyan tett eleget a tanulmányi követelményeknek. A szummatív értékelés leggyakoribb formája a félévi és év végi osztályzat, valamint a 8. év végi vizsga.

A visszacsatolás révén mindhárom értékelési típus elősegíti a pedagógiai tervezést. A szummatív értékelés esetén persze ennek következménye már esetleg az értékelt diákokat nem érinti, hiszen például a vizsgán nyújtott teljesítmények alapján eldönthetjük, hogy valamely anyagrészt a továbbiakban az addigitól eltérő módon tanítunk majd, de ez a következtetés már csak a következő évfolyamok munkájának tervezését segíti.

Osztályzattal értékelhető:

- Év eleji felmérés (diagnosztikus), amennyiben jól sikerült, és a tanuló elfogadja az osztályzatot, egyébként nem adható rá érdemjegy, csak %-os értékeléssel minősíthető;
- Témakör közben íratott felmérés, „kisdolgozat” (formatív értékelés);
- Témakör végén, illetve tanév végén íratott felmérés (szummatív értékelés);
- Házi feladat ismertetése;
- Szóbeli felelet;
- Számítógépes feladatok megoldása;
- Órai munka önálló, pár- vagy csoportmunka folyamata közben;
- Önálló tanulói beszámoló egy adott témáról előzetes felkészülés alapján;
- Órai feladatmegoldásokra, házi feladatra adott piros pontok kigyűlése esetén;
- Füzetvezetés (évi egy alkalommal).

Az írásbeli dolgozatok értékelésének szabályai:

Formatív értékelés esetén a ponthatárok százalékos eloszlása

0% - 35% között	elégtelen (1)
36% - 50% között	elégséges (2)
51% - 75% között	közepes (3)
76% - 95% között	jó (4)
96% - 100% között	jeles (5)

Témazáró dolgozatoknál

0% - 35% között	elégtelen (1)
36% - 50% között	elégséges (2)
51% - 75% között	közepes (3)
76% - 90% között	jó (4)
91% - 100% között	jeles (5)

A 8. év végére ún. kimeneti vizsgát tervezünk diákjaink számára. Ezen a felső tagozatban tanult matematikai összefüggések, fogalmak, műveletek számonkérése történne meg. A célunk ezzel a végzős tanulók folyamatos tanuláshoz szoktatása, egy végső megmértetés elé állítása motiváltságának erősítése, valamint a középiskolai életre való minél eredményesebb felkészítése.

Alapelv: A vizsga eredménye jelentősen nem befolyásolja a tanuló év végi osztályzatát.

Témazárónak megfelelő jegynek számít, segít a döntésben a „kétes” jegy esetén. Az írásbeli jegyre váltásánál a témazáró dolgozatok értékelésénél használt pontrendszert vesszük alapul. **Felkészülés:** A felkészülés segítése érdekében kérdéseket dolgozunk ki, mely kérdések az iskola honlapján elérhetők. Az írásbelihez a korábbi országos kompetenciamérés feladatsorait ajánljuk (www.ementor.hu).

Lebonyolítás: Szóbeli vizsgáknál 4 tanulót hív be a 3 fős bizottság. Az első felelő felkészülésére 10 percet számolunk, a továbbiak addig készülnek, amíg az előttük sorra kerülők felelnek. Jegyzet, vázlat készítéséhez minden tanulónak lapot biztosítunk. Az írásbeli vizsgán feleletválasztásos, kidolgozásos és elméleti kompetenciás feladatot oldanak meg.

A vizsgát május utolsó hetében bonyolítjuk le.

Az értékelés a pedagógiai program szerinti százalékolás alapján egy jeggyel történik.

Értékelés, értesítés: Minden tanuló személyre szólóan kap írásban értesítést, melyben szerepel a tantárgy neve, a vizsgán elért eredménye.

7. Függelék:

- A tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések felsorolása *(nem képezi a helyi tanterv részét, de elkészítése hasznos lehet).*

A Műszaki Kiadó kiadásában megjelent Hajdu Sándor: Matematika 5., 6., 7., illetve 8. Gondolkodni jó! tankönyvcsaládja alapján állítottam össze a helyi tantervet.

- Egyéb kiegészítő részek

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

REFORMÁTUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam (KÓD: ÁLT02.)

A tantárgy **órakerete**^[E1]: (36 oktatási hét)

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
1.	2	72	64	8
2.	2	72	64	8
3.	2	72	65	7
4.	2	72	58	14

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

- A hit- és erkölcsstan tantárgy minden évfolyamon csoportbontásban kerül megtartásra. Minden tanuló, a szülő nyilatkozata alapján vesz részt a keresztyén felekezetek szerinti hittan csoportban. Ezek az órák is az iskolában kerülnek megtartásra. Csoportváltás szülői (nagykorú tanuló esetében tanulói) kérelemre, a jogszabályban előírt határidőig, (rendkívül indokolt esetben a tanév kezdetén), az igazgató engedélye alapján lehetséges. Áttérő tanulóknak a csoportváltást az igazgató az illetékes egyház képviselőjének nyilatkozata után engedélyezheti. Jelen helyi tanterv a református hit- és erkölcsstan helyi tantárgyi tantervét tartalmazza.
- A hit- és erkölcsstan órák része a gyülekezeti életbe való bekapcsolódás segítése, ill. a református gyülekezetek alapfogalmainak és világának megismertetése. Ennek érdekében néhány tanév esetében az egyes tanegységek során bevonásra kerülnek a helyi gyülekezet szolgálattevői (lelkipásztor, presbiter, ifjúsági csoport vezetője stb.).
- Ugyancsak a gyülekezeti lét megismerése érdekében, egyes tanéveknek része a tanulóknak a helyi gyülekezetben, vagy más - környékbeli- gyülekezetben történő látogatása, istentiszteleti részvétele. Ezek az ajánlott, tanórán kívüli projektekhez tartoznak.

- A református általános iskola tanulói több keresztyén felekezethez tartoznak. Minden tanuló a saját felekezete szerinti hit- és erkölcsstan órán vesz részt.
- A 7-8. évfolyam konfirmációs felkészítése és a konfirmációs vizsgája az anyagyülekezetekben történik, így az iskola nem vesz részt a konfirmációs felkészítésben. Azonban a gyülekezeti munka segítésére és a konfirmációi felkészítő megerősítéseként megjelenik a 6-8. évfolyam vonatkozó témái esetében a konfirmáció jelentőségének megismertetése és konfirmációra bátorítás.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Zs. 244/2012.11.16. határozata szerint elfogadott kerettanterv.

Megjegyzés:

- A helyi tanterv a 2011. évi CXC tv. 32. § (1) bek. d) pontja és az MRE 2007. évi 2. tv. 2. § (3) - (5) bek. alapján készült.
- Az alkalmazás előfeltételeként meghatározott támogató szakvélemény az intézmény irattárában található. Száma:

2. A helyi tantárgyi tanterv áttekintő oldala

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	15	1	16
Óstörténetek	5	1	6
Ószövetségi próféták	20	0	20
Történetek Jézus Krisztusról	16	0	16
Ünnepeljünk együtt!	8	0	8
Évfolyam összesen	64	8 (2 betervezve) ^[E2]	72

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	19	0	19
A Tízparancsolat	18	1	19
Történetek Jézus Krisztusról	12	0	12
Az egyház története	9	1	10
Ünnepeljünk együtt!	6	3	9
Évfolyam összesen	64	8 (5 betervezve)	72

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	29	0	29
Isten hívása az Ószövetségben	4	1	5
Történetek Jézus Krisztusról	16	0	16
Élet az apostoli korban	7	1	8
Ünnepeljünk együtt!	9	2	11
Évfolyam összesen	65	7 (4 betervezve)	72

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Tematikai egység összes időkerete
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	21	1	22
Isten formáló kezében	9	0	9
Történetek Jézus Krisztusról	20	0	20

Ünnepeljünk együtt!	8	3	11
Évfolyam összesen	58	14 (4 betervezve)	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. táblázat

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Tapasztalatok a református istentiszteletről	1
Óstörténetek	A világ nyelvei	1
Óstörténetek	Teremtés és az evolúció	1
Történetek Jézus Krisztusról	Jézus élete című film vetítése	1
Történetek Jézus Krisztusról	Keresztelő János, az útkészítő	1
Történetek Jézus Krisztusról	Salome című film vetítése ^[E3]	1
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve ^[E4] .	2
Összesen:		8

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A Tízparancsolat	Szabályaink	1
Az egyház története	Látogatás egy környékbeli emlékműnél	1
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés	3
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Ki mit tud a Bibliáról (felosztása, felépítése stb)	1
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2
Összesen:		8

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Isten hívása az Ószövetségben	Identitás: mit jelent Istenhez tartozni?	1
Élet az apostoli korban	Az apostolok korának fő jellegzetességei	1
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés	2
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Iskolánk névadója: Szikszai György	1
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2
Összesen:		7

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	14
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ünnepeljünk együtt!	Ünnepi készülődés	3
Ünnepeljünk együtt!	Az egyetemes imahét jelentése	1
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Kapcsolataink más református iskolákkal	1
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A helyi gyülekezet látogatása (egyház szervezeti felépítésének ismertetése)	2
Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	A misszió fogalmának korosztályi szintű ismertetése	1
Isten formáló kezében	A helyes önértékelés – A Biblia tükrében	1
Isten formáló kezében	A szeretet, mint életmodell	1
Isten formáló kezében	A média és az internet áldásai és veszélyei	2
Ünnepeljünk együtt!	A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve.	2
Összesen:		14

3. Tantárgyi bevezető (1-4 évfolyam)

A hit- és erkölcs tanterv célrendszere és feladatai

A hit- és erkölcs tanterv *alapvető feladata* a hitéleti nevelés. A református hit- és erkölcs tanterv komplex személyiségfejlesztésre törekszik, ahol a kognitív ismeretátadás mellett fontos szerepet kap az affektív és a pragmatikus nevelés is. A hitéleti nevelés szerves része a keresztyéni lét alapjaiba való bevezetés, mely fő területei a következők:

- a Biblia gyermekek számára érthető és értelmezhető történetei;
- a Biblia világába való bevezetés (keletkezése, felosztása, háttere, formái, stb.);
- a magyar református identitás fő jellegzetességei;
- a magyar református gyülekezetek világának és a református hitnek az alapelemei;
- a keresztyén egyháztörténet adott évfolyam történelméhez kapcsolódó fő eseményei, kiemelkedő személyei;
- a tanítványi lét és a kegyességi élet elemei (imádság, Szentírás használat, istentisztelet);
- élethelyzetekben, etikai kérdésekben való tájékozódás és keresztyén megoldások keresése;
- egyházi és nemzeti ünnepeink tartalma, üzenete és megélése.

Fő célja: Isten szeretetének, Jézus Krisztus tanítványi hívogatásának közvetítése a gyermekek számára (tanítvánnyá tétel), és a tanítványi lét megélésének a segítése (Jézus Krisztus missziói parancsa, Mt 28,18-20 alapján).

Ugyanakkor tisztában vagyunk azzal, hogy a hit a Szentháromság Isten ajándéka az ember számára. A hit- és erkölcs tanterv órán hitet nem adhat sem az iskola, sem a hitoktató, viszont támogathatja és segítheti annak kialakulását és fejlődését. Iskolánk célja, hogy a hit- és erkölcs tanterv órák formálják a személyiséget, hitet ébresszenek és a hit megélésének pozitív és vonzó élményét adják a tanulók számára.

A fő cél kibontása többrétű, a tanulói személyiség egészét figyelembe vevő célrendszer alapján történik, melynek a kognitív szint mellett része az affektív és a pragmatikus nevelés is.

KOGNITÍV CÉLOK	ÉRZELMI NEVELÉS	CSELEKEDTETÉS
Alapvető ismeretek átadása a Szentháromság Istenről, Isten és az ember szeretetkapcsolatáról	A bizalom és a szeretet tapasztalati élménye	Az Istennel való kapcsolat gyakorlati elemei (imádság, bibliaolvasás, hétköznapi élet)
Jézus Krisztus váltáságmunkájának megismertetése	Az adás és elfogadás érzelmi hátterének megtapasztalása	Az adás és elfogadás keresztyén gyakorlata és következményei
A tanítványi lét és kegyességi élet elemei (imádság, bibliaolvasás, istentisztelet)	Az elköteleződés és a felelősségvállalás élményvilága	Életkorhoz és élethelyzetekhez kapcsolódó döntések meghozatalának lehetőségei és korosztályhoz alkalmazkodó diakóniai tevékenység

A Szentírás kortörténeti háttére	A Szentíráshoz való pozitív érzelmi kötődés kialakítása	A Szentírás mindennapi használatának módjai
Az egyház története, jelene és szokásrendszerei	A régi korok tiszteletének élményvilága; a személyes meggyőződés felvállalásának és bátorságának a megtapasztalása	Hagyománytisztelet; Hitvallási helyzetek felismerése
Református alapfogalmak, alapelvek és a református egyházközösségek alapvető sajátosságai	A közösségi lét érzelmi háttére	Az Isten népéhez való tartozás vállalása és gyakorlása
Az élhető és egészséges család modelljei	A családhoz tartozás érzelmi háttére és tudatosítása	A családi szerepek és helyzetek tudatos megélése
Keresztyén megküzdési stratégiák	A konfliktusok indulati világa	Konfliktuskezelési stratégiák
Nemzeti értékeink	Hazaszeretetre nevelés	Nemzeti értékeink, ünnepeink tisztelete, az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése

Alapelvek

Célkitűzésében, gondolatrendszerében a helyi tanterv kiindulópontjának tekinti:

- Isten Igéjét, a Szentírást, mint a keresztyén ember életének vezérfonalát;
- Az MRE hitvallási iratait (Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás);
- Az MRE középtávú nevelési-oktatási tervét;
- Az MRE hitéleti szokásrendszereinek gyakorlatait.

A tantárgy sajátossága, hogy szellemiségét Isten Igéje, a Szentírás határozza meg. Éppen ezért a hit- és erkölcsstannak egyszerre vannak tantárgypedagógiai (valláspedagógiai) alapelvei és a tartalmát meghatározó biblikus alapelvei.

Valláspedagógiai alapelvek:

- A tanulói komplex személyiség fejlesztése, melynek része a kognitív, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása által.
- A hit- és erkölcsstanórák fontos feladata és lehetősége a tanulói személyiség formálása, hit ébresztése, valamint a hit megéléseinek vonzó és pozitív felmutatása.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus és vélhető életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Ennek megfelelően nem törekszik minden bibliai történet megtanítására. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoporthoz egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Módszertanában javasolt a korosztályszerű és változatos pedagógiai módszerek és igényes taneszközök használata.
- Az aktív, cselekvő hit megéléseire való buzdítás a diákok különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartjuk a keresztyén nevelés három alappilléret (keresztyén család, keresztyén gyülekezet, keresztyén iskola), de számolunk azzal a szociológiai sajátossággal, hogy a tanulók egy része nem hitben élő családban nő föl, ill. nincsenek rendszeres gyülekezeti kapcsolódásai. Ennek ellensúlyozására fontosnak tartjuk a gyülekezetről és a hitéleti szokásrendszerről alapvető ismeretek átadását, ill. azok beépülését.

Biblikus alapelvek:

- A Szentháromság Isten Jézus Krisztusban kegyelméből magához hívja a Tőle eltávolodott bűnös embert.
- A bűnös ember Isten Szentlelkének megszólítása és hit által hallhatja meg, értheti meg Isten szavát, élheti meg Isten neki adott kegyelmét.
- A Szentírás Isten Igéje és a keresztyén ember életének vezérfonala.
- Jézus Krisztus tanítványságra hívja napjaink emberét is. A tanítványi lét megélése az egész életútra érvényes és igaz.
- A tanítvány szeretetkapcsolatban él Istennel, Aki személyesen elhívta őt. Életvitelében Krisztust követi és kijelölt feladatát teljesíti a világban.
- A tanítványok közössége a keresztyén egyház, hitük együttes megélésének legfontosabb területe a gyülekezet.

Struktúra:

A tanórák egymáshoz való kapcsolódása projekt jellegű, ahol a vezérfonalat a bibliai történetek adják. Ezek kibontásaként jelennek meg olyan kapcsolódó témák (etikai kérdések, élethelyzetek stb.), melyek a gyermekek életvalóságát figyelembe véve hidat jelentenek a gyermekek világa és Isten Igéje között. Bár minden évnek van fő vezérfonala, az évek belső egységei koncentrikusan épülnek fel. Az évek fő címei a következők:

ÉV	CÍM	SZIMBÓLUM
5.	Istennel a döntéseinkben	Útjelző tábla
6.	Isten világosságában	Nap
7.	Isten vonzásában	Nyitott ajtó
8.	Isten Igéjének a tükrében	Tükör

Minden év anyagának része 6 koncentrikus kör, mely korosztályközpontúan segíti Isten Igéjének és a tanulók életvalóságának egymásra találását.

TÉMAKÖR	AMIT TARTALMAZ
Bibliai történetek	Ószövetségi és újszövetségi bibliai történetek
Isten utat mutat a mindennapokban	Olyan témák, melyek az <i>önismeret</i> , illetve <i>etikai kérdések, élethelyzetek</i> körébe tartoznak. Ezek a témák mindig a tanévben tanult bibliai történetekhez kapcsolódnak. Így adnak kiindulópontot a közös gondolkodáshoz és segítik a gyermekek gondolkodásmódját abban, hogy megértsék: Isten Igéjének üzenete van a mindennapokra is.
Isten szól hozzánk	A hívó ember életének szerves része az írott Ige, a Szentírás olvasása. Ez a témakör a <i>Szentírás világába</i> kívánja bevezetni a tanulókat és a naponként Igeolvasásra, Isten életünkre szóló üzenetének keresésére és megértésére buzdít. A kör másik részterülete az imádságos lelkület segítése és az imádságos szemléletmód formálása.
Isten közösséget formál	Jézus Krisztus tanítványai nem légyeres térben élik a mindennapjaikat. Kisebb és nagyobb közösségekben élnek, ahol

	meg kell tanulniuk az egymással való élés alapszabályait is. Az ide tartozó témák a <i>közösségépítés, közösségben való élés</i> keresztyén modelljeit kívánják fölmutatni.
Református keresztyénnek lenni	A témakör <i>református gyökereinket, gyülekezeteink világát és a magyar református keresztyén identitás</i> jellegzetességeit veszi sorra. Ennek érdekében évente találkozhatunk olyan, a tanult történetekhez kapcsolódó témákkal, melyek a református gyülekezetek világába vezetik be a gyermekeket, megismertetik a tanulókat a reformátori alapelvekkel. 5. osztálytól, az adott év világtörténelem és magyar történelem tananyagához illeszkedve egyháztörténeti személyiségekkel is találkozhatnak a tanulók, akiktől megtanulhatják, hogy mit jelent egy-egy korban keresztyénnek lenni.
Ünnepeljünk együtt!	Közös ünneplésre hív a témakör, melynek része az egyházi év ünnepeinek, kapcsolódó bibliai történetek bemutatása, valamint az ünnep szent időként való megélésére nevelés is.

Mivel a koncentrikus körök nem önállóan, elkülönülve jelennek meg, hanem a bibliai történetek által nyújtott ív részeként tanítandóak, ezért a helyi tanterv készítése során a tematikai egységek is a bibliai történetek nagy egységeit foglalják magukban. Ezek részeként jelennek meg az adott bibliai történethez kapcsolható (más koncentrikus körbe tartozó) témák a tantárgyi tartalom évfolyamonkénti elemzése során. A témák felsorolásánál az érthetőség kedvéért nemcsak a téma címe, hanem az adott koncentrikus kör is megjelenik.

A tematikai egységek csoportosításai

Minden évfolyam esetében az „Ismerkedés a Bibliával és reformátussággal” c. tematikai egységhez tartoznak az évkezdő, évzáró órák, valamint azok témák, melyek az egyházismeret alapjaiba, és a református egyházközségek világába, szokásrendszerébe vezetik be a tanulókat. Ezek a témák nem mindig egymás után következnek, hanem a hit- és erkölcsstan könyvek módszertani ajánlásai, valamint a hitoktató tanévekre vonatkozó tervezése alapján illeszkednek az adott évfolyam éves tematikájába.

Hasonló ehhez az „Ünnepeljünk együtt!” tematikai egység, mely minden évben az ünnepekhez, ünnepkörökhöz kapcsolódóan kerül beillesztésre a tanév tervezésébe.

A többi tematikai egység komplex egészet alkot, melyekben a témák összetartoznak. A református hit- és erkölcsstan kerettanterv módszertani ajánlásai tartalmazhatnak ettől eltérő sorrendet vagy címekeket a témákra.

A hit- és erkölcsstan tantárgy sajátosságai miatt a kapcsolódási pontok között megjelennek nemcsak az iskolai tanórákhoz való kapcsolódási lehetőség, hanem a gyülekezeti élethez való kapcsolódás pontjai is.

NAT kompetenciákhoz, fejlesztési területekhez való kapcsolódás

A hit- és erkölcsstan tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjon. Ezen belül különösen kiemelt szerepet kapnak a következő fejlesztési területekhez való kapcsolódások:

- *Erkölcsei nevelés.* A hit- és erkölcsstan része az erkölcsi nevelés is. Ez abban jelenik meg, hogy a fejlesztési célok között megjelenik a tanuló erkölcsi ítélőképességének fejlesztése, valamint az egyes bibliai történetekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolópontokra való rámutatás is. A hit- és erkölcsstan tantárgy erkölcsi nevelésének célja keresztyén értékrend felmutatása és a tanuló bátorítása azok megismerésére és saját életébe való adaptálására.
- *Nemzeti öntudatra nevelés. Állampolgárságra, demokráciára nevelés.* A hit- és erkölcsstan fejlesztési céljai között jelen van az arra való rámutatás, hogy hitünket népünk keretei között is megélhetjük, felelősséget vállalhatunk nemzetünkért, melyet imádságban hordozhatunk. Szintén a fejlesztési célok része a szabályok és törvények tiszteletére nevelés, valamint nemzeti értékeink és ünnepeink tisztelete és az aktív állampolgárság korosztályi szintű megélése.
- *Önismeret és társas kultúra fejlesztése. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.* Minden bibliai történeteknek van vonatkozása a társas kapcsolatok és az önismeret vonatkozásában. Ezek megvilágításaként a történetekhez kapcsolódóan olyan témák jelennek meg, melyek segítik a reális önismeretet és bátorítanak az önmagunkért és másokért való felelősségvállalásra, valamint a társas kapcsolatok nyílt, őszinte, empátikus és egymást segítő megélésére.
- *Családi életre nevelés.* A bibliai történetek egy része családi élethelyzeteket tartalmaz. Ezek segítségével, valamint a tanulók életvalóságának felidézése révén cél az élhető és egészséges család modelljeinek megismertetése; a családhoz tartozás érzelmi háttérének tudatosítása és a tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy családi szerepeit és helyzetüket tudatosan élje meg.
- *Testi és lelki egészségre nevelés.* A hit- és erkölcsstan tantárgy folyamatos fejlesztési célja annak a látásmódnak a fejlesztése, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges.
- *Fenntarthatóság, környezettudatosság.* Isten az ember feladatává tette azt, hogy a teremtett világot őrizze és gondozza. A fejlesztés célja ennek a felismertetése a tanulókkal és hozzásegítésük ahhoz, hogy ezt a feladatukat korosztályi szinten betöltsék.
- *Médiatudatosságra nevelés.* Egyes témák kapcsán a megelőző ismeretek része a média által közvetített szemléletmód és ismeretek. Ezek felidézésével lehetőség adódik a tanulók médiatudatosságának segítésére.

4. Tantárgyi tartalom, az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 11

Kerettanterv által betervezett óraszám: 53

Helyi sajátosságok óraszám: 8 óra (3 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 14 óra + 2 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> A korábbi évfolyamon tanultak. Korábbi élmények a református gyülekezetéről. Tapasztalati élmények a döntésről, Himnuszról. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		<ul style="list-style-type: none"> A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. Fogalmi tisztázások: messiás, misszió, missziói utak Bevezetés az első keresztyén gyülekezetek világába Az „egyedül hit által” reformátori alapelv jelentésének tisztázása. A következő személyek bemutatása: Pál apostol, Lídia, Luther Márton Arra való rámutatás, hogy Isten embereken keresztül is cselekszik. Az Isten akarata szerinti cselekvő életre nevelés. A református istentisztelet sajátosságainak bemutatása, motiválás az istentiszteletek látogatására. A Himnusznak, mint nemzeti imádságunknak az értelmezése, népünkért való imádságra, hazafiságra nevelés. Isten döntéshelyzetekben való útmutatásának keresésére buzdítás. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten szól hozzánk	Isten Igéje utat mutat a döntéseinkben (bevezető óra)	A tanuló: <ul style="list-style-type: none"> Ismeri a tematikai egységhez tartozó bibliai történeteket. 	<i>Irodalom:</i> A tanuló beszédképességének fejlődése, tanult memoriterek szöveghű
Református keresztyénnek lenni	Ki a Messiás? Zsidóság és keresztyénség		

Református keresztyénnek lenni	Az egyház megalakulása, az első keresztyén gyülekezet	<ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. • Képes értelmezni és a saját szavaival megfogalmazni a következőket: <ul style="list-style-type: none"> ○ Messiás, első gyülekezet, missziói utak, pogányok apostola, Luther Márton, Lídia, döntéshelyzet • Röviden be tudja mutatni Pál apostol missziói útjait. • Az adott kort ábrázoló térkép segítségével felismeri Pál missziói útjának egyes állomásait. • Ismeri a reformátori alapelv fogalmát és az „egyedül a hit által” alapelvet. • Példákat tud mondani a következőkre: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hogyan cselekedhet Isten általunk? ○ Miért fontos részt venni az istentiszteleten? ○ Mit jelent Isten segítségét hívni egy döntéshelyzetben? • A Himnuszt, mint a magyar népünk nemzeti imádságát is érti, imádkozik hazájáért. A Himnusz közös elemzése során megkeresi azok a pontokat, melyek az imádság jelleget mutatják. • Döntéshelyzetekről szóló szituációs játékok segítségével keresi azokat az Isten Igéje szerinti utakat a megoldásra. • Korábbi tapasztalatok segítségével a református istentiszteletről fontos ismeretek összegyűjtése. Ajánlott projekt: lehetőség szerint közös részvétel egy istentiszteleten. 	és kifejező tolmácsolása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése (a témakörhöz kapcsolódó illusztrációk értelmezése). Az írott és nyomtatott Biblia formái, üzenete <i>Történelem:</i> Történetek az Ószövetségből. A világvallások alapvető tanításai. Népek és vallásaik. <i>Honismeret:</i> Nagyszüleink és dédszüleink keresztyén világa. Erkölcsi normái. Harmonikusan működő családi minták. <i>Ének-zene:</i> Nemzeti énekeink ismerete (Erkel Ferenc-Kölcsey Ferenc: Himnusz)
Református keresztyénnek lenni	Ki az Úr? A keresztyének és a Római Birodalom		
Református keresztyénnek lenni	Pál apostol a pogányok apostola (keresztyénség és misszió)		
Református keresztyénnek lenni	Pál apostol missziói útjai		
Bibliai történetek – Újszövetség	Isten embereken keresztül cselekszik: Lídia (ApCsel 16,11-15)		
Református keresztyénnek lenni	Egyedül hit által (Luther Márton)		
Református keresztyénnek lenni	A református istentisztelet		
Szabad órakeret	Tapasztalatok a református istentiszteletről (1 óra)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! Nemzeti imádságunk, a Himnusz		
Isten utat mutat a mindennapokban	Istennel a döntéseinkben (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		kapcsolat a zsidóság és a keresztyénség között, pogányok apostola, misszió, missziói út, istentisztelet, különleges istentiszteleti alkalmak, nemzet, nemzeti imádság	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • Pál apostol és Luther Márton személyének korosztályszintű ismerete. • A Messiás fogalmának korosztályi szinten való megfogalmazása. • Az első keresztyén gyülekezet fő jellemvonásainak ismerete. • A református istentisztelet fő részeinek ismerete és néhány különleges istentisztelet megnevezése. • Ének^[E5] 	

2. Tematikai egység		Óstörténetek	Órakeret: 5 óra + 2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. Tapasztalati élmények a nagyravágyásról, idegen nyelvekről. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		<ul style="list-style-type: none"> A tematikai egységhez tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük bemutatása. A döntéshelyzetek érzelmi, indulati és akarati háttérének bemutatása és azok tudatos megélésére nevelés. A bűn emberi életben való jelenlétének tudatosítása, rámutatás Isten bünt megbocsátó szeretetére és kegyelmére. Erkölcsei ítélőképesség fejlesztése. Nyelvtanulás iránti motiváció ébresztése. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szabad órakeret</p> <p>Bibliai történetek – Ószövetség</p> <p>Bibliai történetek – Ószövetség</p> <p>Szabad órakeret</p> <p>Bibliai történetek – Ószövetség</p> <p>Isten utat mutat a mindennapokban</p>	<p>Teremtés és az evolúció (1 óra)</p> <p>Isten döntése: a világ teremtése (1Móz 1,1-2,4)</p> <p>Isten döntésre hív: az első emberpár és a bűneset (1Móz 2,4-25; 1Móz 3)</p> <p>A világ nyelvei (bevezető, 1 óra)</p> <p>Bábel tornya (1Móz 11,1-9)</p> <p>Mindent szabad nekem? (1Kor 6,9-13) (Bábel tornya)</p>	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ismeri a tematikai egységhez tartozó bibliai történeteket. Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. A bábeli torony történetét esettanulmányként használva, a történet csoportmunkában vagy közösen történő elemzése. Képes értelmezni, saját szavaival megfogalmazni és példát mondani a következőkre: <ul style="list-style-type: none"> bűneset, szabadság, szabadosság, nagyravágyás. 	<p><i>Irodalom:</i> A magyar hangok rendszere (a héber mássalhangzós írás bemutatása érdekességként)</p> <p><i>Történelem:</i> Az írásbeliség kezdetei.</p> <p><i>Dráma:</i> Páros, kiscsoportos és csoportos interakciós játékok (hittan órán).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak		döntés, teremtés, első emberpár, bűneset, szabadság, szabadosság, nagyravágyás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> A következő történetek korosztályszintű ismerete: bűneset, Bábel tornya. Ének 	

3. Tematikai egység		Ószövetségi próféták	Órakeret: 16 óra + 4 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. Tapasztalati élmények 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttér megismertetése. • Tapasztalati élmények tudatosítása az álmokról, félelemről, választásról, elvárásokról, környezet nyomásáról, bátorságról, feladatvállalásról. • Fogalmi tisztázások: próféta, királyság kora, Babilon, fogság. • Arra való rámutatás, hogy Istennek hatalma van a betegségek és nyomorúságok felett is. Buzdítás az ilyen helyzetek Isten elé vitelére. • Bátorítás a felelősségteljes döntéshozatalra, és a hitbeli meggyőződés vállalására a környezet nyomása ellenére is. • Bátorítás az Isten által adott feladatok meglátására és teljesítésére. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten követői, a próféták; az ország kettészakadása (1Kir 11,26-12,19)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó tematikai egységeket és azok alapvető kortörténeti háttérét. • Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. • Saját szavaival meg tudja fogalmaznia következőket, melyekre példát is tud mondani: <ul style="list-style-type: none"> ○ próféta, királyság, fogság, Isten szerint dönteni egy helyzetben, • Ajánlott projekt: szituációs játékok az elvárásokról és ehhez kapcsolódóan beszélgetések, helyzet- és motiváció elemzések. • Kreatív közös gondolkodás az egyéni és közös feladatokról. • Korosztályának tipikus élethelyzeteiből példákat tud mondani a következőkre: <ul style="list-style-type: none"> ○ betegség, szükséghelyzet, társak nyomása, a hit tettekkel való megmutatása. 	<p><i>Történelem:</i> Történetek Babilonról, az ókori világról.</p> <p><i>Honismeret:</i> Helytörténeti helyi hagyományaink Magyarországon, és Jézus korában, az ókori Izraelben (épületek, ételek, edények, gazdálkodás módja stb.).</p> <p><i>Természetismeret:</i> A kapcsolódó történetek növény és állatvilága.</p> <p><i>Dráma:</i> Az alapvető fogalmak ismerete és alkalmazása játékok alapján és azok értékelő megbeszélése során (szándék, feszültség, konfliktus, jelenet, dialógus, monológ, típus, ellentét és párhuzam, ritmus).</p>
Bibliai történetek – Ószövetség	Illés próféta (1Kir 17,1-7; 18,20-46)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Illés és a sareptai özvegy (1Kir 17,8-24)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Elizeus próféta (2Kir 2,1-18)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Elizeus és Naamán (2Kir 5,1-19)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Dániel Babilonban: a király álma (Dán 2)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Három ifjú a tüzes kemencében (Dán 3,1-27)		
Isten közösséget formál	Amikor választani kell (Három ifjú a tüzes kemencében)		
Isten közösséget formál	Mit várnak el a körülöttem lévők? (Dániel az oroszlánok vermében – bevezető óra)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Dániel az oroszlánok vermében (Dán 6,2-25)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Jónás próféta (Jón 1-4)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Feladatom van (Jónás története)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten Igéje választás elé állít (Jer 36)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Ezékiel próféta és a fogság (Ez 1-3)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		próféta, szükség, éhínség, betegség, választás, elvárás, feladat, választás, fogság	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • A következő bibliai történetek korosztályi szintű ismerete: Dániel az oroszlánok vermében, három ifjú a tüzes kemencében. • A következő személyek korosztályi szintű ismerete: Illés, Dániel, Jónás. • A kísértés fogalmának korosztályi szinten való megfogalmazása. • Ének
--	---

4. Tematikai egység		Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 13 óra +3 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. • Tapasztalati élmények a következőkről: keresztelő, kísértés, függőség, hívás, diáknak lenni, árulás. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. • Tapasztalati élmények tudatosítása a következő téren: kísértés, függőség. Arra való rámutatás, hogy ezekkel, Isten segítségével harcolhatunk. • Keresztyén értékválasztás segítése. • Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése: jó és rossz cselekedet. • Bátorítás Jézus Krisztus tanítványi hívogatásának meghallására. • Bátorítás arra, hogy a Jézus Krisztus által tanított elveknek megfelelően éljen. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Keresztelő János prófétai működése (Lk 3,1-18)	A tanuló: <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó történeteket, példázatokat és alapvető kortörténeti háttérüket. 	<i>Történelem:</i> Élet a Római Birodalomban és más birodalmakban.
Szabad órakeret 1 óra	Keresztelő János, az útkészítő	<ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. 	A keresztyénség zsidó gyökerei, kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története.
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus Krisztus megkeresztelkedése (Mt 3,13-17)	<ul style="list-style-type: none"> • A kísértésről, kísértés háttéréről és kísértésbe vivő tényezőkről szóló szituációs játék után keresi a háttérben lévő indítóokokat korosztályi szintjének megfelelően. 	<i>Honismeret:</i> Hétköznapi és ünnepi viseletek Jézus korában (Jézus, Keresztelő János)
Szabad órakeret 1 óra	Salome című film vetítése ^[E6]	<ul style="list-style-type: none"> • Ajánlott projekt: értékek elképzelt árverése során összegyűjti azokat az értékeket, melyeket fontosnak tart. 	
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus Krisztus megkísértése (Lk 4,1-13). Böjt Jézus Krisztus szerint (Mt 6,16-18; Ézs 58)	<ul style="list-style-type: none"> • Kapcsolópontok, összefüggések keresése a testi és lelki fegyverzet között. 	<i>Vizuális kultúra:</i>
Isten utat mutat a mindennapokban	A lelki fegyverzet (Ef 6)		

Isten utat mutat a mindennapokban	Mindennapi kísértéseink: függőségek	<ul style="list-style-type: none"> Saját szavaival meg tudja fogalmazni és példákat tud mondani a következőkre: <ul style="list-style-type: none"> példázat, tanítvány, kísértés, függőség, böjt, értékes, árulás, Jézus Krisztus tanítása szerint élni <p>Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, szimbólumok értelmezése.</p> <p><i>Életvitel:</i> Ételek. Az étkezési szokások és azok történeti háttére. A böjt szerepe.</p>
Bibliai történetek – Újszövetség	Máté elhívása (Mt 9,9-13)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: a magvető példázata (Mt 13,3-23)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: az igazgyöngy (Mt 13,45-46)	
Isten utat mutat a mindennapokban	Értékválasztás, értékes – de mitől? (Az igazgyöngy példázata)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: aki kősziklára épít (Mt 7,24-27)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: a gonosz szőlőművelők (Mt 21,33-45)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Júdás elárulja Jézust (Mt 26,14-16; 26,47-56)	
Szabad órakeret 1 óra	Jézus élete című film vetítése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	próféta, Keresztelő János, Jordán folyó, keresztség, Messiás, Krisztus, Jézus tanít, Krisztus, példázat, magvető, értékválasztás, gonoszság, árulás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> A magvető példázatának és az igazgyöngy példázatának korosztályi szintű ismerete. Keresztelő János és Máté személyének korosztályi szintű ismerete. A következő fogalmak korosztályi szinten való megfogalmazása: Messiás, Krisztus, kísértés, érték. Ének 	

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. Az alsóbb évfolyamokon tanult bibliai történetek az ünnepekhez. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. Az ószövetségi Krisztusra vonatkozó próféciaik segítségével rámutatás arra, hogy Isten beteljesíti az ígéreteit. Pál apostol megtérésének történetén keresztül a megtérés fogalmának és jelenségének ismertetése. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Isten megtérésre hívó szavának közvetítése. • Alázatosságra nevelés. • Arra való rámutatás, hogy az Istenben való hit több mint a konkrét tények és kézzelfogható bizonyítékok keresése. • A pünkösdi történeteken és Pál megtérésének történetén keresztül a Szentlélek személyének alapvető tisztázása. • Az egyházi év ünnepeireinek és a fő ünnepek összefoglaló megismertetése. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Ünnepi készülődés a karácsonyra	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek ismerete. • Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. • Részvétel az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. Ajánlott projekt: adott ünnepekhez kapcsolódó népszokások megelevenítése. Pl. betlehemezés • A tanuló példákat tud mondani és meg tudja fogalmazni saját szavaival a következőket: <ul style="list-style-type: none"> ○ ószövetségi prófécia Jézusról, lábmosás, alázatosság, kézzelfogható tények keresése, megtérés, Szentlélek 	<i>Történelem:</i> Pünkösöd/egyház - A keresztény egyház (papok és szerzetesek). Középkori örökségeink: katedrálisok, könyvnyomtatás. A keresztény magyar állam megalapítása (Szt. István).	
Adventi várakozás az Ószövetségben (Zak 9,9)			
Az ószövetségi próféták Jézus eljövételéről (Ézs 7,14; 9,1-6; 11,1-10; Mik 5,1-3)			
Ünnepi készülődés a húsvétra			
Jézus megmossa a tanítványai lábát (Jn 13,1-11)			
Jézus és Tamás (Jn 20,24-29)			
Ünnepi készülődés a pünkösdre			
Saul megtérése (ApCsel 9,1-30)			
Szabad órakeret: A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve. (1 óra) ^[E7]		<i>Honismeret:</i> Ünnepi szokások fogalma, szerepe, általános jellemzői. (Ünnepkörök jeles napjai és jellemzői) <i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen. Égitestek, csillagok, bolygók (napkeleti bölcsek) <i>Vizuális kultúra:</i> A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (Keresztyén szimbólumaink, ünnepekhez kapcsolódó jelképeink).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	advent, ószövetségi próféták, prófécia, lábmosás, alázat, racionális látásmód, megtérés		

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none">• Pál apostol személyének korosztályi szintű ismerete.• Az egyházi év fő ünnepeinek ismerete (neve, mikor és mit ünneplünk)• Ének
--	---

6. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 10

Kerettanterv által betervezett óraszám: 54

Helyi sajátosságok óraszám: 8 óra (betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 17 óra + 2 óra összefoglalás, számonkérés (Apostoli Hitvallás után)
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi élmények a református gyülekezetéről és az egyházi szokásrendszerekről. • Tapasztalati élmények a következőkről: félelem, szomorúság, öröm, imádság, éneklés, hálaadás, bátorság, nehéz élethelyzetek. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. • A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. • Arra való rámutatás, hogy Isten Igéjének minden élethelyzetben van üzenete. Bátorítás arra, hogy a tanulók saját érzéseiket, élethelyzeteiket Isten elé vigyék és keressék a Szentírásból az élethelyzetekre szóló választ. • Az Istent magasztaló imádság jellegzetességeinek a bemutatása, magasztaló imádságra való bátorítás. • A hálaadó énekek fogalmának megismertetése. • A hit fogalmának tisztázása és bátorítás a hit megélésére a tanulók mindennapjaiban. • A Biblia könyveinek és felosztásának megismertetése a tanulókkal. • Az Apostoli Hitvallás megismertetése a tanulókkal. • Az Apostoli Hitvallás egyes részeinek közös áttekintésével és elemzésével a korábban tanultak alapján összefoglalás a Szentháromság Istennel kapcsolatos alapvető ismeretekről. • Bátorítás a hit egyéni megvallására a tanulók sajátos élethelyzeteiben. • A konfirmációnak, mint a hit egyéni megvallásának a bemutatása. • Az anyagyülekezethez való kapcsolódás megerősítése az anyagyülekezet történetének feltérképezése egyéni munka (vagy csoportmunka) révén. • A tanuló bátorítása arra, hogy bekapcsolódjon a gyülekezeti szolgálatba a lehetőségeinek megfelelően. • Arra való rámutatás, hogy a cselekedetek mindig azt tükrözik, hogy mit hiszünk, mit vallunk egy-egy dologról. Bátorítás a keresztyén hit megmutatására a tettek által is. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Isten utat mutat a mindennapokban	Életünk Isten előtt (Zsolt 139) (bevezető óra)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeretek szerez a témakörhöz tartozó bibliai történetekről. • Ismeri a Biblia felosztását és könyveit, képes megkeresni ezek alapján bibliai ígéseket és történeteket. • Felidézve saját élethelyzeteit és ezekhez kapcsolódó érzéseit, megérti és keresi Isten ezekre adott válaszát a Szentírásban. • Saját szavaival képes értelmezni a következőket, példát mondva rájuk: <ul style="list-style-type: none"> ○ magasztaló imádság, ○ Isten Igéjének üzenete van az életünkre, ○ a hithez bátorság szükséges, ○ a konfirmáció, mint a hit megvallása. • Társaival vagy egyedül utánajár anyaggyűlékezete történetének, melyet röviden bemutat a kapcsolódó órán. • Feltérképezi azokat a lehetőségeket, ahol be tud kapcsolódni szolgálatként a gyülekezetbe. 	<p><i>Gyülekezeti élet:</i> Konfirmációra való hívogatás és bátorítás. Az anyaggyűlékezet történetének és szolgálati lehetőségeinek a megismerése.</p> <p><i>Irodalom:</i> A témákhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek tisztázása. A régió, lakóhely kultúrája, reformátussága, emlékei, emlékhelyei.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Kölcsönhatások az életközösségekben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok. (Isten tökéletes világot alkotott). Veszélyeztetettsége miatt, fontos a védelme.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A közvetlen környezetben található tárgyak, épületek (pl. templom, annak bútorzata, papi öltözet, textíliák, stb.) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül. (Gyülekezetem története.)</p>
Isten utat mutat a mindennapokban	Istennel a félelemben és a szomorúságban (Zsolt 3; 23; 46)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Istennel az örömeinkben (Zsolt 103)		
Isten szól hozzánk	Az Isten által adott könyvtár		
Szabad órakeret 1 óra	Ki mit tud a Bibliáról /felosztása, felépítése stb/		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! Az Istent magasztaló, dicsérő imádság és éneklés (Pál és Szilász a filippi börtönben)		
Isten szól hozzánk	Hallél zsoltárok (Zsolt 113-118)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Kell-e bátorság a hithez? (Bevezetés a Hitvalláshoz, Zsid 11,1)		
Református keresztyénnek lenni	Isten a világ teremtője – Apostoli Hitvallás 1.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus váltságműve – Apostoli Hitvallás 2.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus visszajön (Jel 21) – Apostoli Hitvallás 3.		
Református keresztyénnek lenni	Jézus Krisztus egyháza – Apostoli Hitvallás 4.		
Református keresztyénnek lenni	A Szentírás tanítása a Szentlélekről		
Református keresztyénnek lenni	Mit vallok? (Konfirmáció, saját hitvallás)		
Református keresztyénnek lenni	Gyülekezetem története		
Református keresztyénnek lenni	Alkalmak és szolgálati területek a gyülekezetben		
Isten utat mutat a mindennapokban	Az életem Isten fényében (évváró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		<p>Anyagyűlékezési közösség, alkalmak, szolgálati területek, konfirmáció, Apostoli Hitvallás, egyház, Szentlélek, Teremtő Isten, Jézus Krisztus, váltságmunka, Istent dicsérő imádság, hallél zsoltár, Biblia felosztása, Biblia könyvei</p>	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A Biblia könyveinek memoriter szintű ismerete. • Az Apostoli Hitvallás memoriter szintű ismerete. • Ének 	

2. Tematikai egység		A Tízparancsolat	Órakeret: 15 óra + 4 óra összefoglalás, számonkérés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről és a Tízparancsolatról. Tapasztalati élmények a szabályokról, vágyakozásról, másik nemmel való kapcsolatáról, kapzsiságról, szülők iránti tiszteletéről. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> A Tízparancsolat megismertetése a tanulókkal. Szabályok tiszteletére, törvénytiszteletre nevelés. Arra való rámutatás és bátorítás, hogy a Tízparancsolat Isten által adott útmutató az emberi létünk megéléséhez. Az egyes parancsolatok tanulók életvalóságához való kapcsolópontjaira való rámutatás és a diákok hozzásegítése ahhoz, hogy saját maguk értelmezzék az egyes parancsolatokat saját élethelyzeteikre. Erkölcsei ítélőképesség fejlesztése a parancsolatokról való közös gondolkodás révén. Keresztyén értékrend felmutatása és bátorítás annak a megélésére. Rámutatás arra az összefüggésre, ami Jézus Krisztus tanítása és a Tízparancsolat között van. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Szabad órakeret</i>	<i>Szabályaink (bevezető óra)</i>	A tanuló:	<i>Természetismeret:</i>
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten a Tízparancsolatot adja a népének (bevezető óra)	<ul style="list-style-type: none"> Megismeri a Tízparancsolat, mint Isten útmutatását az ember életére. 	A serdülőkor változásai:
Bibliai történetek – Ószövetség	1. parancsolat – Az egyiptomi szabadulás története (2Móz 14,15-31)	<ul style="list-style-type: none"> Saját szavaival képes értelmezni és példákat mondani minden parancsolatra. 	Konfliktusok, nemi működések, függőségek (alkohol, drog, cigaretta), fiatalkori bűnözés.
Bibliai történetek – Ószövetség	2. parancsolat – Az aranyborjú (2Móz 32),	<ul style="list-style-type: none"> Felismeri, hogy az Isten által adott Törvény örökérvényű. 	fiatalkori bűnözés.
Bibliai történetek – Ószövetség	3. parancsolat – Dávid és Góliát (1Sám 17)	<ul style="list-style-type: none"> Keresi a lehetőségeit annak, hogyan tudja saját életében megélni Isten törvényeit. 	Viselkedési normák, szabályok jelentősége az ember életében.
Bibliai történetek – Ószövetség	4. parancsolat – Salamon templomot épít az Úrnak (1Kir 6; 8,22-61)	<ul style="list-style-type: none"> Szabályjátékok segítségével elemez néhány szabályt. Beszélgetés során felismeri annak a jelentőségét, hogy az emberi életnek szüksége van szabályokra. 	A családi és társas kapcsolatok jelentősége.
Bibliai történetek – Ószövetség	5. parancsolat – Dávid és Absolon (2Sám 15,1-16)	<ul style="list-style-type: none"> Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket a Bibliában. 	
Bibliai történetek – Ószövetség	6. parancsolat – Káin és Ábel (1Móz 4,1-16)	<ul style="list-style-type: none"> Szituációs játékok segítségével csoportosan vagy közösen elemez egyes parancsolatokhoz kapcsolódó etikai kérdéseket, élethelyzeteket. 	<i>Dráma:</i> Döntési helyzetek elemzése, feldolgozása, dramatikus tevékenységekkel (pl. a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek,
Isten utat mutat a mindennapokban	Kapcsolat a másik nemmel (7. parancsolat előtti bevezető óra)	<ul style="list-style-type: none"> Kritikusan érvel etikai kérdésekben, pl. kapcsolat a másik nemmel, lopás, stb. 	
Bibliai történetek – Ószövetség	7. parancsolat – Dávid és Betsabé (2Sám 11,1-12,23)		
Bibliai történetek – Ószövetség	8. parancsolat – Géházi kapzsisága és bűnhődése (2Kir 5,19-27)		

Bibliai történetek – Ószövetség	9. parancsolat – A Nagytanács elhatározza Jézus halálát (Jn 11,45-57; Mk 14,56-64)		emberi problémák alapján – a Tízparancsolat fényében).
Isten utat mutat a mindennapokban	Bárcsak nekem is lenne! (Vágyaink)		
Bibliai történetek – Ószövetség	10. parancsolat – Nábót szőlője (1Kir 21)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus és a Tízparancsolat (Mt 12,9-14. Lk 10,25-28)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Tízparancsolat, szabályok, aranyborjú, bálványimádás, Góliát, Salamon, Dávid, Absolon, Káin és Ábel, Géházi, kapzsiság, bűnhődés, Nábót szőlője,	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • Az aranyborjú történetének korosztályi szintű ismerete. • A Tízparancsolat és Mt 5,17 memoriter szintű ismerete. • Mózes, Dávid, Nábót személyének korosztályi szintű ismerete. • A tanuló képes néhány mondatban értelmezni a Tízparancsolatot. • Ének 	

3. Tematikai egység		Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 10 óra +2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. • Tapasztalati élmények a következőkről: szeretet, kirekesztés, befogadás, hála, megbocsátás, adósság, betegség, meggyógyulás. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai			
<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. • A példázat fogalmi értelmezésének bővítése. • A krisztusi lelkület fogalmának és jellegzetességeinek megismertetése. Krisztusi lelkületre nevelés. • A példázatokon keresztül Isten következő tulajdonságainak bemutatása: megértés, elfogadás, megbocsátás. • Rámutatás Isten elfogadó és megbocsátó szeretetére. A tanulók hívogatása és bátorítása Isten szeretetének elfogadására. • Rámutatás Jézus Krisztus betegségek fölötti hatalmára. • Egészséges életmódra nevelés, arra való rámutatással, hogy az egészség nemcsak a testi tünetek hiányát jelenti, hanem azt is, hogy lelkileg rendben vagyunk. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	
Isten utat mutat a mindennapokban	Mit jelent önmagunk és mások szeretete? (1Kor 13)	A tanuló:	Kapcsolódási pontok <i>Irodalom:</i> Családi, baráti kapcsolatok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a megdicsőülés hegyén (Mt 17,1-8)		

Bibliai történetek – Újszövetség	Az adós szolga példázata (Mt 18,21-35)	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti háttérüket. • Segítséggel megkeresi a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket a Bibliában. • Szituációs játékokon keresztül a befogadás, elfogadás, megbocsátás, tékozlás kiábrázolása és a játékok után elemző beszélgetés. • A példázatok közös, kreatív értelmezésén keresztül megismeri Isten megértő, elfogadó és megbocsátó szeretetét. Saját szavaival mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó példákat tud mondani. • Felismeri a következőket: <ul style="list-style-type: none"> ○ Isten mindannyiunkra vár. ○ a teljes egészség azt jelenti, hogy a lélekben is egészségesek vagyunk. • Saját életéből példákat tud mondani arra, hogy mi mindenért lehet hálás. 	sokfélesége az irodalmi művekben. A mitológiai és bibliai történetektől a kortárs irodalomig, magyar és világirodalmi szemelvényekkel.
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban (Lk 9,51-56)		
Isten utat mutat a mindennapokban	A krisztusi lelkület (Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban)		
Bibliai történetek – Újszövetség	A tékozló fiú példázata (Lk 15,11-32)		
Bibliai történetek – Újszövetség	A tíz leprás meggyógyítása (Lk 17,11-19)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Érzéseink: hála (A tíz leprás meggyógyítása)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Szeretet, adós szolga, példázat, Samária, elfogadás, befogadás, tékozló fiú, megbocsátás, lepra, leprás, gyógyítás, hála.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • A tékozló fiú példázatának és a tíz leprás meggyógyítási történetének korosztályi szintű ismerete. • Ének 	

4. Tematikai egység	Az egyház története	Órakeret: 8 óra + 2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó témákról. • Kapcsolódó korábbi történelmi ismeretek. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz kapcsolódó egyháztörténeti személyek és események megismertetése. • Rámutatás arra, hogy az egyház története párhuzamos a világi történelemmel. • A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy meglássák az összefüggéseket az egyháztörténet és a történelem között. • Arra való rámutatás, hogy minden történelmi időben lehetőség van megélni az Istennel való kapcsolatot. Bátorítás arra, hogy a tanuló ugyanezt tegye a saját korában. • Fogalmi tisztázások: egyházatyák, szerzetesrend, reformátorok. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Arra való rámutatás, hogy a megyében, egyházmegyében milyen magyar reformátorok voltak. • Magyar református identitásra nevelés. 	
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Református keresztyénnek lenni	Augustinus és az egyházatyák	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alapvető ismereteket szerez az egyház kezdeteiről és a magyar keresztyén egyház születéséről. • Saját szavaival képes értelmezni a szerzetesrend, egyházatya, reformátor, magyar reformátor fogalmakat. Példát tud mondani ezekre. • Felismeri azt, hogy városában (megyéjében, egyházmegyéjében) milyen emlékek vannak a magyar reformáció korából. Ajánlott projekt: látogatás egy környékbeli emlékműnél. • Ismeri a bibliás fejedelem és protestáns fejedelem kifejezéseket. Példákat tud ezekre erre mondani. • Keresi az összefüggéseket és a kapcsolatokat a történelem és az egyház története között meglévő ismeretei alapján. • Képes értelmezni a magyar református fogalmát, szituációs játékok segítségével példákat tud mondani rá. 	<p><i>Történelem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A reformáció és a katolikus megújulás Európában, Magyarországon. - Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején. - Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században. <p>Ének-zene: Gregorián énekek, reformációi énekek, históriás énekek, stb.</p>
Református keresztyénnek lenni	István király: a magyar keresztyén egyház kezdetei		
Református keresztyénnek lenni	Assisi Ferenc és a szerzetesrendek		
Református keresztyénnek lenni	Az egyház megreformálásának az igénye (Luther, Kálvin)		
Református keresztyénnek lenni	Magyar reformátorok a környezetünkben		
Szabad órakeret	Látogatás egy környékbeli emlékműnél		
Református keresztyénnek lenni	A bibliás fejedelem		
Református keresztyénnek lenni	Protestáns fejedelmek		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Augustinus, egyházatya, István király, magyar keresztyén egyház, szerzetesrend, Assisi Ferenc, reformáció, Luther Márton, Kálvin János, magyar reformáció, magyar református	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • István Király, Kálvin János és a városában, megyéjében élt magyar reformátor személyének korosztályi szintű ismerete. • A reformáció fogalmának és jelentőségének az ismerete. • Ének 	

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematikai egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 9 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. • Az úrvacsorához, mint gyülekezeti szokáshoz kapcsolódó élmények. 	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Karácsonyhoz, húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. • A karácsonyi ünnepkör fogalmának és tartalmának megismertetése. • A reformáció ünnepének megismertetése, történeti háttér felidézése. • A „szüntelen reformáció” reformátori alapelv és jelentésének megismertetése. Ez által a szüntelen megújulásra való nevelés. • Az ünnepi hangulat megalapozása. Istennel való ünneplésre nevelés. • A páskavacsora, utolsó vacsora és az úrvacsora tartalmának és jelentőségének megismertetése, a köztük való kapcsolatra való rámutatás. • Vágyakozás felébresztése az úrvacsorán való részvétel iránt. 	
<p>Témák (Koncentrikus kör/ téma)</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Reformáció ünnepe: az egyház megújulása, Luther és Kálvin</p>	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. 	
<p>Szabad órakeret: ünnepi készülődés a karácsonyra (1 óra)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. Ajánlott projekt: a karácsonyi ünnepkör kreatív összefoglalása. 	
<p>Karácsonytól vízkeresztig, a karácsonyi ünnepkör (Jn 1,1-18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a reformáció emlékünnepét. 	
<p>Szabad órakeret: ünnepi készülődés a húsvétra (1 óra)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a „szüntelen reformáció” alapelvet és saját szavaival képes értelmezni, példát mondani rá. 	
<p>A páskavacsora és az utolsó vacsora, úrvacsora (Mk 14,3-25)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a páskavacsora, utolsó vacsora, úrvacsora fogalmát és a közöttük lévő összefüggést. 	
<p>Jézus megszólítja a gonosztevőt a kereszten (Lk 23,32-43)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A tanuló felismeri, hogy életünk utolsó pillanatáig sem késő Istenhez fordulni. 	
<p>Jézus Krisztus feltámadása (Mt 28,1; Jn 20,26)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Saját szavaival össze tudja foglalni az első gyülekezet jellegzetességeit. 	
<p>Szabad órakeret: ünnepi készülődés a pünkösdre (1 óra)</p>		
<p>Az első gyülekezet (ApCsel 11,19-26; 2,42-47)</p>		
<p>Szabad órakeret: A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve. (1 óra)^[E8]</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Karácsonyi ünnepkör, páskavacsora, utolsó vacsora, úrvacsora, első gyülekezet, reformáció emlékünnepe, semper reformanda (szüntelen reformáció)</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A reformáció és az úrvacsora fogalmának és jelentőségének az ismerete. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • A karácsonyi ünnepkör fogalmának és a hozzá tartozó ünnepek ismerete. • Kálvin János és Luther Márton személyének korosztályi szintű ismerete. • Ének
--	---

7. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 10

Kerettanterv által betervezett óraszám: 55

Helyi sajátosságok óraszám: 7 óra (4 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység	Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 25 óra + 4 óra összefoglalás számonkérés (egyház történeti részeknél)
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi élmények a református gyülekezetéről és szokásrendszeréről. • Tapasztalati élmények, előzetes tudás a hitről, hitért való harcokról. • Korábbi történelmi ismeretek az egyháztörténeti részek kapcsán. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása.
- A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása.
- Önismereti fejlesztés a csoporthoz illő önismereti játékok segítségével.
- Arra való rámutatás, hogy Isten konkrétan minket szólít meg Igéje (a teljes Szentírás által). A tanulók hívogatása és buzdítása arra, hogy naponként olvassák a Bibliát és keressék Isten életükre szóló üzenetét. Ennek a gyakoroltatása kreatív közös igemagyarázat révén.
- A hitvallás és hitvalló életmód néhány példájának bemutatása a gályarabok és hitvalló őseink élettörténetei kapcsán.
- Arra való rámutatás, hogy a közösségben mindenkinek meg van a helye. A tanulók hozzásegítése egymás elfogadásához, pozitív, nyílt és elfogadó attitűd kialakításához.
- Keresztyén felekezetek jellegzetességeinek megismertetése, és arra való rámutatás, hogy a keresztyén felekezetek tagjai testvéreink a hitben. Az ökumené fogalmának és lehetőségeinek megismertetése.
- Imádságos lelkületre nevelés részeként az imádságos lelkület különböző példáinak a bemutatása (Szentírásból és történelemből). A „szüntelenül imádkozzatok”, „imádkozzál és dolgozzál” alapelvek és tartalmuk megismertetése.
- A tanulók bátorítása az egyéni csendességre és fohászkodásra.
- A diakónia fogalmának megismertetése, az MRE szeretetszolgálati területeinek bemutatása, a helyi egyházközségek szeretetszolgálatának feltérképezése.

- Egy szeretetintézmény meglátogatása révén a tanulói tapasztalatok bővítése a szeretetszolgálat lehetőségeivel és az intézményben élőkkel kapcsolatban.
- Az MRE legismertebb ifjúsági alkalmainak (Csillagpont, regionális alkalmak, stb.) bemutatása, hivatás az ifjúsági csoportok látogatására. Vágyakozás felkeltése a gyülekezet ifjúsági csoportjába való tartozásra.
- Arra való rámutatás, hogy Istennel való kapcsolatunk folyamatosan változik, ami a szüntelen megújulás része.
- Példák keresése a saját iskolából korábban élt református személyek megismerése révén.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? (Bevezető óra)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • felismeri annak a lehetőségét, hogy Isten nemcsak magához hívja az egyéneket, hanem bátorít és küld mások felé. Saját szavaival meg tudja fogalmazni, hogyan hívja őt Isten magához. Keresi annak a lehetőségeit, hogy őt hová és kikhez küldi Isten. • Részt vesz az önismereti játékokban. • A teljes Szentírást, mint Isten Igéjét érti. • Tipikus megnyilvánulások alapján (köszöntés, szóhasználat) felismeri a keresztyén testvérfelekezeteket. • Ismeri az ökumené fogalmát és törekszik a testvéri attitűdre a testvérfelekezetekkel. • Ismeri gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi vagy az országos egyház által szervezett ifjúsági csoportokat és alkalmakat. • Ismeri a fohász és az egyéni csendesség lehetőségeit, törekszik ezek megélésére. • Ismeri az „Imádkozzál és dolgozzál!” alapvetést és törekszik ennek megfelelően élni. • Az egyháztörténeti példák révén megismeri annak a lehetőségét, hogy férfiként és nőként is lehet Istent szolgálni. Keresi annak a lehetőségeit, ő hogyan szolgálhatja Istent saját körülményei között. • Képes értelmezni és saját szavaival példákat mondani a hitvalló életre az egyháztörténelemből. 	<p><i>Magyar nyelv:</i> Vélemény, vita, érv, hozzászólás képességének fejlesztése. Szövegértés (Bibliailvasás, értelmezés) A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése a Biblia világából.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás, stb.)</p> <p><i>Történelem:</i> Népek egymásra hatása, együttélése. A nemzetiségek, felekezetek helyzete. (Kisebbség, többség.)</p> <p><i>Életvitel:</i> Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulása. A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.</p>
Isten szól hozzánk	Hogyan szól hozzám Isten a Szentírásban? (2Tim 3,16)		
Isten utat mutat a mindennapokban	A hit válasz Isten vonzására		
Isten közösséget formál	Kapcsolataink (család, barátok, csoportok)		
Református keresztyénnek lenni	Hűség a hitben: Gályarabok, hitvalló ősünk		
Református keresztyénnek lenni	A protestánsok küzdelmei (vallásszabadság, vallási egyenjogúság)		
Isten közösséget formál	Testvéreink a hitben: keresztyén felekezetek		
Református keresztyénnek lenni	Az ökumené jelentése és jelentősége		
Református keresztyénnek lenni	Egy ökumenikus hittanóra		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A fohász és az egyéni csendesség (Jézus elcsendesedései: Mk 6,46. Imádság a Gecsemáné kertben)		
Isten szól hozzánk	Imádságos lelkület a Szentírásban (Nehémiás, Dániel, Pál apostol)		
Szabad órakeret 1 óra	Iskolánk névadója: Szikszai György		
Isten szól hozzánk	Szüntelen imádkozzatok! Szikszai György: Tanítások és imádságok		
Református keresztyénnek lenni	Imádkozzál és dolgozzál! A munka Isten által adott feladatunk		

Református keresztyénnek lenni	A református egyház diakóniája (Jak 2,14-26)		<i>Történelem:</i> A kommunista diktatúra a Szovjetunióban. A GULAG rendszere. Kultúra, művelődés a Horthy-korszakban. Gyermek nevelése, oktatása.
Református keresztyénnek lenni	Protestáns nők Isten szolgálatában: Lorántffy Zsuzsanna, Árva Bethlen Kata		
Református keresztyénnek lenni	Magyar protestánsok a magyar irodalomban		
Református keresztyénnek lenni	Szüntelen reformáció: hogyan változunk a hitben?		
Református keresztyénnek lenni	Hitvalló elődeink (saját iskolából hitvalló elődök)		
Isten közösséget formál	Isten vonzásában: ifjúsági csoportok és találkozók		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan hív engem Isten? (évező óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Ökumené, diakónia, ifjúsági csoportok, magyar protestánsok, szüntelen reformáció, „Imádkozzál és dolgozzál!” Szikszai György, fohász, egyéni csendesség, keresztyén felekezetek, gályarabok, vallásküzdelmek	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Egy szabadon választott magyar református személyének az ismerete, a 17-19. század legalább két magyar protestáns alakjának, nevének és munkásságának az ismerete. Tudja a gályarabok történetét a saját szavaival megfogalmazni. 2Tim 3,16 memoriter szintű ismerete. Fohász, ökumené, diakónia fogalmának korosztályi szintű ismerete. Ének 	

2. Tematikai egység	Isten hívása az Ószövetségben	Órakeret: 4 óra + 1 óra összefoglalás, számonkérés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek, élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről és személyekről. Tapasztalati élmények a hívásról, identitásról. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> Az identitás fogalmának felhasználásával az Istenhez való tartozás fogalmának tisztázása. A témakörhöz tartozó történetek és személyek, valamint alapvető kortörténeti háttér megismertetése. Isten tanuló felé irányuló hívogatásának közvetítése. Arra való rámutatás, hogy a hit tudatos döntést jelent. Bátorítás arra, hogy tudatosan vállalja az Isten népéhez és a református egyházközséghez való tartozást, keresve annak a lehetőségét a mindennapokban. 		

<ul style="list-style-type: none"> Rámutatás arra, hogy Isten hívása azt is jelenti, hogy feladatot bíz ránk. A tanuló nevelése arra, hogy minden életkorban keresse az Istentől kapott életfeladatait. A témakörhöz tartozó könyvek bibliai helyének megismertetése. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret	Identitás: mit jelent Istenhez tartozni? 1 óra	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket, alapvető kortörténeti háttérrel és a következő személyeket: Ruth, Ézsaiás, Jeremiás. Ismeri a próféta fogalmát, tud bibliai példákat mondani erre. Felismeri a kapcsolatot a között, hogy Isten hív és ezzel együtt feladatot bíz az elhívottra. Törekszik ezeknek a feladatoknak a felismerésére. Felismeri, hogy a hit tudatos döntést jelent. Identitása fejlődik, felismeri, hogy az identitásának része az is, ha egy néphez, közösséghez tartozik. Képes megkeresni a Bibliában Ruth könyvét, Ézsaiás és Jeremiás próféta könyveit. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével.</p> <p><i>Életvitel:</i> A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. (Más városban lévő gyülekezetek)</p>
Isten utat mutat a mindennapokban	Aki Isten népét választja (Ruth)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Ézsaiás próféta elhívása (Ézs 6)		
Bibliai történetek – Ószövetség	Jeremiás próféta elhívása (Jer 1,1-10; 1,17-19)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Identitás, Ruth könyve, Ézsaiás, Jeremiás, próféta, elhívás	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Saját szavaival tudja megfogalmazni az elhívás fogalmát és tudjon a tanultak alapján példát mondani rá. Ének 	

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 13 óra +3 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. Tapasztalati élmények a következőkről: boldogság, kitartás, várankozás, elégedettség, gazdagság, szegénység, remény, reménytelenség, ítékezés, elfogadás, kirekesztés. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttérük megismertetése. Önismeret fejlesztése játékok, beszélgetések alapján az elégedettségről, saját magunkról, a boldogságról, reményről és reménytelenségről. 		

- A történetekhez tartozó korábbi tapasztalati élmények tudatosítása és a tanulók segítése abban, hogy mindezeket saját pozitív fejlődésük érdekében használják.
- A boldogmondások segítségével keresztyén értékrend közvetítése és a tanulók bátorítása, annak életükbe való adaptálására.
- Gazdasági nevelés, tudatos javakkal való élésre nevelés.
- Rámutatás arra, hogy igazi reménye annak van, aki Istenben bíz, és Rá hagyatkozik. A tanulók bátorítása arra, hogy minden helyzetben merjenek Istenben reménykedni.
- Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése és ítélkezés, előítéletek helyett krisztusi elfogadásra nevelés.
- A krisztusi elfogadás fogalmának és sajátosságainak megismertetése.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a boldog életről tanít (Mt 5,3-10)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. • Önismerete fejlődik, saját szavaival meg tudja fogalmazni a következőket (példákat tud mondani rájuk) <ul style="list-style-type: none"> ○ boldognak lenni, ○ ki vagyok én, ○ ami elégedetté tesz, ○ reménykedés és reménytelenség, ○ ítélkező és előítéletes magatartás, ○ krisztusi elfogadás. • Szituációs játékok, beszélgetések által fölismeri, hogy milyen javai vannak, igyekszik ezekkel korosztályi szintjének megfelelően tudatosan élni. • Helyzetanulmányok, képelemzések révén keresi annak a lehetőségeit, hogyan tud segíteni azoknak, akiknek nála kevesebbjük van. 	<p><i>Történelem:</i></p> <p>- Az első és második világháború. Béke, háború, hadviselés. (Boldogok, akik békét teremtenek... - Mt. 5,9a)</p> <p>- Gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában (Mi tesz elégedetté? Hogyan bánjunk javainkkal – A bolond gazdag példázata).</p> <p>- Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. A náci terjeszkedés kezdetei Európában. (Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad... - Gal. 3,28 /Előítéletek és a krisztusi elfogadás/)</p>
Isten utat mutat a mindennapokban	Boldog lehetek (Boldogmondások)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus a helyes sorrendről tanít (Lk 10,38-42)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus önmagáról tanít (Jn 6,35. 51; 8,12; 10,7-15; 11,25; 14,6; 15,1-2)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A tíz szűz példázata (Mt 25,1-13)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A bolond gazdag (Lk 12,16-21)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mi tesz elégedetté? (A bolond gazdag, Lk 12,16-21)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Hogyan bánjunk a javainkkal?		
Isten utat mutat a mindennapokban	Nincs reménytelen helyzet (Jézus a tengeren jár, Mt 14,22-33)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus gyógyít: a kapernaumi százados szolgája (Lk 7,1-10)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Beszélgetés Jézussal: Nikodémus (Jn 2,23-3,21)		
Isten közösséget formál	Ítékezés és a krisztusi elfogadás (A házasságtörő nő, Jn 8,1-11)		
Isten közösséget formál	Előítéletek és a krisztusi elfogadás (Gal 3,28-29. Kornéliusz és Péter)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		boldogság, kitartás, várakozás, elégedettség, gazdagság, szegénység, remény, reménytelenség, ítélkezés, krisztusi elfogadás, kirekesztés, példázat, boldogmondások, bolond gazdag példázata, javaink, házasságtörés, a tíz szűz példázata, Jézus „én vagyok” mondásai.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • A bolond gazdag példázatának, a boldogmondásoknak, a tíz szűz példázatának, Kornéliusz és Péter történetének korosztályi szintű ismerete. • Jézus „én vagyok” mondásai közül egy szabadon választott mondas memoriter szintű ismerete. • Ének
--	---

4. Tematikai egység	Élet az apostoli korban	Órakeret: 6 óra + 2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. • Történelmi ismeretek Róma, a missziói utak, az első keresztyének és a vértanúság kapcsán. 	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> • A témakörhöz kapcsolódó bibliai történetek és alapvető kortörténeti háttér megismertetése. • Az első gyülekezetek és az apostoli kor fő jellegzetességeinek megismertetése. • Pál apostol missziói útjainak megismertetése. • A misszió fogalmi tisztázása és a vágyakozás felébresztése Isten Igéjének hirdetése iránt. • A vértanúság fogalmának tisztázása és István vértanú példájának megismertetése. • István vértanú történetén keresztül a hitvalló lelkültre való rámutatás. 		
--	--	--

Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabad órakeret	Az apostolok korának fő jellegzetességei (1 óra)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Hűség a hitben: István vértanú (ApCsel 6,1-15)	<i>Történelem:</i> A gyarmatbirodalmak kialakulása. Misszió a gyarmatokon.
Bibliai történetek – Újszövetség	Pál apostol missziói útjai (ApCsel 14,8-18; 16,1-10; 19,1. 23-40)	
Bibliai történetek – Újszövetség	Pál útja Rómába (ApCsel 27-28)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Apostoli kor, vértanúság, István, missziói utak, Róma, hajóút
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> • Pál apostol és István vértanú személyének korosztályi szintű ismerete. • Pál apostol missziói útjai közül legalább három állomás ismerete. • Ének

5. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt!	Órakeret: 11 óra
----------------------------	----------------------------	-------------------------

	(Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. • Tapasztalati élmények, ismeretek a következőkkel kapcsolatban: környezetvédelem, gyász. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> • Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. • Ünnepi hangulat megalapozása, bátorítás az egyházi ünneplésbe való bekapcsolódásra. • A „teremtés hete” fogalmának, tartalmának és jelentőségének megismertetése. A tanulók segítése, hogy keressék a kapcsolódási pontokat a „teremtés hetébe” való bekapcsolódáshoz. • A gyással kapcsolatos tapasztalati élmények tudatosítása és lelkipozítói segítségnyújtás azok feloldásában. • Gyászolók vasárnapjának megismertetése. • Rámutatás arra, hogy Jézus Krisztus feltámadásával végső győzelmet szerzett a halál fölött. • A keresztnak, mint győzelmi jelképnek a tudatosítása. • A Szentlélek és pünkösd ünnepe közötti kapcsolat felmutatása. • Húsvéti és pünkösdünnepkör megismertetése. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A teremtés hete	A tanuló:	<i>Történelem:</i>
Megemlékezés gyászolók vasárnapján: református reménységünk (Jn 11,25)	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és kortörténeti háttérüket. 	Népiirtás a második világháborúban.
Ünnepi készülődés a karácsonyra (szabad órakeret, 1 óra)	<ul style="list-style-type: none"> • Megismeri a teremtés csodálatos voltát és keresi annak a lehetőségeit hogyan lehet óvni és védeni a természetet. Ajánlott projekt: ismertető plakát készítése a teremtés hetére. 	Megemlékezés a Holokauszt áldozatairól.
Mária éneke (Lk 1,46-56)		A személyes szabadság korlátozása a kommunista diktatúra idején, a mindennapi élet az ötvenes években. Hétköznapi és ünnepek.
Jézus megkenetése Betániában (Jn 12,1-8)		
Jézus és Mária (Jn 20,11-18)		
Ünnepi készülődés a húsvétra (szabad órakeret, 1 óra)	<ul style="list-style-type: none"> • Részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. 	
Jézus 7 szava a kereszten (Mt 27,46; Lk 23,34-43. 46; Jn 19,26-27)	<ul style="list-style-type: none"> • Képes saját szavaival (korosztályi szintjén) értelmezni a következőket: <ul style="list-style-type: none"> ○ teremtés hete, ○ gyászolók vasárnapja, ○ feltámadás, ○ a Szentlélek munkája. 	
Ezékiel látomása a csontok feltámadásáról (Ez 37)		
A Szentlélek munkálkodik: Kornéliusz (ApCsel 10)		
Szabad órakeret: A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve. (1 óra)[E9]		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Teremtés hete, gyászolók vasárnapja, Jézus családja, Jézus 7 utolsó szava a kereszten, Ezékiel, látomás, Kornéliusz, Szentlélek, húsvéti ünnepkör, pünkösdü ünnepkör.
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • A húsvéti és pünkösdü ünnepkör fogalmi és tartalmi ismerete. • Ének

8. évfolyam

Összefoglalások, ellenőrzések óraszám: 9

Kerettanterv által betervezett óraszám: 55

Helyi sajátosságok óraszám: 8 óra (3 betervezve)

A minimum követelményeknek minden témánál része az az elvárás, hogy a tanuló vegyen részt a közös játékokban, feladatokban, beszélgetésekben és alkalmazkodjon azok szabályaihoz. Így külön nem kerül az egyes tematikai egységeknél feltüntetésre.

1. Tematikai egység		Ismerkedés a Bibliával és a reformátussággal	Órakeret: 19 óra + 3 óra összegzés, számonkérés (az egyháztörténeti részek után)
Előzetes tudás		<ul style="list-style-type: none"> Korábbi élmények a református gyülekezetek világáról, a Szentírásról és a Magyarországi Református Egyházzól. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p> <ul style="list-style-type: none"> A tanév fő hittan témájára való ráhangolás és a tanév összegző lezárása. A református egyházhoz és a református gyülekezetekhez való pozitív érzelmi kötődés kialakítása. Naponkénti Isten előtti elcsöndesedésre, a Biblia olvasására nevelés. Az MRE felépítésének és fő szolgálati területeinek bemutatása. A határainkon túli magyarság területeinek és alapvető sajátosságainak megismertetése. A református egység (határainkon innen és túl) megélésére nevelés. Az önkéntesség lehetőségeinek bemutatása és az önkéntes feladatok vállalására nevelés. Református férfiak és nők példáin keresztül annak a bemutatása, hogyan lehet saját képességeinket Isten ügyéért használni. 			
Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten szól hozzánk	Isten naponta szól hozzám	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ismeri a következő fogalmakat, melyeket saját szavaival és példákkal képes értelmezni: misszió, önkéntesség, határainkon túli magyar reformátusság, példakép. Ismeri az MRE alapvető felépítését. Tudja, hogy melyik egyházmegyébe tartozik. Az MRE szolgálati területeinek megismerése során feltérképezi, hogy ő mely területekbe tud bekapcsolódni egyéni képességei, lehetőségei alapján. Önálló kutatómunka (vagy csoportmunka) keretén belül feltérképezi az anyaggyülekezetének életét és szolgálati területeit, melyet bemutat. 	<p><i>Gyülekezeti élet:</i> Testvérgyülekezetek határainkon innen és túl.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegelemzés</p> <p><i>Földrajz:</i> A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és</i></p>
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? Egy nemzethez tartozom		
Református keresztyénnek lenni	Isten népéhez tartozom. A református egyház felépítése		
Református keresztyénnek lenni	Gyülekezetem élete és működése ma		
Szabad órakeret 2 óra	A helyi gyülekezet látogatása (egyház szervezeti felépítésének ismertetése)		
Református keresztyénnek lenni	Reformátusok határainkon túl		
Szabad órakeret 1 óra	Kapcsolataink más református iskolákkal		

Isten közösséget formál	Áldássá lenni: Önkéntesség a Magyar Református Egyházban	<ul style="list-style-type: none"> Ajánlott projekt: legalább 1 hétig igeolvasó napló vezetése egyénileg azokról a gondolatokról, melyek a napi igeolvasás során megfogalmazódtak a diákokban. Az naplóban összegyűjtött gondolatok megosztása az osztálytársakkal nem kötelező. 	<i>állampolgári ismeretek:</i> A trianoni békediktátum, országvesztés. A határon túli magyarság sorsa a két világháború között. Kisebbség, nemzetiség. <i>Informatika:</i> Adatok gyűjtése interneten a kapcsolódó személyekről.
Református keresztyénnek lenni	Férfiak Isten szolgálatában: Kiss Ferenc, Ravasz László, Martin Luther King		
Református keresztyénnek lenni	Nők Isten szolgálatában: Zsindelyné Tüdős Klára; példaképek a környezetünkben		
Református keresztyénnek lenni	A MRE missziós tevékenysége		
Református keresztyénnek lenni	Misszionáriusok régen és ma; Molnár Mária		
Szabad órakeret 1 óra	A misszió fogalmának korosztályi szintű ismertetése		
Isten utat mutat a mindennapokban	Tovább Istennel (Évzáró óra)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		MRE, egyházköztség, egyházmegye, egyházkerület, önkéntesség, példakép, misszió, misszionárius.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Ravasz László vagy Kiss Ferenc személyének és munkásságának korosztályi szintű ismerete. A misszió fogalmának korosztályi szintű ismerete. Fel tud sorolni legalább két országot, ahol magyar református gyülekezetek vannak. Ének 	

2. Tematikai egység	Isten formáló kezében	Órakeret: 7 óra + 2 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> Korábbi ismeretek élmények, tapasztalatok a kapcsolódó történetekről. Tapasztalati élmények, ismeretek a következőkről: férfinak vagy nőnek lenni, lelkiismeret, szeretet, TV és hatásai, a számítógép és hatásai, Internet. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai <ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó bibliai történetek, személyek és alapvető kortörténeti háttérük ismerete. Önismereti fejlesztés a következő területeken: férfiként és nőként a szolgálatban, a szeretet megélése az emberi kapcsolatokban. Etikus és tudatos számítógép és Internethasználatra nevelés. Tudatos médiahasználatra és médiakezelésre nevelés. A lelkiismeret fogalmának életközpontú példák által történő tisztázása. 		

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Isten utat mutat a mindennapokban	Ki vagyok én? Férfi vagyok – nő vagyok (Bevezető óra)	A tanuló:	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i>
Szabad órakeret 1 óra	A helyes önértékelés – A Biblia tükrében	<ul style="list-style-type: none"> Ismeri a témakörhöz kapcsolódó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. Ismeri a lelkiismeret fogalmát, melyet képes a saját szavaival értelmezni. Bibliai alapokon példákat tud mondani arra, hogyan lehet a férfi és női mivoltát megélni az Isten ügyéért való munkálkodásban. Példákon keresztül meg tudja fogalmazni, hogy mit jelent a tudatos TV, média- és Internethasználat. Példákat tud mondani arra, hogyan jelenítheti meg keresztyén értékrendjét a virtuális világban is. Példákat tud mondani arra, hogyan nyilvánulhat meg a szeretet az emberi kapcsolatokban (pl. család, párkapcsolat, iskola) Önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. 	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése
Bibliai történetek – Ószövetség	Férfiként Isten ügyéért: (Gedeon, Bír 6-7)		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a média hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.
Bibliai történetek - Újszövetség	Nőként Isten ügyéért: Mária és Márta (Lk 10, 38-42)		A média, mint hatalmi ág. A nyilvánosság szerepe a közéletben.
Isten utat mutat a mindennapokban	A szeretet arcai (1Kor 13)		<i>Informatika:</i> A virtuális világ.
Szabad órakeret 1 óra	A szeretet, mint életmodell		<i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmet kifejező magyarázó képek, rajzok (piktogram, smiley az Interneten).
Isten szól hozzánk	A lelkiismeret, mint tükör		
Bibliai történetek – Ószövetség	Isten formáló kezében: Jeremiás a fazekasnál (Jer 18,1-11)		
Szabad órakeret 2 óra	A média és az internet áldásai és veszélyei		
Isten utat mutat a mindennapokban	Szemben a képernyővel (beszélgetés a média hatásairól)		
Isten utat mutat a mindennapokban	A számítógép és az Internet világa		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		férfi, nő, nemi identitás, szolgálat, szeretet arca, szeretettípusok, szeretetnyelvek, fazekas, média hatásai, számítógép, virtuális világ, Internet, TV, nyomtatott sajtó	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)		<ul style="list-style-type: none"> Képes értelmezni és példákat mondani a média, a számítógép és az Internet pozitív és negatív hatásaira. 1Kor 13 memoriter szintű ismerete. Ének 	

3. Tematikai egység	Történetek Jézus Krisztusról	Órakeret: 20 óra +4 óra összefoglalás és ellenőrzés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó történetekkel kapcsolatos megelőző ismeretek, élmények. Tapasztalati élménye és ismeretek a következőkről: áldás, jövőkép, félelem, pályaválasztás, szenvedés, egyedüllét, elhagyatottság érzés, kitaláltság. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> A témakörhöz tartozó bibliai történetek, példázatok és alapvető kortörténeti hátterük megismertetése. 		

- Narratív interpretáció fejlesztése a példázatok közös értelmezése során.
- Önismeret fejlesztése a következő területeken: egyéni képességek, jövőkép, pályaválasztás, egyéni értékrend.
- A tudatos tanulói pályaválasztás segítése.
- Testi és lelki tisztaságra nevelés.
- A bűnvallás és a bűnvalló imádság fogalmának tisztázása, az egyházi életben használt bűnvalló imádságok bemutatása.
- Annak a tudatosítása, hogy a hit tudatos és folyamatos döntést igényel.
- Erkölcsi ítélőképesség fejlesztése az élet értékének témakörében.

Témák (Koncentrikus kör/ téma)		Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: só és világosság (Mt 5,13-16)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket, példázatokat és alapvető kortörténeti háttérüket. • Önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. • Saját szavaival képes értelmezni az órai közös munka során a példázatokat. • Részt vesz az önismereti egyéni és csoportmunkában, mely során összegyűjti a pályaválasztással kapcsolatos kérdéseit, vágyait, félelmeit, egyéni képességeit és lehetőségeit. • Kiselőadás során bemutat egy általa szimpatikusnak talált pályaképet. • Képes értelmezni a bűnvalló imádság fogalmát és ismeri az úrvacsorai bűnvalló imádságot. • Képes példák révén, saját álláspontja mellett érvelve, a saját szavaival megfogalmazni a következőket <ul style="list-style-type: none"> ○ mit jelent az élet értéke egy nehéz élethelyzetben, ○ tiszta élet. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Társadalmi szabályok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A tanult irodalmi alkotásokból ismert szereplők jellemábrázolása, pályaképek felvázolása.</p> <p><i>Biológia:</i></p> <p>Szépség, erő, egészség. A fogyatékkal élő emberek. A fogamzástól az elmúlásig.</p>
Isten közösséget formál	Áldásnak lenni mások számára (Só és világosság)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A talentumok példázata (Mt 25,14-30)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Mennyit érek? (A talentumok példázata)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Merre tovább? Jövőképek, pályaválasztás		
Isten utat mutat a mindennapokban	Pályaválasztás: református iskolák ma		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus hív: a gazdag ifjú (Lk 18,18-27)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: Búza és konkoly példázata (Mt 13,24-30. 36-43)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tanít: A szőlőmunkások példázata (Mt 20,1-16)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus gyógyít: A megszállott fiú meggyógyítása (Mk 9,14-29)		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus tisztaságot akar: A templom megtisztítása (Jn 2,13-24)		
Isten szól hozzánk	Imádkozzunk! A bűnvalló imádság		
Bibliai történetek – Újszövetség	Jézus megszólít: a samáriai asszony (Jn 4,1-42)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Egyedül a szenvedésben? (Gyógyítás a Bethesda tavánál, Jn 5,1-15)		
Isten utat mutat a mindennapokban	Az élet értékes (öngyilkosság, eutanázia, stb.)		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	példázat, só és világosság, gazdag ifjú, gazdagság, búza és konkoly, talentum, szőlőmunkások, megszállott, pszichés betegségek, tisztaság, bűnvalló imádság, úrvacsorai bűnvalló imádság, samáriai, szenvedés, elhagyatottság, élet értéke, öngyilkosság, eutanázia, abortusz, pályaválasztás, jövőkép
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • A talentumok példázatának, a búza és a konkoly példázatának, valamint a gazdag ifjú történetének korosztályi szintű ismerete. • A Mt 5,13-16 memoriter szintű ismerete. • Az úrvacsorai bűnvalló imádság memoriter szintű ismerete. • Ének

4. Tematikai egység	Ünnepeljünk együtt! (Mivel a tematika egység minden témája ehhez a koncentrikus körhöz tartozik, így nem kerül külön feltüntetésre)	Órakeret: 10 óra + 1 óra összefoglalás és számonkérés
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekkel kapcsolatos élmények, tapasztalatok. • Előzetes ismeretek az ünnepekörökről, adventről, feltámadásról. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		
<ul style="list-style-type: none"> • Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. • Az egyházi év ünnepeinek és ünnepeinek, valamint azok tartalmának a megismertetése. • A második advent fogalmának tisztázása, az első és második advent közötti összefüggésre való rámutatás. • A feltámadással kapcsolatos keresztyén látásmód összegzése. • A Szentlélekkel kapcsolatos keresztyén látásmód összegzése és a Szentlélek mindennapi életben való munkájára való rámutatás. 		
Témák (Koncentrikus kör/ téma)	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az első és a második advent (Jel 22,6-21)	<p>A tanuló:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a témakörhöz tartozó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti hátterüket. • Részt vesz az órai ünnepi készülődésekben és kreatív munkálatokban. Ajánlott projekt: a karácsony, húsvét, pünkösd fő üzenetének ábrázolása montázs vagy plakát készítésével. • Képes értelmezni az első és második advent fogalmát. • Ismeri az egyházi év ünnepeit és ünnepeköréit. • Képes értelmezni a feltámadás fogalmát és annak tartalmát csoportmunka során, kreatív módon közvetíti. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Magyar népszokások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmek kifejezése képzőművészeti alkotásokon (pl. Munkácsy Krisztus trilógiája).</p>
Szabad órakeret: ünnepi készülődés a karácsonyra (1 óra)		
Jézus Heródes előtt (Lk 23,6-12)		
Tanítás a feltámadásról (1Kor 15)		
Szabad órakeret: ünnepi készülődés a húsvétra (1 óra)		
Az egyházi év ünnepei		
Szabad órakeret: ünnepi készülődés a pünkösdre (1 óra)		
A Szentlélek munkálkodik: A Lélek gyümölcse (Gal 5,16-25)		
Szabad órakeret: A TÁMOP 3.1.4. pályázathoz kapcsolódó vallási témahét – pedagógiai programban rögzített témája szerint rendezve. (1 óra)^[E10]		

	<ul style="list-style-type: none"> • Önállóan meg tudja keresni a témakörhöz tartozó bibliai igehelyeket. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	első advent, második advent,	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén (min. követelmény)	<ul style="list-style-type: none"> • Gal 5,22-23 memoriter szintű ismerete. • Az egyházi év ünnepeinek, ünnepeinek és azok tartalmának ismerete. • Ének 	

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Az értékelés, minősítés a hatályos köznevelési törvénynek megfelelően első történik. 5-8. évfolyamon a hitoktató a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az érdemjegyekről az iskola a tanulót, és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíti.

A tanultak ellenőrzése és értékelése sokrétű módszertani skála alkalmazása révén történik. A számonkérés alapja a kerettantervben rögzített, és a tematikai egységeknél is szereplő, az adott év tananyagához tartozó minimális követelmények rendszere. Formáit tekintve az értékelésnek része:

- Minden új témához kapcsolódóan egy megelőző felmérés a tanuló előzetes tudásáról. Mivel az [iskolánk tanulócsoportjainak összetétele vegyes, ezért a hitoktatónak tekintettel kell lennie arra, hogy az osztály egy része egyházi óvodából érkezik, mások egyéb köznevelési intézményekben vagy az egyházközség területén részesültek hit- és erkölcsstan oktatásban és ezeknek megfelelő előképzettséggel rendelkeznek. Az osztályokban vannak olyan tanulók is, akik sem hit- és erkölcsstan oktatásban nem vettek részt, sem pedig gyülekezeti kötődésük nincs. Az aktuális témával való ismeretek előzetes felmérése során a hitoktatónak szem előtt kell ezt tartania.](#)
- A tanulói tevékenység megfigyelése az órán kifejtett, illetve a tanítási órán kívüli projektek elvégzése során.
- Szóbeli értékelés a kérdésekre adott válaszok, összefüggő feleletek, referátumok, szóbeli beszámolók alapján.
- Írásbeli munka értékelése írásbeli beszámolók, feladatlapok, témazárók, tesztek által.

Mindezek alapján az értékelés alapelvei:

- A gyermek iránti tiszteletet az értékelés során is meg kell adni. Ennek a tiszteletnek a megnyilvánulása, hogy a katechéta figyelembe veszi a tanulók adott életkorhoz kapcsolódó vélhető és tipikus valamint egyéni sajátosságait, speciális igényeit (pl. siket, látássérült, hallássérült, stb.).
- Az értékelés során a katechéta törekszik a pozitív hangvételű, nevelő jellegű, lehetőség szerint bátorító, biztató és fejlődést segítő megfogalmazásra és értékelésre, melynek célja, hogy a tanuló az adott területen, témakörön belül fejlődjön.
- Az értékelés során a hitoktató objektivitásra törekszik, nem a tanuló személyes véleményét, hanem az elsajátított ismereteket, összefüggéseket, illetve a mérhető pontokat értékeli.

Az iskola egyedi értékelési szempontjai:

- Iskolánk minden héten közös hétindító áhítattal kezdődik. A diákok részvétele ezen az alkalmon kötelező. A tanuló hét kezdő áhítatokon történő részvételét az osztályfőnök ellenőrzi és vezeti, melynek az eredményeit a félév végén történő osztályzás során a hitoktató figyelembe veheti. Ha a tanuló két osztályzat között áll, az áhítatokon rendszeresen részt vevő diákoknak (félévenként maximum két hiányzás vagy késés) javasolt a jobb osztályzat, míg a félévente legalább öt vagy több alkalommal mulasztó diákok esetében a hitoktató dönthet a kisebb osztályzat mellett. A hiányzások számába nem számít bele a betegség miatti igazolt mulasztás.
- 8. évfolyam végén minden tanuló vizsgát tesz hit- és erkölcsstanból. A vizsga jegye egy záró dolgozat jegyével egyenértékű, mely az év végi osztályzatba beleszámít.

1. Függelék

A református hit- és erkölcsstan tantárgy esetében az iskola minden évben az MRE által elfogadott és jóváhagyott *Református hit- és erkölcsstan tankönyvjegyzék* könyveiből és tanulói segédleteiből választ a diákok számára.

A hittankönyvek és ajánlott segédletek hatályos jegyzéke a hit- és erkölcsstan helyi tanterv mellékleteként megtalálható.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALOM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	2	65	7	-	72
6.	2	65	7	-	72
7.	2	65	7	-	72
8.	2	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Történelem, társadalom és állampolgári ismeretek** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet ...2. sz. mellékletében kiadott történelem tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István

lelkész-igazgató

2. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám	Témakör összidőkerete
Az emberiség őskora. Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	12	2	14
Az ókori görög világ Az ókori római világ	23	1	24
A középkori Európa	14	1	15
A magyarság történetének kezdetei	16	1	17
Témahét		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám	Témakör összidőkerete
A Magyar Királyság virágkora	13	1	14
A világ és Európa a kora újkorban	14	1	15
Magyarország a kora újkorban	18	2	20
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	20	1	21
Témahét		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A nemzetállamok kora	8		8
Önkényuralom és kiegyezés	12	1	13
A nagyhatalmak versengése	8	1	9
Európa és a világ a két háború között	11	1	12
Magyarország a két világháború között	14	1	15

A második világháború	12	1	13
Témahét		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Hidegháborús konfliktusok	6		6
A két világrendszer versengése	6		6
Az egységesülő Európa	6	1	7
Magyarország a második világháború végétől	8	2	10
A Kádár-korszak	8	1	9
Demokratikus viszonyok	5	1	6
Társadalmi szabályok	3		3
Állampolgári alapismerete	5		5
Pénzügyi és gazdasági kultúra	5		5
Háztartás és családi gazdálkodás	5		5
Médiakörnyezet	3		3
A médiamodellek	3		3
A média társadalmi szerepe	2		2
Témahét		2	2
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Az emberiség őskora Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	Rendszerezés, ismétlés	2
Az ókori görög és római világ	Rendszerezés, ismétlés	1
A középkori Európa	Rendszerezés, ismétlés	1
A magyarság történetének kezdetei	Rendszerezés, ismétlés	1

Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
	Összesen:	7

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A Magyar Királyság virágkora	Rendszerezés, ismétlés	1
A világ és Európa a kora újkorban	Reformáció	1
Magyarország a kora újkorban	Helytörténet: Makó küzdelmes évszázadai	1
	A helyi református egyházközség megalakulása	1
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	A forradalom és szabadságharc makói vonatkozásai	1
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2
	Összesen:	7

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A nemzetállamok kora		
Önkényuralom és kiegyezés	Rendszerezés, ismétlés	1
A nagyhatalmak versengése	Rendszerezés, ismétlés	1
Európa és a világ a két háború között	Rendszerezés, ismétlés	1
Magyarország a két világháború között	Rendszerezés, ismétlés	1
A második világháború	Rendszerezés, ismétlés	1
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
	Összesen:	7

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Hidegháborús konfliktusok A két világrendszer versengése Az egységesülő Európa	Rendszerezés, ismétlés	1
Magyarország a második világháború végétől A Kádár-korszak Demokratikus viszonyok	Rendszerezés, ismétlés	2 1 1
Társadalmi szabályok Állampolgári alapismeretek Pénzügyi és gazdasági kultúra		
Háztartás és családi gazdálkodás		
Médiakörnyezet A médiamodellek A média társadalmi szerepe		
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.	2
	Összesen:	7

3. Tantárgyi bevezető

Célok és feladatok:

A református iskolában folyó történelemoktatás során nem csupán ismereteket kívánunk nyújtani, hanem hitre nevelést is. Olyan irányt kívánunk mutatni, amely a tanulók későbbi életében egy biztos utat, szilárd jellemet eredményez, akik kellő alázattal és hittel, szilárd akarattal néznek szembe az életben a gondokkal. Keresztyén értékek közvetítésével, történelmi példákon át segítjük elő, hogy diákjaink felismerjék a gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok törvényszerűségeit, s ezt a tudást felnőve képesek legyenek saját életükben is kamatoztatni. Kialakítjuk a problémafelismerő, az együttműködési és a döntési képességeket, elősegítve, hogy tudásukkal, magatartásukkal becsületes magyar állampolgárokká váljanak, Istenhez és hazájukhoz hű emberek legyenek, és tudják mindezt az európai közösségben elhelyezni.

Az *ember és társadalom* műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a *történelem* mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelenti.

A történelem tanításának és tanulásának célja olyan, hazánk és az emberiség múltjával kapcsolatos műveltség és képességek elsajátíttatása és elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot szolgáltatva biztosítja egymás kölcsönös elfogadását a szűkebb és tágabb közösségek számára. Fontos a történelmi folyamatok megértése és megértése is, olyan történelmi tudat kialakítását megalapozva, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára. A történelem tanulásának tehát nem pusztán az a célja, hogy megismerjük múltunkat, hanem az is, hogy jobban tudjunk tájékozódni a jelenben.

A múlt felidézésének igénye és az ehhez szükséges képességek fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha – figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait – élményszerű a tanítás. Az általános iskolai történelemtanításnak éppen ezért a múltat szemléletesen megjelenítő történettanításon kell alapulnia. A történetek a múlt színes, sodró valóságának, a valaha volt élet lehető lényegi teljességének képszerű felidézését jelentik. Segítik átélni a tanulóknak a történelmi valóságot, vagyis a segítségükkel juttathatjuk el tanulóinkat a történelmi elemzésig, a megfelelő következtetések, általánosítások segítségével a tudományosan megalapozott történelmi ismeretek rendszeréhez.

Mivel az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása konkrét, ezért esetükben a múlt képszerű megjelenítése különös jelentőségű. Ennek érdekében a történetek megjelenítésén alapuló és tevékenység-központú feldolgozás a történelemtanítás alapelve, melynek eszközei között fontos szerepet játszik a jeles történelmi személyiségek bemutatása, valamint az egyes korok embereinek mindennapjait bemutató életmódtörténet. A 7–8. évfolyamos tanulók gondolkodása már inkább elvont-fogalmi szintű, amely képes a múlt valóságát az általánosítás egy magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva feldolgozni. A történelem képszerű megjelenítését jelentő történettanításra itt is szükség van, mely azonban már komolyabb elemzéssel társul, mivel ezek a tanulók képesek a történelem megismerésének, a jelenségek elemzésének magasabb szintjére is.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a kritikai gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig való tanulás igényének megfelelően – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, s tudjanak belőlük következtetéseket levonni.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Az elvárás az, hogy egy kétéves ciklus során a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot, vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgozza fel. A táblázatok témák rovatában dőlt betűvel jelöltük a tájékoztató jellegű, csupán javasolt ismétlődő és hosszsmetszeti témákat, a fejlesztési követelmények példaként szolgáló feladatait, valamint a kapcsolódási pontok ajánlott anyagait.

A társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon reagálnak a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben saját maguk és családjuk mindennapi élete zajlik.

Nem mindegy tehát, hogy a tanulók találkoznak-e ezekkel a kérdésekkel iskolai tanulmányaik során, vagy sem. Mint ahogy az sem mellékes, hogy az iskola ösztönzi-e őket az aktív, cselekvő állampolgárként való életre, vagy az őket körülvevő világ társadalmi, közéleti és gazdasági problémáival akkor találkoznak először, amikor azokat már nekik maguknak kell megoldaniuk. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreinek feldolgozása – cselekvési minták bemutatásával, szituációs gyakorlatok szervezésével, tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtésével és bizonyos gyakorlatias készségek fejlesztésével – sokat tehet azért, hogy a fiatalok ne álljanak majd védtelenül e helyzetekben.

A történelem, illetve a társadalmi és állampolgári ismeretek témaköreihez tetszés szerint, több helyen is hozzá kapcsolhatók *a médiaismeret tartalmi*, melyeket úgy érdemes beépíteni a helyi tantervbe, hogy azok egyszerre segítsék az adott tartalom jobb megértését, valamint az általános iskolai médiaoktatás fejlesztési

céljainak megvalósulását. A kerettantervben megjelenő média tartalmak közvetlenül beépíthetők a történelem 7–8. évfolyam anyagába, de különálló egységként is feldolgozhatók.

A tematikai egységekhez rendelt *nevelési-fejlesztési célok* az iskolaszakaszok között egymásra épülnek, ezért az 5–8. évfolyamra megfogalmazottak a 9–12. évfolyamon is elvárásként jelennek meg.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5–6. évfolyam

Az általános iskolai *történelemtanítás* első két éve bevezet a történelem tanulásába. Olyan alapvető fejlesztési területek, nevelési célok állnak a középpontban, mint a nemzeti öntudat kialakítása, fejlesztése, a hazafias nevelés, az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozása, valamint a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia, valamint a hatékony és önálló tanulás kiemelt jelentőségű. Fontos szempont az adott szakaszban a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási értékeinek a megismertetése, továbbá, hogy a tanulók bepillantást nyerjenek a történelmi múltat feldolgozó történész munkájába. Ajánlott a múzeumok, közgyűjtemények látogatása, rendeltetésük, szerepük megismertetése. Ez szolgálja a tantárgy vonzóvá tétele mellett annak hitelességét is.

A rendszeres történelemtanítás az első két évben a történetek feldolgozásán, a jeles történelmi személyiségek és az adott korok mindennapjainak a bemutatásán alapul, kiemelten tárgyalva a magyar történelmi múlt sorsfordulóit. Ennek keretében fontos arra figyelni, hogy a magyarságot a múlttól szóló, a közösség többsége által ismert mondák, történetek, valamint a közös nyelv és hagyomány tartják össze. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a múlt megismerésével alakul ki az egyes ember történelmi látásmódja, a nemzedékek közös történetei pedig a nemzeti öntudat fejlesztését eredményezhetik. Ez a két év alapozza meg a tanulók időben és térben való tájékozódását. Mindezeknek a megvalósítása csak tevékenység-központú tanítással, változatos fejlesztési feladatok beiktatásával lehetséges. Törekedni kell a történelemtanítás élményszerűségére is, hogy a távoli korokat, az ott élő emberek világát életközeli tudjuk feldolgozni. A feldolgozás során támaszkodni kell a korosztály élénk, alkotó fantáziájára is. Fontos, hogy figyelembe vegyünk az 5–6. osztályos tanulók jellemzően konkrét gondolkodását, amely a múlt képszerű megjelenítését igényli. Építenünk kell az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok élményanyagára is.

5. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve

2 óra

Tematikai egység	Az emberiség őskora. (5óra)Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája (7óra) (+2 óra)	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok az őskori emberről és a Bibliából. A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi munka és a környezethez való alkalmazkodás jelentőségének megismerése. A különböző emberi közösségek (család, törzs stb.) szerepének tudatosulása. Az állam különböző társadalomszervező funkcióinak (munka megszervezése, védelem stb.) felismerése. Annak belátása, hogy az emberi civilizációt százezrek munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek. Ismeretek szerzése az őskorról és az ókori Keletről szóló történetekből, tankönyvi olvasmányokból és képekről. Az időszámítás technikájának és jelentőségének megértése. A történelmi térképek sajátosságai, megismerésük a földrajzi térképekhez viszonyítva. A kritikai gondolkodás fejlesztése a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése révén a régi korokról szóló történetekben. A szóbeli kifejezőmód fejlesztése történetek mesélésével.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ismétlés, az alsós történelmi olvasmányok felidézése.</p> <p>Rejtőzködő múlt, a régészek munkája.</p> <p>Képek az őskori ember életéből.</p> <p>Varázslók és varázslatok. Az őskor kulturális emlékei.</p> <p>Az első letelepült közösségek: falvak és városok. <i>Falvak és városok.¹</i> <i>12 törzs letelepülése.</i></p> <p>Az időszámítás.</p> <p>Az ókori Egyiptom. Hétköznapi és ünnepek.</p> <p>A piramisok titkai: az egyiptomi vallás, tudomány és művészetek. <i>Egyiptomi fogság.</i></p> <p>A Biblia. Történetek az Ószövetségből. <i>A világvallások alapvető tanításai.</i> <i>Népek és vallások egymásra hatása.</i></p> <p>Ókori keleti örökségünk Mezopotámia, India, Kína területéről. Az írásbeliség kezdetei.</p> <p><i>Hasonlóságok és különbségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tankönyvi szövegek tanulmányozása. <i>(Pl. a régészet szerepe a múlt megismerésében.)</i></p> <p>Képek, képsorok megfigyelése. <i>(Pl. az emberek őskori tevékenységei leletek és rekonstrukciós rajzok alapján.)</i></p> <p>Információk rendezése. <i>(Pl. bibliai történetek olvasása alapján.)</i></p> <p>A hallott és olvasott elbeszélő szövegek tartalmának elemzése. <i>(Pl. bibliai történetek meghallgatása, olvasása alapján.)</i></p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i> Valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>(Pl. Babel tornya.)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismertető az őskori szerszámokról, eszközökről; a művészet kezdeteiről. <i>(Pl. a barlangrajzok és őskori szobrok alapján.)</i> – A nagy folyamatok szerepének érzékeltetése a földművelés kialakulásában. <i>(Pl. az öntözéses földművelés és a kereskedelem kialakulásának okai, következményei.)</i> – Az ókori kulturális örökség számbavétele írásban és szóban. <i>(Pl. a piramisok, a kínai nagy fal; az írásfajták.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az időszámítás kialakulásának oka és jelentősége. <i>(Pl. időszalagok készítése.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek <i>(pl. teremtéstörténet és a vízözön története a Bibliában).</i></p> <p><i>Erkölcstan:</i> alapvető erkölcsi értékek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések. Az állatok házasítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Barlangrajzok, őskori szobrok, ősművészet <i>(pl. Stonehenge, altamirai barlangrajz).</i> Egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templomok <i>(pl. Kheopsz fáraó piramisa, Zikkurat toronytemploma, a karnaki Amon templom), szobrok az ókori Egyiptomból (pl. Írnok szobor, Nofretete fejszobra), ókori keleti falfestmények vagy domborművek (pl. Fáraó vadászatán – thébai falfestmény).</i></p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.</p> <p>Életmód, kereskedelem, város, állam, egyeduralom, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit, egyistenhit.</p> <p><i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, régészet, szerszámkészítés, öntözéses földművelés, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, betűírás, múmia, Biblia, Ószövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Ádám, Éva, Noé, Mózes.</p> <p><i>Topográfia:</i> ókori Kelet, Egyiptom, Nílus.</p> <p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 3000 körül (az Egyiptomi Birodalom egyesítése).</p>	

¹ * A Témák oszlopban itt és a továbbiakban a NAT azon feldolgozható ismétlődő és hosszszetszeti témáit jelöltük, melyek illeszkednek az adott ismeretanyaghoz.

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer, a tanulók kiselőadásai
---	---

Tematikai egység	Az ókori görög világ (11 óra) –Az ókori római világ (12óra) (+1 óra)	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok, filmek ókori görög és római mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ókori görögséget a közös nyelv, vallás, történetek-mondák és az olimpiai játékok kapcsolták össze. Az athéniak a perzsák elleni harcokban nemcsak a földjüket, városukat védték, hanem a szabadságukat is. Az ókori rómaiak nagykiterjedésű birodalmat hoztak létre, mely hazánk területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökség kulturális emlékeinek védelme, megbecsülése. Az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartásának értékelése. A történelem szereplőit, a hőseit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük. Képi és szöveges információk gyűjtése és összevetése ókori görög-római témákból. A korabeli régészeti emlékek megfigyeltetése. Lelet és rekonstrukció összevetése. A megismert történelmi fogalmak helyes alkalmazása. Egyszerű írásos források megértése és feldolgozása tanári segítséggel. Történelmi események időrendbe állítása, elhelyezésük az időszalagon.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mondák a krétai és trójai mondakörből.</p> <p>A görögök vallása és az ókori olimpiák. <i>Hétköznapi és ünnepek.</i></p> <p>Hétköznapi Athénban és Spártában. <i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>Történetek a görög-perzsa háborúk korából. <i>Zsidók háború. Békék, háborúk, hadviselés. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Az athéni demokrácia virágkora.</p> <p>Művészek és művészetek, tudósok és tudomány az ókori görög világban.</p> <p>Történetek Nagy Sándorról. <i>Birodalmak.</i></p> <p>Róma alapítása és terjeszkedésének kezdetei. A pun háborúk és hadvezérei. <i>Birodalmak. A földrajzi környezet. Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p> <p>Köztársaságból egyeduralkodó. <i>Zsidók fontosabb királyai.</i></p> <p>Híres és hírhedt császárok. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése a görög világról. <i>(Pl. az életmód jellegzetességei.)</i> – Információk gyűjtése a görög-római világban lezajlott jelentősebb háborúkról képek és történelmi térképek segítségével. <i>(Pl. a görög-perzsa háborúk, a pun háborúk.)</i> – Történetek és képek gyűjtése az ókori római világból. <i>(Pl. Romulus és Remus mondája; olvasmányok feldolgozása Róma fénykoráról.)</i> – Képzőművészeti ismeretek gyűjtése az antik építészetéről. <i>(Pl. a görög és római építészet hasonlóságainak és különbségeinek összevetése.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valóság és fikció szétválasztása egyik görög mondában. <i>(Pl. a trójai faló története.)</i> – Mondák forráskritikai elemzése. <i>(Pl. a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése a szabin nők elrablásáról szóló történetben.)</i> – A hódító Róma történelmi szerepe. <i>(Pl. a római hódítások pozitív és negatív következményei.)</i> <p>Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. Colosseum, diadalív stb.)</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mese, monda, mítosz. <i>(Pl. ismert görög mondák Prométheuszról, Odüsszeuszról, Daidalosz és Ikaroszról.)</i></p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.</p> <p><i>Matematika:</i> Euklidész, Pitagorasz, a római számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A vallási közösség és vallási intézmény. A nagy világvallások világképe és erkölcsi tanításai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> A félsziget fogalma, jellegzetességei a gazdasági életben. A Balkán-félsziget és az Itáliai félsziget Európa térképén. A vulkánok.</p>

<p>A régi Róma művészeti emlékei, tudósok és művészek a birodalomban.</p> <p>Élet a Római Birodalomban. <i>Család, lakóhely.</i></p> <p>Pannónia provincia.</p> <p>A kereszténység kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története. <i>A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.</i></p> <p>A Római Birodalom meggyengülése, a Nyugatrómai Birodalom bukása.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>A görög világ főbb jellegzetességeinek bemutatása. <i>(Pl. néhány monda szóbeli felidézése.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szituációs játék. <i>(Pl. az athéni demokrácia működése.)</i> – Rendszerező tábla készítése <i>(pl. az ókori Hellászról és a Római Birodalomról).</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az itáliai-félsziget elhelyezkedése, jellegzetességei. A Római Birodalom terjeszkedése. <i>(Pl. a második pun háború nyomán követése történelmi térképen; a Római Birodalom helye Európa mai térképén.)</i> – Az időszámítás technikájának gyakorlása. <i>(Pl. a főbb görög és római események ábrázolása párhuzamos időszalagon.)</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> ókori épületek maradványai <i>(pl. az athéni Akropolisz, a római Colosseum);</i> a görög és római emberábrázolás, portrészobrászat; korakeresztény és bizánci templomok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl. Wolfgang Petersen: Trója; Oliver Stone: Nagy Sándor; William Wyler: Ben Hur; Ridley Scott: Gladiátor; Franco Zeffirelli: Jézus élete.)</i></p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, jelentőség.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, gazdaság, termelés, állam, birodalom, egyeduralom, demokrácia, királyság, köztársaság, császárság, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> mítosz, városállam, olimpia, népgyűlés, Akropolisz, légió, rabszolga, provincia, népvándorlás, Újszövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Zeusz, Periklész, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Jézus, Mária, József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Balkán-félsziget, Olümposz, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Marathón, Itáliai-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Júdea, Betlehem.</p> <p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpia játékok), Kr. e. 490 (a marathóni csata), Kr. e. V. század közepe (Athén fénykora), Kr. e. 44 (Julius Caesar meggyilkolása), Kr. u. 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A középkori Európa világa (+1 óra)</p>	<p>Órakeret 15 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra. A közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség. A társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg. A korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van. A középkori keresztény államok megjelenése jelentőségének a felismerése. A középkori Európa mint a mai Európa elődjének bemutatása. A középkori Európára jellemző főbb vallások megkülönböztetése főbb jellegzetességeik alapján. A középkori ember életének többoldalú és kritikus szemléletű megismerése. Történetek elmondásával a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A Frank Birodalom és keresztény királyságok. A Bizánci Birodalom.</p> <p>Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. Az iszlám kulturális hagyatéka. Az arab hódítás. Az iszlám és Jézus Krisztus. <i>Népek és vallások egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>A keresztény egyház felépítése, jellemzői. A fontosabb európai államok az első ezredfordulón.</p> <p>Az uradalmak. Földesurak és jobbágyok. <i>Család, lakóhely.</i></p> <p>A keresztény egyház. Világi papok és szerzetesek.</p> <p>Lovagi életmód, lovagi erények. A kereszties hadjáratok.</p> <p>A középkori városok. A katedrálisok és a gótika. A polgárok. <i>Falvak és városok.</i></p> <p>A céhek feladatai és működésük. A távolsági kereskedelem vízen és szárazföldön. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Járványok a középkorban. <i>Betegségek, járványok.</i></p> <p>A középkori Európa öröksége.</p> <p>A humanizmus és a reneszánsz. A könyvnyomtatás.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori élet színtereinek, főbb jellemzőinek megismerése. <i>(Pl. a földesúri vár felépítésének, az egyes részek funkciójának számba vétele képek alapján.)</i> – Ismeretek gyűjtése az érett középkorról. <i>(Pl. a reneszánsz stílus jegyeinek megfigyelése festmények, szobrok és épületek képeinek segítségével.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi csoportok jellegzetességeinek felismerése, összevetése. <i>(Pl. a bencés rend legfontosabb jellegzetességeinek ismerete; társadalmi csoportok [szerzetesek, lovagok] közös jellemzői.)</i> – A középkori városok jellegzetességeinek számbavétele, magyarázata, az életmód jellemzői. <i>(Pl. képek és térképek segítségével megértetni, miért az adott helyen alakultak ki a középkori városok.)</i> – Kérdések megfogalmazása egyszerű írásos források alapján. <i>(Pl. a könyvnyomtatás elterjedésének jelentősége a kultúrában.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori életmód ismertetése szóban vagy játékos formákban. <i>(Pl. apródból lovag – a lovaggá válás folyamatának megbeszélése dramatizált formában)</i> – Események, történetek dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hűbéri eskü, lovaggá avatás.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori birodalmak térképen való elhelyezése. <i>(Pl. a Frank Birodalom, a Bizánci Császárság.)</i> – Az időszak használatának, valamint a tanult évszámokkal való 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori témájú mesék, mondák a irányokról, lovagokról, földesurakról.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a híresebb középkori városok nevének helyes kiejtése a tanult nyelven.</p> <p><i>Matematika:</i> az „arab” számok eredete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A középkori építészet, a román és a gótikus stílus jellemzői; középkori freskók, táblaképek, üvegablakok és oltárszobrok. Reneszánsz paloták. A reneszánsz nagy mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> gregorián énekek, a reneszánsz zene.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> érdekességek a testedzés történetéből – a parasztkok sportjai, lovagi játékok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből <i>(pl. Mel Gibson: A rettenthetetlen; Luc Besson: Jeanne d’Arc.)</i></p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Shakespeare 1-2 műve <i>(pl. Rómeó és Júlia, Szentivánéji álom).</i></p>

	számítás gyakorlása. (Pl. a tanult események elhelyezése az időszalagon.)	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás. Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, falu, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, politika, állam, államforma, királyság, császárság, egyeduradalom, birodalom, vallás, vallásüldözés, kultúra. <i>Fogalmak:</i> középkor, uradalom, hűbérúr, hűbéres, vár, jobbágy, robot, majorság, iszlám, pápa, szerzetes, eretnek, kolostor, kódex, lovag, középkori város, céh, járvány, távolsági kereskedelem, könyvnyomtatás. <i>Személyek:</i> Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Gutenberg. <i>Topográfia:</i> Bizánci Császárság, Frank Birodalom, Mekka, Arab Birodalom, Német-Római Császárság. <i>Évszámok:</i> 622 (Mohamed „futása”), 800 (Nagy Károly császár), XV. század (könyvnyomtatás).	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, makettkészítés, rejtvények,	

Tematikai egység	A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora (+1 óra)	Órakeret17 óra
Előzetes tudás	Magyar népmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi, mesefajták; mondák, regék, legendák. Alsó tagozatos olvasmányok a hun-magyar mondakorból, a vérszerződésről, a honfoglalásról, Szent Istvánról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az országalapítók és -építők (uralkodók és a közemberek) munkájának és emlékének megbecsülése, a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejének felismerése a haza építésében és védelmében. Hazánk európai keresztény államközösségbe való sikeres beilleszkedésének az értékelése, a keresztény értékrend máig ható elemeinek és azok jelentőségének elfogadása. Az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli. A magyarság múltjának megismerése, feldolgozása, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is. Mondák és valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismertetése. A kritikai gondolkodás fejlesztése különböző források feldolgozása és ütköztetése révén.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mondák, krónikák és történetek a magyarság eredetéről és vándorlásáról. Az ősi magyar harcmódor. Honfoglalás és letelepedés a Kárpát-medencében. A kalandozó hadjáratok.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – A magyar őstörténetre vonatkozó ismeretek szerzése különböző típusú forrásokból. (Pl. a rovásírásos ABC megismerése.) – Történetek megismerése és feldolgozása. (Pl. Szent István és Szent László legendáiból.)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A hun-magyar mondakör. Részletek magyar szentek legendáiból. <i>Természetismeret:</i> a Kárpát-medence tájegységei,

<p>A keresztény magyar állam megalapítása, Géza fejedelem és Szent István intézkedései.</p> <p>A keresztény magyar állam megerősítése Szent László és Könyves Kálmán uralkodása idején.</p> <p>A tatárjárás. Az ország újjáépítése a tatárjárás után.</p> <p>Babiloni fogság és asszír fogság. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p> <p>Árpád-kori kulturális örökségünk.</p>	<p>Kritikai gondolkodás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Forrástüktetés a honfoglaló magyarok életmódjára vonatkozó ismeretek megbeszélése során <i>(Pl. az ősi magyar hitvilág és az új vallás összehasonlítása.)</i> – Történelmi személyiség jellemzése <i>(pl. Szent István király Intelmeinek rövid részletei alapján).</i> <p>Kommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók, kiselőadások tartása. <i>(Pl. Csaba királyfi, a vérszerződés, a fehér ló mondája.)</i> – Rekonstrukciós rajzok elemzése. <i>(Pl. az ősi magyar öltözködés, lakhely, szerszámok és fegyverek.)</i> <p>Tájékozódás időben és térben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi mozgások megragadása. <i>(Pl. a honfoglalás útvonalai.)</i> – Kronológiai adatok rendezése. <i>(Pl. a jelentősebb Árpád-házi uralkodók elhelyezése az időszalagon.)</i> 	<p>gazdaságföldrajzi jellegzetességeik.</p> <p>Ének-zene: a magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.</p> <p>Vizuális kultúra: Festmények, szobrok és filmek a magyar mondavilágról, a vérszerződésről, a honfoglalásról és az államalapításról. Népvándorlás kori tárgyak. A román stílus hazai emlékei.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl. Koltay Gábor: Honfoglalás; Koltay Gábor: István, a király.)</i></p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, termelés, politika, állam, királyság, államszervezet, törvény, adó, vallás, vallástüldözés, kultúra.</p> <p>Fogalmak: hun, finnugor, félnomad életmód, törzs, nemzetség, nagycsalád, fejedelem, táltos, honfoglalás, kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun.</p> <p>Személyek: Attila, Álmos, Árpád, Géza fejedelem, Szent István, Gellért püspök, Szent László, IV. Béla.</p> <p>Topográfia: Urál, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Erdély, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi.</p> <p>Évszámok: IX. század (Etelköz), 895–900 (a honfoglalás), 997–(1000)–1038 (Szent István uralkodása), 1077 (Szent László trónra lépése), 1241–1242 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, portfolió módszer</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Az időszámítás technikájának és jelentőségének megértése. A kritikai gondolkodás és a szóbeli kifejeződés mód fejlődése. A megismert történelmi fogalmak helyes alkalmazása. Egyszerű írásos források megértése és feldolgozása tanári segítséggel. Történelmi események időrendbe állítása, elhelyezésük az időszalagon. A középkori ember életének többoldalú és kritikus szemléletű megismerése. A korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak hatásának megértése. Mondák és valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismertetése. A kritikai gondolkodás fejlesztése különböző források feldolgozása és tüktetésé révén.</p>	

6. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve

2 óra

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora (+1 óra)	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A királyokat vagy uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságok és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet.</p> <p>A törökellenes harcok máig ható példája. Az összefogás jelentősége, hiányának katasztrófája. A történelmi személyiség szerepének, jelentőségének felismerése, személyek, csoportok tetteinek megindokolása. Történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetése. Képi és írásos források szövegének megértése, értelmezése.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején. Dávid király. Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei.</p> <p>Egy középkori város: Buda. Jeruzsálem. Hunyadi János törökellenes harcai. A nándorfehérvári diadal.</p> <p>Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A mohácsi vereség, két király Magyarországon. Buda eleste.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. <i>(Pl. I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források felhasználásával.)</i> – Történelmi események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. <i>(Pl. a nándorfehérvári győzelem.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. egy vár makettje és romjai.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadások tartása. <i>(Pl. Élet a középkori Budán.)</i> – Uralkodók és politikájuk jellemzése. <i>(Pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szinkronisztikus vázlat készítése <i>(pl. a XIV-XV. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről).</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi.</p> <p><i>Ének-zene:</i> reneszánsz zene Mátyás király udvarából.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon. A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A Corvinák.</p>

<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény, királyság, vallás, kultúra.</p> <p><i>Fogalmak:</i> aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár. <i>Személyek:</i> I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán. <i>Topográfia:</i> Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács. <i>Évszámok:</i> 1308 (I. Károly), 1456 (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség).</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban (+1 óra)		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmány vagy filmélmények a Napkirályról és az orosz cárokról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. A felfedezők, újtók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. A fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázhadják, gyarmatosítják a fejletlenebbeket. Az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer forradalomhoz vagy háborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak.</p> <p>A földrajzi felfedezések jelentőségének és hatásának felismerése az európai és amerikai életmódra. A XVI-XVII. századi vallási megújulás okainak és jelentőségének megértése. Élményszerű ismeretek szerzése a kora újkori „fényes udvarokról”.</p> <p>Információkat gyűjtése, képi és szöveges források együttes kezelése, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használata. Párhuzamok keresése megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre.</p> <p>A reformáció és a katolikus megújulás. (+ 1 óra Reformáció) <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. (Pl. a Kolumbusz előtti Európán kívüli világról.) – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. (Pl. a reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján.) – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése. (Pl. a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.) 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a barokk és a klasszikus zene néhány mestere.</p>	

<p>A Napkirály udvara. Saul, Dávid Salamon. A felvilágosodás kora. Történelemformáló eszmék.</p> <p>Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. Egyezmények, szövetségek.</p>	<p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán (pl. a felfedezések okainak és céljai) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Beszámolók készítése. (Pl. egy felfedező útja.) Saját vélemény megfogalmazása (pl. a felvilágosodás fontosságáról). Összehasonlító táblázatok készítése (pl. a katolikus és protestáns vallások különbségeiről). <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. Néhány kiemelt esemény megjelölése kontúrterképen. (Pl. a felfedező utak és az első gyarmatok.) 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> részletek népszerű játékfilmekből (pl. Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása; Eric Till: Luther; Mel Gibson: A hazafi).</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Molière 1-2 műve (pl. Tudós nők, Kényeskedők).</p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államszervezet, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, birodalom, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány. <i>Személyek:</i> Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington. <i>Topográfia:</i> Amerika, Versailles, London, Szentpétervár. <i>Évszámok:</i> 1492 (Kolumbusz), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makett-, és modellkészítés, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban (+2óra)	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Magyarország felemelkedése és jelentős európai hatalommá válása. A törökellenes küzdelmek kezdetei. A Hunyadiak kora. Hazánk a XV. század végén, XVI. század elején. A török előretörés. A mohácsi vereség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nemzeti öntudat erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A közösségek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítással szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett kiegyezést eredményezhet.</p> <p>A török terjeszkedés megállítását jelentőségének belátása hazánk és Európa szempontjából. Annak érzékelése, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. A vallási és politikai megosztottság</p>	

	következményeinek megértése. Annak észrevétele, hogy az egyeduralmi törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Az igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A három részre szakadt ország élete. A zsidó állam kettészakadása. Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552). <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején.</p> <p>Élet a török hódoltságban. <i>Ötözködés, divat.</i></p> <p>Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században, a török kiűzése.</p> <p>A Rákóczi-szabadságharc.</p> <p>Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése. Makó küzdelmes évszázadai A helyi református egyházközség megalakulása A fogság után az ország újjáépítése. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből <i>(pl. a végvári katonák életéről).</i> – Életmódtörténeti ismeretek gyűjtése. <i>(Pl. a kor jellegzetes magyar, német és török ruházatkodása.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: <i>(Pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. <i>(Pl. kulturális hatásuk elemzése.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i> Történelmi térkép elemzése. <i>(Pl. információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével.)</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gárdonyi Géza: Egri csillagok. Arany János: Szondi két apródja.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek és fürdők.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl. Várkonyi Zoltán: Egri csillagok.)</i></p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, nemzetiség, népességfogyás, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet, rendelet, birodalom, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet. <i>Személyek:</i> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József. <i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen. <i>Évszámok:</i> 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk éve”), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon (+1)	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban. Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A polgárosodással párhuzamosan az egyenlőség, szabadság, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. A jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Az utókor nézőpontjából az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi. A középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbség megértése. A polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjainak értékelése. A reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során hazafiságra nevelés. A korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életének és munkásságának megismerése és értékelése. A reformkor legjelentősebb eredményeinek megismerése, és ezek jelentőségének értékelése a korábbi magyarországi és az európai viszonyok tükrében. A történelmi forrásokon túl más tárgyak ismereteinek, információinak felhasználása. Következtetések levonása történelmi térképek segítségével.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A francia forradalom és vívmányai. A jakobinus terror.</p> <p>Napoleon tündöklése és bukása. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. <i>Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p> <p>Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága. Adakozás a Bibliában</p> <p>A reformkori rendi országgyűlések fő kérdései.</p> <p>Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban. Próféták.</p> <p>Az 1848-as forradalom. Az áprilisi törvények. A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői. A forradalom és szabadságharc makói vonatkozásai</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. <i>(Pl. Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.)</i> – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. <i>(Pl. az Emberi és polgári jogok nyilatkozatából.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <p>Változások és hatásaik nyomon követése. <i>(Pl. a szabadságharc bukásának következményei.)</i></p> <p>Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. <i>(Pl. Robespierre zsarnok vagy forradalmár?)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. <i>(Pl. Wesselényi Miklósról.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. <i>(Pl. a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei. Jókai Mór: A köszívű ember fiai.</p> <p><i>Természettudományok:</i></p> <p>Természettudományok: az iparfejlesztés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Marseillaise, a nagy romantika mesterei. Erkel: Himnusz, Egressy Béni: Szózat, 1848-as dalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a kort bemutató történelmi festmények.</p> <p><i>Mozgókép- és médiaismeret:</i> részletek népszerű játékfilmekből <i>(pl. Andrzej Wajda: Danton; Bereményi Géza: A Hídember).</i></p>

<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, honvédség, trónfosztás.</p> <p><i>Személyek:</i> XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgey Artúr, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Waterloo, Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata), 1830 (a Hitel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországgyűlés), 1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi vértanúk kivégzése).</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, vita, makettkészítés, rejtvények,</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Az összefogás jelentőségének, hiányának felismerése. A történelmi személyiség szerepének, jelentőségének felismerése. Képi és írásos források szövegének megértése, értelmezése. A földrajzi felfedezések jelentőségének és hatásának felismerése az európai és amerikai életmódra.</p> <p>A vallási és politikai megosztottság következményeinek megértése. A középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbség megértése. A korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életének és munkásságának megismerése és értékelése. A reformkor legjelentősebb eredményeinek megismerése, és ezek jelentőségének értékelése a korábbi magyarországi és az európai viszonyok tükrében. A történelmi forrásokon túl más tárgyak ismereteinek, információinak felhasználása. Következtetések levonása történelmi térképek segítségével.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az ókori, középkori és korai újkor egyetemes és magyar kultúrkinccs élményszerű megismerésével az egyetemes emberi értékek elfogadása, a családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás élményének személyes megélése.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. a munka értékteremtő ereje) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása.</p> <p>A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által</p>

	<p>megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.</p> <p>Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági tényezők együttesen befolyásolják.</p> <p>Tudja, hogy az emberi munka nyomán elinduló termelés biztosítja az emberi közösségek létfenntartását. Ismerje fel a társadalmi munkamegosztás jelentőségét, amely az ártermelés és pénzgazdálkodás, illetve a városiasodás kialakulásához vezet.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és eltérő vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudja, hogy az eredettörténetek, a közös szokások és mondák erősítik a közösség összetartozását, egyben a nemzeti öntudat kialakulásának alapjául szolgálnak.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak. Ismerje fel ezeket egy-egy történelmi probléma vagy korszak feldolgozása során.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Legyen képes a történetek a feldolgozásánál a tér- és időbeliség azonosítására, a szereplők csoportosítására fő- és mellékszereplőkre, illetve a valós és fiktív elemek megkülönböztetésére. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges kulcsszavakat, cselekedeteket.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes emberi magatartásformák értelmezésre, információk rendezésére és értelmezésére, vizuális vázlatok készítésére.</p> <p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegyet kiemelő jegyzetet.</p> <p>Képes legyen szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszak, évszázad, évezred) tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Ismerje néhány kiemelkedő esemény időpontját.</p> <p>Legyen képes egyszerű térképeket másolni, alaprajzot készíteni. Legyen képes helyeket megkeresni, megmutatni térképen, néhány kiemelt jelenség topográfiai helyét megjelölni vaktérképen, valamint távolságot becsülni és számítani történelmi térképen.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére.</p>
--	--

7–8. évfolyam

Az alapfokú oktatást záró két osztály *történelemtanításában* már lehetőség van a múltat a korábbinál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni. Az ebben a képzési szakaszban belépő *társadalmi és állampolgári ismeretek* a történelemmel együtt a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínálnak az állampolgárságra, demokráciára nevelésre. A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés követelménye pedig Trianon utáni történelmünkben a határon túli magyarság sorsát nemzetünk múltjának és jelenének részeként kívánja tárgyalni. Fontos az európai integráció és a globalizáció folyamatának összegegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia készíti elő tanulóinkat a közügyekben való részvételre. Ez elsősorban a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek keretében valósul meg. Tárgyunkon keresztül is elérendő fontos cél a hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít a történelemelemzés irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A két osztály anyaga az elmúlt másfél évszázad történelmét dolgozza fel. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekkel együtt egyrészt felkészíti tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A társadalmi és állampolgári ismeretek – mint szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból fakad, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapi életben közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia – széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben is. A témakörök feldolgozása hozzájárul a *szociális és állampolgári*, valamint a *kezdeményező-készség és vállalkozási kompetencia* fejlesztéséhez. Az általános nevelési célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára való nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a tanulóknál, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaorientációt is.

Az általános iskola utolsó évfolyamán megjelenő *társadalmi és állampolgári ismeretek* témaköre a társadalomtudományi oktatás lezárását jelentik az iskolatípuson belül. A témakörök a történelmi tudásra építve foglalják össze, és a diákok saját életére vonatkoztatják a korábban megismert társadalmi, gazdasági és politikai fogalmakat, illetve viszonyrendszereket. E témák feldolgozása ugyanakkor előkészítés is a továbblépésre, hiszen ez az év fordulópontot jelent a tanulók többségének életében. 14 éves kortól felgyorsul a szocializáció. Egyre fontosabbá válik az állampolgári jogok és köteleességek ismerete, valamint tudatos gyakorlása, a gazdaság működésének átlátása, a vállalkozói szemlélet kialakulása, valamint a bonyolult társadalmi viszonyok reális értelmezése. A fiatalok egyre aktívabb önálló fogyasztókká válnak, ezért fontos, hogy e téren is a tudatosság jellemezze döntéseiket. A tantervben szereplő jelenismereti témakörök elő kívánják segíteni a fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülését és közösségi felelősségvállalását. Olyan képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári normáknak megfelelő módon viselkednek.

Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.

A XX. századi történelem, de a társadalmi és állampolgári ismeretek témaköre is számos izgalmas lehetőséget kínál a *médiamodul* egységeinek beépítésére. Ezek az egységek a tanulási folyamat bármely pontján tetszés szerint elhelyezhetők, ahol támogatják az adott korszak jobb megértését – hozzájárulva egyúttal a médiaismeret sajátos fejlesztési céljainak a megvalósulásához is.

7. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 2 óra

Tematikai egység	A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, Kolumbusz és tengerészársainak élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti öntudat és a hazafiság megjelenésének jellemzői. A nemzetépítés mint a közösségteremtés új formájának felismerése. A nemzetállamiság társadalmi összetartó elemeinek tudatosítása. A középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítása, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak megállapítása. Annak bemutatása, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. A tudományos és technikai fejlődés bemutatása, pozitív és negatív oldalának megismerése. A változások lényegének megértése és értelmezése, saját vélemény kifejtése, alátámasztása önálló kutatómunkával. Az egyes események nyomon követése és értelmezése térképen, bizonyos tények, adatok felkutatása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az egységes Németország létrejötte.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i>	<i>Vizuális kultúra:</i> a XIX-XX. század

<p>Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban.</p> <p>Az ipari forradalom második szakaszának feltalálói és találmányai. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. <i>(Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i> Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. <i>(Pl. az Egyesült Államok megszületése.)</i></p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámoló készítése valamilyen témáról. <i>(Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép <i>(pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).</i> 	<p>fordulójának stílusirányzatai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Liszt zenéje. A kort idéző híres operarészletek.</p> <p><i>Fizika:</i> Korabeli felfedezések, újítások, találmányok <i>(pl. autó, izzó, telefon).</i> Ezek működésének elvei.</p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, nemzet, nemzetiség, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom.</p> <p><i>Fogalmak:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, tömegkultúra. <i>Személyek:</i> I. Vilmos császár, Garibaldi, Bismarck, Lincoln, Edison, Marx. <i>Topográfia:</i> Olaszország, Németország, Egyesült Államok. <i>Évszámok:</i> 1859 (csata Solferinónál), 1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban), 1870 (az olasz egység létrejötte), 1871 (a német egység létrejötte).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, vita, makettkészítés, rejtvények,</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon</p>	<p>Órakeret 12+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Egységes nemzetállamok létrejötte. A vonatkozó térképek ismerete. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az uralkodói önkény, a zsarnoki intézkedések felismerése, hátrányainak tudatosítása. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként, a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségének felismertetése, elfogadása. A békés építő munka eredményeinek megismertetése, értékeinek megbecsülése.</p>	

	A XIX. század második fele magyar történelmének csomópontjainak, lényegi gazdasági és társadalmi folyamatainak, néhány főbb történésének megismertetése. Annak megértése, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. A kor szemlélése a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal szinkronba állítva. A kor egy-egy jeles politikusa, személyisége munkásságának értékelése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyarország az önkényuralom éveiben.</p> <p>A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új dualista állam.</p> <p><i>Államférfiak. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése.</p> <p><i>Népek egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>Budapest világváros.</p> <p><i>Urbanizáció.</i></p> <p>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei. A nemzetiségek helyzete.</p> <p>Zsidók és más népek kapcsolata.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az adatok oszlop- és kördiagramokban történő feldolgozása. <i>(Pl. a korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.)</i> – Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. <i>(Pl. tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. <i>(Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.)</i> – Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és magyarázata. – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása <i>(pl. Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József).</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrajzi, néprajzi <i>(pl. honismereti)</i> és történelmi térképek összevetése. – Budapest fejlődésének nyomon követése <i>(pl. korabeli és mai térkép alapján).</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: A walesi bárdok. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A magyar történelmi festészet példái. A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.</p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, vallás.</p> <p><i>Fogalmak:</i> passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, dualizmus, millennium, agrárország, emigráció, amnesztia.</p> <p><i>Személyek:</i> Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán, Kandó Kálmán, Bánki Donát.</p> <p><i>Topográfia:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1867 (a kiegyezés), 1896 (a millenniumi ünnepek).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások,</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>	

módszerek, szervezési- és munkaformák	
--	--

Tematikai egység	A nagyhatalmak versengése és az első világháború	Órakeret
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktushoz vezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A jogos és jogtalan háború, a honvédelem és hódítás közötti különbségtétel tudatosítása. Az emberi élet értékének felismerése, a háború pusztításainak elutasítása, a hősi halottak emlékének ápolása, a békés életviszonyok jelentőségének megértése, elfogadása. Az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatok és szövetségek megismerése. Önálló gyűjtő- és kutatómunkával a témával kapcsolatban ismeretek szerzése. Önálló tájékozódás, a katonai események nyomon követése a térképen. Annak tudatosítása, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon.</p> <p>Az első világháború kirobbanása. Tömegek és gépek háborúja. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Magyarok az első világháborúban. Egyház és a háború kapcsolata. A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése.</p> <p>Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. (Pl. II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós). – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmokról az internetről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése (pl. a háború törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett). <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Víta. (Pl. A politikusok szerepe és felelőssége az első világháború kirobbantásában.) <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér időbeli változásai. (Pl. a határok újrarajzolása a háború után) – Vaktérképek készítése. (Pl. frontvonalak berajzolása.) – Az események ábrázolása időszalagon. 	<p><i>Földrajz:</i> Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken.</p> <p><i>Kémia:</i> vegyi fegyverek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> katonanóták archív felvételekről.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> filmek, korabeli fotók, albumok a Magyar évszázadok című tévésorozatból.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.</p>

<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg.</p> <p><i>Fogalmak:</i> villámháború, állásháború/állóháború, bolsevik, szovjet, hátország, kétfrontos háború.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, Lenin, Wilson, II. Miklós.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szerbia, Szarajevó, Pétervár, Oroszország.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első világháború), 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai makettkészítés, rejtvények.,</p>

Tematikai egység	Európa és a világ a két háború között		Órakeret 11+1 óra
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a világgégés következményei.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háborút lezáró béke nem a résztvevők bűnei és érdemei alapján köttetik meg, hanem a győztesek érdekeinek megfelelően. A háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedése és hatalomra jutásuk lehetőségének felismertetése, a modern diktatórikus rendszerek jellemzőinek azonosítása, elítélése. A háború utáni rendezés és következményei megismerése. A területi változások térképen történő nyomon követése. A történelmi összefüggések megértése, egyszerűbb források elemzése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A Párizs környéki békék. Európa új arca.</p> <p>A kommunista diktatúra a Szovjetunióban Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. <i>Sztálin és az egyház.</i> <i>Birodalmak.</i></p> <p>A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában.</p> <p>A nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. <i>Hitler és az egyház.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból (pl. új országhatárok). – Statisztikák összevetése (pl. az európai nagyhatalmak és gyarmataik területük, népességük, ásványkincseik alapján). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. 	<p><i>Földrajz:</i> Kelet- és Közép-Európa térképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek (pl. <i>Chaplin: Modern idők, A diktátor</i>), rajzfilmek (pl. <i>Miki egér</i>), Walt Disney stúdiója. Építészek (pl. <i>W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier</i>), szobrászok (pl. <i>H. Moore</i>) és festők (pl. <i>H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali</i>).</p>	

A náci terjeszkedés kezdetei Európában.	<ul style="list-style-type: none"> - Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. - Diagramok készítése (pl. termelési és munkanélküliség adatokból). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Az események és az évszámok elhelyezése a térképen. 	Ének-zene: neoklasszicizmus (pl. Stravinsky: <i>Purcinella</i>).
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, gazdasági válság.</p> <p><i>Személyek:</i> Clemenceau, Sztálin, Roosevel, Mussolini, Hitler.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, New York.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. november 11. (az első világháború vége), 1922 (Marcia su Roma, a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).</p>	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Magyarország a két világháború között	Órakeret 14 +1 óra
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbség azonosítása, valamint a politikai kalandorság jellemzőinek és következményeinek felismerése. A trianoni békediktátum és országvesztés igazságtalan kegyetlenségének tudatosítása, nemzeti sorstragédiaként való empatikus megélése. Annak tudatosítása, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg.</p> <p>Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló vélemény alkotása az adott korszakról. Ezek alapján a korszak és szereplői kétarcúságának kiegyensúlyozott értékelése, ismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Annak felismerése, hogy a két háború közötti magyar politikát a trianoni döntésre választ adó revízió jellemezte. A Trianont követő területi változások, majd a revíziók időleges eredményeinek bemutatása.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Az őszirozsás forradalom és a Tanácsköztársaság okai, következményei.</p> <p>A trianoni országvesztés és a Horthy-korszak kezdete.</p> <p>A Horthy korszak jellegzetességei, meghatározó politikusai.</p> <p>A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. Horthy és az egyház. <i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>A határon túli magyarság sorsa a két világháború között.</p> <p>A revíziós politika első sikerei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból (pl. a Magyarországra nehezedő háború utáni terhekről). – Korabeli képi információforrások feldolgozása (pl. plakátok, képeslapok, újságillusztrációk). – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről (pl. a király nélküli Magyar Királyságról). – Fogalmazás készítése (pl. a népiskolai törvényről). – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása (pl. a trianoni békediktátummal kapcsolatban). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével. 	<p><i>Földrajz:</i> történelmi térképen az ország határainak változása, a Vix-jegyzék által kijelölt terület.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> a C-vitamin, Szent-Györgyi Albert felfedezése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a Kodály-módszer, Bartók Béla zeneszerzői jelentősége.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, életmód, város, nemzet, nemzetiség.</p> <p><i>Fogalmak:</i> őszirozsás forradalom, tanácsköztársaság, vörösteror, fehérterror, kormányzó, numerus clausus, konszolidáció, revízió, népiskolai törvény, zsidótörvény.</p> <p><i>Személyek:</i> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. október 30–31. (az őszirozsás forradalom), 1918. november 16. (a népköztársaság kikiáltása), 1919. március 21. (a Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. június 4. (Trianon), 1938 (az első bécsi döntés).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, makettkészítés, rejtvények,</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A második világháború</p>	<p>Órakeret 12 +1 óra</p>
--------------------------------	-------------------------------------	----------------------------------

Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társadalmi kirekesztés különböző formáinak felismertetése, az ún. fajelmélet és szörnyű következményeinek elutasítása. A hátszínigot sem kímélő háborús pusztítások tudatosítása. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül a háború kegyetlenségének és a hősi helyállás kettősségének felismertetése. Az emberiség legnagyobb háborúja fontosabb eseményeinek megismerése, és önálló vélemény alkotása azokról. A korszak tanulmányozása során a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Azoknak az okoknak a tudatosítása, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népiirtás és a holokauszt. Az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) is felhasználásával önálló tudásbővítés, ehhez önálló kutatómunkát is végezve. A háború fontosabb történelmi időrendjének ismerete, térképen az egyidejűleg több fronton (földrészen) is zajló események nyomon követése. Tájékozottság szerzése a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve, adott esetben elítélve a tevékenységüket.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A második világháború kezdete és első évei.</p> <p>A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború.</p> <p><i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Fordulat a világháború menetében. Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig.</p> <p>A hátszínig szenvedései. (makói vonatkozások)</p> <p>Népiirtás a második világháborúban, a holokauszt.</p> <p>A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia.</p> <p>Magyarország német</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása <i>(pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban)</i>. – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján <i>(pl. Csatorna, A halál ötven órája, A bunker)</i>. – Diagramok készítése, értelmezése <i>(pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása)</i>. – Haditechnikai eszközök megismerése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – Háborús háttérintézmények <i>(pl. hátszínig, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG)</i> összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása <i>(pl. repülő, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek)</i>. – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. <i>(Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.)</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése. 	<p><i>Földrajz:</i> Németország és a Szovjetunió területváltozásai történelmi térképen. Európa 1939–1941 közötti történelmi térképe.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós: Nem tudhatom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> eredeti fotók, háborús albumok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> dokumentumfilmek <i>(pl. a második világháború nagy csatái)</i>, játékfilmek <i>(pl. Andrzej Wajda: Katyń; Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború; Joseph Vilsmaier: Sztálingrád; Andrzej Wajda: Csatorna; Ken Annikin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája; Rob Green: A bunker)</i>.</p>

<p>megszállása. A holokauszt Magyarországon és Makón. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás.</p>		
<p>Fogalmak pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, diktatúra, birodalom, emberi jog, polgárjog, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, furcsa háború, hadigazdaság, totális háború, zsidóüldözés, holokauszt, gettó, deportálás, partizán. <i>Személyek:</i> Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc. <i>Topográfia:</i> Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz, Potsdam, Berlin, Jalta, Hirosima. <i>Évszámok:</i> 1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele), 1945. április (a háború vége Magyarországon), 1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, portfólió módszer, makettkészítés, rejtvények,</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A nemzeti öntudat és a hazafiság jelentőségének megértése. A kor egy-egy jeles politikusa, személyisége munkásságának értékelése. Az emberi élet értékének felismerése, a háború pusztításainak elutasítása, a hősi halottak emlékének ápolása, a békés életviszonyok jelentőségének megértése, elfogadása. A háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedése és hatalomra jutásuk lehetőségének felismerése, a modern diktatórikus rendszerek jellemzőinek azonosítása, elítélése. Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló vélemény alkotása az adott korszakról. Tájékozottság szerzése a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve, adott esetben elítélve a tevékenységüket.</p>	

8. osztály

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 2 óra

<p>Tematikai egység</p>	<p>Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
--------------------------------	--	------------------------------

Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nukleáris háború lehetőségének elítélése. Az európai kontinens természetellenes megosztottságának felismerése, ennek személyes sorsokon keresztül való átélése. A demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek tudatosítása az emberi szabadságjogok biztosítása terén. A demokrácia mint a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formájának bemutatása. Annak felismerése, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történetét. Önálló tájékozódás és véleményalkotás az adott kor fordulópontjairól. Különböző történelmi korok összevetése, összefüggések megállapítása céljából. Érvelés egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Akár egymásnak ellentmondó források értékelése, értelmezése a történelmi hitelesség szempontjából.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi békeszerződések. A két világrend.</p> <p>A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Válságócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában (arab-izraeli és vietnami háborúk).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk rendszerezése és értelmezése (pl. az USA és a SZU vetélkedéséről). – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban (pl. Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése. – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció összehozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló (pl. a távirótól a mobiltelefonig címmel). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen. 	<p><i>Földrajz:</i> kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A korszak jellemző képzőművészeti alkotások. Köztéri szobrok. Modern építészet.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> játékfilmek (pl. Dror Zahavi: <i>Légi-híd – Csak az ég volt szabad</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i> Penderecki: Hiroshima emlékeztete; Britten, Ligeti György.</p>

<p>Fogalmak</p> <p>pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog.</p> <p><i>Fogalmak:</i> hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, szuperhatalom. <i>Személyek:</i> Truman, Marshall, Hruscsov. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet. <i>Évszámok:</i> 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, rejtvények,</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségének felismertetése, a bukás körülményeinek és következményeinek tudatosítása. A két világrendszer vetélkedése lényegének és főbb történéseinek megismerése. A szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltás lényegi elemeinek felismerése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság.</p> <p>Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. <i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. – Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése (pl. a tervutasításos rendszer). – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitaforum rendezése. – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján. <p><i>Kommunikáció:</i></p>	<p><i>Földrajz:</i> Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a XX. század második felének filmművészete. (Pl. Florian Henckel von Donnersmarck: <i>A mások élete</i>.)</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről (pl. <i>Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan</i>), eseményekről (pl. <i>a berlini fal lebontása</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i> John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás</p>

<p>verseny és úrprogram. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. <i>államférfiak.</i></p> <p>Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. <i>Birodalmak.</i></p> <p>A rendszerváltó Közép-Kelet-Európa. Németország egyesülése. A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása.</p>	<p>– A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján.</p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <p>– Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. <i>(Pl. Közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása.)</i></p>	<p>képei. John Williams: Filmzenék <i>(pl. Csillagok háborúja, Harry Potter).</i></p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> olajrobbanás, atomkatasztrófa. <i>Személyek:</i> Brezsnyev, Kennedy, Reagan, Gorbacsov, id. Bush, II. János Pál. <i>Topográfia:</i> Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil. <i>Évszámok:</i> 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, portfólió módszer, rejtvények,</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése</p>	<p>Órakeret 6+1 óra</p>

Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A globalizációs folyamatok előnyeinek és hátrányainak mérlegelése. A történelmi-társadalmi kérdések, folyamatok megítélése a demokratikus értékek jegyében. Az összefüggések belátása a globalizáció és a rendszerváltozás között. A kisebbségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás kialakítása, fejlesztése. Az egységes Európa kialakulása folyamatának megismerése, felkészülés segítése a közéletben való tudatos részvétellel.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az Európai Unió létrejötte és működése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A közelmúlt és napjaink háborúi, válságócái (Közel-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán).</p> <p>A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése (<i>pl. a televízió, a mobiltelefon, az internet</i>) előnyeiről és hátrányairól. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltás (rendszerváltozás) ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban. 	<p><i>Földrajz:</i> az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a XXI. század első évtizedének filmművészete.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.</p> <p><i>Fogalmak:</i> terrorizmus, migráció, integráció.</p> <p><i>Évszámok:</i> 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban).</p>	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig	Órakeret 8+2 óra
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítása, a kommunista diktatúra elítélése. Az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságának, feladatvállalásának, adott esetekben hősiességének értékelése, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. A szabadságharc hősei és áldozatai sorsának átélése, a szolidaritás érzésének felkeltése. Annak felismerése, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ és benne Magyarország sorsát. A kommunista diktatúrák embertelenségének, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeinek, a vasfüggöny mögötti bezártság megismerése. Ismeretek merítése az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint múzeumi anyagokból is. Véleményét megfogalmazása, annak képviselője vitában.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyarország 1945–1948 között. Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor. Ravasz László. A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. Hétköznapi és ünnepek. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc. (makói vonatkozások)	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Információk, adatok, tények gyűjtése, értelmezése. (Pl. a korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése.) Az 1956-os események nyomán követése több szalon. Adatgyűjtés, fotók, filmek, a Terror Háza Múzeum meglátogatása. Vitafórum a visszaemlékezésekről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Történelmi személyiségek (pl. Rákosi és társai) jellemzése. A felszámolt polgári életforma és az új életkörülményeinek összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén (pl. Recsk, Hortobágy). Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról, Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán, Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az ötvenes évek építésze. Az első lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> játékfilmek (pl. Bacsó Péter: A tanú; Goda Krisztina: Szabadság, szerelem).</p>

<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, vallásszabadság.</p> <p><i>Fogalmak:</i> népbíróságok, internálás, pártállam, padlássöprés, kitelepítések, kollektivizálás, szövetkezet. <i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Rajk László, Mindszenty József, Nagy Imre. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Reck, Hortobágy. <i>Évszámok:</i> 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (A második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, rejtvények,</p>

Tematikai egység	A Kádár-korszak jellemzői		Órakeret 8 +1 óra
Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917–1990/1991 között.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az 1956-ot követő kegyetlen megtorlás elítélése, a társadalom és a hatalom közötti kompromisszum eredményének és kártékonyságának tudatosítása. Önálló vélemény alkotása a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Hazánk útjának megismerése a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb eseményein keresztül a rendszerváltásig. Mind plasztikusabb kép kialakítása erről az ellentmondásos korról. Vélemény képviselése vitában.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka.</p> <p>A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban”.</p> <p>A pártállam csődje. A rendszer megváltoztatása kezdetei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről. (Pl. az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi folyamat elemzése (pl. Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig). – Érvek gyűjtése ugyanazon korszak egyik, illetve másik történelmi szereplője mellett, illetve ellen. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Dokumentum- és játékfilmek, a Mementó Szoborpark. Makovecz Imre építészete, Erdélyi Miklós művészete.</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között. 	
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.</p> <p><i>Fogalmak:</i> konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam. <i>Személyek:</i> Kádár János. <i>Topográfia:</i> Bős-Nagymaros. <i>Évszámok:</i> 1957 (a munkásörtség és a KISZ megalakulása), 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	Órakeret 5+1 óra
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A demokratikus átalakulás jelentőségének felismertetése, az ezt tagadó álláspontok kritikája, a következmények differenciált értékelése. A demokratikus döntéshozatal kétarcúságának tudatosítása. Bepillantás a rendszerváltozást követő évek történéseibe is. A demokratikus intézményrendszer működése fontosságának, illetve a haza iránt érzett elkötelezettség erősítése. A jövőbeli szerepekre történő sokoldalú felkészülés segítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A demokratikus jogállam megteremtése.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i>	<i>Földrajz:</i> a Kárpát-medence magyarok által lakott

<p>Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz.</p> <p>A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon.</p> <p>A magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek. A cigány (roma) népesség helyzete.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően. <i>Kisebbség, nemzetiség.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a család, a szűkebb és tágabb környezet, az iskola mindennapi életéből. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. <i>(Pl. a rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre. 	<p>területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a családok életszínvonalának változása a rendszerváltást követően.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p> <p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.</p> <p><i>Fogalmak:</i> privatizáció, rendszerváltás/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer.</p> <p><i>Személyek:</i> Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland).</p> <p><i>Évszámok:</i> 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer</p> <p>Szemléltetés, szimuláció, szerepjáték és játék, a tanulók kiselőadásai, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Társadalmi szabályok	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különbéle típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Szokás, hagyomány, illem, erkölcs.</p> <p>A jogi szabályozás sajátosságai.</p> <p>Jogok és kötelességek.</p> <p>Az alapvető emberi jogok.</p> <p>A gyermekek jogai, diákjogok.</p> <p>Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban.</p> <p>Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> magyar népszokások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoportmunka), szemléltetés, rejtvények,	

Tematikai egység	Állampolgári alapismeretek	Órakeret 5 óra
------------------	----------------------------	----------------

Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdekek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése. A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Államformák (királyság, köztársaság).</p> <p>Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra).</p> <p>A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll).</p> <p>Állampolgári jogok és köteleességek.</p> <p>Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviselők).</p> <p>A média, mint hatalmi ág. A nyilvánosság szerepe a közéletben.</p> <p>Tapasztalatszerzés: részvétel a diákönkormányzat munkájában.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita az állampolgári jogok és köteleességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának elemzése konkrét példák alapján. 	<p><i>Erkölcstan:</i> Tágabb otthonunk - Európa. A média és a valóság.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	<p>Állam, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, államszervezet, hatalommegosztás.</p> <p>Hatalmi ág, érdekképviselő, állampolgári jogok, állampolgári köteleességek, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság.</p>	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoporthmunka), szemléltetés, rejtvények,	

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése. A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül. A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők).</p> <p>A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció.</p> <p>Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).</p> <p>Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel).</p> <p>Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. – Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben. 	<p><i>Földrajz:</i> A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás.</p> <p><i>Matematika:</i> kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> korszerű pénzkezelés.</p>	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Munka, gazdaság, piac, pénz, termelés, fogyasztás. Piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzintézet, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció.		
Tematikai egység	Háztartás és családi gazdálkodás		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképeség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseire kapcsolódóan.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
Családi bevételek: munkával szerzett jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, vagyon).	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A családi és a személyes szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében 	<p><i>Földrajz:</i> Egy termék árát befolyásoló tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai.</p>	

<p>Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházkodás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások).</p> <p>Takarékosság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában (energiahasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás).</p> <p>Családi pénzkézelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek).</p> <p>Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése.</p>	<p>való összevetése a reális lehetőségekkel.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbőféle élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás minimum két banki megtakarítási lehetőség közül. – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében. – Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása. 	<p><i>Matematika:</i> diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékgyűjtés és hulladékkezelés.</p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Család, szükséglet, munka, tulajdon, jövedelem.</p> <p>Háztartás, költségvetés, bevétel, kiadás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyereség, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás,</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoportmunka), szemléltetés, rejtvények,</p>	

Tematikai egység	Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megőrkítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. – A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban. 		<p><i>Informatika:</i> Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról lehetőségéről.</p> <p>Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).</p>
Fogalmak	Média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg. nyilvánosság.	

(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoportmunka), szemléltetés, rejtvények,

Tematikai egység	A médiamodellek és intézmények.	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A médiapiac az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői. 		Magyar nyelv és irodalom: a beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérései.
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoportmunka), szemléltetés, rejtvények,	

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek ismerete. A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<ul style="list-style-type: none"> – A reklámok a hirdetés és a médiaipar jellemzői. – A híryártás folyamatának, szereplőinek azonosítása. – A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása. – A pártatlanság és korlátai. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezés módja közötti összefüggés alapján.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Hír, kommentár, hírérték, hírversen, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Magyarázat, elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, megbeszélés, kooperatív oktatási módszer (csoportmunka), szemléltetés, rejtvények, kutatómunka</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Annak felismerése, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. A kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségének és a bukás körülményeinek és következményeinek felismerése. A szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltozás lényegi elemeinek felismerése. Önálló vélemény alkotása a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Az összefüggések belátása a globalizáció és a rendszerváltozás között. Az egységes Európa kialakulása folyamatának megismerése, felkészülés segítése a közéletben való tudatos részvételre. A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek megértése és tudatos alkalmazása. Az önálló véleményalkotás kialakulása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban. A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás elsajátítása. Egyéni felelősség, kezdeményezőképeség és az alkotó munka szerepének alkalmazása. A média kritikus szemlélete.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átlátható erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése.</p> <p>Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre.</p> <p>Ismerje a XIX.-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az államalapítástól kezdve, napjainkig. Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére.</p> <p>Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p>
--	---

	<p>Tudja, hogy az egyes népek és államok a korszakban eltérő társadalmi, gazdasági és vallási körülmények között éltek, de a modernkor beköszöntével a köztük lévő kapcsolatok széleskörű rendszere épült ki.</p> <p>Tudja, hogy Európához köthetők a modern demokratikus viszonyokat megalapozó szellemi mozgalmak és dokumentumok.</p> <p>Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel ötmillió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani.</p> <p>Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges adatokat, eseményeket és kulcsszavakat.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretét meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegét kiemelő jegyzetet.</p> <p>Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni. Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit.</p> <p>Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni.</p> <p>Legyen képes példák segítségével értelmezni az alapvető emberi, gyermek- és diákjogokat, valamint a társadalmi szolidaritás különböző formáit.</p> <p>Legyen képes példák segítségével bemutatni a legfontosabb állampolgári jogokat és kötelezéseket, tudja értelmezni ezek egymáshoz való viszonyát.</p> <p>Legyen képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.</p>
--	---

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás eredményességének) vizsgálata. A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk, fogalmak, törvények, konvenciók, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, értekezés, átkódolás, transzformációs képességek.
- Alkalmazás ismert vagy új szituációkban.
- Önálló véleményalkotás, értékelés: magasabb rendű műveletek – analízis, szintézis, értékelés-kreativitás.

A pedagógusnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli, írásbeli értékelése alapján történhet:

- Szóbeli, írásbeli beszámoló egy-egy résztémából.
- Témazáró dolgozatok.
- Kiselőadás, írásbeli vagy szóbeli beszámoló illetve prezentáció egy-egy témakörben a megadott szakirodalom, önálló gyűjtés alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli).
- Szituációs játékok (történetek, népszokások, eljátszása), vitaszituációk, kézműves tevékenységek stb. írásbeli, szóbeli értékelése.

6. Függelék:

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- segítse a helyes tanulási szokások, az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását;
- biztosítson lehetőséget a mennyiségi és minőségi differenciálásra egyaránt;
- változatos feladatokon keresztül szemléltesse a Történelem, társadalom és állampolgári ismeretek szerepét a mindennapi életben;
- alakítsa ki az önellenőrzés igényét;
- ábraanyaga, betűmérete igazodjon az életkori sajátosságokhoz;
- felépítése (témák, feladattípusok) logikus, könnyen követhető legyen;
- feladatrendszere változatos legyen tartalom, típus, nehézségi fok és funkció tekintetében.
- A tankönyv önmagában kiszolgálja az adott tantárgy helyi tantervébe foglaltak tanítását.

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. képes történelmi atlasz, munkafüzet, feladatgyűjtemény);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TERMÉSZETISMERET Helyi tantárgyi tanterv

5-6. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	2	65	7	-	72
6.	2	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Természetismeret** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Év eleji ismétlés	-	1	1
Állandóság és változás környezetünkben - Anyag és közeg	9		9
Élet a kertben I. Az őszi kert	12	1	13
Állatok a házban és a ház körül	8	1	9
Kölcsönhatások és energia vizsgálata			
Tájékozódás a valóságban és a térképen	7	1	8
A Föld és a Világegyetem	5		5
Felszíni és felszín alatti vizek	7		7
Vizek, vízpartok élővilága			
Alföldi tájakon			
Hegyvidékek, Dombvidékek			
Az erdő életközössége			
A természet és társadalom kölcsönhatásai	3		3
Az ember szervezete és egészsége	14		14
Év végi ismétlés	-	1	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65 óra	7 óra	72 óra

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Év eleji ismétlés		1	1
Vizek, vízpartok élővilága	11		11
Alföldi tájakon	10		10
Kölcsönhatások és energia vizsgálata Állandóság és változás a környezetünkben, kölcsönhatások	8	1	9
Tájékozódás a valóságban és a térképen	3	1	4
A Föld és a világegyetem	6		6
Felszíni és felszín alatti vizek	1	1	2
Hegyvidékek, Dombvidékek	11		11
Az erdő életközössége	12		12
A természet és társadalom kölcsönhatásai	3		3
Az ember szervezete és egészsége			
Év végi ismétlés		1	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen	65 óra	7	72 óra

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	7 óra
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Év eleji ismétlés	Az előző évben tanultak felelevenítése	1 óra
1. Állandóság és változás környezetünkben - Anyag és közeg	-	-
2. Élet a kertben I. Az őszi kert	Szövegértés, szövegfeldolgozás (hasznos tudnivaló)	1 óra
3. Állatok a házban és a ház körül	Tapasztalatgyűjtés állatmenhelyről, tenyésztőtől	1 óra
4. Tájékozódás a valóságban és a térképen	Földrajzi helymeghatározás gyakorlása világtérképen, Európa és Magyarország térképén	1 óra
5. Kölcsönhatások és energia vizsgálata	-	-
6. A Föld és a Világegyetem	-	-
7. Felszíni és felszín alatti vizek		
8. A természet és társadalom kölcsönhatásai		
9. Az ember szervezete és egészsége		
Év végi ismétlés	Ismeretek rendszerezése	1 óra
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve		2 óra
	Összesen:	7 óra

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	7 óra
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Év eleji ismétlés	Az előző évben tanultak felelevenítése	1 óra
1. Felszíni és felszín alatti vizek	Árvizek kialakulásának okai, az ellene való védekezés formái	1 óra
2. Vizek, vízpartok élővilága		
3. Alföldi tájakon		
Kölcsönhatások és energia vizsgálata Állandóság és változás a környezetünkben, kölcsönhatások	A légnyomás változás értelmezése	1
Tájékozódás a valóságban és a térképen	Földrajzi helymeghatározás gyakorlása	1
A Föld és a világegyetem		
Felszíni és felszín alatti vizek		
Hegyvidékek, Dombvidékek		
Az erdő életközössége		
A természet és társadalom kölcsönhatásai		
Az ember szervezete és egészsége		
Év végi ismétlés	Ismeretek rendszerezése	1 óra

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve	2 óra
Összesen:	7 óra

3. Tantárgyi bevezető

Célok és feladatok

Tantárgyi célok, feladatok

A természetismeret tantárgy olyan műveltségképet közvetít, amely egységben jeleníti meg az élő és élettelen természet jelenségeit, folyamatait, kölcsönhatásait. Ez a megközelítési mód megegyezik 10-11 éves tanulók világvilágképével, hiszen ők is a maga teljességében észlelik a körülöttük levő környezetet, annak változásait. A tantárgy a korábban elsajátított ismeretekre és készségekre épülve alapozza meg a 7. évfolyamtól induló természettudományos tárgyak - biológia, földrajz fizika, kémia - tanítását. Hídként teremt kapcsolatot az elsődlegesen tapasztalati úton szerzett elemi és a magasabb absztrakciós szintű ismeretek között, miközben megőrzi és továbbfejleszti a tanulók kíváncsiságát, érdeklődését a világ iránt.

A természetben megfigyelhető, tapasztalható jelenségek, folyamatok elemzése, kísérleti modellezése, az oksági összefüggések feltárása során formálódik a diákok természettudományos szemlélete. A cél olyan gyerekek nevelése, akik a világra nyitottak, felismerik a problémákat, keresik az okokat, egyszerű következtetéseket tudnak levonni tapasztalati tényekből, és életkoruknak megfelelő válaszokat adnak a felvetődött kérdésekre. Ez gondolkodásmód segít eligazodni a természeti és társadalmi környezetben, egyben kitágítja a világ megismerésének lehetőségét, a mindennapokban jól hasznosítható tudás megszerzését szolgálja.

A természetismeret a többi tantárggyal közösen megalapozza azokat a megismerési képességeket, személyiségjegyeket, melyek birtokában elsajátítják a tanulás elemi módszereit, technikáit, átélhetik az ismeretszerzés örömét, a világ megismerésének szépségét. Integrálja a többi tantárgyban elsajátított tudáselemeket, arra inspirálja a tanulókat, hogy éljenek a kor infokommunikációs lehetőségeivel, kritikusan használják az internet és a média által közvetített információkat

A természetismeret témaköreinek feldolgozása során a tanulási a gondolkodási és a kommunikációs képességek fejlesztése egymással párhuzamosan folyik, egymást erősítik. Ez teszi lehetővé, hogy a tanulók életkoruknak megfelelően értelmezzék a természeti folyamatokat, jelenségeket, képesek legyenek a szaktudomány szókincsének felhasználásával közvetíteni megállapításaikat, gondolataikat.

Mindezek megvalósításához szükséges, hogy a tanuló megőrizze kíváncsiságát, motivált legyen az ismeretszerzésben. Egyénileg vagy társaival közösen aktívan vegyen részt a tanítás folyamatában. Ismerje és értse a tanulás során elérhető lehetőségeket, és képes legyen a felmerülő akadályok leküzdésére, a megszerzett ismereteit, képességeit hasznosítani a mindennapi életben és a munkában. Ez olyan szellemiséget, munkatermi hangulatot igényel, ahol a nevelő társ az ismeretszerzés folyamatában. Irányítja, segíti a tanulót a megismerés útján, visszajelzéseivel értékelésével eredményesebb, hatékonyabb munkára ösztönöz

A testi-lelki egészség témaköreinek kibontásában a legfontosabb feladat az egészségnek, mint értéknek a tudatosítása. Ezt a tantárgy azzal segíti, hogy megláttatja a környezet és az életvitel szerepét az egészség megőrzésében, formálja az egészséges életmód szokásrendszerét, hozzájárul a reális énkép és önismeret kialakításához. Segíti az alapvető erkölcsi normák, az együttélés szabályainak elfogadását, betartását és a személyiség harmonikus fejlődését.

Kompetenciák

Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációképességének* fejlesztéséhez is. A természet törvényszerűségeinek megismerésével, az ember és a természet viszonyának megértésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. A csoportmunkában végzett tevékenységek, a kooperatív oktatási módszerek a természetismeret órán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a tanulók megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban is. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik *médiatudatosságuk*.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai

A tantárgy az Ember és természet, valamint a Földünk-környezetünk műveltségterület tartalmait és fejlesztési feladatait öleli fel. A körülöttünk lévő világ komplex megismerését szolgálja, melyben a különböző tudományterületek – a fizika, biológia-egészségtan, kémia, földrajz – legegyszerűbb ismeretei a 11 és 12 évesek számára értelmet nyernek, összekapcsolódnak, egymást kiegészítik, hogy magyarázatul szolgáljanak a természetes és mesterséges környezetünkben lejátszódó jelenségek megértéséhez.

A megismerés a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodik. A közelitől a távoli, az egyedítől az általános felé halad. Élmények, egyéni tapasztalatok megszerzésére törekszik. Kiemelt szerepük van a megfigyeléseknek, kísérleteknek, vizsgálódásoknak, melyek tapasztalatait – tanári irányítás mellett – növekvő önállósággal képesek elvégezni, rögzíteni, értelmezni, miközben egyre nagyobb jártasságot szereznek a balesetmentes eszközhasználatban, a csoportban végzett munka során a feladatok megosztásában és az együttműködésben. Alapvető elvárás évente legalább két kísérlet, vizsgálódás önálló elvégzése, illetve négy, tanórán bemutatott vizsgálatról feljegyzés készítése.

Vizsgálódások közben feltárnak az élő és élettelen anyagok tulajdonságai, szerkezetük és működésük összefüggései, az anyagok kölcsönhatásai és változásai. Megismerik a közvetlen környezet állatait, növényeit, jellemző tulajdonságait, jelentőségét, emberhez fűződő kapcsolatát.

Hazánk tájainak és életközösségeinek vizsgálata során a tanulók megtanulnak tájékozódni térben és időben, térképen és valóságban. Megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Eléjük tárul a természet

formagazdagsága és szépsége, amely erősíti a fiatalok kötődését szűkebb és tágabb környezetükhöz, szülőföldjükhöz.

A természetismeret tanulása során fejlődik a tanuló szemléleti térképolvasási képessége. A (keret)tanterv megjeleníti a legfontosabb topográfiai fogalmakat is. Elvárható tudás, hogy a tanuló felismeri és megmutatja ezeket a különböző ábrázolásmódú térképeken.

A természetismeret tantárgy embert és környezetét, a természeti és társadalmi folyamatokat egységben jeleníti meg. Kutatja az okokat és a következményeket. Együttgondolkodásra sarkallja a tanulókat, megláttatja az emberi tevékenység pozitív és negatív hatásait. Rávilágít a fogyasztói társadalom hibáira, anyag- és energiatakarékos szokások kialakítására ösztönöz. Az ember személyes felelősségét hangsúlyozza az egészség és a környezet védelmében.

A fiatalok számára legérdekesebb témakör saját szervezetük felépítésének és működésének megismerése, mely során feltárulnak a kamaszkori változások okai és a vele kapcsolatos tennivalók, tudatosulnak a veszélyeztető környezeti hatások. A hangsúly a betegségek és egészségkárosító szokások megelőzésére helyeződik. A lelki egészség megőrzése érdekében ráirányítja a figyelmet a reális önismeret, a család és a társas kapcsolatok jelentőségére.

Új elemként jelenik meg a követelményekben, hogy a tanuló a kétéves ciklus alatt legalább egy alkalommal önállóan dolgozzon fel egy természettudományos témát. A feladat lehetőséget nyújt a tehetségek kibontakoztatására, az elvégzett munka tükrözi a tanuló készségeinek, képességeinek fejlődését is.

A tankönyvválasztás szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a természetismeret tanítására rendelkezésre álló órakeretben;
- a taneszköz segítségével a természetismeret kerettantervben megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- a taneszköz segítsen nyújtson a megfelelő természettudományos szemlélet kialakításához, ábraanyagával támogassa, segítse a tanulói kísérletek megértését, rögzítését;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek két éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);

- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal;

Hitünkben fakadó megfontolások

A kereszténység középpontjában az Isten által teremtett természet és a benne élő Isten képmására teremtett ember áll. Ez különös felelősséget ró az emberre saját magával, másik emberrel és a teremtett világgal szemben. A református iskolában a természetismeret oktatását is áthatja ez a szemlélet. Ez különböző formákban jelenik meg az oktatás során.

1. A teremtett világ csodálata, és a Teremtő felismerése műveiben
2. Az ember felelőssége a világgal szemben – az egyszerűség, szerénység, lemondás, önzetlenség sokat segít a környezeti gondok enyhítésében
3. Felelősség saját magunkkal szemben – egészségvédelem, szervenélybetegségek
4. Felelősség a másik nemi és utódainkkal szemben – keresztény szexuális erkölcs

Ezek a területek általában csak implicite jelennek meg az órai munkában, de *A természet és társadalom kölcsönhatásai*, valamint *Az ember szervezete és egészsége* témaköröknél az egyes kérdések egyértelmű erkölcsi bemutatást és állásfoglalást követelnek. Ezen anyagrészeknél jól együtt lehet dolgozni a hitoktatókkal is.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás környezetünkben – Anyag és közeg	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Anyagok érzékszerveinkkel észlelhető (megfigyelhető) és mérhető tulajdonságainak felismerése, mérése, természetes (arasz, láb, nap, év) és mesterséges mérőeszközök használata. Halmazállapotok és halmazállapot-változások megkülönböztetése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezet egyes anyagainak felismerése, megnevezése, bizonyos tulajdonságaik alapján történő csoportosítása, előre megadott halmazképző-fogalmak alapján. A kísérlet, mint bizonyítási módszer alkalmazása anyagok tulajdonságainak meghatározásában, jelenségek felismertetésében. Gyakorlottság kialakítása a mennyiségi tulajdonságok mérésében.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen közös és milyen eltérő tulajdonságai vannak a bennünket körülvevő anyagoknak? Miért és mivel lehet a testek egyes tulajdonságait megmérni? Hogyan készíthetünk keverékeket, és hogyan lehet azokat alkotórészeikre szétválasztani? Mi történik a cukorral, ha vízbe tesszük? Mi a hasonlóság és a különbség a fa égése és korhadása között? Mi kell az égéshez? Miért kell szellőztetni? Mi a teendő, ha valakinek meggyullad a ruhája? Miért nélkülözhetetlen a víz, a levegő és a talaj az élőlények számára?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p>	<p>A környezetben előforduló élő és élettelen anyagok felismerése, csoportosítása megadott szempontok alapján, szempontok keresése.</p> <p>Mérési eljárások, mérőeszközök használata a hőmérséklet, hosszúság, időtartam mérésének önálló elvégzése során megadott szempontok alapján. A mért adatok rögzítése, értelmezése.</p> <p>Olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás megfigyelése, példák gyűjtése a természetben, a háztartásban, az iparban. Hétköznapi és kísérleti tapasztalatok összehasonlítása, a közös vonások kiemelése. Olvadás és oldódás közötti különbség felismerése megfigyelés, kísérleti tapasztalatok alapján.</p>	<p><i>Matematika:</i> A becslés és mérés, mennyiségek nagyságrendi rendezése, számok, mérések, mértékegységek, mennyiségek használata, átváltás. Adatok lejegyzése, ábrázolása, rendezése, az adatok közötti kapcsolatok vizsgálata.</p>

<p>Élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai, mérhető jellemzői. A talaj, a levegő és a víz tulajdonságai, szerepük az élővilág és az ember életében (konkrét példák). Az anyagok különféle halmazállapotainak és a halmazállapot-változásainak összefüggése a hőmérséklettel.</p> <p>Keverékek és azok szétválasztása.</p> <p>A víz tulajdonságai, megjelenési formái, jelentősége a természetben.</p> <p>A talaj szerkezete, képződése, szennyeződése és pusztulása. A talaj fő alkotóelemei (kőzettörmelék, humusz levegő, víz,).</p> <p>A talaj védelme.</p> <p>A levegő összetétele</p>	<p>Keverékek és oldatok készítése, a kapott új anyag megfigyelése, megnevezése. Keverékek és oldatok szétválasztása többféle módon.</p> <p>A tűzveszélyes anyagokkal való bánásmód és a tűz esetén szükséges teendők. elsajátítása, gyakorlása.</p> <p>A víz fagyáskor történő térfogatnövekedésének bizonyítása, következményei a környezetben (példák gyűjtése, pl. kőzetek aprózódása, vízvezetékek szétfagyása).</p> <p>A talaj fizikai tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>A talaj tápanyagtartalma és a növénytermesztés közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>A talajszennyeződés okai és következményei. Személyes cselekvés gyakorlatának és lehetőségeinek megfogalmazása.</p> <p>A levegő egyes tulajdonságainak kísérletekkel való igazolása (összenyomható, a benne található egyik összetevő, az oxigén táplálja az égést, van tömege). A légnyomás elemi szintű értelmezése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, élő-élettelen, halmazállapot, keverék, talaj, kőzettörmelék, humusz, talajnedvesség,</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Élet a kertben <u>Az őszi kert</u>	Órakeret 12 óra <u>+1 óra</u>
Előzetes tudás	A növény testének részei, fás és lágy szár, életjelenségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szerkezet és a működés összefüggéseinek felismerése a virágos növények testfelépítésén keresztül.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészséges táplálkozásban, fogyasztásuk egészségvédelmi szabályainak megismerése.</p> <p>A növények környezeti igénye – termesztése, valamint szerveinek felépítése – működése közötti oksági összefüggések feltárása, magyarázata.</p> <p>A felépítés és a működés kapcsolatának megfigyelése a növények testfelépítésének példáján.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő szemlélet megalapozása a kártevők elleni védekezés kapcsán.</p> <p>A rendezett és szép környezet iránti igény felkeltése. Az ember személyes felelősségének felismertetése a környezet alakításában.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mire van szükségük a növényeknek ahhoz, hogy szépek, egészségesek legyenek, és bő termést hozzanak? Miért egészséges a zöldség-és gyümölcsfélék fogyasztása? Miben különbözik a konyhakert a virágos kerttől? Milyen növényi részt fogyasztunk, amikor zöldséget, gyümölcsöt eszünk? Mi a veszélye a kártevők vegyszeres irtásának? Miért találkozunk sok földigilisztával és csigával eső után? Miért képes az éti csiga sértetlenül átjutni az éles borotvapengén? <i>Ismeretek:</i> A növényi test felépítése, a szervek működése, a növények életfeltételei.</p>	<p>A növények életfeltételeinek igazolása kísérletekkel.</p> <p>Ismert kerti növények összehasonlítása adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás, anyagcsere) alapján. Az egyes fajok/fajták környezeti igényei és gondozási módja közötti összefüggés megismerése.</p> <p>+ Szövegértés, szövegfeldolgozás (hasznos tudnivaló)</p> <p>Zöldség- és gyümölcsfélék ehető növényi részeinek összehasonlítása. A termés és a termés megkülönböztetése konkrét példákon keresztül.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> gyümölcsök, zöldségfélék ábrázolása a festményeken.</p>

<p>Gyümölcs- és zöldségfélék (őszibarack, dió, szőlő, burgonya, vöröshagyma, paprika, káposztafélék) környezeti igényei, termőhelye, testfelépítése, ehető részei, élettartama, felhasználása.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészség megőrzésében. Fogyasztásuk higiénés szabályai.</p> <p>A gyümölcs- és zöldségfélék kártevői: burgonyabogár, káposztalepke, házatlan csigák, monília.</p> <p>A kártevők elleni védekezés. A vegyszerhasználat következményei.</p> <p>A petúnia és a tulipán szervei, testfelépítése.</p> <p>Dísznövények szerepe közvetlen környezetünkben (lakás, osztályterem, udvar). A növények gondozásának elemi ismeretei.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga testfelépítése, életmódja, jelentősége. Jellegzetes kerti madarak.</p>	<p>A főbb növényi szervek és a módosult növényi részek azonosítása ismert példákön.</p> <p>A kártevők alapvető rendszertani (ország szintű) besorolása és a kártevők hatására bekövetkező elváltozások értelmezése.</p> <p>A vegyszermentes védekezés fontosságának tudatosítása, a biológiai védekezés lehetőségeinek és jelentőségének felismerése.</p> <p>A kert életközösségként való értelmezése.</p> <p>Egy tipikus egyszikű és egy tipikus kétszikű növény virágának vizsgálata; a tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Növények telepítése, gondozása az osztályteremben, iskolaudvaron, a növények fejlődésének megfigyelése.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A kerti madarak szerepének bemutatása a kártevők megfékezésében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Történelmi, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Amerika felfedezése.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p>
---	--	---

		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zöldség- és gyümölcsfélék felhasználása.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Zöldség, gyümölcs, virág, mag, termés, fő- és mellékgökérzet, főeres levél, mellékeres levél, virág, takarólevél, lepellevél, ivarlevél, csonthéjas termés, bogyótermés, módosult növényi rész, gumó, egynyári, kétnyári, évelő növény, gyűrűsféreg, bőrízomtömlő, puhatestű, köpeny, zsigerzacskó, átalakulós fejlődés, átalakulás nélküli fejlődés, tápláléklánc.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állatok a házban és a ház körül	Órakeret 8 óra + 1 óra
Előzetes tudás	<p>Háziállat, ízeltlábú, életjelenségek: mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, fejlődés.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felépítés és a működés kapcsolatának bemutatása a házban és a ház körül élő állatok testfelépítésének, életmódjának vizsgálatán keresztül. A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése az élőhely-szervezet-életmód, a testfelépítés-működés-egyedfejlődés közötti oksági összefüggések feltárásával.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése az állatcsoportok jellemzőinek összegyűjtésével, a lényeges jegyek kiemelésével. A hierarchikus rendszerezés elvének megismerése és alkalmazása.</p> <p>Az ember és az állatok sokrétű kapcsolatának megláttatása, a felelős állattartás igényének kialakítása, szokásrendszerének formálása.</p> <p>Az egészséges életmódra való törekvés erősítése az állati eredetű táplálékok fogyasztásával kapcsolatos egészségügyi szabályok megismertetésével.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan vált háziállattá a kutya? Mi a kérdés? Milyen szerepet töltenek be a háziállatok az ember életében?</p>	<p>Önálló kutatómunka a kutya háziiasításával kapcsolatban. Az állattartás, az állatok védelme iránti felelősség megértése.</p> <p>+ Tapasztalatgyűjtés állatmenhelyről, tenyésztőtől</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskor.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi</p>

<p>Hogyan védekezhetünk az állatok által terjesztett betegségek ellen? Miért költöznek el egyes madarak a tél beállta előtt? Miért és hogyan védjük télen a madarakat?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Háziállatok: kutya Haszonállatok: sertés, szarvasmarha, házityúk testfelépítése, életmódja, hasznosítása. Az állatok életfeltételeihez illeszkedő felelős állattartás.</p> <p>Az állati eredetű tápanyagok szerepe az ember táplálkozásában. Állati eredetű anyagok felhasználása (toll, bőr).</p> <p>A házban és a ház körül élő állatok: házi veréb, füstifecske, házi légy testfelépítése, életmódja, jelentősége.</p> <p>Az állatok szerepe a betegségek terjesztésében. A megelőzés lehetőségei.</p> <p>Madárvédelmi alapismeretek.</p>	<p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok megfigyelése és bemutatása során.</p> <p>A testfelépítés – életmód – élőhely összefüggésének felismerése, magyarázata.</p> <p>A környezethez való alkalmazkodás bizonyítása példákkal, a megfigyelés eredményének rendszerezése, következtetések levonása. Az állatorvosi felügyelet jelentőségének felismerése az ember egészségének védelmében.</p> <p>Gerinces és gerinctelen állatok testfelépítése közötti különbségek azonosítása.</p> <p>A megismert állatok csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>A madárvédelem évszakhoz kötődő tennivalóinak elsajátítása, gyakorlása.</p>	<p>megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Háziállat, gerinces, gerinctelen, madár, emlős, patás, összetett gyomor, kérődző, ragadozó, növényevő, mindenevő, ízeltlábú, rovar, teljes átalakulás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tájékozódás a valóságban és a térképen</p>	<p>Órakeret 7 óra +1 óra</p>
---	--	---

Előzetes tudás	Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térképvázlat, térkép.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben, térképen és földgömbön. A földrajzi tér hierarchikus kapcsolatainak felismertetése. Átfogó kép kialakítása Magyarország világban elfoglalt helyéről.</p> <p>A valóság és a térképi ábrázolás összefüggéseinek megvilágítása, a térképi ábrázolásmód korlátainak belátása.</p> <p>A különböző térképek jelrendszerének megismerése, értelmezése, felhasználása az információszerzés folyamatában.</p> <p>Az elemi térképolvasás lépéseinek alkalmazása, a szemléleti térképolvasás megalapozása.</p>

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan készül a térkép? Miért van szükség térképre? Hogyan segíti a térkép jelrendszere ismeretlen tájak megismerését? Iránytű használata. Tájékozódás térképvázlattal. Útvonaltervezés térképen. Távolság mérése. Település- és turistatérképek használata.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Iránytű. Fő-és mellékvilágtájak. A valós tér átalakítása, alaprajz, térképszerű ábrázolás. A térábrázolás különböző formái – útvonalrajz, térképvázlat. A térképi ábrázolás jellemzői: égtájak, szín- és jelkulcs, névírás, méretarány, aránymérték. Térképfajták: domborzati, közigazgatási, turista-, és kontúrtérkép.</p>	<p>Irány meghatározása a valós térben. Az iránytű működésének mágneses kölcsönhatásként való értelmezése.</p> <p>A térkép és a valóság közötti viszony megértése. Eligazodás terepen térképvázlattal.</p> <p>A térábrázolás különböző formáinak összehasonlítása. Térképvázlat készítése a lakóhely részletéről.</p> <p>Felszínformák – alföld, dombság, hegység, völgy, medence – ábrázolásának felismerése a térképen. A térkép jelrendszerének értelmezése. Különböző jelrendszerű térképek elemzése, információ gyűjtése. Irány és távolság meghatározása (digitális és nyomtatott) térképen.</p> <p>Méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggés megértése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> földrajzi felfedezések.</p> <p><i>Matematika:</i> Térbeli mérési adatok felhasználása számításokban. Becslés. Nagyítás, kicsinyítés. Mérés, mértékegységek használata. Koordináta-rendszer, aránypár.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a speciális jelrendszerek (pl. térkép) magyarázata, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. A hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten,</p>

<p>Hazánk nagytájai, szomszédos országaink.</p> <p>Bolygónk térségei: földrészek és óceánok.</p> <p>Helymeghatározás: földrajzi fókálózat.</p> <p>Európa helyzete, határai. Hazánk helye Európában.</p>	<p>A különböző térképek ábrázolási és tartalmi különbségeinek megállapítása.</p> <p>Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén.</p> <p>Tájékozódás a földgömbön és a térképen. Földrészek, óceánok felismerése különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p> <p>A nevezetes szélességi körök felismerése a térképen.</p> <p>Földrajzi helymeghatározás különböző tartalmú térképeken.</p> <p>+ gyakorlás: Földrajzi helymeghatározás gyakorlása világtérképen, Európa és Magyarország térképén</p> <p>Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésének megfogalmazása.</p>	<p>alkalmazások használata.</p>
---	---	---------------------------------

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, útvonalrajz, térképfajták, térképvázlat, térkép. Térképi jelrendszer, domborzati, közigazgatási, turista- és kontúrtérkép, földrajzi fókálózat, keresőhálózat, turistajelzés.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-domb- és hegyvidék, Nyugat magyarországi-peremvidék. Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Ausztria.</p> <p>Baktérítő, Ráktérítő, Déli-sark, déli-sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, északi-sarkkör, kezdő hosszúsági kör.</p> <p>Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger, Földközi-tenger, Afrika, Amerika, Európa, Ázsia, Ausztrália, Antarktika, Közép-Európa.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A Föld és a Világegyetem</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A Nap látszólagos napi járása, a Nap, mint energiaforrás, időjárás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A térbeli tájékozódás, a térfogalom fejlesztése átfogó kép kialakításával a Naprendszer felépítéséről, Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése a Nap, a Föld és a Hold mozgásai, a közöttük levő kölcsönhatások és következményeik vizsgálata során.</p> <p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a természeti környezet jelenségeinek – a Hold fényváltozásainak, a napszakok, évszakok és az éghajlati övezetek kialakulásának – magyarázata, a légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása során.</p> <p>Természeti törvények felismerése, alkalmazása a hétköznapi jelenségek értelmezésekor.</p> <p>Különböző típusú információforrások használatának gyakoroltatása éghajlati diagramok, tematikus térképek révén.</p> <p>A klímaváltozás és az emberi tevékenység közötti összefüggés felismerése, a személyes felelősség tudatosítása.</p> <p>A tudományos megismeréshez kötődő történeti szemlélet formálása.</p>
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan állapítható meg éjszaka iránytű nélkül az északi irány?</p> <p>Miért látjuk másnak a csillagos égboltot a különböző évszakokban?</p> <p>Miért van a sarkvidékeken hideg, a trópusokon meleg?</p> <p>Hogyan készül az időjárás-jelentés?</p> <p>Miért váltakoznak az évszakok és a napszakok?</p> <p>Miért hosszabbak a nappalok nyáron, mint télen?</p> <p>Hogyan keletkezik a szél és a csapadék?</p> <p>Hogyan védhetjük magunkat villámláskor, hóvihárban, hőségben, szélvihárban?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben.</p> <p>Égitest, csillag, bolygó, hold. Sarkcsillag, csillagképek.</p>	<p>A Föld, a Nap és a Világegyetem közötti hierarchikus kapcsolat ábrázolása.</p> <p>A csillag és a bolygók közötti különbség felismerése.</p> <p>A sarkcsillag és egy-két csillagkép felismerése az égbolton.</p> <p>Érvek gyűjtése arról, hogy a Nap csillag.</p> <p>A holdfogyatkozás és a Hold fényváltozásainak értelmezése modell vagy más szemléltetés alapján.</p> <p>A napközponjú világgép egyszerű modellezése.</p> <p>A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggéseinek megértése.</p> <p>Az éghajlati övezetek összehasonlítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés</p>

<p>A Naprendszer. A Nap jelentősége. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mérete, távolsága, mozgása, kölcsönhatása.</p> <p>Kopernikusz hipotézisének tudománytörténeti jelentősége.</p> <p>A Föld alakja. A tengelykörüli forgás és a Nap körüli keringés következményei.</p> <p>Föld gömbhéjas szerkezete. Éghajlati övezetek.</p> <p>Időjárás, éghajlat és elemeik: napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p> <p>Légköri alapfolyamatok: felmelegedés, lehűlés, szél keletkezése, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, a víz körforgása és halmazállapot-változásai.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők: földrajzi szélesség, óceántól való távolság, domborzat.</p> <p>Magyarország éghajlata: száraz és nedves kontinentális éghajlat.</p> <p>Veszélyes időjárási jelenségek: villámlás, szélvihar, hóvihar, hőség.</p>	<p>Az évszakok váltakozásának magyarázata.</p> <p>Nap és a Föld helyzetének modellezése a különböző napszakokban és évszakokban.</p> <p>A Föld gömbalakja, a napsugarak hajlásszöge és az éghajlati övezetek közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Időjárás-jelentés értelmezése, a várható időjárás megfogalmazása piktogram alapján.</p> <p>A csapadék és a szél keletkezésének leírása ábra vagy modellkísérlet alapján.</p> <p>A fizikai jelenségek (nyomásváltozás, hőmérsékletváltozás, halmazállapot változások) bemutatása a csapadék és a szél keletkezésében.</p> <p>Az időjárási elemek észlelése, mérése. A mért adatok rögzítése, ábrázolása.</p> <p>Napi középhőmérséklet, napi és évi közepes hőingadozás számítása.</p> <p>Időjárás és a gazdasági élet közötti kapcsolat bizonyítása konkrét példák alapján.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők felismerése a példákban.</p> <p>Éghajlat jellemzési algoritmusának megismerése és használata.</p> <p>Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információtartalmának leolvasása, az adatok értékelése.</p>	<p>felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
--	--	---

	<p>A légkör általános felmelegedésének helyi és globális következményeinek felismerése példákban.</p> <p>A veszélyes időjárási helyzetekben való helyes viselkedés szabályainak összegyűjtése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, hold, holdfázis, tengelyferdeség, évszak, gömbhéjas szerkezet, éghajlati övezet, éghajlat, időjárás, napi és évi középhőmérséklet, napi hőingadozás, évi közepes hőingadozás, csapadék, szél</p>	
Topográfiai ismeretek	<p>Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Vénusz, Neptunusz, Szaturnusz, Uránusz, Hold.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felszíni és felszín alatti vizek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>A víz szerepe, előfordulása a természetben, a víz tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Környezet és fenntarthatóság fejlesztési terület részeként hazánk felszíni és felszín alatti vizei és jelentőségük megismerése, a nemzeti azonosság és a hazaszeretet erősítése.</p> <p>A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten.</p> <p>A takarékos vízhasználat szokásának megalapozása.</p> <p>A hazánk vízrajzáról való átfogó kép kialakítása során a szemléleti térképolvasás fejlesztése.</p> <p>Az összefüggések, törvényszerűségek alkalmazása a logikai térképolvasás elemi lépései során.</p> <p>A természetföldrajzi és társadalom-földrajzi folyamatok időléptéke közötti különbségek érzékeltetésével az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése.</p> <p>Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i>	Helyi környezeti problémák felismerése. Információgyűjtés	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

<p>Hol található hazánkban gyógyfürdő? Melyek a vízszennyezés forrásai lakóhelyeden (környékén)? Milyen jelek utalnak a víz szennyeződésére? Milyen károkat okozhatnak az árvizek és a belvizek? Mi veszélyezteti hazánk ivóvízkészletét? Melyek az egészséges, jó ivóvíz tulajdonságai? Hogyan takarékoskodhatunk az ivóvízzel otthon és az iskolában?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Felszín alatti vizek: talajvíz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz jellemzői, jelentősége az ember életében, gazdasági életében.</p> <p>A belvizek kialakulásának okai és következményei, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Felszíni vizek: hazánk legjelentősebb állóvizei, folyóvizei. A folyók útja a forrástól a torkolatig. Vízigyűjtő terület, vízválasztó, vízjárás, folyók felszínformálása.</p> <p>Árvizek kialakulásának oka, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Állóvizek keletkezése, pusztulása. Legnagyobb tavunk: a Balaton (keletkezése, jellemzése).</p> <p>A folyók, tavak haszna, jelentősége. Vízszennyezés okai, következményei, megelőzésének lehetőségei. Vizek védelme.</p> <p>A Balaton-felvidéki vagy a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei.</p>	<p>tanári irányítással a lakóhely (környéke) vizeinek minőségéről. Következtetések levonása.</p> <p>Felszín alatti vizek összehasonlítása, vizek különböző szempontú rendszerezése.</p> <p>A felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatának igazolása példákkal.</p> <p>Az időjárás, a felszínforma és a belvívveszély közötti kapcsolat bizonyítása.</p> <p>A legjelentősebb hazai álló-és folyóvizek, a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat felismerése a térképen.</p> <p>A felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Példák gyűjtése arról, hogy a víz, mint természeti erőforrás hogyan hat a társadalmi, gazdasági folyamatokra. Személyes és közösségi cselekvési lehetőségek összegyűjtése az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok káros hatásainak csökkentésére.</p>	<p>Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p>A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> folyami kultúrák.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízfelhasználás, víztisztítás, víztakarékosság.</p>
--	--	--

Víztisztítási eljárások.	Különböző vizek (pl. csapvíz, ásványvíz, desztillált víz) fizikai-kémiai tulajdonságainak összehasonlítása. Ipari víztisztítás megfigyelése helyi víztisztító üzemben, vagy filmen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felszíni víz, felszín alatti víz, talajvíz, belvíz, hévíz, gyógyvíz, ásványvíz, folyóvíz, állóvíz, főfolyó, mellékfolyó, vízgyűjtő terület, vízvásztó, vízjárás, felszínformálás, vízszennyezés, vízvédelem.	
Topográfiai ismeretek	Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, Duna, Tisza, Körös, Dráva, Rába, Szigetköz, Szentendrei-sziget, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A természet és társadalom kölcsönhatásai	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Természeti erőforrás, mezőgazdaság, ipar, környezetszennyezés, energiahordozó, életközösség, természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, tájleírás és az élőlények bemutatásának algoritmusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet és gondolkodás fejlesztése a természeti erőforrások társadalmi-gazdasági felhasználása során bekövetkezett változások vizsgálatával, a globális problémák helyi vetületeinek felismerésével. Aktív állampolgárságra nevelés a helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerésén alapuló, a környezet védelméért való aktív együttműködésre való késztetéssel. A hazához, a szűkebb pátriához való kötődés erősítése a lakóhelyi táj természeti és gazdasági-társadalmi környezetének megismerésével. Az embernek a természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével, a városi környezetben élő állatoknak az emberre gyakorolt hatásainak megismerésével. Anyag- és energiatakarékos szemlélet formálása, tudatos vásárlási szokások megalapozása, az egyéni felelősség tudatosítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i>	Különböző termékek csoportosítása aszerint, hogy a gazdaság mely ágazata állította elő.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> nyersanyag, termék; közlekedés;

<p>Lakóhelyed mely értékeire vagy büszke? Min szeretnél változtatni? Milyen előnyöket, milyen hátrányokat nyújt a városi élőhely az állatok számára? A szelektív hulladékgyűjtés szabályai. Energia- és víztakarékosság formái a háztartásban. Internetes menetrend használata utazás tervezéséhez.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Gazdasági ágazatok: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás. A gazdaság természeti feltételei.</p> <p>Településtípusok: tanya, falu, városjellemző képe, társadalmi, gazdasági szerepe. Élet a városban. A gazdasági ágazatok együttműködése. Hálózatok szerepe a lakosság ellátásában (víz-, energiaellátó rendszer, közlekedési hálózat).</p> <p>A város mesterséges életközösségének, sajátos állatvilága: házi egér vándorpatkány, csótány, feketerigó, galamb, elszaporodásuk feltételei és következményeik A betegséget terjesztő állatok elleni védekezés formái.</p> <p>A háztartás anyag- és energiagazdálkodása. Vízes energiafelhasználás. Környezetszennyezés és csökkentésének formái. Az anyag- és energiatakarékosság lehetőségei. Szelektív hulladékgyűjtés.</p>	<p>A gazdasági ágazatok közötti összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon. A falu és a város által nyújtott szolgáltatások összehasonlítása.</p> <p>A vasút- és közúthálózat szerkezetének vizsgálata: Előnyök és hátrányok bemutatása.</p> <p>A városi élőhely nyújtotta előnyök és hátrányok elemzése az állatok alkalmazkodásának vizsgálata során.</p> <p>Példák gyűjtése betegségeket terjesztő városi fajokra (például parlagi galamb, vándorpatkány, róka) és az ezekkel kapcsolatos problémákra. A megoldási módok közös értékelése.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő életvitel legfontosabb elemeinek bemutatása.</p> <p>A szelektív hulladékgyűjtés szabályainak megismerése és gyakorolása az iskolában.</p> <p>A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának feltárása a lakóhely környezetében.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén.</p>	<p>energia- és vízellátás, takarékoság.</p>
--	--	---

A lakóhelyi táj természetföldrajzi és gazdasági-társadalmi jellemzői. Hazánk fővárosa, Budapest: földrajzi helyzete, gazdasági, kulturális jelentősége.	A főváros látnivalóinak bemutatása önálló ismeretszerzéssel és feldolgozással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város, termelés, fogyasztás, nyersanyag, késztermék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember szervezete és egészsége	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Testrészt, életjelenség, csont, izom, táplálkozás, érzékszerv, érzékelés, betegség, egészség, életszakasz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismereteik rendszerezése. Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése, az egészséges életvitel szokásrendszerének formálása. Az ember személyes felelősségének tudatosítása egészségének megőrzésében, sorsának, életpályájának alakításában.</p> <p>A környezet – szervezet – életmód – egészségi állapot közötti összefüggés feltárása, a higiénés kultúra fejlesztése.</p> <p>A betegségek megelőzésének, az időbeni orvoshoz fordulás jelentőségének tudatosítása.</p> <p>A reális énkép, önismeret fejlesztése, az alapvető emberi értékek, erkölcsi normák elfogadása, a velük való azonosulás.</p> <p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése, megfelelő szintű jártasság kialakítása az információk feldolgozásában, értelmezésében. A fogyasztással élő emberek elfogadása, segítése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mi a serdülőkori változások oka?</p> <p>Miért gyakoriak a konfliktusok a serdülők életében? Hogyan oldhatók fel?</p> <p>Mi a különbség a fiúk és a lányok nemi működése között?</p>	<p>A kamaszkori változások jeleinek és okainak összegyűjtése.</p> <p>Adatok elemzése a 10–12 éves fiatalok egészségi állapotáról (túlsúly, alultápláltság, tartáshibák, lúdtalp, stb.) az okok elemzése következtetések levonása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása,</p>

<p>Mit jelent a függőség és melyek a tünetei? Milyen hatást fejt ki a serdülő szervezetére a cigaretta, az alkohol és a kábítószer? Hogyan befolyásolják a barátok, a család a fiatal életét? Fiatalkori bűnözés adatai. Helyes és helytelen testtartás.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Testkép, testalkat, testtájak. Az emberi test méretének, arányainak változásai az egyedfejlődés során.</p> <p>A mozgás szervrendszere. A vázrendszer és az izomzat fő jellemzői. A mozgás-szervrendszer felépítése és működése közötti kapcsolat. A kamaszkori elváltozások okai, következményei, megelőzésük lehetőségei.</p> <p>A táplálkozás, a légzés, a kiválasztás és a keringés legfontosabb szervei. Kapcsolatok az anyagcsere életjenségei, szervrendszerei között.</p> <p>Az egészséges táplálkozás alapelvei. A táplálék mennyisége és minősége. Az étkezések száma, aránya.</p> <p>A férfi és a női nemi szervek felépítése és működése. Serdülőkori változások. A két nem testi és lelki tulajdonságainak különbségei. A nemi szervek egészsége, személyi higiénijája.</p> <p>Az egyedfejlődés szakaszai. Méhen belüli és méhen kívüli fejlődés.</p>	<p>A testarányok és méretek összehasonlítása a különböző életszakaszokban. A divat és a média szerepének tudatosulása a testkép kialakításában. A külső megjelenés összetevőinek, jelentésének és hatásainak felismerése.</p> <p>A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggéseinek bizonyítása példákon.</p> <p>A táplálkozás, a légzés és a mozgás közti kapcsolatok bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Táplálkozási szokások, étrendek elemzése, javaslatok megfogalmazása.</p> <p>A túlsúlyosság és a kóros soványság veszélyeinek bemutatása.</p> <p>Nemi szervek működésének serdülőkori változásai, a testalkat és a lelki tulajdonságok összefüggéseinek elemzése.</p> <p>Férfi és női szerepek megkülönböztetése, fiúk és lányok jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, kapcsolatba hozása a nemi szerepekkel.</p> <p>Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzőinek bemutatása.</p>	<p>összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Család, baráti kapcsolatok ábrázolása az irodalomban.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, adatgyűjtés és -értelmezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> az emberi test ábrázolása, a szép test fogalma a különböző korokban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elsősegélynyújtás; betegjogok, egészségügyi ellátás.</p>
---	---	---

<p>A serdülő személyiségének jellemző vonásai.</p> <p>Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának alapvonásai.</p> <p>Az önismeret és az önfejlesztés eszközei. Viselkedési normák, szabályok jelentősége az ember életében</p> <p>A családi és a társas kapcsolatok jelentősége.</p> <p>Veszélyforrások és megelőzésük lehetőségei a háztartásban, közlekedésben, sportolás közben.</p> <p>Az érzékszervek szerepe. A látó és hallószerv károsító hatásai. megelőzésük módja.</p> <p>Elsősegélynyújtás elemi ismeretei.</p> <p>Környezet és az ember egészsége. Fertőzés, betegség, járvány. A leggyakoribb fertőző betegségek tünetei és megelőzésük módjai. Lázcsillapítás és diéta.</p> <p>Orvosi ellátással kapcsolatos ismeretek.</p> <p>Káros szenvedélyek. Az alkohol, a dohányzás, kábítószeres hatások az ember szervezetére, személyiségére.</p>	<p>A kommunikáció jelentőségének bizonyítása különböző szituációkban.</p> <p>A konfliktusok okainak és következményeinek elemzése, a feloldás formáinak megismerése.</p> <p>Veszélyhelyzetek, kockázatok azonosítása különböző szituációkban.</p> <p>A viselkedés és a balesetek közötti oksági összefüggések vizsgálata.</p> <p>Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok és szokások megismerése, alkalmazása.</p> <p>Az ájult beteg ellátása. A sebellátás, vérzéscsillapítás gyakorlata.</p> <p>A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>Az eredményes gyógyulás és az időbeni orvoshoz fordulás összefüggéseinek belátása.</p> <p>A személyes felelősség, a család és a környezet szerepének bemutatása (irodalmi példák) a függőségek megelőzésében.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csont, izom, ízület, mozgásszervi elváltozás, tápcsatorna, emésztés, felszívódás, tápanyag, normál testsúly, túlsúly, alultápláltság, légzés, tüdő, vér, szív, kiválasztás, vese, petefészek, here, nemi hormon, ivarsejt, magömlés, menstruáció, nőies, férfias jelleg, érzékszerv, egészség, betegség, fertőzés, járvány.</p>	

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felszíni és felszín alatti vizek	Órakeret 1 óra +1 óra
Előzetes tudás	A víz szerepe, előfordulása a természetben, a víz tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Környezet és fenntarthatóság fejlesztési terület részeként hazánk felszíni és felszín alatti vizei és jelentőségük megismerése, a nemzeti azonosság és a hazaszeretet erősítése.</p> <p>A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten.</p> <p>A takarékos vízhasználat szokásának megalapozása.</p> <p>A hazánk vízrajzáról való átfogó kép kialakítása során a szemléleti térképolvasás fejlesztése.</p> <p>Az összefüggések, törvényszerűségek alkalmazása a logikai térképolvasás elemi lépései során.</p> <p>A természetföldrajzi és társadalom-földrajzi folyamatok időléptéke közötti különbségek érzékeltetésével az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése.</p> <p>Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hol található hazánkban gyógyfürdő?</p> <p>Melyek a vízszennyezés forrásai lakóhelyeden (környékén)?</p> <p>Milyen jelek utalnak a víz szennyeződésére?</p> <p>Milyen károkat okozhatnak az árvizek és a belvizek?</p> <p>Mi veszélyezteti hazánk ivóvízkészletét?</p> <p>Melyek az egészséges, jó ivóvíz tulajdonságai?</p>	<p>Helyi környezeti problémák felismerése. Információgyűjtés tanári irányítással a lakóhely (környéke) vizeinek minőségéről. Következtetések levonása.</p> <p>Felszín alatti vizek összehasonlítása, vizek különböző szempontú rendszerezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony</p>

<p>Hogyan takarékoskodhatunk az ivóvízzel otthon és az iskolában?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Felszín alatti vizek: talajvíz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz jellemzői, jelentősége az ember életében, gazdasági életében.</p> <p>A belvizek kialakulásának okai és következményei, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Felszíni vizek: hazánk legjelentősebb állóvizei, folyóvizei. A folyók útja a forrástól a torkolatig. Vízyűjtő terület, vízvásztó, vízjárás, folyók felszínformálása.</p> <p>Árvizek kialakulásának oka, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Állóvizek keletkezése, pusztulása. Legnagyobb tavunk: a Balaton (keletkezése, jellemzése).</p> <p>A folyók, tavak haszna, jelentősége. Vízzennyezés okai, következményei, megelőzésének lehetőségei. Vizek védelme.</p> <p>A Balaton-felvidéki vagy a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei.</p> <p>Víztisztítási eljárások.</p>	<p>A felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatának igazolása példákkal.</p> <p>Az időjárás, a felszínforma és a belvízvesztés közötti kapcsolat bizonyítása.</p> <p>Árvizek kialakulásának okai, az ellene való védekezés formái</p> <p>A legjelentősebb hazai álló-és folyóvizek, a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat felismerése a térképen.</p> <p>A felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Példák gyűjtése arról, hogy a víz, mint természeti erőforrás hogyan hat a társadalmi, gazdasági folyamatokra. Személyes és közösségi cselekvési lehetőségek összegyűjtése az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok káros hatásainak csökkentésére.</p> <p>Különböző vizek (pl. csapvíz, ásványvíz, desztillált víz) fizikai-kémiai tulajdonságainak összehasonlítása.</p>	<p>magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p>A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> folyami kultúrák.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vízfelhasználás, víztisztítás, víztakarékosság.</p>
---	--	---

	Ipari víztisztítás megfigyelése helyi víztisztító üzemben, vagy filmen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felszíni víz, felszín alatti víz, talajvíz, belvíz, hévíz, gyógyvíz, ásványvíz, folyóvíz, állóvíz, főfolyó, mellékfolyó, vízgyűjtő terület, vízváltó, vízjárás, felszínformálás, vízszennyezés, vízvédelem.	
Topográfiai ismeretek	Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, Duna, Tisza, Körös, Dráva, Rába, Szigetköz, Szentendrei-sziget, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kölcsönhatások és energia vizsgálata <u>Állandóság és változás a környezetünkben,</u> <u>kölcsönhatások</u>	Órakeret 8 óra <u>+ 1 óra</u>
Előzetes tudás	Kölcsönhatások felismerése a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban. Napenergia, látható fény. Hőmérséklet. Energiaforrások, energiafajták.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi környezetben előforduló kölcsönhatások felismerése, jellemzése, bizonyítása kísérletek elvégzésével. A kölcsönhatásokat kísérő energiaváltozások során az energiamegmaradás elvének megtapasztalása, elfogadása. Környezettudatos, energiatakarékos szemléletmód megalapozása. A tanultaknak a hétköznapi életben tapasztalható jelenségek, változások során való felismerésére, alkalmazására való képesség fejlesztése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mire való a hűtőszekrény, a gázkonvektor, a tűzhely és a klíma? Hogyan lehet könnyen összeszedni a szétszóródott gombostűt, apró szegeket? Mikor villámlik? Miért nem esik le a Hold a Földre? Miért van szükségük az élőlényeknek energiára, és hogyan jutnak hozzá? Miért fontos az energiával takarékoskodni? Mi történne a Földön, ha eltűnne a Nap?</p>	<p>Példák gyűjtése a melegítés és a hűtés szerepére a hétköznapi életben.</p> <p>Példák gyűjtése arra vonatkozóan, hogy miért fontos a Nap a földi élet szempontjából (fény- és hőforrás). Hely- és helyzetváltoztatás megkülönböztetése, példák keresése, csoportosítása megadott és saját szempontok alapján.</p> <p>A mágneses kölcsönhatások megfigyelése. Vonzás és taszítás jelenségének kísérlettel való igazolása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az ősemlék.</p> <p><i>Matematika:</i> táblázat-, grafikonkészítés; egyenes, kör, középpont fogalma.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> A mozgás és mozgásállapot-változás. A hőmérséklet- és a mozgás változásával járó kölcsönhatások</p> <p>A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás. A mágneses mező.</p> <p>A gravitáció.</p> <p>Az elektromos kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben. Mi az oka a testek mozgásváltozásának? Az erőhatás és az erő elemi fogalma. Különböző erőhatások felismerése. Az erő mérése. A háztartásban használt energiahordozók jellemzése, felhasználásuk.</p> <p>Az energiatakarékosság.</p> <p>Hőjelenségekkel járó kölcsönhatások következményei és energiaváltozásaik (halmazállapot-változás, égés, hőtágulás, hőterjedés</p> <p>A fény tulajdonságai és kölcsönhatásai. A színek.</p> <p>Az élő szervezetek energiája.</p>	<p>Az anyag két fajtájának (pl. a mágneses mező, mint anyag) felismerése.</p> <p>Annak magyarázata, hogy a déli féltekén miért nem esnek le az emberek a Földről, pedig „fejfel lefelé állnak”.</p> <p>Testek elektromos állapotának létrehozása dörzsöléssel, elektromos állapotban lévő és semleges testek kölcsönhatásainak vizsgálata.</p> <p>A villám keletkezésének elemi értelmezése a tapasztalatok alapján. A tulajdonság és mennyiség kapcsolatának tudatosítása. A súly értelmezése és megkülönböztetése a tömegtől. A nyomás kvalitatív felismertetése. A légnyomás változás értelmezése konkrét példák alapján</p> <p>Az energiahordozók csoportosítása különböző szempontok alapján. A mindennapi életből hozott példákon keresztül az energiafajták és az energiaátalakulások csoportosítása.</p> <p>A lassú és a gyors égés megkülönböztetése. A tűzveszélyes anyagokkal való bánásmód és a tűz esetén szükséges teendők elsajátítása, gyakorlása.</p>	
---	--	--

	Az ember táplálkozása, mozgási szokásai és testsúlya közötti kapcsolat felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, mozgás, hely-, helyzetváltoztatás, mágnes, vonzás, taszítás, gravitációs kölcsönhatás, hőterjedés, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás a valóságban és a térképen	Órakeret 3 óra +1 óra
Előzetes tudás	Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térképvázlat, térkép.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben, térképen és földgömbön. A földrajzi tér hierarchikus kapcsolatainak felismertetése. Átfogó kép kialakítása Magyarország világban elfoglalt helyéről.</p> <p>A valóság és a térképi ábrázolás összefüggéseinek megvilágítása, a térképi ábrázolásmód korlátainak belátása.</p> <p>A különböző térképek jelrendszerének megismerése, értelmezése, felhasználása az információszerzés folyamatában.</p> <p>Az elemi térképolvasás lépéseinek alkalmazása, a szemléleti térképolvasás megalapozása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan készül a térkép? Miért van szükség térképre? Hogyan segíti a térkép jelrendszere ismeretlen tájak megismerését? Iránytű használata. Tájékozódás térképvázlattal. Útvonaltervezés térképen. Távolság mérése. Település- és turistatérképek használata.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Iránytű. Fő-és mellékvilágtájak.</p>	<p>Irány meghatározása a valós térben. Az iránytű működésének mágneses kölcsönhatásként való értelmezése.</p> <p>A térkép és a valóság közötti viszony megértése. Eligazodás terepen térképvázlattal.</p> <p>A térábrázolás különböző formáinak összehasonlítása. Térképvázlat készítése a lakóhely részletéről.</p> <p>Felzínformák – alföld, dombság, hegység, völgy,</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> földrajzi felfedezések.</p> <p><i>Matematika:</i> Térbeli mérési adatok felhasználása számításokban. Becslés. Nagyítás, kicsinyítés. Mérés, mértékegységek használata. Koordináta-rendszer, aránypár.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p>

<p>A valós tér átalakítása, alaprajz, térképszerű ábrázolás.</p> <p>A térábrázolás különböző formái – útvonalrajz, térképvázat.</p> <p>A térképi ábrázolás jellemzői: égtájak, szín- és jelkulcs, névírás, méretarány, aránymérték.</p> <p>Térképfajták: domborzati, közigazgatási, turista-, és kontúrtérkép.</p> <p>Hazánk nagytájai, szomszédos országaink.</p> <p>Bolygónk térségei: földrészek és óceánok.</p> <p>Helymeghatározás: földrajzi fókálózat.</p> <p>Európa helyzete, határai. Hazánk helye Európában.</p>	<p>medence – ábrázolásának felismerése a térképen.</p> <p>A térkép jelrendszerének értelmezése. Különböző jelrendszerű térképek elemzése, információ gyűjtése.</p> <p>Irány és távolság meghatározása (digitális és nyomtatott) térképen.</p> <p>Méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggés megértése.</p> <p>+ Távolságszámítás a térképen mértékszám alapján</p> <p>A különböző térképek ábrázolási és tartalmi különbségeinek megállapítása.</p> <p>Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén.</p> <p>Tájékozódás a földgömbön és a térképen. Földrészek, óceánok felismerése különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p> <p>A nevezetes szélességi körök felismerése a térképen.</p> <p>Földrajzi helymeghatározás különböző tartalmú térképeken.</p> <p>+ gyakorlás: Földrajzi helymeghatározás gyakorlása világtérképen, Európa és Magyarország térképén</p> <p>Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésének megfogalmazása.</p>	<p>Szövegértés - a speciális jelrendszerek (pl. térkép) magyarázata, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. A hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten, alkalmazások használata.</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, útvonalrajz, térképfajták , térképvázlat, térkép. Térképi jelrendszer, domborzati, közigazgatási, turista- és kontúrtérkép, földrajzi fókálózat, keresőhálózat, turistajelzés.
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-domb- és hegyvidék, Nyugat magyarországi-peremvidék. Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Ausztria. Baktérítő, Ráktérítő, Déli-sark, déli-sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, északi-sarkkör, kezdő hosszúsági kör. Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger, Földközi-tenger, Afrika, Amerika, Európa, Ázsia, Ausztrália, Antarktika, Közép-Európa.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Föld és a Világegyetem	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A Nap látszólagos napi járása, a Nap, mint energiaforrás, időjárás, hőmérséklet, csapadék, szél.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térbeli tájékozódás, a térfogalom fejlesztése átfogó kép kialakításával a Naprendszer felépítéséről, Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése a Nap, a Föld és a Hold mozgásai, a közöttük levő kölcsönhatások és következményeik vizsgálata során.</p> <p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a természeti környezet jelenségeinek – a Hold fényváltozásainak, a napszakok, évszakok és az éghajlati övezetek kialakulásának – magyarázata, a légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása során.</p> <p>Természeti törvények felismerése, alkalmazása a hétköznapi jelenségek értelmezésekor.</p> <p>Különböző típusú információforrások használatának gyakoroltatása éghajlati diagramok, tematikus térképek révén.</p> <p>A klímaváltozás és az emberi tevékenység közötti összefüggés felismerése, a személyes felelősség tudatosítása.</p> <p>A tudományos megismeréshez kötődő történelmi szemlélet formálása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan állapítható meg éjszaka iránytű nélkül az északi irány? Miért látjuk másnak a csillagos égboltot a különböző évszakokban?	<p>A Föld, a Nap és a Világegyetem közötti hierarchikus kapcsolat ábrázolása.</p> <p>A csillag és a bolygók közötti különbség felismerése.</p>	<i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.

<p>Miért van a sarkvidékeken hideg, a trópusokon meleg? Hogyan készül az időjárás-jelentés? Miért váltakoznak az évszakok és a napszakok? Miért hosszabbak a nappalok nyáron, mint télen? Hogyan keletkezik a szél és a csapadék? Hogyan védhetjük magunkat villámláskor, hóvihárban, hőségekben, szélvihárban?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben.</p> <p>Égitest, csillag, bolygó, hold. Sarkcsillag, csillagképek.</p> <p>A Naprendszer. A Nap jelentősége. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mérete, távolsága, mozgása, kölcsönhatása.</p> <p>Kopernikusz hipotézisének tudománytörténeti jelentősége.</p> <p>A Föld alakja. A tengely körüli forgás és a Nap körüli keringés következményei.</p> <p>Föld gömbhéjas szerkezete. Éghajlati övezetek.</p> <p>Időjárás, éghajlat és elemeik: napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p> <p>Légköri alapfolyamatok: felmelegedés, lehűlés, szél keletkezése, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, a víz körforgása és halmazállapot-változásai.</p>	<p>A sarkcsillag és egy-két csillagkép felismerése az égbolton. Érvek gyűjtése arról, hogy a Nap csillag.</p> <p>A holdfogyatkozás és a Hold fényváltozásainak értelmezése modell vagy más szemléltetés alapján.</p> <p>A napközponjú világmappa egyszerű modellezése.</p> <p>A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggéseinek megértése.</p> <p>Az éghajlati övezetek összehasonlítása.</p> <p>Az évszakok váltakozásának magyarázata.</p> <p>Nap és a Föld helyzetének modellezése a különböző napszakokban és évszakokban.</p> <p>A Föld gömbalakja, a napsugarak hajlásszöge és az éghajlati övezetek közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Időjárás-jelentés értelmezése, a várható időjárás megfogalmazása piktogram alapján.</p> <p>A csapadék és a szél keletkezésének leírása ábra vagy modellkísérlet alapján.</p> <p>A fizikai jelenségek (nyomásváltozás, hőmérsékletváltozás, halmazállapot változások) bemutatása a csapadék és a szél keletkezésében.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, expliciten megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
--	---	---

<p>Éghajlat-módosító tényezők: földrajzi szélesség, óceántól való távolság, domborzat.</p> <p>Magyarország éghajlata: száraz és nedves kontinentális éghajlat.</p> <p>Veszélyes időjárási jelenségek: villámlás, szélvihar, hóvihar, hőség.</p>	<p>Az időjárási elemek észlelése, mérése. A mért adatok rögzítése, ábrázolása.</p> <p>Napi középhőmérséklet, napi és évi közepes hőingadozás számítása.</p> <p>Időjárás és a gazdasági élet közötti kapcsolat bizonyítása konkrét példák alapján.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők felismerése a példákban.</p> <p>Éghajlat jellemzési algoritmusának megismerése és használata.</p> <p>Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információtartalmának leolvasása, az adatok értékelése.</p> <p>A légkör általános felmelegedésének helyi és globális következményeinek felismerése példákban.</p> <p>A veszélyes időjárási helyzetekben való helyes viselkedés szabályainak összegyűjtése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, hold, holdfázis, tengelyferdeség, évszak, gömbhéjas szerkezet, éghajlati övezet, éghajlat, időjárás, napi és évi középhőmérséklet, napi hőingadozás, évi közepes hőingadozás, csapadék, szél</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Vénusz, Neptunusz, Szaturnusz, Uránusz, Hold.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizek, vízpartok élővilága</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A víz jelentősége a földi élet szempontjából; az állatok csoportosítása különböző szempontok szerint, az állatok jellemzésének szempontjai vízszennyezés forrásai, következményei.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élő és élettelen környezeti tényezők sokoldalú kapcsolatrendszerének megismerése a vizek-vízpartok életközösségében. Az élőhely – szervezet – életmód összefüggéseinek magyarázata a víz-vízpart élőlények vizsgálatán. A természetszeretet és természetvédelem iránti elkötelezettség elmélyítése az élővilág változatosságának, sokszínűségének, sérülékenységének tudatosításával. A természet jelzéseinek felismertetése, értelmezése, az okok és következmények elkülönítése az emberi tevékenységek és az élettelen környezet közötti kapcsolatrendszer elemzésével. A helyi környezeti problémák iránti érdeklődés felkeltése. A személyes felelősség tudatosítása a vízkészlet tisztaságának megőrzésében. A tanulók aktív cselekvésre ösztönzése a természet védelmében egyéni és közösségi szinten.</p>
--	---

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Meleg, nyári napokon olykor tömegesen pusztulnak a halak a Balatonban. Mi ennek az oka? Mire mondják, hogy virágzik a Tisza? Miért félnek az emberek a kígyóktól, békáktól? Mi a „kígyóing”? Mit tehetünk, hogy kevesebb szúnyog fejlődjön ki környezetünkben?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A vízi élőhely jellemző élettelen környezeti tényezői.</p> <p>Vizek egysejtűi: zöld szemes ostoros, papucsállatka, baktériumok testfelépítése, életmódja.</p> <p>Vízi-vízparti növénytársulások vízszintes tagozódása: lebegő, gyökerező hínár, nádas mocsárrétek, ártéri erdők jellegzetes növényeinek</p>	<p>A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezőinek összehasonlítása.</p> <p>Egysejtű élőlények megfigyelése, összehasonlításuk.</p> <p>A növények környezeti igényei és térbeli elrendeződése közötti összefüggés bemutatása egy konkrét vízi, vagy vízparti társulás példáján.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása a lágy- és fásszárú növények leírása és a gerinctelen állatok bemutatása során.</p> <p>A növényi szervek környezethez való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fűzfavesszőből, nádból készült tárgyak a környezetünkben.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p>

<p>testfelépítése, életmódja jelentősége.</p> <p>A vízi-vízparti életközösség jellemző gerinctelen és gerinces állatai: tavi kagyló, orvosi pióca, kecskerák, szúnyogok, szitakötők, (tiszavirág) ponty, leső harcsa, kecskebéka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, fehér gólya külleme, teste, élete, jelentősége az életközösségben, az ember életében, védettségük.</p> <p>Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok.</p> <p>Az életközösség veszélyeztetettségének okai, következményei: tápanyagdúsulás és a mérgeanyag koncentrációja.</p> <p>Az életközösség védelme.</p>	<p>A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentőségének bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Az állatok különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A vízi élethez való alkalmazkodás példákkal történő illusztrálása.</p> <p>Táplálkozási láncok összeállítása a megismert fajokból.</p> <p>Az emberi tevékenység hatásainak elemzése, a környezetszennyezés és az ember egészsége közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Az állatok egyedszáma, veszélyeztetettsége és védettsége közötti összefüggés elemzése.</p> <p>Terepgyakorlat: egy vízi-vízparti életközösség megfigyelése.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Hierarchikus kapcsolatok ábrázolása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Egysejtű, sejtszervecske, baktérium, moszat, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rák, gerinces, hal, kopoltyú, úszóláb, lemezes csőr, gázlóláb, tépőcsőr, markoló láb, lágyhéjú tojás, átalakulások fejlődés, átváltozás, átalakulás nélküli fejlődés, költöző madár, téli álm, változó testhőmérséklet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alföldi tájakon</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Síkság, alföld, élőhely, életközösség, madár, emlős, ízeltlábú, rovar, táplálkozási lánc, táplálkozási hálózat, környezetszennyezés, környezet – szervezet – életmód összefüggései, élőlények bemutatásának</p>	

	<p>algoritmus, tájékozódás a térképen, diagramok, tematikus térképek értelmezése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Átfogó kép kialakítása alföldi tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotáról.</p> <p>A természeti, társadalmi-gazdasági értékek megismerésén keresztül a hazához való kötődés erősítése, a nemzettudat fejlesztése.</p> <p>Az alföldek keletkezésének vizsgálata során a folyamatok sorrendjének, időléptékének érzékeltetése.</p> <p>A szemléleti térképolvasás elemi készségeinek fejlesztése.</p> <p>A környezetre kifejtett egyéni és társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése.</p>

<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan alakultak ki hazánk alföldjei az egykori tenger helyén? Mi a futóhomok? Hogyan lesz a búzából kenyér? Melyik hungarikum köthető az Alföldhöz? Gyógyítanak-e a gyógynövények?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai alföldjeink keletkezése.</p> <p>A Kisalföld és az Alföld tájai, természeti adottságai.</p> <p>A füves puszták jellegzetes növényei: fűfélék, gyógy- és gyomnövények, jellemzőik, jelentőségük.</p> <p>Az életközösség állatai: sáskák, szöcskék, gyíkok, fácán, mezei pocok, mezei nyúl, egerészölyv szervezete, életmódja. A Kiskunsági vagy a Hortobágyi Nemzeti Park természeti értékei.</p>	<p>A Kisalföld, a Kiskunság és a Nagyunság természeti adottságainak összehasonlítása.</p> <p>A tájjellemzés algoritmusának megismerése, gyakorlása a megismert tájak bemutatása során.</p> <p>Információk leolvasása különböző diagramokról, tematikus térképekről.</p> <p>A megismert életközösségek ökológiai szemléletű jellemzése. A növényi szervek környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon. A környezet – szervezet – életmód összefüggéseinek bemutatása konkrét példákon A megismerési algoritmusok használata az élőlények jellemzése során. Állatok különböző szempontú csoportosítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Szövegben elszórt, expliciten megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Alföld megjelenítése irodalmi alkotásokban.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p>

Alföldek hasznosítása, szerepük a lakosság élelmiszerellátásában. Termesztett növényei: búza, kukorica, napraforgó; jellegzetes szerveik, termesztésük, felhasználásuk. A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar összefüggései.	Táplálékláncok készítése a megismert növényekből és állatokból. Egy választott nemzeti park természeti értékeinek, vagy ősi magyar háziállatok bemutatása önálló kutatómunka alapján. A természeti és a kultúrtáj összehasonlítása. A gazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatásának bemutatása példákon.	Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a honfoglaló magyarok háziállatai.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Síkság, alföld, feltöltődés, természeti erőforrás, fűfélé, koronagyökér, takarólevél nélküli virág, fészek-, kalász-, torzsavirágzat, szemtermés, kifejlés, kétéltű, hulló, rágcső.	
Topográfiai ismeretek	Alföld, Kisalföld, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl, Mezőföld, Kiskunság, Nagykunság, Hortobágy, Szeged, Kecskemét, Debrecen, Győr.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kölcsönhatások és energia vizsgálata <u>Állandóság és változás a környezetünkben,</u> <u>kölcsönhatások</u>	Órakeret 8 óra + 1 óra
Előzetes tudás	Kölcsönhatások felismerése a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban. Napenergia, látható fény. Hőmérséklet. Energiaforrások, energiafajták.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi környezetben előforduló kölcsönhatások felismerése, jellemzése, bizonyítása kísérletek elvégzésével. A kölcsönhatásokat kísérő energiaváltozások során az energiamegmaradás elvének megtapasztalása, elfogadása. Környezettudatos, energiatakarékos szemléletmód megalapozása. A tanultaknak a hétköznapi életben tapasztalható jelenségek, változások során való felismerésére, alkalmazására való képesség fejlesztése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mire való a hűtőszekrény, a gázkonvektor, a tűzhely és a klíma? Hogyan lehet könnyen összeszedni a szétszóródott gombostűt, apró szegeket?	Példák gyűjtése a melegítés és a hűtés szerepére a hétköznapi életben. Példák gyűjtése arra vonatkozóan, hogy miért fontos a Nap a földi élet szempontjából (fény- és hőforrás).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az ősemlék.</i> <i>Matematika: táblázat-, grafikonkészítés; egyenes, kör, középpont fogalma.</i>

<p>Mikor villámlik? Miért nem esik le a Hold a Földre? Miért van szükségük az élőlényeknek energiára, és hogyan jutnak hozzá? Miért fontos az energiával takarékoskodni? Mi történne a Földön, ha eltűnne a Nap?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A mozgás és mozgásállapot-változás. <u>A hőmérséklet- és a mozgás változásával járó kölcsönhatások</u></p> <p>A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás. <u>A mágneses mező.</u></p> <p>A gravitáció.</p> <p>Az elektromos kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben. <u>Mi az oka a testek mozgásváltozásának? Az erőhatás és az erő elemi fogalma. Különbőféle erőhatások felismerése.</u> <u>Az erő mérése.</u> A háztartásban használt energiahordozók jellemzése, felhasználásuk.</p> <p>Az energiatakarékosság.</p> <p><u>Hőjelenségekkel járó kölcsönhatások következményei és energiaváltozásaik (halmazállapot-változás, égés, hőtágulás, hőterjedés</u></p> <p><u>A fény tulajdonságai és kölcsönhatásai. A színek.</u></p>	<p>Hely- és helyzetváltoztatás megkülönböztetése, példák keresése, csoportosítása megadott és saját szempontok alapján.</p> <p>A mágneses kölcsönhatások megfigyelése. Vonzás és taszítás jelenségének kísérlettel való igazolása. <u>Az anyag két fajtájának (pl. a mágneses mező, mint anyag) felismerése.</u></p> <p>Annak magyarázata, hogy a déli féltekén miért nem esnek le az emberek a Földről, pedig „fejjel lefelé állnak”.</p> <p>Testek elektromos állapotának létrehozása dörzsöléssel, elektromos állapotban lévő és semleges testek kölcsönhatásainak vizsgálata.</p> <p>+Elektromos kölcsönhatások, a kísérletek közös értelmezése</p> <p>A villám keletkezésének elemi értelmezése a tapasztalatok alapján. <u>A tulajdonság és mennyiség kapcsolatának tudatosítása.</u> <u>A súly értelmezése és megkülönböztetése a tömegtől.</u> <u>A nyomás kvalitatív felismertetése.</u> <u>A légnyomás változás értelmezése konkrét példák alapján</u></p> <p>Az energiahordozók csoportosítása különböző szempontok alapján. A mindennapi életből hozott példákon keresztül az energiatípusok és az</p>	
---	--	--

Az élő szervezetek energiája.	<p>energiaátalakulások csoportosítása.</p> <p>+ Kutatómunka készítése és bemutatása: Az energiatípusok csoportosítása (példák megújuló és nem megújuló energiaforrásokra és azok felhasználására)</p> <p><u>A lassú és a gyors égés megkülönböztetése.</u></p> <p><u>A tűzveszélyes anyagokkal való bánásmód és a tűz esetén szükséges teendők elsajátítása, gyakorlása.</u></p> <p>Az ember táplálkozása, mozgási szokásai és testsúlya közötti kapcsolat felismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, mozgás, hely-, helyzetváltoztatás, mágnes, vonzás, taszítás, gravitációs kölcsönhatás, hőterjedés, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hegyvidékek, dombvidékek	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Jellegzetes felszíni formák (síkság, alföld, dombság, hegység, völgy, medence), a folyók felszínformálása, kőzetek (homok, lösz,) és ásványkincsek (barnaszén, feketekőszén, kőolaj, földgáz), környezetszennyezés, talajpusztulás. A növény jellegzetes szervei, fő típusaik, egynyári, kétnyári, évelő növény. Természeti erőforrások – társadalmi, gazdasági folyamatok összefüggései, éghajlati diagramok, éghajlati térképek értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az egyensúly és stabilitás fogalmának mélyítése a külső és belső erők egyensúlyának a földfelszín mai képezésében való szerepének megismerésével.</p> <p>A természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseinek bizonyítása, következtetések levonása. A logikai térképolvasás megalapozása.</p> <p>A hazaszeretet elmélyítése hazai tájaink szépségeinek és értékeinek bemutatásával.</p> <p>A földrajzi tér megismerési módszereinek továbbfejlesztése. Az információgyűjtés és feldolgozás fejlesztése a térképek, diagramok,</p>	

<p>adatsorok használatában való jártasság és a szemléleti térképolvasás készségeinek fejlesztésével.</p> <p>A földfelszín kialakulása és az ember termelő tevékenysége során végzett tájatalakítás időléptéke közötti különbség érzékeltetése. Az emberi tevékenység által okozott károk és a megelőzés lehetőségeinek megismerése, a személyes felelősségérzet erősítése.</p>
--

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan keletkeztek a hegységek? Hogyan működnek a vulkánok? Mi az oka annak, hogy a Bükkben csak a hegy lábánál találunk forrásokat? A biodízel, mint energiaforrás. Használatának előnyei és hátrányai. Mire használják a bazaltot és a mészkövet?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai hegységeink keletkezése, a belső erők szerepe a hegységképződésben: gyűrődés, vetődés, vulkánosság.</p> <p>A külső felszínformáló erők: víz, szél, jég, hőmérsékletingadozás hatásai. A lepusztulás – szállítás – lerakódás – feltöltődés kapcsolata.</p> <p>Kőzetek vizsgálata. Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnaköszén, feketeköszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk.</p> <p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység természeti adottságai, tájai.</p>	<p>A gyűrődés, vetődés, vulkáni működés megfigyelése egyszerű modellkísérletekben.</p> <p>Példák a különböző hegységképződési folyamatok eredményeként létrejött formakincs kapcsolatára.</p> <p>Aprózódás és mállás, külső és belső erők összehasonlítása.</p> <p>Néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságainak megállapítása, összehasonlításuk, csoportosításuk. Példák a kőzetek tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggésekre.</p> <p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység megadott szempontok szerinti összehasonlítása.</p> <p>Önálló ismeretszerzés, információ feldolgozás a nemzeti park bemutatása során.</p> <p>Az alföldek és a hegyvidékek éghajlatának összehasonlítása, a különbségek okainak bemutatása az éghajlati diagramok, tematikus térképek elemzésével.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus</p>

<p>Bükki Nemzeti Park természeti értékei.</p> <p>Élet a hegyvidékeken: A természeti erőforrások és az általuk nyújtott lehetőségek. Az erdőgazdasági jelentősége, napsütötte déli lejtők – szőlőtermesztés – borászat, ásványkincsek és ipari felhasználásuk.</p> <p>Az ember gazdasági tevékenységének következményei. A táj arculatának változása.</p> <p>A dunántúli domb- és hegyvidék, Nyugat-magyarországi peremvidék természeti adottságai, tájai.</p> <p>Élet a dombvidéken. Természeti erőforrások.</p> <p>Termesztett növényei: lucerna, repce testfelépítése, termesztése, felhasználása.</p> <p>A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar kapcsolata.</p> <p>A mezőgazdaság hatása a környezetre: talajpusztulás, környezetszennyezés.</p>	<p>A mészkő- és vulkanikus hegységek vízrajza közti különbségek indoklása.</p> <p>A természetes növénytakaró övezetes változásának magyarázata.</p> <p>Természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági kapcsolatok bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>Az emberi tevékenység kárt okozó hatásainak bizonyítása konkrét példákon keresztül.</p> <p>Az ország nyugati tájai éghajlatának összehasonlítása az Alfölddel éghajlati térképek, diagramok felhasználásával. Az eltérés indoklása.</p> <p>A víz felszínformáló szerepének bemutatása a dombvidék felszínének formálásában. Példák az ásványkincsek és az ipar összefüggéseire.</p> <p>Egy adott tájon termesztető növények bemutatása a növény környezeti igényei, valamint a talaj és az éghajlati adottságok alapján.</p> <p>A mezőgazdasági környezetszennyezés formáinak és hatásainak bemutatása konkrét példákon.</p>	<p>kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: anyagok megmunkálása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyűrődés, vetődés, rög, lépcsős felszín, beszakadt árok, vulkán, kráter, kürtő, magma, magmakamra, láva, vulkáni hamu, andezit, bazalt, mészkő, belső erő, külső erő, bauxit, lignit. Gyökérgümő, pillangós virág.</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Dunántúli domb- és hegyvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Nyugat-magyarországi peremvidék, Bakony, Vértes, Dunazug-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra, Bükk, Zempléni-hegység,</p>	

Aggteleki-karszt, Kékes, Alpokalja, Zalai-dombság, Somogyi-dombság, Tolnai-hegyhát, Mecsek, Miskolc, Veszprém, Pécs.
--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az erdő életközössége	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Életközösség, lombhullató, örökzöld, porzós és termős virág, megporzás, telepes test, állatok csoportjai különböző tulajdonságaik alapján, összetett gyomor, kérődző állat, állandó madár, gerinctelen állatok egyedfejlődési típusai, élőlények bemutatásának algoritmusa, a környezet- szervezet- életmód és szervek felépítése-működése közötti összefüggés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet fejlesztése, a rendszerfogalom mélyítése az erdő életközösségének, az élőlények szerveződésének, sokoldalú kapcsolatrendszerének ökológiai szemléletű vizsgálatával. A környezeti tényezők és az életközösségek szerkezete közötti összefüggés feltárása és magyarázata a hazai erdők példáján. Egészséges életmódra nevelés a természetjárás iránti igény felkeltésével, a természeti környezet védelmét szolgáló magatartás- és viselkedéskultúra fejlesztése. A környezet-szervezet-életmód, a szervek felépítése-működése közötti oksági összefüggések feltárása, bizonyítása az életközösség élőlényeinek megismerése során. Az emberi tevékenységnek a természetes életközösségre gyakorolt hatásainak elemzése; az erdőpusztulás okainak és következményeinek megismerése. Aktív természetvédelemre ösztönzés.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan változik a hegyvidéki erdők képe a magasság emelkedésével? Milyen jelei vannak az élőlények egymás közötti versengésének az erdőben? Miért kedvelt táplálék a vadhús és az erdei gomba? A gombák gyűjtésének és fogyasztásának szabályai. A kullancsok által terjesztett betegségek, jellemző tünetei. A megelőzés és védekezés formái.	A természetjárás viselkedési szabályainak megfogalmazása. Hazai erdők életközösségének ökológiai szemléletű jellemzése. Az élő és az élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában, előfordulásában és az erdők függőleges tagolódásában.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-

<p>Az erdőjárás magatartási szabályai.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai erdőségek földrajzi helye, kialakulása, gyakori erdőtípusainak jellemzői.</p> <p>Az erdő, mint életközösség. Az erdő szintjei, a környezeti tényezők függőleges irányú változásai.</p> <p>Az erdőszintek legjellemzőbb növényeinek (kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, erdei fenyő, gyepürózsa, erdei pajzsika, nagy seprűmoha) környezeti igényei, faji jellemzői, testfelépítése, hasznosítása, az életközösségben betöltött szerepe.</p> <p>Az erdőszéli csiperke és a gyilkos galóca faji sajátosságai. A (bazidiumos) gombák testfelépítése, táplálkozása, szaporodása. A gombák szerepe az életközösségekben, az egészséges táplálkozásban. A gombafogyasztás szabályai.</p> <p>Az erdő gerinctelen és gerinces állatainak (szarvasbogár, gyapjaslepke, erdei vöröshangya, koronás keresztspók, közönséges kullancs, széncinege, nagy tarkaharkály, gímszarvas, vaddisznó, erdei fülesbagoly, róka) külleme, teste, élete, szerepe az erdő életében.</p> <p>A kullancsok által terjesztett betegségek, az ellenük való védekezés. A kullancseltávolítás fontossága, módszerei.</p>	<p>A növények környezeti igénye és előfordulása közti oksági összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok és a növények faji sajátosságainak bemutatásakor.</p> <p>Az ehető és mérgező gombapárok összehasonlítása.</p> <p>A mohák, harasztok, nyitvatermők és zárvatermők összehasonlítása jellegzetes képviselőik példáján.</p> <p>Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A növények és gombák táplálkozása közötti különbségek magyarázata.</p> <p>A pókszabásúak, a rovarok, a lepkék és a bogarak összehasonlítása.</p> <p>Az orvoshoz fordulás eseteinek felismerése.</p> <p>Erdei táplálkozási láncok összeállítása.</p> <p>A vadállomány szabályozása és az élőhely védelme közötti kapcsolat megértése.</p> <p>A környezetszennyezés, élőhelypusztulás következményeinek bemutatása konkrét példákon.</p>	<p>elem viszony magyarázata. Az erdő megjelenítése irodalmi alkotásokban.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe; a fa megmunkálása; a betegség tünetei.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
---	--	---

<p>Táplálkozási láncok, táplálékhálózat.</p> <p>A vadgazdálkodás szerepe, jelentősége.</p> <p>Az erdő szociális, környezetvédő szerepe; veszélyeztetettsége. Az erdőjárás szabályai.</p> <p>Herman Ottó munkásságának jelentősége.</p>	<p>Erdei életközösség megfigyelése terepen, vagy jellegzetes erdei növények, növényi részek vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése. A kullancsfertőzés elleni védekezés alkalmazása természetjárás során.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Erdő, zárwatermő, nyitwatermő, haraszt, moha, virágtalan növény, gomba, spóra, barkavirágzat, makktermés, tűlevél, tobozvirágzat, cserje, pókszabású, rovar, bogár, lepke, csáprágó, pödörnyelv, kúszóláb. vésőcsőr.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló tudjon anyagokat, kölcsönhatásokat, fizikai, kémiai változásokat felismerni, jellemezni. Értelmezze a jelenségeket az energiaváltozás szempontjából</p> <p>Ismerje az emberi szervezet felépítését, működését, serdülőkori változásait és okait. Tudatosuljanak az egészséget veszélyeztető hatások, alapozódjon meg az egészséges életvitel szokásrendszere.</p> <p>Formálódjon reális énképe, értse a családi és a társas kapcsolatok jelentőségét, élete irányításában kapjon döntő szerepet az erkölcsi értékrendnek való megfelelés. Legyen embertársaival empatikus és segítőkész.</p> <p>Ismerje a Föld helyét a Világegyetemben, Magyarország helyét Európában.</p> <p>Alakuljon ki átfogó kép hazai tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotukról. Legyen képe a közöttük levő kölcsönhatásokról.</p> <p>Ismerje hazánk legjellemzőbb életközösségeit, természetű növényeit, a házban és ház körül élő állatait. Értse az élő és élettelen környezeti tényezők kölcsönhatását. Ismerje fel a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közötti összefüggéseket.</p> <p>Tudjon tájékozódni a térképeken. Értelmezze helyesen a különböző tartalmú térképek jelrendszerét, használja fel az információszerzés folyamatában.</p> <p>Erősödjön a természet és a haza iránti szeretete. Törekedjen a természeti és társadalmi értékek védelmére.</p> <p>Ismerje fel szűkebb és tágabb környezetében az emberi tevékenység környezeti hatásait. Anyag- és energiatakarékos életvitelével, tudatos vásárlási szokásaival önmaga is járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez.</p>
--	--

	<p>Legyen képes egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket, méréseket önállóan, illetve csoportban biztonságosan elvégezni, a tapasztalatokat rögzíteni, következtetéseket levonni.</p> <p>Legyen nyitott, érdeklődő a világ megismerése iránt. Az internet és a könyvtár segítségével legyen képes tudása bővítésére. Legyenek saját ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási módszerei.</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A természet és társadalom kölcsönhatásai	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Természeti erőforrás, mezőgazdaság, ipar, környezetszennyezés, energiahordozó, életközösség, természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, táj jellemzés és az élőlények bemutatásának algoritmusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerszemlélet és gondolkodás fejlesztése a természeti erőforrások társadalmi-gazdasági felhasználása során bekövetkezett változások vizsgálatával, a globális problémák helyi vetületeinek felismerésével. Aktív állampolgárságra nevelés a helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerésén alapuló, a környezet védelméért való aktív együttműködésre való késztetéssel.</p> <p>A hazához, a szűkebb pátriához való kötődés erősítése a lakóhelyi táj természeti és gazdasági-társadalmi környezetének megismerésével.</p> <p>Az embernek a természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével, a városi környezetben élő állatoknak az emberre gyakorolt hatásainak megismerésével.</p> <p>Anyag- és energiatakarékos szemlélet formálása, tudatos vásárlási szokások megalapozása, az egyéni felelősség tudatosítása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Lakóhelyed mely értékeire vagy büszke? Min szeretnél változtatni?</p> <p>Milyen előnyöket, milyen hátrányokat nyújt a városi élőhely az állatok számára?</p> <p>A szelektív hulladékgyűjtés szabályai.</p> <p>Energia- és víztakarékosság formái a háztartásban.</p> <p>Internetes menetrend használata utazás tervezéséhez.</p>	<p>Különböző termékek csoportosítása aszerint, hogy a gazdaság mely ágazata állította elő.</p> <p>A gazdasági ágazatok közötti összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon.</p> <p>A falu és a város által nyújtott szolgáltatások összehasonlítása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> nyersanyag, termék; közlekedés; energia- és vízellátás, takarékoság.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> Gazdasági ágazatok: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás. A gazdaság természeti feltételei.</p> <p>Településtípusok: tanya, falu, városjellemző képe, társadalmi, gazdasági szerepe. Élet a városban. A gazdasági ágazatok együttműködése. Hálózatok szerepe a lakosság ellátásában (víz-, energiaellátó rendszer, közlekedési hálózat).</p> <p>A város mesterséges életközösségének, sajátos állatvilága: házi egér, vándorpatkány, csótány, feketeregő, galamb, elszaporodásuk feltételei és következményeik A betegséget terjesztő állatok elleni védekezés formái.</p> <p>A háztartás anyag- és energiagazdálkodása. Víz- és energiafelhasználás. Környezetszennyezés és csökkentésének formái. Az anyag- és energiatakarékosság lehetőségei. Szelektív hulladékgyűjtés.</p> <p>A lakóhelyi táj természetföldrajzi és gazdasági-társadalmi jellemzői.</p> <p>Hazánk fővárosa, Budapest: földrajzi helyzete, gazdasági, kulturális jelentősége.</p>	<p>A vasút- és közúthálózat szerkezetének vizsgálata: Előnyök és hátrányok bemutatása.</p> <p>A városi élőhely nyújtotta előnyök és hátrányok elemzése az állatok alkalmazkodásának vizsgálata során.</p> <p>Példák gyűjtése betegségeket terjesztő városi fajokra (például parlagi galamb, vándorpatkány, róka) és az ezekkel kapcsolatos problémákra. A megoldási módok közös értékelése.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő életvitel legfontosabb elemeinek bemutatása.</p> <p>A szelektív hulladékgyűjtés szabályainak megismerése és gyakorolása az iskolában.</p> <p>A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának feltárása a lakóhely környezetében.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén.</p> <p>A főváros látnivalóinak bemutatása önálló ismeretszerzéssel és feldolgozással.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város, termelés, fogyasztás, nyersanyag, késztermék.</p>	

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Értékelési szempontok

– Milyen szinten sajátította el a tanuló a különböző tudományterületek szaknyelvét?

- Milyen mértékű önállósággal használja a megismerési algoritmusokat?
- Képes-e a megismert tények, jelenségek, folyamatok elemzésére, az oksági összefüggések felismerésére, példákkal történő illusztrálására?
- Tudja-e megszervezett ismereteit csoportosítani, rendszerezni? Helyesen látja-e a hierarchikus kapcsolatokat?
- Milyen szinten képes ismereteinek alkalmazására, mindennapokban való hasznosítására?
- Elsajátított-e megfelelő szintű önállóságot a megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek végzésében és az eszközök balesetmentes használatában?
 - Miként tud önállóan ismereteket szerezni, és társaival együttműködve dolgozni?
 - Igényli-e tanára segítségét az információhordozók kiválasztásában és használatában?
 - Hogyan képes használni az info-kommunikációs eszközöket az ismeretszerzés folyamatában?
- Rendelkezik-e az értő és kritikai olvasás megfelelő szintjével?
- Milyen mértékben vált személyiségének jellemzőjévé a környezet, az egészségvédelem és a permanens önművelődés igénye?

Az értékelés leggyakoribb formái

- Az önálló és csoportos tanulói tevékenység megfigyelés alapján történő értékelése.
- Szóbeli feleltetés.
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, feladatlap, témaközi, témazáró javítása, értékelése.
- Önálló (tanórán kívüli) megfigyelések, kísérletek, adatgyűjtések, “kutatások” megbeszélése, minősítése.

A tanulók teljesítményének százalékos értékelését a következő módon javaslom:

- 0-35 % elégtelen
- 36-49 % elégségséges
- 50-73 % közepes
- 74-89 % jó
- 90-100 % jeles

A **6 évfolyamban a diagnosztikus felmérés** segíti a tanárt a tanulók előzetes ismereteinek feltérképezésében, útmutatást ad a tanulócsoportra szabott tanítási módszerek, eljárások kiválasztásában.

Témákat lezáró írásbeli felmérések tájékoztatják a tanárt, a tanulót és a szülőt a tanuló teljesítményéről a helyi tantervben rögzített követelményekhez viszonyítva.

Az értékelés kiemelt szempontjai:

- a tanulók önmagukhoz mért fejlődése,
- az alapvető készségek, képességek fejlettségi szintje,
- tárgyi tevékenységben való jártasság,
- tanult műveletek értelmezése,
- a tanult számolási eljárások ismerete és alkalmazása.

6. Függelék

A tankönyvválasztás szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a természetismeret tanítására rendelkezésre álló órakeretben;
- a taneszköz segítségével a természetismeret kerettantervben megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- a taneszköz segítséget nyújtson a megfelelő természettudományos szemlélet kialakításához, ábraanyagával támogassa, segítse a tanulói kísérletek megértését, rögzítését;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek két éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

FIZIKA

Helyi tantárgyi tanterv

7-8. évfolyam

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
7.	2	65	7	-	72
8.	1,5	32	4	18	54

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből a 8. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával megemelt óraszámot kapott.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Fizika** tantárgyi kerettanterv (B-változata) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természettudományos vizsgálati módszerek	5		5
Mozgások	15	3	18
Energia	9	1	10
Nyomás	14	2	16
Hőtan	14	1	15
Ismétlés, számonkérés	8		8
Évfolyam összesen	65	7	72

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természettudományos vizsgálati módszerek	1	1	2
Elektromosság, mágnesség	13	3+16	32
Optika, csillagászat	14		14
Ismétlés, számonkérés	4	2	6
Évfolyam összesen	32	4 + 18	54

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Mozgások	Tanulói kísérlet: sűrűség meghatározása	1
Mozgások	Tanulói kísérlet: Súly- és tömegmérés	1
Nyomás	Tanulói kísérlet: Cartesius-búvár készítése vagy „víztorony” építés	1
Mozgások	Tudás elmélyítése	1
Energia	Tudás elmélyítése	1
Nyomás	Tudás elmélyítése	1
Hőtan	Tudás elmélyítése	1
Összesen:		7

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Elektromosság, mágnesség	Tanulói kísérlet: elektromágnes építése	1
Elektromosság, mágnesség	Transzformátor	1
Elektromosság, mágnesség	Tudás elmélyítése	1
Tudományos vizsgálati módszerek	Hít és tudomány	1
Összesen:		4

2/B táblázat: Szabadon tervezhető órakeretből

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Elektromosság, mágnesség	Az anyag részecskéinek szerkezete	1
	Elektromos vezetők, szigetelők, földelés, villámhárító, áram, áramerősség és mértékegysége.	1
	Ismeretek elmélyítése: Számításos feladatok, az I, Q meghatározására.	1
	Feladatmegoldások a W, U, I kiszámítása.	1
	Ismeretek elmélyítése.	1
Elektromosság, mágnesség	Feladatok megoldása: R, U, I kiszámolása következtetéssel és képlettel.	1
	Több fogyasztó az áramkörben. Eredő ellenállás.	1
	Ismeretek elmélyítése: eredő ellenállás meghatározása méréssel, számolással.	1
	Az elektromos energia, munka, teljesítmény és mértékegységeik.	1
	Feladatok megoldása: W és P kiszámítása.	1
	Az egyenáram hatásai. Hőhatás, kémiai hatás, elektróda, anód, katód, elektrolit, élettani hatás, mágneses hatás.	1
	Ismeretek elmélyítése.	1
	Ismétlés, számonkérés.	1
		2
	Elektromosság, mágnesség	Indukált feszültség, indukált áram.
A váltakozó áram hatásai.		1
Feladatmegoldó óra a transzformátorral kapcsolatos mennyiségekre.		1
A váltakozó áram hatásainak néhány gyakorlati alkalmazása.		1
Tudományos vizsgálati módszerek		
	Összesen:	18

3. Tantárgyi bevezető:

A természettudományos kompetencia középpontjában a természetet és a természet működését megismerni igyekvő ember áll. A fizika tantárgy a természet működésének a tudomány által feltárt legalapvetőbb törvényszerűségeit igyekszik megismertetni a diákokkal. A törvényszerűségek harmóniáját és alkalmazhatóságuk hihetetlen széles skálátartományát megcsodálva, bemutatja, hogyan segíti a tudományos módszer a természet erőinek és javainak az ember szolgálatába állítását. Olyan ismeretek megszerzésére ösztönözzük a fiatalokat, amelyekkel egész életpályájukon hozzájárulnak majd a társadalom és a természeti környezet összhangjának fenntartásához, a tartós fejlődéshez és ahhoz, hogy a körülöttünk levő természetnek minél kevésbé okozunk sérülést.

Nem kevésbé fontos, hogy elhelyezzük az embert kozmikus környezetünkben. A természettudomány és a fizika ismerete segítséget nyújt az ember világban elfoglalt helyének megértésére, a világ jelenségeinek a természettudományos módszerrel történő rendszerbe foglalására. A természet törvényeinek az embert szolgáló sikeres alkalmazása gazdasági előnyöket jelent, de ezen túl szellemi, esztétikai örömet és harmóniát is kínál.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A fizika tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens, egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával. Ez utóbbi nélkülözhetetlen vonása a fizika tanításának, hiszen e tudomány fél évezred óta tartó diadalmenetének ez a titka.

Fontos, hogy a tanulók a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. A tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása. A fizikában használatos modellek alkotásában és fejlesztésében való részvételről kapjanak vonzó élményeket és ismerkedjenek meg a fizika módszerének a fizikán túlmutató jelentőségével is. A tanulóknak fel kell ismerniük, hogy a műszaki-technológiai mellett az egészségügyi, az agrárgazdasági és a közgazdasági szakmai tudás szilárd megalapozásában sem nélkülözhető a fizika jelenségkörének megismerése.

A gazdasági élet folyamatos fejlődése érdekében létfontosságú a fizika tantárgy korszerű és további érdeklődést kiváltó tanítása. A tantárgy tanításának elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi hasznosságának megértését és technikai alkalmazásának jelentőségét. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a fizika eszközeinek elsajátítása nagy szellemi erőfeszítést, rendszeres munkát igénylő tanulási folyamat. A Nemzeti Alaptanterv természetismeret kompetenciában megfogalmazott fizikai ismereteket nem lehet egyenlő mélységben elsajátítani. Így a tanárnak döntenie kell, hogy mi az, amit csak megismertet a fiatalokkal és mi az, amit mélyebben feldolgoz. Az „Alkalmazások” és a „Jelenségek” címszavak alatt felsorolt témák olyanok, amelyekről fontos, hogy halljanak a tanulók, de mindent egyenlő mélységben ebben az órakeretben nincs módunk tanítani.

Ahhoz, hogy a fizika tantárgy tananyaga személyesen megérintsen egy fiatalt, a tanárnak tanítási módszereit a tanulók, tanulócsoporthoz, életkori sajátosságaihoz, képességeik kifejlődéséhez és gondolkodásuk sokféleségéhez kell igazítani. A jól megtervezett megismerési folyamat segíti a tanulói érdeklődés felkeltését, a tanulási célok elfogadását és a tanulók aktív szerepvállalását is. A fizika tantárgy tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tehát tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat a tanulócsoporthoz, mérete, az iskolákban rendelkezésre álló feltételek függvényében. Így lehet reményünk arra, hogy a megfelelő kompetenciák és készségek kialakulnak a fiatalokban. A kerettantervben több helyen teremtettünk lehetőséget, hogy a fizika tanítása során a diákok személyes aktivitására lehetőség nyíljon, ami feltétele a fejlesztésnek. A kerettanterv számos helyen tesz ajánlást fakultatív jellegű, kiscsoportos vagy önálló tanulói munkára, projektfeladatra, amelyek otthoni és könyvtári munkával dolgozhatók ki. A kötelező órakereten kívül szervezett szakköri foglalkozásokon segítheti a tanár a tanulók felkészülését. Ezek feldolgozásakor figyeljünk arra, hogy kapcsolódjanak az egyes tanulók személyes érdeklődéséhez, továbbtanulási irányához.

A tehetséges diákok egy részének nincs lehetősége, hogy hat vagy nyolc osztályos gimnáziumba járjon, bár egyértelműen felfedezhető a reál-műszaki érdeklődése. Az ilyen fiatalok számára kínál az érdeklődésüknek megfelelő optimális felkészülési és fejlődési programot az általános iskolában a jelen kerettanterv, amelynek szerves folytatása a négy évfolyamos tehetséggondozó gimnáziumok fizika tanterve. A négy évfolyamos

tehetséggondozó gimnáziumok sajátos lehetősége, hogy a különböző iskolákból érkező tanulók tudását egységes szintre hozzák, ezt követően megfelelő fizikaképzésben részesüljenek, hogy felkészüljenek a továbbtanulásra.

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy célja a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság, tudásvágy megerősítése, a korábbi évek környezetismeret és természetismeret tantárgyai során szerzett tudás továbbépítése, a természettudományos kompetencia fejlesztése a NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően.

A kerettanterv összeállításának fő szempontjai:

- az ismeretek megalapozása;
- a fogalmak elmélyítése kísérleti tapasztalatokkal;
- megfelelő időkeret biztosítása tanulói kísérletek, mérések elvégzésére;
- az általános iskolai alap-kerettantervhez képest néhány további fogalom bevezetése, amelyek a későbbi évfolyamok munkáját alapozzák meg;
- a témakörök nem teljes igényű feldolgozása, feltételezve, hogy a felsőbb (9–12.) évfolyamokon lehetőség lesz a magasabb szintű újratárgyalásra.

Ezeket a célkitűzéseket akkor lehet ideálisan megvalósítani, ha a rendelkezésre álló óraszám a 8. évfolyamon is heti 2 óra. Az alábbi kerettantervet ennek ellenére az ajánlott órakeretnek megfelelően készítettük el. (Azokban az iskolákban, ahol a 8. osztályban emelt óraszámot tudnak biztosítani, ajánljuk a „Természettudományos vizsgálati módszerek” témára további 2, a „Fénytan, csillagászat” témára további 1, a „Hőtan” témára további 5, a mozgások témakörre további 6, az „Energiák” témakörre további 2, a „Nyomás” témakörre további 3, végül az „Elektromosság, mágnesség” témakörre további 2 óra ráfordítását. A még fennmaradó 6 órát az ismeretek elmélyítését szolgáló, a tanulók életkorához illő, kreativitásuknak teret hagyó projekt munkára fordíthatja a tanár.) A 8. évfolyam kedvezőtlen órakerete mellett az utolsó fejezetek anyagának csökkentését az egyéb iskolatípusok tematikájához képest az is indokolja, hogy az iskolaváltó gyerekek tanulási kedve a középiskolai felvételiket követő tavaszi időszakban minimálisra csökken.

Az elsődleges cél azoknak a tevékenységeknek a gyakorlása, amelyek minden tanulót képessé tesznek a megismerési formák elsajátítására és növekvő önállóságú alkalmazására. Nagyon fontos, hogy a tanulók az életkori sajátosságaiknak megfelelő szinten, de lehetőleg minden életkorban játékosan és minél sokszínűbben (mozgásos, hangis, képi csatornákon, egyénileg és csoportosan, de mindenképpen aktívan közreműködve) szerezzenek élményeket és tapasztalatot a legalapvetőbb jelenségekről. Csak a megfelelő mennyiségű, *igazi tapasztaláson alapuló ismeret* összegyűjtése után alkossák meg az ezek mélyebb feldolgozásához szükséges fogalomrendszert. Konkrét megfigyelésekkel, kísérletekkel a maguk szellemi fejlődési szintjén önmaguk fedezzék fel, hogy a világnak alapvető törvényszerűségei és szabályai vannak. Az így megszerzett ismeretek nyújtanak kellő alapot ahhoz, hogy azokból általánosítható fogalmakat alkossanak, s azokon a későbbiekben magasabb szintű gondolati műveleteket végezzenek. A tudás megalapozásának az elsajátított ismeretek mennyisége mellett fontos kérdése a *fogalmi szintek* minősége. A fogalomalkotás, az elvonatkoztatás, az összefüggések felismerése és működtetése csak akkor lehet sikeres, ha *valódi tartalommal bíró fogalmakra épülnek*. Ennek érdekében a tanulóknak biztosítani kell a minél személyesebb tapasztalásra, a gyakorlatra, kísérletekre épülő közvetlen ismeretszerzést. Ennek a fogalmi tanuláshoz viszonyított aránya 12–14 éves korig nem csökkenhet 50% alá.

Amikor valóban új probléma megoldására kényszerül, a felnőttek többsége is azokhoz a mélyen gyökerező megismerési formákhoz nyúl, amelyeket már több-kevesebb sikerrel gyermekkorukban is gyakoroltak, azokat a gondolkodási műveleteket próbálják végig, amelyeket az iskolában készségszinten elsajátítottak. A természetről szerzendő ismeretek megalapozásakor ezeket a megismerési lépcsőfokokat kell kiépíteni. Ezt pedig a mindennapokban előforduló situációkhoz hasonló – ismeretlen – problémahelyzetekben, és elsősorban a természettudományos oktatás során lehet elérni. Természetesen vannak olyan alapvető ismeretek és tények, amelyeket mindenkinek tudnia kell. Fontos, hogy ezeket hatékonyan, és az eddigieknél nagyobb mélységben sajátítsák el a tanulók, vagyis az ismereteiket valóban „birtokolják”, a gyakorlatban is tudják használni. Az általános iskolai fizika olyan alapozó jellegű tantárgy, amely csak a legfontosabb tudományos fogalmakkal foglalkozik. Azok folyamatos fejlesztésével, „érlelésével”, de főként a megismerési tevékenység gyakorlatával készíti fel a tanulókat arra, hogy a középiskolában a természettudományos tárgyak magasabb szintű megismeréséhez hozzákezdjenek.

Egyforma hangsúlyt kell kapniuk a természettudomány alappilléreinek:

- az ismeretanyag (elvek, tények, törvények, elméletek);
- a tudományos megismerés folyamata (az a módszer, ahogyan feltárjuk a természet titkait);
- az ismeretek, a mindennapi élet és a társadalmi gyakorlat kapcsolata (az egészség- és környezetvédelem, a technika és a társadalom kapcsolatrendszere) és

- az a gondolkodási és viselkedési szokásrendszer, amely felelősségteljes, etikus magatartást, kreatív és kritikus gondolkodást biztosít.

A spirálisan felépülő tartalomnak minden szinten meg kell felelnie a korosztály érdeklődésének, személyes világának. A tananyag feldolgozása így a tanulók érdeklődésére épül, a témák kifejtése egyre átfogóbb és szélesebb világképet nyújt.

Az ismeretek időben tartós, akár ismeretlen helyzetekben is bevilágító eredményre vezető előhívhatósága nagymértékben függ azok beágyazódásának minőségétől és kapcsolatrendszerének gazdagságától. Nem elég a tanulókkal a tananyag belső logikáját megismertetni, el is kell fogadtatni azt, amihez elengedhetetlen, hogy a felmerülő példák és problémák számukra érdekesek, az életükhöz kapcsolódók legyenek. A tanuló tehát nem csupán befogadó, hanem aktivitásával vissza is hat a tanulás folyamatára. Külön motivációs lehetőséget jelent, ha az adott tantárgy keretein belül – természetesen némi tanári irányítással – a tanulók maguk vehetnek fel és oldhatnak meg számukra fontos és izgalmas kérdéseket, problémákat. A legnagyobb öröm, ha a megszerzett ismeretek a tanulók számára is nyilvánvaló módon hatékonyan használhatóak. A feldolgozás akkor konzisztens, ha általa a jelenségek érthetővé, kiszámíthatóvá, és ezáltal – ami elsősorban a tizenévesek számára nagyon fontos lehet – irányíthatóvá, uralhatóvá is válnak.

A fogalmi háló kiépítésének alapja a tanuló saját fogalmi készlete, amelyet részben önállóan, az iskolától függetlenül, részben pedig az iskolában (esetleg más tantárgy tanulása során) szerzett. A további ismeretek beépülését ebbe a rendszerbe döntően befolyásolja, hogy ez a tudás működőképes és ellentmondásmentes-e, illetve, hogy a meglévő ismeretek milyen hányada alapul a tapasztalati és tanult ismeretek félreértelmezésén, röviden szólva, tévképzeten. A fizika tantárgy a köznapi jelentésű fogalmakra építve kezdi el azok közelítését a tudományos használathoz. A legfontosabb, hogy a köznapi tapasztalat számszerű jellemzésében megragadjuk a mennyiségek (pl. sebesség, energiacsere) pillanatnyi értékeihez közelítő folyamatot, a lendület, az erő, a munka, az energia és a feszültség fogalmaiban az általánosítható vonásokat. A legnagyobb tanári és tanulói kihívás kategóriáját a „kölcsonhatásmentes mozgás” fogalma és társai jelentik. Ezek megszilárdítása a felsőbb osztályokban, sőt sokszor a felsőfokú tanulmányokban következhet be.

Az értő tanulás feltétele az is, hogy az ismeretek belső logikája és az egymáshoz kapcsolódó ismeretek közötti összefüggések előtűnjenek. A kép kiépítésekor a tanulóknak legalább nagy vonalakban ismerniük kell a kép lényegét, tartalmát, hogy az egyes tudáselemeket bele tudják illeszteni. Tudniuk kell, hogy az egyes mozaikdarabkák hogyan kapcsolódnak az egészhez, hogyan nyernek értelmet, és mire használhatók. A kép összeállításának hatékonyságát és gyorsaságát pedig jelentősen javítja, ha az összefüggések frissen élnek, vagyis az új ismeret megszerzése és alkalmazása révén a kapcsolatrendszer folytonos és ismételt megerősítést kap.

A kisgyermek természetes módon és nagy lelkesedéssel kezdi környezetét megismerését, amit az iskolai oktatásnak nem szabad elrontani. Az érdeklődés megőrzése érdekében a tantervben a korábbiaktól eltérően nem a témakörök sorrendjére helyezük a hangsúlyt, hanem azoknak a tapasztalással összeköthető, érdeklődést felkeltő tevékenységeire, a kvalitatív kapcsolatokról a számszerűsíthetőség felé vezető útnak a matematikai ismeretekkel való összhangjára.

Természetesen, a fizika jelenségkörének, a fizika módszereinek alkalmazási köre kijelöli a nagy témákat, amelyek számára a nagyon csekély órakeretbeli oktatás ökonómiaja megszab egyfajta belső sorrendet. Mindazonáltal nagy figyelmet kell fordítani mindazokra a tapasztalati és fogalmi kezdeményekre, amelyekre a 9–12. évfolyamokon kiteljesedő fizikatanítás bemeneti kompetenciaként számít.

A fizika tantárgy a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek és kulcskompetenciák közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járul hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alapműveletre és a különböző grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

Mindkét évfolyamon *keresztýén* világnézetünket tükrözze a felhasznált képanyag, a feladatok szövegezése, témájának megválasztása. A tudománytörténeti vonatkozásokat is ebben a szellemben tárjuk a diákság elé. Mutassunk rá, hogy a hit és a tudomány nem áll ellentétben egymással, Isten teremtett világának megismerésében találunk a fizika csodájára.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	– Természettudományos vizsgálati módszerek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, tömegmérés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása.</i></p> <p><i>Képességek fejlesztése</i> megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, hipotézisalkotásra, kérdésfeltevésre, vizsgálatra, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Ismeretek:</i> A tanulói kísérleti munka szabályai. Veszélyforrások (hő, vegyi, elektromos, fény, hang stb.) az iskolai és otthoni tevékenységek során.</p>	<p>Fényképek, ábrák, saját tapasztalatok alapján a veszélyek megfogalmazása, megbeszélése.</p> <p>Csoportmunkában veszélyre figyelmeztető, helyes magatartásra ösztönző poszterek, táblák készítése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> baleset- és egészségvédelem.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció.</p>	
<p><i>A tudományos megismerési módszerek</i></p> <p><i>Problémák, alkalmazások:</i> Hogyan kell használni a különböző mérőeszközöket? Mire kell figyelni a leolvasásnál? Hogyan tervezzük meg a mérési folyamatot? Hogyan lehet megjeleníteni a mérési eredményeket? Mire következtethetünk a mérési eredményekből? Mérőeszközök a mindennapi életben.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Mérőeszközök használata. A mért mennyiségek mértékegységei.</p>	<p>Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet stb. mérése, meghatározása csoportmunkában.</p> <p>Mérési javaslat, tervezés és végrehajtása az iskolában és a tanuló otthoni környezetében.</p> <p>Hipotézisalkotás és értékelés a mérési eredmények rendszerbe szedett ábrázolásával.</p> <p>Előzetes elképzelések számbavétele, a mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon).</p> <p>Egyszerű időmérő eszköz csoportos készítése.</p> <p>A tömeg és a térfogat nagyságának elkülönítése. (Jellegzetes tévképzet: a két mennyiség arányos kezelése.)</p>	<p><i>Földrajz:</i> időzónák a Földön.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban.</p> <p><i>Matematika:</i> mértékegységek; megoldási tervek készítése.</p>	

	Önálló munkával különféle információhordozókról az élővilág, az épített környezet és az emberi tevékenység hosszúság- és időbeli méretadatainak összegyűjtése tanári és önálló feladatválasztással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés, tömeg, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mozgások	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A sebesség naiv fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. <i>A lendület</i> -fogalom előkészítése. A lendület megváltozása és az erőhatás összekapcsolása speciális kölcsönhatások (tömegvonzás, súrlódási erő) esetében. A mozgásból származó hőhatás és a mechanikai munkavégzés összekapcsolása. A közlekedési alkalmazások, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Hely- és helyzetváltozás</i> <i>Ismeretek:</i> <i>Hely- és helyzetváltozás.</i> <i>Mozgások a Naprendszerben</i> (keringés, forgás, becsapódások). <i>Körmozgás jellemzői</i> (keringési idő, fordulatszám). <i>A testek különböző alakú pályákon mozoghatnak</i> (egyenes, kör, ellipszis= „elnyúlt kör” – a bolygók pályája).	Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása (közlekedés, játékszerek, sport). Mozgásformák eljátszása (pl. rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, a Föld–Hold rendszer kötött keringése). <i>A mozgásokkal kapcsolatos megfigyelések, élmények szabatos elmondása.</i>	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Petőfi és a vasút; Arany: levéltovábbítás sebessége Prága városába a XV. században. <i>Matematika:</i> a kör és részei.
<i>Problémák:</i> Hogyan lehet összehasonlítani a mozgásokat? Milyen adatokat kell megadni a pontos összehasonlításhoz? Honnan lehet eldönteni, hogy ki vagy mi mozog? <i>Ismeretek:</i> <i>A mozgás viszonylagossága.</i>	A viszonyítási pont megegyezéssel rögzítése, az irányok rögzítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti: Tájéképek. <i>Matematika:</i> Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.
<i>A sebesség.</i> <i>Problémák:</i> Milyen sebességgel mozoghatnak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök? Mit mutat az autó, busz sebességmutatójának pillanatnyi állása? Hogyan változik egy jármű sebességmutatója a mozgása során?		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok. <i>Matematika:</i> arányosság, fordított arányosság.

<p>Hogyan változik egy futball-labda sebessége a mérkőzés során (iránya, sebessége)? Miben más a teniszlabdához képest?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A sebesség.</i> <i>Mozgás grafikus ábrázolása.</i> <i>A sebesség SI-mértékegysége.</i></p> <p><i>Az egyenes vonalú mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként).</i> <i>Átlagos sebességváltozás közlekedési eszköz egyenes vonalú mozgásának különböző szakaszaiban.</i> <i>A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során.</i> <i>Ha akár a sebesség nagysága, akár iránya változik, változó mozgásról beszélünk.</i></p>	<p>Az (átlag)sebesség meghatározása az út és idő hányadosaként, a fizikai meghatározás alkalmazása egyszerű esetekre. Egyszerű iskolai kísérletek, sportmozgások, közlekedési eszközök egyenes vonalú mozgásának megfigyelése, ábrázolása út-idő grafikonon és a sebesség grafikus értelmezése.</p> <p><i>Az egyenes vonalú mozgásra egyszerű számítások elvégzése (az út, az idő és a sebesség közti arányossági összefüggés alapján).</i></p> <p><i>Következtetések levonása a mozgásról. Út-idő grafikonon a mozgás sebességének értelmezése, annak felismerése, hogy a sebességnek iránya van.</i></p> <p>A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten, mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása. <i>Egymás utáni különböző mozgásszakaszokból álló folyamat esetén a sebesség változásának értelmezése.</i></p> <p><i>A sebesség fogalmának alkalmazása különböző, nem mozgásjellegű folyamatokra is (pl. kémiai reakció, biológiai folyamatok).</i></p>	<p><i>Földrajz: folyók sebessége, szélesebbesség.</i></p> <p><i>Kémia: reakciósebesség.</i></p>
<p><i>A mozgásállapot változása.</i></p> <p><i>Jelenségek:</i> A gyermeki tapasztalat a lendület fogalmáról. Felhasználása a test mozgásállapotának és mozgásállapotváltozásának a jellemzésére: a nagy tömegű és/vagy sebességű testeket nehéz megállítani.</p> <p><i>Ismeretek:</i> A test lendülete a sebesség és a tömeg szorzata.</p> <p><i>A magára hagyott test fogalmához vezető tendencia.</i> A tehetetlenség törvénye.</p>	<p><i>Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos.</i> <i>Konkrét példákon annak bemutatása, hogy egy test lendületének megváltozása mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye.</i></p> <p>Annak a kísérletsornak a gondolati elemzése és a gondolatmenet bemutatása, amiből leszűrhető, hogy annak a testnek, amely semmilyen másik testtel nem áll</p>	<p><i>Testnevelés és sport: lendület a sportban.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési szabályok, balesetvédelem.</i></p> <p><i>Matematika: elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek.</i></p>

	<p>kölcsönhatásban, nem változik a mozgásállapota: vagy egyenes vonalú egyenletes mozgást végez, vagy áll.</p>	
<p><i>A tömeg, a sűrűség.</i></p> <p><i>Jelenségek:</i> Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege.</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A tömeg, a sűrűség.</i> A tömeg a test teljes anyagát, illetve a kölcsönhatásokkal szembeni tehetetlenségét jellemzi. <i>A testek tömege függ a térfogatuktól és az anyaguktól.</i> <i>Az anyagi minőség jellemzője a sűrűség.</i></p>	<p>Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból és a sűrűség értelmezése.</p> <p>A testek tömegének összekapcsolása a részecskemoddellal (a tömeget a testeket felépítő részecskék összessége adja).</p> <p>Tanulói kísérlet: sűrűségmérés (különböző formájú és anyagú testek sűrűségének megállapítása a térfogat és a tömeg mérése után. Átlagsűrűség értelmezése)</p>	<p><i>Kémia:</i> a sűrűség; részecskeszemlélet.</p>
<p><i>Az erő.</i></p> <p><i>Jelenségek:</i> Az erő mérése rugó nyúlásával.</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Az erő.</i> Az erő mértékegysége: (1 N). Az erő mérése. A kifejtett erő nagysága és az okozott változás mértéke között arányosság van. <i>Az erő mint két test közötti kölcsönhatás, a testek alakváltozásában és/vagy mozgásállapotuk változásában nyilvánul meg.</i></p>	<p>Rugós erőmérő skálázása. Különböző testek súlyának mérése a saját skálázású erőmérővel.</p>	
<p><i>Erő-ellenelő.</i></p> <p><i>Problémák:</i> Hogyan működik a rakéta? Miért török össze a szabályosan haladó kamionba hátulról beleszaladó sportkocsi?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A hatás-ellenhatás törvénye.</i> <i>Minden mechanikai kölcsönhatásnál egyidejűleg fellép erő és ellenelő, és ezek két különböző tárgyra hatnak.</i></p>	<p>Demonstrációs kísérlet: két, gördeszkán álló gyerek erőmérők közbeiktatásával, kötéllal húzza egymást – a kísérlet ismertetése, értelmezése. Kapcsolódó köznapi jelenségek magyarázata, pl. rakétaelven működő játékszerek mozgása (elengedett lufi, vízirakéta).</p>	
<p><i>Az erő mint vektormennyiség.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Az erő mint vektormennyiség.</i> Az erő vektormennyiség, nagysága és iránya jellemzi.</p>	<p><i>Annak tudása, hogy valamely testre ható erő iránya megegyezik a test mozgásállapot-változásának irányával (rugós erőmérővel mérve a rugó megnyúlásának irányával).</i></p>	<p><i>Matematika:</i> vektor fogalma.</p>

<p><i>A súrlódási erő.</i></p> <p>Problémák: Mitől függ a súrlódási erő nagysága? Hasznos-e vagy káros a súrlódás?</p> <p>Ismeretek: <i>A súrlódás.</i> <i>A súrlódási erő az érintkező felületek egymáshoz képesti elmozdulását akadályozza.</i> <i>A súrlódási erő a felületeket összenyomó erővel arányos és függ a felületek minőségétől.</i></p> <p><i>Gördülési ellenállás.</i></p> <p><i>Közegellenállás</i></p>	<p>A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel, tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása.</p> <p><i>Hétköznapi példák gyűjtése a súrlódás hasznos és káros eseteire.</i></p> <p>Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések levonása.</p> <p>Érvelés: miért volt korszakalkotó találmány a kerék.</p> <p><i>Mozgás különböző közegekben, tapasztalatok összegzése</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (a súrlódás szerepe a mozgásban, a fékezésben).</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a súrlódás szerepe egyes sportágakban; speciális cipők salakra, fűre, terembe stb.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a kerék felfedezésének jelentősége.</p>
<p><i>A tömegvonzás.</i></p> <p>Problémák: Miért esnek le a Földön a tárgyak? Miért kering a Hold a Föld körül?</p> <p>Ismeret: <i>A gravitációs erő.</i> <i>A súly és a súlytalanság.</i> 1 kg tömegű nyugvó test súlya a Földön kb. 10 N.</p>	<p><i>Egyszerű kísérletek végzése, következtetések levonása:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a testek a gravitációs erő hatására gyorsulva esnek; – a gravitációs erő kiegyensúlyozásakor érezzük/mérjük a test súlyát, minthogy a súlyerővel a szabadesésében akadályozott test az alátámasztást nyomja, vagy a felfüggesztést húzza; – ha ilyen erő nincs, súlytalanságról beszélünk. <p>Kísérleti igazolás: rugós erőmérőre függesztett test leejtése erőmérővel együtt, és a súlyerő leolvasása – csak a gravitációs erő hatására mozgó test (szabadon eső test, az űrhajóban a Föld körül keringő test) a súlytalanság állapotában van. (Gyakori tévképzet: csak az űrben, az űrhajókban és az űrállomáson figyelhető meg súlytalanság, illetve súlytalanság csak légüres térben lehet.)</p>	<p><i>Matematika:</i> vektorok.</p>
	<p><i>Tanulói kísérlet: tömeg- és súly mérése (tömegmérés és összehasonlítás különböző golyók rugóval történő ellövésével, rugós erőmérő készítése és kalibrálása)</i></p>	

<p>A munka fizikai fogalma.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Munka, a munka mértékegysége. A fizikai munkavégzés az erő és az irányába eső elmozdulás szorzataként határozható meg.</p> <p>Ha erőhatás van, munkavégzés is van?</p>	<p>Eseti különbségtétel a munka fizikai fogalma és köznapis fogalma között. A hétköznapi munkafogalomból indulva az erő és a munka, illetve az elmozdulás és a munka kapcsolatának belátása konkrét esetekben (pl. emelési munka). A munka fizikai fogalmának definíciója arányosságok felismerésével: az erő és az irányába eső elmozdulás szorzata.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ipari forradalom.</p> <p><i>Matematika:</i> behelyettesítés.</p>
<p><i>Ismeretek:</i> Munka és energia-változás. A testen végzett munka eredményeként változik a test energiája, az energia és a munka mértékegysége megegyezik.</p>	<p>A történelmi Joule-kísérlet egyszerűsített formája és értelmezése a munka és a hőtani fejezetben a hőmennyiséghez kapcsolatosan bevezetett energia fogalmi összekapcsolására. (A kísérlettel utólagos magyarázatot kap a hőmennyiség korábban önkényesnek tűnő mértékegysége, a Joule, J.)</p>	
<p><i>Erőegyensúly.</i></p> <p><i>Jelenségek:</i> Lejtőn álló test egyensúlya.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Testek egyensúlyi állapota. A kiterjedt testek translációs egyensúlyának feltétele, hogy a testre ható erők kioltják egymás hatását.</p>	<p><i>Testek egyensúlyának vizsgálata.</i></p> <p><i>Az egyensúlyi feltétel egyszerű esetekkel történő illusztrálása.</i></p>	
<p><i>Alkalmazások:</i> Egyszerű gépek. Emelő, csiga, lejtő.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve. Az egyszerű gépekkel történő munkavégzés esetén a szükséges erő nagysága csökkenthető, de a munka nem.</p>	<p><i>Az egyszerű gépek működési elvének vizsgálata konkrét példákon.</i> Példák gyűjtése az egyszerű gépek elvén működő eszközök használatára. Alkalmazás az emberi test (csontváz, izomzat) mozgásfolyamataira. Tanulói mérésként/kiselőadásként az alábbi feladatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – arkhimédészi csigasor összeállítása; – egyszerű gépek a háztartásban; – a kerékpár egyszerű gépként működő alkatrészei; – egyszerű gépek az építkezésen. 	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartási eszközök, szerszámok, mindennapos eszközök (csavar, ajtótaszító ék, rámpa, kéziszerszámok, kerékpár).</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> arkhimédészi csigasor, vízikerek a középkorban.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Viszonyítási pont, mozgásjellemező (sebesség, átlagsebesség, periódusidő, fordulatszám). Erő, gravitációs erő, súrlódási erő, hatás-ellenhatás. Munka, teljesítmény, forgatónyomaték. Egyszerű egyensúly. Tömegmérés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Energia	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Hőmennyiség, hőátadás (3. fejezet), mechanikai munka, energia (4. fejezet).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az energia fogalmának mélyítése, a különböző energiafajták egymásba alakulási folyamatainak felismerése. Energiatakarékos eljárások, az energiatermelés módjainak, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. A	

természetkárosítás fajtái fizikai háttérének megértése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Energiafajták és egymásba alakulásuk..</i></p> <p>Mit jelent az, hogy megváltozik a test állapota? Hogyan lehet egy test állapotát megváltoztatni?</p> <p><i>Jelenségek:</i> A mozgás melegítő hatása. A sűrűlődvá mozgó test felmelegedése.</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Az energia formái:</i> belső energia, helyzeti energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia, a táplálék energiája. <i>A mozgó testnek, a megfeszített rugónak és a magasba emelt testnek energiája van.</i> Az energiafogalom kibővítése: energiaváltozás minden olyan hatás, ami közvetlenül vagy közvetve a hőmérséklet növelésére képes.</p>	<p>Jelenségek vizsgálata, megfigyelése során energiafajták megkülönböztetése (pl. a sűrűlődvá mozgó test felmelegedésének megtapasztalása, a megfeszített rugó mozgásba hoz testeket, a rugónak energiája van; a magasról eső test felgyorsul, a testnek a magasabb helyzetben energiája van stb.).</p> <p>Annak megértése, hogy energiaváltozás minden olyan hatás, ami közvetlenül vagy közvetve a hőmérséklet változtatására képes, így a mechanikai mozgásra is kiterjeszhető az energiának a hőhöz kapcsolt tulajdonsága. Annak tudatosítása, hogy a tapasztalat szerint az energiafajták egymásba alakulnak, amelynek során az energia megjelenési formája változik.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ősemlék tüzgyújtási eljárása (fadarab gyors oda-vissza forгатása durvafalú vályúban).</p> <p><i>Földrajz:</i> energiahordozók, erőművek.</p> <p><i>Kémia:</i> kötési energia.</p>
<p><i>Jelenségek, ismeretek:</i> <i>Energiaátalakulások, energiafajták:</i> vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók. <i>Napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.</i></p>	<p><i>Konkrét energiafajták felsorolása (napenergia, szélenergia, vízenergia, kémiai energia /égés/) és példák ismertetése egymásba alakulásukra.</i></p>	<p><i>Kémia:</i> hőtermelő és hőelnyelő kémiai reakciók, fosszilis, nukleáris és megújuló energiaforrások (exoterm és endoterm reakciók, reakcióhő, égéshő).</p>
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Energia és társadalom.</i> Miért van szükségünk energiára? Milyen tevékenységhez, milyen energiát használunk?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Energiamérleg a családi háztól a Földig.</p> <p>James Joule élete és jelentősége a tudomány történetében.</p>	<p><i>Annak megértése és illusztrálása példákban, hogy minden tevékenységünkhöz energia szükséges.</i></p> <p>Saját tevékenységekben végbemenő energiaátalakulási folyamatok elemzése.</p>	
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Az energiatermelés.</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Energiaforrások és végességük:</i></p>	<p><i>Az energiatakarékosság szükségszerűségének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.</i></p> <p><i>Annak elmagyarázása, hogy miként vezethető vissza a fosszilis</i></p>	<p><i>Kémia:</i> kémia az iparban, erőművek, energiaforrások felosztása és jellemzése, környezeti hatások, (energiakészletek).</p> <p><i>Földrajz:</i> az energiaforrások megoszlása a Földön, hazai</p>

<p>vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia. Fosszilis energiahordozók, napenergia megjelenése a földi energiahordozókban; a Föld alapvető energiaforrása a Nap.</p> <p>Az egyes energiahordozók felhasználásának módja, az energia-előállítás környezetterhelő hatásai.</p>	<p>energiahordozók (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassa) léte a Nap sugárzására.</p> <p>Részvétel az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeinek, hátrányainak és alkalmazásuk kockázatainak megvitatásában, a tények és adatok összegyűjtése. A vita során elhangzó érvek és az ellenérvek csoportosítása, kiállítások, bemutatók készítése.</p> <p>Projekt-lehetőségek a földrajz és a kémia tantárgyakkal együttműködve:</p> <p>e) Erőműmodell építése, erőmű-szimulátorok működtetése.</p> <p>f) Különböző országok energia-előállítási módjai, azok részaránya.</p> <p>g) Az energiahordozók beszerzésének módjai (vasúti szénzállítás, kőolajvezeték és tankerek, elektromos hálózatok).</p>	<p>energiaforrások. Energetikai önellátás és nemzetközi együttműködés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Energiatermelési eljárás. Hatásfok. Vízi-, szél-, napenergia; nem megújuló energia; atomenergia.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyomás	Órakeret 16 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Matematikai alapszámítások, az erő fogalma és mérése, terület.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyomás fizikai fogalmához kapcsolódó hétköznapi és természeti jelenségek rendszerezése (különböző halmazállapotú anyagok nyomása). Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, légközrétegek és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai).</p> <p>A hang létrejöttének értelmezése és a hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése.</p> <p>A víz mint fontos környezeti tényező bemutatása, a takarékos és felelős magatartás erősítése.</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Felületre gyakorolt erőhatás.</p> <p>Problémák, gyakorlati alkalmazások: Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen? Hol előnyös a nyomás csökkentése? Síléc, túsarkú cipő, úthenger, guillotine.kés élezése</p> <p>Ismeretek:</p>	<p>Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása.</p>	

<p><i>A nyomás definíciója, mértékegysége.</i></p> <p><i>Szilárd testek által kifejtett nyomás.</i></p>	<p><i>A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként.</i></p> <p><i>Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.</i></p>	
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Nehézségi erőterbe helyezett folyadékoszlop nyomása.</i></p> <p><i>Közlekedőedények, folyadékok sűrűsége. Környezetvédelmi vonatkozások: kutak, vizek szennyezettsége.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Nyomás a folyadékokban:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást;</i> • <i>a folyadékoszlop nyomása a súlyából származik;</i> • <i>a folyadékok nyomása a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől függ.</i> 	<p><i>Nehézségi erőterbe helyezett folyadékoszlop nyomása – a magasságfüggés belátása.</i></p> <p><i>Közlekedőedények vizsgálata, folyadékok sűrűségének meghatározása.</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: ivóvízellátás, vízhálózat (víztornyok). Vízszenyezés.</i></p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások: hidraulikus emelő, hidraulikus fék.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Dugattyúval nyomott folyadék nyomása. A nyomás terjedése folyadékban (vízibuzogány, dugattyú). Oldalnyomás.</i></p>	<p><i>Pascal törvényének ismerete és demonstrálása.</i></p>	
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Autógumi, játékléggömb.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Nyomás gázokban, légnyomás. Torricelli élete és munkássága.</i></p>	<p><i>A gáznyomás kimutatása nyomásmérő műszerrel.</i></p> <p><i>A légnyomás létezésének belátása. Annak megértése, hogy a légnyomás csökken a tengerszint feletti magasság növekedésével.</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési eszközök.</i></p> <p><i>Földrajz: a légnyomás és az időjárás kapcsolata.</i></p> <p><i>Kémia: a nyomás mint állapothatározó, gáztörvények.</i></p>
<p><i>A felhajtó erő.</i></p> <p><i>Gyakorlati alkalmazások: Léghajó.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A folyadékban (gázban) a testekre felhajtóerő hat. Sztatikus felhajtóerő. Arkhimédész törvénye.</i></p>	<p><i>Arkhimédész törvényének kísérleti igazolása.</i> <i>A sűrűség meghatározó szerepének megértése abban, hogy a vízbe helyezett test elmerül, úszik, vagy lebeg.</i> <i>Egyszerű számítások végzése Arkhimédész törvénye alapján.</i></p> <p><i>A következő kísérletek egyikének elvégzése:</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan: halak úszása.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: hajózás.</i></p> <p><i>Testnevelés és sport: úszás.</i></p> <p><i>Földrajz: jéghegyek.</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Cartesius-búvár készítése; - ködarab sűrűségének meghatározása Arkhimédész módszerével. <p><i>Jellemző történetek megismerése</i> Cartesius (Descartes) és Arkhimédész tudományos munkásságáról.</p>	
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.</p>	<p><i>Néhány nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása.</i> (Pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő. A gyökér tápanyagfelvételének mechanizmusa.) Tanulói kísérlet: Cartesius búvár vagy „víztorony” építése (kiürült ásványvizes flakon felhasználásával)</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tápanyagfelvétel, ozmózis. <i>Kémia:</i> cseppentő, pipetta, ozmózis.</p>
<p><i>A hang.</i> <i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mitől kellemes és mitől kellemetlen a hang? Miért halljuk a robbanást? Mi a zajszennyezés és hogyan védhető ki? Jerikó falainak leomlása. Ultrahang (pl. denevérek, bálnák, vesekő-operáció). Hangrobbanás.</p> <p><i>Ismeret:</i> <i>A hang keletkezése, terjedése, energiája.</i> <i>A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb.</i> Az emberi hallás első lépése: átalakulás a dobhártyán (mechanikai energiaátalakulás). Az érzékelt hangerősség és a hangenergia. Zajszennyezés. Hangszigetelés.</p>	<p>Hangforrások (madzagtelefon, üvegpohár-hangszer, zenei hangszerek) tulajdonságainak megállapítása eszközkészítéssel.</p> <p><i>Annak megértése, hogy a hang a levegőben periodikus sűrűségváltozásként terjed a nyomás periodikus változtatására, és hogy a hang terjedése energia terjedésével jár együtt.</i></p> <p>A zaj, zöreij, dőrej, másrésről a zenei hangskálák jellemzése.</p> <p>A hangok emberi tevékenységre gyakorolt gátló és motiváló hatásának megértése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangszerek, hangskálák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> hallás, ultrahangok az állatvilágban; ultrahang az orvosi diagnosztikában.</p> <p><i>Matematika:</i> elsőfokú függvény és behelyettesítés.</p>
<p><i>Ismeretek:</i> Rengési energia terjedése a földkéregben és a tengerekben: <i>a földrengések energiájának kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése, a cunami kialakulásának leegyszerűsített modellje.</i></p>	<p>Szemléltetés (pl. animációk) alapján a Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának, a cunami kialakulásának megértése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld kérgé, köpenye és mozgásai.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hőtan	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Hőmérsékletfogalom, csapadékfajták.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hőmérséklet változásához kapcsolódó jelenségek rendszerezése. Az egyensúly fogalmának alapozása (hőmérsékleti egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly).</p> <p>A részecskeszemlélet megalapozása, az anyagfogalom mélyítése.</p> <p>Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése.</p> <p>A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A hőmérséklet és mérése.</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek:</i> Milyen hőmérsékletek léteznek a világban? Mit jelent a napi átlaghőmérséklet? Mit értünk a „klíma” fogalmán? A víz fagyás- és forráspontja; a Föld legmelegebb és leghidegebb pontja. A Nap felszíni hőmérséklete. A robbanómotor üzemi hőmérséklete. Hőmérsékletviszonyok a konyhában. A hűtőkeverék.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Nevezetes hőmérsékleti értékek. A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége.</p>	<p>A környezet, a Föld, a Naprendszer jellegzetes hőmérsékleti értékeinek számszerű ismerete és összehasonlítása. A víz-só hűtőkeverék közös hőmérséklete alakulásának vizsgálata az összetétel változtatásával.</p> <p><i>A Celsius-skála jellemzői, a viszonyítási hőmérsékletek ismerete, tanulói kísérlet alapján a hőmérő kalibrálása módjának megismerése.</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élet létrejöttének lehetőségei.</p> <p><i>Földrajz:</i> hőmérsékleti viszonyok a Földön, a Naprendszerben.</p> <p><i>Matematika:</i> mértékegységek ismerete.</p> <p><i>Kémia:</i> a hőmérséklet (mint állapothatározó), Celsius-féle hőmérsékleti skála (Kelvin-féle abszolút hőmérséklet).</p>
<p><i>Alkalmazások:</i> Otthoni környezetben előforduló hőmérőtípusok és hőmérséklet-mérési helyzetek.</p> <p><i>Ismeret:</i> hőmérőtípusok.</p>	<p><i>A legfontosabb hőmérőtípusok</i> (folyadékos hőmérő, digitális hőmérő, színváltós hőmérő stb.) megismerése és használata egyszerű helyzetekben.</p> <p>Hőmérséklet-idő adatok felvétele, táblázatkészítés, majd abból grafikon készítése és elemzése.</p> <p>A javasolt hőmérsékletmérési gyakorlatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohárba kiöntött meleg víz lehülési folyamatának vizsgálata. • Elektromos vízmelegítővel melegített víz hőmérséklet-idő függvényének mérése (melegedési görbe felvétele, különböző mennyiségű vízre, különböző ideig melegítve is). • Só-jég hűtőkeverék hőmérsékletének függése a só-koncentrációtól. 	<p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése, készítése.</p> <p><i>Informatika:</i> mérési adatok kezelése, feldolgozása.</p> <p><i>Kémia:</i> tömegszázalék, (anyagmennyiség-koncentráció).</p>

	<i>A melegítés okozta változások megfigyelése, a hőmérséklet mérése, az adatok táblázatba rendezése, majd a hőmérséklet időbeli alakulásának ábrázolása, következtetések megfogalmazása.</i>	
<p><i>Hőcsere.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A hőmérséklet-kiegyenlítődés.</i> <i>A hőmennyiség (energia) kvalitatív fogalma, mint a melegítő hatás mértéke.</i> Egysége (1 J) és értelmezése: 1g vízmennyiség hőmérsékletének 1 °C-kal történő felmelegítéséhez 4,2 J energiára (hőmennyiségre) van szükség.</p>	<p>Hőmérséklet-kiegyenlítődési folyamatok vizsgálata egyszerű eszközökkel (pl. hideg vizes zacskó merítése meleg vízbe). Hőmérséklet-kiegyenlítéssel járó folyamatokra konkrét példák gyűjtése; annak felismerése, hogy hőmennyiség (energia) cseréjével járnak. Annak felismerése, hogy a közös hőmérséklet a testek kezdeti hőmérsékletétől, tömegüktől és anyagi minőségüktől függ.</p>	<p><i>Földrajz:</i> energiahordozók, a jéghegyek olvadása.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi testhőmérséklet.</p> <p><i>Kémia:</i> hőtermelő és hőelnyelő folyamatok (exoterm és endoterm változások).</p>
<p><i>Halmazállapotok és halmazállapot-változások.</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A víz sűrűségének változása fagyás során. Jelentősége a vízi életre, úszó jéghegyek, a Titanic katasztrófája. Miért vonják be hőszigetelő anyaggal a szabadban lévő vízvezetékét? Miért csomagolják be a szabadban lévő kőszobrokat? A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos köznapitapasztalatok (pl. ruhaszáritás, csapadékformák, forrasztás, az utak téli sózása, halmazállapot-változások a konyhában stb.).</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Halmazállapotok és halmazállapot-változások.</i></p> <p><i>Melegítéssel (hűtéssel) az anyag halmazállapota megváltoztatható.</i> <i>A halmazállapot-változás hőmérséklete anyagra jellemző állandó érték.</i> <i>Olvadáspont, forráspont, olvadáshő, forráshő fogalma.</i></p> <p><i>Annak tudása, hogy mely átalakulásoknál van szükség energiaközlésre (melegítésre), melyek esetén energia elvonására (hűtésre).</i> Csapadékformák és kialakulásuk fizikai értelmezése.</p>	<p><i>A különböző halmazállapotok és azok legfontosabb jellemzőinek megismerése.</i></p> <p>Tanári mérést követő csoportmunka alapján a jég-víz keverék állandó intenzitású melegítésekor fellépő jelenségek bemutatása a részleges elforrálásig, a melegedési görbe felvétele és értelmezése.</p> <p><i>A mindennapi életben gyakori halmazállapot-változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok, jelenségek értelmezése.</i></p>	<p><i>Földrajz:</i> a kövek mállása a megfagyó víz hatására.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> a víz fagyásakor bekövetkező térfogat-növekedés hatása a befagyás rétegeségében és a halak áttelelésében.</p> <p><i>Kémia:</i> halmazállapot-változások, fagyáspont, forráspont (a víz szerkezete és tulajdonságai). Keverékek szétválasztása, desztillálás, kőolaj-finomítás.</p>

<p><i>Halmazállapotok jellemzése az anyag mikroszerkezeti modellezésével.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A halmazállapotok és változások értelmezése anyagszerkezeti modellel.</i> Az anyag részecskékből való felépítettsége, az anyagok különböző halmazállapotbeli szerkezete. A kristályos anyagok, a folyadékok és a gázok egyszerű golyómodellje. A halmazállapot-változások szemléltetése golyómodellel.</p> <p><i>A belső energia.</i> Belső energia szemléletesen, mint golyók mozgásának élénksége (mint a mozgó golyók energiájának összessége). Melegítés hatására a test belső energiája változik. A belsőenergia-változás mértéke megegyezik a melegítés során átadott hőmennyiséggel.</p>	<p><i>Az anyag golyómodelljének megismerése és alkalmazása az egyes halmazállapotok leírására és a halmazállapot-változások értelmezésére.</i></p> <p>Annak felismerése, hogy melegítés hatására a test belső energiája megváltozik, amit jelez a hőmérséklet és/vagy a halmazállapot megváltozása.</p>	<p><i>Kémia:</i> halmazállapotok és halmazállapot- változások. Értelmezésük a részecskeszemlélet alapján.</p>
<p><i>Hőhatások.</i></p> <p><i>Problémák, alkalmazások:</i> Élelmiszerek energiatartalma. Az élő szervezet mint energiafogyasztó rendszer. Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Hőtan és táplálkozás: az életműködéshez szükséges energiát a táplálék biztosítja.</i></p> <p><i>Hőtágulás és gyakorlati szerepe.</i></p>	<p>Egy szem mogyoró elégetésével adott mennyiségű víz felmelegítése az energiatartalom jellemzésére.</p> <p>Tanári útmutatás alapján az élelmiszerek csomagolásáról az élelmiszerek energiatartalmának leolvasása. Az élelmiszereken a kereskedelemben feltüntetik az energiatartalmat.</p> <p>Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására. Gyűjtőmunka alapján beszámoló tartása a hőtágulás jelentőségéről a technikában és a természetben.</p>	<p><i>Kémia:</i> égés, lassú oxidáció, energiaátalakulások, tápanyag, energiatartalom.</p> <p><i>Matematika:</i> egyszerű számolások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egészséges táplálkozás, az egészséges énkép kialakítása.</p>
<p><i>Hőátadási módok.</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> Elraktározhatjuk-e a meleget? Mely anyagok a jó hővezetők, melyek a hőszigetelők? A Nap hősugárzása, üvegházhatás. A légkör melegedése. Hőáramlás szerepe a fűtéstechnikában. Hősugárzás, a hőkamera-képek és értelmezésük. Az energiatudatosság és a hőszigetelés.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p>	<p>Gyűjtőmunka és gyakorlati esetek alapján annak bemutatása internetes képekkel, videofelvételekkel, hogy mikor van szükség jó hővezetésre, mikor szigetelésre.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés).</p> <p><i>Földrajz:</i> a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és meleg tengeri áramlatok.</p> <p><i>Kémia:</i> üvegházhatás (a fémek hővezetése).</p>

<p><i>Hőátadás, hővezetés, hőáramlás, hőszugárzás.</i></p>	<p>Egyszerű demonstrációs kísérletek alapján a hőátadás különböző módjainak, alapvető jelenségfajtáinak megismerése. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése.</p> <p><i>A hőszigetelés és az ezzel kapcsolatban lévő energiatakarékosság jelentőségének felismerése.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre.</p> <p>Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt.</p> <p>Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak.</p> <p>Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.</p> <p>Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését.</p> <p>Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére.</p> <p>Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni.</p> <p>A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni.</p> <p>Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére.</p> <p>Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére.</p> <p>Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket.</p> <p>Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat.</p> <p>Képes legyen a sebességfogalmat különböző kontextusokban is alkalmazni.</p> <p>Tudja, hogy a testek közötti kölcsönhatás során a sebességük és a tömegük egyaránt fontos, és ezt konkrét példákon el tudja mondani.</p> <p>Értse meg, hogy egy adott testet érő gravitációs vonzást a Föld (vagy más égitest) gravitációs mezője okozza.</p> <p>A tanuló tudja, hogy az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználat egy rövidített kifejezési forma, amelynek megvan a szakmailag pontosabb változata is.</p> <p>Magyarázataiban legyen képes az energiaátalakulások elemzésére, a hőmennyiséghez való kapcsolódásuk megvilágítására. Tudja használni az energiafajták elnevezését. Ismerje fel a hőmennyiség cseréjének és a hőmérséklet kiegyenlítésének kapcsolatát.</p> <p>Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával.</p> <p>A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiafajták közötti</p>
--	---

	<p>különbséget.</p> <p>A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa, és azokat a vita során felhasználja.</p> <p>Képes legyen a sebesség, gyorsulás, tömeg, sűrűség, az erő, a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.</p> <p>Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást.</p> <p>Tudja magyarázni a gázok nyomását a részecskeképpel.</p> <p>Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség.</p> <p>Tudja, hogy a hang miként keletkezik, és hogy a részecskék sűrűségének változásával terjed a közegben.</p> <p>Tudja, hogy a hang terjedési sebessége gázokban a legkisebb, és szilárd anyagokban a legnagyobb.</p>
--	---

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természettudományos vizsgálati módszerek	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, tömegmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p><i>Együtműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása.</i></p> <p><i>Képességek fejlesztése</i> megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, hipotézisalkotásra, kérdésfeltevésre, vizsgálatra, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ismeretek:</i> Megfigyelés. Leírás, összehasonlítás, csoportosítás. Céltudatos megfigyelés. A természet megfigyelésének fontossága a tudósok természettörvényeket feltáró munkájában.</p> <p>Hit és tudomány A természettudományok és a teremtett világ: ellentmondás?</p>	<p>A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. Szempontok megfogalmazása jelenségek megfigyelésére, a megfigyelés végrehajtására és a megfigyelésről szóbeli beszámoló. Megfigyelések rögzítése, dokumentálása.</p> <p>Tudósok, feltalálók, fizikusok életének és munkásságának vizsgálata az egyházakhoz, hitélethez való viszonyuk aspektusából.</p>	<p><i>Kémia:</i> a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések.</p> <p>Történelem és Hit-és erkölcstan, Tudománytörténet</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés, tömeg, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Elektromosság, mágnesség	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Elektromos töltés fogalma, földmágnesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető elektromos és mágneses jelenségek megismerése megfigyelésekkel. Az elektromos energia hőhatással történő megnyilvánulásainak felismerése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (a villamos energia előállítása; hálózatok; elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.
---	--

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mágneses alapjelenségek.</i></p> <p><i>Ismeretek:</i> Mágnesek, mágneses kölcsönhatás. Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről.</p>	<p>Kiscsoportos kísérletek végzése permanens mágnesekkel az erőhatások vizsgálatára (mágnesrudak vonzásának és taszításának függése a relatív irányításuktól), felmágnesezett gémkapocs darabolása során pedig a pólusok vizsgálatára; tapasztalatok megfogalmazása, következtetések levonása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az északi és déli pólus kimutatása; • bizonyos anyagokat (pl. vas) mágnesessé lehet tenni; • a mágneses pólusokat nem lehet szétválasztani. <p>Az iránytű orientációjának értelmezése, egyszerű iránytű készítése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, a Föld mágneses tere.</p> <p><i>Kémia:</i> vas elkülönítése szilárd keverékből mágnessel (ferromágnesesség).</p>
<p><i>Földmágnesség és iránytű.</i></p>		
<p><i>Elektromos alapjelenségek.</i></p> <p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Elektrosztatikus jelenségek a hétköznapi életben (műszálas pulóver feltöltődése, átütési szikrák, villámok, villámhárító).</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az elektromosan töltött (elektrosztatikus kölcsönhatásra képes) állapot. Bizonyos testek elektromosan töltött állapotba hozhatók, a töltött állapotú testek erővel hatnak egymásra. Kétféle (negatív és pozitív) elektromosan töltött állapot létezik, a kétféle töltés közömbösíti egymást. A töltés átvihető az egyik testről a másikra.</p>	<p>Tanári bemutató kísérlet alapján a kétféle elektromos állapot kialakulásának megismerése dörzs-elektromos kísérletekben, a vonzó-taszító kölcsönhatás kvalitatív jellemzése. Tanári irányítással egyszerű elektroszkóp készítése, működésének értelmezése.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektromos töltés, elektron, elektrosztatikus vonzás és taszítás, a fémek elektromos vezetésének anyagszerkezeti magyarázata (ionos kötés, ionrács, ionvegyületek elektromos vezetése oldatban és olvadékban).</p>
<p><i>Az elektrosztatikus energia</i></p> <p><i>Jelenségek:</i> Elektrosztatikus energia létének bizonyítéka a hőhatás alapján: az átütési szikrák kiejtik a papírt. A töltött fémgömb körül a próbatöltés-inga megemelkedik.</p>	<p><i>Az elektromos erőter energiájának egyszerű tapasztalatokkal történő illusztrálása.</i></p>	<p><i>Kémia:</i> a töltés és az elektron, a feszültség.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> Feszültség. A töltések szétválasztása során munkát végzünk.</p>	<p><i>A feszültség fogalmának hozzákapcsolása az elektromos töltések szétválasztására fordított munka végzéséhez.</i></p>	
<p><i>Az elektromos áramkör</i></p> <p><i>Ismeret:</i> Az elektromos áramkör és részei (telep, vezetékek, ellenállás vagy fogyasztó). A telepben zajló belső folyamatok a két pólusra választják szét a töltéseket. A két pólus közt feszültség mérhető, ami a forrás kvantitatív jellemzője.</p>	<p>Egyszerű áramkörök összeállítása csoportmunkában, különböző áramforrásokkal, fogyasztókkal.</p>	<p><i>Kémia:</i> a vezetés anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelem.</p>
<p><i>Ismeret:</i> Az elektromos áram. Az elektromos áram mint töltéskiegyenlítési folyamat.</p> <p>Az áram erőssége, az áramerősség mértékegysége (1 A).</p> <p><i>Adott vezetéken átfolyó áram a vezető két vége között mérhető feszültséggel arányos.</i> <i>A vezetőket jellemző ellenállás és /vagy vezetőképesség fogalma mint a feszültség és az áramerősség hányadosa.</i> <i>Az ellenállás mértékegysége (1 Ω).</i> <i>Ohm törvénye.</i></p>	<p><i>A feszültség mérése elektromos áramkörben mérőműszerrel.</i></p> <p><i>Áramerősség mérése (műszer kapcsolása, leolvasása, méréshatárának beállítása).</i></p> <p><i>Ellenállás meghatározása Ohm törvénye alapján (feszültség- és árammérésre visszavezetve).</i></p> <p>Mérések és számítások végzése egyszerű áramkörök esetén.</p>	<p><i>Kémia:</i> az elektromos áram (áramerősség, galvánelem, az elektromos áram kémiai hatásai, Faraday I. és II. törvénye).</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Az elektromágnes és alkalmazásai. Elektromotorok.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az áram mágneses hatása: az elektromos áram mágneses teret gerjeszt. Az áramjárta vezetők között mágneses kölcsönhatás lép fel, és ezen alapul az elektromotorok működése.</p>	<p>Tekercs mágneses terének vizsgálata vasreszeléssel, hasonlóság kimutatása a rúd-mágnessel.</p> <p>Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése.</p> <p>Elektromotor modelljének bemutatása.</p> <p>Csoportmunkában az alábbi gyakorlatok egyikének elvégzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elektromágnes készítése zsebtelep, vasszög és szigetelt huzal felhasználásával, a pólusok és az erősség vizsgálata; • egyszerű elektromotor készítése gémpapír, mágnes és vezeték felhasználásával. <p><i>Egyéni gyűjtőmunka az elektromágnesek köznap/gyakorlati felhasználásáról.</i></p>	

<p><i>Gyakorlati alkalmazások: Mindennapi elektromosság.</i></p>	<p><i>Egyéni gyűjtőmunka az alábbi témák egyikében:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hol használnak elektromos energiát? • Milyen elektromossággal működő eszközök találhatók otthon a lakásban? • Milyen adatok találhatók egy fogyasztón (teljesítmény, feszültség, frekvencia)? 	
<p><i>Az elektromos energia használata.</i></p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások: Elektromosenergia-fogyasztás.</i></p> <p>Mit fogyaszt az elektromos fogyasztó? Mi a hasznos célú és milyen az egyéb formájú energiafogyasztás különböző elektromos eszközöknél (pl. vízmelegítő, motor)?</p> <p>Mit mutat a havi villanyszámla, hogyan becsülhető meg realitása?</p>	<p><i>Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiát használ fel, alakít át (fogyaszt).</i></p> <p>Tanári vezetéssel egy családi ház elektromos világításának megtervezése, modellen való bemutatása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: elektromos eszközök biztonságos használata, villanyszámla értelmezése, elektromos eszközök energiafelhasználása, energiatakarékosság.</i></p>
<p><i>Ismeret:</i></p> <p><i>Az áram hőhatását meghatározó arányosságok és az azt kifejező matematikai összefüggés ($E=UIt$), energiakicsatolás, fogyasztók.</i></p>	<p><i>Az Ohm-törvény felhasználásával az energialeadás kifejezése a fogyasztó ellenállásával is.</i></p> <p><i>A hőhatás jelenségét bemutató egyszerű kísérletek ismertetése (pl. elektromos vízmelegítés mértéke arányos az áramerősséggel, a feszültséggel és az idővel. Fogyasztó fényerejének változása folytonosan változtatható kapcsolóval. Ellenállásdrót melegedése soros és párhuzamos kapcsolású fogyasztókban az áramerősség növelésével.)</i></p>	<p><i>Matematika: egyszerű számítási és behelyettesítési feladatok.</i></p>
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért elektromos energiát használunk nagy részben a mindennapi életünkben? Melyek az ország energiafogyasztásának legfontosabb tényezői? Honnan származik az országban felhasznált elektromos energia?</p> <p><i>Hálózati és a zseblepből nyerhető áram különbözik. Lehet-e mágneses mezővel elektromosságot előállítani?</i></p> <p><i>Az elektromágneses indukció jelensége</i></p> <p><i>Váltakozó áram</i></p> <p><i>Transzformátor gyakorlati jelentősége</i></p> <p><i>Az elektromos energia „előállítás”, szállítása.</i></p>	<p>Magyarország elektromosenergia-fogyasztása főbb komponenseinek megismerése, az elektromos energia megtakarításának lehetőségei.</p> <p><i>Tudománytörténet – Magyar tudósok, mérnökök, feltalálók</i></p> <p><i>Az erőművek és a nagyfeszültségű hálózatok alapvető vázszerkezetének (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók) bemutatása.</i></p> <p><i>Annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre.</i></p> <p>Csoportos gyűjtőmunka a hazai erőműhálózatról és jellemzőiről (milyen energiaforrással működnek, mikor épültek, mekkora a teljesítményük stb.).</p>	<p><i>Földrajz: az energiaforrások földrajzi megoszlása és az energia kereskedelme.</i></p> <p><i>Kémia: energiaforrások és használatuk környezeti hatásai.</i></p>

--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágneses dipólus, elektromos töltés, mágneses mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Erőmű, generátor, transzformátor , távvezeték.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Optika, csillagászat		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold látszólagos periodikus változása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszélgetések és a gyűjtőmunkák során az együttműködés és a kommunikáció fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A fényhez kapcsolódó jelenségek és technikai eszközök megismerése. Az égbolt fényforrásainak csoportosítása. A földközéppontú és a napközéppontú világtér jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A fény terjedése és a képalkotás</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Árnyékjelenségek. Fényáteresztés. Hétköznapi optikai eszközök (síktükör, borotválkozó tükör, közlekedési gömbtükör, egyszerű nagyító, távcső, mikroszkóp, vetítő, fényképezőgép). Száloptika alkalmazása a jelátvitelben és a gyógyászatban. Távcsövek, űrtávcsövek, látáshibák javítása, fényszennyezés.</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A fény egyenes vonalú terjedése.</i> <i>A fényvisszaverődés és a fénytörés: a fény az új közeg határán visszaverődik és/vagy megtörik; a leírásuknál használt fizikai mennyiségek (beesési szög, visszaverődési szög, törési szög rajzolása).</i></p> <p><i>Teljes visszaverődés.</i></p> <p><i>Hétköznapi optikai eszközök képalkotása.</i> Valódi és látszólagos kép. Síktükör, homorú és domború tükör, szóró- és gyűjtőlencse. Fókusz.</p>	<p>Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével.</p> <p>Fény áthatolásának megfigyelése különböző anyagokon és az anyagok tanulmányozása átlátszóságuk szempontjából.</p> <p>Jelenségek a visszaverődés és a fénytörés vizsgálatára. A sugármenet szerkesztése tükrös visszaverődés esetén. (Periszkóp, kaleidoszkóp készítése és modellezése.)</p> <p>A sugármenet kvalitatív megrajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma, vizeskád).</p> <p>Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között.</p> <p>A teljes visszaverődés jelenségének bemutatása alapján (pl. az akvárium víztükrével) a jelenség kvalitatív értelmezése.</p> <p>Az optikai szál modelljének megfigyelése egy műanyagpalack oldalán kifolyó vízsugár hátulról történő megvilágításával.</p> <p>Kép- és tárgytávolság mérése gyűjtőlencsével, fókusz-távolságának meghatározása napfényben. Sugármenet-rajzok bemutatása digitális táblán.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> a szem, a látás, a szemüveg; nagyító, mikroszkóp és egyéb optikai eszközök (biológiai minták mikroszkópos vizsgálata).</p> <p><i>Matematika:</i> geometriai szerkesztések, tükrözés.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a szintézis és a színvakság társadalmi vonatkozásai.</p>	

<p><i>A szem képalkotása.</i> Rövidlátás, távollátás, szintévesztés.</p>	<p><i>A tanuló környezetében található tükrök és lencsék képalkotásának kísérleti bemutatása.</i> <i>Tükrök esetén a kép keletkezésének értelmezése egyszerű sugármeneti rajzzal.</i> <i>Gyakorlati különbségtétel a valódi és a látszólagos kép között.</i> <i>A fókusz meghatározása homorú tükör és gyűjtőlencse esetén.</i></p> <p><i>Az emberi szem mint optikai lencse működésének megértése, a jellegzetes látáshibák (távollátás, rövidlátás) és a korrekció módja (szemüveg, kontaktlencse).</i></p>	
<p><i>Ismeretek:</i> <i>A fehér fény színeire bontása.</i></p> <p><i>Színkeverés, kiegészítő színek.</i></p> <p><i>A tárgyak színe: a természetes fény különböző színek komponenseit a tárgyak különböző mértékben nyelik el és verik vissza, ebből adódik a tárgy színe.</i></p>	<p><i>A fehér fény felbontása színekre prizma segítségével; a fehér fény összetettségének felismerése.</i></p> <p>Tanulói kísérlettel a színkeverés bemutatása forgó szín-koronggal.</p> <p><i>A tárgyak színének egyszerű magyarázata.</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan: a színek szerepe az állat- és növényvilágban (klorofill, rejtőzködés).</i></p>
<p><i>A fény forrásai</i></p> <p><i>Problémák:</i> Milyen folyamatokban keletkezik fény? Mi történhet a Napban, és mi a Holdon? Minek a fényét látják a „kék bolygót” megfigyelő űrhajósok?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Elsődleges és másodlagos fényforrások.</i> <i>Fénykibocsátó folyamatok a természetben.</i></p>	<p><i>Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése, gyakorlati felismerésük.</i></p> <p>Fénykibocsátást eredményező fizikai (villámlás, fémek izzása), kémiai és biokémiai (égés, szentjánosbogár, korhadó fa stb.) jelenségek gyűjtése.</p>	<p><i>Kémia: égés, lángfestés.</i></p> <p><i>Biológia-egészségtan: lumineszcencia.</i></p> <p><i>Földrajz: természeti jelenségek, villámlás.</i></p>
<p><i>Ember és fény</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> Milyen az ember és a fény viszonya? Hogyan hasznosíthatjuk a fényvel kapcsolatos tapasztalatainkat a környezetünk megóvásában? Milyen fényforrásokat használunk? Milyen fényforrásokat érdemes használni a lakásban, az iskolában, a településeken, színpadon, filmen, közlekedésben stb. (színház, hűtés, élettartam)? Mit nevezünk fényszennyezésnek? Milyen Magyarország fényszennyezettsége?</p>		<p><i>Biológia-egészségtan: a fényszennyezés biológiai hatásai, a fényszennyezés, mint a környezetszennyezés egyik formája.</i></p> <p><i>Kémia: nemesgázok, volfrám, izzók, fénycsővek.</i></p>

<p><i>Ismeretek:</i> Mesterséges fényforrások.</p> <p>Fényszennyezés.</p>	<p>Hagyományos és új mesterséges fényforrások sajátosságainak összegyűjtése, a fényforrások és az energiatakarékosság kapcsolatának vizsgálata (izzólámpa, fénycső, kompaktlámpa, LED-lámpa). Az új és elhasznált izzólámpa összehasonlítása. Összehasonlító leírás a mesterséges fényforrások fajtáiról, színéről és az okozott hőérzet összehasonlítása.</p> <p><i>A fényforrások használata egészségügyi vonatkozásainak megismerése.</i> <i>A fényforrások használata környezeti hatásainak megismerése.</i> <i>A fényszennyezés fogalmának megismerése.</i></p>	
<p><i>Az égbolt természetes fényforrásai</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek:</i> A csillagos égbolt: Hold, csillagok, bolygók, galaxisok, gázködök. A Hold és a Vénusz fázisai, a hold- és napfogyatkozások. Milyen történelmi elképzelések voltak a Napról, a csillagokról és a bolygókról?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>Az égbolt természetes fényforrásai:</i> a Nap, Hold, bolygók, csillagok, csillaghalmazok, ködök stb.</p> <p><i>A Naprendszer szerkezete.</i> A Nap, a Naprendszer bolygóinak és azok holdjainak jellegzetességei. Megismerésük módszerei.</p> <p>Geocentrikus és heliocentrikus világkép.</p> <p><i>A tudományos kutatás modelleken át a természettörvényekhez vezető útja mint folyamat.</i></p>	<p>A csillagos égbolt megfigyelése szabad szemmel (távcsővel) és számítógépes planetárium-programok futtatásával.</p> <p><i>Az égi objektumok csoportosítása aszerint, hogy elsődleges (a csillagok, köztük a Nap) vagy másodlagos fényforrások (a bolygók és a holdak csak visszaverik a Nap fényét). A csillagok és a bolygók megkülönböztetése képüknek kis távcsöbéli viselkedése alapján.</i></p> <p>A fázisok és fogyatkozások értelmezése modellkísérletekkel. <i>A Naprendszer szerkezetének megismerése; a Nap egy a sok csillag közül.</i></p> <p>A csillagos égbolt mozgásainak geocentrikus és heliocentrikus értelmezése.</p> <p><i>Ismeretek szerzése arról, hogy a Naprendszerről, a bolygókról és holdjaikról, valamint az (álló) csillagokról alkotott kép miként alakult az emberiség történetében.</i></p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberiség világképének változása. Csillagképek a különböző kultúrákban.</p> <p><i>Kémia:</i> hidrogén (hélium, magfúzió).</p> <p><i>Matematika:</i> a kör és a gömb részei.</p> <p><i>Földrajz:</i> a Naprendszer. A világűr megismerésének, kutatásának módszerei.</p>

	Differenciált csoportmunka alapján <i>Ptolemaiosz, Kopernikusz, Galilei, Kepler</i> munkásságának megismerése.	
<p><i>A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A Nap és más fényforrások felbontott fénye (pl. gyertya lángja megszóva). Infralámpa, röntgenkép létrejötte (árnyékhatás), mikrohullámú sütő. A röntgen ernyőszűrés az emberi szervezet és ipari anyagminták belső szerkezetének vizsgálatában, az UV-sugárzás veszélyei.</p> <p>Hőtanhoz továbbvezető <i>problémák:</i> Mit hoz a villám, amivel felgyújtja a fát, amibe belecsap? Mit sugároznak ki a fénnyel együtt az izzított fémek? Mit ad a fény a kémiai reakcióhoz?</p> <p><i>Ismeretek:</i> <i>A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma:</i> rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös sugárzás, látható fény, UV-sugárzás, röntgensugárzás.</p> <p>A Nap fénye és hősugárzása biztosítja a Földön az élet feltételeit.</p> <p><i>Példák az infravörös és az UV-sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásaira, veszélyeire, gyakorlati alkalmazásaira a technikában és a gyógyászatban.</i> A napozás szabályai.</p>	<p>A különböző sugárzások hatásairól a köznapis és a médiából származó ismeretek összegyűjtésével a látható fénytartomány kibővítése elektromágneses spektrumma, kiegészítése a szintén közismert rádió- és mikrohullámokkal, majd a röntgensugárzással.</p> <p><i>Annak felismerése, hogy a fény hatására zajlanak le a növények életműködéséhez nélkülözhetetlen kémiai reakciók.</i></p> <p><i>Az infravörös és az UV-sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásainak, veszélyeinek, gyakorlati alkalmazásainak megismerése a technikában és a gyógyászatban.</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> növényi fotoszintézis, emberi élettani hatások (napozás); diagnosztikai módszerek.</p> <p><i>Kémia:</i> fotoszintézis, (UV-fény hatására lejátszódó reakciók, kemilumineszcencia).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. Fényszennyezés. Nap, Naprendszer. Földközéppontú világbkép, napközéppontú világbkép.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<p>A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre.</p> <p>Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt.</p> <p>Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak.</p>
---	---

	<p>Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.</p> <p>Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését.</p> <p>Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére.</p> <p>Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni.</p> <p>A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni.</p> <p>Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére.</p> <p>Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére.</p> <p>Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket.</p> <p>Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat.</p> <p>Ismerje fel a fény szerepének elsőrendű fontosságát az emberi tudás gyarapításában, ismerje a fényjelenségeken alapuló kutatóeszközöket, a fény alapvető tulajdonságait.</p> <p>Ismerje az elektromossággal kapcsolatos biztonsági szabályokat, az elektromos áramkör részeit, képes legyen egyszerű egyenáramú áramkörök összeállítására, és azokban az áramerősség mérésére.</p> <p>Tudja, hogy az áramforrások mezőjének kvantitatív jellemzője a feszültség.</p> <p>Tudja, hogy az elektromos fogyasztón energiaváltozás és átalakulás jön létre.</p> <p>A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezetét bemutatni.</p> <p>Tudja, hogy az elektromos mező bármilyen módon történő előállítása terheli a környezetet.</p>
--	--

A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

A didaktikai helyzetek változatossága következtében, az értékelés különböző formákat ölthet. Amennyiben a tanulók által elsajátított információmennyiséget vagy szerzett tapasztalatot tarjuk szem előtt beszélhetünk:

- Részleges értékelésről amennyiben egy adott időszakban kialakult teljesítményt mérünk;
- Globális (teljes körű) értékelésről – amennyiben nagyobb mennyiségű készség, információrendszer, teljesítmény felmérésére vállalkozunk

Időbeli szempontok alapján:

- Kezdeti értékelést – amelyre a tanulási-tanítási tevékenység előtt kerül sor és amely az adott pillanatban meglévő készség-, képességrendszert és információmennyiséget célzott megállapítani
- Folyamat közbeni értékelést – amelyet a tanulási-tanítási folyamat megvalósulása idején érvényesítünk
- Végző(záró) értékelést – amely egy-egy képzési szakasz végén valósul meg.

Az értékelés a következő módszerekkel történhet:

- Szóbeli értékelés
 - egyéni feleltetés
 - önálló munka bemutatása, kiselőadás
- Írásbeli értékelés
 - rögtönzött: bejelentés nélküli írásbeli felelet az aktuális tananyagról
 - ellenőrző dolgozat: előre bejelentett, több leckét átfogó dolgozat
 - félévi és év végi dolgozat

- elektronikus szavazógéppel végzett teszt: célszerű a redundáns válaszbekérés (papíron is)
- Gyakorlati ellenőrzés
 - kísérletek elvégzése, jelenségek bemutatása
 - projektmunka, több napon át végzett egyéni vagy csoportos tevékenység értékelése
 - mérések, mérési jegyzőkönyvek ellenőrzése

Az egyéni, illetve a csoportos tevékenységek is értékelhetők. Csoportmunka értékelésekor a csoporttagok eltérő minősítést is kaphatnak, figyelembe véve a csoportbeli aktivitásukat.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

KÉMIA

Helyi tantárgyi tanterv

7-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
7.	1	32	4	-	36
8.	2	65	7	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

-

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Kémia** tantárgyi kerettanterv (B-változata) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A kémia tárgya, kémiai kísérletek	4		4
Részecskék, halmazok, változások, keverékek	16	2	18
Részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	12	1	14
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	
Évfolyam összesen	32	4	36

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kémiai reakciók típusai	14		14
Kémia természetben	12	2	14
Kémia a háztartásban	14	2	17
Kémia az iparban	12	1	14
Élelmiszerek és egészséges életmód	13		13
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	
Évfolyam összesen	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Részecskék, halmazok, változások, keverékek	Oldatok, elválasztási műveletek a gyakorlatban - tanulókísérlet Oldatokkal kapcsolatos számítások elmélyítése Teremtett világ sokszínűsége	2
Részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	Kovalens kötés kialakítása nemfémes elemek között Molekulák világa	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kémia természetben	Légköri gázok előállítása, kimutatása - kísérletek Ásványvizek (forgalomban lévő) összehasonlítása	2
Kémia a háztartásban	Keresztyén ember felelőssége a környezetéért, a mindennapi környezetvédelem Gyakorlati ismeretek megszerzése	2
Kémia az iparban	Gyártási folyamatok hétköznapi szemmel, ha van rá mód üzem- v. múzeumlátogatás	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2
	Összesen:	7

3. Tantárgyi bevezető:

Az általános tantervű általános iskolák számára készült kémia-kerettanterv tananyaga kompatibilis bármely, a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet alapján akkreditált gimnáziumi kerettanterv 9–12. évfolyamra előírt kémia tananyagával.

A kerettanterv célja annak elérése, hogy középiskolai tanulmányainak befejezésekor minden tanuló birtokában legyen a kémiai alpműveltségnek, ami a természettudományos alpműveltség része. Ezért szükséges, hogy a tanulók tisztában legyenek a következőkkel: az egész anyagi világot kémiai elemek, ezek kapcsolódásával keletkezett vegyületek és a belőlük szerveződő rendszerek építik fel; az anyagok szerkezete egyértelműen megszabja fizikai és kémiai tulajdonságaikat; a vegyipar termékei nélkül jelen civilizációnk nem tudna létezni; a civilizáció fejlődésének hatalmas ára van, amely gyakran a háborítatlan természet szépségeinek elvesztéséhez vezet, ezért törekedni kell az emberi tevékenység által okozott károk minimalizálására; a kémia eredményeit alkalmazó termékek megtervezésére, előállítására és az ebből adódó környezetszennyezés minimalizálására csakis a jól képzett szakemberek képesek.

Annak érdekében, hogy minden tanuló belássa a kémia tanulásának hasznát és hatékony védelmet kapjon az áltudományos nézetek, valamint a csalók ellen, az alábbi elveket kell követni: a kémia tanításakor a tanulók már meglévő köznapi tapasztalataiból, valamint a tanórákon lehetőleg együtt végzett kísérletekből kell kiindulni, és a gyakorlati életben is használható tudásra kell szert tenni; a tanulóknak meg kell ismerni, meg kell érteni és a legalapvetőbb szinten alkalmazni is kell a természettudományos vizsgálati módszereket.

A jelen kerettantervben az ismereteket és követelményeket tartalmazó táblázatok „Fejlesztési követelmények/módszertani ajánlások” oszlopai M betűvel jelölve néhány, a tananyag feldolgozására vonatkozó lehetőségre is rámutatnak. Ezek nem kötelező jellegűek, csak ajánlások, de a tanulási folyamat során a tanulóknak el kell sajátítaniuk a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket; el kell tudniuk különíteni a megfigyelést a magyarázattól; meg kell tudniuk különböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat; érteniük kell a természettudományos gondolkodás és kísérletezés alapelveit és módszereit; érteniük kell, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése; érteniük kell, hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni; minél több olyan anyag tulajdonságaival kell megismerkedniük, amelyekkel a hétköznapi életben is találkozhatnak, ezért célszerű a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban bemutatni, és ezekkel kísérleteket végezni; korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energiagazdálkodási és környezetvédelmi ismeretekre kell szert tenniük; a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben kell részt venniük.

Érdeemes az egyes tanórákhoz egy vagy több kísérletet kiválasztani, és a kísérlet(ek) köré csoportosítani az adott kémiaóra tananyagát. A tananyaghoz kapcsolódó információk feldolgozása mindig a tananyag által megengedett szinten történjék az alábbi módon: forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan; az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy

feladat megoldása is kapcsolódhat; bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projekttermék készítése.

A Nemzeti alaptanterv által előírt projektek és tanulmányi kirándulások konkrét témájának és a megvalósítás módjának megválasztása a tanár feladata, de e tekintetben célszerű a természettudományos tárgyakat oktató tanároknak szorosan együttműködniük. Az ismétlés, rendszerezés és számonkérés időzítéséről és módjairól is a tanár dönt.

A fizika, kémia és biológia fogalmainak kiépítése tudatosan, tantárgyanként logikus sorrendbe szervezve és a három tantárgy által összehangolt módon történjen. Az egységes általános műveltség kialakulása érdekében utalni kell a kémia-tananyag történeti vonatkozásaira, és a más tantárgyakban elsajátított tudáselemekre is. Az alábbi táblázatokban feltüntetett kapcsolódási pontok csak arra hívják fel a figyelmet, hogy ennek érdekében egyeztetésre van szükség.

A kémia tantárgy az egyszerű számítási feladatok révén hozzájárul a matematikai kompetencia fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók digitális kompetenciájának, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációképességnek, kezdeményezőképességének, szociális és állampolgári kompetenciájának fejlesztéséhez is. A kémiotörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók erkölcsi neveléséhez, a magyar vonatkozások révén pedig a nemzeti öntudat erősítéséhez. Segíti az állampolgárságra és demokráciára nevelést, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészségét veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik a médiatudatosságuk. Elvárható a felelősségvállalás önmagukért és másokért, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, gazdasági vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává. A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a környezettudatosságnak és a fenntarthatóságra törekvésnek.

Az értékelés során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással történő leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék (rajz, modell, poszter, plakát, prezentáció, vers, ének stb.) létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Keresztyén hitünkől fakadó felelősségünk:

A kereszténység középpontjában az Isten által teremtett természet és a benne élő Isten képmására teremtett ember áll. Ez különös felelősséget ró az emberre saját magával, másik emberrel és a termetet világgal szemben. A református iskolákban a kémia oktatását is áthatja ez a szemlélet. Ez különböző formákban jelenik meg az oktatás során.

1. A teremtett világ csodálata, és a Teremtő felismerése műveiben, az atomok, molekulák sokszínűségének felismerésén túl, az egész mögött megbúvó rendszer megismeréséig.
2. Az ember felelőssége a világgal szemben
 - Környezetvédelem: a környezeti problémák átfogó, felelős vizsgálata
 - Önkorlátozás: bár megtehetném, de nem teszem meg – tudományos kutatás morális határai, műszaki alkalmazások, a kényelem kiszolgálása
3. Felelősség saját magunkkal szemben – egészségvédelem, szenvedélybetegségek, alkohol, drog megjelenése a mindennapi életben

Ezek a területek hol konkrétan, hol csak áttételesen jelennek meg a tananyagban, de a helyes szemlélet kialakításához folyamatosan jelen kell lennie a tudomány erkölcsi értékelésének. A diákoknak meg kell ismerniük és be kell látniuk, hogy a tudomány nem mindenható, az emberi tudás véges, mert minden tudás mögött az Isten áll. Csak aki ezt elfogadja, az tudja igazi értéként művelni a tudományt.

Egy tanterv sosem fog reformátussá, vagy keresztyénné válni, az igazi hitelességet a mindennapokban a tudást átadó tanárok keresztyén élete fogja megadni. A tanári felelősségünk fontos része, hogy legyen szemünk előtt mindenkor a tanulók nevelése.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

7–8. évfolyam

A kémia tárgyat képező makroszkópikus anyagi tulajdonságok és folyamatok okainak megértéséhez már a kémiai tanulmányok legelején szükség van a részecskeszemlélet kialakítására. A fizikai és kémiai változások legegyszerűbb értelmezése a Dalton-féle atommodell alapján történik, amely megengedi az atomokból kialakuló molekulák kézzel is megfogható modellekkel és kémiai jelrendszerrel (vegyjelekkel és képletekkel) való szimbolizálását, valamint a legegyszerűbb kémiai reakciók modellekkel való „eljátszását”, illetve szóegyenletekkel és képletekkel való leírását is. A mennyiségi viszonyok tárgyalása ezen a ponton csak olyan szinten történik, hogy a reakcióegyenlet két oldalán az egyes atomok számának meg kell egyezniük. A gyakorlati szempontból legfontosabbnak ítélt folyamatok itt a fizikai és kémiai változások, és ezeken belül a hőtermelő és hőelnyelő folyamatok kategóriába sorolhatók. Ez a modell megengedi a kémiailag tiszta anyagok és a keverékek megkülönböztetését, valamint a keverékek kémiailag tiszta anyagokra való szétválasztási módszereinek és ezek gyakorlati jelentőségének tárgyalását. A keverékek (elegyek, oldatok) összetételének megadása a tömeg- és térfogatszázalék felhasználásával történik.

Az anyagszerkezeti ismeretek a továbbiakban a Bohr-féle atommodellre, illetve a Lewis-féle oktetszabályra építve fejleszthetők tovább. Ezek már megengedik a periódusos rendszer (egyszerűsített) elektronszerkezeti alapon való értelmezését. Ebből kiindulva az egyszerű ionok elektronleadással, illetve -felvétellel való képződése is magyarázható. A molekulák kialakulása egyszeres és többszörös kovalens kötésekkel mutatható be. A 7–8. évfolyamon a kötés- és a molekulapolaritás fogalma nincs bevezetve, csak a „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv szerint a „vízoldékony”, „zsíroldékony” és „kettős oldékonyágú” anyagok különböztetendők meg. A fémek jellegzetes tulajdonságai az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjaival értelmezhetők.

Abból a célból, hogy a rendezett kémiai egyenletek alapján egyszerű sztöchiometriai számításokat tudjanak végezni, a tanulóknak a 7–8. évfolyamon meg kell ismerkedniük az anyagmennyiség fogalmával is. Ennek bevezetése megerősíti a részecskeszemléletet, amennyiben megtanulják, hogy a kémiai reakciók során a részecskék száma (és nem a tömege) a meghatározó. Szemléletes hasonlatokkal rá kell vezetni a diákokat arra, hogy e részecskék tömege általában olyan kicsi, hogy hagyományos mérlegeken csak nagyon nagy számú részecske együttes tömege mérhető. Az egyes kémiai reakciók megismerésekor pedig az egymással maradéktalanul reakcióba lépő, vagy bizonyos mennyiségű termék előállításához szükséges anyagmennyiségek kiszámítását is gyakorolják.

A redoxireakciók tárgyalása ezeken az évfolyamokon az égés jelenségéből indul ki, s az oxidáció és a redukció értelmezése is csak oxigénátmenettel történik. A redukció legfontosabb példáit az oxidokból kiinduló fémkohászat alapegyenletei nyújtják. A savak és bázisok jellemzésére és a sav-bázis reakciók magyarázatára a 7–8. évfolyamon a disszociáció (Arrhenius-féle) elmélete szolgál. Ennek során kiemelt szerepet kapnak a gyakorlatban is fontos információk: a savak vizes oldatai savas kémhatásúak, a bázisok vizes oldatai lúgos kémhatásúak, a kémhatás indikátorokkal vizsgálható és a pH-skála segítségével számszerűsíthető; a savak és lúgok vizes oldatai maró hatásúak, a savak és bázisok vizes oldatai só és víz keletkezése mellett közömbösítési reakcióban reagálnak egymással. A megismert kémiai anyagok és reakciók áttekintését rövid, rendszerező jellegű csoportosítás segíti.

A szerves kémiai ismeretek tárgyalása és a szerves vegyületek néhány csoportjának bevezetése ezen a szinten csak a hétköznapi világban való eligazodást szolgálja. A természeti és az ember által alakított környezet gyakorlati szempontból fontos anyagainak és folyamatainak megismerése az előfordulásuk és a mindennapi életünkben betöltött szerepük

alapján csoportosítva történik. A környezetkémiai témák közül már ebben az életkorban szükséges a fontosabb szennyezőanyagok és eredetük ismerete.

A táblázatokban a fejlesztési követelmények alatt „M” betűvel vannak jelölve a módszertani és egyéb, a tananyag feldolgozására vonatkozó ajánlások, ötletek, tanácsok (a teljesség igénye nélkül és nem kötelező jelleggel). Az ismeretek elmélyítését és a mindennapi étellel való összekötését a táblázatban szereplő jelenségek, problémák és alkalmazások tárgyalásán túl a sok tanári és tanulókísérletnek, önálló és csoportos információ-feldolgozásnak kell szolgálnia. A konkrét oktatási, szemléltetési és értékelési módszerek megválasztásakor feltétlenül preferálni kell a nagy tanulói aktivitást megengedőket (egyéni, pár- és csoportmunkák, tanulókísérletek, projektmunkák, prezentációk, versenyek). Meg kell követelni, hogy minden tevékenységről készüljön jegyzet, jegyzőkönyv, diasor, poszter, online összefoglaló vagy bármilyen egyéb termék, amely a legfontosabb információk megőrzésére és felidézésére alkalmas.

7. évfolyam

Tematikai egység	A kémia tárgya, kémiai kísérletek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatmérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a balesetvédelem szabályai alkalmazásának készségszintű elsajátítása.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>A kémia tárgya és jelentősége</i> A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása, főbb területei.</p> <p><i>Kémiai kísérletek</i> A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén.</p> <p><i>Laboratóriumi eszközök, vegyszerek</i> Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gáz</p>	<p>A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Információk a vegy- és a gyógyszeriparról, tudományos kutatómunkáról.</p> <p>Baleseti szituációs játékok.</p> <p>Kísérletek rögzítése a füzetben.</p> <p>Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag (kézlegyezéssel), pl. szalmiákszesz, oldószer, kristályos anyagok. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközön. A</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> ízlelés, szaglás, tapintás, látás.</p> <p><i>Fizika:</i> a fehér fény színekre bontása, a látás fizikai alapjai.</p>

halmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.	laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, pl. térfogatmérés főzőpohárral, mérőhengerrel, indikátoros híg lúgoldat híg savval, majd lúggal való elegyítése a színváltozás bemutatására. Laboratóriumi eszközök csoportosítása a környezettel való anyagátmenet szempontjából. ²	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.	

Tematikai egység	Részecskék, halmazok, változások, keverékek	Órakeret 16+2 óra
Előzetes tudás	Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szövegyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakcióegyenletek rendezése. A keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<i>Részecskeszemlélet a kémiában</i> Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása. <i>Elemek, vegyületek</i>	A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése. M: Diffúziós kísérletek: pl. szagok, illatok terjedése a levegőben, színes kristályos anyag oldódása vízben. A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb elemek bevezetése, pl. az ókor hét féme, érdekes elem-	<i>Biológia-egészségtan:</i> emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége. <i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok

² Az **M** betűk után szereplő felsorolások hangsúlyozottan csak ajánlások, ötletek és választható lehetőségek az adott téma feldolgozására, a teljesség igénye nélkül.

<p>A kémiai tisztaság fogalma. Azonos/különböző atomokból álló, kémiai tisztaságú anyagok: elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel.</p> <p>A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése.</p> <p><i>Molekulák</i> A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).</p>	<p>felfedezések története. Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása.</p> <p>Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek építése.</p> <p>Műszeres felvételek molekulákról.</p>	<p>jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás, mágnesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés.</p> <p><i>Földrajz:</i> vizek, talajtípusok.</p>
<p><i>Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások</i> A szilárd, a folyadék- és a gáz halmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. A fázis fogalma.</p> <p><i>Kémiai változások (kémiai reakciók)</i> Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék.</p> <p><i>Hőtermelő és hőelnyelő változások</i> A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából.</p> <p><i>Az anyagmegmaradás törvénye</i> A kémiai változások leírása szóegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevétele az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye.</p>	<p>A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása.</p> <p>M: Olvadás- és forráspont mérése. Jód szublimációja. Illékonyág szerves oldószereken bemutatva, pl. etanol. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége. Pl. vaspár és kénpor keverékének szétválasztása mágnissal, illetve összeolvasztása. Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. Információk a párolgás szerepéről az emberi test hőszabályozásában. Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása, pl. színes csapadékképződési reakciókban. Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.</p>	<p><i>Matematika:</i> százalékszámítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskorban, ókorban ismert fémek.</p>

<p><i>Komponens</i> Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya.</p> <p><i>Elegyek és összetételük</i> Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz.</p> <p><i>Oldatok</i> Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elve.</p>	<p>Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>M: Többfázisú keverékek előállítása: pl. porkeverékek, nem elegyedő folyadékok, korlátozottan oldódó anyagok, lőpor.</p> <p>Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése. Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételecet ecetsav-tartalmának, bor alkoholtartalmának számolása.</p> <p>Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, illetve konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban.</p> <p>Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).</p>	
<p><i>Keverékek komponenseinek szétválasztása</i> Oldás, kristályosítás, ülepités, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció.</p> <p><i>A levegő mint gázelegy</i> A levegő térfogatszázalékos összetétele.</p> <p><i>Néhány vizes oldat</i> Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai).</p> <p><i>Szilárd keverékek</i> Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sütőpor, bauxit, gránit, talaj).</p>	<p>Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Egyszerű elválasztási feladatok megtervezése és/vagy kivitelezése, pl. vas- és alumíniumpor szétválasztása mágnessel, színes filctoll festékanyagainak szétválasztása papírkromatográfiával.</p> <p>Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, a Telkes-féle – tengervízből ivóvizet készítő – labda, orvosi szén, dezodorok, szilikagél.</p> <p>Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról.</p> <p>Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása.</p> <p>Információk az étkezési só tengervízből való előállításáról.</p>	

	Valamilyen szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Daltoni atommodell, kémiai tisztaság, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.	

Tematikai egység	A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	Órakeret 12+1 óra
Előzetes tudás	Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, illetve a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémes kötés értelmezése a nemesgáz-elektronszerkezetre való törekvés elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása a legfontosabb vegyülettípusokba.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az atom felépítése</i> Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal.</p> <p><i>A periódusos rendszer</i> Története (Mengyelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régábban főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban. Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete.</p> <p><i>Az anyagmennyiség</i> Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-állandó. Atomtömeg, moláris</p>	<p>A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása. M: Vegyértékelektronok jelölésének gyakorlása. Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről. Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján. Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok. A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.</p>	<p><i>Fizika:</i> tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.</p>

<p>tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.</p>		
<p><i>Egyszerű ionok képződése</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, illetve felvételével: kation, illetve anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése.</p> <p><i>Kovalens kötés</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása.</p> <p><i>Fémes kötés</i> Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.</p>	<p>Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése. Képletek szerkesztése. Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>M: Só képződéséhez vezető reakcióegyenletek írásának gyakorlása a vegyértékelektronok számának figyelembevételével (a periódusos rendszer segítségével). Ionos vegyületek képletének szerkesztése. Ionos vegyületek tömegszázalékos összetételének kiszámítása.</p> <p>Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspap égetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagsűrűség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.</p>	

8. évfolyam

Tematikai egység	A kémiai reakciók típusai	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben. Az általánosítás képességének fejlesztése a reakciók titpázása során.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyesülés</i> Egyesülés fogalma, példák.</p> <p><i>Bomlás</i> Bomlás fogalma, példák.</p> <p><i>Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció</i> Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.</p>	<p>Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Pl. hidrogén égése, alumínium és jód reakciója. Pl. mészkő, cukor, kálium-permanganát, vas-oxalát hőbomlása, vízbontás. Pl. szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása. Savval tisztított, tisztítatlan és olajos szög vízben való rozsdásodásának vizsgálata. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO₂-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel. Termitreakció. Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng. Izzó faszén, illetve víz tetején égő</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> anyagcsere.</p> <p><i>Fizika:</i> hő.</p>

	<p>benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel.</p> <p>Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.</p>	
<p><i>Oldatok kémhatása, savak, lúgok</i> Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet; pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság mértékét kifejező számérték. Indikátorok.</p> <p><i>Kísérletek savakkal és lúgokkal</i> Savak és lúgok alapvető reakciói.</p> <p><i>Közömbösítési reakció, sók képződése</i> Közömbösítés fogalma, példák sókra.</p>	<p>Savak, lúgok és a sav-bázis reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkővel, tojánhéjjal, vízkővel. Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése. Víz pH-jának meghatározása állott és frissen forralt víz esetén. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm³-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.</p>	
<p><i>A kémiai reakciók egy általános sémája</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nemfémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás) – fémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás) 	<p>Általánosítás típusreakciók felismerése során.</p> <p>M: Foszfor égetése, az égéstermék felfogása és vízben oldása, az oldat kémhatásának vizsgálata. Kalcium égetése, az égésterméket vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik). – kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés). 	bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.	

Tematikai egység	Kémia a természetben	Órakeret 12+2 óra
Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, illetve az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, illetve attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Hidrogén</i> Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban.</p> <p><i>Légköri gázok</i> A légkör összetételének ismétlése (N₂, O₂, CO₂, H₂O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, a CO₂ mérgező hatása.</p> <p><i>Levegőszennyezés</i> Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O₃, SO₂, NO, NO₂, CO₂, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni</p>	<p>A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése.</p> <p>M: Hidrogén égése, durranógáz-próba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral. Pl. esővíz pH-jának meghatározása. Szálló por kinyerése levegőből. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> Naprendszer, atommag, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram.</p> <p><i>Földrajz:</i> ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.</p>

rétegében. A savas esőt okozó szennyezők áttekintése.		
<p><i>Vizek</i> Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek.</p> <p><i>Vízszennyezés</i> A Föld vízkészletének terhelése kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszennyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme.</p> <p><i>Ásványok, ércek</i> Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészkö, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt. Szikes talajok.</p>	<p>A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése. M: Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai szemmel. Pl. ásvány- és kőzetgyűjtemény létrehozása. Ércek bemutatása. Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	H ₂ , légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.	

Tematikai egység	Kémia a háztartásban	Órakeret 14+2 óra
Előzetes tudás	A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készségszintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és vegyszerek szabályos tárolási, illetve a hulladékok előírás szerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Savak, lúgok és sók biztonságos használata</i> Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok.</p> <p><i>Savak</i> Háztartási sósav. Akkumulátorsav. Ecet. Vízkezelők: a mészkövet és a márványt károsítják.</p> <p><i>Lúgok</i> Erős lúgok: zsírolók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószer.</p> <p><i>Sók</i> Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO₂-gáz keletkezése.</p>	<p>A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. M: Pl. kénsavas ruhadarab szárítása, majd a szövet roncsolódása nedvességre. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savokról. Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója során a zsírolékony étolaj vízoldékony alakul. Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról. Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel. Információk a szódabikarbónával való gyomorsavmegkötésről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, elektromos áram.</p>
<p><i>Fertőtlenítő- és fehérítőszer</i> Hidrogén-peroxid. Hipó. Klórmész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klórmész) + sósav reakciójából mérgező Cl₂-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízkezelő és a klórtartalmú fehérítők, illetve fertőtlenítőszer együttes használatának tilalma.</p> <p><i>Mosószer, szappanok, a vizek keménysége</i> Mosószer és szappanok mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószer mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz keménységét okozó vegyületek.</p> <p>A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ioncsere.</p>	<p>A háztartásban előforduló fertőtlenítő- és mosószer, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is. M: H₂O₂ bomlása, O₂-gáz fejlődése. Információk a háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe. Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében. Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól.</p> <p>Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható</p>	

<p><i>Csomagolóanyagok és hulladékok kezelése</i> A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasznosítható csomagolóanyag. Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.</p>	<p>mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.</p>	
<p><i>Réz és nemesfémek</i> A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetei (sárgaréz, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz.</p> <p><i>Permetezés, műtrágyák</i> Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szerek. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Övintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízdékonysága, ennek veszélyei.</p> <p><i>Az energia kémiai tárolása</i> Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal. Szárakelemek, akkumulátorok. Mérgező fém sók, vegyületek begyűjtése.</p>	<p>Kémiai információk ismerete a háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása. M: Réz és tömény salétromsav reakciója. A rézgalic színe, számítási feladatok permetlé készítésére és műtrágya adagolására. Információk a valós műtrágyaigényről. Információk a háztartásban használt szárakelemekekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H₂ oxidációja.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízköoldó, zsíroldó, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárakelem, akkumulátor.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Kémia az iparban</p>	<p>Órakeret 12+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmzett és biztonságos kísérletezés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális vonatkozású) felhasználásainak magyarázata (pl. annak megértése, hogy</p>	

	a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékossági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p>A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai.</p> <p><i>Vas- és acélgyártás</i> A vas és ötvözeteinek tulajdonságai. A vas- és acélgyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe.</p> <p><i>Alumíniumgyártás</i> A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai.</p> <p><i>Üvegipar</i> Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Papírgyártás</i> A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Műanyagipar</i> A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.</p> <p><i>Energiaforrások kémiai szemmel</i> Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások.</p> <p><i>Fosszilis energiaforrások</i> Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A</p>	<p>A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése. M: Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgyártásról. Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után. Felhevített üveg formázása. Információk az amorf szerkezetről és a hazai üveggyártásról. Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról. Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról, mint egységekből felépülő óriásmolekulákról. Információk a műanyagipar nyersanyagairól.</p> <p>Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, a környezettudatosság szempontjainak érvényesítésével. M: Robbanóelegy bemutatása, gázszag. Információk a kémiai szintézisek szerepéről az üzemanyagok előállításánál. Információk az egyén energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, energiatermelési eljárások, hatások, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram.</p> <p><i>Földrajz:</i> fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.</p>

<p>legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszenek fajtái, szénttartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékeik. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés, Lambda-szonda, katalizátor.</p> <p><i>Biomassza</i> Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai szempontból. Összetételük, égéstermékeik. Elgázosítás, folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassza mint ipari alapanyag a fosszilis források helyettesítésére.</p>	<p>olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi fölhasználásáról.</p>	
<p><i>Mész</i> A mészalapú építkezés körfolyamata: mészégetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem.</p> <p><i>Gipsz és cement</i> Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.</p>	<p>M: Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről. A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO₂-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészégetésről.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassza, mész, körfolyamat, kristályvíz.</p>	

Tematikai egység	Élelmiszerek és az egészséges életmód	Órakeret 13 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, illetve elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készségi szintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd kialakítása a szenvedélybetegségekkel szemben.</p>	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Szerves vegyületek</i> Szerves és szervetlen anyagok megkülönböztetése.</p> <p><i>Szénhidrátok</i> Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata. Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, C₆H₁₂O₆), gyümölcscukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszer. Keményítő és tulajdonságai, növényi tartalék-tápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag.</p> <p><i>Fehérjék</i> Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek.</p> <p><i>Zsírok, olajok</i> Elemi összetételük. Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étolaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiailag nem tiszta anyagok, lágyulás.</p> <p><i>Alkoholok és szerves savak</i> Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.</p>	<p>Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása.</p> <p>M: Tömény kénsav (erélyes vízelvonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció. Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, illetve sóval. Oldékonysági vizsgálatok, pl. étolaj vízben való oldása tojássárgája segítségével, majonéz készítés. Információk a margarinról, szappanfőzésről. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további szerves savak bemutatása.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervetlen anyagok, anyagcsere-folyamatok, tápanyag.</p> <p><i>Fizika:</i> a táplálékok energiatartalma.</p>
<p><i>Az egészséges táplálkozás</i> Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiatartalom, táblázatok</p>	<p>Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet elfogadása.</p> <p>M: Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia</p>	

<p>értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószer.</p> <p><i>Szenvedélybetegségek</i> Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószer.</p>	<p>szempontjából. Üdítőitalok kémhatásának, összetételének vizsgálata a címke alapján. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló ismerje a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit.</i></p> <p><i>Ismerje néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szervetlen és szerves vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait.</i></p> <p><i>Tudja, hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik.</i></p> <p><i>Értse a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát.</i></p> <p><i>Értse, és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével tudja magyarázni a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket.</i></p> <p><i>Tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és tudja ennek eredményét másoknak változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni.</i></p> <p><i>Alkalmazza a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi élethez is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, illetve gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában.</i></p> <p><i>Használja a megismert egyszerű modelleket a mindennapi életben előforduló, a kémiával kapcsolatos jelenségek elemzésekor.</i></p> <p><i>Megszerzett tudását alkalmazva hozzon felelős döntéseket a saját életével, egészségével kapcsolatos kérdésekben, vállaljon szerepet személyes környezetének megóvásában.</i></p>
--	---

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

- A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái *(az általános szabályok részletezése, tantárgyi sajátos elemek)*

Ezt a részt minden intézménynek saját magának kell megadni, fokozottan figyelve arra, hogy a későbbiek során csak azt itt felsorolt elemeket lehet későbbiek során figyelembe venni.

- PI:
- szóbeli felelet
 - írásbeli dolgozat
 - prezentáció készítése (önálló témafeldolgozás)
 - kiselőadás
 - grafikonok elemzése /oldhatóság/
 - stb.

6. Függelék:

- A tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések felsorolása *(nem képezi a helyi tanterv részét, de elkészítése hasznos lehet).*
- Egyéb kiegészítő részek

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN Helyi tantárgyi tanterv

7-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lenticben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
7.	2	65	7	-	72
8.	1,5	32	4	18	54

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből a 8. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával megemelt óraszámot kapott.

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámában a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Biológia-egészségtan** tantárgyi kerettanterv (A-változat) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben.	10	1	11
Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz.	12	1	13
Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodás a hideghez, és a világtenger övezeteihez.	10	1	11
Rendszer az élővilág sokféleségében.	10	2	12
Részekből egész.	11		11
Szépség, erő, egészség.	10		10
A szervezet anyag- és energiaforgalma.	2		2
Hítünk és tantárgyunk kapcsolata. A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen:	65	7	72

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A szervezet anyag- és energiaforgalma.	11	1	12
A belső környezet állandósága.	11	1	12
A fogamzástól az elmúlásig.	10	1+1	12
Hítünk és tantárgyunk kapcsolata. A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
A biológia iránti érdeklődést felkeltő témák megjelenítése.		10	10
Összefoglalásra, gyakorlásra, prezentációs anyagok megtekintésére valamint ismétlésre szánt órakeret bármely témakörnél felhasználható.		7	7
Évfolyam összesen:	32	4 + 18	54

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

7. évfolyam:		Szabad órakeret:	7
Tematikai egység	Téma	Óraszám	
Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben.	- A trópusi éghajlati öv fontosabb haszonnövényei, szerepük a táplálkozásban. Kiselőadás Dokumentumfilm megtekintése a forró éghajlati övről.	1	
Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhoz.	- Mely környezeti tényezőknek van elsődleges szerepük a növényzeti övek kialakulásában a mérsékelt övezetben? - Az időjárás elemei, azok változásának és hatásainak vizsgálata. Melyek a parlagfű gyors elterjedésének okai és következményei? Kiselőadás Dokumentumfilm megtekintése.	1	
Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodás a hideghez, és a világtenger övezeteihez.	Hogyan függ az egyén életvitelétől a fenntarthatóság? Dokumentumfilm megtekintése, a biológiai lábnyom kiszámolása.	1	
Rendszer az élővilág sokféleségében.	Evolúcióról szóló dokumentumfilm megtekintése, adatgyűjtés, beszélgetés. A dinoszauruszok korszaka.	2	
Részekből egész.			
Szépség, erő, egészség.			
A szervezet anyag- és energiaforgalma.			
Hitünk és tantárgyunk kapcsolata.	- A teremtett világ csodálata, és a Teremtő Isten felismerése műveiben. - Az ember felelőssége a világgal szemben – az egyszerűség, szerénység, lemondás, önzetlenség sokat segít a környezeti gondok enyhítésében. A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja	2	
Összesen:		7	

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A szervezet anyag- és energiaforgalma.	<ul style="list-style-type: none"> - Melyek az alultápláltság, a túlsúly, az elhízás okai és következményei? - Nemzeti öntudat fejlesztése – pl. Szent-Györgyi Albert munkássága Prezentáció készítése. - A pulzusszám, a vércukorszint, a testhőmérséklet és a vérnyomás fizikai terhelés hatására történő változásának megfigyelése és magyarázata. Vizsgálatok elvégzése, csoportonként, forgószínpad szerűen, Eredmények, megfigyelések készítése. 	1
A belső környezet állandósága.	<ul style="list-style-type: none"> - Mely tényezők veszélyeztetik az idegrendszer egészségét? - A szenvedélybetegségeket kiváltó szerek és azok csoportosítása, hatásainak összegzése. Prevenációs lehetőségek gyűjtése. Kutatómunka, előadások meghallgatása, önálló feljegyzések készítése, vagy egyéni prezentáció készítése előre meghatározott témakörben. - Nemzeti öntudat fejlesztése, magyar tudósok munkásságának bemutatásán keresztül, pl. Szentágothai János, Ceizel Endre. Kutatómunka IKT eszközök alkalmazása segítségével. 	1
A fogamzástól az elmúlásig.	<ul style="list-style-type: none"> - A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése. - Párvalasztás, a másik nem tisztelete családtervezés, fogamzásgátlás, gyermekvállalás fontossága. A keresztyén hitünkkel összefüggő elvárások, kötelezettségek. - Az emberi élet védelme, az idős emberek tisztelete, segítése. 	1
Hitünk és tantárgyunk kapcsolata.	<ul style="list-style-type: none"> - Az ember szervezete és egészsége témaköröknél az egyes kérdések egyértelmű erkölcsi bemutatást és állásfoglalást követelnek. - Felelősség saját magunkkal szemben, egészségvédelem, szenvedélybetegségek - Felelősség a másik nemmel és utódainkkal szemben – keresztyén szexuális erkölcs - Ezen anyagrészeknél jól együtt lehet dolgozni a hitoktatókkal. Kiselőadás, kutatómunka, ismeretterjesztő film megtekintése választható. <p>A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja</p>	1
Összesen:		4

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
A szervezet anyag- és energiaforgalma.		
A belső környezet állandósága.		
A fogamzástól az elmúlásig.	Védőnő által tartott előadás: fogamzásgátlási módszerek, nemi betegségek.	1
A biológia iránti érdeklődést felkeltő témák megjelenítése.	A géntechnológia és a klónozás. Allergia. Elhízás fogyókúra. A rendszeres testedzés hatása a szervezetre. Drog: Egy kosaras naplója (Drog prevenció) duplaóra. Környezeti gondjaink. Felelősségünk a Földért beszélgetés és kiselőadás. Az ember: saját evolúciójának kovácsa Élet más bolygókon.	10
Összefoglalásra, gyakorlásra, prezentációs anyagok megtekintésére valamint ismétlésre szánt órakeret bármely témakörnél felhasználható.		7
	Összesen:	18

3. Tantárgyi bevezető

Célok, feladatok:

A **biológia** tantárgy tartalma a természettudományos műveltség sajátos és egyben szerves része. Különös jelentőségét az adja, hogy az élő természettel foglalkozik, amelynek része a társadalomban élő, tanuló ember is. Az e kerettantervben szereplő biológia tantárgy témakörei, és azok feldolgozási módjai a NAT azon törekvésére építenek, amely szerint a természettudományokban való alapvető jártasság nemcsak az orvosok, mezőgazdászok, környezetvédők, biológusok és a szaktudósok, hanem minden ember számára fontos. A biológia tanulása által a diákok nemcsak az élő természet szépségét és változatosságát, de saját szervezetük működését is megismerik, miközben egyre jobban megértik a természeti törvényszerűségeket, a jelenségek háttérében zajló folyamatokat és a közöttük lévő összefüggéseket.

Az általános iskolai biológia az alsó tagozatos környezetismeret, illetve az 5–6. évfolyamon tanult természetismeret tantárgy folytatása, de azoktól eltérően már csak az élők világával foglalkozik. A tantárgy tanulásának fontos feladata a természetről és az emberről, a kettő kapcsolatáról való szemlélet formálása, a diákok egészséges életmódjának és környezettudatos magatartásának alakítása.

Annak érdekében, hogy diákjaink nyitottak legyenek a világra, tudjanak tapasztalati tényekből következtetéseket levonni, felismerjék a problémákat, keressék azok okait, és életkoruknak megfelelő válaszokat fogalmazzanak meg a felvetődött kérdésekre, a biológia tanulása során a mindennapi életben tapasztalható jelenségekből, problémákból kiindulva jutunk el a megoldáshoz szükséges ismeretekhez, és azok alkalmazásához.

A tartalmak egy része lehetőséget ad a társadalom és a gazdaság aktuális problémáinak felismerésére és értelmezésére, az aktív és felelős állampolgári magatartás gyakorlására.

A célok megvalósításához elengedhetetlen, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek az ismeretszerzés folyamatában. Ehhez megfelelő motiváció, tanulási környezet és az (inter)aktív tanulási formákat támogató tanulás-szervezés szükséges, amelynek során folyamatosan fejlődik a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen megfigyelőképesség, a könyvtári és más információforrások használata, az információk rögzítésének és felidézésének képessége. Ennek során alakul a diákok egyéni tanulási stílusa és együttműködési képessége, megtanulnak másokkal együttműködni és csoportban tanulni.

A 7–8. évfolyamon a diákoknak az élővilág és az élőlények iránti szeretetére és kíváncsiságára építve – a fiatalabb korra jellemző – közvetlen megfigyelésen és tapasztalatszerzésen alapuló, többnyire leíró jellegű tudásépítés mellett egyre erőteljesebben jelenik meg az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A természet szépségére, az élővilág „érdekes dolgaira” történő rácsodálkozás a kíváncsiság kielégítése és fenntartása mellett azokat a pozitív érzelmeket mozgósítja, melyek motiváló hatása a tanulás fáradtságosabb szakaszain is átsegíti a tanulót.

A tanítás-tanulás folyamatát a fejlesztő értékelés segíti, amely támogatja a tanulónak a tanulás folyamatában való aktív részvételét, segíti a reális önismeret alakulását és az önálló tanulási stratégiák kiépítését.

A tananyag a természet leíró megismeréséből kiindulva fokozatosan halad a jelenségek háttérében lévő általános természeti törvények felismerése, a természetben lévő kölcsönhatások megismerése és megértése felé. A Föld nagy tájai zonális életközösségeinek megismerése során, az életközösségek jellegzetes élőlények megismerése által világossá válnak a fajok elképesztő sokfélesége mögött rejlő alapvető törvényszerűségek: a testfelépítésnek és a működésnek, illetve az állati viselkedésnek a környezeti feltételekhez való alkalmazkodása. Példák sorozatán keresztül derül fény az életközösségek felépülésének törvényszerűségeire, és a fajok közötti kapcsolatok különböző típusainak megismerésére. Sor kerül a fajok sokféleségében való rendszerezés szükségszerűségének belátására és a tudományos rendszerezés alapjainak a megismerésére.

Az egyedekből álló szerveződés, valamint az egyedek jellemzésének és működési sajátosságainak a megismerését az egyed alatti szerveződési szintek megismerése követi: a struktúra és a funkció közötti kapcsolat megvalósulása a sejtekben és a szövetekben, a növényi és az emberi szervekben, szervrendszerekben.

A környezettudatosság és a fenntarthatóság tantárgyakon átívelő nevelési feladat, amely karakteresen kötődik a természettudományos tárgyakhoz és a biológiához. Megvalósítása leginkább az életközösséggel és az emberrel foglalkozó tematikus egységeknél valósítható meg.

A tudományos megismerés során nemcsak a „mi van a természetben?”, hanem „miért éppen úgy van?” kérdésre is keressük a választ saját lakó környezetünkben, ami hozzájárul a globális folyamatok megértésében is. Több témakör tartalma ad lehetőséget arra, hogy a tanulók tervezett megfigyeléseket, kísérleteket, méréseket végezzenek, és tapasztalataikról feljegyzéseket készítsenek. A balesetmentes kísérletezés fegyverre szoktat, miközben fejleszti a megfigyelés és az elemzés képességét. Az önálló tanulás megvalósítását segítik a gyűjtőmunkára épülő, prezentációval is kísért kiselőadások és projektek, melyek információhordozók alkalmazására és természettudományi témájú ismeretterjesztő források keresésére, követésére, értelmezésére épülnek. A tudomány gyakorlati alkalmazásának felelősségét az egészség, a természeti erőforrások és a környezeti rendszerek állapotának kontextusában helyezük el.

Az ember megismerése és egészsége fejlesztési feladataihoz kapcsolódó tartalmaknak és tevékenységeknek meghatározó szerepük van a kamaszok reális önismeretének alakításában. Nevelési feladataink súlypontjai a testi-

lelki egészségre, a családi életre nevelésre, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Szándékainknak azonban van erkölcsi-állampolgári vetülete is, azaz az önmaga cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősség tudatával rendelkező személyiség alakítása.

Fejlesztési követelmények

A tanuló legyen nyitott, tanúsítson érdeklődést környezetére és szervezete iránt. Legyen érzékeny problémáira. Tanuljon meg **tapasztalatokat, tudományos ismereteket szerezni**. Legyen képes megszerzett tudását a mindennapi életben hasznosítani. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.

Ehhez az szükséges, hogy:

- legyen képes a természetben és a szervezetében játszódó jelenségek, folyamatok, változások, kölcsönhatások tudatos megfigyelésére;
- tudjon vizsgálatokat, kísérleteket önállóan végezni és rendelkezzen megfelelő gyakorlattal az anyagok eszközök ismeretében, balesetmentes használatában;
- ismerje fel a megfigyelések, vizsgálódások feladataiban rejlő problémát, legyen képes azok tapasztalatait értelmezni, magyarázni, belőle következtetéseket levonni és róluk írásos, rajzos feljegyzéseket készíteni;
- tudja a szöveges és a képi információhordozókat önállóan használni, diagramokat elemezni, ezekből következtetéseket levonni;
- legyen képes ismereteinél a lényeges és a lényegtelen elkülönítésére, a mennyiségi és minőségi jellemzők összehasonlítására, az ok-okozati összefüggések felismerésére és magyarázatára;
- tudja használni az ismeretek megszerzésénél és reprodukálásánál a megismerési algoritmusokat,
- vegye észre az egészséges test felépítésének és működésének csodáit;
- ismerje a környezetét és egészségét károsító tényezőket, használja fel ismereteit a veszély időbeni felismerésére és elhárítására;
- tekintse egészségének, környezetének védelmét elsőrendű feladatának és vegyen részt aktívan a megvalósításban.

Sajátítson el megfelelő mennyiségű és mélységű ismereteket az **élő és élettelen anyag** tulajdonságairól, szerkezetének és működésének összefüggéseiről.

Ennek érdekében:

- ismerje meg a legfontosabb szerves és szervetlen anyagok jellemző tulajdonságait;
- tudja az élelmiszerek, ételek tápanyag-tartalmát és táplálkozását e szerint alakítsa;
- értse, hogy az élő szervezetet felépítő anyagok mennyisége, aránya és szerkezete elválaszthatatlan a működéstől;
- ismerje fel az élő anyag különböző megjelenési formáiban a hasonlóságokat és a különbségeket;
- lássa az ökológiai rendszerekben az anyagok áramlását, körforgását;
- értse a növényi, állati és emberi szervezet építő és lebontó anyagcsere-folyamatainak elválaszthatatlanságát;
- legyenek biztos ismeretei a szervezetet károsító anyagok (nikotin, alkohol és a drog) mérgező hatásáról kipróbálásuk és használatuk veszélyeiről;
- ismerje a leggyakoribb környezetszennyező anyagokat, törekedjen felhalmozódásuk megelőzésére és az esetlegesen kialakuló károk csökkentésére.

A környezetben való tájékozódás érdekében szükséges tudnia, hogy a természet élő és élettelen dolgai, jelenségei, kölcsönhatásai **időben és meghatározott térben** zajlanak.

Így fontos, hogy:

- tudja, a természetben minden állandó változásban, mozgásban van,
- tudja, a természeti jelenségek, folyamatok, kölcsönhatások időben és térben játszódnak,
- értse a folyamatok időbeliségét és visszafordíthatatlanságát,
- ismerje fel az élőlények egyedfejlődési szakaszait és időtartamát,
- tudatosuljon benne, hogy az élőlények elválaszthatatlanok környezetüktől, mert azzal állandó és folytonos anyagcserét folytatnak,
- rendelkezzen megfelelő szintű testtopográfiai ismerettel az élőlények és saját szerveztük felépítésénél,
- lássa a test külső és belső tereiben a rész és az egész viszonyát,
- ismerje a főbb biotopok, életközösségek földrajzi helyét.

Lássa a **természetudományok XX. században** bekövetkezett fejlődését és meghatározó szerepét a Föld és a földi élet jövőjében.

Ennek érdekében:

- ismerje a közvetlen tapasztalatszerzés módszereit, szerepét és jelentőségét a természettudományos megismerésben;
- tudja, hogy ezen tapasztalatait az információhordozók által bővítheti, fejlesztheti;
- fogadja kritikával az információkat, mert téves nézetekkel is találkozhat;
- értékrendjében kapjon megfelelő helyet a tudomány és a tudás tisztelete;
- ismerje hazánk kiemelkedő eredményeket elért tudósait, kutatóit, orvosait;
- legyen büszke eredményeikre, nemzetközi elismertségükre;
- törekedjen munkásságuk széles körű ismertetésére és hírnevük öregbítésére.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Hit és erkölcsi nevelés

A kereszténység középpontjában az Isten által teremtett természet és a benne élő Isten képmására teremtett ember áll. Ez különös felelősséget ró az emberre saját magával, másik emberrel és a teremtett világgal szemben. A református iskolában a biológia oktatását is áthatja ez a szemlélet. Ez különböző formákban jelenik meg az oktatás során.

A teremtett világ csodálata, és a Teremtő felismerése műveiben.

Az ember felelőssége a világgal szemben – az egyszerűség, szerénység, lemondás, önzetlenség sokat segít a környezeti gondok enyhítésében

Felelősség saját magunkkal szemben – egészségvédelem, szenvedélybetegségek

Felelősség a másik nemi és utódainkkal szemben – keresztény szexuális erkölcs

Ezek a területek általában csak implicit módon jelennek meg az órai munkában, de *A természet és társadalom kölcsönhatásai*, valamint *Az ember szervezete és egészsége* témaköröknél az egyes kérdések egyértelmű erkölcsi bemutatást és állásfoglalást követelnek. Ezen anyagrészeknél jól együtt lehet dolgozni a hitoktatókkal is.

A családi életre nevelés

A tanuló képes felismerni és megfogalmazni családban betöltött szerepeket, feladatokat, megtalálja és elvégzi a rá háruló feladatokat. Tisztában van a nemi szerepek biológiai funkcióival, társadalmi hagyományaival. Felismeri a családi élet és a párkapcsolatok során előforduló súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához megfelelő segítséget tud kérni. A szakasz végére a tanuló értéknek tekinti a gondosan kiválasztott, mély társas kapcsolatot. Tisztában van azzal, hogy a szexualitás a párkapcsolatok fontos eleme, és érti az ezzel kapcsolatos felelősséget is. Tud a pozitív és negatív családtervezés különböző lehetőségeiről, ismeri a művi terhesség-megszakítás lelki és fizikai veszélyeit. A tanuló alkalmazás szinten ismeri a csecsemőgondozás néhány alapvető lépését.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló fel tudja sorolni az egészséges táplálkozás néhány alapvető szabályát. Ismeri a tisztálkodással kapcsolatos alapvető szabályokat, a személyes higiéné ápolásának módjait, majd megtanulja tudatosan ápolni személyes higiénéjét. Tudja, hogy a rendszeres testmozgás kialakul az igénye ezek iránt. A tanuló (az iskola és szülei segítségével) igyekszik olyan kikapcsolódást, hobbit találni, amely hozzásegíti lelki egészségének megőrzéséhez. Ismeri az aktív pihenés fogalmát, meg tud nevezni aktív pihenési formákat. Tisztában van a feltöltődés és kikapcsolódás jelentőségével. Tudatosan figyel testi egészségére, képes szervezetének jelzéseit szavakkal is kifejezni. Ismer és alkalmaz stressz oldási technikákat, tisztában van a nem megfelelő stressz oldás következményeivel, ennek kockázataival (különösen az alkohol, a dohányzás és a drogok használatának veszélyeivel), és tudatosan kerüli ezeket. Ismeri a stressz okozta ártalmakat, civilizációs betegségeket és ezek megelőzési módjait.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulóban kifejlődnek a környezet harmonikus, környezetkímélő életvezetéshez szükséges szokások, mozgósítható a környezet védelmét célzó együttes cselekvésre. Érti a mennyiségi és minőségi változás, fejlődés fogalmát, valamint, hogy a fogyasztás önmagában sem nem cél, sem nem érték. Egyre érzékenyebbé válik környezete állapota iránt, képes annak változását elemi szinten értékelni. Felismeri a mindennapi életben előforduló, a környezetet szennyező anyagokat, a környezetre káros tevékenységeket és kerüli ezeket. Képes

társaival együttműködésben tudatosan, a környezeti szempontokat is figyelembe véve alakítani az iskola belső és külső környezetét. Nem hagyja figyelmen kívül személyes élettereinek kialakításában a környezetbarát módokat, előnyben részesítve a természetes, újrahasznosítható, illetve újrahasznosított anyagokat. Érzékennyé válik az anyag- és energiatakarékos életvitelre és ismeri ezek gyakorlati technikáit. Érti a fenntarthatóság fogalmát

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló képes érzéseinek, gondolatainak, véleményének kifejezésére, adott szempont szerint újrafogalmazására, mások véleményének tömör reprodukálására. Képes ismert tartalmú szövegeket biztonságosan elolvasni, értelmező hangos olvasással. Képes hallott és olvasott szöveg lényegének felidézésére, megértésére, értelmezésére. Önállóan olvas nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket. Képes a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazására, különböző műfajú és rendeltetésű szóbeli és írásbeli szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárására, értelmezésére és értékelésére. Korosztályának megfelelő módon részt vesz az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerezésben és információátadásban. Törekszik az olvasható és pontosan értelmezhető írásbeli kommunikációra. Elsajátítja a jegyzetelés alapjait. Képes rövidebb szövegek alkotására. Képes rövidebb szövegek összegyűjtésére, rendezésére.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló már képes felismerni a természet működési alapelveit, illetve az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait. Egyre önállóan használja, illetve alkalmazza az alapvető tudományos fogalmakat és módszereket problémák megoldása során. Tudása és megfigyelési képességei fejlődésének köszönhetően tanári irányítás mellett, de mind önállóan hajt végre kísérleteket, megfigyeléseket, amelyek eredményeit értelmezni is tudja. Technikai ismereteit és kompetenciáit kezdetben még irányítással, majd egyre önállóan alkalmazza az iskolai és iskolán kívüli környezetben. Felismeri az emberi tevékenység környezetre gyakorolt káros hatásait, belátja, hogy erőforrásaink döntően végesek, és ezeket körültekintően, takarékosan kell hasznosítanunk. Nyitottá válik a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránt, képes környezettudatos döntések meghozatalára.

Digitális kompetencia

A tanuló mind motiváltabbá válik az IKT-eszközök használata iránt. Képes alapvető számítógépes alkalmazásokat (szövegszerkesztés, adatkezelés) felhasználni a tanórai és a tanórán kívüli tanulási tevékenységek során, illetve a hétköznapi életben. Egyre nagyobb biztonsággal és mind önállóan képes felhasználni a számítógép és az internet által biztosított információkat, akár megadott szempontok szerinti gyűjtőmunkában is. A megszerzett információkból irányítással, majd egyre önállóan képes összeállítani prezentációkat, beszámolókat. Ismeri az elektronikus kommunikáció (e-mail, közösségi portálok) nyújtotta lehetőségeket és használja is ezeket. Felismeri az elektronikus kommunikációban rejlő veszélyeket és törekszik ezek elkerülésére. Látja a valós és a virtuális kapcsolatok közötti különbségeket, kellő óvatossággal kezeli a világhálóról származó tartalmakat és maga is felelősséggel viszonyul a világháló használóihoz.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz tud írni, olvasni, számolni, továbbá nem idegenek számára az IKT-eszközök. A tanuló képes kitartóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, törekszik arra, hogy saját tanulását megszervezze. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív. A tanuló egyre tudatosabban kezeli a saját tanulási stratégiáit, egyre gyakorlottabb abban, hogy felismerje készségeinek erős és gyenge pontjait, és hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje. Képes arra, hogy szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.

Egységesség és differenciálás

A nevelési-oktatási folyamat egyszerre egységes és differenciált: megvalósítja az egyéni sajátosságokra tekintettel levő differenciálást és az egyéni sajátosságok ismeretében az egységes oktatást. Az egyéni különbségek figyelembevételének fontos területe a tehetséggondozás, amelynek feladata, hogy felismerje a

kiemelkedő teljesítményre képes tanulókat, segítse őket, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el és alkotó egyénekké váljanak. A tanuló csak akkor képes erre, ha lehetőséget és bátorítást kap. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését. A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk. Esetükben a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangja ugyanolyan fontos, mint más gyermekeknél. Iskolai nevelés-oktatásuknak alapvető célja a felnőtt élet sikerességét megalapozó kulcskompetenciák fejlesztése, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés.

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

Tematikai egység	Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben		Órakeret 10+1 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> – Az éghajlat elemei, a talaj (humusz), az éghajlati övezetek jellemzői. – A környezeti tényezők hatása az élőlényekre. – Táplálkozási lánc. – A víz körforgása a természetben. 		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. – Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. – Az életközösségek veszélyeztetettségének felismerése, a lokális környezetszennyezés globális következményeinek feltárása. 		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Hogyan határozzák meg az élettelen környezeti tényezők az élőket, az élők az élőket, az élettelen az élőket, az élettelen az élettelen? A környezeti tényezők (fény, hőmérséklet, levegő, víz, talaj) hatása a növényzet kialakulására.</p> <p>Miért elképzelhetetlen az ÉLET víz nélkül? A víz szerepe a földi élet szempontjából (testalkotó, élettér, oldószer).</p> <p>Szobanövényeink egy része trópusi eredetű. Milyen ápolási igényben nyilvánul ez meg (pl. orchideák, broméliák, kaktuszok, filodendron)? Példák az élőlényeknek a magas hőmérséklethez való alkalmazkodásra.</p> <p>Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése, mint a környezeti feltételek optimális kihasználásának eredménye.</p> <p>A forró éghajlati öv jellegzetes életközösségének jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői).</p> <p>Fajok közötti jellegzetes kölcsönhatások (együttélés, versengés, élősködés, táplálkozási</p>	<p>Példák a növények környezethez való alkalmazkodására (szárazságtűrő, fénykedvelő, árnyéktűrő).</p> <p>Példák a víz fontosságára.</p> <p>A magas hőmérséklet mellett a csapadék mennyiségéhez, illetve eloszlásához való alkalmazkodási stratégiák (testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés) bemutatása néhány jellegzetes forró éghajlati növény és állat példáján keresztül.</p> <p>Az élővilággal kapcsolatos térbeli és időbeli mintázatok magyarázata a forró éghajlati öv életközösségeiben.</p> <p>A kedvezőtlen környezet és a túlélési stratégiákban megnyilvánuló alkalmazkodás felismerése.</p> <p>Táplálkozási lánc összeállítása a forró éghajlati öv életközösségének jellegzetes élőlényeiből.</p>	<p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és jellegzetes tulajdonságai.</p> <p><i>Földrajz:</i> A Föld gömb alakja és a földrajzi övezetesség, a forró éghajlati öv. Tájékozódás térképen.</p> <p><i>Matematika:</i> modellezés; összefüggések megjelenítése.</p>	

<p>kapcsolat) a trópusi éghajlati öv életközösségeiben.</p> <p>Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Milyen forrásból tudjuk C-vitamin szükségletünket kielégíteni a téli hónapokban?</p> <p>A trópusi éghajlati öv fontosabb haszonnövényei, szerepük a táplálkozásban. Dokumentumfilm megtekintése a forró éghajlati övről.</p> <p>Mi befolyásolja az élőlények ismétlődő, ritmikus aktivitását? A biológiai óra.</p> <p>Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei.</p>	<p>A trópusokról származó gyümölcsökkel és fűszerekkel kapcsolatos fogyasztási szokások elemzése; kapcsolatuk a környezetszennyezéssel.</p> <p>A forró éghajlati övről szóló dokumentumfilm értelmezése, egyéni jegyzetelés, feltett kérdésekre történő válaszadás.</p> <p>Projekt munka lehetősége: a forró éghajlati övben megvalósuló emberi tevékenység (az ültetvényes gazdálkodás, a fakitermelés, a vándorló-égető földművelés, a vándorló állattenyésztés, túllegeltetés, az emlősállatok túlzott vadászata) és a gyors népességgyarapodás hatása a természeti folyamatokra; cselekvési lehetőségek felmérése.</p> <p>Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A tengeren túli kereskedelem jelentősége (Kolumbusz Kristóf)</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Környezeti tényező, életfeltétel, tűrőképesség, környezethez való alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiválás, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Értékelés.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Tematikai egység: Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz</p>	<p>12+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A környezeti tényezők hatása az élőlényekre. – Az éghajlat elemei és módosító hatásai. – Éghajlati övezetek. – Táplálkozási lánc. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Életközösségek felépítésének és belső kapcsolatrendszerének megismerése megfigyelések és más információforrások alapján. – Az élőlények alkalmazkodásának bizonyítása a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolatának elemzésével. 	

	<p>– Az emberi szükségletek kielégítésének környezeti következményei, veszélyei feltárása során a globális problémákról való gondolkodás összekapcsolása a lokális, környezettudatos cselekvéssel.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mely környezeti tényezőknek van elsődleges szerepük a növényzeti övek kialakulásában a mérsékelt övezetben? A természetes növénytakaró változása a tengerszint feletti magasság, illetve az egyenlítőől való távolság függvényében. A mérsékelt övezet és a magashegységek környezeti jellemzői.</p> <p>Dokumentumfilm megtekintése a mérsékelt övről.</p> <p>Hogyan változik egy rét, vagy a park füve a nyári szárazságban, illetve eső után? A mérsékelt éghajlati övezet életközösségeinek (keménylombú erdők, lombhullató erdőségek, füves puszták jellemzői) jellemzése (földrajzi helye, legjellemzőbb előfordulása, környezeti feltételei, térbeli szerkezete, jellegzetes növény- és állatfajok).</p> <p>Honnan „tudja” egy növény, hogy mikor kell virágoznia? Honnan „tudja” a rigó, hogy mikor van tavasz? A mérsékelt öv életközösségeinek jellegzetes növényei és állatai.</p> <p>Fajok közötti kölcsönhatások néhány jellegzetes hazai társulásban (erdő, rét, víz-vízpart).</p> <p>Az ember természetátalakító munkájaként létrejött néhány tipikus mesterséges (mezőgazdasági terület, ipari terület, település) életközösség a Kárpát-medencében.</p> <p>Hogyan alakulnak ki a savas esők és hogyan hatnak a természetre? A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (levegő, víz, talajszennyezés).</p>	<p>Az időjárás elemei, azok változásának és hatásainak vizsgálata.</p> <p>A környezeti tényezők és az élővilág kapcsolatának bemutatása a mérsékelt övi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének példáján.</p> <p>A környezeti tényezők élővilágra tett hatásának értelmezése a mérsékelt övi (mediterrán, kontinentális, tajga, magashegységi övezetek, déli és északi lejtők) fás társulások összehasonlításával.</p> <p>A megismert állatok és növények jellemzése (testfelépítés, életmód, szaporodás) csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Példák az állatok közötti kölcsönhatásokra a jellegzetes hazai életközösségekben.</p> <p>A lakóhely közelében jellegzetes természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása.</p> <p>Az ember és a természet sokféle kapcsolatának elemzése csoportmunkában: – A természetes élőhelyek pusztulásának okai (pl. savas eső, fakitermelés, az emlősállatok túlzott vadászata,</p>	<p><i>Földrajz:</i> Mérsékelt övezet, mediterrán éghajlat, óceáni éghajlat, kontinentális éghajlat, tajgaéghajlat, függőleges földrajzi övezetesség. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata, légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek). Csapadékfajták.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> formakarakterek, formaarányok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Petőfi: Az Alföld.</p> <p><i>Matematika:</i> Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.</p>

<p>Melyek a parlagfű gyors elterjedésének okai és következményei? „Tájidegen” és allergén növények (parlagfű).</p>	<p>felszántás, legeltetés, turizmus) és veszélyei; a fenntartás lehetőségei.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktuális környezetszennyezési probléma vizsgálata. – Az „tájidegen” növények és állatok betelepítésének következményei. – Gyógy- és allergén növények megismerése. Gyógy - növények felhasználásának, az allergén növények ellen való védekezés formáinak ismerete és jelentőségének felismerése. <p>A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata.</p> <p>Lehetséges projekt munka: helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves puszta, tajga, nyitvatermő, zárvatermő, gerinces, hulló, madár, emlős; táplálkozási hálózat.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiválás, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Értékelés.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a világtenger övezeteihez</p>	<p>10+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Éghajlati övezetek. – Vizek– vízpartok élővilága. – Környezeti tényezők, életfeltételek. – A fajok közötti kölcsönhatások típusai. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az élővilág sokféleségének, mint értéknek felismerése. – Az életközösség anyag- és energiaáramlása és az egyensúlyi állapot közötti összefüggés megértése. – A Föld globális problémáinak összegzése, a fenntarthatóságot támogató életvitel, illetve az egyéni és közösségi cselekvés megalapozása. – A tudomány és a technika a társadalomban és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének bemutatása konkrét példák alapján. 	

	– A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Miben hasonlít a sivatagi, illetve a hideg égővi állatok túlélési stratégiája? A hideg éghajlati övezet életközösségeinek jellemzése az extrém környezeti feltételekhez való alkalmazkodás szempontjából.</p> <p>Miben mások a szárazföldi és a vízi élőhelyek környezeti feltételei? A világtenger, mint élőhely: környezeti feltételei, tagolódása. A világtengerek jellegzetes élőlényei, mint a vízi környezeti feltételekhez való alkalmazkodás példái.</p> <p>Mi kapcsolja össze a közös élőhelyen élő fajokat? Az életközösségek belső kapcsolatai, a fajok közötti kölcsönhatások konkrét típusai. Anyag- és energiaáramlás a tengeri életközösségekben.</p> <p>Az élőhelyek pusztulásának okai: a prémes állatok vadászata, a túlzott halászat, a bálnavadászat, a szennyvíz, a kőolaj, a radioaktív hulladék, a turizmus következményei.</p> <p>Milyen veszélyekkel jár a globális fölmelegedés a sarkvidékek és az egész Föld élővilágára? A Föld globális problémái: túlnépesedés - a világ élelmezése, fogyasztási szokások – anyag- és energiaválság, környezetszennyezés – a környezet leromlása.</p> <p>Konkrét példák a biológiának és az orvostudománynak a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, a népesedésre gyakorolt hatására.</p>	<p>Az extrém környezeti feltételekhez (magas és alacsony hőmérséklet, szárazság) való alkalmazkodás eredményeként kialakuló testfelépítés és életmód összehasonlítása a hideg és a trópusi övben élő élőlények példáin.</p> <p>Önálló kutatómunka: a világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák. A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Táplálkozási lánc és táplálékosztály piramis összeállítása a tengeri élőlényekből. Példák a fajok közötti kölcsönhatásokra a tengeri életközösségekben.</p> <p>Kutatómunka: nemzetközi törekvések a környezetszennyezés megakadályozására, illetve a környezeti terhelés csökkentésére. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata példák alapján.</p> <p>Az életközösségek, a bioszféra stabil állapotait megzavaró hatások és a lehetséges következmények azonosítása. A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárási katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségeinek bemutatása.</p> <p>A tejtermékek és antibiotikumok előállítása és a mikrobák, továbbá a biológiai védekezés és a kártevőirtás, valamint a védőoltások és a járványok kapcsolatának feltárása.</p>	<p><i>Földrajz:</i> hideg övezet, sarkköri öv, sarkvidéki öv.</p> <p><i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, expliciten megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése.</p> <p><i>Fizika:</i> Az energia-megmaradás elvének alkalmazása. Az energiatermelés módjai, kockázatai. A Nap energiatermelése. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Csapadékfajták. Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik.</p>

<p>Hogyan függ az egyén életvitelétől a fenntarthatóság?</p> <p>A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Az éghajlat hatása az épített környezetre (pl. hőszigetelés).</p>	<p>Dokumentumfilm megtekintése, a biológiai lábnyom kiszámolása.</p> <p>Az energia-átalakító folyamatok környezeti hatásának elemzése, alternatív energiaátalakítási módok összehasonlítása. Az energiatakarékos magatartás módszereinek és ezek fontosságának megismerése önálló forráskeresés és feldolgozás alapján. Az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése, egyéni vélemények megfogalmazása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tundra, plankton, egyszéjtű, moszat, szivacs, csalanózó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis, fenntartható fejlődés, táplálkozási piramis.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiválás, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése Prezentáció készítése Értékelés.</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>Rendszer az élővilág sokféleségében</p>	<p>10+2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. – A környezethez való alkalmazkodás formái. – A testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok értelmezése. – A hierarchikus rendszerezés elvének alkalmazása. – A tudományos modellek változásának felismerése. – A tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése. 	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Mire jó a dolgok (könyvek, zenék, ruhák, gyűjtemények) csoportosítása és rendszerezése a hétköznapi életben? Az élőlények csoportosításának lehetőségei.</p> <p>Milyen szempontok szerint lehet csoportosítani az élőlényeket? Igaz-e, hogy az ember a majomtól származik? A tudományos rendszerezés alapelvei a leszármazás elve, és néhány jellegzetes bizonyítéka.</p>	<p>A rendszerezés és a csoportosítás közti különbség megértése. Rendszertani kategóriák (ország, törzs, osztály, faj) megnevezése, a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása.</p> <p>A földtörténeti, az evolúciós és a történelmi idő viszonyának bemutatása, az egyes változások egymáshoz való viszonyának érzékelése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Kulturált könyvtárhasználat.</p> <p><i>Matematika:</i> Halmazok eszközjellegű használata. Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p>

<p>Az élővilág törzsfajlásának időskálája. Evolúcióról szóló dokumentumfilm megtekintése, adatgyűjtés, beszélgetés. A dinoszauruszok korszaka.</p> <p>Baktériumok, egyszerű eukarióták, gombák, növények és állatok általános jellemzői. A növények és állatok országa jellegzetes törzseinek általános jellemzői.</p>	<p>A hazai életközösségek jellegzetes fajainak rendszertani besorolása (ország, törzs). A főbb rendszertani csoportok jellemzőinek felismerése 1-1 tipikus képviselőjének példáján. Egy magyar múzeumban, nemzeti parkban, természettudományi gyűjteményben stb. tett látogatás során látott, korábban ismeretlen fajok elhelyezése – a testfelépítés jellegzetességei alapján - a fő rendszertani kategóriákban.</p>	<p><i>Földrajz: a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségei.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: tájékozódás a térben és időben.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiválás, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése Prezentáció készítése Értékelés.</p>	

Tematikai egység	Részekből egész	11 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A növények és az állatok testfelépítése. – Táplálkozási lánc. – Szaporodási típusok a növény- és az állatvilágban. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül. – A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan - működő szerveződési szintek összefüggésében. – A növényi és az állati sejt hasonlóságainak megállapításával a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. – Az ember természetben elfoglalt helye, a természetben megjelenő méretek és nagyságrendek érzékeltetésével. – A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolása a növényi sejt és növényi szervek működésének példáján. 	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hogyan tudunk különbséget tenni élő és élettelen, növény és állat között? Az élő szervezet, mint nyitott rendszer. A rendszer és a környezet fogalma, kapcsolata, biológiai értelmezése.</p> <p>Miért nem képes a szövetes élőlények egy-egy sejtje az összes életműködés lebonyolítására,</p>	<p>Az élővilág méretskálája: a szerveződési szintek nagyságrendjének összehasonlítása. A rendszer és a környezet fogalmának értelmezése az egyed, és az egyed alatti szerveződési szinteken.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</i></p>

<p>míg az egysejtűek egyetlen sejtje igen? A biológiai szerveződés egyeden belüli szintjei, a szintek közötti kapcsolatok. Testszerveződés a növény- és állatvilágban.</p> <p>Az eukarióta sejt fénymikroszkópos szerkezete, a fő sejtalkotók (sejthártya, sejtplazma, sejtmag) szerepe a sejt életfolyamataiban.</p> <p><i>Minek a megfigyelésére használunk távcsövet, tükröt, nagyítót, mikroszkópot?</i> A fény-, illetve az elektronmikroszkóp felfedezése, jelentősége a természettudományos megismerésben.</p> <p>Miért keletkezik két egyforma sejt egy egysejtű élőlény kettéosztódásakor? A sejtosztódás fő típusai, és szerepük az egyed, illetve a faj fennmaradása szempontjából.</p> <p>A növényi és az állati szövetek fő típusai, jellemzésük.</p> <p>Mi a magyarázata annak, hogy a táplálkozási láncok általában zöld növényvel kezdődnek? A növények táplálkozásának és légzésének kapcsolata; jelentősége a földi élet szempontjából.</p> <p>Mire lehet következtetni abból, hogy a sejteket felépítő anyagok az élettelen természetben is megtalálhatók? Az élőlényeket/sejteket felépítő anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) és szerepük az életműködések megvalósulásában.</p> <p><i>Miben egyezik, és miben különbözik a madarak tojása, a halak ikrája és a mohák spórája?</i> A szaporodás mint a faj fennmaradását biztosító életjelenség. Fő típusai.</p>	<p>A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése az egyeden belüli biológiai szerveződési szintek példáján.</p> <p>Növényi és állati sejt megfigyelése, összehasonlításuk. A felépítés és a működés összefüggései a növényi és az állati sejt példáján.</p> <p>Kutatómunka a mikroszkópok felfedezésével és működésével kapcsolatban. Növényi és állati sejtek megfigyelése fénymikroszkópban.</p> <p>Néhány jellegzetes növényi és állati szövettípus vizsgálata; a struktúra és a funkció közötti kapcsolat jellemzése a megfigyelt szerkezet alapján. A struktúra-funkció kapcsolatának elemzése zöld levél szöveti szerkezetének vizsgálata alapján. Néhány jellegzetes állati és növényi szövet megfigyelése fénymikroszkópban. Vázlatrajz készítése.</p> <p>A sejt anyagainak vizsgálata. A balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása.</p>	<p><i>Fizika:</i> lencsék, tükrök, mikroszkóp.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése. Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és tulajdonságai, oldatok, szerves anyagok.</p>
---	--	--

	Az ivaros és ivartalan szaporodási módok összehasonlítása konkrét példák alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés, ivaros és ivartalan szaporodás.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása.	

Tematikai egység	Szépség, erő, egészség	10 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> – A kültakaró és a mozgás szerveinek legfontosabb jellemzői. – A hám-, a kötő- és támasztó-, valamint az izomszövetek szerkezete. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> – Az egészséges életvitel szokásrendszerének kialakítása érdekében a rendszeres testmozgás és a bőrápolás iránti igény felkeltése. – Az egészséget veszélyeztető tényezők azonosítása, az ismeretek és tapasztalatok felhasználása a veszély időbeni érzékelése és elhárítása érdekében. – A fogyatékkal élő emberekkel tanúsított elfogadó, segítő, megértő magatartás erősítése. – A reális énkép és az önismeret fejlesztése. 	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az emberi test síkjai, szimmetriája, formavilága, esztétikuma.</p> <p>Milyen szerepe van a bőrnek és függelékeinek (haj, köröm) a vonzó megjelenésben? Mikor és miért izzadunk? A bőr felépítése és funkciói. A bőr szerepe a külső testkép kialakításában: a bőr kamaszkori változásainak okai, következményei.</p> <p>Házi kozmetikumok használata, illetve hogyan válasszunk kozmetikai szereket? A bőr- és szépségápolás. A bőr védelme; bőrsérülések és ellátásuk. Bőrbetegségek (bőrallergia, rühátka, gombásodás).</p>	<p>A kétoldali szimmetria felismerése, példák szimmetrikusan és aszimmetrikusan elhelyezkedő szervekre.</p> <p>A bőr szöveti szerkezetének és működésének összefüggése. Példák a szerkezeti változás – működésváltozás összefüggésére.</p> <p>A pattanás, a zsíros és a száraz bőr, a töredezett haj és köröm összefüggése a bőr működésével.</p> <p>Környezetkímélő tisztálkodási és tisztítószerek megismerése, kipróbálása.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellezés; összefüggések megjelenítése. Szimmetria, tükrözés.</p> <p><i>Kémia:</i> az oldatok kémhatása.</p>

<p>Milyen kapcsolat van az ember mozgása és fizikai munkavégzése között? A mozgásszerv-rendszer aktív és passzív szervei. Az ember mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés).</p> <p>Hogyan alkotnak a csontok egységes belső vázat? A csontok kapcsolódása. Az ízület szerkezete. A porcok szerepe a mozgásban.</p> <p>Miként befolyásolja az életmód a mozgás-szervrendszer állapotát? Mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása, mozgásszervi betegségek (csípőficam, gerincferdülés, lúdtalp) és megelőzésük.</p> <p>A mozgás, az életmód és az energia-szükséglet összefüggései.</p>	<p>Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségessége. Elsősegélynyújtás borsérülések esetén.</p> <p>Az emberi csontváz fő részei, a legfontosabb csontok felismerése. A szervezet mozgása és a szervek, szövetek működésének kapcsolata.</p> <p>Példák a jellegzetes csontkapcsolatokra.</p> <p>Elsősegélynyújtás mozgássérülések esetén. A mozgássérült és mozgáskorlátozott emberek segítése.</p> <p>Sportoló és nem sportoló osztálytársak napi-és heti-rendjének összehasonlítása, elemzése a mozgás (edzés), pihenés, tanulás egyensúlya a test napi energiaigénye szempontjából. Önálló kutatómunka: sportolók, edzők, gyógytornászok, ortopéd orvosok stb. élményei, tapasztalatai a mozgás és a testi-lelki egészség kapcsolatáról.</p>	<p><i>Fizika:</i> erő, forgatónyomaték; mechanikai egyensúly.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a bemelegítés szerepe a balesetek megelőzésében.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kültakaró, mozgás-szervrendszer, ízület.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Önvizsgálat</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 7. tanév végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló értse az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biotopok összetételének összefüggéseit az adott térségre jellemző környezeti tényezőkkel. – Ismerje a globális környezetkárosítás veszélyeit, értse, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték. – Ismerje és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani. – Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Tudja bemutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit. – Ismerje az életközösségek változatosságának és változásának okait. – Tudjon különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között. – Legyen tisztába a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival. – Ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait. – Tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődés-történeti rendszerben (maximum osztály szintig). – Lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést. – Értse a sejt szintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot. – Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában. – Tudjon önállóan és társaival együttműködve megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni. – Rendelkezzen jártassággal a mikroszkóp használatában.
--	---

Tematikai egység	A szervezet anyag- és energiaforgalma		2 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> – A sejt felépítése, sejt szintű életfolyamatok. – A légző szervrendszer részei és működéseik. 		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> – A sejt szintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése. – Légzés, Tápanyagok. 		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Miért van szüksége szervezetünknek különböző tápanyagokra (fehérjékre, szénhidrátokra és zsírokra)? Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe.</p> <p>Hogyan jutnak tápanyaghoz és oxigénhez a szervezetünk belsejében található sejtek? A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban és a véralvadásban.</p> <p><i>Miben különbözik a be- és a kilélegzett levegő összetétele, és mi a különbség magyarázata?</i> A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás.</p>	<p>A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján.</p> <p>A fő tápanyagtípusok útjának bemutatása az étkezéstől a sejtekig.</p>	<p><i>Kémia:</i> a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok) kémiai felépítése</p> <p><i>Matematika:</i> Adatok, rendezése, ábrázolása. Matematikai modellek (pl. függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok) értelmezése, használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének magyarázata (táblázat).</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, anyagcsere, alapanyagcsere
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat

Tematikai egység	Hitünk és tantárgyunk kapcsolata	1 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> - A hittan órán elsajátított ismeretek - Bibliai történetek a teremtésről 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> - A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül. - A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan - működő szerveződési szintek összefüggésében. - Az ember természetben elfoglalt helye, a természetben, felelőssége a teremtett világért 	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A Biblia és a tantárgyunk kapcsolata</p> <p>Hogyan találunk kapcsolatot a Biblia és tudomány között?</p> <p>Református és más felekezeti tudósok megismerése, szerepük a biológia tudományának fejlesztésében</p> <p>Hitünk szerepe az élővilág sokféleségének, csodálatos rendszerének fenntartásában.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A teremtett világ csodálata, és a Teremtő Isten felismerése műveiben. - Irányított adatgyűjtés, majd vita a darwinizmussal és az evolúcióval kapcsolatos hitekről és tévhitekről. <p>Növények, állatok keresése a Bibliában, azok szerepének megállapítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az ember felelőssége a világgal szemben – az egyszerűség, szerénység, lemondás, önzetlenség sokat segít a környezeti gondok enyhítésében. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése. Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p>Biblia: Növények és állatok megjelenése, jelenőségük felismerése.</p>

	<p>- Az egyes témaköröknél az egyes kérdések egyértelmű erkölcsi bemutatást és állásfoglalást követelnek.</p> <p>- A témakörök feldolgozása során összefüggéseket, kapcsolatot kell keresni keresztyén hitünk és a tudomány között.</p> <p>Minden anyagrésznél jól együtt lehet és kell dolgozni a hitoktatókkal.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A hit és a biológia kapcsolata.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása.	

8. évfolyam

Tematikai egység	A szervezet anyag- és energiaforgalma	11+ 1óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> - A sejt felépítése, sejt szintű életfolyamatok. - A tápcsatorna szakaszai és fő működéseik, a táplálékok tápanyagtartalma. - A légző szervrendszer részei és működéseik. - A keringés szervei és szerepük a szervezet működésében. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> - A sejt szintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése. - A saját és mások egészségének megőrzése iránti felelős magatartás erősítése. - Az egészséges táplálkozás jellegzetességeire építve a tudatos fogyasztói szokások megalapozása, erősítése. - Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása, illetve baleset esetén a tudatosan cselekvő magatartás megalapozása. 	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Miért van szüksége szervezetünknek különböző tápanyagokra (fehérjékre, szénhidrátokra és zsírokra)?</p> <p>Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe.</p> <p>Miért nincs önemésztés a tápcsatornában?</p>	<p>A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján.</p>	<p><i>Kémia:</i> a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok) kémiai felépítése</p> <p><i>Matematika:</i> Adatok, rendezése, ábrázolása.</p> <p>Matematikai modellek (pl. függvények, táblázatok, rajzos</p>

<p>A tápcsatorna részei és szerepük a tápanyagok emésztésében és felszívódásában.</p> <p>Melyek az alultápláltság, a túlsúly, az elhízás okai és következményei? Az egészséges táplálkozás jellemzői (minőségi és mennyiségi éhezés, alapanyagcsere, testtömeg-index, normál testsúly).</p> <p>Hogyan jutnak tápanyaghoz és oxigénhez a szervezetünk belsejében található sejtek? A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban és a véralvadásban.</p> <p><i>Miben különbözik a be- és a kilélegzett levegő összetétele, és mi a különbség magyarázata?</i> A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás.</p> <p>Milyen történések játszódnak le a szív működésekor? A keringési rendszer felépítése és működése.</p> <p>A táplálkozás és a légzés szerepe szervezet energiaellátásában. A vér szerepe a szervezet védelmében és belső állandóságának fenntartásában. Immunitás, vércsoportok. A védőoltások jelentősége.</p> <p><i>Mitől függ, hogy mennyi folyadékot kell elfogyasztanunk egy nap?</i> A kiválasztásban résztvevő szervek felépítése és működése. A vízháztartás és a belső környezet állandósága. A só- és vízháztartás összefüggése.</p> <p>Hogyan függ össze a szívinfarktus a kockázati tényezőkkel? Vérzéstípusok - vérzéscsillapítások.</p> <p>Légzőszervi elváltozások, betegségek megelőzése.</p>	<p>A fő tápanyagtípusok útjának bemutatása az étkezéstől a sejtekig.</p> <p>Számítások végzése a témakörben (pl.: testtömeg-index, kalóriaszükséglet)</p> <p>Nemzeti öntudat fejlesztése – pl. Szent-Györgyi Albert munkássága</p> <p>Lehetséges projekt munka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Felvilágosító kampány összeállítása az egészséges táplálkozás megvalósítására; a testsúllyal kapcsolatos problémák veszélyeinek megismerésére. - Az egészséges étkezési szokások népszerűsítése. - A táplálkozásnak és a mozgásnak a keringésre gyakorolt hatása, az elhízás következményei. <p>A szív működést kísérő elektromos változások (EKG) gyógyászati jelentősége; a szív megállás, szívinfarktus tüneteinek felismerése.</p> <p>- A pulzusszám, a vércukorszint, a testhőmérséklet és a vérnyomás fizikai terhelés hatására történő változásának megfigyelése és magyarázata. Vizsgálatok elvégzése, csoportonként, forgószínpad szerűen, Eredmények, megfigyelések készítése.</p> <p>A vér- és vizeletvizsgálat jelentősége, a laborvizsgálat legfontosabb adatainak értelmezése.</p>	<p>modellek, diagramok, grafikonok) értelmezése, használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének magyarázata (táblázat).</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről, prezentáció készítése.</p>
---	--	---

<p>A szív és az érrendszeri betegségek tünetei és következményei.</p> <p>Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának fontossága a belső környezet állandóságának fenntartásában.</p> <p>A rendszeres szűrővizsgálat, önvizsgálat szerepe a betegségek megelőzésében.</p> <p>Melyek az egészségügyi ellátáshoz való jog főbb ismérvei? Betegjogok: az orvosi ellátáshoz való jog; háziorvosi és szakorvosi ellátás.</p>	<p>Vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése.</p> <p>Önálló kutatómunka: milyen feltételekkel köthet életbiztosítást egy egészséges ember, illetve aki dohányzik, túlsúlyos, magas a vérnyomása, alkoholistá vagy drogfüggő? Adatgyűjtés arról, hogy milyen hatással van a dohányzás a keringési és a légzési szervrendszerre, illetve a magzat fejlődésére.</p> <p>Az interneten található betegségi tünetek értelmezése és értékelése.</p> <p>Vita a rendszeres egészségügyi és szűrővizsgálatok, az önvizsgálat, a védőoltások, valamint az egészséges életmód betegség-megelőző jelentőségéről.</p> <p>Az eredményes gyógyulás és az időben történő orvoshoz fordulás ok-okozati összefüggésének összekapcsolása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: betegjogok.</i></p>
---	--	---

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tápanyag, anyagsere, alapanyagcsere, emésztés, vér, vércsoport, véralvadás, immunitás, szűrlet, vizelet, só- és vízháztartás.</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>Belső környezet állandóságának biztosítása</p>	<p>11+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A sejt felépítése. – Külső- és belső környezet, egyensúlyi állapot. – Környezethez való alkalmazkodás, az érzékszervek specializálódása adott inger felfogására. 	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A szervezet és a környezet kölcsönös egymásra hatásának megértése. – A környezeti jelzések kódolásának és dekódolásának értelmezése az érzékelés folyamatában. – Az alkohol és a kábítószeres káros élettani hatásának ismeretében tudatos, elutasító attitűd alakítása. 	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A környezeti jelzések érzékelésének biológiai jelentősége.</p> <p>Mi történik, ha valamelyik érzékszervünk nem, vagy nem megfelelően működik? Mit jelent a szemüveg dioptriája? A hallás és egyensúlyozás, a látás, a tapintás, az ízlelés és a szaglás érzékszervei.</p> <p>Miben hasonlít, és miben különbözik az EKG és az EEG? Az idegrendszer felépítése; a központi és a környéki idegrendszer főbb részei, az egyes részek Az idegsejt felépítése és működése.</p> <p>A feltétlen és a feltételes reflex. A feltételes reflex, mint a tanulás alapja.</p> <p>Meddig tudjuk visszatartani a lélegzetünket, tudjuk-e szabályozni a szívverésünket? Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának működési alapelve.</p> <p>Mely tényezők veszélyeztetik az idegrendszer egészségét? Az alkohol egészségkárosító hatásai. A lágy és kemény drogok legismertebb fajtái, hatásuk az ember idegrendszerére, szervezetére, személyiségére. A megelőzés módjai.</p>	<p>Az érzékeléssel kapcsolatos megfigyelések, vizsgálódások végzése, a tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Az érzékszervi fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítségük kulturált módja. Adatgyűjtés a leggyakoribb szembetegségekről és korrekációs lehetőségeikről. Annak megértése, hogy az érzékelés az érzékszervek és az idegrendszer együttműködéseként jön létre.</p> <p>Az EEG működésének alapja és elemi szintű értelmezése. Az idegsejt különleges felépítése és működése közötti összefüggés megértése.</p> <p>Példák arra, hogy a tanulás lényegében a környezethez való alkalmazkodásként.</p> <p>Az egyensúlyi állapot és a rendszerek stabilitása közötti összefüggés felismerése, alkalmazása konkrét példákon.</p> <p>- A szenvedélybetegségeket kiváltó szerek és azok csoportosítása, hatásainak összegzése. Prevenációs lehetőségek gyűjtése. Kutatómunka, előadások meghallgatása, önálló feljegyzések készítése, vagy egyéni prezentáció készítése előre meghatározott témakörben. - Nemzeti öntudat fejlesztése, magyar tudósok munkásságának bemutatásán keresztül, pl. Szentágothai János, Ceizel Endre. Kutatómunka IKT eszközök alkalmazása segítségével.</p> <p>A személyes felelősség tudatosulása, a szülő, a család, a környezet szerepének bemutatása a függőségek megelőzésében. A kockázatos, veszélyes élethelyzetek megoldási lehetőségeinek bemutatása.</p>	<p><i>Fizika:</i> A hang keletkezése, hangforrások, a hallás fizikai alapjai. Hangerősség, decibel. Zajszennyezés. A fény. A szem és a látás fizikai alapjai. Látáshibák és javításuk.</p> <p><i>Matematika:</i> Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Modellek megértése, használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával.</p> <p><i>Informatika:</i> szövegszerkesztés</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Receptor, érzékszerv, reflex, reflexkör, feltétlen és feltételes reflex, központi és környéki idegrendszer.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat

Tematikai egység	Fogamzástól az elmúlásig	10+1+1 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> – Sejtosztódás. – Szaporodási típusok a növény-és állatvilágban. – A nemi érés jelei. 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> – Felkészítés a felelősségteljes párkapcsolatra alapozott örömteli nemi életre és a tudatos családtervezésre. – Az életszakaszok főbb testi, lelki és magatartásbeli jellemzőinek megismerésével azoknak a viselkedési formáknak az erősítése, melyek biztosítják a korosztályok közötti harmonikus együttélést. – Az önismeret fejlesztésével hozzájárulás önmaguk kibontakoztatásához, mások megértéséhez, elfogadásához, a boldogságra való képesség kialakításához. 	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Mi a szexualitás szerepe az ember életében?</i> A férfi és a nő szaporodási szervrendszerének felépítése és működése.</p> <p>Milyen változások zajlanak le a szervezetben a női nemi ciklus alatt? Elsődleges és másodlagos nemi jellegek. A nemi hormonok és a pubertás. Az ivarsejtek termelődése, felépítése és biológiai funkciója. A menstruációs ciklus. Az önkielégítés.</p> <p>Melyek a különböző fogamzásgátlási módok előnyei és hátrányai? A fogamzásgátlás módjai, következményei. Az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései.</p>	<p>Az örökítő anyagot megváltoztató környezeti hatások megismerése, azok lehetséges következményeinek megértése, felkészülés a veszélyforrások elkerülésére.</p> <p>Másodlagos nemi jellegek gyűjtése, magyarázat keresése a különbségek okaira. A biológiai nem és a nemi identitás megkülönböztetése. A petesejt és a hím ivarsejt termelődésének összehasonlítása. A nemek pszichológiai jellemzőinek értelmezése.</p> <p>A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése. Érvelés a tudatos családtervezés, az egymás iránti felelősségvállalásra épülő örömteli szexuális élet mellett. Hiedelmek, téves ismeretek tisztázására alapozva a megelőzés lehetséges módjainak tudatosítása.</p>	<p><i>Informatika:</i> szaktárgyi oktatóprogram használata.</p> <p><i>Fizika:</i> ultrahangos vizsgálatok az orvosi diagnosztikában.</p> <p><i>Matematika:</i> ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom; időtartam, időpont.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése; a bibliográfiai rendszer mibenléte és alkalmazása; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p>

<p>A nemi úton terjedő betegségek kórokozói, tünetei, következményei és megelőzésük.</p> <p>Mely környezeti és életmódbeli hatások okozhatnak meddőséget? A fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.</p> <p>Hogyan változik az építő- és lebontó anyagcsere aránya az egyes életszakaszokban? A méhen kívüli élet főbb szakaszainak időtartama, az egyed testi és szellemi fejlődésének jellemzői.</p> <p>Mikor alakul ki és meddig változik a személyiség? A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. Az önismeret és önfejlesztés fontossága.</p> <p>Melyek a jó emberi kapcsolatok jellemzői? Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban. A családi és az egyéni (rokoni, iskolatársi, baráti, szerelmi) kapcsolatok jelentősége, szerepük a személyiség fejlődésében. A viselkedési normák és szabályok szerepe a társadalmi együttélésben.</p> <p>- A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése. Védőnő által tartott előadás: fogamzásgátlási módszerek, nemi betegségek.</p>	<p>Mikortól tekinthető a magzat embernek/élőlénynek? – Érvelés a tudatos gyermekvárás mellett.</p> <p>A születés utáni egyedfejlődési szakaszok legjellemzőbb testi és pszichológiai megnyilvánulásainak összehasonlítása, különös tekintettel az ember életkora és viselkedése összefüggésre.</p> <p>Az adott életkor pszichológiai jellemzőinek értelmezése kortárs-segítők és szakemberek segítségével. Példák a családi és iskolai agresszió okaira, lehetséges kezelésére, megoldására. Szerepjáték (önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás). Szerepjáték, illetve kortárs irodalmi alkotások bemutatása a szerelemnek az egymás iránti szeretet, tisztelet és felelősségvállalás kiteljesedéseként történő értelmezéséről.</p> <p>- Párválasztás, a másik nem tisztelete családtervezés, fogamzásgátlás, gyermekvállalás fontossága. A keresztyén hitünkkel összefüggő elvárások, kötelezettségek. - Az emberi élet védelme, az idős emberek tisztelete, segítése. Kiselőadások készítése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>.Ivarsejt, nemi hormon, elsődleges, másodlagos nemi jelleg, nemi szerv, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, tudatos családtervezés.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat</p>	

Tematikai egység	Hitünk és tantárgyunk kapcsolata	1 óra
Előzetes tudás	<ul style="list-style-type: none"> - A hittan órán elsajátított ismeretek - Bibliai történetek a teremtésről 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> - A témakörhöz tartozó bibliai történetek, személyek és alapvető kortörténeti háttérük ismerete. - Önismereti fejlesztés a következő területeken: férfiként és nőként a szolgálatban, a szeretet megélése az emberi kapcsolatokban - Felkészítés a felelősségteljes párkapcsolatra alapozott örömteli nemi életre és a tudatos családtervezésre. - Meg kell ismerni az emberi test biológiai felépítését, csodálatos működését. - Az egészségvédelem alapvető ismérveit el kell sajátítani: - A lelkiismeret fogalmának életközpontú példák által történő tisztázása - Az önismeret fejlesztésével hozzájárulás önmaguk kibontakoztatásához, mások megértéséhez, elfogadásához, a boldogságra való képesség kialakításához. 	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>- Felelősség saját magunkkal szemben, egészségvédelem, szenvedélybetegségek</p> <p>- Felelősség a másik nemmel és utódainkkal szemben – keresztény szexuális erkölcs</p> <p>Hitünk szerepe az ember testfelépítésének és harmonikus működésének, csodálatos rendszerében, egészségünk fenntartásában.</p>	<p>- Ismeri a témakörhöz kapcsolódó bibliai történeteket és alapvető kortörténeti háttérüket.</p> <p>- Ismeri a lelkiismeret fogalmát, melyet képes a saját szavaival értelmezni.</p> <p>- Bibliai alapokon példákat tud mondani arra, hogyan lehet a férfi és női mivoltát megélni az Isten ügyéért való munkálkodásban.</p> <p>- Az ember szervezete és egészsége témaköröknél az egyes kérdések egyértelmű erkölcsi bemutatást és állásfoglalást követelnek.</p> <p>Prezentáció készítése – az egészségvédelem, a párválasztás, családi élet az öregezés, elmúlás, feltámadás rendszerében.</p> <p>- Minden témakörnél, anyagrészeknél jól együtt lehet és kell dolgozni a hitoktatókkal. Kiselőadás, kutatómunka, ismeretterjesztő film megtekintése.</p>	<p><i>Informatika:</i> szaktárgyi oktatóprogram használata.</p> <p><i>Bibliai ismeretek</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése; a bibliográfiai rendszer mibenléte és alkalmazása; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmet kifejező magyarázó képek, rajzok (piktogram, smiley az</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Erkölcünk, keresztény hitünk, a fogamzástól az elmúlásig tartó Földi életünkben. Férfi, nő, nemi identitás, szolgálat, szeretet arca, szeretettípusok, szeretetnyelvek	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés,	

szervezési- és munkaformák	Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat
-----------------------------------	--

Tematikai egység	A biológia iránti érdeklődést felkeltő témák megjelenítése	10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A témakör célja, hogy a kötelező ismereteken kívül olyan tartalmakkal is megtöltse a 8. osztályos tananyagot, melyek tovább fokozzák a biológia tantárgy iránti érdeklődést.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A géntechnológia és a klónozás. Allergia. Elhízás fogykúra. A rendszeres testedzés hatása a szervezetre. Drog: Egy kosaras naplója (Drog prevenció) duplaóra. Környezeti gondjaink. Felelősségünk a Földért beszélgetés és kiselőadás. Az ember: saját evolúciójának kovácsa. Élet más bolygókon.	A fejlesztési követelmények közül ki kell emelni a gondolkodás, a fantázia fejlesztését. A környezet és a társadalom iránt felelősséget érző egyéné formálás. A káros szenvedélyek elleni védelem.	<i>Testnevelés: A rendszeres testedzés hatása.</i> <i>Informatika, fizika: Az ember saját evolúciójának kovácsa.</i> <i>Természetismeret, Földrajz: Környezeti gondjaink, felelőségünk a földért.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drog prevenció, testedzés, elhízás, környezetvédelem, élet más bolygókon, am emberi evolúció következő lépcsőfoka, .	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ismétlés, Motiváció, Frontális osztálymunka, Tanári magyarázat, Kooperatív technikák alkalmazása, Páros munka, Egyéni munka, Csoport munka, Differenciált munkaszervezés, Interaktív tananyag felhasználása, Önálló ismeretszerzés, Kiselőadás, Megfigyelések végzése, feljegyzés készítése, Prezentáció készítése Értékelés, Szemléltető eszközök – applikáció, interaktív tananyag alkalmazása, tudományos kisfilmek megtekintése stb.- alkalmazása. Modellek bemutatása, Kísérletek végzése, Egészségügyi Központ látogatása, Önvizsgálat	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

- A tanuló értse az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biotok összetételének összefüggéseit az adott térségre jellemző környezeti tényezőkkel.
- Ismerje a globális környezetkárosítás veszélyeit, értse, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték.
- Ismerje és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani.
- Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit.
- Tudja bemutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit.
- Ismerje az életközösségek változatosságának és változásának okait.
- Tudjon különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között.
- Legyen tisztába a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival.
- Ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait.

- Tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődés-történeti rendszerben (maximum osztály szintig).
- Lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést.
- Értse a sejszintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot.
- Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában.
- Legyen tisztába saját teste felépítésével és alapvető működési sajátosságaival.
- Legyen tisztába a férfi és a nő közötti különbséggel és a kamaszkor biológiai-pszichológiai problémáival.
- Ismerje a betegségek kialakulásának okait, megelőzésük és felismerésük módjait, az egészséges életmód és az elsősegélynyújtás legfontosabb szabályait.
- Értse a szűrővizsgálatok jelentőségét a betegségek sikeres gyógyításában.
- Tudjon önállóan és társaival együttműködve megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni.
- Rendelkezzen jártassággal a mikroszkóp használatában.

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Az értékelés leggyakoribb formái

- Az önálló és csoportos tanulói tevékenység: forráshasználat; megfigyelés; kísérletezés; applikációs tevékenység; programkészítés, szervezés folyamatos ellenőrzése, szóbeli értékelése.
- Szóbeli feleltetés.
- Írásbeli ellenőrzés: munkafüzet, munkalap, feladatlap, témazáró.
- Tanév eleji diagnosztikus mérés, félévkor és tanév végén szummatív mérés.
- Önálló – tanórán kívüli – forráshasználat (könyv, folyóirat, multimédiás eszközök), megfigyelés, adatgyűjtés, kiselőadás, programkészítés.
- A témaköröket lezáró feladatlapokat, vagy a központilag összeállított felmérőlapokon, illetve a szaktanár által elkészített felmérőlapokon végezhető el.
- A tanév végi értékelésbe javasolt beszámítani a tanórán kívül végzett egyéb tevékenységet, pl. tanulmányi versenyeken való részvételt.

Értékelési szempontok:

- Milyen szinten sajátította el a tanuló a tananyaghoz kapcsolódó szaknyelvet és az élőlények testtopográfiai ismereteit?
- Hogyan használja a megismerési algoritmusokat?
- Felismeri-e az élőlényeket, tudja-e őket jellemezni?
- Képes-e a megismert tények, folyamatok, fogalmak elemzésére, törvényszerűségek bizonyítására?
- Érti-e az ökológiai rendszerek szabályozó folyamatait, tudja-e példákkal illusztrálni a környezet –életmód-szervezet, valamint a szervek felépítése és működése közti oksági összefüggéseket?
- Képes-e a növényi és állati anyagcsere összehasonlítására, látja-e az autotróf anyagcsere szerepét a bioszférában?
- Felismeri-e a növény és állatvilág élőlényeinek testfelépítésében és életműködéseinek fejlődésében az evolúciós újításokat?
- Képes-e a megismert élőlények rendszerezésére?
- Ismeri-e az emberi szervezet felépítését, működését, szabályozó folyamatait?
- Látja-e szervezetében a rész és az egész viszonyát, az életfolyamatok irreverzibilitását?
- Elsajátította-e és alkalmazza-e a mindennapokban az egészséges életvitel szokásrendszerét?
- Tudja-e, mikor kell orvoshoz fordulni és hogyan kell ott viselkedni?
- Rendelkezik-e megfelelő önállósággal a megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek végzésében, az eszközök balesetmentes használatában, az információhordozók kiválasztásában, hasznosításában?
- Elsajátította-e az értő, a válogató a kritikai olvasás megfelelő szintjét, és tudja-e hasznosítani az ismeretszerzés folyamatában?
- Miként tud önállóan vagy társaival együttműködve ismereteket szerezni, gyakorlatokat végezni, megszerzett ismereteit új szituációban alkalmazni?

- Milyen mértékben vált személyiségének jellemzőjévé a környezet- és egészségvédelem, valamint a permanens önművelődés igénye?
- Hogyan kapcsolja össze a biológiai ismereteit a keresztyén hittel, annak elvárásaival?
- Folyamatosan biztosítani szükséges a lassabban haladó, esetlegesen az osztályközösségekben jelenlevő SNI, BTM tanulók fejlesztését, egyéni felzárkóztatását.

Az értékeléshez javasolt osztályzás egy lehetséges változata:

Javasolt teljesítményhatár (%)	Javasolt érdemjegy	Javasolt osztályzat
– 0% -tól - 30 % - ig	elégtelen	1
– 31 % -tól – 50 % - ig	elégséges	2
– 51 % -tól – 75 % - ig	közepes	3
– 76 % -tól – 90 % - ig	jó	4
– 91 % -tól – 100 % - ig	jeles	5

6. Függelék

A tankönyvválasztás szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének, lefedje a biológia tantárgy kerettantervi anyagát;
- a biológia tankönyv tartalma korrekt és igényes legyen szaktárgyi szempontból
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a biológia tanítására rendelkezésre álló órakeretben;
- a taneszköz segítségével a biológia kerettantervben megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen, nyelvezete alkalmazkodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- a taneszköz segítséget nyújtson a megfelelő biológiai, illetve természettudományos szemlélet kialakításához, ábraanyagával támogassa, segítse a tanári demonstrációs és a tanulói kísérletek megértését, rögzítését;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal;

Mérlegelni szükséges az ár-érték arányt.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

FÖLDRAJZ Helyi tantárgyi tanterv

7-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lenticikben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
7.	1	32	4	18	54
8.	2	64	8	-	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből a 7. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest 0,5 órával megemelt óraszámot kapott.

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Földrajz** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	7	1+2	10
A földrajzi övezetesség alapjai	7	1+2	10
Afrika és Amerika földrajza	14	1+1	16
Ázsia földrajza		10	10
Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	4	3	7
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen:	32	4 + 18	54

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	1	1	2
Gazdasági alapismeretek	5	1	6
Ázsia földrajza	10		10
Európa általános földrajza	5		5
Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	5		5
Atlanti Európa földrajza	6		6
Kelet- és Közép-Európa földrajza	7	1	8
A Kárpát-medencevidék földrajza	5	1	6
A hazánkkal szomszédos országok földrajza	6		6
Magyarország természeti és kulturális értékei	5	1	6
Magyarország társadalomföldrajza	10		10
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2	2
Évfolyam összesen:	65	7	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Ásványok, kőzetek (gyakorlat)	1
A földrajzi övezetesség alapjai	Éghajlati diagram olvasása (gyakorlat)	1
Afrika és Amerika földrajza	Topográfia (gyakorlat)	1
Ázsia földrajza		
Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
Összesen:		4

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	8
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Ásványok, kőzetek (gyakorlat)	1
Gazdasági alapismeretek		1
Ázsia földrajza		
Európa általános földrajza		
Észak- és Mediterrán-Európa földrajza		
Atlanti Európa földrajza		
Kelet- és Közép-Európa földrajza	Topográfia (gyakorlat)	1
A Kárpát-medencevidék földrajza	Topográfia (gyakorlat)	1
A hazánkkal szomszédos országok földrajza		
Magyarország természeti és kulturális értékei	Topográfia (gyakorlat)	1
Magyarország társadalomföldrajza		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		2
Összesen:		7

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Projektmunka	2
A földrajzi övezetesség alapjai	Projektmunka	2
Afrika és Amerika földrajza	Projektmunka	1
Ázsia földrajza	Bevezetés Ázsia földrajzába	7
	Projektmunka	3
Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	Projektmunka	3
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		
	Összesen:	18

FÖLDRAJZ

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományt képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai tudást. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

7–8. évfolyam

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. Az oknyomozó tudásszerzés elvéből kiindulva a tananyag feldolgozása során a tanulók minden tényt, jelenséget és folyamatot elsődlegesen térbeli, emellett időbeli változásában, fejlődésében ismernek meg, meglátatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A helyi és a regionális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével és a globális folyamatok érzékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti, társadalmi és környezeti problémákat.

A tartalmak feldolgozása a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. Kiemelt része a haza és környezete földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetése, amelynek során megalapozódik a hazához és a magyarsághoz való kötődés. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A hazáról, a földrészünkről és a távoli földrészekről való tudásszerzés mellett nagymértékben segíti a tanulók képességeinek fejlődését. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknál az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Folytatja az 5–6. évfolyamon megkezdett integrált tudásszerzést és az egységes természettudományi szemlélet alakítását. Az állandóság és a változás látszólagos ellentmondásosságát, a rendszerek törvényszerűségeit, a struktúra és a funkció összefüggéseit, az anyag, az energia, az információ különböző formáit regionális megjelenésükben vizsgálja. A természeti jellemzőkhöz mindig hozzákapcsolja azok társadalmi-gazdasági felhasználását,

illetve egymáshoz illeszti a társadalmi élet és a gazdaság elemeit is, ezáltal megveti a társadalomtudományi szemlélet alapjait is. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információkezelő tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés és az információfeldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a tapasztalati és a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Mivel a földrajz tantárgy feladatának tekinti a tanulók megismertetését a helyi, a regionális és a globális környezetükkel, a valóság pedig gyorsan változik, ezért a tanulók kénytelenek állandóan önállóan frissíteni ismereteiket. A távoli tájak megismerésében nagy szerepet kapnak a mediatizált kommunikációs eszközök (nyomtatott sajtó, televízió, internet) által szerzett információk. A földrajz tantárgynak tehát célkitűzése, hogy ösztönözze a médiumok által közvetített világ kritikus elemzését, értelmezését, megértesse a tanulókkal, hogy a világ itteni ábrázolása nem azonos a valósággal, az eseményeknek és a jelenségeknek az alkotók által konstruált változatát láthatják.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény felébresztése, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy elősegíti a szociális és állampolgári kompetenciák fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak. A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú középfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az általános iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti térképolvasás képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken). A dokumentum topográfiai és kulcsfogalmi listája csak az adott témában újonnan megjelenő és azokat a fogalmakat tartalmazza, amelyek a kerettanterv tartalmi és szemléleti újdonságainak pontosítása érdekében szükségesek, a korábbi életkori szakaszban vagy a megelőző témák során feldolgozottakat tudottnak feltételezi.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Órakeret 7 +1 +2 óra
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén. Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével.</p> <p>A felfedezettő tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése.</p> <p>Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.</p> <p>A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.</p> <p>A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.</p>
--	---

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Környezetünk anyagainak vizsgálata</i> Ásványokból összetett természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, téglá) összehasonlítása egyéni és csoportos vizsgálódással.</p> <p>A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó ásványok, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult kőzetek (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk.</p> <p>A talaj anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákön közvetlen tapasztalatszerzéssel.</p> <p><i>Ásványok, kőzetek (gyakorlat)</i> <i>A folyamatosan változó bolygó és környezet</i> A földövek és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása.</p> <p>Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögzösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése).</p> <p>A földrajzi (külső) erők felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése.</p> <p>A kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok</p>	<p><i>Kémia:</i> Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzelt mozgás, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegegyenesen.</p> <p>Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.</p>

megkülönböztetése. A szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján *Tájékozódás a földtörténeti időben*
Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.

[Projektmunka](#)

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség alapjai	Órakeret 7 +1 +2 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásai, környezeti következményeik meglátása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Éghajlati alapismeretek</i> Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása. <i>A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet). <i>A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése</i> A mediterrán táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a	<i>Fizika:</i> fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék. <i>Matematika:</i> modellek és diagramok megértése, adatleolvasás. <i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, életközösségek,

<p>természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a valódi mérsékelt övben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a tajgavidék és az erdőgazdálkodás jellemzése.</p> <p><i>A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i></p> <p>A megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban.</p> <p><i>Éghajlati diagram olvasása. (gyakorlat)</i></p> <p><i>A függőleges földrajzi övezetesség</i></p> <p>A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízváltó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor.</p> <p>Projektmunka</p>	<p>biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.</p>
---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízváltó hegység; vízjárás. Sivatagi váztalaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia.</p> <p>Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj).</p> <p>Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).</p>
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Afrika és Amerika földrajza	Órakeret 14 +1 +1 óra
Előzetes tudás	<p>A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben.</p> <p>A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával.</p> <p>Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése.</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása.</p>	

	<p>A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével.</p> <p>A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tábló-összeállítással és beszámoló-készítéssel (országsoportok, országok bemutatása).</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Afrika természetföldrajza</i> Afrika domborzatának és tájainak megismerése. Erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozókészletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése. <i>Afrika társadalomföldrajza</i> Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal népesség és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk). A trópusi mezőgazdaság változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása. Száhel, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése. Egyiptom: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése. <i>Amerika természetföldrajza</i> A földrész szerkezeti tagolódásának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése. Észak-, dél- és közép-amerikai tájtypusok összehasonlító elemzése. A természetföldrajzi övezetesség, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése. <i>Amerika társadalomföldrajza</i> A földrész népességföldrajzi tagolódásának megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban. A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban. A farmgazdálkodás modellezése, a mezőgazdasági övezetesség</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> lokális cselekvések és globális problémák.</p>

<p>átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel). Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a technológiai övezet jellemzése. <i>Amerika országföldrajza</i> Eltérő szerepű országok (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása. Amerikai Egyesült Államok mint világgazdasági vezető hatalom; Brazília mint gyorsan fejlődő ország. Topográfia (gyakorlat) Projektmunka</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus. Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világceg, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).</p>
---	---

<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Afrikai- és Kanadai-ősföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazil-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paráná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget; Száhel. Amerika részei. Vörös-tenger, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nílus, Orinoco, Paráná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna. Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.</p>
-------------------------------------	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Ázsia földrajza</p>	<p>Órakeret +10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzeltetésével.</p> <p>Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával.</p> <p>Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ázsia természetföldrajza</i> A „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése. Belső-ázsiai sivatagok: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése. Monzun vidék és terület: a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése.</p> <p><i>Ázsia társadalomföldrajza</i> Népek és kultúrák jellemzőinek, népességkoncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban. Területi fejlettségi különbségek felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése.</p> <p><i>Ázsia regionális földrajza</i> Eltérő szerepkörű országcsoportok: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése. India: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai. Japán: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófa-helyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. Kína: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső</p>	<p><i>Matematika:</i> ok-okozati gondolkodás, modellezés.</p> <p><i>Fizika:</i> légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> biotechnológiai forradalom, életfeltételek.</p>

területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. Projekt munka	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népeségrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológiaátvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.
Topográfiai ismeretek	Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távols-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hindusztáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris. Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	Órakeret 4 +3 óra
Előzetes tudás	A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái. Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységének és következményeinek megértésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról. Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p><i>Ausztrália, a kontinensnyi ország</i> Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete.</p> <p><i>A sarkvidékek földrajza</i> Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése; az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása; a sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése.</p> <p><i>A világtenger földrajza</i> Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapály-energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése.</p> <p>Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése.</p> <p>Projektmunka</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagy földrajzi felfedezések; hajózás.</p> <p><i>Kémia:</i> ózon; sósvíz és édesvíz; vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, a hideg övezet és a tengerek élővilága.</p> <p><i>Fizika:</i> Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai (hullámok vízfelületen).</p>
--	---

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapály-energia, túlhalászás, kutatóállomás. Őslakos, bevándorló.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ősföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth, Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).</p>

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Órakeret 1 +1 óra
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén.</p> <p>Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével.</p> <p>A felfedezettő tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése.</p> <p>Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.</p> <p>A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.</p> <p>A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p><i>Környezetünk anyagainak vizsgálata</i></p> <p>Ásványokból összetett természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, téglá) összehasonlítása egyéni és csoportos vizsgálódással.</p> <p>A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó ásványok, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult kőzetek (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk.</p> <p>A talaj anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákön közvetlen tapasztalatszerzéssel.</p> <p><i>Ásványok, kőzetek (gyakorlat)</i></p> <p><i>A folyamatosan változó bolygó és környezet</i></p> <p>A földövek és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása.</p> <p>Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése).</p> <p>A földrajzi (külső) erők felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése.</p> <p>A kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése. A szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján <i>Tájékozódás a földtörténeti időben</i></p> <p>Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.</p>	<p><i>Kémia:</i> Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzelteti mozgató, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegeyenesen.</p> <p>Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági alapismeretek	Órakeret 5 +1 óra
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelveinek, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértetése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A gazdaság értelmezése</i> A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának meglátása (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése.</p> <p><i>Pénzügyi alapismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> — Egy termék árát befolyásoló tényezők (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. A pénz és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. — A piac működési alapelveinek, a kiadás-bevétel rendszer megértése egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege. — Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése, a valutaváltás eljárásának megismerése helyzetgyakorlatokban. — Nemzetközi együttműködések: A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a gazdasági ágak történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések.</p> <p><i>Matematika:</i> mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság.</p> <p><i>Informatika:</i> adat- és ténygyűjtés az internetről.</p>

példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek).	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ázsia földrajza	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időkben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzelésével. Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Ázsia természetföldrajza</i> A „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése. Belső-ázsiai sivatagok: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése. Monszun vidék és terület: a kialakító okok összehasonlítása a forró és	<i>Matematika:</i> ok-okozati gondolkodás, modellezés. <i>Fizika:</i> légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák.

<p>a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése.</p> <p><i>Ázsia társadalomföldrajza</i></p> <p>Népek és kultúrák jellemzőinek, népességkoncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban.</p> <p>Területi fejlettségi különbségek felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése.</p> <p><i>Ázsia regionális földrajza</i></p> <p>Eltérő szerepkörű országcsoportok: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése.</p> <p>India: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai.</p> <p>Japán: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófahelyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p> <p>Kína: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> biotechnológiai forradalom, életfeltételek.</p>
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népességrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológiaátvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távols-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hinduszáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmáputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris.</p> <p>Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Európa általános földrajza</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi</p>	

	<p>övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világgazdaságban.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Az analízis képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása.</p> <p>Az információszerezési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Európa általános természetföldrajzi képe</i> Szerkezetalkító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a nagytájak mozaikjának megismerése. Európa változatos és szeszélyes éghajlatának, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben. <i>Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai</i> Európa változó társadalmi erőforrásainak, az előregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése. Az európai erőter gyengülő világgazdasági szerepének felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése. Az Európai Unió földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.</p>	<p><i>Fizika:</i> erőhatások.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életkor.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárási front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.</p>
---------------------------------------	---

Topográfiai ismeretek	Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.
------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinensrész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos táguulása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével. Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással. A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projektmódszerrel történő feldolgozásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében</i></p> <p>A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása.</p> <p><i>Észak-Európa földrajza:</i> az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése.</p> <p><i>Mediterrán-Európa földrajza</i></p> <p>Dél-Európa természetföldrajzi jellemzése; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása.</p> <p>Az országok gazdasági életének, a szolgáltató ágazatok súlyának megismerése.</p> <p>A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése Olaszország példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban.</p> <p><i>A Balkán-térség</i></p> <p>A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás. Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése.</p> <p><i>Informatika:</i> bemutató készítése.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ősföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finn-tóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlanti-Európa földrajza		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével. A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a globális szemlélet összekapcsolása. Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással. A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái</i> A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése. A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményeinek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése. <i>Nyugat-Európa meghatározó országai</i> Regionális földrajzi sajátosságaik megismerése összehasonlító elemzéssel. Egyesült Királyság (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). Franciaország (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. <i>Matematika:</i> kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Multikulturalizmus. Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.		
Topográfiai ismeretek	Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze. Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Közép-angliai-iparvidék.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kelet- és Közép-Európa földrajza	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek.</p> <p>A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelt szárazföldi és a szárazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, tájjellemzési algoritmus.</p> <p>Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével.</p> <p>A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká).</p> <p>A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között</i> A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). A termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése.</p> <p><i>Oroszország</i> Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek.</p> <p><i>A hegyvidéki Közép-Európa:</i> a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása.</p> <p><i>A medencei Közép-Európa</i> A gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvívidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain.</p> <p>A közép-európai országok összefonódó gazdasági múltjának és jelenének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése.</p> <p>Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése.</p> <p>Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).</p> <p>Topográfia (gyakorlat)</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Technológiai kapcsolatok. Szocialista világháború, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia, világháború.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Életközösségek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.
Topográfiai ismeretek	Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga. Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgograd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Kárpát-medencevidék földrajza	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége</i> A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; a medencejelleg modellezése. A medencejelleg következményeinek bizonyítása az éghajlatban, a vízrajzban és vízkészletekben, a környezeti állapotban. A medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességei, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. <i>A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége</i>	<i>Fizika:</i> fizikai folyamatok a földkéregben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájjal, szülőfölddel

<p>A medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájátalakításnak és következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése, prognosztizálása.</p> <p>A Kárpát-medencei népesség összetételének értelmezése, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése.</p> <p>Topográfia (gyakorlat)</p>	<p>kapcsolatos irodalmi művek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyar Királyság, magyar kultúra.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassza. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Órvidék, Partium.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A hazánkkal szomszédos országok földrajza	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészek földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével.</p> <p>Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.).</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői).</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése).</p> <p>A kommunikatív és a művészi kifejezőképesség fejlesztése</p>	

	országbemutatók során (tanulói kreatív módszerek).
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A Kárpát-medence magashegységi keretének országai</i> Az alpi és a kárpáti országok természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítása; történelmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről. Ausztria mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Őrvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok. Szlovénia mint a legfejlettebb délszláv térség és Szlovákia mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása.</p> <p><i>A keleti termékeny vidékek országai</i> Románia gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. Ukrajna mint Kelet-Európa potenciális éléstára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszereinek feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése.</p> <p><i>A déli hegyvidékek országai</i> Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Trianoni szerződés és következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	
Topográfiai ismeretek	Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Magyarország természeti és kulturális értékei	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával). A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A magyarországi nagytájak</i> A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése. <i>Topográfia (gyakorlat)</i> <i>A magyar nemzeti kultúra:</i> a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján. <i>Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem</i> A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés. <i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hordalékkúpsíkság, löszvidék, árterület, szikes puszták, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserehát, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodroghöz, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Órség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszíneinek és nemzeti parkok.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország társadalomföldrajza	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőterben változó helyzetének értelmezésével.</p> <p>Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel.</p> <p>A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon.</p> <p>A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással.</p> <p>A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetredek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Népesség és településhálózat</i> A népességfogyás értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népességszerkezet megismerése. A településfajták, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések). A régiók és Budapest földrajzi jellemzése, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése.</p> <p><i>Magyarország gazdasági szerkezete</i> Magyarország gazdasági szerkezetének elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése. A fogyasztási szokások változásának belátása, okaik feltárása és következményeik megvitatása. A magyar gazdaság főbb működési területei. Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó külgazdasági kapcsolatok. Az idegenforgalom szerepe a gazdaságban, elérő jellegű közzetei (okozati és prognosztikus bemutatás). Hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai. A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban. A húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei. A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Népesedési ciklus, infrastruktúrafejlődés a történelmi Magyarországon. Kommunikációs és technológiai fejlődés.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellek megértése. Adatok jegyzése, ábrázolása.</p> <p><i>Informatika:</i> internetalapú szolgáltatások használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Topográfiai ismeretek	Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Rőske, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világ gazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.</p> <p>Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.</p> <p>Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.</p> <p>Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott</p>
---	---

	<p>szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.</p> <p>Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni.</p> <p>Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.</p> <p>Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.</p>
--	--

A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világ gazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveket, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.

MELLÉKLETEK

1. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

A földrajz érettségi vizsga topográfiai követelményei – közép- és emelt szinten egyaránt – az általános és a részletes érettségi követelményekre épülnek.

A vizsgán a topográfiai fogalmakkal kapcsolatban elvárható tevékenységek:

- a tanuló tudja megfogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi helyzetüket, fekvésüket;
- tudja megmutatni azokat különböző térképeken (falitérképen, atlaszban);
- tudja felismerni és megnevezni azokat kontúrtérképen;
- kapcsoljon földrajzi-környezeti tartalmakat az egyes topográfiai fogalmakhoz.

Világegyetem

Tejútrendszer (Galaxis), Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Neptunusz, Plútó, Szaturnusz, Uránusz, Vénusz; Hold.

Föld

Földrajzi fókuszok: Baktérítő, Déli-sark, Déli sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, Északi sarkkör, Ráktérítő; kezdő hosszúsági kör (greenwichi délkör);

Óceánok: Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger;

Földrészek: Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália, Ázsia, Eurázsia, Európa;

Nagyszerkezeti egységek: Afrikai-lemez, Antarktisz-lemez, Ausztrál-Indiai-lemez, Csendesóceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer;

Egyéb: Déli-sarkvidék, Északi-sarkvidék.

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Afrikai-ösföld, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Kanári-szigetek, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Líbiai-sivatag, Madagaszkár, Namib-sivatag, Szahara, Szudán, Teleki-vulkán; Száhel (öv);

Vízrajz: Csád-tó, Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Kongó, Niger, Nílus, Szezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; Asszuáni-gát (asszuáni Nagy-gát);

Országok: Algéria, Csád, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Guinea, Kenya, Libéria, Líbia, Marokkó, Nigéria, Seychelle-szigetek, Tunézia;

Városok: Abuja, Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó, Pretoria.

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika;

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Atacama-sivatag, Bahama-szigetek, Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mt. Pelée, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Popocatépetl, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy;

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, La Plata, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagytavak (Erie-, Felső-, Huron-, Michigan-, Ontario-tó), Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó;

Országok: Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bolívia, Chile, Brazília, Dominikai Köztársaság (Dominika), Kanada, Kuba, Mexikó, Nicaragua, Panama, Venezuela;

Városok: Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Havanna, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Seattle, Washington.

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea;

Vízrajz: Murray;

Országok: Ausztrália, Új-Zéland;

Városok: Canberra, Melbourne, Perth, Sydney, Wellington.

Ázsia

A földrész részei: Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-Ázsia, Belső-Ázsia;

Tájak: Angara-ösföld, Arab-félsziget, Arab-ösföld, Bali, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík (Dekkán-ösföld), Dél-kínai-hegyvidék (Kínai-ösföld), Fuji, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Iráni-felföld, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Kuznyeck-medence, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld;

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Bering-szoros, Boszporusz, Brahmaputra, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Mekong, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris;

Országok: Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország;

Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Bombay, Calcutta, Cseljabinszk, Haifa, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jekatyerinburg, Jeruzsálem, Kanton, Kobe, Krasnojarszk, Kyoto, Manila,

Mekka, Novoszibirszk,Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi,Uszty-Ilimszk, Vlagyivosztk.

Európa

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa,Nyugat-Európa;

Tájak: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység,Balti-ősföld, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység,Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence,Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok,Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv;
Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Duna, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger,Földközi-tenger, IJssel-tó, La Manche, Ladoga-tó, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál (folyó),Volga, Watt-tenger;

Országok: Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság,Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Luxemburg,Macedónia, Málta, Moldova, Monaco, Montenegró, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország,Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Ukrajna, Vatikán;

Történelmi tájnevek: Burgenland (Őrvidék), Délvidék, Erdély, Felvidék; Kárpátalja; Vajdaság;

Városok: Amszterdam, Antwerpen, Athén, Barcelona, Belgrád, Beregszász, Bilbao, Birmingham,Brüsszel, Chişinău, Csernobil, Dnyepropetrovszk, Donyeck, Dublin, Dubrovnik, Eszék, Europoort,Fiume (Rijeka), Genova, Gibraltár, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon,London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva,Munkács, Murmanszk, Nápoly, Nyizsnyij Novgorod, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík,Róma, Rotterdam, Sevilla, Skopje, Split, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár,Szófia, Theszaloníki, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, Várna, Velence, Volgograd, Zágráb;

Iparvidékek: Dél- és délkelet-angliai iparvidék, Donyec-medence, Északkelet-angliai iparvidék,Északnyugat-oroszországi (Szentpétervár környéki) iparvidék, Flandriai iparvidék, Karaganda, Közép-angliai iparvidék, Kuznyecki-medence, Lotaringia, Moszkva környéki (Központi) iparvidék,Olasz ipari háromszög, Randstad, Skót iparvidék, Uráli iparvidék, Volgai iparvidék.

Közép-Európa

Tájak: Bécsi-medence, Csallóköz, Cseh-medence, Déli-Kárpátok, Duna-delta, Erdélyi-középhegység,Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Germán-alföld, Grossglockner,Hargita, Kárpát-medence, Kárpát-medencevidék, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld,Lengyel-középhegység, Lengyel-tóhátság, Magas-Tátra, Morva-medence, Németközéphegység,Nyugati-Alpok, Román-alföld, Székelyföld, Szent Gotthárd-hágó, Szilézia, Szudéták,Vereckei-hágó;

Vízrajz: Boden-tó, Duna–Majna–Rajna vízi út, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Odera, Olt, Szent Anna-tó, Vág, Visztula; Száva (lásd Magyarországnál is)

Országok: Ausztria, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia;

Városok: Arad, Beregszász, Bécs, Berlin, Bern, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Bukarest, Constanța, Dortmund, Drezda, Duisburg, Frankfurt, Galați, Gdańsk, Genf, Graz, Halle, Hamburg, Hannover, Kassa, Karlovy Vary, Katowice, Kolozsvár, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Ljubljana, Łódź, Marosvásárhely, München, Mannheim, Nagyvárad, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Riga, Révkomárom, Rostock, Salzburg, Stuttgart, Szczecin, Székelyudvarhely, Tallinn, Temesvár, Trieszt, Varsó, Vilnius, Zürich;

Iparvidékek: Ruhr-vidék,

Magyarország

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-domb- és hegyvidék (Dunántúli-dombság), Dunántúli-középhegység (Dunántúli-középhegyvidék), Északi-középhegység, Kisalföld, Nyugatmagyarországi-peremvidék (Nyugati-peremvidék);

Egyéb tájak: Aggteleki-karszt, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogek, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserhát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúl, Dunazug-hegység, Gerecse, Győri-medence, Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagyunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Települések: Ajka, Algyő, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Berente, Békéscsaba, Budapest, Bük, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Lábatlan, Makó, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Salgótarján, Sáropatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros;

Nemzeti parkok, világörökségek: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park; Aggteleki- és Szlovák-karsztvidék, Budapest Andrassy út a

Millenniumi földalattival, BudapestVárnegyed és a pesti Duna-part, Fertő tó, Hollókő, Hortobágy, Pannonhalmi apátság, Pécsiókeresztény sírkamrák, Tokaj-Hegyalja borvidéke;

Megyék: Baranya megye, Bács-Kiskun megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye;

Régiók: Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió; Budapesti agglomeráció.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

ÉNEK-ZENE Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	1	32	4	-	36
6.	1	32	4	-	36
7.	1	32	4	-	36
8.	1	32	4	-	36

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Ének-zene** tantárgyi kerettanterv (A-változata) alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

Az ének-zene órák pedagógiai szakmai eredményességét segíti az egyházi ének tantárgy tanórai és az énekkar szakköri keretekben végzett tevékenysége.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola alsós munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Zenei reprodukció - Éneklés	15	2	17
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység	3		3
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.	3		3
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	4		4
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	7	1	8
Témahét programja szerint		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Zenei reprodukció - Éneklés	15	2	17
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység	4		4
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.	3		3
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	3		3
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	7	1	8
Témahét programja szerint		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Zenei reprodukció - Éneklés	11	2	13
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység	4		4
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.	3		3
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	4		4
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	10	1	11
Témahét programja szerint		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Zenei reprodukció - Éneklés	11	2	13
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység	4		4
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.	3		3
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése	4		4
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	10	1	11
Témahét programja szerint		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: Helyi tervezésű (10%)

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Zenei reprodukció - Éneklés	Egyházi énekek	2
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.		
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	1
Témahét programja szerint		1
	Összesen:	4

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Zenei reprodukció - Éneklés	Egyházi énekek	1
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.		
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	2
Témahét programja szerint		1
	Összesen:	4

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Zenei reprodukció - Éneklés	Egyházi énekek	2
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.		
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	1
Témahét programja szerint		1
	Összesen:	4

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Zenei reprodukció - Éneklés	Egyházi énekek	2
2. Zenei reprodukció - Generatív, kreatív zenei tevékenység		
3. Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapism.		
4. Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése		
5. Zenei befogadás - Zenehallgatás	Bibliai témájú zeneművek	1
Témahét programja szerint		1
	Összesen:	4

Tantárgyi bevezető

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagokon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az ének-zene óra elsősorban pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére való, a személyiségfejlődés szempontjából azonban rendkívül fontos az ott megszerzett ismeretanyag, műveltségtartalom is.

A keresztyén ember életében az éneklés imádság, tanítás, Isten dicséretének, a hálaadásnak és a szeretetnek kifejezése. A református iskola énekkutatásában tehát kiemelt szerepe kell, hogy legyen az Istenről és Istenhez szóló énekeknek: a zsoltároknak, dicséreteknek, istentiszteleti, ifjúsági énekeknek. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek nem csupán mellékesen vagy kikapcsolódásképp, hanem teljes örömmel és figyelemmel tudjanak rész venni az éneklésben, hogy az énekek megismerése által istentiszteleti részvételük és lelki életük egyaránt gazdagodjék. Az egyházi énekek biztos tudása elősegíti, hogy a tanulók a gyülekezetek aktív tagjaivá váljanak, a gyülekezetek zenei szolgálatában részt vegyenek.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a

befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

- A református iskolákban kibővül ez az énekanyag a gyülekezeti énekekkel (válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből, illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz), népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumokkal, igényes populárisabb ifjúsági énekekkel, valamint a többszólamúság gyakorlására alkalmas bibliai szövegű kánonokkal (klasszikus és kortárs szerzők), és taize-i énekekkel.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzetet, az érzelmi kifejezést, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókinccs gazdagságát.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes

a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul.

- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, ha más nem zongorakísérettel éneklés, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az éleetszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia. Egy szerzői életrajz ismertetésében a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átértékelése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén.
- A református iskolák zenehallgatási anyaga kiegészül az énekeskönyv énekanyagának a zeneirodalom különböző korszakaiból származó feldolgozásaival, szemléltetve a formai és műfaji gazdagságot, stílusbeli sokszínűséget. A felsőbb osztályokban ezt kiegészíti az ének-zene órán megismert műfajok és művek mai,

aktuális liturgikus és egyéb egyházi jellegű használatának felmutatása, illetve néhány zene- és egyházzene-történeti szempontból egyaránt fontos nagyobb lélegzetű zeneművek megismertetése. Ízelítőt adunk a szórakoztató zene és az egyházzene kölcsönhatásaiból (dicsőítés különböző műfaji keretek között), s keressük a művek adott korszaktól és stílustól független értékét.

- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához, **kottatár**
- Ötvonalas tábla, mágneses tábla, **vagy digitális tábla**
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal, **projektor vagy digitális tábla**
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag
- **Tankönyvek**
- **Református énekeskönyvek, egyházi énekgyűjtemények**

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy kerettanterve: erkölcsi, **hitbeli** nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.

Fejlesztési célok

Reprodukció. Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulóknak az éneklés örömeinek és helyes szokásainak kialakítása játszott a fő szerepet. Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan e

művek stílusára. A tanulók a zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás. A felső tagozat zenehallgatási anyagára a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílus jellegzetességeinek megismertetése: szerkesztés módok, formai megoldások, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. Kronologikus áttekintésre majd a 8. osztályban kerül sor. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, előkészítése, többszöri meghallgatása és feldolgozása sokszor meghaladja a tanítási óra adta időkeretet. Inspiráljuk a tanulókat órán kívüli meghallgatására is és más, az órai anyaghoz kapcsolódó zeneművek megismerésére.

Az ének-zene tantárgy törekszik arra, hogy a Nemzeti Alaptantervben kijelölt kulcskompetenciákhoz kapcsolódjék, azok fejlesztésében részt vegyen. Az erkölcsi nevelés a keresztyén értékrend felmutatásában, annak megismerésére való buzdításban, elfogadására való ösztönzésben jelenik meg. Az egyházi ének tanít, int, nevel. Teszi ezt elsősorban az egyes énekek szövege és a hozzá szervesen kapcsolódó bibliai történetekben, egyháztörténeti eseményekben található erkölcsi vonatkozások, kapcsolópontokra való rámutatás által. A tantárgy órája a vallási és nemzeti ünnepekre való készülés fontos terepe, s mint ilyen nem csupán nemzeti öntudatra, hanem európai azonosságtudatra is nevel. Népzeneink, református énekkincsünk, az órákon tanult műzenei szemelvények történeti, irodalmi és zenei szempontból is kapcsolnak a nemzeti és az európai értékekhez egyaránt. Az énekek tartalma (pl. más népek dalai, énekes imádság), de maga a közös éneklés gyakorlati megvalósítása közelebb visz az egymás iránti elfogadás és felelősségvállalás sokszor nehezen megélhető valóságához. Az énekekből helyes önismeretet és helyes istenismeretet is tanulhatnak diákjaink. Az elméleti jellegű feladatok széles terepet kínálnak a digitális kompetencia fejlesztésére (anyaggyűjtés, projektfeladatok megvalósítása). A tantárgy folyamatosan törekszik annak a látásmódnak a fejlesztésére, hogy az egészséges ember nemcsak testben, hanem lélekben is egészséges, s kötelessége a teremtett világot őrizni és védeni.

Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Éneklés	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangyi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-d ² , törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek,/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (minimum 5 magyar népdal éneklése). Gregorián zenei szemelvény éneklése (min. 1) Magyar történelmi énekek: az 1848–49-es szabadságharc dalai. (1-2) Nemzeti énekeink: Erkel Ferenc-Kölcsey Ferenc: Himnusz, Egressy Béni-Vörösmarty Mihály: Szózat éneklése fejből. Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve. Többszólamúság: klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai és világi szövegekkel, könnyű reneszánsz kórustételek, Taize-i énekek.(3-6) A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre. Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből, stílusosan kapcsolódva az éppen tanult zenetörténelmi korszakhoz, stílushoz, vagy illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepségekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz. Népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumok.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, szókincsbővítés, szövegértelmezés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> iskolai és egyházi ünnepek, kontextusok a bibliai szöveggel, történettel</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.</p>
Kulcsfogalmak /fogalmak	Régi és új stílusú népdal, gregorián ének, Himnusz, Szózat, kórusmű, társas ének, zsoltár, dicséret, zsoltárparafraízis, genfi zsoltár, kánon.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Az énekes anyagból minimum 15 dalt, zenei szemelvényt (5 magyar népdal, 1 gregorián ének, 1-2 katonadal 1848-49-ből, 3-6 többszólamú tétel, 5-10 református ének) emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinató. Zenei kérdés-felelet alkotása ritmussal és dallammal	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma és rondó alkotásának megismerése.	
Ismeretek/ Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. Páros-páratlan metrumok megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez.</p> <p>Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva.</p> <p>Zenei forma alkotás: Kérdés-felelet játékok Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó)</p> <p>Változatos ritmusképletek használata. Dallami rögtönzés a tanult zenei formák alkalmazásával.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> stilizált tánclépések</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dúr, moll, visszatérő forma, rondó, dallami variáció, szekvencia.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/ Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés - tudatosítás - gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. Ritmikai elemek, metrum: tizenhatodok, kis éles és kis nyújtott ritmus Dallami és harmóniaelemek: r' és m' hangok dúr és moll hangsorok: (1#, 1b-ig) Hangközök: (prím, kvárt, kvint, oktáv,) kis és nagy szekund, kis és nagy terc. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek (parlando, tempo giusto, rubato). Ütemfajták, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Matematika:</i> számsorok, törtek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>kis éles és kis nyújtott ritmus, dúr és moll hangsor, (prím, kvárt, kvint, oktáv,) kis és nagy szekund, kis és nagy terc, abszolút hangnevek (pontosítva), violin- és basszuskulcs, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak.</p>
--	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás - Befogadói kompetenciák fejlesztése</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által</p>	
<p>Ismeretek/ Fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus). Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, rondóforma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés. <i>Dráma és tánc:</i> táncjátékok a nép- és műzenében.</p>

<p>A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer (duda, tekerő, cimbalom, citera). Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése. Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, és rondóforma).</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások).</p>
--	--

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás - Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.</p>	
<p>Ismeretek/ Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól. Más népek zenéje, világzenei feldolgozások nemzetiségeink zenei hagyományainak megismerése. Reneszánsz kórusdalok, barokk szemelvények. Reneszánsz és barokk szerzők bibliai tárgyú művei. Rövid betekintés Johann Sebastian Bach egyházi munkásságába. Zeneirodalmi szemelvények: <ul style="list-style-type: none"> – vokális művek, – hangszeres művek (versenymű, rondóforma) – operarészletek A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira. Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok. <i>Hit- és erkölctan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák. <i>Dráma és tánc:</i> Reneszánsz táncok, táncformák, zenés játék, opera cselekménye. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok</p>	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 5 alkotás) megismerték
---	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfónia tétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Magyar népzene, más európai népek zenéje.

Népi hangszeres felvételek a hangszerek felismertetésére (tekerő, duda, citera, népi zenekar, cimbalom)

Bartók Béla: Mikrokozmosz és Gyermekeknek kötetekből zongoradarabok

Bartók Béla: Este a székelyeknél

Kodály Zoltán: Kállai kettős

Ligeti György: Sípbal, dobbal, nádihegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire

Gregorián énekek a magyar és európai gregorián hagyomány alapján.

Reneszánsz kórusművek, homofon és polifon zsolnárfeldolgozások. (Lassus, Palestrina, Banchieri, Bourgeois, Goudimel, Le Jeune, L'Estocart, Sweelinck)

Zene Mátyás király udvarából (Pavane, Gaillarde, Basse dance, Balle)

Farkas Ferenc: Apor Lázár tánca

Klasszikus felvételek a hangszerek hangszínének megismerésére, felismerésére

Antonio Vivaldi: 4 évszak (részletek)

Johann Sebastian Bach: János passió – részletek, BWV 245

Johann Sebastian Bach Máté passió- részletek

Johann Sebastian Bach: G-dúr menüett

Johann Sebastian Bach szvit részletek (táncok)

Johann Sebastian Bach csembaló és orgonadarabok

Johann Sebastian Bach: V. brandenburgi verseny I. tétel

Henry Purcell: Artúr király: Shepherd, shepherd leave decoying, Fairest isle

Henry Purcell: Trombitafanfár

Georg Friedrich Händel: Tűzijáték szvit (részletek); Vizi zene (részletek)

Kodály Zoltán genfi zsolnárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán és kortárs szerzők énekfeldolgozásai.

6. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - éneklés	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban és az 5. osztályban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangyi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-d”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/ Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (minimum 5 magyar népdal éneklése).</p> <p>Magyar történelmi énekek: históriás énekek, kuruc kori dalok, az 1848–49-es szabadságharc dalai.</p> <p>Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve.</p> <p>Zongorakíséretes dalok: bécsi klasszikus és más zenei stílusból.</p> <p>Többszólamúság: klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai és világi szövegekkel, könnyű reneszánsz kórustételek, Taize-i énekek.</p> <p>A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből, stílusosan kapcsolódva az éppen tanult zenetörténelmi korszakhoz, stílushoz.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, szókincsbővítés, szövegértelmezés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján, a zeneművek üzenete</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, históriás ének, kuruc kori dal, kórusmű, zsoltár, dicséret, zsoltárparafrázis, genfi zsoltár, kánon.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Az énekes anyagból minimum 5 magyar népdalt, 3 történelmi éneket, 2 műdalt, 2-3 református éneket emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre.
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus oszttinató. Zenei kérdés-felelet alkotása ritmussal és dallammal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Visszatérő forma és variáció alkotásának fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával:	

céljai	6/8-os metrum, felütés, dúr-moll dallami fordulatok, tercparhuzam.	
Ismeretek/ Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. 6/8, 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez.</p> <p>Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Tercparhuzamok szerkesztése</p> <p>Zenei forma alkotás: Kérdés-felelet játékok funkciós környezetben, négy és nyolcütemes egységekben. Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó, variáció).</p> <p>Változatos ritmusképletek használata. Dallami és harmóniai rögtönzés, a tanult zenei formák alkalmazásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatnyolcad, három nyolcad, dúr, moll, tercmenet, zenei periódus, visszatérő forma, rondó, dallami variáció.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban és az 5. osztályban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés - tudatosítás - gyakorlás/alkalmazás hármasságában. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: 6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola,</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p>	

<p>Módosított hangok: fi, szi, ta, ri dúr és moll hangsorok 1# 1b-ig Hangközök: az eddig tanultak. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek. allegro, adagio Ütemfajták, felütés, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Matematika:</i> számsorok, törtek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, dúr és moll hangsor, vezetőhang, az eddig tanult hangközök, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak.</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás- Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által</p>	
<p>Ismeretek/ fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kétagú forma, triós forma, rondóforma, variációs forma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája). A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei hangszer, népi hangszer. Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése. Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés. <i>Dráma és tánc:</i> tánctételek a nép- és műzenében.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, variációs forma, triós forma és rondóforma).</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások).</p>
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás- Zenehallgatás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kíséni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól.</p> <p>Más népek zenéje, világzenei feldolgozások nemzetiségeink zenei hagyományainak megismerése.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a stílusérzék fejlesztéséhez – a bécsi klasszika zeneirodalmából.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – szerenád, divertimento, szimfónia tétel (triós forma, rondóforma), hangszeres művek (variáció, versenymű), daljáték/operarészletek.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>Klasszikus szerzők bibliai tárgyú művei. Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira. Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Zenés játék, opera cselekménye.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, daljáték, opera, menüett, szvit, concerto, szerenád, divertimento, versenymű, szimfónia	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stíusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 5 alkotás) megismerték	

Ajánlott zenehallgatási anyag:

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra

keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfónia tétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Magyar népzene, más európai népek zenéje.

Kodály Zoltán: Pünkösdlő, Villó, (kórusművek)

Kodály Zoltán: Mátrai képek

Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból balladák

Bartók Béla: Falun

Bartók Béla: Mikrokozmosz és Gyermekeknek részletek

Karai József: Estéli nótázás

Bárdos Lajos: Dana-dana

Joseph Haydn szimfóniai közül: G-dúr, „Üstdob” szimfónia,

Joseph Haydn: London szimfónia IV. tétel (részlet)

Wolfgang Amadeus Mozart: Egy kis éji zene I.t K. 525

Wolfgang Amadeus Mozart: Divertimento

Wolfgang Amadeus Mozart: Esz-dúr kürtverseny III. tétel- Rondó

Wolfgang Amadeus Mozart: A varázsfuvola K. 620 – részletek

Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem- részletek

Joseph Haydn: Teremtés oratórium- részletek

Ludwig van Beethoven: D-dúr hegedűverseny, op. 61 I. tétel

Ludwig van Beethoven: IX. szimfónia, IV. tétel

Ludwig van Beethoven: VI. szimfónia Zivatar (részlet)

Bakfark X. lantfantázia

Tinódi: Egervár viadaljáról való ének

Georges Bizet: Carmen – „Az utcagyerekek kórusa” („Avec la garde montante” – részlet az I. felvonásból)

Gyülekezeti énekek felvétele egy szólamban, orgona kísérettel. Reneszánsz homofon és polifon zsoltárfeldolgozások (Claude Goudimel, Claude Le Jeune, Loys Bourgeois, Pascal L’Estocart, Nicolas Vallet, Jan Pieterszoon Sweelinck).

Kodály Zoltán genfi zsoltárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán és kortárs szerzők énekfeldolgozásai.

7. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - éneklés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, egyházi énekek . Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/ Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva (pl. táncnóta, szerelmi dal). Más népek dalai (pl. orosz, cseh, szlovák, lengyel, román népdalok). Zongorakíséretes dalok, népdalok. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témárészletek a romantika korából. Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok magyar és európai énekkincséből, kapcsolódva az éppen tanult zenetörténeti korszakhoz, stílushoz, valamint illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepségekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz. Népi dallamokra készült egyházi kontrafaktumok Néhány igényes populárisabb zenei szemelvény az egyházi ifjúsági énekek köréből. Többszólamúság: klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai szöveggel, Taize-i énekek. A zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti nyelven.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján kontextusban a bibliai szöveggel, történettel.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verbunkos dal, romantikus dal, táncnóta, zsoltár, zsoltárparafrázis, dicséret, genfi zsoltár, kánon.	
A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Az énekes anyagból minimum 10-15 dalt, református éneket és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
--	---	---------------------------

Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés rögtönzött folytatással.
Ismeretek/ fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció: szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés)	<i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk.

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A generatív képességfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: Dallami és harmóniaelemek:	<i>Matematika:</i> törtek	

harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás- Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag) Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven.</p> <p><i>Hit- és erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás- Zenehallgatás	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangversenylátogatás motivációs szerepének felhasználásával)</p> <p>Romantikus szerzők bibliai tárgyú művei. Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira. Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> hallgatott művek tartalmi kapcsolata a tanult történetekkel, egyháztörténettel, a történetek és a művek erkölcsi üzenete.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Versenymű, szimfonikus költemény, táncjáték, kamarazene.	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a hallott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.
---	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A

megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Wolfgang Amadeus Mozart: Német tánc

Franz Schubert: Pisztráng, Pisztrángötös

Robert Schumann: Gyermekjelenetek, op. 15 (részletek) Ifjúság album (részletek)

Felix Mendelssohn-Bartholdy: Nászinduló Szentivánéji álom-ból

Felix Mendelssohn-Bartholdy: e-moll hegedűverseny (részlet)

Frederic Chopin: H-dúr nocturne, op. 32. No. 1, Perckeringő

Erkel Ferenc: Hunyadi László – részletek

Liszt Ferenc: Csárdás obstiné, Magyar fantázia

Liszt Ferenc: XIV. magyar rapszódia

Giuseppe Verdi: Aida (részletek)

Giuseppe Verdi: Requiem- részletek

Richard Wagner operarészletek

Mogyeszt Petrovics Muszorgszkij: Egy kiállítás képei (részletek)

Bedrich Smetana: Moldva (részlet)

Johannes Brahms: V. magyar tánc

Kodály Zoltán: Székelyfonó – Görög Ilona balladája

Kodály Zoltán genfi zsoltárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán valamint kortárs szerzők énekefeldolgozásai.

Benjamin Britten: Variációk és fúga egy Purcell-témára op. 34

8. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - éneklés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva (pl. szerelmi dal, búcsúzó dal, keserves).</p> <p>Más földrészek népzeneje, afroamerikai zene.</p> <p>Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.</p> <p>Többszólamúság: kánonok, reneszánsz társadalok rövid részletei.</p> <p>Példák a populáris zenéből.</p> <p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a barokk és a romantika korából.</p> <p>Énekek a református énekeskönyvből: válogatás évszázadok</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti nyelven.</p> <p><i>Hit- és erkölctan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi</p>

<p>magyar és európai énekkincséből, kapcsolódva az éppen tanult, ismételt zenetörténeti korszakhoz, stílushoz, illetve illeszkedve az iskola életének eseményeihez: ünnepségekhez, rendezvényekhez, közös áhítatokhoz.</p> <p>Néhány igényes populárisabb zenei szemelvény az egyházi ifjúsági énekek köréből.</p> <p>Többszólamúság: klasszikus és kortárs szerzők kánonjai bibliai szöveggel, Taize-i énekek.</p> <p>A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.</p>	<p>szempontok alapján kontextusban a bibliai szöveggel, történettel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Társadal, keserves, romantikus dal, táncnóta, zsoltár, zsoltárparafrázis, dicséret, genfi zsoltár, kánon.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Az énekes anyagból 10-15 dalt, egyházi éneket és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.</p>
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása.</p> <p>Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmus-improvizáció, szinkópálás.</p> <p>Dallam: hétfokú hangsorok és a blues skála megismertetése</p> <p>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés)</p>		<p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum.</p> <p>Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás- Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/ fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i></p> <p>Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonátaforma megfigyelése.</p> <p>A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében.</p> <p>Impresszionizmus a festészetben és a zenében.</p> <p>A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, alapritmus és más</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p>

<p>érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek:</p> <p>Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról.</p> <p>Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag)</p> <p>Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Homofónia, polifónia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p>
--	--

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás- Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége.</p> <p>A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.</p>	
<p>Ismeretek/ fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva:</p> <ul style="list-style-type: none"> a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek, bécsi klasszicizmus: vonósnégyes, versenymű, szimfónia, a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése. <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>A meghallgatott szemelvények felismerése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p> <p><i>Hit- és erkölcsstan:</i> hallgatott művek tartalmi kapcsolata a</p>

<p>Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p> <p>Az ének-zene órán megismert műfajok és művek mai, aktuális liturgikus és egyéb egyházi jellegű használata.</p> <p>Romantikus szerzők bibliai tárgyú művei.</p> <p>Bibliai tárgyú zeneművek hallgatása: XX. századi és kortárs feldolgozások.</p> <p>Egyházi ünnepekhez, iskolai élethez, más témához kapcsolódó zeneművek, műrészletek hallgatása, különös tekintettel a tanult református egyházi énekek feldolgozásaira.</p> <p>Népdalzsoltárok és ifjúsági énekek feldolgozásai.</p> <p>A szórakoztató zene és az egyházzene kölcsönhatásai (dicsőítés különböző műfaji keretek között), a korszaktól független érték keresése.</p>	<p>tanult történetekkel, egyháztörténettel, a történetek és a művek erkölcsi üzenete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a hallott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Európán kívüli kultúrák népzeneje

Kodály egyházi kórusműveiből válogatás

Kortárs és ma élő zeneszerzők egyházi műveiből válogatás

Gregorián énekek, korai többszólamú művek részletei

Johann Sebastian Bach: 2. Brandenburgi verseny, – 3. tétel

Georg Friedrich Händel: Messiás (Messias), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja

Georg Friedrich Händel: F-dúr orgonaverseny (részlet)

Joseph Haydn: Évszakok: Szüreti kórus, Tavasz kórus

Ludwig van Beethoven: V. sors szimfónia

Antonin Dvorak: Újvilág szimfónia IV. t. részlet

Claude Debussy: Zongoradarabok

Arthur Honegger: Pacific 231

Maurice Ravel: Bolero

Franz Schubert: Die Schöne Müllerin – dalciklus

Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, c-moll, Op. 80

Erkel Ferenc: Bánk bán - részletek

Liszt Ferenc: Les Préludes (részlet)
Erik Satie: Gymnopedie No. 1.
Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték
Bartók zongoradarabok, kórusművek
Igor Sztravinszkij: Petruska (részletek)
Carl Orff: Carmina Burana - O, Fortuna
George Gershwin: Bendzsó dal
Ligeti György: Atmosphères, Lux aeterna
Bartók Béla: Kórusművek pl. Ne menj el
Kodály Zoltán: Székelyfónó (részletek)
John Cage: 4'33"
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete
Emerson Lake and Palmer: Egy kiállítás képei (Pictures at an Exhibition) (részletek)
Andrew Lloyd Webber valamely művének részlete (pl. Macskák)
Szörényi- Bródy: István a király c. rockopera
Kodály Zoltán genfi zsoltárai, Ádám Jenő, Gárdonyi Zoltán és kortárs szerzők énekefeldolgozásai.
Igényes mai populáris egyházzenei feldolgozások (pl. After Crying).

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák

Az ének-zene tantárgy jellegénél fogva nagy általánosságban a hagyományos módszereket részesíti előnyben, de az énekek megtanításának bizonyos fázisainál, illetve bizonyos anyagrészek feldolgozásánál nem ritkán eltérünk tőle. Többnyire egy teljes osztály, *frontális osztálymunka* keretében tanulja az énekeket, melyet a *tanári magyarázat* segít. Már ebben a fázisban lehetőség van a *differentiált csoportmunkára*, mikor kiemeljük azokat a tanulókat, akik már máshonnan ismerték az éneket, vagy gyorsabban tanulnak a többiekénél. Az énekek gyakorlása – még a gimnazisták esetében is – történhet úgy, hogy az osztály tanulóit egy *játék* keretében bontjuk csoportokra, s ezt használjuk fel a több versszak vagy a többszöri ismétlés változatossá tételéhez. Az *önálló* vagy *páros munka* az elméleti háttér és a zenehallgatási anyag feldolgozásánál játszhat szerepet (információgyűjtés, téma több szempontú megfontolása stb.). A tanév során érdemes egy-egy csoportos *projektfeladatot* is beiktatni, melynek keretében a tanulóknak nagyobb lehetőségük van a más tantárgyakkal és területekkel való tantárgyi kapcsolatok megkeresésére és felhasználására. Ilyen lehet egy énekről készített kisfilm összeállítása, egy ünnephez, ünnepkörhöz kapcsolódó tábló elkészítése, de legkézenfekvőbb egy konkrét műsorra, előadásra, szolgálatra való felkészülés. Az éneklésben gyengébb, ám szorgalmas, törekvő diákok kapjanak lehetőséget, hogy *kiselőadás* vagy *házi dolgozat* formájában fejtsenek ki egy nagyobb elméleti témát, melyre önállóan vagy kiscsoportban készülhetnek fel. A kötelező és szorgalmi házi feladatok során adjunk alkalmat az *informatikai és multimédiás eszközök használatát*, a *kutatás, adatgyűjtés, interjú* módszerét igénylő egyéni és csoportos feladatok elvégzésére. A tehetséggondozás terepe lehet az iskolai *énekversen*yek megrendezése, s felkészülés a helyi, területi és országos szintű megmérettetésekre, az énekkari munka, vagy a hangszeres tanulók tudásának felhasználása az órai munka, illetve a műsorok, rendezvények alkalmain.

A tantárgyi értékelés formái, szempontjai:

Mint minden tantárgy, az ének-zene esetében is szükség van diagnosztikus értékelésre. Év elején, az első órákon képet alkotunk az osztály énektudásáról, úgy a készség, mint a konkrét énekanyag tekintetében, de praktikusán egy ének megtanításának kezdetén – a bemutatás után – mérjük fel, hogy a tanulók milyen feltételekkel kezdik meg az adott ének megtanulását. Nehezen képzelhető el olyan helyzet, hogy ezt a felmérést ne az ének megtanítása kövesse, ám a módszer, és a ráfordított idő függ ettől a felméréstől.

A tanulók fejlődése szempontjából legfontosabb a formatív értékelés. Ez sosem minősítést vagy ítélezést jelent, hanem egyfajta visszajelzés a tanulási hibákról, nehézségekről, s egyúttal a tanulás sikerességéről is. A feladat kitűzésével egy időben az értékelés szempontjait is határozzuk meg. Fejlesztő értékelési formák: rendszeres szóbeli értékelés egyénileg és csoportosan, a tanulás folyamatos nyomon követése, házi feladatok rendszeres ellenőrzése és értékelése, valamint a tanulók órai munkájának figyelemmel kísérése. Az éneklés alkalmával mindig adjunk lehetőséget arra, hogy ne a teljes osztály, hanem csak egy kisebb csoport mutassa be a tanult anyagot, így az értékelés – és a továbbhaladás segítése – is inkább személyre szabott lesz. Célszerű, ha tanár és diák együtt elemzik az elvégzett feladatot, így érdekeltté és egyben felelőssé tehetjük a tanulókat is saját tanulásukért, annak eredményességéért. Az év közbeni osztályzás történhet egy-egy szóbeli énekes felelet alkalmával. Igyekezünk arra, hogy ennek csak kisebb része legyen valójában egyéni éneklés, hiszen sok ének már funkciójánál fogva sem egyéni éneklésre íródott, s jellegétől is idegen a négy szemközti számonkérés-szituáció. Győződjünk meg az éneklésben való részvételről, a helyes és pontos szövegtudásról és a pozitív hozzáállásról – de főképpen kísérjük figyelemmel az órai aktivitást, s ezt mindig számítsuk bele az osztályzatba, amit szóbeli szöveges értékelés egészítsen ki. Időnként adjunk lehetőséget az elméleti anyagról való számadással kiváltani az énekes számonkérést. Jutalmazzuk a szorgalmi feladatokat, az énekkari és műsorokban való részvételt, közreműködést, értékeljük a fűzetvezetést. Iktassunk be az év során projektfeladatokat (pl. egy ének, egy korszak, egy zeneszerző bemutatása), melyben a nehezen, vagy rosszul éneklő diák is sikerélményhez juthat. Adjunk olyan feladatokat melyek értékelésénél fontos szempont az önálló ismeretszerzési képességek fejlesztése, a szintetizálás, a lényeglátás, a csoportmunkában való együttműködés, a felelősségvállalás.

A félévi, év végi értékelésnél tartuk szem előtt, hogy az osztályzat nem büntetés, hanem az adott időszak teljesítményének értékelése. Az évközi érdemjegyekhez mindig számítsuk hozzá az egyéni előmenetelt és az igyekezetet is.

Függelék:

Felvételek – válogatás az elmúlt években megjelent gyülekezetiének-felvételekből:

- A magyar népének népzenei felvételeken (8 kazetta, kísérőfüzet – Közr.: Dobszay László és Németh István) MET Egyházzenei füzetek IV/4-11. – Magyar Egyházzenei Társaság
- A Magyarországi Református Énekeskönyv dallamai (válogatás 4 CD lemezen, unisono kórus és orgonakíséret formájában) – ReZeM Bp., 2004.
- Hinni taníts, Uram! – Egyházi énekek Nagy Csaba Zoltán feldolgozásában – Debrecen 2009.
- Psalterivm - Genevan Psalms / Corvina Consort, Kalmanovits Zoltán – Magyar Kultúra Kiadó, 2010.
- Református Énekek Cd sorozat – Periferic Records Stereo Kft.
- Református énekek hangzó tára I-IV. 442 ének kazettán. – ReZeM Bp., 2000.
- Református szertartási énekek (a Scola Calviniana énekel – A péntek reggeli prima és a pünkösdi istentisztelet énekei) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.
- Szentegyházi dicséreték (Kobzos Kiss Tamás és a Pécsi Ref. Koll. Énekkara énekel – Huszár Gál 1560. évi énekeskönyvének anyagából) – kazetta. – ReZeM Bp., 1998.

Ajánlott énekgyűjtemények – válogatásra

- Az Úrnak zengjen az ének – Ifjúsági Énekeskönyv (Szerk. Berkesi Sándor) - Kálvin Kiadó, Budapest, 2006.
- Dicsérvétek az Urat! *gyermek és ifjúsági énekek* (Szerk. Berkesi Gábor, Draskóczy László, Hamar István) - k.n. Budapest, 1991.
- Énekeskönyv *magyar reformátusok használatára* - Magyarországi Református Egyház Kiadása, Budapest, 1948.
- Harangszó, *énekek gyermekeknek* (Szerk. Draskóczy Balázs) - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1994.
- Jézushoz jöjjetek, *162 bibliai kánon* - Magyarországi Református Egyház, Budapest, 1988.
- Jézust áldja énekünk *gyermekénekek óvodásoknak* (Szerk. Kiss Lászlóné) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Krisztus az énekem - Dunamelléki Református Egyházkerület 2012.
- Minden forrásaim tebenned vannak (Szerk. Kálmán Lajos, Gattyán Ilona, Zákányi Bálint) – Református Pedagógiai Intézet, 2005.
- Népdalzsoltárok - Edition Eola, Bécs, 1985.
- Ó és Új, *III ének a magyar református gyülekezetek használatára* - Református Egyházzenei Munkaközössége, Budapest, 1995.
- Szól a kürt, *304 bibliai kánon* (Szerk. Draskóczy László) - k.n. Budapest, 1989.

Többszólamú feldolgozások, kóruskották

- Adjatok hálát az Istennek! – kórusművek, énekfeldolgozások – Kálvin Kiadó, Budapest
- Bicinia Sacra – genfi zsoltárok Goudimel feldolgozásai alapján, és korálok Johannes Schein Cantionaleja alapján; Egyházzenei füzetek III/13. MET
- Csomasz Tóth Kálmán – Háromszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.
- Csomasz Tóth Kálmán: Kétszólamú feldolgozások a Református Énekeskönyv dallamaira – ReZeM 1997.

- Draskóczy László: *Hatalmas Isten, könyörgünk*. Egyszerű énekfeldolgozások háromszólamú vegyeskarra – ReZeM 1993.
- Egyházzenei vezérfonal – Református Sajtóosztály, Bp. 1969. - <http://egyhazzene.reformatus.hu/index.php?id=105>
- Énekeljünk az Úrnak! – Magyarországi Baptista Egyház Bp. 1985.
- Evangéliumi vegyeskarok – Magyarországi Baptista Egyház, Bp. 1976.
- Gárdonyi Zoltán kórusművei: I. *Szívemnek kösziklája*, II. *Magasztaló ének*. – ReZeM 1999, 2001.
- Goudimel Zsoltárok 1565. (Genfi zsoltárok több szólamban) – MRE Zsinata Bp., 2001.
- Kétszólamú reneszánsz kórustételek – közreadja: Soós András; Egyházzenei füzetek III/12. MET
- Kórusművek egyházi iskolák számára. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc. (Berkesi Sándor szerk.) – Bp., 2002.
- Nagy Csaba Zoltán: Egyházi kórusművek – Debrecen 2009.
- Osváth Viktor egyházi ének-feldolgozásai (3 kötetben) – Kecskemét Ref. Egyh. Emmaus Kiadója
- Örvendeztetek az erős Istennek! – kórusművek gyülekezeti énekkarok részére – ReZeM Bp. 1992.
- Protestáns graduál. – ReZeM Bp., 1996.
- Psalterium Ungaricum (Szenci Molnár Albert zsoltároskönyve) – Bp. 2001.

Szakirodalom

- Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola – ORTE, Debrecen 1994.
- Bottyán János: Hitünk hősei – Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya Bp. 1978.
- Bourgeois, Louis: A muzsika igaz útja. – Bp., 2003.
- Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés – Református egyházi könyvtár XXV. kötet, Bp. 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: Dicsérvétek az Urat – Ref. Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp. 1971. Újabb kiadása megjelent a Kálvin Kiadó gondozásában - <http://rpi.reformatus.hu/portal/page.php?507>
- Dobszay László: A magyar népének I. – Veszprémi Egyetem, 1995.
- „...eleitől fogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. – ReZeM Bp., 1993.
- Egyházi ének-zene (Összeállította Máté János és Sepsy Károly) – Bp. 1986.
- Hagyomány és haladás. Csomasz Tóth Kálmán válogatott írásai születése 100. évfordulójára. (Közl: Bódiss T.) – ReZeM 056. – Bp., 2003.
- Hafenschner Károly: A keresztény istentisztelet – Magyar Egyházzenei Társaság p. 1999.
- Molnár Miklós: „Mely igen jó az Úristent dicsérni!” (A református istentisztelet alkotóelemei) – Kálvin Kiadó Bp. 2001.
- Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év – Kálvin Kiadó, Bp. 1997.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

HON- ÉS NÉPISMERET Helyi tantárgyi tanterv

5. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	1	32	4	-	36

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Hon- és népismeret** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet ...2. sz. mellékletében kiadott **Hon- és népismeret** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős humán munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Az én világom I.	2		2
Az én világom II.	2	2	4
Találkozás a múlttal I.	5		5
Találkozás a múlttal II.	6	1	7
Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete és szokásrendje.	12		12
Magyarok a történelmi és a mai Magyarország területén.	5		5
Témahét		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:		Szabad órakeret:	4
Tematikai egység	Téma		Óraszám
Az én világom I.			
Az én világom II.	Makó nevezetességei. Hírességek Makón, makói hírességek		2
Találkozás a múlttal I.			
Találkozás a múlttal II.	A makói hagyma múltja és jelene		1
Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete és szokásrendje.			
Magyarok a történelmi és a mai Magyarország területén.			
Témahét	A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve.		1
	Összesen:		4

HON- ÉS NÉPISMERET

A hon- és népismeret tartalmazza népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti az egyéni, családi, közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző műveltségi területeket. Rendszerezett ismeretanyagként pedig lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékein keresztül a saját és a különböző kultúrák, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.

A tanulók felfedezik, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi hagyomány összeköti őket a múlttal és segít nekik eligazodni a jelenben. Felismerik, hogy az emberiség évezredek óta felhalmozódott tapasztalatait a legegyszerűbb, és éppen ezért a legfontosabb mindennapi kérdésekre adott gyakorlati válaszok tárháza. Megértik a tanulók, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltséghez is szükséges.

A tantárgy megalapozza a tanulók nemzeti önismeretét, nemzettudatát, a tevékeny hazaszeretetet. Tudatosítja a tanulóknak, hogy először minden népnek a saját hagyományát, nemzeti értékeit kell megismernie, hogy azután másokét is, a nemzetiségek, a szomszéd- és rokonnépek, a világ többi népének kultúráját, az egyetemes értékeket, a köztük lévő kölcsönhatást is megérthesse. Ösztönöz a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére, a még emlékezetből felidézhető, vagy a még élő néphagyományok gyűjtésére. Bővíti a tanulók művelődéstörténeti ismereteit, a hagyományőrzést, népi kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését. Értékrendjével hozzájárul a tanulók értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai neveléséhez, a természettel való harmonikus kapcsolatuk kialakításához és a társadalomba való beilleszkedésükhöz.

A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával –, minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére. Törekedni kell a tanulók cselekvő és alkotó részvételére a tanulás során, hogy az érzékelésen, észlelésen, élményeken keresztül jussanak el az elvontabb ismeretekig, az összefüggések meglátásáig.

5. évfolyam

A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezve: 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az én világom I. A 19–20. század fordulóján jellemző hagyományos paraszti életmód	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok a családról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzésének kialakulása, értékeinek tudatosítása. A megszerzett ismeretekkel a néhány emberöltővel korábbi időszakról alkotott kép tárgítása, ezzel az időfogalom fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Családunk története, családfa. Szomszédság, rokonság. Rokoni viszonyok, elnevezések.</p> <p>Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban. Nagyszüleink, dédszüleink világának erkölcsi normái. A harmonikusan működő családi minták.</p>	<p>Családfa készítése a rokoni viszonyok, elnevezések alkalmazásával.</p> <p>Családi történetek gyűjtése, mesélése a nagyszülők, dédszülők gyermekkorából, életmódjuk jellemző elemeinek kiemelése (gazdálkodó életmód – ipari munka). A megismert családi történetek megosztása – az önkéntesség betartásával – az osztályközösséggel. A hagyományos paraszti vagy városi családmodell működésében az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás meghatározó szerepének felismerése. A felmenő családtagok, rokonsághoz tartozó személyek életének időbeni behatárolása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Család, otthon. Egyén és közösség.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családi élet színtere, a családi otthon; különböző lakókörnyezetek jellemzői. Rokonsági és generációs kapcsolatok a családban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Családfa, rokonsági fok (felmenő ág: apa/anya, nagypapa/nagyanya, dédapa/dédanya, lemenő ág: gyermek, unoka, dédunoka, oldalág: testvér/báty, öcs, nővér, hűg, unokatestvér, nagybácsi, nagynéni (ányg), házassági rokonság (műrokonság).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az én világom II. A 19–20. század fordulóján jellemző hagyományos paraszti életmód	Órakeret 2+2 óra
Előzetes tudás	Az én világom. Családismeret, családtörténet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A lokális ismeretek tudatosításával a szülőföld szeretetének, a helyi értékek megbecsülésének erősítése. A helyi társadalom tagoltságáról, a közösség sokszínűségéről és az ebben rejlő gazdagságról szemléletes kép kialakítása. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a helyi nevezetességek időbeli elhelyezésével.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az én városom, falum.	A helyi hagyományok megismerése, feldolgozása különböző tevékenységekkel.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Falvak és városok.

<p>A lakóhely természeti adottságai, helytörténete, néphagyományai. A település társadalmi rétegződése (etnikum, felekezet, foglalkozás, életkor, vagyoni helyzet). A lakóhelyhez köthető neves személyiségek, nevezetes épületek, intézmények. Makó nevezetességei. Hírességek Makón, makói hírességek. Helytörténet, helyi hagyományok, nevezetességek. A régió hon- és népismereti, néprajzi jellemzői, néphagyományai.</p>	<p>Az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza megbecsüléséhez vezető egyéni és közösségi tevékenységek elsajátítása (pl. a közvetlen környezet értékeinek feltárása, az emlékhelyek gondozása.) A lakóhely nevezetes épületeinek, a régió jeles szülötteinek történelmi korszakokhoz kötése.</p>	<p>Szegények és gazdagok világa. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet). <i>Természetismeret:</i> Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. <i>Erkölcstan:</i> Szegények és gazdagok. A vallás funkciói. Vallási közösségek és vallási intézmények.</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helytörténet, természeti környezet, neves személy- Pulitzer József, Galamb József, Diósszilágyi Sámuel, Espersit János, Juhász Gyula, József Attila- , helyi hagyomány, település, régió.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Találkozás a múlttal I. A paraszti ház és háztartás, a ház népe. Népi mesterségek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Családtörténet, településtörténet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A hagyományos paraszti életmód fontosabb elemeiben a természeti tényezők meghatározó szerepe, a környezeti feltételekhez való alkalmazkodás felismertetése. A különböző mesterségek megismerése során a szakmák megbecsülésének kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A ház történeti fejlődése. Jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház. A házak külső jellegzetességei: falazat, tetőszerkezet, tetőformák. A konyha, az ételkészítés és eszközei.</p>	<p>Az életmód és a háztípusok történeti változásainak megismerése képi és egyéb információk alapján, mindezek összefüggésének felismerése. A természeti körülmények, a rendelkezésre álló építési anyagok és a különböző</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek. <i>Vizuális kultúra:</i> lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység</p>

<p>Kenyérsütés, gabonaételek, burgonyaételek, vajkészítés, hurkatöltés. Konyhai cserépedények: a főzés, sütés, tálalás, élelmiszertárolás edényei. Fazekasmesterség.</p> <p>Sarkos és párhuzamos elrendezésű szobák. Munkasarok – szentsarok. Tároló bútorok, ülőbútorok, asztal, ágy. Bútorművesség.</p> <p>Munkamegosztás a családon belül. Férfi és női munkák, a gyerekek feladatai. Napi, heti és éves munkarend.</p> <p>Gyermekjátékok, a belenevelődés folyamata. Az iskola régen és ma. A felnőttek életét utánozó játékok, eszközös, ügyességi játékok, sportjellegű játékok.</p>	<p>háztípusok kialakulása közötti összefüggések felfedezése. A konyhai cserépedények funkció szerinti rendszerezése; a legfontosabb ételek alapanyagainak, elkészítési módjának, eszközkészletének megfeleltetése. A berendezési tárgyak funkcióváltásainak nyomon követése konkrét példák alapján. Az évszázaddal korábbi idők családon belüli, korosztályok és nemek szerinti munkamegosztásának összehasonlítása a mai korról. Népi játékok élményszerű elsajátítása. Az oktatás körülményeinek, módjának időben történt változásairól ismeretek szerzése képi és rövid szöveges információforrások alapján.</p>	<p>építészeti jellegzetességei, népművészete.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családi gazdálkodás, takarékoság. Családi munkamegosztás. Ét elkészítési folyamatok.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> gyermekjátékok, népi játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népi gyermekdalok, népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyermekek nevelése és oktatása régen.</p>
--	---	---

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás, belenevelődés, utánozó játék, eszközös játék, sportjellegű játék.</p>
---------------------------------------	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Találkozás a múlttal II. A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)</p>		<p>Órakeret 6+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A paraszti ház és háztartás, a ház népe. Népi mesterségek.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</p>	<p>A gazdálkodó élet főbb területeinek megismerése során a rendelkezésre álló természeti javak ésszerű felhasználása előnyeinek, az önellátás fontosságának belátása. A közösen végzett munka előnyeinek, közösségerősítő hatásának felismertetése.</p>		

<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A hétköznapiak rendje. A gazdálkodó ember legfontosabb munkái.</p>	<p>Az állattartási módokban a honfoglalás előtti életmód elemeinek, illetve az</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári</i></p>

<p>A makói hagyma múltja és jelene. Gabonamunkák: szántás, vetés, aratás. A gabonamunkákhoz kapcsolódó szokások. Állattartás: a szilaj-, a félszilaj- és a kezestartás. A pásztorok ünnepei. Kendermunkák. Fonóbeli munkák és játékok.</p> <p>Hétköznapi és ünnepi viselet. Hétköznapi vászonruhák, a női és a férfi viselet darabjai. Gyermekviselet. Néprajzi tájak eltérő ünnepi viselete.</p> <p>Táplálkozás. Hagyományos paraszti ételek. Napi és heti étrend. Téli és nyári étrend.</p>	<p>életmódváltással bekövetkező változások következményeinek felismerése képi és szöveges, illetve egyéb (pl. tárgyi) források – feldolgozása, rendszerezése alapján.</p> <p>Hagymatermelés hagyományai, módszerei (régí-mai), eszközei; a hagymával kapcsolatos szavak, kifejezések.</p> <p>A hétköznapi vászonviselet elemeinek összehasonlítása a gyerekek ruházatával képek alapján. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása. A jellegzetes táji ünnepi viseletek megismerése során a magyar népviseletek sokszínűségének felfedezése. A közösséghez tartozás külső kifejezésformájának észrevétele. Az egykori és a mai megjelenési formák jelentéstartalmának feltárása konkrét példák alapján. Az önálló életvitel meghatározó elemeiben a természettel kialakított harmonikus kapcsolat előnyeinek észrevétele. A hagyományos paraszti táplálkozás jellemzőinek és a gyerekek étkezési szokásainak összevetése. A szembetűnő különbségek és a tovább élő táplálkozási szokások megfogalmazása, tapasztalatok megosztása.</p>	<p><i>ismeretek:</i> Nők és férfiak életmódja. Öltözködés, divat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok tulajdonságai, anyagok feldolgozása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> szokások, normák szerepe, jelentősége.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szántás, vetés, aratás, szilaj- és félszilaj állattartási mód, fonás, szövés, fonó, ing, gatyá, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, téli étrend, nyári étrend.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete és szokásrendje. Jeles napok, ünnepi szokások a paraszti élet rendjében. Társas munkák, közösségi alkalmak</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alsó tagozaton (ének-zene, magyar nyelv és irodalom, környezetismeret órák), valamint a különböző műveltségi területeken előforduló hon- és népmismereti tartalmak.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A jeles napi, ünnepi szokások, az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokások, valamint a társas munkák (pl. szüret, kukoricafosztás) és más közösségi alkalmak (pl. vásár, búcsú) hagyományainak és jelentőségének felismertetése a paraszti élet rendjében. A hétköznapi és ünnepek váltakozásának, ritmusának felismerése, az ünnepek jelentőségének tudatosítása az egyén és a közösség életében. egy-egy ünnepkör, jeles nap köszöntő vagy színjátékszerű szokásainak, valamint a társas munkákhoz, közösségi alkalmakhoz kapcsolódó szokások élményszerű, tevékenységközpontú, hagyományhű elsajátítása, különös tekintettel a helyi hagyományokra; a lakóhelyhez, a tájhoz való kötődés erősítése.</p>
--	---

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Jeles napok, ünnepi szokások a paraszti élet rendjében. A jeles napok, ünnepi szokások fogalma, szerepe, általános jellemzői. Előkészületek (advent, nagyböjt), munkatilalmak, jellegzetes ételek, népviselet, köszöntő és színjátékszerű szokások.</p> <p>Karácsonyi ünnepekör. Advent, az adventhez tartozó jeles napok, szokások (pl. Miklós és Luca napja, Ádám-Éva napja, karácsonyi kántálás, betlehemezés). Karácsony napjától vízkeresztig, pl. névnapköszöntés, regölés, aprószentek napi vesszőzés, szilveszteri, újévi szokások, újévi köszöntők, vízkereszt, háromkirályjárás.</p> <p>Farsang, farsangi szokások. Farsangi ételek, bálók, szokások. Farsangi köszöntők és maszkos alakoskodások.</p> <p>Iskolába toborzó szokások: Balázs- és Gergely-járás.</p> <p>Nagyböjt és a húsvéti ünnepekör jeles napjai és szokásai. Nagyböjti játékok, virágvasárnapi kiszehajtás és villózás, a nagyhét jeles napjai. Húsvéti szokások, pl. húsvétvasárnapi zöldágjárás, húsvéti locsolkodás, hímestojás készítés, fehérvasárnapi komatálküldés.</p> <p>Májusfaállítás, pünkösöd, pünkösdi szokások. Pünkösdkirály-választás, pünkösdölés, pünkösdkirályné-járás.</p>	<p>A jeles napok, ünnepi szokások jelentőségének, közösséget megtartó szerepének, valamint az ünnepi előkészületek fontosságának felismerése a paraszti élet rendjében a konkrét szokások, ünnepek tevékenységeinek megismerése, elsajátítása során különböző (néprajzi) forrásanyagok segítségével, pl. eredeti hangzóanyag meghallgatása, filmek, fotók, ábrák megtekintése a különböző népszokásokról. Az ünnepi szokások jellemzőinek megkülönböztetése a hétköznapok rendjétől. A legfontosabb állandó és változó időpontú ünnepek felismerése. A különböző jeles napokhoz, ünnepi szokásokhoz kapcsolódó – néprajzi és pedagógiai szempontok alapján kiválasztott – köszöntő és színjátékszerű szokások élményszerű, hagyományhű módon történő elsajátítása, eljátszása. A szokás kellékeinek elkészítése. A kalendáriumi szokásokhoz kapcsolódó tevékenységek végzése: termés- (pl. lucabúza ültetés), férj- (pl. András napi böjtölés), időjárásjóslás (pl. hagymakalendárium); jeles napok, ünnepi szokások tárgyai (pl. hímestojás készítése). Régi fényképek gyűjtése, rajzok készítése kalendáriumi szokásokról, társas munkákról, közösségi alkalmakról. Szóbeli, írásbeli élménybeszámolók hagyományos és új (helyi) közösségi, ünnepi alkalmakról. Annak felismerése, hogyan igyekezett a hagyományos</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> vallási népszokások.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> ismerkedés a táncillemmel, a naptári ünnepekhez kapcsolódó (helyi) népszokásokkal.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.</p> <p><i>Mozgóképkuháura és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmből. (Pl. Jókai Mór–Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob – pünkösdkirályválasztás.)</p>

<p>A nyári napforduló ünnepe. Szent Iván napi szokások, énekek. Gazdasági ünnepek, társas munkák.</p> <p>Az őszi jeles napokhoz, munkaalkalmakhoz kapcsolódó szokások (pl. szüret, fonó, fonóbeli játékok, tollfosztó, kukoricafosztó), közösségi alkalmak (pl. vásár, pásztorünnepek).</p> <p>Az emberi élet fordulói. A gyermek születése – hiedelmek és szokások. Keresztelő. Gyermekkor, leány-, legényélet. A lakodalom néhány jellegzetessége.</p>	<p>faluközösségben harmonikus kapcsolat kialakítására az ember a természettel, a faluközösség tagjaival; hogyan igazította a gazdasági munkákat az évszakok váltakozásához.</p> <p>A természetismeret, az időjárási megfigyelések, a népi időjárás jóslások szerepének felismerése a gazdasági évben.</p> <p>Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások néhány jellegzetességének összehasonlítása a mai korról, pl. olvasmányok, olvasmányrészletek segítségével.</p> <p>Annak tudatosulása, hogyan segítette a hagyományos faluközösség az egyént az emberi élet fordulójánál.</p> <p>Egy-egy megismert népszokás tájegységhez, etnikai csoporthoz történő kötése.</p>	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, jeles nap, böjt, advent, karácsonyi ünnepkör, karácsonyi kántálás, betlehemezés, bölcsőske, regölés, névnapi köszöntés, aprószentek napi vesszőzés, újévi köszöntők, háromkirályjárás, farsangi köszöntők, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villőzés, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösddőlés, pünkösdi királynéjárás, nyári és téli napforduló, társasmunka, kaláka, aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, pásztorünnep, keresztelő, leány-, legényélet, lakodalom.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarok a történelmi és a mai Magyarország területén. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok hon- és népismereti, néprajzi jellemzői a Kárpát-medencében és Moldvában. A hazánkban élő nemzetiségek és etnikai kisebbség		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Hon- és népismeret előző témái.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A magyar néphagyomány sokszínűségének és közös vonásainak megismerése a tájegységek, etnikai csoportok hon- és népismereti, néprajzi jellemzőinek bemutatásával. A saját közösség megismerése által az identitástudat, a kötődések erősítése. A földrajzi környezet, a történeti és a gazdasági tényezők hatásának felismerése a néphagyományok alakulására, konkrét táji példákon keresztül.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A magyar nyelvterület néprajzi tájai, tájegységei, etnikai csoportjai, a határainkon túl élő magyarok. – Dunántúl; – Észak- Magyarország; – Alföld; – valamint a nagytájakhoz tartozó határon túli tájak (pl. Burgenland, Muravidék, Zoboralja, Mátyusföld, Bácska, Bánát, Kárpátalja) – Erdély és Moldva. Jellegzetes hon- és népismereti, néprajzi jellemzőik. Példák az anyagi kultúra és a folklór köréből. Magyarországon élő nemzeti kisebbségek.	A határon túli magyarok lakta területek, illetve a magyar nyelvterület nagy néprajzi tájának azonosítása térképen. A magyar nyelvterületen élő etnikai csoportok (pl. palóc, matyó, kun, székely) megnevezése. A Magyarországon élő nemzeti kisebbségek (pl. német, szlovák, szerb, horvát, szlovén, román, roma) megnevezése. A természeti adottságok, éghajlati viszonyok életmódra, népi építészetre gyakorolt hatásának felismerése. Képek gyűjtése a megismert tájakra jellemző viseletekről, népi építészetéről, népművészetéről, hagyományokról. Tájékozódás a nagy tájegységek területéhez köthető világörökségekről, magyar szellemi kulturális örökségekről, nemzeti parkokról.	<i>Természetismeret:</i> A Kárpát-medence és hazánk nagytájai. A népi kultúra értékei, népszokások. A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). A magyarsághoz kötődő világörökségi helyszínek. A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi földrajzi vonásai. Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek. <i>Vizuális kultúra:</i> lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei,	

		viselete és kézműves tevékenységei.
<p>Szülőföld. A természeti környezet meghatározó szerepe, hatása a gazdálkodásra, a településszerkezetre, az építkezés módjára. A táj jellegzetes népviselete, kézműipari tevékenysége. Népszokások, népdalok, a népköltészet fennmaradt alkotásai (mesék, mondák).</p>	<p>A tanuló saját szülőföldjének megismerése meglévő helytörténeti irodalom feldolgozásával, gyűjtésekkel. A kistáj beillesztése a korábban megismert megfelelő nagytájba. (Nagyvárosok iskoláinak tanulói választhatják a városhoz közeli táj feldolgozását.) Helyi kutatások igénybevétele a történeti múlt feltárásához. Önálló gyűjtőtevékenység alkalmazása az ismeretszerzés folyamatában. A természeti környezet befolyásoló hatásának felismerése a mesterséges környezet kialakításában. Megismert helyi népszokások, népdalok, mesék, mondák közösség előtti bemutatása.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, viselete és kézműves tevékenységei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népdalok, népmesék, mondák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Etnikai csoport, nemzeti kisebbség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, a nemzeti összetartozás napja.	

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	<p>A tanulók megismerik lakóhelyük, szülőföldjük természeti adottságait, hagyományos gazdasági tevékenységeit, néprajzi jellemzőit, történetének nevezetesebb eseményeit, jeles személyeit. A tanulási folyamatban kialakul az egyéni, családi, közösségi, nemzeti azonosságtudatuk.</p> <p>Általános képet kapnak a hagyományos gazdálkodó életmód fontosabb területeiről, a család felépítéséről, a családon belüli munkamegosztásról. A megszerzett ismeretek birtokában képesek lesznek értelmezni a más tantárgyakban felmerülő népismereti tartalmakat.</p> <p>Felfedezik a jeles napok, ünnepi szokások, az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokások, valamint a társas munkák, közösségi alkalmak hagyományainak jelentőségét, közösségmegtartó szerepüket a paraszti élet rendjében. Élményszerűen, hagyományhű módon elsajátítják egy-egy jeles nap, ünnepkör köszöntő vagy színjátékszerű szokását, valamint a társas munkák, közösségi alkalmak népszokásait és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket.</p> <p>Megismerik a magyar nyelvterület földrajzi-néprajzi tájainak, tájegységeinek hon- és népismereti, néprajzi jellemzőit. Világossá válik a tanulók számára, hogyan függ össze egy táj természeti adottsága a gazdasági tevékenységekkel, a népi építészettel, hogyan élt harmonikus kapcsolatban az ember a természettel.</p>
---	---

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

VIZUÁIS KULTÚRA Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	1	32	4	-	36
6.	1	32	4	-	36
7.	1	32	4	-	36
8.	1	32	4	-	36

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Vizuális kultúra** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

2. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	5	2	7
Stílus és mozgás	7		7
Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	2		2
Jelértelmezés, jelalkotás	3		3
Kép és szöveg	4		4
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	6	1	7
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	5		5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen:	32	4	36

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	5	2	7
Stílus és mozgás	7		7
Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	3		3
Jelértelmezés, jelalkotás	2		2
Kép és szöveg	4		4
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	6		6
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	5	1	6
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen:	32	4	36

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	4	2	6
A művészi közlés, mű és jelentése	6		6
Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	2		2
Mozgóképi közlés	3		3
Montázs	2		2
Vizuális kommunikációs formák	2		2

Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	1		1
A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	1		1
A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	1		1
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5	1	6
Az épített környezet története	5		5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen:	32	4	36

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	3	1	4
A művészi közlés, mű és jelentése	5		5
Vizuális kommunikáció Magyarozó képek/rajzok	2		2
Mozgóképi közlés	3		3
Montázs	2		2
Vizuális kommunikációs formák	3		3
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	1		1
A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	2		2
A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	1		1
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5	2	7
Az épített környezet története	5		5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen:	32	4	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
------------------	------	---------

Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelte látványok	Toldi Miklós trilógia illusztrációja	2
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Stonhenge modellkészítés	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	-------------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelte látványok	János vitéz illusztrációja.	2
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Lovagi pajzs, címer készítése	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	-------------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Egy bibliai történet illusztrációja	2
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Szoba tárgyainak megtervezése: kreativitás, harmónia, stílus	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------------	-------------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Zene hallgatás során kialakult érmek hangulatok képi kifejezése.	1
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete		
Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Ünnepeljünk együtt Karácsonyi ünnepi környezet, dísz és ajándék tárgyak készítése.	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

3. Tantárgyi bevezető:

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb értelmezéséhez és megítéléséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a pl. a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységeinek fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem biztosít, hisz ez nem feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. Egy-egy tematikai egységen belül megjelenő fejlesztési követelmények nézőpontja a célzott tanulói tevékenység, amelynek megfogalmazása folyamat centrikus. Ezen belül a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenettervezésben, illetve ötleteket adnak konkrét fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési

tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a helyi tervezés során.

Az adott tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy 5–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszám keretén belül kell végrehajtani. Az óraszámegosztást az adott iskolaszakaszbán, pontosabban a 7–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.

5–6. évfolyam

A fokozott realitásigény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképeséget és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére. A médiatudatosság kialakítása kiemelt fejlesztési cél, például a reklám hatásmechanizmusának elemzésével út nyílik a kritikus, értelmező gondolkodás és aktív állampolgárság megalapozására.

A vizuális kultúra részterületei közül az 5–6. évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen.

5.évfolyam

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Valóság és képzelet: A teremtés csodái ALKOTÁS: Organikus és geometrikus formák szerkezeti felépítése, formai sajátosságainak tanulmányozása. Pl. különleges termések, magok és „repülőszerkezeteik”; vagy bogarak, rovarok felépítése, repülő, mozgó, védekező, táplálkozó „szerkezetei”. Részletnagyítások, metszet rajzok, forma redukció, szintanulmányok, színredukció készítése, motívum tervezése. (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta,)</p> <p>A forma továbbgondolása, más funkcióban való alkalmazása pl. épület, híd, sárkányrepülő, fantázia jármű stb.</p> <p>Kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyes technika).</p>	<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyes technika).</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang,</p>	<p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> A "Teremtés könyve", Mózes első könyve; Jézus tanít: a magvető példázata (Mt 13,3-23)</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>

<p>A látványok képi transzpozíciós lehetőségei: redukció, szelekció, művészi átírás (torzítás, halmozás, expresszív kiemelés, megszemélyesítés, jel, szimbólum, formaritmus, színritmus).</p> <p>Szabad asszociációk, gondolatok, érzelmek kifejezése a forma kicsinyítésével, nagyításával, halmozásával, átfedésekkel stb.pl. öröm, félelem, csend, reménység, békesség.(fénymásolatok, scanner, digitális fotók alkalmazása)</p> <p>BEFGADÁS:</p> <p>Képzőművészeti alkotások, különböző grafikai eljárások, technikák, szabadkézi tanulmány rajzok, megfigyelése, a vizuálisnyelvi, technikai gazdagság elemzése.</p>	<p>szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyaktól, fotó).</p>	
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Látvány –kép –képmező, méretarány, felépítés, arányok, forma, tónus –szín viszonylatok, kontrasztok. Elvonatkoztatás- képi transzponálás. Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal- formaritmus, variáció, színharmónia, szíkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, komplementerek.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Lehetséges projekttéma a „Teremtés történet” dramatikus feldolgozása, vagy A magvető példázatának feldolgozása. <i>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése – történet (példázat) dramatizálás -síkban, térben, időben.</i></p>	

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és szín- és fényviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stílusorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb műtárgyain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Stílus és mozgás ALKOTÁS:</p> <p>A magok, növények mozgása, növekedése –fázis rajzok.</p> <p>Mikroszkopikus méretek és minták nagyítása- átalakulás, időbeliség fokozatainak rögzítése. A növekedés, átalakulás megszemélyesítése, képzeletbeli esemény rögzítése.(pl. zootrop szalag)</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése – történet (példázat) dramatizálás - síkban, térben, időben.</p> <p>Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek</p>	<p>Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását.</p> <p>Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben.</p> <p>Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római, romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint.</p> <p>Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika,</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Mózes első könyve, József története (37-50).</p>	

<p>felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, fotó).</p> <p>pl. Petőfi: János vitéz c. művének illusztrációi különböző stíluskonvenció imitálásával.</p> <p>Bibliai történet alapján élményfeldolgozás, illusztrálás. pl. Példaképeim könyve: pl. József története –egyiptomi, kora keresztény, bizánci – stb. stílusban</p> <p>BEFOGADÁS:</p> <p>Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római, romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint.</p> <p>Mozgás kifejezése, különböző művészettörténeti korszakok stílus konvencióiban. (egyiptomi falfestmények pl. -A kis marhahajcsár stílusában, asszír domborművek, görög szobrászat, stb.)</p>		
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, szíkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, komplementer, méretarány. Mozgás fázisrajz, ritmus, arányok, karakter, Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai</p>	<p>Az irodalmi, bibliai élményekhez kapcsolódó tevékenységek leghatékonyabban projekt módszerrel valósíthatóak meg. A projekt</p>	

eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	időtartama változó lehet, függ a tanulói érdeklődéstől, a téma gazdag alkotásban kibontakoztatható lehetőségeitől, valamint a záróesemény produktumainak időigényétől. pl. Példaképeim könyve (Könyvkészítés projekt módszerrel)
---	---

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Idő- és térbeli változások Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján. A tanulmányozott növényi magok, termékek mozgás fázisainak megjelenítése. A mozgás időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése. Pl. falevél lebomlásának folyamatábrája, egy hópihe képzeletbeli növekedése, gazdagodása.	Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag). A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, település, híd) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hőszenvevény, anyag változása kitéve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. <i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor. <i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata. <i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó

	fotókkal, képekkel, szöveggel.	történések megfigyelése, a változás kiemelése.
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag. Képkivágás, arányok, hangsúlyok, kiemelés kontrasztokkal.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Lehetséges projekt téma: A teremtés csodái témakörhöz kapcsolva - <i>Egy rovar élete képekben</i> pl. báb és lepke folyamatában. A folyamat megszemélyesítése, pantomimes, vagy bábos feldolgozása. A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel.	

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS: A teremtés csodái témakörhöz kapcsolódva-magyarázó ábra készítése pl. lepkeék védelmére. Jelalkotás, figyelemfelkeltő tábla madaraink védelmére.</p> <p>Vagy napi tevékenységeink képi vicces jelei, pl.-állatfigura megszemélyesítése, (humor, önirónia és érthetőség) hasznos-fontos, haszontalan időtöltés, másokért végzett tevékenység, segítségadás stb.</p>	<p>Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, Lego) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján.</p> <p>A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégérek, parancsikonok, attribútumok) gyűjtése, értelmezése. <i>A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása).</i></p>	<p><i>Hit és erkölcsstan:</i> Isten döntése: a világ teremtése (1Móz 1,1-2,4)</p> <p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,	Projektet kísérő lehetséges feladatok: Példaképeim könyve , Az én hősiem könyve téma kibontás: pl. bibliai szereplő József útja, tettei, választásai Útvonal, helyszínek jelei, vicces figyelmeztető táblák. (Vagy irodalmi szereplő pl. Kukorica Jancsi események, útvonal, táblák stb.)		

szervezési- és munkaformák	Lehetséges projekt téma: A környezetünkben élő madarak, állatok, termések, természeti csodák jelei: – tanösvényre, vagy a közeli park, tér, figyelemfelkeltő információs táblái.
---------------------------------------	--

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmod eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Kép és szöveg ALKOTÁS: Petőfi: Anyám tyúkjá c. versének képi jelenetei groteszk stílusban- képszöveg összefüggései.</p> <p>Példaképem könyve: pl. Dániel története, Jónás története képekben: - történet képekben való elbeszélése. Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegalkotásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Könyv borító tervezése.</p> <p>BEFOGADÁS: Bibliai témájú és irodalmi témát feldolgozó animációs filmek elemzése, pl. Jónás története, vagy</p>	<p><i>Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán.</i></p> <p>Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezőmódja közötti összefüggés alapján.</p> <p>Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. DVD-borító, képernyővédő, arculati elem), vagy képgrafikaként.</p> <p>Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképből), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítására kész alapelemekből.</p>	

<p>a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, szépirodalmi illusztrációkon, különböző stílusok összehasonlító elemzése, technikák, vizuális nyelvi sajátosságok megbeszélése.</p> <p>Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtő mágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezésmódja közötti összefüggés alapján.</p>		
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Projekttémát kísérő lehetséges feladatok:</p> <p>A bibliai téma, József története, Jónás története vagy a János vitéz képi jeleneteinek és a szövegrészletek együttes megjelenítése - vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegaláírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése).</p>	

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Tervezett, alakított környezet ALKOTÁS: Egyiptomi templom és lakóházak modellezése, a József történetének Vagy Jónás próféta útjainak dramatizált feldolgozásához. (Jón 1-4)</p> <p>BEFOGADÁS: A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. Ókori építészeti stílusok elemzése. (Mezopotámiai, egyiptomi, asszír, perzsa stb. művészet.) A történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, fődém, boltív, boltozat,</p>	<p>Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, fődém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban. A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek. <i>Hit és erkölcstan:</i> Mózes első könyve, József története (37-50), Jón (1-4)</p>	

kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével.		
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, földém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgy és hagyomány BEFOGADÁS: Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció	<i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat. <i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság. <i>Ének-zene:</i> népzene. <i>Dráma és tánc:</i> népszokások.

<p>kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.</p> <p>Hétköznapi és ünnepi viseletek Jézus korában.</p> <p>ALKOTÁS:</p> <p>Bibliai történet jelmezei, bábjai, pl. nemez,- papírmásé báb, a történet eseményeihez kapcsolódó tárgyak, hímzett tarisznya, öv, stb. elkészítése, ókori díszítőmotívumok alkalmazása.</p> <p>Merített papír készítés, képírás.</p>	<p>(hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével.</p> <p>Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával.</p> <p>Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>
<p>Fogalmak</p> <p>(pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

<p>A fejlesztés várt eredményei a tanév végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. – Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képkészítésben. – Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése. – A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. – Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. – Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása.
--	---

	<ul style="list-style-type: none">– Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során.– Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel.– A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása.– Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása.– Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése.– A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. <p>Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
--	--

6. osztály

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Valóság és képzelet</p> <p>ALKOTÁS: Látvány utáni tanulmányrajzok Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása. A lakó környezetben lévő épületek több nézőpontos ábrázolása. (felülnézet, utca fronti, alulnézet) Térábrázolási konvenciók gyakorlása. A tanulmányrajzok alapján utcai jelenetek elképzélése, régen és ma. Pl. Korábbi irodalmi élmények felidézésével, az események aktuális mai helyzetekbe való beillesztése. Kukorica János vagy Toldi Miklós mai helyszíneken – kép sorozat.</p> <p>Bibliai történet mai szituációban, képsorozat.</p>	<p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben. Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyakkól, fotó).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Az irgalmas samaritánus története Lukács 10,25–37</p>

<p>PL. Az irgalmas samaritánus története.</p>		
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, komplementer, méretarány, textúra-faktúra.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és szín- és fényviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stílusorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb műtárgyain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Stílus és mozgás</p> <p>Útkeresés – úton járás:</p> <p>BEFOGADÁS:</p> <p>Környező múzeumok, skanzen, építészeti emlékek, templomok meglátogatása. Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások, Festmények, fotók, kisfilmek alapján hazai tájak, nevezetességek felidézése. Tájegységek építészeti emlékei, irodalmi, képzőművészeti nevezetességei, népi tárgykultúrája.</p> <p>Református templomok sajátosságainak megismerése.</p> <p>Egyháztörténeti emlékek, nevezetességek megismerése.</p> <p>ALKOTÁS:</p> <p>Labirintus téma:</p>	<p>Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római, romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika, parafrázis, intermedialis: pl. fotográfia, kinetikus, installációs, environment, eseményművészet) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Környezetünk élővilága.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (és más műve, pl. <i>Szülőföldemen, Úti levelek</i>). Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról (pl. Ady, Kosztolányi, Szabó Lőrinc és mások művei), illetve vallomások a szülőföldről.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából. Egyházzenei művek, zsolttárok.</p>	

<p>Bonyolult alaprajzok alapján (pl. labirintusok a krétai művészetben, őskori barlangrajzokon, keresztény templomok négyezeti terében stb.) Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben.(pl. festés, plasztika, parafrázis, intermediális: pl. fotográfia, kinetikus, installációs, environment, eseményművészet)</p>		<p><i>Hit és erkölcsstan:</i> Saul megtérése (ApCsel 9,1-30) A lelki fegyverzet (Ef 6)</p>	
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.</p>		
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>			
<p>Tematikai egység</p>	<p>Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások</p>		<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.</p>		
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p>Idő- és térbeli változások BEFOGADÁS: A települések szerkezeti felépítése régen- ma. Lakóházak régen és ma. Viseletek és életkorok, szokások, ünnepek összefüggései. Városok régen és ma. Tornyok és toronyházak.</p> <p>ALKOTÁS: A hazai táj változásai: Élet régen és ma Pl. Petőfi Sándor szülőháza, Életének állomásai, különböző helyszínei, eseményei. A települések régi és mai megjelenésük. A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel. Bibliai történetek helyszínei régen és ma. – Pl. Babilon, Jerikó, Ninive stb. Bábel tornya. Tervezés, kivitelezés talált tárgyakból.</p>	<p>A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, település, híd) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hősobor, anyag változása kiteve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i></p> <p>A bábeli torony és a nyelvek kialakulása (1 Móz 11,1–9)</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Lehetséges projekt téma: Képes útinapló, térkép készítése a választott tájegységről, bibliai helyszínről. A tájegység dokumentációja, nevezetességei, régészeti, művészettörténeti emlékei, népi és viseletei, népszerűsítő üdvözlőlap, leporelló, plakát tervezése.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás</p>	<p>Órakeret 2 óra</p>

Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS:</p> <p>Régi használati tárgyak pl. járom, eke, mozsár, guzsaly stb. ismertető ábrái:</p> <p>Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, A tárgyak jeleinek elkészítése.</p>	<p>Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, Lego) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján.</p> <p>A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégérek, parancsikonok, attributumok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása).</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmod eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS: A régi használati tárgyak jeleinek elkészítése, képrejtvény tervezése. A tárgyak új funkcióban való áttervezése, átalakítása. Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán.</p> <p>Memória kártya készítése. Játékkártya készítése a tárgyak vicces jelentés változásaival.</p> <p>BEFOGADÁS: Egyiptomi, sumer írás, rovásírás tanulmányozása. Hagyományos népi kultúránk tárgyi emlékeinek megismerése, elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül.</p>	<p>Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegalkotásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán. Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezőmódja közötti összefüggés alapján. Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. DVD-borító, képernyővédő, arculati elem), vagy képgrafikaként. Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképben), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.</p>	

Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tervezett, alakított környezet BEFOGADÁS: Hagyományos népi kultúránk tárgyi emlékeinek megismerése, elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül. ALKOTÁS: A festett kazettás mennyezetek díszítményeinek mai használati tárgyon való megjelenítése. Pl. Nap, madár, növényi motívum nemez tarisznyán, vászon kendőn stb. A népviselet áttervezése mai használati funkciók, és trendek alapján.	Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, földém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban. A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház,	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok. <i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Könyvtárhasználat. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás. <i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.	

<p>A választott viselet díszítményének más, különleges alkalmazási felületeinek kitalálása. Pl. csomagolás, sütőforma, póló, különböző papír applikációk. Környezetben: Térplasztikákon, kövezeten, Installációk felületén, utcabútoron, korlátokon stb.</p> <p>A Babel tornya korábbi tervrajzainak kivitelezése. (1Móz 11,1-9)</p>	<p>múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. <i>Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történelmi korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.</i></p>	<p>A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i></p> <p>A bábeli torony és a nyelvek kialakulása 1 Mózes (11,1–9)</p> <p>Jézus tanít: aki kősziklára épít (Mt 7,24-27)</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		
<p>Tematikai egység</p>	<p>Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Tárgy és hagyomány ALKOTÁS: Játékkártya készítése a tárgyak vicces jelentés változásaival.</p>	<p>Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás)</p>	<p><i>Hit és erkölcsstan:</i> Adventi várakozás az Ószövetségben (Zak 9,9) Az ószövetségi próféták Jézus eljövételéről (Ézs 7,14; 9,1-6; 11,1-10; Mik 5,1-3) Saul megtérése (ApCsel 9,1-30)</p>

<p>Memória kártya- tájegységek nép- viseletei Ünnepi készülődés a karácsonyra,(húsvétra): Korakeresztényen díszítmények, szimbólumok alkalmazásával ajándéktárgyak készítése.</p> <p>BEFOGADÁS: A témával kapcsolatos képzőművészeti alkotások megismerése: <i>(Rembrandt: A pásztorok imádása</i> <i>Duccio: Bevonulás</i> <i>Jeruzsálemben</i> <i>Hieronymus Bosch:</i> <i>Keresztút;</i> <i>Jézust tövissel koronázzák meg</i> <i>stb.)</i></p> <p>Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján. Műalkotások segítségével Ókeresztény és bizánci díszítőművészet megismerése. (pl. mozaikok, A szent korona, A koronázási palást,) A legfontosabb vizuális jelek, szimbólumok, keresztényen szimbólumaink, ünnepekhez kapcsolódó jelképeink megismerése.</p> <p>Ünnepi készülődés a karácsonyra Ünnepi készülődés a húsvétra</p>	<p>látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján).</p> <p>A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, himzés, nemezés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszék, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével.</p> <p>Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával.</p> <p>Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népszokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Karácsonyhoz, húsvéhoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. Az ószövetségi Krisztusra vonatkozó próféciaik segítségével rámutatás arra, hogy Isten beteljesíti az ígéreteit. Pál apostol megtérésének történetén keresztül a megtérés fogalmának és jelenségének ismertetése.</p>
--	--	---

Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Ajánlott projekt: Adott ünnephez kapcsolódó népszokás megelevenítése. Pl. betlehemezés	

A fejlesztés várt eredményei a tanév végén	<ul style="list-style-type: none"> – A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. – Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban. – Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése. – A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. – Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. – Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. – Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során. – Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. – A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. – Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. – Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. – A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. <p>Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
---	---

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Megalitikus építészet (pl. *Stonehenge*), őskori mágikus ábrázolás (pl. *altamirai barlangrajz*), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. *Kheopsz piramisa, Zikkurat – Úr, karnaki Amon-templom*), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. *Írnok szobor, Nofretete fejszobra*), halotti kultusz tárgyai (pl. *Tutenchamon arany halotti maszkja*), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy dombormű (pl. *Fáraó vadászaton – thébai falfestmény*), az ókori görög és római templom (pl. *athéni Akropolisz: Parthenon, Erekteion; Pantheon*), ókori színház, amfiteátrum (pl. *Colosseum*), görög és római emberábrázolás (pl. *delphoi kocsihajtó, Szamothrakéi Niké, Laokoón-csoport, római portré szobor*), korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina, Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözet*), románkori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *Palazzo Farnese, chambordi kastély, versailles-i palota, fertődi Eszterházy-kastély*), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

7–8. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a

vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúraközvetítő szerepben van, így a történelmi korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történelmi példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészeten kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „Vizuális kommunikáció” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „Kifejezés, képzőművészet” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

7. évfolyam

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Érzelmeik, hangulatok kifejezése		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmeik, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmeik vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Érzelmeik, hangulatok kifejezése ALKOTÁS: Bibliai példázat, esemény feldolgozás: pl. A tékozló fiú példázata A téma művészettörténelmi, festészeti emlékeinek megismerése- parafráziskészítés -	Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei. <i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.	

<p>képiegészítés, stílusváltás stb. Caravaggio: Szt. Pál megtérése; Jézus és Tamás Rembrandt: A tékozló fiú pl. Útkeresés –úton járás témakör: Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék).</p>	<p>Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával).</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Jézus és Tamás (Jn 20,24-29) Jézus megszólít: a samáriai asszony (Jn 4,1-42) Jézus a boldog életről tanít (Mt 5,3-10) A tékozló fiú példázata (Lk 15,11-32) <i>Mindent szabad nekem? (1Kor 6,9-13)</i></p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szinkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS: Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművész et).</p> <p>Bibliai téma kinetikus, installációs feldolgozása: <i>Pl. „Épüljetek fel lelki házzá”v.</i> <i>Pál apostol „Szeretet himnuszának” installációja.</i></p> <p>BEFOGADÁS: Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint.</p>	<p>Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint.</p> <p>Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművész et).</p> <p>Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Épüljetek fel lelki házzá. (1.Pét. 2:1-10).</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, kép kivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, szíkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stílus-korszak, stílusirányzat, intermedialis kifejezés/műfaj, kortárs művészet. Kinetikus, installációs, environment, performansz /eseményművészet.</p>	

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	
---	--

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	Órakeret 2óra
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS: Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>Pál apostol missziói útjait segítő tárgyak tervezése Formaelemzés, forma átalakítás: napjaink tárgyainak áttervezése egy önállóan választott régi stílusban, pl. menekülésének eszközei</p>	<p>Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok). <i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Hűség a hitben: István vértanú (ApCsel 6,1-15) Pál apostol missziói útjai (ApCsel 14,8-18; 16,1-10; 19,1. 23-40) Pál útja Rómába (ApCsel 27-28)</p>

Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	Órakeret 3óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS: A Szentlélek és pünkösd ünnepe közötti kapcsolat felmutatása jelképekkel. Képsorozat készítése az eseményekről.</p> <p><i>Az elveszett és megtaláltatott</i> téma rajzos feldolgozása, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe story-board, kamerába vágott video anyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva</p>	<p>A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatróp fotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe). A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kamerába vágott videoanyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p><i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Hit és erkölcstan:</i> Húsvéthoz, pünkösdhöz kapcsolódó történetek megismertetése. Az ószövetségi Krisztusra vonatkozó próféciák segítségével rámutatás arra,</p>

		<p>hogy Isten beteljesíti az ígéreteit. Pál apostol megtérésének történetén keresztül a megtérés fogalmának és jelenségének ismertetése.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhas, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Montázs		Órakeret 2óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>BEFOGADÁS: A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: Pályamunkások, Rodriguez: Desperado, Lang: M – Egy város keresi a gyilkost) elemzése, összehasonlítása kapcsán.</p> <p>ALKOTÁS: A bábeli történet aktualizált feldolgozása: Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészzé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”)</p>	<p>Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészzé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”) érdekében.</p> <p>A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: Pályamunkások, Rodriguez: Desperado, Lang: M – Egy város keresi a gyilkost) elemzése, összehasonlítása kapcsán.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>	
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.</p>		

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	Órakeret 2óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>ALKOTÁS: Portré ábrázolása a szereplő hangja , jelleme alapján .pl. tudós, bibliai szereplő, mesterember, leírás alapján. Mozaikkép (fantomkép) készítése. A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulásaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással).</p> <p>BEFOGADÁS: A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében</p>	<p>A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulásaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás - elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió,	

kulcsfogalmak, adatok)	internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno)médium.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	

Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természetű		Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképi nyelvi tájékozottság megszerzése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS: Szemben a képernyővel (beszélgetés a média hatásairól) Dokumentumfilmek: Sára Sándor, Gaál István Oda – vissza ; Sára Sándor: Cigányok, Pergőtűz.	A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. mobiltelefonnal rögzített képek vagy híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül (pl. Bunuel: <i>Föld kenyér nélkül</i> , Tarr Béla: <i>Hotel Magnezit</i>).	<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja. <i>Hit és erkölcsstan:</i> Jézus megszólít: A samáriai asszony (Jn 4,1-42) Jézus tanít: só és világosság (Mt 5,13-16) Jézus tanít: Búza és konkoly példázata (Mt 13,24-30. 36-43)	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			
Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban		Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány		

	fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS. A megnézett alkotások megbeszélése, elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója).	Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).	<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomtatékosítás eszközei a társművészetekben. <i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,		

szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 1óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS: Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alperetű montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward). Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	<i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel: képszerkesztés, vágás. Montázs készítése. Digitális hangformátumok. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével. <i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel. Könyvtárhasználat.
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi)	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.	

kulcsfogalmak, adatok)		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>ALKOTÁS:</i> „Épületek fel lelki házzá” téma feladataihoz kapcsolatosan: Térkonstrukció, tabló készítése sajátos, személyes egyedi „építőkövekből”. Épületek, tárgyak átalakítása, megszemélyesítése, szimbolikus áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az	Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalgotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra a toleranciáért, falfestmény az iskola ebédlőjébe). Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi	<i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés. <i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése.

<p>ötlettől a kivitelezésig.</p> <p>Ünnepeljünk együtt: Ajándéktárgy készítés egymásnak, szeretteinknek: Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalkotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra a toleranciáért, falfestmény az iskola ebédlőjébe).</p>	<p>ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben.</p>	<p>Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i> Ünnepi események, történetek felidézése.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszeta rajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		
<p>Tematikai egység</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.</p>	
<p>Témák</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>

<p>BEFOGADÁS: Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). – Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogek) tárgy-kultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól.</p> <p>ALKOTÁS: Népművészeti motívumok gyűjtése, ajándéktárgy készítése a választott népi motívumok felhasználásával.</p>	<p>Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). – Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogek) tárgy-kultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p> <p><i>Hit és erkölcsstan:</i> „Épüljtek fel lelki házzá”(1Pét 2,1-10)</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszt-hajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Lehetséges projekt téma: „Épüljtek fel lelki házzá”(1Pét 2,1-10) önismereti és kapcsolatépítő társasjáték készítése csoportmunkában.</p>	

8. évfolyam

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS: Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. A perspektivikus ábrázolás. Egy- és két iránypontos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A vetületi képek értelmezése. Axonometrikus ábrázolás. Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Színkontrasztok fajtáinak összegzése, színtani kísérletek.</p> <p>BEFOGADÁS: Színtani ismeretek tudatosítása, térábrázolási konvenciók, megfigyelése műalkotásokon.</p>	<p>Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel,</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>	

	stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék).	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szinkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS: Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai: fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art, valamint a kortárs	Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. mágia, megörökítés, provokálás, tanítás) szerint.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak

<p>művészet) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megörökítés, provokálás) szerint. Általános bevezető a modern művészetről. Annak összegzése Mi a modern művészet? Beszélgetés a modern szobrászat és festészet néhány jelentősebb alkotásáról. Műfaji határok összemosódási folyamatának elemzése. Híres portré és rekvizitumok a művészetben.</p> <p>ALKOTÁS: Képvariációk színekkel: Portrészorozat, különböző érzelmeket kifejező portrék, önarckép ábrázolása.</p>	<p>Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, szorongás) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművész et).</p> <p>Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében).</p>	<p>megtapasztalása. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.</p> <p><i>Informatika:</i> Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, szíkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorok, stílusirányzat, intermedialis kifejezés/műfaj, kortárs művészet.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

<p>Tematikai egység</p>	<p>Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.</p>		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.</p>	
<p>Témák</p> <p>BEFOGADÁS: A szimbólum és fajtái. Összetett képi szimbólumok. Stilizálás illetve redukálás folyamatának, módszereinek megfigyelése a műalkotásokon (pl. állatot szimbolizáló jel tervezése). Bibliai szimbólumok a művészetben.</p> <p>ALKOTÁS: Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával Keresztyén szimbólumok alkalmazásával jelek önjelek, csoportjelek tervezése pl. közös pólóra.</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p> <p>Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p><i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		
<p>Tematikai egység</p>	<p>Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>

Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kamerába vágott videoanyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg. ALKOTÁS: Képregény, story-board készítése egyéni témaválasztás alapján (pl. Útkeresés, átalakulás, metamorfózis témájában).	A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatróp fotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe). A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kamerába vágott videoanyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.	<i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópon; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpon, fordulópon. <i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Montázs	Órakeret 2 óra

Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS: A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek) elemzése, összehasonlítása kapcsán</p> <p>ALKOTÁS: Egyéni fotómontázs, pl. <i>Az irgalmas samaritánus</i> történetének egyéni feldolgozása, aktualizálása, átírása.</p>	<p>Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”) érdekében.</p> <p>A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: Pályamunkások, Rodriguez: Desperado, Lang: M – Egy város keresi a gyilkost) elemzése, összehasonlítása kapcsán.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Tematikai egység	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>BEFOGADÁS: A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). A fotó és a film kapcsolata (képsorozatok, képkivágások: közelkép, nagyotól stb. beállítások megfigyelése).</p> <p>ALKOTÁS: Plakát tervezése közös előadás népszerűsítésére. Az op-art művészet jellemzői. Térhatás és mozgás két dimenzióban. Optikai illúziók elemző vizsgálata. Furfangos képi illúziók. Többértelmű képek vizsgálata. Plakátművészet régen és ma. Pl. plakáttervezés a szecesszió divatjából kiindulva, pl. Orosz István munkái</p>	<p>A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás - elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>	
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno) médium.</p>		

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	

Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természetű		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
	A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. mobiltelefonnal rögzített képek vagy híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül (pl. Bunuel: <i>Föld kenyér nélkül</i> , Tarr Béla: <i>Hotel Magnezit</i>).	<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.</i>	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák			
Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány		

	fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS: Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).</p> <p>ALKOTÁS: Keresztény újságok, havilap, gyereklap, gyülekezeti kiadványok címlapjának, képi illusztrációinak tervezése.</p>	<p>Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomtatékosítás eszközei a társművészetekben.</p> <p><i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.	

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Projekt módszerrel: Iskolaújság tervezése	
Tematikai egység	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összehasonlításával a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward). Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összehasonlításával a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és	<i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel: képszerkesztés, -vágás. Montázs készítése. Digitális hangformátumok. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével. <i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel. Könyvtárhasználat.

	kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		
Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS: A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. Hagyományos népi kultúránk tárgyai, anyaghasználat, forma- és funkció összefüggésének vizsgálata. A hagyományos lakóház emberléptékűsége. ALKOTÁS: Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott	Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő, csomagolás), tárgyalkotás (pl. saját amulett, egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra a	<i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.

<p>célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalató folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig.</p>	<p>toleranciáért, falfestmény az iskola ebédlőjébe). Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalató folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben.</p>	<p>Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>
<p>Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)</p>	<p>Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>		

Tematikai egység	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>BEFOGADÁS: A modern építészet jellemzői, sajátosságai, jeles képviselői. A Bauhaus (funkcionalista stílus). Az organikus építészet. Az organikus építészet magyar követői. A funkcionalista és az organikus építészet összehasonlítása. Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól.</p> <p>ALKOTÁS: Ünnepeljünk együtt pl. a karácsonyhoz köthető tárgyak készítése</p>	<p>Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). – Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodroghöz) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>	

csoporthmunkában vagy egyénileg.		
Fogalmak (pl. értelmező fogalmak, tartalmi kulcsfogalmak, adatok)	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák		

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: *Nemzeti Múzeum*, Steindl Imre: *Országház*), romantika, realizmus és impresszionizmus, posztimpresszionizmus festői (pl. F. Goya, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, E. Manet, C. Monet, V. van Gogh, P. Gauguin), 19–20. század fordulójának irányzatai (pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar), 20. századi és kortárs irányzatok példái (pl. W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier, Makovecz Imre, H. Moore, H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely, Erdély Miklós).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példákat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
--	--

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

A tárgy alkotásközpontú, ezért az alkotásban fejlődő ábrázolási és kifejezési képességek, vizuális nyelv és technikák alkalmazási képességét, valamint a vizuális gondolkodási, problémamegoldó képességek fejlődését követjük nyomon.

Az értékelésben figyelembe kell venni a tárgy alkotási területeinek sajátosságait, fejlesztési céljait és követelményeit.

Az értékelés legfontosabb formája a közös megbeszélés, véleményalkotás, egymás munkáiban az értékek felismertetése. Az alkotási folyamat sikerességének segítése mellett fontos nevelői feladat a kész alkotás örömeinek, értelmének szóbeli megerősítése.

A tanultak ellenőrzése és értékelése többféle módszertani forma alkalmazása révén történik, megfelelően a tantárgyi részterület alkotási sajátosságainak, fejlesztési követelményeinek.

Önmagához képest értékeljük az alkotást a személyes képi közlésformáknál. A belső tartalmak kifejezésénél a gyermek alkotása saját képességeihez, és a személyes élményhátteréhez mérhető. Az értékelésnek ezért az elfogadásra, a dicséretre és megerősítésre kell irányulnia, ezáltal is elősegítve az őszinte élményfeldolgozás további rögzülését. Az előre meghatározott kritériumok szerinti értékelés gátja lehet a személyes tartalmak kifejezésének. A személyes kifejező alkotás sajátosságából fakadóan a „produktum” nem tervezhető elvart kritériumok alapján, ezért az előre vetített értékelési szempontok akadályozhatják a divergens gondolkodást, a nyitottság és találmányosság szabad megnyilvánulásait.

Kritériumok szerint, előre megadott szempontsor alapján értékelhetünk a tárgy- és környezetkultúra, és vizuális kommunikáció objektív közlésformáinál, mivel a tevékenységet elsősorban a megfigyelés, problémamegoldás szabályai, a vizuális nyelv és technikák eljárásai, valamint az anyagformálás és a funkció összefüggései határozzák meg. Az elkészült alkotás a használhatóság vagy értelmezhetőség próbájában mérettetik meg, ezért az értékelést is objektív kritériumok határozzák meg.

Strukturális módszerrel értékelhetjük az elkészült alkotásokat a közlésformák többségénél – vizuális nyelvi sajátosságok kompozíció, szín, tér, forma-funkció stb.- elemzéssel. A továbbhaladás feltételeként vizsgáljuk a bemutatott és gyakorolt vizuális nyelvi kifejezés elemeinek (vonal, szín, forma, kompozíció stb.) célnak megfelelő alkalmazását, és a technikák, eljárások megfelelő szintű ismeretét.

Projektműszernél egy időszak folyamatában készült munkáit értékeljük, dokumentációs anyagok, rajzos kutatási, tervezési folyamatok, gyűjtéseket kísérő füzetek stb. színvonalát, technikai kivitelét. A projekt záróeseményéhez kapcsolódó produktumok megvalósításában az ötletgazdagságot, problémamegoldó képességet, a képi megjelenítés esztétikumát, technikai színvonalát értékelhetjük.

Az esztétikai- művészeti ismeretek gazdagodása a tárgy befogadó tevékenységeiben feltáró beszélgetések során igazolható vissza. A látványokról, műalkotásokról való beszélgetésekben bátorítjuk a gyermekeket a kérdéseik szakkifejezések alkalmazásával való megfogalmazásában, indoklásukat, véleményüket, aktivitásukat értékeljük.

7. Függelék:

SZAKIRODALOM:

Szalontai György: Vizuális nevelés, Tárogató Bp. 1994

Lantos Ferenc: Képekben a világ, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994

Bakos Tamás, Bálványos Huba, Preisinger Zsuzsanna, Sándor Zsuzsa:

A vizuális nevelés pedagógiája, Balassi Kiadó, Bp. 2000

Strohner József: Módszertani Füzetek I-II., FVNK, 2000

Bodóczky István Vizuális művészeti projektek az oktatásban, MIE Bp. 2003

Sándor Zsuzsa: A vizuális nyelv képi világa, Miskolci Egyetemi Kiadó, Sárospatak, 2003

Sándor Zsuzsa: Módszertár. Vizuális kultúra óratervek, Miskolci Egyetem, Sárospatak, 2002.

Sándor Zsuzsa: Vizuális kommunikációs projektek. Miskolci Egyetem, Sárospatak 2003.

Somodí Ildikó: A mindennapos művészeti nevelés lehetőségei, Módszertani füzet, Károli Egyetemi Kiadó, Budapest, 2012

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

INFORMATIKA Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	1	-	-	36	36
6.	2	32	4	36	72
7.	1,5	32	4	18	54
8.	2	32	4	36	72

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy a szabadon tervezhető órakeretből az 5., 6., és a 8. évfolyamokon a kerettantervi javaslatához képest 1 órával megemelt óraszámot kapott, a 7. évfolyamon 0,5 órával megemelt óraszámot kapott. A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátossággént – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett. A tantárgyi ismeretek gyakorlati elsajátítása és alkalmazása indokolja és lehetővé teszi az elektronikus tankönyvek és segédanyagok (tantárgyi oktató CD, DVD, e-könyvek, stb.) rendszeres használatát. Az informatika órákon megszerzett tudás és ismeretanyag a tantárgyi kapcsolódásokon túl kapcsolódik az iskola hagyományaihoz, értékeihez, mindennapi életéhez. Az informatika tantárgy ismereteinek átadása és elsajátítása közben a tanulók folyamatosan találkoznak a Biblia és a református hit- és erkölcsstan tanításaival, a keresztyén és ezen belül a református értékekkel.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Informatika** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

-

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam: Informatika			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata		+4	4
2. Alkalmazói ismeretek		+14	14
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		+7	7
4. Infokommunikáció		+5	5
5. Az információs társadalom		+4	4
6. Könyvtári informatika		+1	1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1	1
Évfolyam összesen		+36	36

6. évfolyam: Informatika			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	4	+4	8
2. Alkalmazói ismeretek	11	+3 +9	24
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	7	+7	14
4. Infokommunikáció	4	+8	12
5. Az információs társadalom	4	+4	8
6. Könyvtári informatika	2	+4	6
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1	
Évfolyam összesen	32	+4 +36	72

7. évfolyam: Informatika			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	2	+1 +2	5
2. Alkalmazói ismeretek	14	+1 +5	20
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	6	+1 +3	10
4. Infokommunikáció	4	+4	8
5. Az információs társadalom	3	+3	6
6. Könyvtári informatika	3	+1	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1	
Évfolyam összesen	32	+4 +18	54

8. évfolyam: Informatika			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	2	+1 +5	8
2. Alkalmazói ismeretek	14	+1 +11	26
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	6	+1 +5	12
4. Infokommunikáció	4	+6	10
5. Az információs társadalom	3	+5	8
6. Könyvtári informatika	3	+4	8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1	
Évfolyam összesen	32	+4 +36	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	+4
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Informatikai eszközök használata		
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A vágólap. Egyszerűbb bekezdésformázások. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése.	+3
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása		
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		
4. Infokommunikáció		
5. Az információs társadalom		
6. Könyvtári informatika		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1
	Összesen:	+4

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	+4
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret.	+1
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban.	+1
3.2 Algoritmizálás és adatmodellezés	Eljárások írása önállóan.	+1
4. Infokommunikáció		
5. Az információs társadalom		
6. Könyvtári informatika		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1
	Összesen:	+4

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	+4
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret.	+1
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Prezentációk önálló megtervezése és elkészítése.	+1
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	Összetett programozási feladat megoldása.	+1
4. Infokommunikáció		
5. Az információs társadalom		
6. Könyvtári informatika		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		+1
	Összesen:	+4

2/B táblázat: *Szabadon tervezhető órakeretből*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	36
--------------	------------------	----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Informatikai eszközök használata	Bevezetésre és elmélyítésre szolgáló időkeret	4
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Rövid szöveg beírása, javítása Karakterformázás	14
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Bevezetésre és elmélyítésre szolgáló időkeret	7
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	Elmélyítésre szolgáló időkeret: E-mailes kapcsolat kialakítása külföldi keresztyén közösségekkel, vagy egyénekekkel.	5
5. Az információs társadalom		4
6. Könyvtári informatika		1
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	36

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	+36
--------------	------------------	-----

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret	+4
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A vágólap. Egyszerűbb bekezdésformázások. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése.	+9
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása.	+7
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Elmélyítésre szolgáló időkeret	+8
4. Infokommunikáció	Elmélyítésre szolgáló időkeret	+4
5. Az információs társadalom	Elmélyítésre szolgáló időkeret	+4
6. Könyvtári informatika	Elmélyítésre szolgáló időkeret	+4
	Összesen:	+36

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	+18
---------------------	-------------------------	------------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret.	+2
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban. Bibliai témájú prezentáció készítése. Összefoglalásra szolgáló időkeret	+5
3.2 Algoritmizálás és adatmodellezés	Eljárások írása önállóan. Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+3
4. Infokommunikáció	Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+4
5. Az információs társadalom	Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+3
6. Könyvtári informatika	Összefoglalásra szolgáló időkeret.	+1
	Összesen:	+18

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	+36
---------------------	-------------------------	------------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret. Összefoglalásra szolgáló időkeret	+5
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Prezentációk önálló megtervezése és elkészítése. Prezentáció előadása. Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+11
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	Összetett programozási feladat megoldása. Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+5
4. Infokommunikáció	Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+6
5. Az információs társadalom	Elmélyítésre szolgáló időkeret Összefoglalásra szolgáló időkeret	+5
6. Könyvtári informatika	Összefoglalásra szolgáló időkeret.	+4
	Összesen:	+36

INFORMATIKA

Az informatika tantárgy ismeretkörei, fejlesztési területei hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló az információs társadalom aktív tagjává válhasson. Az informatikai eszközök használata olyan eszköztudást nyújt a tanulóknak, melyet a tanulási folyamat közben bármely ismeretszerző, -feldolgozó és alkotó tevékenység során alkalmazni tudnak. Ennek érdekében fontos a rendelkezésre álló informatikai és információs eszközök és szolgáltatások megismerése, működésük megértése, az egyéni szükségleteknek megfelelő szolgáltatások kiválasztása, és célszerű, értő módon történő kritikus, biztonságos, etikus alkalmazása.

Az informatikai és információs eszközök, szolgáltatások az egyén életének és a társadalom működésének szinte minden területét átszövik, ezért az informatika tantárgyban szereplő fejlesztési területek számos területen kapcsolódnak a Nemzeti alaptanterv műveltségterületeinek fejlesztési feladataihoz. Az informatika tantárgy keretében megoldandó feladatok témájának kiválasztásakor, tartalmainak meghatározásakor fokozott figyelmet kell fordítani a kiemelt nevelési célok, a kulcskompetenciák és az életszerű, releváns információk megjelenítésére.

Az informatika tantárgy feladata, hogy korszerű eszközeivel és módszereivel felkeltse az érdeklődést a tanulás iránt, és lehetővé tegye, hogy a tanuló a rendelkezésre álló informatikai eszközök segítségével hatékonyabbá tegye a tanulási folyamatot. Az informatika tanulása hozzásegíti a tanulót, hogy önszabályozó módon fejlessze tanulási stratégiáját, ennek érdekében ismerje fel a tanulási folyamatban a problémamegoldás fontosságát, az információkeresés és az eszközhasználat szerepét, legyen képes megszervezni tanulási környezetét, melyben fontos szerepet játszanak az informatikai eszközök, az információforrások és az online lehetőségek.

Az informatika tantárgy segíti a tanulót abban, hogy az internet által nyújtott lehetőségek kihasználásával aktívan részt vegyen a demokratikus társadalmi folyamatok alakításában, ügyeljen a biztonságos eszközhasználatra, fejlessze kritikus szemléletét, érthető módon és formában tegye fel a témával kapcsolatos kérdéseit, törekedjen az építő javaslatok megfogalmazására, készüljön fel a változásokra. Az informatika tantárgy kiemelt célja a digitális kompetencia fejlesztése, az alkalmazói programok felhasználói szintű alkalmazása, az információ szerzése, értelmezése, felhasználása, az elektronikus kommunikációban való aktív részvétel.

Az informatikaórákon elsajátított alapok lehetővé teszik azt, hogy a tanuló a más tantárgyak tanulása során készített feladatok megoldásakor informatikai tudását alkalmazza. Az informatika tantárgy feladata a formális úton szerzett tudás rendszerezése és továbbfejlesztése, a nem formális módon szerzett tudás integrálása, a felmerülő problémák értelmezése és megoldása. Az egyéni, a csoportos, a tanórai és a tanórán kívüli tanulás fontos színtere és eszköze az iskola informatikai bázisa és könyvtára, melyek használatához az informatika tantárgy nyújtja az alapokat.

Az informatika tantárgy fejlesztési feladatait a Nemzeti alaptanterv hat részterületen írja elő, melyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz. Az egyes műveltségterületek a fejlesztési feladatok megvalósítása során építenek az informatika tantárgy keretében megalapozott tudásra és az informatikai eszközök használatára.

Mindennapi életünk során az intelligens informatikai rendszerek sokaságát használjuk. *Az informatikai eszközök használata* témakör a számítógép felépítését és a gép alapvető működését biztosító hardverrészeket mutatja be, a tanulók megismerik az adattárolást, a digitalizálást, az interaktivitást segítő eszközöket és a legfontosabb hardverelemek működését.

Az információs társadalom lehetőségeivel csak azok a személyek tudnak megfelelő módon élni, akik tudatosan alkalmazzák az informatikai eszközöket, ezért a fejlesztési feladatok

meghatározása során elsősorban az eszközök ismeretére, az eszközökkel megvalósítható lehetőségek feltérképezésére és az alkotó felhasználásra kerül a hangsúly.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörében a társadalmi életben hasznos informatikai műveletek megismerésére, megértésére és használatára, például állományok kezelésére, különböző alkalmazások használatára, és a programok üzeneteinek értelmezésére kerül sor. A számítógép működése közben lejátszódó algoritmusok megfigyelésével, megértésével, az eljárások tudatos, értő alkalmazásával javítható a számítógép használatával szembeni attitűd, fejleszthető a munka hatékonysága. A számítógép működtetése érdekében a tanulóknak magabiztosan kell használniuk az operációs rendszert, amelyen keresztül kommunikálnak a számítógéppel.

Az alkalmazói programok használatakor fontos a célnak megfelelő eszközök kiválasztása, a szövegszerkesztéssel, kép- és videoszerkesztéssel, multimédia-fejlesztéssel, prezentációkészítéssel, táblázatkezeléssel, adatbázis-kezeléssel kapcsolatos problémák megoldása közben az alkalmazott programok értő felhasználása, az alkalmazható eljárások megismerése, a használat közben felmerülő problémák megoldása. Az alkalmazói ismeretek fejlesztése többféle program használatát igényli, amelyek együttesen támogatják a kreativitást és az innovációt.

A 21. század kihívásai közé tartozik az, hogy az emberek az életük során megvalósított tevékenységeket tudatosan és körültekintően tervezzék meg. A problémamegoldás életünk szerves részét alkotja, az életszerű, probléma alapú feladatok sikeres alkalmazása befolyásolja az életminőséget. Ennek szükséges előfeltétele az algoritmizálási készségek formális keretek közötti fejlesztése, amelyre a *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben kerül sor. Feladataink, kötelességeink, önkéntes és szabadidős tevékenységeink elvégzése, a közösségi életformák gyakorlása döntések sorozatából tevődik össze. A problémamegoldás az élet minden területén jelen lévő alaptevékenység, melynek sajátosságait a tanulókkal egyrészt a problémamegoldás elméletének, lépéseinek, eszközeinek, módszereinek, általános szempontjainak elsajátításával, másrészt a problémamegoldás általános elveinek más műveltségi területeken való gyakorlati alkalmazásával érdemes megismertetni.

A problémamegoldás egyes részfolyamatait, például az információ szerzése, tárolása, feldolgozása önálló problémaként jelenhetnek meg. A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel rész elsajátítása során a tanulók megismerkednek az algoritmizálás elméleti módszereivel, a szekvenciális és vezérlésvlvű programok alapvető funkcióival, majd az elméleti megalapozást követően a gyakorlatban készítik és tesztelik számítógépes programokat.

Az elkészített programok segítségével más műveltségi területek problémái tanulmányozhatók, illetve különböző jelenségek szimulálhatók. A problémamegoldási ismeretek tanítása a mások által készített programok algoritmusainak értelmezését, az alkalmazói képesség kialakítását és a kritikus szemléletet is támogatja.

Az *infokommunikáció* térnyerésével a 21. század a hagyományos információforrások mellett központba állítja az elektronikus információforrások használatát, előtérbe helyezi az interneten zajló kommunikációt, megköveteli a hálózati és multimédiás informatikai eszközök hatékony felhasználását.

Hangsúlyossá válik a különböző formákban megjelenő információk (szövegek, képek, hangok, egyéb multimédiás elemek) felismerése, kezelése, értékelése és felhasználása. Az ismeretek bővítéséhez, kiegészítéséhez a könyvtár, valamint az internet korosztálynak megfelelő alapszolgáltatásainak, az intelligens és interaktív hálózati technológiáknak az önálló használata szükséges. Az alkalmazáshoz nélkülözhetetlen a szükséges információk online adatbázisokban való keresése, a találatok és a programok által szolgáltatott válaszok értelmezése, az adatok közötti összefüggések felismerése és vizsgálata tanári segítséggel. A

túlzott vagy helytelen informatikai eszközhasználat veszélyeket rejthet, melyekre érdemes felhívni a figyelmet, hasznos lehet megismerni azokat a módszereket, amelyekkel a veszélyek elkerülhetők.

Az infokommunikáció témakörén belül kerül sor az interneten zajló kommunikációs formák és rendszerek bemutatására, megismerésére és összekapcsolására. A kommunikációs folyamat magában foglalja az információk fogadását, küldését, továbbítását, tárolását, rendszerezését, a netikett betartását, a kommunikációt akadályozó tényezők felismerését. A csoportokon belül zajló kommunikáció számtalan lehetőséget rejt a tanulási folyamatok számára, ennek érdekében a tanulóknak tájékozottságot kell szerezniük a közösségi oldalak használatáról, azok előnyeiről és veszélyeiről, meg kell ismerniük a használatra vonatkozó elvárásokat, szabályokat.

A médiainformatika témakör tartalmazza az elektronikus, internetes médiumok elérését, használatát, információk kinyerését, felhasználását. A források használata magában foglalja az egyes információhordozók tanulásban való alkalmazását, valamint hitelességük, objektivitásuk vizsgálatát, tartalmuk értékelését is. **Elvárás, hogy a diákok az infokommunikációs eszközök használata során is tartsák be a keresztyén viselkedési normákat.**

Az információs társadalom témakörben elsajátított ismeretek, fejlesztett készségek és képességek hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanuló a későbbiekben etikusan és biztonsággal kezelje az adatokat, megfelelően használja a rendelkezésére álló informatikai eszközöket. Az aktív állampolgárság érdekében kerül sor az elektronikus szolgáltatások megismerésére, az egyes szolgáltatástípusok céljainak azonosítására, jellemzésére, az igényeknek megfelelő szolgáltatások kiválasztására. A tanulók a szabályok betartásával igénybe veszik a számukra hasznos elektronikus szolgáltatásokat. Az informatikai rendszerek használata közben számtalan biztonsági, etikai probléma merül fel, melyek tájékozottság és tapasztalat birtokában megfelelő módon kezelhetők, ezért lehetőséget kell nyújtani a tapasztalatszerzés többféle módjára, pl. a médiában szereplő események különböző szempontok szerinti értelmezésére, a társakkal történt esetek megbeszélésére, a lehetséges megoldási alternatívák kifejtésére.

A *könyvtárhasználat* oktatásának célja a tanulók felkészítése az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására a tanulásban, a hétköznapi életben az információk elérésével, kritikus szelekciójával, feldolgozásával és a folyamat értékelésével. A könyvtár forrásközpontként való használata az önműveléshez szükséges attitűdök, képességek és az egész életen át tartó önálló tanulás fejlesztésének az alapja. A fenti cél az iskolai és fokozatosan a más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismerésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakorlásával, tudatos, magabiztos használói magatartás, tájékozódás és a könyvtárhasználat igényének kialakításával érhető el.

Az információkeresés területén kiemelt cél, hogy a képzési szakasz végére a tanuló tudatosan és komplexen gondolkodjon a folyamatról és tervezze azt. Ehhez elengedhetetlen, hogy ismerje a dokumentumtípusok és segédkönyvek típusait, jellemzőit és azok információs értéke megállapításának szempontjait. Ezen tudásának fokozatos, folyamatos és gyakorlatközpontú fejlesztése segíti őt a feladatokhoz szükséges kritikus és válogató forráskiválasztáshoz és információgyűjtéshez. Tudatosítani szükséges a tanulóknak a könyvtári információszerzéshez, -feldolgozáshoz és -felhasználáshoz kapcsolódóan is az etikai szabályokat, jogi vonatkozásokat.

A könyvtári informatika témakör oktatása során a tanuló a könyvtárak és a könyvtári források használatának alapjaival ismerkedik meg, majd a többi tantárgy keretében megvalósuló, erre a tudására épülő gyakorlati feladatok során szerez tapasztalatokat az egyes műveltségterületeken és rendszerezi, mélyíti tudását. Mindezek során egyszerre vannak jelen a könyvtárak által nyújtott hagyományos szolgáltatások, és a korszerű társadalmi igényeket kiszolgáló, modern technikai lehetőségek.

Az informatikai eszközök használata a számítógépteremben érvényes szabályok betartásával és az egészséges számítógépes munkakörnyezet kialakításával építő módon hat az erkölcsi gondolkodásra, a testi és lelki egészségre.

Az informatikai eszközök használata során, a megismert hardverelemek bővülésével a digitális és a természettudományos kompetencia is fejlődik. A papír nélküli nyomtatási lehetőségek megismerése, az analóg információk digitalizálása erősíti a környezettudatosságot, felkészíti a tanulókat a fenntarthatóság megteremtéséből adódó feladatokra.

A biztonságos adattárolás megismerésével, az egyéni felelősségvállalás és az illetéktelen adathozzáférés megismertetésével fejleszthető az erkölcsi gondolkodás. A digitális eszközök használatával fejlődnek a diákok technikai készségei.

Az alkalmazói ismeretek során a tanulók dokumentumokat szerkesztenek, amely tevékenység fejleszti az anyanyelvi kommunikációt, a digitális kompetenciát, az esztétikai érzéket és az önálló tanulást. A személyes dokumentumok készítése fejleszti az önismeretet, segíti a pályaorientációt. A multimédiás dokumentumok készítése támogatja a médiatudatosságra nevelést. A táblázatok kezelésére alkalmas programokkal végzett műveletek során nyert információk támogatják a felhasználót az önálló döntésben, segítik a matematikai, a digitális, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetenciák fejlesztését és a hatékony, önálló tanulást. **A készített alkotások alkalmasak a hitbéli elköteleződés kifejezésére.**

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör hozzájárul az önismereti és a társas kapcsolati kultúra fejlesztéséhez. A problémamegoldás során a tanulók megtapasztalják, hogy egy nagyobb probléma akkor oldható meg hatékonyan, ha azt kisebb részekre bontják, és a feladat megoldása közben csoportban dolgoznak együtt. A csoportmunka szervezése hozzájárul az önismeret fejlesztéséhez, valamint a társak megértéséhez, elfogadásához.

Az angol nyelvű utasításkészletet tartalmazó programozási nyelvek használata segíti az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztését. A programozással foglalkozó diák a program használatát bemutató dokumentumok, illetve hibaüzenetek értelmezése során rákényszerül az angol nyelvű szövegek olvasására és azok megértésére. A feladathoz tartozó problémák programozására angol nyelvű minták, megoldási javaslatok, források találhatóak az interneten, emellett angol nyelvű fórumokon is tanácsot lehet kérni. A fellelhető tudásanyag áttanulmányozása, illetve a fórumokon történő levelezés során jelentősen mélyül a tanulók angol nyelvű tudása, fejlődik kommunikációs képességük.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör támogatja a matematikai kompetencia fejlesztését, mert a matematikai problémák algoritmizálása és az algoritmus programmal történő megvalósítása során a tanuló használja a diszkussziót, a folyamat során hangsúlyossá válik a logikus gondolkodás. Az algoritmizálás során a matematikaórákon megismert képletek alkalmazására, átalakítására kerül sor. Az alkotás során igényné válik a felhasználóbarát program írása, a szakkifejezések megfelelő használata, a matematikai készségek rugalmas alkalmazása. A programírás végén a tanulók teszteléssel ellenőrzik munkájukat, felismerik a programhasználatához szükséges felhasználói dokumentumok fontosságát.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör összekapcsolódhat a természettudományos és technikai kompetenciafejlesztéssel, mert a természettudományos problémák megoldásának algoritmizálása és programmá történő kódolása során a tanuló megismeri a tudományos ismeretszerzés módszereit, felismeri az összefüggések matematikai képletekkel való felírásának jelentőségét. A tantárgyi integráció során alkalmazott oktatóprogramok, tantárgyi szimulációk tanulmányozása erősíti a tanuló megfigyelőképességét. A méréseknél és azok kiértékelésénél az eszközök kezelése veszéllyel járhat, emiatt kötelező jelleggel érvényt kell szerezni a balesetmentes viselkedési formáknak.

Az *infokommunikáció* témakör során szerzett tapasztalatok támogatják a médiatudatosságra nevelést. A hagyományos média mellett az elektronikus média mindennapjaink nélkülözhetetlen részévé vált. Az információszerzés, a tanulás, a szórakozás és a kapcsolattartás sem képzelhető el digitális média nélkül. Az informatika tantárgy kiemelt célja, hogy a tanuló az információs társadalom aktív és kritikusan gondolkodó résztvevője legyen. A médiatudatos oktatás célja, hogy a tanuló az elképesztő mennyiségű információból legyen képes kiválasztani a hiteles információt. Fontos, hogy a diákok meg tudják különböztetni a valóságot és a virtuális világot. A multimédia jelentős szerepet játszik társadalmunk megismerésében, ezért a média működésének megismerése nélkülözhetetlen az információk kritikus értelmezéséhez, ennek érdekében kerül sor a médiatudatos, kritikus gondolkodás ösztönzésére, az etikus viselkedés betartására. A média egyes elemei a manipuláció eszközei is lehetnek, a tudatos befolyásolás jelei jól azonosíthatók. A helyes médiahasználatra való felkészítéssel, a helyes viselkedésminták megfigyelésével megelőzhető a káros függőség kialakulása. Az eszközhasználat során ügyelni kell az önálló döntéshozatalon alapuló mértéktartásra. Fontos azoknak a helyzeteknek a felismerése, melyekben elkerülhetetlen a segítségkérés.

Az *információs társadalom* témakör tárgyalása során a tanulók olyan normákat, értékeket ismernek meg, melyek hozzájárulnak az erkölcsi neveléshez és ezen keresztül a családi életre neveléshez. Az elektronikus szolgáltatások igénybevétele egyéni felelősségvállalással jár, amely támogatja a társadalmi folyamatok megismerését. Az online tevékenységek végzésekor lehetőség nyílik a társas kapcsolatok ápolására, a szociális kompetencia fejlesztésére, a folyamatokban való aktív és kritikus részvétellel fejlődik az önismeret, és a szövegértő, -feldolgozó képesség.

Az informatikai eszközhasználat készségszintű elsajátítása támogatja a tanulás eredményességét, hozzájárul az élményszerű, korszerű eszközökkel támogatott tanulás megvalósításához, lehetőséget nyújt a folyamatos és hatékony önképzéshez.

Az informatikai eszközök használata során cél, hogy a felhasználók törődjenek a testi és lelki egészségükkel, munkájukat egészséges munkakörnyezetben végezzék. A jövőorientált gondolkodás kialakítása érdekében érdemes megismerni az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásait, a környezetet kímélő energiatakarékos üzemmódokat. A társadalmi tevékenységek hatással vannak a környezetre, a környezet megóvása érdekében a környezettudatos életmód kialakítására és az ezzel kapcsolatos információk keresésére is hangsúlyt kell fektetni.

Az online rendszerek megismerésével lehetővé válik a valós és virtuális kapcsolatok közötti különbségek azonosítása. A világhálóról származó tartalmak különböző hitelességűek, ezért eleinte csak a biztonságos információforrások használata javasolt, a későbbi évfolyamokon a tanulók tanulmányi feladataiknak, érdeklődésüknek megfelelően, körültekintően bővíthetik az alkalmazott források és felhasználások körét.

A *könyvtárhasználati* tudás a kiemelt fejlesztési területek mindegyikében elengedhetetlen, mivel minden téma megismerése hatékony és kritikai szemléletet igényel. Ezen belül is kiemelkedik a nemzeti műveltség, nemzeti értékek és az egyetemes kultúra megismertetése, hiszen ezek alapvető eszközei az információforrások. A demokráciára nevelés és az állampolgári kompetencia fejlesztésének fontos része az információhoz való jog tudatosítása és a megszerzéséhez, megértéséhez, a társadalom érdekében való aktív felhasználásához szükséges tudás fejlesztése. Az információ feldolgozása sok erkölcsi kérdés megvitatását teszi szükségessé, melyekkel a tanulók társas kapcsolati kultúrája fejleszhető.

A könyvtári informatika keretén belül kerül sor annak a megtanítására, hogy milyen módon használhatók a könyvtári és más információforrások a tanulás során. A forrás- és könyvtárhasználat tanulója segít az információkeresés és a tanulás folyamatának megértésében, a tanulási stratégia fejlesztésében. A témakör a gyakorlatközpontúságból adódó folyamatos

tevékenykedtetéssel és az együttműködést igénylő csoportmunkával járul hozzá a differenciáláshoz. Mind az anyanyelvi, mind a digitális kulcskompetenciák fejlesztése területén kiemelt jelentősége van az információs problémamegoldás folyamatának, valamint ezek bemutatásának. A könyvtárhasználat tanítása során cél, hogy a tanulók a nyomtatott és a digitális eszközök segítségével önállóan és tudatosan használjanak könyvtárakat, anyanyelvi és idegen nyelvű információforrásokat.

Az informatika órákon megjelenő református tartalmat maga a tananyag feldolgozására szolgáló, tanár által kitűzött feladatok tartalmazzák. (Feldolgozott fényképek, rajzolt képek, írt vagy formázandó szövegek, adatfeldolgozás adatai, készített weblapok tartalma, prezentációk témája.) A készített alkotások alkalmasak a hitbeli elköteleződés kifejezésére.

Az alkalmazott munkaformák pl csoportmunka lehetőséget teremt arra, hogy a tanulóknál kialakuljon és megszilárduljon a vallásos értékrend: egymás elfogadása, segítése, összetartozás érzése.

5–6. évfolyam

A tanulók az *informatikai eszközök használata* során megismerik a számítógépet, annak főbb egységeit, valamint a perifériákat. Kezdetben tanári segítséggel, később önállóan használják a legfontosabb eszközöket. Megismerik a fájl- és mappakezeléssel kapcsolatos műveleteket és a víruskereső program használatát. A számítógép kezelése során figyelembe veszik, hogy az adatok védelméről is gondoskodniuk kell.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a tanulmányi és közösségi feladatokhoz kapcsolódóan kerül sor a számítógépes programok használatára. A szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazások használata az egyéni munka mellett a csoportmunka során is megjelenik. A multimédiás környezetben szövegek, képek, animációk, hangok kezelésével foglalkoznak.

Az információszerzés során az adatokat rendszerezni kell, hogy később könnyebben feldolgozhatók legyenek. A tanulók megismerik a táblázatos adattárolás, a grafikus adatábrázolás, az esztétikus adatmegjelenítés formáit. Először tanári segítséggel értelmezik a rendszerezett formában megjelenő adatokat, később önállóan is tudnak hasonló formában adatokat rendezni.

A korábbi ismeretek alapján és az életkori sajátosságoknak megfelelően ebben a képzési szakaszban a tanulók a *problémamegoldás* alapvető folyamatával és elemeivel ismerkednek meg. A problémamegoldás előtt információkat gyűjtenek, és megtervezik a folyamatot. A tanulók kezdetben közösen értelmeznek kész algoritmusokat. Eleinte tanári segítséggel, majd egyre önállóbban készítenek egyes tevékenységeket leíró algoritmusokat és folyamatábrákat.

A problémamegoldás érdekében az életkori sajátosságnak megfelelő fejlesztőrendszerek használata ajánlott. A szoftverek használata közben a tanulók megismerkednek az utasításokkal, egyszerű programokat írnak, kész programokat értelmeznek.

A tanulási képességek fejlesztése és a tanulási folyamatok támogatása érdekében interaktív oktatóprogramok alkalmazására kerül sor. Az oktatóprogramok használata közben a tanulók azonosítják az algoritmusok lépéseit, tanulmányozzák a beállítások módosító szerepét. Az interaktív programhasználat során beavatkoznak a folyamatokba; a beavatkozások következményeinek megfigyelése lehetővé teszi a programok hatékony, tudatos irányítását.

Az információszerzés színtere egyre inkább átkerül az internetre. Ebben a korosztályban elsősorban tanári irányítással zajlik az információszerzés. Az interneten történő tájékozódás és a szükséges információ beszerzése érdekében meg kell ismerni a böngésző szolgáltatásait. A tanulók eleinte a tanár által ajánlott oldalakat keresik fel, később megismerik a kulcsszavas és tematikus keresőgépek használatát is.

Az információs társadalomban alapvető elvárás, hogy a tanulónak legyen saját postafiókjá, ismerje az elektronikus levelezés alapvető funkcióit és az *infokommunikáció* szabályait. Fontos tisztázni az adatvédelem jelentőségét.

A hagyományos média mellett a tanulás, művelődés során egyre nagyobb szerepet kap az elektronikus adathordozók és az interneten lévő tartalmak használata.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása közben a tanulók megismerkednek az internet használata közben felmerülő problémákkal, felkészülnek azokra a feladatokra, amelyek az online világban várnak rájuk. Tapasztalatot szereznek az informatikai biztonsággal kapcsolatos területeken, megismerkednek a számítógép védelmi lehetőségeivel, a személyes adatvédelemmel. A tanulók a tanulás során számtalan különböző minőségű információforrással találkoznak. A célnak megfelelő források kiválasztása megfelelő tapasztalaton alapul, melynek érdekében az információforrások hitelességének megítélésére, értékelésére kerül sor. A tanulást támogató információforrások saját dokumentumokban való alkalmazása, az információforrásokra való hivatkozások egyre nagyobb szerepet töltenek be a tanulás során, ennek érdekében a tanulók hivatkozásokat tartalmazó mintákat tekintenek meg és értelmeznek.

Az e-szolgáltatások fontos szerepet töltenek be az információs társadalomban, ennek érdekében a tanulók az életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokat ismernek meg, azonosítják azok szerepét. Megfigyelik a szolgáltatások működését, megfogalmazzák az eljárások futtatása közben szerzett tapasztalataikat, azonosítják az egyes eljárások célját. Kiválasztják a személyes igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat, megismerik a szolgáltatások igénybevételéhez szükséges eljárásokat, és tapasztalatot szereznek azok biztonságos működésében.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen ebben a szakaszban az alsó tagozaton szerzett iskolai könyvtári és gyermekkönyvtári tapasztalatokra építve a megszerzett tudás rendszerezése és tudatosítása kerül középpontba. A tudás bővítése és a szokásformálás során egyre hangsúlyosabb szerepet kap a könyvtári források és szolgáltatások tanulásban való felhasználása. Cél, hogy a tanuló minden tantárggyal kapcsolatban megismerje a különböző források felhasználási lehetőségeit.

Ezek az évfolyamokon cél, hogy a tanuló tanári irányítás mellett, önállóan tájékozódjon az iskola könyvtárában. Kiemelt szerepet kap a korosztály számára készült nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő művekben való önálló tájékozódás, és a szerzett információk megadott szempontok szerinti felhasználása, a források azonosítása.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret +4 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Adott informatikai környezet tudatos használata Ismerkedés a számítástechnika főbb alkalmazási területeivel. Egyes informatikai eszközök célszerű használata, működési elveinek bemutatása.		Természetismeret: a számítógépek szerepe a természeti folyamatok

Adott informatikai környezetben végzett munka szabályainak megismerése. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.		megismerésében; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések számítógéppel.
Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet bemutatása. A számítógép előtt végzett munka káros hatását csökkentő szabályok alkalmazása, egyszerű mozgásgyakorlatok végzése.		<i>Természetismeret:</i> az egyes életszakaszokra jellemző testméretek; az érzékszervek védelme. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat. <i>Testnevelés és sport:</i> az irodai és a számítógép előtt végzett munkához kapcsolódó gyakorlatok.
Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése Az operációs rendszerek funkcióinak megismerése. Mappaszerkezet létrehozása, mappaműveletek (pl. másolás, mozgatás, törlés, átnevezés, váltás). Eligazodás a háttértárak rendszerében.		<i>Természetismeret, matematika, idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom:</i> a jelek világa, titkosírások.
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetészerű használata. Többfelhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi alapismeretek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, mappaművelet, hozzáférési jog, számítógépes hálózat, adatvesztés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Egyéni munka tanári irányítással Feladattal vezérelt egyéni munka Csoportmunka tanári irányítással. Magyarázat, szemléltetés, stukturálás, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret +14 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	

Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. Tantárgyakhoz kapcsolódó rajzok készítése, mentése segítségével. Tantárgyakhoz kapcsolódó szöveg begépelése, javítása. Karakterformázás. A dokumentum mentése és nyomtatása segítségével. Vallási témájú rövid szöveg írása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: rajz készítése történelmi, társadalmi vagy vallási témáról.</i></p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Médialejátszó alkalmazása. Hangállományok lejátszása, hangfelvételek készítése, lejátszása. Animációk megtekintése, értelmezése.</p>		<p><i>Ének-zene: népdalok meghallgatása.</i></p>
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Feladattal vezérelt egyéni munka Projektfeladatok megoldása. Megbeszélés, szemléltetés, kérdezés, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat, verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése</i> Az adatrögzítési módok (például: táblázat, rajz, fénykép, szöveg, hangfelvétel, videofelvétel) összevetése. Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök használata.</p>		<p><i>Matematika: tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint;</i></p>

	(analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés). Becslés. Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése.
<i>Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése</i> Adatok rögzítése, csoportosítása és értelmezése táblázatban.	<i>Természetismeret:</i> az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása. Adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása.
<i>Néhány közhasznú információforrás használata</i> Keresés, adatgyűjtés közhasznú információforrásokban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés. Irányított csoportmunka Irányított önálló megismerés. Megbeszélés, interaktív tananyag, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret +7 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i> A problémamegoldáshoz szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Például saját titkosírás vagy az iskola szabályrendszeréhez illeszkedő jelképrendszer készítése.		<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcstan, természetismeret, ének- zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és</i>

	<p><i>gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i></p>
<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Informatikai eszközökkel megoldható problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése.</p>	<p><i>Természetismeret, technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i></p> <p><i>Matematika: gondolkodás, értelmezésmodellek megértése. Alkotás és kreativitás – Rendszeralkotás.</i></p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</i></p>
<p><i>A robotika alapjainak megismerése</i> Algoritmusok megvalósítására alkalmas programok használata. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése. Például a „teknőc” utasításokkal történő irányítása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek</i></p>

	alaputasításainak kidolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, vezérlés, teknőc.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Egyéni munka tanári irányítással. Feladattal vezetett önálló megismerés. Irányított csoportmunka. Magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, kooperatív módszer, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i></p> <p>Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása közösen.</p>	<p><i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különböző szempontok szerint.</p>
	<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i></p> <p>Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése teknőccel.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban A tájékozódást segítő viszonzszavak. Koordináta-rendszer, koordináták. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Geometriai alakzatok tulajdonságai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, adatkivitel, modularitás, utasítás, algoritmus.	
Javasolt pedagógiai	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Feladattal vezérelt csoportmunka	

eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, vita, szemléltetés, strukturálás.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
Előzetes tudás	Legalább egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oktatóprogramok használata. A paraméterek módosító szerepének megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata.		<i>Matematika:</i> oktatási- tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beállítás, interaktivitás, oktatóprogram.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Egyéni munka. Egyéni munka tanári irányítással Megbeszélés, önellenőrzés, önértékelés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret +5 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés.		<i>Hittan: A Bibliában előforduló ételek, növények keresése.</i>

<i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.		<i>Biológia-egészségtan:</i> állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Egyéni munka tanári irányítással Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás. Magyarázat, vita, strukturálás, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az információ küldésének és fogadásának megismerése</i> <i>Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján</i> Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása. Saját e-mail cím létrehozása. Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása. E-mailes kapcsolat kialakítása külföldi keresztyén közösségekkel, vagy egyénekekkel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári bemutatás. Feladattal vezetett önálló megismerés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	
--	------------------------------	--

Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p><i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Oktatóprogramok használata.</p>	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Idegen nyelv: nyelvi oktatóprogramok használata.</i> <i>Hittan: Biblia a neten</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus média, videomegosztás, oktatóprogram.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés. Egyéni munka. Megbeszélés, kérdés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom		Órakeret +4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	<p>Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az informatikai biztonság kérdései</i> Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenység elvégzéséhez és eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat.</i></p>	

<p><i>Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése</i> Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Irányított csoportmunka Kiselőadás</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Könyvtári informatika</p>		<p>Órakeret +2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készség szintű használata</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készség szintű használata a könyvtári terek funkciói és a könyvtári abc ismeretében. Könyvtárlátogatás a települési könyvtárban.</p>		<p><i>Matematika: ismeretek rendszerezése.</i></p>	
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése. A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése.</p>		<p><i>Minden tantárgy keretében: ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok.</i> Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon).</i></p>	

<i>Információkeresés</i> Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.		<i>Hittan: Vallási témájú könyvek keresése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás Feladattal vezetett önálló megismerés.	

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni;</i> legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret; ismerje a mappaszerkezetben való tájékozódás alapfogalmait; tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt keresni; tudjon mappát másolni, mozgatni, létrehozni és törölni; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; tudjon önállóan kommunikálni ismert programokkal; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerjen a számítógép előtt végzett munka káros hatásait csökkentő szabályokat és mozgásgyakorlatokat.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni;</i> ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakterformázásokat ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket; tudjon adatokat táblázatba rendezni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt;</i> ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára;</i></p>
--	--

	<p>legyen képes tanári segítséggel, megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni.</p>
--	---

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 4 +4 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásával való ismerkedés. Az operációs rendszer alpműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Adott informatikai környezet tudatos használata</i> Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.		<i>Természetismeret:</i> a számítógépek szerepe a természeti folyamatok megismerésében.
<i>Az operációs rendszer alpműveleteinek megismerése</i> Állománykezelés (pl. létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, futtatás, keresés). Állományok jellemzői, típusai.		<i>Természetismeret;</i> <i>matematika; idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom:</i> a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása során a fájl- és mappaműveletek alkalmazása.
<i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata</i> Többfelhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi alapismeretek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, állománytípus, állományművelet, mappaművelet, hozzáférési jog, számítógépes hálózat, adatvesztés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Egyéni munka tanári irányítással Feladattal vezérelt egyéni munka Csoportmunka tanári irányítással. Magyarázat, megbeszélés szemléltetés, kérdés, stukturálás, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 11 +4 +9 óra
--	--------------------------------	--------------------------------------

	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Ismert (szöveges, rajzos, zenés) alkalmazói környezet használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. A vágólap. Rövid dokumentumok készítése. Meghívó, névjegy, képeslap, üdvözlő kártya, rajzos órarend készítése. Egyszerűbb bekezdésformázások. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése. Helyesírás ellenőrzése. A dokumentum mentése és nyomtatása segítségével. Vallási témájú rövid szöveg írása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Animációk tervezése, készítése. A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban. Bibliai témájú prezentáció készítése.</p>		<p><i>Természetismeret, hittan:</i> prezentációk készítése önállóan és csoportmunkában.</p>
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, magyarázat, kérdés Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, Egyéni munka tanári irányítással Feladattal vezérelt egyéni munka Csoportmunka tanári irányítással Megbeszélés, projekt módszer, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati ismeretek alapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben (SDT)</i> Adatkeresés digitális tantárgyi adatbázisokban, tudástárakban (például: Sulinet Digitális Tudásbázis).</p>		<p>Hittan: Református tartalmú oldalak felkeresése.</p>

<p><i>Térképhasználati ismeretek alapozása</i> Tájékozódás, útvonaltervezés digitális térképen, digitális térképes keresők használata.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, hittan: a tanult helyek megkeresése a térképen. Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken; a Biblia korából.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis, térkép, koordináta, útvonalterv.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Szemléltetés, magyarázat, kérdés, vita. Feladattal vezérelt egyéni munka</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel</p>	<p>Órakeret 7 +7 óra</p>
	<p>3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. A megoldási folyamat lépéseinek ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i> Az egyes képzési területeken használt, illetve a hétköznapi életben megfigyelhető kommunikációs jelrendszerek alapjainak ismerete. Az informatikai eszközökön használt jelek, ikonok információtartalmának értelmezése, ismerete. Adatok rendszerezése, táblázatokból történő kiolvasása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i></p>

<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Folyamatábrák készítése.</p>	<p><i>Természetismeret; technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i></p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</i></p>
<p><i>A robotika alapjainak megismerése</i> Algoritmusok megvalósítására alkalmas programok használata. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése. Például a „teknőc” utasításokkal történő irányítása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek alaputasításainak kidolgozása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, folyamatábra, vezérlés, teknőc.</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Szemléltetés, magyarázat, kérdés, modellezés Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Feladattal vezérelt egyéni munka</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i></p> <p>Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása.</p>		<p>Matematika: modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése; megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</p>
<p><i>A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása</i></p> <p>Adatbevitel, adatok és a végeredmények megjelenítése. Szöveggel és számokkal elvégezhető műveletek kódolása.</p>		<p>Természetismeret: műveletek, összefüggések kiszámolása. Válasz megfogalmazása szóban, később írásban is.</p> <p>Matematika: ismerethordozók használata – oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.</p>
<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i></p> <p>Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése teknőccel.</p>		<p>Matematika: tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása).</p>

	A tájékozódást segítő viszonzyszavak. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, adatkivitel, feltétel, elágazás, ismétlés, modularitás, paraméter, utasítás, algoritmus.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, magyarázat, vita, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat. Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
Előzetes tudás	Legalább egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oktatóprogramok használata. A paraméterek módosító szerepének megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata. Beavatkozás a program folyamataiba. A beállítások, paraméterek módosító szerepének tanulmányozása. Az interaktív oktatóprogramok algoritmusainak, eljárásainak azonosítása.		<i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eljárás, beállítás, paraméter, interaktivitás, oktatóprogram.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, magyarázat, modellezés Tanári bemutatás, önálló kipróbálás Egyéni munka tanári irányítással	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció		Órakeret 4 +8 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása. Információforrások kiválasztása, használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete. Keresőkérdések megfogalmazása, értelmezése, pontosítása.		<i>Hittan: A Bibliában előforduló ételek, növények keresése.</i>	
<i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.		<i>Biológia-egészségtan: állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése.</i>	
<i>Információforrások irányított kiválasztása</i> Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.		<i>Magyar nyelv és irodalom: kulturális hírportálon keresztül egy meglátogatandó színházi előadás műsorának keresése.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés, kereső operátorok, hivatkozásgyűjtemény.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Egyéni munka tanári irányítással Feladattal vezérelt egyéni munka Önellenőrzés, önértékelés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Netikett ismerete.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Felelős magatartás az online világban</i> Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.</p>		<p><i>Hittan: Koncentráció a tízparancsolattal.</i> <i>Keresztyén magatartás.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, netikett.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kiselőadás, vita, előadás, megbeszélés. Egyéni munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Elektronikus könyv keresése, olvasása. Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata. Oktatási célú adatbázisok használata. Oktatóprogramok használata.</p>		<p><i>Idegen nyelv: nyelvi oktatóprogramok használata.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom: korabeli filmek keresése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése, elektronikus könyv olvasása.</i> <i>Hittan: Biblia a neten</i></p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus média, elektronikus könyv, médiatár, oktatóprogram.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, verseny, differenciált egyéni munka. Irányított egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 4 +4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<i>Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése</i> Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közreműködés a közösségi normák kialakításában.
	<i>Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban</i> Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.	<i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan:</i> az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs készségek megalapozása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs-kommunikációs

	társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, kiselőadás, házi feladat, páros munka, frontális osztálymunka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése</i></p> <p>A globális információs társadalom jellemzői.</p> <p>Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan: egészséges életmód.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a környezetben megismerhető munkatevékenységek.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Frontális magyarázat, frontális magyarázat, kooperatív módszer, megbeszélés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 2 +4 óra
--	---------------------------------	------------------------------

Előzetes tudás	A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ismerkedés különböző információhordozókkal. Sajtóműfajok. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. A média különféle funkcióinak felismerése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata.
<i>Forráskiválasztás</i> A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok.	<i>Hittan: Vallási, bibliai tárgyú könyvek a könyvtárban.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tematikus tájékozódás). Anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk

	gyűjtése adott témához segítséggel könyvtárban, médiatárban, múzeumokban. <i>Természetismeret:</i> tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).
<i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.	<i>Minden tantárgy, feladat esetében:</i> a forrásfelhasználás jelölése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Előadás, magyarázat, elbeszélés, megbeszélés, kiselőadás. Feladattal irányított egyéni munka. Páros munka.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerjen alapvető adatvédelmi szabályokat.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni; ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközzeit;</p>
---	---

	<p>ismerje egy bemutatókészítő-program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; segítségével tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni; ismerje legalább egy digitális térképes alkalmazás szolgáltatásait.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; tudjon egyszerű programot készíteni; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; szerezzen gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni; konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat; el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.</p>
--	---

7–8. évfolyam

Az informatikai eszközök közül egy operációs rendszer rutinszerű használata fontos a számítógéppel való kommunikáció során. Ezeken az évfolyamokon a tanulók már önállóan használják a legfontosabb eszközöket, segítség nélkül kezelik a fájlokat és mappákat. Napjainkban egyre fontosabbá válik az információk digitális formában való tárolása, az analóg információk digitalizálása. A digitalizált állományok mérete sokszor rendkívül nagy lehet, ezért szükséges a tömörítési módok és eljárások ismerete is.

Az alkalmazói ismeretek elsajátításával gyakorlottan használják a tanulók a szövegszerkesztő programot, tudnak szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni. A dokumentumok esztétikus megjelenítése érdekében képek gyűjtésére, feldolgozására kerül sor, képszerkesztő program segítségével. Ismerik a tanulók a táblázatkezelés alapjait, a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit.

Tudnak különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájukban elhelyezni, ismerik a webes publikáció jellemző elemeit.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakörben a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tovább mélyítik az algoritmusleíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmazzák meg. Az iskolai étellel kapcsolatos, vagy egyénileg választott összetettebb problémák megoldásának folyamatát a tanulók tanári segédlettel részfolyamatokra bontják fel. A korábban megkezdett, folyamatos beavatkozást igénylő problémák tanulmányozása a paraméterértékek változtatásával és a változtatások eredményeinek megfigyelésével folytatódik.

A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik az adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. Az egyenletekkel leírható folyamatok tanulmányozása nem feltétlenül igényel informatikai segítséget, viszont a véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül. A véletlenül alapuló jelenségek tanulmányozása akár a saját készítésű, akár a mások által készített programok tanulmányozásakor tanulságos.

Az infokommunikációs eszközök használatakor, az információszerzés során az általános iskola utolsó évfolyamain az internet hatékony használata kerül előtérbe. A tanulók az egyszerű keresések mellett az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek. Az információszerzés során szerzett tapasztalatok következtében megjelenik a kritikus szemlélet az információk hitelességével szemben. A szükséges információk megkeresésén, letöltésén túl a saját anyagaik publikálására is sor kerül.

A korábbi évek során megismert infokommunikációs eszközök bővítése, egyéb internetes és mobilkommunikációs lehetőségek megismerése következtében a tanulók egyre tudatosabban választanak a rendelkezésre álló elektronikus médiumok között. Betartják az adatvédelem alapvető szabályait, felismerik az ártó szándékú támadásokat és megfelelő eszközökkel képesek védekezni ezek ellen.

Az információs társadalom témakör feldolgozása során a tanulók megismerik az információkezeléssel kapcsolatos feladatokat, a veszélyek elhárítási lehetőségeit, a jogi és etikai vonatkozásokat. Az alkalmazás során kiemelt szerepet kap az információforrások hitelességének értékelése, az információk etikus használata. Az informatikai eszközök használatakor törekednek a helyes módszerek kialakítására, megismerik a kulturált együttélésre vonatkozó szabályokat és betartják azokat. Az informatikai eszközök használata jelentősen hozzájárul a változásokhoz, ezért érdemes megismerni a fejlődés egyes szakaszait.

A tanulók az életkori sajátosságoknak és az igényeknek megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal ismerkednek meg, majd sor kerül azok hétköznapi életben betöltött szerepének, céljainak azonosítására és biztonságos, kritikus használatára. A fejlesztés során a szolgáltatások kiválasztását követően a működés megfigyelése és megértése, az egyes funkciók kipróbálása, a működési algoritmusok azonosítása, az eljárások értő alkalmazása és a kritikus szemléletmód kialakítása kap hangsúlyos szerepet.

A könyvtári informatika fejlesztési területen az egyre tudatosabb könyvtárhasználóvá nevelés a kiemelt cél. Ehhez járul hozzá az információs problémamegoldás alapvető lépéseinek ismerete, az egyes eszközök, módszerek tanári támogatással történő alkalmazása, továbbá az iskolai könyvtár állományának és szolgáltatásainak önálló használata. Az önálló forráskiválasztást és -használatot, a döntések meghozását támogatja, hogy a tanulók megismerik az egyes könyvtártípusok és szolgáltatásaik jellemzőit, különbségeit, a nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, tájékoztató eszközök széles tárházát, azok információs értékét.

A különböző tantárgyi gyűjtőmunkákhoz, projektmunkákhoz kapcsolódó támogatásban, értékelésben hangsúlyos szerepet kapnak az etikai és jogi vonatkozások, a forrásjegyzék készítése és a hivatkozások.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2 +1 +2 óra
Előzetes tudás	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának ismerete. Az operációs rendszer alapműveleteinek ismerete. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és/vagy szoftvereszköz kiválasztása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben</i> Különböző informatikai környezetek jellemzőinek, elemeinek megismerése.		<i>Fizika, biológia-egészségtan, kémia: a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.</i>
<i>Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése</i> Informatikai eszközök fő részegységei. Perifériák, adathordozó eszközök működési elvei.		
<i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata (mappaszerkezet kialakítása adathordozón, állományműveletek.) Egy hálózati operációs rendszer használatának alapszabályai (például: jogosultságok, adatvédelem, adatbiztonság). Az iskolai hálózat használata (szabályok, lehetőségek).		
<i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i> Iskolai feladatok elkészítésére alkalmas eszközök kiválasztása.		<i>Fizika, kémia, matematika, biológia-egészségtan: a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai</i>

	eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monitor, nyomtató, lemezmeghajtó, hálózat, hálózati szolgáltatás.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, magyarázat, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat. Feladattal vezetett egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 14 +1 +5 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Egyszerű rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos–szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. A dokumentumtípusok megismerése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<i>Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Kisebb méretű, de többféle formátumú dokumentum minta vagy leírás alapján történő elkészítése. Objektumok (például: táblázat, videó, diagram) beillesztése dokumentumba. Összetett dokumentumok minta vagy leírás alapján történő elkészítése. Vallási témájú összetett dokumentumok készítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).
	<i>Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése</i> Digitális médiaelemek készítése (például: hangfelvétel, videófelvétel, fényképezés), jellemzőik megismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális

	reklámok.
<p><i>Előadások, bemutatók készítése</i> Valamely tantárgy ismeretanyagát feldolgozó, különböző típusú prezentációk készítése. Bibliai témájú prezentáció készítése Prezentációk önálló megtervezése és elkészítése.</p>	<p><i>Hittan:</i> Prezentáció készítése az aktuális tananyaghoz.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, digitális médiaelem.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, szemléltetés, önértékelés, frontális feladatadás, differenciált egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök ismerete. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati alapismeretek.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése. Az adatbázisból való információszerzés módjainak megismerése. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése</i> Táblázatok használata a hétköznapi és az iskolai életben (például: cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet). Adatok formátuma, típusai (például: szöveg, szám, pénznem). Az adatok szemléltetését segítő eszközök (például: diagram) megismerése. Az adatok csoportosítása, értelmezése, grafikus ábrázolása, következtetések levonása. Diagramok készítése.</p>		
<p><i>Adatbázisokból való információszerzés módjainak megismerése</i> Az adatok gyűjtése, csoportosítása, lekérdezése.</p>		<p><i>Fizika, kémia, földrajz, biológia-egészségtan:</i> a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek</p>

	használata.
<i>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten</i> Térképhasználati ismeretek alkalmazása. Térképek keresése, használata. Keresés a térképeken, a térképek átalakítása.	<i>Földrajz, fizika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése. <i>Hittan:</i> nevezetes vallási helyek GPS adatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, diagram
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, házi feladat, önellenőrzés. Frontális osztálymunka, feladattal vezetett egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 6 +1 +3 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerete. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma fejlesztői környezetben való megoldása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmusleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmusleíró nyelven. A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése.		<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést

	segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
<i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan, vagy irányított csoportmunkában.	<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, vita, kooperatív módszer, páros munka, frontális osztálymunka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. A fejlesztői környezet program állapotjellemzőinek kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Az eljárás-készítés előnyeinek vizsgálata, eljárások alkalmazása (paraméterezés). <i>Eljárások írása önállóan.</i>		<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás – elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram,

	táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
<i>Robotvezérlési, grafikai feladatok megoldása fejlesztőrendszerrel</i> Teknőc állapotának változtatása, állapotjellemzőinek ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lépésenkénti finomítás elve, bemenő adat, kimenő adat, változó.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, házi feladat, önértékelés, önellenőrzés, differenciált egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, vezérlés-szemléletű fejlesztői környezet ismerete. Az eljárás alkalmazásának és az eljárás paramétereinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlen események modellezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i> Tantárgyi szimulációs programok használata, a paraméterváltoztatás hatásainak vizsgálata.		<i>Kémia, fizika, biológia, földrajz:</i> szimulációs programok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, paraméter, szimuláció.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, szimuláció, házi feladat, differenciált egyéni munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 4 +4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>Összetett keresések űrlapok segítségével</i> Tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése.</p> <p><i>Hatékony, céltudatos információszerzés</i> Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld országainak, fővárosainak bemutatásához, prezentációk készítéséhez anyagok gyűjtése, kiselőadás készítése.</p> <p><i>Hittan:</i> Vallási tárgyú információk keresése. (Egyházkerületi, egyházközségi rendezvényekről.)</p>
	<p><i>Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása</i> Az információk elemzése hitelesség szempontjából. Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása.</p>	<p><i>Fizika:</i> természettudományos anyagok gyűjtése, a megbízhatóság vizsgálata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresés, letöltés, hitelesség, űrlap.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, páros munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>A kommunikációs modell megismerése</i> <i>Infokommunikációs eszközök használata, a mobilkommunikációs eszközök megismerése.</i> Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján.</p>	<p><i>Kémia, biológia-egészségtan, hittan:</i> feladatok közös kidolgozása</p>

Az internet kommunikációs szolgáltatásai.		kommunikációs csatornákon keresztül.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat kooperatív módszer, differenciált csoportmunka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	
Előzetes tudás	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése. A médiában megjelenő információk hitelességének kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb médiainformatikai technológiák használata, alkalmazása; önálló és kritikus attitűd fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban</i></p> <p>A média alkalmazási lehetőségei.</p> <p>Internet, televízió, rádió használata.</p> <p>Elektronikus könyv, hangoskönyv használata.</p> <p>Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten.</p> <p>Képek, zenék, filmek elérése az interneten.</p> <p>Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten.</p> <p>Internetes térképek keresése.</p>		<p><i>Matematika:</i> bonyolult vagy érdekes függvények vizsgálatához anyaggyűjtés, digitális táblára anyagfeldolgozáshoz.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképhasználat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangoskönyv, elektronikus könyv.</p> <p><i>Hittan:</i> Bibliai tárgyú hangoskönyvek, e-bookok használata.</p> <p><i>Idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom:</i> szótárak, lexikonok használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Internetes oktatóprogram, regisztráció, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangoskönyv, információmegosztó portálok.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, kiselőadás, házi feladat, verseny. Differenciált egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 3 +3 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adatokkal való visszaélések, veszélyek megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek megismerése</i></p> <p>Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése.</p> <p>Az adatokkal való visszaélések kivédése.</p> <p>Az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése.</p> <p>Védekezési módszerek és szempontok megismerése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: az emberi tevékenységek hatásainak felismerése, a tevékenységek nem várt hatásainak kezelési ismeretei.</i></p> <p><i>Hittan: Keresztyén magatartás jellemzői</i></p>
<p><i>Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>Megbízható információforrások ismerete.</p> <p>Az információ hitelességének értékelése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</i></p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, adathalászat, kéretlen levél (spam), lánclevél (hoax), információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, vita, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat. Frontális osztálymunka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 3 +1 +1 óra
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Könyvtártípusok, funkcionális terek</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése. Önálló eligazodás a települési közkönyvtárban. A gyermekkönyvtár (-részleg) önálló használata. Könyvtárlátogatás.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat. <i>Hittan: Vallási, bibliai tárgyú könyvek a könyvtárban.</i></p>
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> Könyvtári szolgáltatások irányított alkalmazása a tanulásban és a tájékozódásban. A kézikönyvtár önálló használata.</p>		
<p><i>Információkeresés</i> Hatékony, céltudatos információszerzés. Keresett téma kifejezése tárgyszóval. Összetett keresőkérdés megfogalmazása. Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban. Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével. A forráskeresés és -feldolgozás lépéseinek tudatosítása, irányított alkalmazása.</p>		<p><i>Hittan: Vallási témájú könyvek keresése.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata: a tevékenységhez kapcsolódó információszükséglet</p>

behatárolása és a tevékenységhez, a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.

Fizika, kémia, biológia-egészségtan: információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata. Természettudományi témájú ismeretterjesztő források önálló keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása.

Magyar nyelv és irodalom: írás, szövegalkotás: rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból. Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása. Internetes enciklopédiák és keresőprogramok használata.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: önálló információgyűjtés

	<p>adott témához különböző médiumokból.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról – információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal (tények, adatok, menetrendek, hírek, idegenforgalmi ajánlatok).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, elektronikus könyvtár, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kiselőadás, projektmódszer, házi feladat, verseny. Feladattal vezetett egyéni munka.

<p>A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére ismerjen meg különböző informatikai környezeteket; ismerje és tudja használni egy operációs rendszer, valamint a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait; tudja megkülönböztetni a számítógép és egyéb informatikai eszközök főbb részegységeit; ismerje a legfontosabb perifériák működési elveit; önállóan legyen képes a tanult feladattípusok azonosítására, a megoldáshoz szükséges hardver- és szoftvereszközök kiválasztására és használatára.</i></p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére tudjon különböző típusú dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet, rajzot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon médiaelemeket minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon bemutatót készíteni; tudjon egyszerű táblázatot létrehozni.</i></p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére ismerje és használja az algoritmusleíró eszközöket; ismerje egy programozási nyelv alapszintű utasításait; tudjon kódolni algoritmusokat; legyen képes tantárgyi szimulációs programok használatára.</i></p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére legyen képes megkeresni a kívánt információt; legyen képes az információ értékelésére; használja a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásokat.</i></p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket; ismerjen megbízható információforrásokat; legyen képes értékeln az információ hitelességét.</i></p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére a könyvtár és az internet szolgáltatásait igénybe véve képes önállóan releváns forrásokat találni konkrét tantárgyi feladataihoz; képes alkalmazni a más tárgyakban tanultakat (pl. informatikai eszközök használata, szövegalkotás).</i></p>
--	--

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 2 +1 +5 óra
Előzetes tudás	<p>Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának ismerete. Az operációs rendszer alapműveleteinek ismerete.</p> <p>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák használata.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásáról szerzett ismeretek bővítése. Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és/vagy szoftvereszköz kiválasztása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásáról szerzett ismeretek bővítése</i> Az informatikai eszközfüggőség és a megelőzés lehetőségei.</p>		
<p><i>Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése</i> Perifériák, adathordozó eszközök működési elvei. Digitalizálás.</p>		<p><i>Hittan: Digitális képek készítése a helyi templomról</i></p>
<p><i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata (tömörítés, kibontás).</p>		<p><i>Fizika, biológia-egészségtan, kémia: a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.</i></p>
<p><i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i> Iskolai feladatok elkészítésére alkalmas eszközök kiválasztása.</p>		<p><i>Fizika, kémia, matematika, biológia-egészségtan: a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adathordozó, merevlemez, optikai lemez, lemez meghajtó, digitalizálás, hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.	
Javasolt pedagógiai	Magyarázat, megbeszélés, kiselőadás, szemléltetés, házi feladat. Frontális feladatadás.	

eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 14 +1 +11 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Egyszerű rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállításához kész alapelemekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése. Előadások, bemutatók készítése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<i>Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Objektumok (például: táblázat, videó, diagram) beillesztése dokumentumba. A dokumentumban elhelyezhető különböző objektumok tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása. Összetett dokumentumok minta vagy leírás alapján történő elkészítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).</i> <i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan: kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.</i>
	<i>A dokumentumtípusok megismerése</i> Weblap. Blogkészítés.	<i>Hittan: Keresztyén értékrend megjelenése az internetes kommunikációban is.</i>
	<i>Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése</i> Digitális médiaelemek készítése, műveletek médiaelemekkel (például: szerkesztés, vágás).	<i>Vizuális kultúra: a technikai médiumok képzőművészeti módszerei; vizuális reklámok.</i>
	<i>Előadások, bemutatók készítése</i> Valamely tantárgy ismeretanyagát feldolgozó, különböző típusú prezentációk készítése. Bibliai témájú prezentáció készítése.	

Prezentáció előadása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, digitális médiaelem, weblap, blog.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, szemléltetés, megbeszélés, kooperatív módszer, önellenőrzés, önértékelés. Önálló munka, differenciált egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök ismerete. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatok grafikus ábrázolása, következtetések levonása. A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése</i></p> <p>Táblázatok használata a hétköznapi és az iskolai életben (például: cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet). Diagramok készítése.</p>		
<p><i>Adatok grafikus ábrázolása, következtetések levonása</i></p> <p>Táblázatok használata a mindennapi életben. Kimutatások, diagramok készítése. Adatelemzést szolgáló függvények (például: összegzés, szélsőérték, átlag) megismerése.</p>		<p><i>Matematika:</i> ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, relatív gyakoriság, valószínűség, logaritmusfüggvény). Táblázatok készítése.</p> <p><i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan,</i></p>

	<i>földrajz</i> : mérési adatok, ábrák értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése.
<i>A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgoása</i> Állományok, találati listák letöltése, adatok értelmezése, adatfeldolgozás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, függvény, diagram
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat kiselőadás, házi feladat. Feladattal vezérelt egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 6 +1 +5 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerete. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma fejlesztői környezetben való megoldása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmusleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmusleíró nyelven. A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése.		<i>Matematika</i> : algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök

	(fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i></p> <p>Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan, vagy irányított csoportmunkában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.</p>
<p><i>A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása</i></p> <p>Alakzatok rajzolása, vagy egyszerű vezérléses játék készítése valamely fejlesztői környezetben.</p> <p>A paraméterértékek változtatása, a változtatások hatásának tanulmányozása.</p>	<p><i>Matematika:</i></p> <p>tájékozódás a síkban. A tájékozódást segítő viszonyok ismerete. A feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kiselőadás, szemléltetés, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat. Differenciált egyéni munka.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. Az alulról felfelé építkezés elvének ismerete. Az eljárások és a rekurzió alkalmazása. Az összetett adattípusok alkalmazása és kezelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása</i></p> <p>Eljáráskészítés: paraméterezés, feltételes utasítások, ciklusok, rekurziók.</p> <p>Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.</p> <p>Összetett programozási feladat megoldása.</p>		<p><i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése.</p> <p>Rendszeralkotás – elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>
<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata</i></p> <p>A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése.</p> <p>A programozás eredményeinek további felhasználása.</p>		<p><i>Fizika, kémia:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése.</p> <p><i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.</p> <p>A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>
<p><i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése</i></p> <p>Elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése, alkalmazásuk. Az összetett adatok kezelése.</p>		<p><i>Matematika:</i> a feltételekkel való összevetés során annak tudatosítása, hogy a feltételek hogyan befolyásolják az eredményt.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat, összetett adat, változó.	

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, stukturálás, önértékelés, önellenőrzés. Páros munka. Magyarázat, megbeszélés, szemléltetés.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, vezérlés-szemléletű fejlesztői környezet ismerete. Az eljárás alkalmazásának és az eljárás paramétereinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlenszám generálása, véletlen esemény szimulálása. Véletlen események modellezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i> Véletlenszám generálása, a véletlenszámok alkalmazása programokban.		<i>Matematika: véletlen esemény.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlenszám, véletlen esemény, modell.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Magyarázat, modellezés. Frontális magyarázat, frontális osztálymunka. Páros munka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 4 +6 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p><i>Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése</i> Nyomtatási beállítások. Webes publikálásra alkalmas fájlformátumok megismerése. Internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre. Publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése.</p>		<p><i>Hittan: Keresztyén tartalmú weblap készítése. Feltöltése ingyenes tárhelyre, vagy egyházi oldalra.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Keresés, letöltés, publikálás, hitelesség, űrlap.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Megbeszélés, magyarázat, szemléltetés, önellenőrzés, önértékelés, házi feladat. Feladattal vezérelt egyéni munka</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között</i> A különböző médiumokban rejlő lehetőségek. <i>A fogyatékkal élőkkel való és a fogyatékkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése.</i></p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, hittan: közösségi portálokra megjelenő személyes adatok vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Kiselőadás, megbeszélés kooperatív módszer.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Az információs társadalom</p>	<p>Órakeret 3 +5 óra</p>
	<p>5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai</p>	

Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései</i> A jogtiszta szoftverhasználat előnyei. Szabadon vagy korlátozottan használható programok használata. A programhasználat során betartandó jogok és kötelességek.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: az iskolai környezet rendje, tisztasága.</i></p> <p><i>Matematika:</i> matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</p>
<p><i>Az információforrások etikus felhasználásának megismerése</i> Az információszerzés folyamatának ismerete. Az információforrások etikus felhasználása. Az információforrások feltüntetése. Az információ értéként való kezelése, megosztása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a személyes felelősség belátása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</i></p> <p><i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan, földrajz, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése.</p>

		<i>Magyar nyelv és irodalom: az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</i>
<i>Az információ és az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásának megismerése</i> Az információ szerepe az információs társadalomban. Az informatikai eszközök használatának következményei.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jogtiszta szoftver, licenc, ingyenes szoftver, korlátozottan használható szoftver.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Frontális magyarázat Differenciált egyéni munka, megbeszélés vita.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. Az elektronikus szolgáltatások használata, a biztonság figyelembevétele, a kritikus szemléletmód kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése Az elektronikus szolgáltatások funkcióinak megismerése. Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése, a szolgáltatások igénybevétele, használata, lemondása.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a megtakarítási lehetőségek felismerése, a hatékonyság, egészség- és környezettudatosság érvényesítése.</i>

	<i>Hittan: A teremtett világ védelme.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatások, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Feladattal vezérelt egyéni munka, kooperatív módszer.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 3 +1 +4 óra
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Közhasznú adatbázisok használata.</p>		<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata – könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása: segédkönyvek, szótárak, lexikonok, helyesírási kézikönyvek használata, ismeretlen</p>

	<p>kifejezések jelentésének megkeresése egynyelvű szótárakban. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok bemutatása határozókönyvek alapján.</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i> A feladatnak megfelelő forrástípus önálló kiválasztása. Információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Többféle forrásra épülő tematikus gyűjtőmunka.</p>	<p><i>Hittan:</i> Vallási, bibliai tárgyú könyvek a könyvtárban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata. A tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).</p>

		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a források megbízhatósága.</i>
	<i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése. Forrásjegyzék összeállítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom: források megjelölése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus könyvtár, kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, felhasznált irodalom jegyzék.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Megbeszélés, differenciált csoportmunka.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközökkel kapcsolatos függőség néhány jellemzőjét, legyen képes tenni a függőség kialakulása ellen; ismerje a legfontosabb perifériák működési elveit; önállóan legyen képes a tanult feladattípusok azonosítására, a megoldáshoz szükséges hardver- és szoftvereszközök kiválasztására és használatára.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon szöveget, képet, rajzot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon médiaelemeket minta vagy leírás alapján elkészíteni; ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit; tudjon bemutatót készíteni.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> lássa át a problémamegoldás folyamatát; tudjon egyszerű vezérlési feladatokat megoldani fejlesztői környezetben; ismerjen és alkalmazzon tervezési eljárásokat; legyen képes meghatározni az eredményt a bemenő adatok alapján.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes előkészíteni az információt weben történő publikálásra; tudja megkülönböztetni a publikussá tehető és a védendő adatait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; ismerje az információforrások etikus felhasználási lehetőségeit; ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit; ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást; legyen képes a szolgáltatások igénybevételére, használatára, lemondására.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a választott forrásokat képes alkotóan és etikusan felhasználni a feladatmegoldásban; egyszerű témában képes az információs problémamegoldás folyamatát önállóan végrehajtani.</p>
--	--

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk hatékonyan szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Alkalmazói ismeretek; Problémamegoldás) kezdetekor *diagnosztikus értékelés* során tárjuk fel a tanulók ismereteit és meglévő készségeit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén osztályzatokkal kifejezve történik.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, amely folyamatos szóbeli értékeléssel valósulhat meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

- tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,
- elkészített dokumentumait,
- ismereteinek szintjét,
- fejlődését,
- órai aktivitását,
- együttműködését (a csoportmunkában való részvételét) értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és félévente legalább 3 db érdemjeggyel.

A tanulói teljesítmény értékelésének speciális szempontjai:

Az értékelés alapja az ismeretek és képességek alkalmazásának a szintje. A dokumentumok több tanóra alatt készülhetnek el, a kész dokumentum értékelésével a tanuló többórás tevékenységét együttesen minősíthetjük.

Az értékelés szempontjai, hogy

- ismeri-e a legfontosabb tényeket, jelenségeket, fogalmakat,
- tudja-e elméleti ismereteit a gyakorlatban alkalmazni,
- képes-e az önálló munkavégzésre,
- tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében,
- tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani,
- ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket,
- milyen mértékben alkalmazza a számítógépet, mint eszközt mindennapi munkájában.

6. Függelék:

A tankönyvek kiválasztásának speciális elvei:

- adjon segítséget a gyakorlati munkához,
- ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát,
- sokféle nehézségű feladatot tartalmazzon,
- hardver- és szoftver független legyen, vagy többféle lehetőséget mutasson be,
- megfelelően kezelje az informatika gyorsan változó részeit.

Ajánlott tankönyvek: A Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó 2012-es NAT szerint átdolgozott **Informatika** könyvei.

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT Helyi tantárgyi tanterv

5-7. évfolyam

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

- az iskolában általános tantervű oktatás folyik a lentiekben részletezett helyi tanterv alapján
- tanulócsoport osztály szinten vagy képesség szerinti csoportbontásban kialakítható

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	1	32	4	-	36
6.	1	32	4	-	36
7.	1	32	4	-	36
8.	-	-	-	-	-

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgyi tartalom a helyi tervezésű órakeret (10%) terhére minden évfolyamon – helyi sajátosságként – egy heti óraszámban a Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja szerint tervezett.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1. sz. mellékletében kiadott **Technika, életvitel és gyakorlat** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Ételtésztés	7		7
2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	8		8
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	14	1	15
4. Közlekedési ismeretek	3	2	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Ételtésztés	7		7
2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	8		8
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	14	1	15
4. Közlekedési ismeretek	3	2	5
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. A háztartás és a közszolgáltatások	10		10
2. Közlekedés	6	2	8
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	8	1	9
4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	8		8
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1	1
Évfolyam összesen	32	4	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Ételtésítés		
2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben		
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Modellkészítés	1
4. Közlekedési ismeretek	Közlekedési szabályok	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Ételtésítés		
2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben		
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Modellkészítés	1
4. Közlekedési ismeretek	Közlekedési szabályok	2
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	----------

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. A háztartás és a közszolgáltatások		
2. Közlekedés	Közlekedési szabályok	2
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Modellkészítés	1
4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése		
A Pedagógiai Programban meghatározott témahét programja		1
	Összesen:	4

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy kerettantervi anyaga és kötelező óraszámai az 5–8. évfolyamon meglehetősen feszített munkatempót feltételeznek. Több, a mindennapi életvitel szempontjából fontos témát csak az említés szintjén lehet érinteni. A gyakorlati feladatokban, pl. ételkészítés, tárgykészítés, egy típusból kevés, általában csak egy munkadarab, illetve termék elkészítésére jut idő. Az iskoláknak azonban lehetőségük van a tantárgy óraszámát a szabadon választott órakeret terhére növelni. Ez esetben mind a négy évfolyamon eggyel nőhet a heti óraszám, tehát nyolcadik osztályban is lehetőség nyílik a tantárgy tanítására, így a tananyag egyenletesebb, a többi tantárgy anyagához és az életkori sajátosságokhoz jobban illeszkedő elosztását teszi lehetővé.

Az emelt óraszámú technika, életvitel és gyakorlat oktatása mellett döntő iskolák számára két másik kerettantervi változat is készült. Az A változat olyan – elsősorban városi környezetben lévő – iskolákban alkalmazható, amelyek rendelkeznek tanműhellyel, illetve háztartástan szaktanteremmel, és a közelükben több olyan munkahely van, amit tanulmányi, illetve pályaorientációs céllal meg lehet látogatni. Az elméleti jellegű anyag terjedelme itt nem sokkal nagyobb, mint az alapóraszámú változatban, de több idő jut az elmagyarázására és megértésére, továbbá több gyakorlati munkadarab, illetve termék elkészítését irányozza elő. Ez tehát a tananyag négyévi elosztásán túl az elmélyülést és a gyakorlati feladatok alaposabb begyakorlását biztosítja.

A B változat egy emelt óraszámú agrárorientációjú kerettanterv, ami a többletórát elsősorban az ételkészítési és a mezőgazdasági ismeretek elsajátíttatására és alapos begyakorlására szánja. Ez leginkább olyan helyeken alkalmazható, ahol az iskola körzetében élő tanulók kertés lakóházakban élnek (falvakban, kisvárosokban, nagyvárosok kertvárosaiban, zöldövezeteiben), lehetőségük van az iskolában elsajátított ismereteket, készségeket otthonukban gyakorlati tevékenység során alkalmazni, továbbfejleszteni,

- a lakosság megélhetésének fő vagy jelentős forrása a mezőgazdaság, hagyománya van a gazdálkodásnak,
- a fiataloknak a mezőgazdaság felé orientálódva esélyük van majdani szakmai tanulmányaik után megélhetést biztosító vagy azt segítő munkára,
- hosszú ideje a munkanélküliség terhe alatt élnek a családok, s esélyt teremtenek számukra, ha gyermekeik az iskolában elsajátíthatnák az alapvető családellátó tevékenységeket,
- a teljes iskolai életet meghatározza a felelős környezet- és egészségtudatos életvitel kialakítása és fejlesztése (pl. ökoiskolák).

Az emelt óraszámú kerettanterv-változatok nem csupán a szabadon választott órakeretből nyerhető többletórát anyagát tartalmazzák, hanem az alapóraszámra szóló tananyagot is.

5. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 5. évfolyamon az, hogy az 1–4. évfolyamon történő irányított játékos cselekvések során nyert tapasztalatok újabakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaihoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek. A tevékenységek keretei kilépnek a tanterem védett környezetéből, a játékos tevékenységek helyébe fokozatosan az életből átvett feladatok lépnek, a tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel megkezdődik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalkotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti

azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör az 1–4. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközrendszere, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás).

A pályaaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység	1. Ételkészítés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete. Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata. Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben. Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során. Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése. A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra. Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése. Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek</i> Élelmiszerek rendszerezése és szerepe a táplálkozásban. Korszerű, egészséges táplálkozás. Ételek, étel-alapanyagok azonosítása, évszakokhoz, étkezési alkalmakhoz, élethelyzetekhez kapcsolása. A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése. Ételreceptek értelmezése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban. Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás. Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás.</p>

Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.		
<p><i>1.2. Ételek készítése</i> Az étel-alapanyagok tisztítása, előkészítése, receptúra szerinti mérése, a készítéshez szükséges eszközök meghatározása. Egyszerű ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás, szendvics) készítése.</p>		<p><i>Matematika:</i> arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i> Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókinccs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>		<p><i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i> Az étkezési szokások és azok történeti háttere. A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>		
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i> Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.</p>		
<p><i>1.7. Környezettudatosság</i> Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, hulladék, fogyaszthatóság, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.	

Tematikai egység	2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására. Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor.	

	A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása. Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszéltek munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása.</p> <p>Igényesség a kulturált, rendez, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i></p> <p>A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről.</p> <p>Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal.</p> <p>Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága</i></p> <p>Az épített környezet, az épületek védelme az időjárás hatásai ellen.</p> <p>A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárás hatásai azonosítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i></p> <p>Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata.</p> <p>Elektromos eszközök érintésvédelme.</p> <p>Munkavédelmi eszközök, felszerelések.</p> <p>Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i></p> <p>Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószerek, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok.</p>	

<p>2.5. Környezettudatosság A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése.</p>	
<p>2.6. Növénytermesztés, állattartás Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Hobbikert létesítésével és fenntartásával kapcsolatos munkálatok. Élelmiszernövények termesztési fogásainak elsajátítása.</p>	
<p>2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, egészségkárosodás, hulladék, veszélyes hulladék.</p>

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 14+1 óra
Előzetes tudás	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai Természetes és mesterséges faanyagok, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás,) szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.</p>	<p>Matematika: mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések,</p>

<p>3.2. <i>Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása</i> A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése. Modellkészítés</p>	<p>geometriai transzformációk, testek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p>
<p>3.3. <i>Műszaki kommunikáció alkalmazása</i> Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p>3.4. <i>Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés</i> Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.</p>	
<p>3.5. <i>Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása.</p>	

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, fa, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>
--	---

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek		Órakeret 3+2 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.</p>		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. <i>A forgalomszabályozás közlekedési jelzései</i> A közúti közlekedési jelzések hierarchiája.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szaknyelv, szókincsbővítés,</p>

<p>A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése. Közlekedési szabályok</p>	<p>szövegértés, könyvtárhasználat.</p> <p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat, alkalmazások használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i> sebesség, gyorsulás.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).</p>
<p>4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés.</p>	
<p>4.3. Balesetvédelem Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzETFelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>	
<p>4.4. Vasúti közlekedés A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a 5. évfolyam végén	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása.</p> <p>Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről.</p> <p>Ételkészítés és tárgyalgotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata.</p> <p>Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során.</p> <p>Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása.</p> <p>A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatossá, takarékosná és célszerűvé válása.</p> <p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása.</p> <p>A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel.</p>
---	--

6. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 6. évfolyamon az, hogy az 5. évfolyamon történő irányított cselekvések során nyert tapasztalatok újabakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei tovább erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek, elvontabbá válnak. A tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel folytatódik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget, s így egyre inkább képessé válnak az önképzésre, önálló tanulásra. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalgotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése, hobbi- és haszonállatok gondozása is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció,

mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör egyrészt az 5. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközrendszere, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás), másrészt bővítése (menetrendek, információforrások használata).

A pályaaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység	1. Ételkészítés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete.</p> <p>Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata.</p> <p>Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben.</p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.</p> <p>Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása az ételkészítési anyagok tulajdonságairól, átalakulásáról.</p> <p>A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra.</p> <p>Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése.</p> <p>Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek</i></p> <p>Korszerű, egészséges táplálkozás. A tradicionális magyar konyha értékei, hungarikumok.</p> <p>A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése.</p> <p>Az élelmiszerek beszerzésével kapcsolatos tudnivalók (élelmiszerlánc, nyomon követhetőség). A tudatos és takarékos élelmiszer-beszerzés szempontjai.</p> <p>Az élelmiszer-biztonság alapszabályai. Kiemelt kockázatú élelmiszertermékek.</p> <p>Az élelmiszerek címkéjén feltüntetett információk értelmezése.</p> <p>Ételreceptek értelmezése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban.</p> <p>Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás.</p> <p>Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás.</p> <p>Baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek.</p>

<p>Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.</p>	<p>Fertőtlenítőszeres, mosószeres.</p>
<p><i>1.2. Ételek készítése</i> Főzött jellegű (pl. levesek, főzelékek, főtt tészta), sütőben készülő (pl. sütemények, pizza, rakott ételek), továbbá serpenyőben készülő ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás) készítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i> A hőkezelési eljárások (melegítés, hűtés, fagyasztás) kipróbálása, a hőkezelés hatásainak, szerepének feltárása az egyes ételek elkészítése és tárolása során. További ételtartósítási eljárások kipróbálása, az ételek és ételalapanyagok megromlásának vizsgálata. Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az étel-alapanyagok és az ételek háztartásban való tárolásának alapvető élelmiszerhigiéniai szabályai, a kereskedelemről származó élelmiszerek fogyaszthatósági, illetve eltarthatósági adatainak értelmezése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok. <i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, kézi gépek, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>	
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i> A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i> Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.</p>	
<p><i>1.7. Környezettudatosság</i> Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, éhezés, közétkeztetés, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, ételtárolás, tartósított élelmiszer (étel), ételmaradék, hulladék, fogyaszthatóság, megromlás, ételmérgezés, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

Tematikai egység	2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására. Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása.</p> <p>Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása.</p> <p>Igényesség a kulturált, rendes, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i></p> <p>A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről.</p> <p>Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal.</p> <p>Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai, kötőanyagok, felületi anyagok jellemzői. Árnyékolás, hő- és vízszigetelés.</p> <p>Építési, szerelési szakmák és jellemző tevékenységeik.</p>		<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága, katasztrófaelhárítás</i></p> <p>Az épített környezet, az épületek és a háztartás tűz- és vagyonbiztonsága, védelem az időjárási hatások ellen.</p> <p>A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása.</p> <p>Tűzvesélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete.</p>		<p>Haszonnövények, haszonállatok. Gépek, elektromos jelenségek, mechanikai kölcsönhatások.</p>

<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i> Mechanikus jellegű baleseti veszélyek. Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Építési és mechanikus állagmegóvó, javító, takarító munkák során használt eszközök, felszerelések használatának szabályai. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i> Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószer, oldószer, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok. Az anyagok kémiai veszélyeiről való tájékozódás információforrásokból.</p>	
<p><i>2.5. Környezettudatosság</i> A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A pazarló használat felismerése. Kis zajterhelésű, víz- és energiatakarékos háztartási gépek használatának jelentősége. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése. Mindennapjainkban keletkező újrafelhasználható és veszélyes hulladékok. A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása. Tájékozódás a hulladékokról, veszélyeiről és újrahasznosításuk lehetőségeiről információforrásokból. Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenységek során.</p>	
<p><i>2.6. Növénytermesztés, állattartás</i> Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Komposztálás. Élelmisznövények termesztési fogásainak elsajátítása. Hobby- és haszonállatok tartásával kapcsolatos feladatok megismerése.</p>	
<p><i>2.7 Az egészségre ártalmatlan természeti eredetű veszélyforrások</i> Az embert érő időjárási és természeti eredetű károsító hatások (leégés, napszúrás, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, allergia, kullancs- és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban). A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, vagyonvédelem, tűzvédelem, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, vegyszer, permetezés, oltás, gyógyszer, mérgezés, fertőzés, egészségkárosodás, baleset, áramütés, érintésvédelem, hulladék, veszélyes hulladék.</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés</p>	<p>Órakeret 14+1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	

	<p>Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása.</p> <p>Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján.</p> <p>Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.</p> <p>Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése.</p> <p>Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra.</p> <p>A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai</i></p> <p>Természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, korrózió), szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján.</p> <p>Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, testek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p><i>3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása</i></p> <p>A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői.</p> <p>Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása.</p> <p>Összetett (többféle anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak, jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával.</p> <p>A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése.</p> <p>Modellkészítés</p> <p>A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése.</p>	
<p><i>3.3. Műszaki kommunikáció alkalmazása</i></p> <p>Méretmegadás elemei.</p> <p>Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár).</p> <p>Méretarányos kicsinyítés, nagyítás.</p> <p>Vetületi ábrázolás.</p>	
<p><i>3.4. Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés</i></p> <p>Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése.</p> <p>Anyagok újrafelhasználása.</p> <p>A szükséges információk gyűjtése, felhasználása.</p> <p>Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján.</p> <p>Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái.</p> <p>Együttműködés társakkal közös tevékenységben.</p>	
<p><i>3.5. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i></p> <p>Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata.</p>	

A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, fa, fém, műanyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.
------------------------------------	--

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek	Órakeret 3+2 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési szintereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei. Közlekedési szabályok	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. A forgalomszabályozás közlekedési jelzései A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése. A rendőri forgalomirányító tevékenység.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat.</p>
<p>4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés. A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozásokról, szakmákról információszerzés.</p>	<p><i>Informatika:</i> internethasználat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i> sebesség, gyorsulás.</p>
<p>4.3. Balesetvédelem Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. A kerékpár karbantartása. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).</p>
4.4. Vasúti közlekedés	

A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai. Közúti és vasúti menetrendek, útvonaltérképek tanulmányozása. Útvonalterv készítése térkép és útvonaltervező segítségével.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása.</p> <p>Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről.</p> <p>Ételkészítés és tárgyalakítás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata.</p> <p>Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során.</p> <p>Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása.</p> <p>Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, a tevékenységek és beavatkozások következményeinek előzetes, helyes felismerése, az azzal járó felelősség belátása.</p> <p>A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatosná, takarékosná és célszerűvé válása.</p> <p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása.</p> <p>A kerékpár karbantartásához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel.</p> <p>Tájékozódás közúti és vasúti menetrendekben, útvonalterképeken.</p> <p>Útvonalterv olvasása, készítése.</p>
---	---

7. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgyban a 7. évfolyamon új és egyszersmind nagy jelentőségű tematikai egységként a munkába állás előzményeit, a munkákat, munkakörnyezeteket, szakmákat, továbbtanulási lehetőségeket közvetlenül és célzottan bemutató, pályaorientációt szolgáló tanórák, foglalkozások jelennek meg. A korábbi években a produktív tevékenységek tapasztalatai révén kialakult önismeret, a már felismert saját tulajdonságok összevethetővé válnak a megismert lehetőségekkel, az ismeretek az életpályára vonatkozó elképzeléssé válhatnak, a továbbtanulásról, a pályaválasztásról szóló elhatározássá érlelődhetnek.

A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a háztartás, a lakókörnyezet megismerése. Ennek révén a családi életre nevelés elemeként tudatosabbá válhat a családon belüli munkamegosztás és az azon belül lehetséges saját szerepek. Az ennek keretében szerzett tapasztalatok, a vizsgálódás, a működési próbák, a környezet alakításában elvégzett kisebb feladatok, amellyel, hogy a pályaorientációt segítve további alkalmakat adnak arra, hogy a tanulók feltárják saját képességeiket, jelentősen fejlesztik a műszaki és természettudományos kompetenciát is. Ezeken a foglalkozásokon a tanulók egyrészt felhasználják a természettudományos tantárgyakban tanultakat, másrészt az ekkor szerzett tapasztalatok alapul szolgálnak a későbbi években sorra kerülő tanuláshoz. A társas kapcsolati kultúra fejlesztésére

a csoportos keretek között végzett feladatmegoldás, a tanuló saját tevékenységének, a saját továbbtanulási elképzeléseknek a társakéival való összevetése adhat alkalmat. A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kialakulását a saját szerep megtalálása, az ötleteknek, elképzeléseknek a valósággal, a lehetőségekkel való összevetése és értékelése, a tanulás tanítását, a hatékony, önálló tanulási kompetencia fejlődését pedig a tantárgy valamennyi 7. osztályos foglalkozását jellemző feladatközpontú tevékenységi tartalmak segítik. A matematikai kompetenciát és a gazdasági, pénzügyi nevelést a háztartási és a közlekedési rendszerek megismerése, működésük elemzése során elvégzett, célzottan a mennyiségi összefüggésekről szóló számítási feladatok szolgálják. Ezeknek a költségekre vonatkozó eredményei egyben hozzájárulnak a takarékoság, a környezettudatosság, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség fejlesztéséhez is.

A 7. évfolyamra két kerettantervi változat készült. Az A változatban a Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés fejezet is teret nyert, amelynek sajátos fejlesztési célja, hogy a diák az otthonában előforduló kisebb-nagyobb műszaki természetű hibák, működészavarok megelőzését szolgáló, házilag is végrehajtható karbantartási feladatokat vagy esetleg egyszerűbb javítási műveleteket is képes legyen elvégezni. A B változathoz viszont ez kimarad, és helyette a Munkakörnyezetek megismerése kapott nagyobb hangsúlyt, amely fejezet fókuszában a különböző munkahelyeken tett látogatások során szerzett személyes, helyszíni tapasztalatszerzés áll. Az A változat 3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés című részén belül is van egy, az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében végiggondolandó választási lehetőség. 3.2. A), illetve 3.2 B.) jelzésű ez a két alváltozat.

A változat

Tematikai egység	1. A háztartás és a közszolgáltatások	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>A háztartásban használt eszközök szerepe, használati jellemzői, a kezelésük biztonsági szabályai.</p> <p>A háztartásban felhasznált anyagok jellemzői, a tevékenységek alapvető feltételei és környezetre gyakorolt hatásaik.</p> <p>A háztartás mint műszaki környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés azok megfelelő használatára.</p> <p>A műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatainak, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémák megoldása során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó, illetve a műszaki jelenségekkel járó, hibákból következő technikai problémák felismerése.</p> <p>Használati utasítások, leírások, műszaki információk megértése, értelmezése.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Az ember mindennapos tevékenységei és a környezet állapota, jellemzői közötti összefüggések felismerése, a természet általi meghatározottság és a környezetre gyakorolt hatások megértésére irányuló szándék, a tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség vizsgálatából fakadó tapasztalatok önálló rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása segítségével.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszéltek munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Igényesség a megfelelően funkcionáló, rendezett mesterséges környezet iránt.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A háztartás elektromos rendszere</i> Az elektromos hálózat fizikai-műszaki jellemzői, áramkörü elemek a háztartási hálózatban. Világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és használatuk. Az elektromos rendszer üzemzavarai, túláramvédelmi és érintésvédelmi eszközök jellemzői, szerepe. Az elektromos energiafogyasztás árának, díjának meghatározása, takarékosági lehetőségek. Villanyszámlák tartalmának értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése.</p>	<p><i>Fizika:</i> Elektromos áram, áramkör, energiatermelés, energiaátalakítás, energiaforrások. Fényforrások, motorok működési elve, az elektromos áram hőhatása. Elektromos és hőtani mennyiségek (feszültség, áramerősség, teljesítmény, hőmérséklet, hőmennyiség, hőenergia, égéshő, fűtőérték).</p>
<p><i>1.2. A háztartás és a lakókörnyezet vízellátó-, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető, illetve -kezelő rendszere</i> A vízfelhasználáshoz kapcsolódó felszerelési, berendezési tárgyak, szerelvények szerkezete és működése. Az ivóvíz forrásai, a víz minősége, fizikai, kémiai és biológiai jellemzői, vízfogyasztási módok, a víz ételmei, más háztartási, valamint műszaki, technológiai célú felhasználása. A háztartási szennyvíz keletkezési forrásai, az elvezetés, gyűjtés, tisztítás eljárásai, eszközei. A csapadékvíz káros mechanikai és kémiai (korróziós) hatásai az emberi lakókörnyezetben. Üzemzavarok, rendellenességek a vízellátás és a szennyvíz-, valamint a csapadékvíz-elvezetés működésében. Felelősségünk a talajvíz és a vízbázisok tisztaságának megőrzésében.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A víz szerepe az élet kialakulásában és fenntartásában. A víz humán-életleni szerepe. A hulladékok tárolásának,</p>

<p>A vízfogyasztás árának, díjainak meghatározása, takarékosági lehetőségek. Víz- és csatornaszámlák tartalmának értelmezése. A csapadékvíz-gyűjtés és -felhasználás lehetőségei. Víztaóarákos technológiai megoldások és rendszerek. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, a vízfelhasználáshoz kapcsolódó eszközök működéséről és használati jellemzőiről.</p>	<p>kezelésének biológiai veszélyei. Mérgező anyagok egészségügyi hatásai.</p>
<p><i>1.3. A háztartás és a lakókörnyezet különböző fűtési megoldásai</i> A gáz forrásai, az ellátás rendszere, elemei, gázfűtés, a gáz szállítása, tárolása, gázt felhasználó háztartási készülékek. Szilárd tüzelőanyagok és fűtőberendezéseik, üzemeltetési szabályaik. Füstgázvezetés, az égéstermékek környezeti hatásai. A gázhálózat, gázpalackok, gázfogyasztó berendezések üzemeltetésének veszélyei, üzemzavarok, a használat biztonsági szabályai, a biztonsági berendezések működési jellemzői. Gázszivárgásra és más üzemzavarra utaló jelek, teendők és tilalmak rendellenességek esetén. A fűtési és más hőenergia-felhasználási költségek meghatározása, takarékosági lehetőségek. Gázszámlák tartalmának értelmezése. Megújuló energiaforrások felhasználása a fűtésben és a használati melegvíz készítésében. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, fűtésre, hőenergia-termelésre használt eszközök működéséről és használati jellemzőiről, összehasonlításuk energetikai, gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból.</p>	<p><i>Földrajz:</i> A víz körforgása a természetben. A víz felhasználása az egyes gazdasági termelési területeken. Fosszilis és megújuló energiaforrások.</p> <p><i>Matematika:</i> számok, alapműveletek, matematikai modell.</p> <p><i>Kémia:</i> Az égés mint kémiai folyamat, égéstermékek, a környezetre káros hatású kémiai anyagok. A víz tulajdonságai. Korrózió.</p>
<p><i>1.4. Hulladékgazdálkodás</i> A hulladékok keletkezési módjai a háztartásban és a lakókörnyezetben. A keletkező hulladékok fizikai és kémiai jellemzői, tárgyként való tovább használati, illetve anyagként való újra feldolgozhatóságuk lehetőségei. A hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokások, hulladékok házilagó kezelése, komposztálás. A hulladékszállítás, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés, energetikai célú hulladékhasznosítás települési környezettől függő rendszerei. A hulladékok kezelése, a hulladék keletkezésével, tárolásával, kezelésével járó veszélyek. Veszélyes hulladékok, környezeti és egészségügyi hatásai. Komposztálható hulladékok. Háztartási körülmények között égethető és nem égethető hulladékok. A hulladékokkal járó költségek meghatározása, a csökkenést eredményező megoldások, a takarékoság lehetőségei. Tapasztalatok gyűjtése a lakókörnyezetben keletkező hulladékokról, a gyűjtés, kezelés megoldásairól, az újrahasznosítási lehetőségekről.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Családi kiadások. Takarékosság a háztartások fogyasztásában.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A modern technika alkalmazásának előnyei, hátrányai, veszélyei, az életvitelt könnyítő lehetőségei. Magunkért és másokért érzett felelősség. Mértékletesség a fogyasztásban. Érték és mérték.</p>

		<i>Informatika:</i> információkeresés, internethasználat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromos energia, energiafogyasztás, áramfelvétel, túláramvédelem, érintésvédelem, áramütés, ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, használati melegvíz, vízvezeték, vízszelvény, szennyvízvezeték, csatornázás, szennyvíztisztítás, gázenergia, gázfogyasztás, gázfűtés, gázszivárgás, gázmérgezés, füstmérgezés, füstgázvezetés, szilárd tüzelés, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, hulladékkezelés, szolgáltatás, közmű, közüzemi szolgáltató, közüzemi számla.	

Tematikai egység	2. Közlekedés	Órakeret 6+2 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, közlekedési jelzőtáblák. A közlekedési balesetek megelőzését szolgáló magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közúti kerékpáros közlekedésben való felelős részvétel erősítése. A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. A kerékpáros közúti közlekedés</i> A kerékpáros közúti közlekedés KRESZ szerinti szabályai, eszköztudása. A balesetmentes, udvarias közlekedés. Közlekedési veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Felkészítés a közúti forgalomban történő kerékpáros közlekedésre. Közlekedési szabályok</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, digitális információk kezelése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> kerékpározás.</p> <p><i>Fizika:</i> motorok, mechanika.</p>
<p><i>2.2. Közlekedéstörténet</i> A motorok fejlődési állomásai. A korszerű szárazföldi közlekedés. A járműmeghajtások jövője.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben térkép és egyéb vázlatok alapján, számok, műveletek, számítások időtartamokkal.</p>
<p><i>2.3. Környezet- és egészségtudatos közlekedés</i> A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások. A mozgás élménye. A természet mint közlekedési környezet. A biztonságos túrakerékpározás. Kerékpártúra-útvonalak, útvonalterv készítése.</p>	<p><i>Informatika:</i> Alkalmazások használata. Többszálú lineáris olvasás.</p>
<p><i>2.4. Nyomatott és elektronikus közlekedési információforrások</i> Tájékozódás közlekedési útvonalokról, járatokról, adatokról. Papíralapú és elektronikus menetredek használata.</p>	

<p>A közlekedés idő- és költségigényének meghatározása útvonaltervező segítségével.</p> <p>A közlekedési környezet – mint rendszer – jellemzői.</p> <p>A közlekedési infrastruktúra mennyiségi jellemzői (idő, sebesség, gyakoriság, közlekedési logisztika).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Motor, útvonaltervezés, menetrend, környezettudatos közlekedés, környezeti terhelés.

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 8+1 óra
Előzetes tudás	<p>Tájékozottság a háztartás ellátó rendszereiről</p> <p>Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Rajzolás, mérés.</p> <p>Tárgyak elkészítése minta alapján.</p> <p>Egyszerű szerelési műveletek elvégzése segítséggel. Szerszámok biztonságos alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A karbantartás szükségességének felismerése, helyzetelemzés, hibakeresés, problémamegoldás, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése.</p> <p>A munka során felhasznált anyagok technológiai tulajdonságainak felismerése, az ismeretek alkalmazása.</p> <p>A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, a biztonság iránti igény kialakítása.</p> <p>Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Karbantartás a háztartásban</i></p> <p>Vízvezeték-szerelvények, különféle vízcsapok, lefolyók, WC tartályok működése (szabályozása), gyakran előforduló hibák, javítások.</p> <p>Áramkör: a biztosító, a vezeték és a szerelvények mérete, valamint a fogyasztók teljesítménye közötti összefüggés.</p> <p>Világítási áramkör, foglalatok, izzófajták, energiatakarékos izzók, kapcsolók – adatok értelmezése, összehasonlítása.</p> <p>Fali dugaszoló aljzatok, vezetékcsatlakozások, villásdugók szerelése.</p> <p>A laikus által végezhető javítások határai.</p>	<p><i>Fizika:</i> áramkör, vezető, fogyasztó, az elektromos áram munkája és teljesítménye.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, irányítás, szabályozás.</p>
<p><i>3.2. A) Tárgykészítés</i></p> <p>Egy probléma (érzékelés, kapcsolás stb.) megoldása elektronikai áramkör modell készítésével, a hozzá tartozó kapcsolási rajz segítségével.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség</p>

<p>Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a készített modell segítségével. Motoros járműmodell (közúti, vízi, vagy kötött pályás) tervezése, elkészítése, kipróbálása, értékelése. Modellkészítés A gépek és a gépelemek megismerése a készített modell segítségével. VAGY (az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében) 3.2. B) <i>Tárgykészítés</i> Kötés és/vagy horgolás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. sál, poháralátét) elkészítése az elsajátított kötési vagy horgolási technikával. Gépi varrás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. kötény, párnahuzat) elkészítése gépi varrás alkalmazásával.</p>	<p>szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p>3.3. <i>Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, alkalmazása. A szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.</p>	

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízvezeték, szerelvény, szabályozás, elektromos szerelvény, áramkör, A) gépelem, B) kötés, horgolás, varrógép.</p>
---------------------------------------	---

Tematikai egység	4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, erről szerzett tapasztalatok. Saját tapasztalatok a munka világából a személyes környezetben élők tevékenységéhez kapcsolódóan. A saját tevékenységek eredményességéről, erősségekről, gyengeségekről szóló tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A munkavégzés jelentőségének tudatosítása a társadalom jóléte szempontjából. Az ember környezetének, valamint tevékenységeinek, munkájának, továbbá a megélhetés és az életminőség kapcsolatának felismerése. Továbbtanulási, pályaválasztási elhatározás, életpálya-elképzelés kialakítása, megerősítése. A tervezett pálya jellemzőinek összevetése a személyes elképzelésekkel, a lehetőségek helyes megítélése, fejlődő önismeret, reális önértékelés. A megélhetést biztosító tervezett életpályára, munkára való alkalmasság nélkülözhetetlen összetevőinek (képesség, szaktudás, tanulás, munkakultúra) tudatosítása.</p>	

	<p>A saját életpálya és életminőség alakításában viselt személyes felelősség felismertetése.</p> <p>Előzetes ismeretszerzés a karrier, a hivatás és a családi élet összeegyeztetéséről.</p> <p>A munkamegosztás, az egyéni és kollektív munkatevékenységek, a technológiai folyamat, a produktumok stb. összefüggéseinek felismerése, megértése.</p> <p>A munkára való alkalmasság összetevőinek, a munkavégzés körülményeinek és a munkát végzőre gyakorolt hatásoknak, a munkával járó veszélyeknek a felismerése.</p> <p>Tapasztalatszerzés a helyes munkamagatartásról, a munkakultúráról.</p> <p>A megismert munkakörnyezetekről alkotott vélemény és érvek megfogalmazása a saját elképzelésekkel összevetve. Közelebb kerülés a saját pályaválasztási döntéshez.</p> <p>A munkakereséssel, munkába állással kapcsolatos alapvető tudnivalók elsajátítása.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A tanulási pálya</i> A tanulási pálya szakaszai. Képzési lehetőségek, eltérő tanulási utak, szakmatanulási lehetőségek megismerése, elemzése, összevetése. Iskolatípusok, képzési formák, közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttképzés, érettségi, szakmai vizsga, diploma.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről.</p> <p><i>Földrajz:</i> a gazdaság ágai, a munkahelyteremtés természet- és gazdaságföldrajzi alapjai.</p>
<p><i>4.2. Szakmák és munkák</i> Az egyes gazdasági ágazatokhoz tartozó munkák, foglalkozások, szakmák, szakmacsoportok megismerése, elemzése, összevetése. Szakmák közös és eltérő tevékenységi elemei, termékei, szolgáltatásai, munkakörülményei. A napi életvitelt meghatározó, az egyes szakmákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó jellemzők (pl. munkaidő beosztás, szezonális).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkahely és munkavállalói szerep.</p>
<p><i>4.3. Munkakörnyezetek megismerése</i> Előzetes tájékozódás a megismerendő munkakörnyezetekről, technológiákról, munkatevékenységekről, termékekről, szolgáltatásokról, munkakörülményekről, munkaszervezeti keretéről. Információforrások felkutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyedi termékkészítéssel foglalkozó, javító, felújító; – árutermelő, ipari vagy agrár jellegű; – kereskedelmi, vendéglátási, gazdasági, közlekedési jellegű; – egészségügyi, szociális, oktatási jellegű, és személyeknek szolgáltatást nyújtó más munkahely, munkakörnyezet, foglalkozás megismerése helyszínen tett látogatás, audiovizuális segédanyag vagy meghívott szakértő segítségével. <p>Információgyűjtés a megismert munkakörnyezetekről: az alkalmazott eszközök, technológiák, a felhasznált anyagok, a munkafolyamatok jellemzői, a tevékenység feltételei és környezeti hatásai,</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> A munka és a munkát végző ember tisztelete. Személyes tapasztalatok, együttműködés, egyéni boldogulás és a csapatmunka. Pályaválasztás – foglalkozás, élethivatás.</p>

<p>munkaszervezeti sajátosságok, munkakörülmények, kereseti lehetőségek. A szerzett tapasztalatok rögzítése, feldolgozása.</p>	
<p><i>4.4. Környezet és pályaválasztás</i> A családi, települési környezet, az életmód, a megélhetés, a továbbtanulási lehetőségek és a személyes ambíciók összevetése. Elképzelések megfogalmazása a saját lehetőségekről, tanulási pályáról. Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása a családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulására. A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. A szakmákról, munkalehetőségekről, pályaaalkalmasságról, továbbtanulásról szóló információk forrásainak megismerése, használata. Önálló tájékozódás szakmákról, munkákról internetes (pl. Nemzeti pályaaorientációs portál) és más információforrásokból, valamint a személyes környezetben.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önéletrajz formái, a hivatalos levél jellemzői.</i></p>
<p><i>4.5. Munkavállalás</i> Vállalkozók és alkalmazottak az értékteremtő munkában. A vállalkozói lét és az alkalmazotti helyzet előnyei és hátrányai. Vállalkozói tevékenységek, a vállalkozó személye, felelős vállalkozói magatartás. Alkalmazottként való elhelyezkedés. A munkába állás adminisztratív előzményei (álláskeresés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú).</p>	
<p><i>4.6. Megélhetés</i> A család megélhetése, a jövedelemforrások, a napi életvitel, az élethelyzetek és az életminőség összefüggései. A család megélhetési, öfenntartási lehetőségei, tevékenységei, a tanulás és a munkamagatartás szerepe, kapcsolata. Teendők és lehetőségek munkanélküliség esetén.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Általános iskola, középiskola, felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, szakképesítés (szakma), érettségi, diploma, fizikai munka, kétszemes munka, szellemi munka, ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés, termelés, termék, szolgáltatás, foglalkozás, munkahely, munkaidő, munkabér, munkaadó, munkavállaló, vállalkozó, alkalmazott, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, munkanélküliség, családi önfenntartás, karrier, hivatás, alapanyag, termelőeszköz, gép, áruterelés, sorozatgyártás, egyedi termék, javítás, felújítás, szolgáltatás, építés, szerelés, technológia, munkaművelet, fogyasztó, vevő, ügyfél, vállalat, vállalkozás, intézmény, munkaszervezet, munkahelyi hierarchia, munkamegosztás, munkanorma, munkabér.
------------------------------------	--

Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
6900 Makó, Vásárhelyi u. 53.
OM:102612

TESTNEVELÉS ÉS SPORT Helyi tantárgyi tanterv

5-8. évfolyam

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	Heti órakeret	Éves kerettantervi órakeret		Éves szabadon tervezhető órakeretből	Évi összes órakeret
		Kerettantervi tervezésű	Helyi tervezésű (10%)		
5.	5	162	18	-	180
6.	5	162	18	-	180
7.	5	162	18	-	180
8.	5	162	18	-	180

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. mellékletében kiadott **Testnevelés és sport** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: a RPI mintatanterve alapján az iskola felsős munkaközössége

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Kotormán István
lelkész-igazgató

1. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

1. táblázat

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természetes és nem természetes mozgások.	18		18
Úszás.	18	16	34
Sportjátékok.	35		35
Atlétika jellegű mozgások.	20		20
Torna jellegű mozgások.	29		29
Alternatív sportok.	23	2	25
Önvédelmi és küzdő sportok.	19		19
Évfolyam összesen:	162	18	180

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természetes és nem természetes mozgások.	18		18
Úszás.	18	16	34
Sportjátékok.	35		35
Atlétika jellegű mozgások.	20		20
Torna jellegű mozgások.	29		29
Alternatív sportok.	23	2	25
Önvédelmi és küzdő sportok.	19		19
Évfolyam összesen:	162	18	180

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természetes és nem természetes mozgások.	17		17
Úszás.	18	16	34
Sportjátékok.	31		31
Atlétika jellegű mozgások.	22		22
Torna jellegű mozgások.	29		29
Alternatív sportok.	22	2	24
Önvédelmi és küzdő sportok.	23		23
Évfolyam összesen:	162	18	180

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Természetes és nem természetes mozgások.	17		17
Úszás.	18	16	34
Sportjátékok.	31		31
Atlétika jellegű mozgások.	23		23
Torna jellegű mozgások.	28		28
Alternatív sportok.	22	2	24
Önvédelmi és küzdő sportok.	23		23
Évfolyam összesen:	162	18	180

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

2. A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

2/A táblázat: *Helyi tervezésű (10%)*

5. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Természetes és nem természetes mozgások		
Úszás	Előző években tanult: vízhez szoktatási feladatok ismétlése, siklási feladatok ismétlése. Gyorsúszás gyakorló órák. Hátúszás: gyakorló órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.	16
Sportjátékok		
Atlétika jellegű mozgások		
Torna jellegű mozgások		
Alternatív sportok	Floorball játék alapjai.	2
Önvédelmi és küzdő sportok		
Összesen:		18

6. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Természetes és nem természetes mozgások		
Úszás	Előző években tanult: vízhez szoktatási feladatok ismétlése, siklási feladatok ismétlése. Gyorsúszás gyakorló órák. Hátúszás: gyakorló órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.	16
Sportjátékok		
Atlétika jellegű mozgások		
Torna jellegű mozgások		
Alternatív sportok	Floorball játék alapjai.	2
Önvédelmi és küzdő sportok		
Összesen:		18

7. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Természetes és nem természetes mozgások		
Úszás	Előző években tanult tartalmak ismétlése. Gyors- és hátúszás gyakorló órák. Mellúszás gyakorló órák. Vizes sportok többlet órák. Játékok, versengések többlet órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.	16
Sportjátékok		
Atlétika jellegű mozgások		
Torna jellegű mozgások		
Alternatív sportok	Floorball játék.	2
Önvédelmi és küzdő sportok		
	Összesen:	18

8. évfolyam:	Szabad órakeret:	18
Tematikai egység	Téma	Óraszám
Természetes és nem természetes mozgások		
Úszás	Előző években tanult tartalmak ismétlése. Gyors- és hátúszás gyakorló órák. Mellúszás gyakorló órák. Vizes sportok többlet órák. Játékok, versengések többlet órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.	16
Sportjátékok		
Atlétika jellegű mozgások		
Torna jellegű mozgások		
Alternatív sportok	Floorball játék.	2
Önvédelmi és küzdő sportok		
	Összesen:	18

3. Tantárgyi bevezető:

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljesebb ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsó sorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyasztékkal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk gazdag a nemzetközi sportsikerekben. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat és hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden tanulót megérinti, és büszkeséggel tölti el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a médiában megjelenő formái esetében is. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet

kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéren történő sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyam testnevelés oktatása keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat megoldását várja el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet és még a pályaorientáció nevelési területek céljait is szolgálják.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra

egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőképesség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
--	--	----------------------------

Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál.</p> <p>A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása.</p> <p>A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.</p> <p>Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.

Képességfejlesztés

Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és izületi mozgékonytágot fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérezék, kinezttétikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.

Játékok, versengések

A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés: A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok.

A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. . Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai.

Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai.

A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél.

A motoros alapképességek elnevezései.

A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei.

A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában

Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról

Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.

Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 18+16 óra
Előzetes tudás	Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása. Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása. A fejesugrás végrehajtása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alsó tagozatban tanult úszásnem technikájának javítása. Az új úszásnem jártasság szintű elsajátítása. Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással. Az uszoda higiénés szabályainak betartása. Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszám helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Előző években tanult: vízhez szoktatási feladatok ismétlése, siklási feladatok ismétlése.</p> <p>Gyorsúszás gyakorló órák.</p> <p>Hátúszás: gyakorló órák.</p> <p>Váltóversenyek.</p> <p>Játékok a vízben.</p> <p>Hátúszás <i>Feladatok háton:</i> lebegés és siklás háton. <i>Hátúszó lábtempó:</i> hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; siklás hátúszás lábtempó; hátúszás lábtempó önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek; levegővétel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.</p>

Új úszásnem: A gyorsúszás

Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.

Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.

Gyorsúszás levegővétele: gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.

Rajtok: a hátúszó rajt előkészítő gyakorlatai, hátúszó rajt.

Ugrások, merülések, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás.

Képességfejlesztés

A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.

Játékok, versengések

Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések.

A víz szervezetre gyakorolt hatásai.

Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.

Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében.

A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai.

A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai.

Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai.

Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben.

Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal.

Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úzás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva.</p> <p>A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p> <p>Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is.</p> <p>A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek.</p> <p>Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával.</p> <p>A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben.</p> <p>Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban.</p> <p>Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: Magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával. Átadások-átvételek: Kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros-, hármas lefutás. Kosárra dobások: Kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1, 2 leütésből, labdavezetésből mindkét oldalról. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, kapott labdával, mindkét oldalról.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

Taktikai gyakorlatok: Emberfogásos védekezés: Taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Röplabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alaphelyzet. Igazodás a labdához.

Labdás technikai gyakorlatok: Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): Egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: A nyitás gyakorlása egyénileg és párokban. Kosárérintés: Egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre. Felső ütőérintés: egyénileg és párokban.

Taktikai alapgyakorlatok: Nyitásfogadás csillag alakzatban. Nyitás-nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál.

Képességfejlesztés

Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.

Játékok, versengések

A technikai elemek gyakorlása testnevelés játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő

mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok: A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással, nehezített körülmények között is. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védelem kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védelem.

Taktikai gyakorlatok: 1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzészerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, -görgetés; haladás közben, fordulatokkal is. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kispályások: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka: Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.</p> <p>A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.</p> <p>A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.</p> <p>Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>A sportjátékok szabadidőben is üzhető formáinak megismerése.</p> <p>Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.</p> <p>A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.</p> <p>A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.</p> <p>A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.</p> <p>A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcesel, sáncolás, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.</p>
---------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően.</p> <p>Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre.</p> <p>Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére.</p> <p>A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása.</p> <p>Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben.</p> <p>Érdeklődés az atlétika sportág iránt.</p> <p>Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>
---	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Futások, rajtok Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle színtereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások: Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.</p> <p>Dobások: Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből és negyed fordulattal. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Súlylökés helyből.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

<p>és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötel-gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Súlylökő versenyek. Célba dobó versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tartós futás, a gazdaságos vágtaforgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége. A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, lökés, edzettség.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 29 óra
--	--------------------------------	----------------------------

Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása.</p> <p>A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz.</p> <p>Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p> <p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása.</p> <p>Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására.</p> <p>Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre.</p> <p>Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>A reális testkép és a testtudat kialakulása.</p> <p>Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése.</p> <p>A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejlés. Fejlés, különböző lábtartásokkal. Fejlésből gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfálnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zrugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkaról történő elrugaszkodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Alacsony</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lökőerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és</p>

<p>gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzetben át, fel- és leugrás.</p> <p><i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszerkeken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefuggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefuggés.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekevény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.</p> <p>Ritmikus gimnasztika (lányoknak)</p> <p>Kötélgyakorlatok: rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, nyolcas körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, testre csavarások, talajra ütések, pörgetések, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az ízületi mozgékonyosság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és -feszítő dinamikus-statikusan erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású,</p>	<p>tempó.</p>
---	---------------

állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékenységet, ízületi mozgékonytájságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, zámoly-, rövidkötél-gyakorlatok.

Játékok, versengések

Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok-feladatok hárman egy kötéllel. Egyéni és páros versengések kötél áthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenió funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás:

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact): járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlérés (grapevine), A-lérés (A step), V-lérés (V step), bokslérés (boks step), mambo, csa-csa-csa, sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (side kick), lábszárlendítés (flick kick), láblendítés (leg kick);

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva. Csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (1. csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a 2. csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.). Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulás a fittség szervi megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenió funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.

<p>Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve. Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.</p> <p>A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.</p> <p>A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.</p> <p>Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.</p> <p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei.</p> <p>A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása.</p> <p>Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe.</p> <p>A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek.</p> <p>Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézenátfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, huszárugrás, alaplendület függésben, zsugorlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás.RG, Aerobik, fitness aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlépés, mambó, csa-csa-csa.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 23+2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok.</p> <p>A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése.</p> <p>A szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése.</p> <p>Az egészséges életmód iránti igény erősítése.</p>
--	--

	<p>A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése.</p> <p>A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése.</p> <p>Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás:</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen</p> <p>2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. falmászás és ijátszat (ha lesz rá alkalom). Egyéb szabadidős mozgásos.</p> <p>3. Korcsolyázás <i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra. <i>Jéghez szoktatás:</i> esés-felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra. <i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon.</p> <p>4. Floorball játék alapjai: Az ütő fogásának technikája, labdavezetés, passzok, labdaátvétel, kapura lövések. cselezése labdával, játék.</p> <p>Képességfejlesztés A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések „Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék. „Rollerezés” – egy lécs felcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás „alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hóekeivelések párokban, egymás mellett és mögött. Váltóverseny, egyéni és csapat célba dobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalom verseny kapuk között, hóekeiveléssel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák</p>	<p><i>Természetismeret:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p>technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés.</p> <p>A válsztott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek.</p> <p>Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai.</p> <p>Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása.</p> <p>Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. Feladatok és játékok havon és jégen, Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. Korcsolyázás, Floorball játék alapjai, zsinórlabda, pókfoci, hógolyózás, túrák, kerékpározás, stb...)
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdőfeladatok	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Néhány önvédelmi fogás bemutatása. Tompítással történő esés végrehajtása előre, hátra és oldalt. A grundbirkózás alapvető szabályainak ismerete és alkalmazása. Sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartása. Az agresszió elutasítása. Az önvédelmi feladatok céljának belátása és elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. A tanult technikák változó körülmények közötti alkalmazásában jártassági szint elérése. Az alapvető önvédelmi szabályok, a leggyakoribb vészhelyzetek elkerülésének, a menekülés, a segítségkérés módjainak és lehetőségeinek ismeretei. Annak belátása, hogy a küzdősportokat csakis önvédelemre használhatják. Törekvés az önfegyelemre és az önszabályozásra.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Önvédelem</p> <p>Önvédelmi fogások: Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból.</p> <p>Grundbirkózás: Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Természetismeret:</i> izmok, ízületek, anatómiai</p>

<p>Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan.</p> <p>Versenyszerű grundbirkózás: Háziverseny lebonyolítása. Felkészülés a városi versenyre.</p> <p>Dzsúdó Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig. Lépésből, futásból történő végrehajtás. Végrehajtás akadályok felett (hasonfekvésben, térdelőtámaszban elhelyezkedő társ(ak) felett, zsámoly felett, kifeszített kötél felett, karikán át). Állásküzdelem: Fogáskeresés és fogásbontás gyakorlása. Küzdőmozgás elsajátítása és kialakítása.</p> <p>Képességfejlesztés Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Játékok, versengések Küzdőjátékokat előkészítő érintéses feladatok és játékok. Húzások, tolások előkészítése páros küzdőjátékokkal. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). A grundbirkózás és a dzsúdó alapttechnikáinak jártasságszintű elsajátításával, az erő összemérések megteremtése. A tehetséges tanulók alaptudásának biztosítása az iskolán kívüli versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és fenyegettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításban. A versenyzés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása. Az agresszió és az asszertivitás értelmezése. A siker és a kudarc mint a versenyzés velejárói.</p>	<p>ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>
--	--

<p>Az ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral.</p> <p>A magyar küzdősport legjobbjai, olimpiai bajnokunk: Kovács Antal.</p> <p>Veszélyes helyzetekre, fenyegetettségre, a fenyegetettség elkerülésére vonatkozó, valamint a segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dzsudó, önvédelmi technika, eséstechnika, állasküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, földharc, fair play, agresszió, asszertivitás.
--------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i></p> <p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p> <p>A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása.</p> <p>A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i></p> <p>Választott úszásnemben készség szintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás.</p> <p>Intenzív úszásra törekvés rövidtávon.</p> <p>Fejesugrás és folyamatos taposás a mélyvízben.</p> <p>Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása.</p> <p>Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.</p> <p>Külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.</p> <p><i>Sportjátékok</i></p> <p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p>Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p>
---	---

Atlétika jellegű feladatok

A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.

A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.

A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.

Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.

A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.

A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében.

Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.

Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.

Torna jellegű feladatok

A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.

A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.

A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.

Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása.

Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal.

Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is.

A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása.

A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása.

A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.

A balesetvédelmi utasítások betartása.

Segítségnyújtás a társaknak.

Alternatív környezetben űzhető sportok

A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.

A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.

A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.

A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.

A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.

Önvédelmi és küzdőfeladatok

Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra, Grundbirkózásban az alaphelyzetek, a kitolás és a kihúzás végrehajtása.

A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása.

Jártasság néhány önvédelmi fogásban.

	<p>A test-test elleni küzdelmet vállalása. Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.</p>
--	---

6. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
--	--	----------------------------

Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása. Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában. A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása. A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása. A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása. Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban. A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése. Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál. A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása. A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása. Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás. Gimnasztika</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p>

<p>Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.</p> <p>Képességfejlesztés Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytárgyat fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kéziszergyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezetikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.</p> <p>Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok.</p> <p>A 10 testtájról vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. . Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai.</p> <p>Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmi. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában. Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás,</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>
--	---

<p>testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 18+16 óra
Előzetes tudás	<p>Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása.</p> <p>Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása.</p> <p>A fejesugrás végrehajtása.</p> <p>A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alsó tagozatban tanult úszásnem technikájának javítása.</p> <p>Az új úszásnem jártasság szintű elsajátítása.</p> <p>Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással.</p> <p>Az uszoda higiénés szabályainak betartása.</p> <p>Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszám helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Előző években tanult: vízhez szoktatási feladatok ismétlése, siklási feladatok ismétlése.</p> <p>Gyorsúszás gyakorló órák.</p> <p>Hátúszás: gyakorló órák.</p> <p>Váltóversenyek</p>	<p><i>Természetismeret:</i> közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.</p>

Játékok a vízben.

Hátúszás

Feladatok háton: lebegés és siklás háton.

Hátúszó lábtempó: hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; siklás hátúszás lábtempó; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása.

Hátúszás kartempó: hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek; levegővétel.

Hátúszás kar- és lábtempó: hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.

Új úszásnem: a gyorsúszás

Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.

Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.

Gyorsúszás levegővétele: gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.

Rajtok: a hátúszó rajt előkészítő gyakorlatai, hátúszó rajt.

Ugrások, merülések, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás.

Képességfejlesztés

A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.

Játékok, versengések

Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések.

A víz szervezetre gyakorolt hatásai.

Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.

<p>Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében. A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai. A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai. Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben. Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal. Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úszás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva. A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is. A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása. Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával. A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben. Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban. Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre. Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező. MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: Magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával. Átadások-átvételek: Kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros-, hármas lefutás. Kosárra dobások: Kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1, 2 leütésből, labdavezetésből mindkét oldalról. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, kapott labdával, mindkét oldalról.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: Taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Röplabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet. Igazodás a labdához.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): Egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: A nyitás gyakorlása egyénileg és párokban. Kosarérintés: Egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre. Felső ütőérintés: egyénileg és párokban.</p> <p><i>Taktikai alapgyakorlatok:</i> Nyitásfogadás csillag alakzatban. Nyitás-nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.</p> <p>Játékok, versengések</p>	<p><i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>
--	--

A technikai elemek gyakorlása testnevelés játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készségeinek, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok: A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással, nehezített körülmények között is. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védekezés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védeke.

Taktikai gyakorlatok: 1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekező emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzészerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, -görgötés; haladás közben, fordulatokkal is. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka: Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni

játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.

A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.

A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.

Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.

A sportjátékok szabadidőben is üzhető formáinak megismerése.

Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.

A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.

A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.

A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.

A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.

A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.

A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcsel, sáncolás, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogató, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően.</p> <p>Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre.</p> <p>Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére.</p> <p>A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása.</p> <p>Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben.</p> <p>Érdeklődés az atlétika sportág iránt.</p> <p>Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Futások, rajtok</p> <p>Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle színtereken.</p> <p>Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en.</p> <p>Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások:</p> <p>Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.</p> <p>Dobások:</p> <p>Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből és negyed fordulattal. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Súlylökés helyből.

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Súlylökő versenyek. Célba dobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tartós futás, a gazdaságos vágta- és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek.

El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége.

A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat.

Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek.

A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában.

A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában.

Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása.

Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése.

Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében.

Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, lökés, edzettség.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása.</p> <p>A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz.</p> <p>Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p> <p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása.</p> <p>Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására.</p> <p>Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyaságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre.</p> <p>Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban.</p> <p>A reális testkép és a testtudat kialakulása.</p> <p>Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése.</p> <p>A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lökőerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p>

<p>Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsuporkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkaról történő elrugaszkodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzetben át, fel- és leugrás.</p> <p><i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszerkezen függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefuggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefuggés.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségekkel versenyeken való részvétellel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.</p> <p>Ritmikus gimnasztika</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>
---	---

Kötélgyakorlatok: rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, nyolcas körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások- elkapások, testre csavarások, talajra ütések, pörgetések, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel.

Képességfejlesztés

Az ízületi mozgékonyosság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és -feszítők dinamikus-statikusan erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékenységet, ízületi mozgékonyosságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, számoly-, rövidkötél-gyakorlatok.

Játékok, versengések

Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok-feladatok hárman egy kötéllel. Egyéni és páros versengések kötél áthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact): járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (boks step), mambo, csa-csa-csa, sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (side kick), lábszárlendítés (flick kick), láblendítés (leg kick);

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva. Csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (1. csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a 2. csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.). Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

<p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.</p> <p>Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve.</p> <p>Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.</p> <p>A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.</p> <p>A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.</p> <p>Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.</p> <p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei.</p> <p>A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása.</p> <p>Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe.</p> <p>A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek.</p> <p>Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászós testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézenátfordulás, zsuporkanyarlati átuqrás, guggoló átuqrás, huszárugrás, alaplendület függésben, zsuporlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás. RG, Aerobik, fitnessz aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlöpés, mambó, csa-csa-csa.</p>
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 23 +2 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alapechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete.</p> <p>Az időjárás körülményeknek megfelelően öltözködés.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok.</p> <p>A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése.</p> <p>A szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése.</p> <p>Az egészséges életmód iránti igény erősítése.</p> <p>A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése.</p> <p>A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése.</p> <p>Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
---	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszabaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás:</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen</p> <p>2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. falmászás és íjászat (ha lesz rá alkalom). Egyéb szabadidős mozgásos.</p> <p>3. Korcsolyázás <i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra. <i>Jéghez szoktatás:</i> esés-felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra. <i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon.</p> <p>4. Floorball játék alapjai: Az ütő fogásának technikája, labdavezetés, passzok, labdaátvétel, kapura lövések. cselezése labdával, játék.</p> <p>Korcsolyázás <i>Gyakorlatok jégre lépés előtt:</i> állások egy lábon, guggolások, törzshajlítások; járások, lépések előre, hátra, oldalra. <i>Jéghez szoktatás:</i> esés-felállás; gimnasztikai gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra. <i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két lábon, egy lábon; halacska váltott lábon; lökés egy lábon.</p> <p>Képességfejlesztés</p>	<p><i>Természetismeret:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p>A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések „Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék. „Rollerezés” – egy lécs felcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás „alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hókeivelések párokban, egymás mellett és mögött. Váltóverseny, egyéni és csapat célba dobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalom verseny kapuk között, hókeiveléssel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés. A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek. Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai. Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. Feladatok és játékok havon és jégen, Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. Korcsolyázás, Floorball játék alapjai, zsinórlabda, pókfoci, hógolyózás, túrák, kerékpározás, stb...)</p>
---------------------------------------	--

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Önvédelmi és küzdőfeladatok</p>	<p>Órakeret 19 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány önvédelmi fogás bemutatása. Tompítással történő esés végrehajtása előre, hátra és oldalt. A grundbirkózás alapvető szabályainak ismerete és alkalmazása. Sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartása. Az agresszió elutasítása. Az önvédelmi feladatok céljának belátása és elfogadása.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása.</p> <p>A tanult technikák változó körülmények közötti alkalmazásában jártassági szint elérése.</p> <p>Az alapvető önvédelmi szabályok, a leggyakoribb vészhelyzetek elkerülésének, a menekülés, a segítségkérés módjainak és lehetőségeinek ismeretei.</p> <p>Annak belátása, hogy a küzdősportokat csakis önvédelemre használhatják.</p> <p>Törekvés az önfegyelemre és az önszabályozásra.</p>
--	---

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Önvédelem</p> <p>Önvédelmi fogások: Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból.</p> <p>Grundbirkózás: Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás). Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan.</p> <p>Versenyszerű grundbirkózás: Háziverseny lebonyolítása. Felkészülés a városi versenyre.</p> <p>Dzsúdó</p> <p>Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig. Lépésből, futásból történő végrehajtás. Végrehajtás akadályok felett (hasonfekvésben, térdelőtámaszban elhelyezkedő társ(ak) felett, zsámoly felett, kifeszített kötél felett, karikán át). Állásküzdelem: Fogáskeresés és fogásbontás gyakorlása. Küzdőmozgás elsajátítása és kialakítása.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Küzdőjátékokat előkészítő érintéses feladatok és játékok. Húzások, tolások előkészítése páros küzdőjátékokkal. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). A grundbirkózás és a dzsúdó</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Természetismeret:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

<p>alaptechnikáinak jártasságszintű elsajátításával, az erő összemérések megteremtése. A tehetséges tanulók alaptudásának biztosítása az iskolán kívüli versenyzetetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításban. A versenyzés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása. Az agresszió és az asszertivitás értelmezése. A siker és a kudarc mint a versenyzés velejárói. Az ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral. A magyar küzdősport legjobbjai, olimpiai bajnokunk: Kovács Antal. Veszélyes helyzetekre, fenyegetettségre, a fenyegetettség elkerülésére vonatkozó, valamint a segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dzsúdó, önvédelmi technika, eséstechnika, állasküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, földharc, fair play, agresszió, asszertivitás.
--------------------------------	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás. Intenzív úszásra törekvés rövidtávon. Fejlesztés és folyamatos taposás a mélyvízben.</p>
--	---

Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása.

Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.

Külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.

Sportjátékok

A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban.

Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.

A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.

Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.

Részvétel a kedvelt sportjátékokban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.

Atlétika jellegű feladatok

A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.

A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.

A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.

Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.

A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.

A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében.

Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.

Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.

Torna jellegű feladatok

A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.

A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.

A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.

Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása.

Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal.

Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is.

A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása.

A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása.

A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.

A balesetvédelmi utasítások betartása.

	<p>Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p>Alternatív környezetben üzhető sportok A tanult alternatív környezetben üzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak üzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p> <p>Önvédelmi és küzdőfeladatok Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra, Grundbirkózásban az alaphelyzetek, a kitolás és a kihúzás végrehajtása. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása. Jártasság néhány önvédelmi fogásban. A test-test elleni küzdelmet vállalása. Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.</p>
--	--

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p>	

	<p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása.</p> <p>A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugróköté-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlategyet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájról vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p> <p>A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából.</p> <p>Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai.</p> <p>Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.</p> <p>Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése.</p> <p>Az izomegyensúly fogalmának feltárása.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismervei.</p> <p>Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 18+16 óra
Előzetes tudás	<p>Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás.</p> <p>Intenzív úszásra törekvés rövidtávon.</p> <p>Fejesugrás végrehajtása és folyamatos taposás a mélyvízben.</p> <p>Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása.</p> <p>Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.</p> <p>A külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Távolságban mérhető fejlődés a tanult úszásnemekkel történő úszásban.</p> <p>Az egyéni adottságoknak és a megszerzett képességeknek megfelelő mellúszó technika elsajátítása.</p> <p>A vízből mentés gyakorlatainak bemutatása.</p> <p>Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Felelősségérzet, segítőkészség kinyilvánítása.</p> <p>Érdeklődés megszilárdulása az úszás és a vizes sportok iránt.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p>Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait az úszás óraszámával meg kell növelni.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Előző években tanult tartalmak ismétlése. Gyors- és hátúszás gyakorló órák. Mellúszás gyakorló órák. Vizes sportok többlet órák. Játékok, versengések többlet órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.</p> <p>Gyors- és hátúszás A tanult technikák csiszolása, az úszásnem megfelelő ritmusának kialakítása gyors és folyamatos úszással. Folyamatos úszás: választott úszásnemben a táv és az időtartam növelésével; úszás a választott úszásnemben ritmus- és iramváltással. Technikajavító gyakorlatok segédeszközökkel.</p> <p>Mellúszás <i>Mellúszás kartempó:</i> gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. <i>Mellúszás levegővétel:</i> karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. <i>Mellúszás lábtempó:</i> gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítségével, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. <i>Mellúszás kar- és lábtempó:</i> 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. <i>Mélyvízbe ugrások, taposások:</i> taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. <i>Merülések:</i> merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala. <i>Úszások mélyvízben:</i> vegyesúszás (mell-, hát-, gyorsúszás) mélyvízben 50–200 m-en. <i>Rajtok, fordulók.</i> <i>Vízből mentés-életmentés:</i> lebegések; úszás csak karral, vagy csak lábbal; úszás egyik, vagy mindkét karral a víz alatt; társ kimentése egyszerű mentési módokon.</p> <p>Vizes sportok „Vízilabdázás”: taposógyakorlatok; vízilabdás úszás; gyorsúszások vízilabdás technikával jelzések kerülésével is; vízilabdás úszások labdavezetéssel; labdaátadások párokban; célba dobások. Egyéb vizes sportok: vízi gimnasztika; vízi aerobik.</p> <p>Képességfejlesztés</p>	<p><i>Fizika:</i> közegellenállás, a víz tulajdonágai, felhajtóerő, vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> személyi higiénia, testápolás.</p>
--	---

A technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Aerob állóképesség-fejlesztés a tanult úszásnemek ritmusának, dinamikájának kialakításával, folyamatos úszással az úzás távjának növelésével. Az anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri és erőteljes leúszásával. Koordinációs, kondicionális képességek fejlesztése úszástechnikai gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Fogójátékok különböző úszásnemekkel; bűvárjátékok; játékos vízbeugrások; vízilabdázás könnyített szabályokkal; vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás és vízi foci egyezményes szabályokkal. Sor- és váltóversenyek különböző egyéni, páros és csoportos úszófeladatokkal, eszközökkel; merülési versenyek; úszóversenyek különböző távokon; „műugró” versenyek.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

A vízi torna, a bemelegítés vizes gyakorlatai. Tartásjavító, prevenciós és rehabilitációs vízi gyakorlatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A mellúzás technikai elsajátításával összefüggő alapvető szakkifejezések.

Az úzásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségek elemi ismeretei.

Ismeretek az úzásról mint a legszimmetrikusabb és legsokoldalúbb testet igénybe vevő sportágról.

A serdülőkorról bekövetkezett alkati változások hatása a vízfekvésre, technikajavító gyakorlatok és egyszerű módszerek.

Az anaerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.

A feldolgozásra kerülő vizes sportokkal kapcsolatos technikai és szabályismeretek.

A vizes sportok balesetvédelmi és játékszabályai.

Az úszóversenyekkel kapcsolatos ismeretek körének bővítése.

Az úzástudás és a vízbiztonság szerepe az életvédelemben, az egészséges életmódban.

Az úzás életvédelmi és életmentési szerepe.

Az úzás mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség.

A magyar úzósport nemzetközi sikerei és kiemelkedő úzóegyeniségei, edzői. Az úzás kiemelkedő nemzetközi képviselői.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mellúzás, vegyesúzás, vízből mentés, életmentés, anaerob állóképesség, vízilabdázás, műugrás, vízi gimnasztika, vízi aerobik, vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás, vízi foci; rehabilitáció.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 31 óra
--	---------------------	----------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Legalább két labdajáték választása kötelező. MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel, indulócsel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet</p>

<p>átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Hármás-nyolcas mögéfutással. Gyors indítás párokban.</p> <p>Taktikai gyakorlatok: Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó véde. Labdavezető játékos véde; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben.</p> <p>Játékelemek alkalmazása: 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék.</p> <p>Képességfejlesztés Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.</p> <p>Játékok, versengések A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.</p> <p>Röplabdázás <i>Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése:</i> Az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban. <i>Kosárérintés változatai:</i> kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett. <i>Felső egyenes nyitás.</i> a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól. <i>Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás.</i> A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással. <i>Egyenes leütés:</i> a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából.</p>	<p>működése, energianyerési folyamatok.</p>
---	---

Taktikai gyakorlatok. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál. Az ütés és a sáncolás fedezése.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.

Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócselek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Test mögötti átadások.

Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres véde.

Taktika: Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az

idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltóztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltóztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés-megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex

képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játsszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék.

Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.

A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek.

A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.

A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.

A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.

A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.

A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.

A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.

A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.

A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak

„Félaktív”, aktív védő, dobócel, indulócel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hármas-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék,

	létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajítás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.

<p>Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása.</p> <p>Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel (jobb és bal kézzel). Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúzással (jobb és bal kézzel is). Vetés füles labdával távolba és célba, egy és két kézzel. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p>	<p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>
---	---

<p>Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben. Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképeségre. Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármás-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatai. Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p>	
---	--	--

	Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. <i>Függésgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötél/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötél (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármal lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Aerobik (lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia.</p> <p>Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak) <i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura. <i>Kötéláthajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

Kombinációk: oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötéláthátás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélhatással.

Fordulatok: 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhatás előre a láb alatt.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekevény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfesztítő, -hajlító, csípőfesztítők, -hajlító, törzsfesztítő, -hajlító, könyökízület-fesztítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekevény, zsámolyok) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllal, kötélhajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetség gondozás a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportág-specifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.

A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.

<p>A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.</p> <p>Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.</p> <p>A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései.</p> <p>A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.</p> <p>Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötel-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 22 +2 óra
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái.</p> <p>A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.</p> <p>A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.</p> <p>A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai.</p> <p>A mostoha időjárás feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése.</p> <p>A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével.</p> <p>Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása.</p> <p>Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása.</p> <p>A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása.</p> <p>A környezettudatosság fontosságának elismerése.</p> <p>A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával.</p> <p>A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás:</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék.

falmászás és íjászat (ha lesz rá alkalom). Egyéb szabadidős mozgásos.

3. Korcsolyázás (az 5-6. évfolyamos tudásanyag bővítése)

Siklások: egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel; guggolásokkal.

A korcsolyázás technikai alapjai: elrugaszkodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás.

Előrekorcsolyázás egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalom korcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával. Előrekorcsolyázás, az optimális sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások, a lengő láb előre és hátra lendítésével. Előrekorcsolyázó gyakorlatok csoportokban.

Hátrakorcsolyázás: lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalom korcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör kerületén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra.

4. Floorball játék: *Játéksituációk 1:1; 2:2; valamint 3:3 és 4:4 elleni játék.*

5. Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható)

Előkészítő gyakorlatok: a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok.

Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.

Képességfejlesztés

A *korcsolyázás* alaptechnikai elmeinek gyakorlásával az alapállóképesség, a lokomotoros gyorsaság, az alsó végtag erejének, valamint a koordinációs képességek közül kiemelten az egyensúlyozó képesség fejlesztése.

Az *asztalitenisz* játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire.

Játékok, versengések

Korcsolyázás: Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen.

<p><i>Asztalitenisz:</i> Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.</p> <p>Floorball játék: Játék igény kielégítése, csapatjáték, kooperációs képesség fejlesztése, fair play betartása.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között üzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenció ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. Feladatok és játékok havon és jégen, Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. Korcsolyázás, Floorball játék alapjai, zsinórlabda, pókfoci, hógolyózás, tőrak, kerékpározás, stb...)
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem.	

	<p>Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítástechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állasküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés védeése, háritása. Egyenes rúgás háritása. Védeés után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás).</p> <p>Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Versenyszerű grundbirkózás: Háziverseny lebonyolítása. Felkészülés a városi versenyre.</p> <p>Dzsúdó Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra - különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. Földharc technikák: leszorítás technikák ismerete. Rézsútós/oldalsó/fej felőli/lovagló üléses leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek befogott leszorítás technikákból történő szabadulás adott időn belül (pl. 25 mp). Mini földharc küzdelem leszorítás technikák befogására irányulóan. Dobás technikák: Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

Átmenet dobástechnikából leszorítás technikába: nagy külső horogdobást követően rézsútos leszorítás, nagy csípődobást követően rézsútos leszorítás.

Állás küzdelem (dzsúdó): Tanult dobásokkal történő állasküzdelem.

Képességfejlesztés

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok).

Játékok, versengések

Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állasküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegettség elkerülésére.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról.

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei.

A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője.

Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok).

Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcsélet a keleti mesterek tanításaiból.

Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt.

A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiéneről elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák, és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.</p> <p><i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> A tanult két úszásnemben mennyiségi és minőségi teljesítményjavulás felmutatása. Mellúszás az egyén adottságainak és képességeinek megfelelően. A vízben mozgás prevenciós előnyeiről, a fizikai háttérrel ismeretek. A vízből mentés alapgyakorlatainak bemutatása. Felelősségérzet, érdeklődés, segítőkészség kinyilvánítása a vizes feladatokban.</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban.</p>
---	--

	<p>A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivételében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p>Alternatív környezetben űzhető sportok Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlati tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p> <p>Önvédelmi és küzdőfeladatok A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatainak kontrollált végrehajtása társsal. Allásküzdelemben jártasság. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>
--	---

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p>	

	<p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása.</p> <p>A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszer felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlategyet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinezetikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p> <p>A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából.</p> <p>Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai.</p> <p>Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.</p> <p>Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése.</p> <p>Az izomegyensúly fogalmának feltárása.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismervei.</p> <p>Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 18+16 óra
Előzetes tudás	<p>Választott úszásnemben készségi szintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás.</p> <p>Intenzív úszásra törekvés rövidtávon.</p> <p>Fejesugrás végrehajtása és folyamatos taposás a mélyvízben.</p> <p>Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása.</p> <p>Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.</p> <p>A külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Távolságban mérhető fejlődés a tanult úszásnemekkel történő úszásban.</p> <p>Az egyéni adottságoknak és a megszerzett képességeknek megfelelő mellúszó technika elsajátítása.</p> <p>A vízből mentés gyakorlatainak bemutatása.</p> <p>Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Felelősségérzet, segítőkészség kinyilvánítása.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait az úszás óraszámával meg kell növelni.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Előző években tanult tartalmak ismétlése. Gyors- és hátúszás gyakorló órák. Mellúszás gyakorló órák. Vizes sportok többlet órák. Játékok, versengések többlet órák. Váltóversenyek. Játékok a vízben.</p> <p>Gyors- és hátúszás A tanult technikák csiszolása, az úszásnem megfelelő ritmusának kialakítása gyors és folyamatos úszással. Folyamatos úszás: választott úszásnemben a táv és az időtartam növelésével; úszás a választott úszásnemben ritmus- és iramváltással. Technikajavító gyakorlatok segédeszközökkel.</p> <p>Mellúszás <i>Mellúszás kartempó:</i> gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. <i>Mellúszás levegővétel:</i> karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. <i>Mellúszás lábtempó:</i> gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítségével, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. <i>Mellúszás kar- és lábtempó:</i> 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. <i>Mélyvízbe ugrások, taposások:</i> taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. <i>Merülések:</i> merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala. <i>Úszások mélyvízben:</i> vegyesúszás (mell-, hát-, gyorsúszás) mélyvízben 50–200 m-en. <i>Rajtok, fordulók.</i> <i>Vízről mentés-életmentés:</i> lebegések; úszás csak karral, vagy csak lábbal; úszás egyik, vagy mindkét karral a víz alatt; társ kimentése egyszerű mentési módokon.</p> <p>Vizes sportok „Vízilabdázás”: taposógyakorlatok; vízilabdás úszás; gyorsúszások vízilabdás technikával jelzések kerülésével is; vízilabdás úszások labdavezetéssel; labdaátadások párokban; célba dobások.</p>	<p><i>Fizika:</i> közegellenállás, a víz tulajdonágai, felhajtóerő, vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> személyi higiénia, testápolás.</p>

<p>Egyéb vizes sportok: vízi gimnasztika; vízi aerobik.</p> <p>Képességfejlesztés A technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Aerob állóképesség-fejlesztés a tanult úszásnemek ritmusának, dinamikájának kialakításával, folyamatos úszással az úzás távjának növelésével. Az anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri és erőteljes leúszásával. Koordinációs, kondicionális képességek fejlesztése úszástechnikai gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések Fogójátékok különböző úszásnemekkel; bűvárjátékok; játékos vízbeugrások; vízilabdázás könnyített szabályokkal; vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás és vízi foci egyezményes szabályokkal. Sor- és váltóversenyek különböző egyéni, páros és csoportos úszófeladatokkal, eszközökkel; merülési versenyek; úszóversenyek különböző távokon; „műugró” versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A vízi torna, a bemelegítés vizes gyakorlatai. Tartásjavító, prevenció és rehabilitációs vízi gyakorlatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mellúszás technikai elsajátításával összefüggő alapvető szakkifejezések. Az úzásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségek elemi ismeretei. Ismeretek az úzásról mint a legszimmetrikusabb és legsokoldalúbb testet igénybe vevő sportágról. A serdülőkorral bekövetkezett alkati változások hatása a vízfekvésre, technikajavító gyakorlatok és egyszerű módszerek. Az anaerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. A feldolgozásra kerülő vizes sportokkal kapcsolatos technikai és szabályismeretek. A vizes sportok balesetvédelmi és játékszabályai. Az úszóversenyekkel kapcsolatos ismeretek körének bővítése. Az úzástudás és a vízbiztonság szerepe az életvédelemben, az egészséges életmódban. Az úzás életvédelmi és életmentési szerepe. Az úzás mint nemtől, életkortól és edzettségi állapottól független fizikai rekreációs lehetőség. A magyar úszósport nemzetközi sikerei és kiemelkedő úszóegyeniségei, edzői. Az úzás kiemelkedő nemzetközi képviselői.</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Mellúszás, vegyesúszás, vízből mentés, életmentés, anaerob állóképesség, vízilabdázás, műugrás, vízi gimnasztika, vízi aerobik, vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás, vízi foci; rehabilitáció.</p>
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 31 óra
Előzetes tudás	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása.</p> <p>A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p>Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban.</p> <p>A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása.</p> <p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.</p> <p>A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.</p> <p>Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása.</p> <p>A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése.</p> <p>A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.</p> <p>Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két labdajáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel, indulócsel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p>

<p>ráfordulással. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellő átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Hármás-nyolcas mögéfutással. Gyors indítás párokban.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó véde. Labdavezető játékos véde; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben.</p> <p><i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék.</p> <p>Képességfejlesztés Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.</p> <p>Játékok, versengések A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.</p> <p>Röplabdázás <i>Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése:</i> Az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.</p> <p><i>Kosárérintés változatai:</i> kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.</p> <p><i>Felső egyenes nyitás.</i> a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól.</p> <p><i>Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás.</i> A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>
--	--

Egyenes leütés: a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából.

Taktikai gyakorlatok. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál. Az ütés és a sáncolás fedezése.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.

Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készségeinek valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócselek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Test mögötti átadások.

Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres véde.

Taktika: Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltoztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejvel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés-megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárési viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék.

Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében. A szerkezetrendszer működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárési viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.

A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek.

A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.

A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.

A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.

A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.

A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.

A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.

A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.

A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hárm-as-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajítás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgepről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok,

<p>és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok.</p> <p>Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása.</p> <p>Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel (jobb és bal kézzel). Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúzással (jobb és bal kézzel is). Vetés füles labdával távolba és célba, egy és két kézzel. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsító fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p>	<p>állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>
---	--

<p>A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése.</p> <p>Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajta, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.</p> <p>Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben</p> <p>Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről.</p> <p>Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre.</p> <p>Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármás-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig.</p> <p>Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatai.</p> <p>Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések.</p> <p>Hibajavítás.</p> <p>Balesetvédelem.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére.</p> <p>Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával.</p> <p>A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p>
---	---

	<p>Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p> <p>Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna (talajtorna, szertorna)</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés.</p> <p><i>Függésgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötél/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötél (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefuggés; lendület előre zsugorlefuggésbe; zsugorlefuggésből ereszkedés hátsó lefuggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánozó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármal lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Aerobik (lányoknak, fiúknak)</p> <p>Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia.</p> <p>Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak)</p> <p><i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

Kötéláthajtások: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.

Kombinációk: oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötélahatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélahatással.

Fordulatok: 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélahajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélahatás előre a láb alatt.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószelekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószelekrény, zsámolyok) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllal, kötélahajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötéllal sportágakban tehetségekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

<p>A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgásképzés pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.</p> <p>A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.</p> <p>A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.</p> <p>Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.</p> <p>A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonnyolítás kérdései.</p> <p>A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.</p> <p>Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötel-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 22+2 óra
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái.</p> <p>A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.</p> <p>A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.</p> <p>A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai.</p> <p>A mostoha időjárás feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése.</p> <p>A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével.</p> <p>Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása.</p> <p>Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása.</p> <p>A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása.</p> <p>A környezettudatosság fontosságának elismerése.</p> <p>A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával.</p> <p>A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás:</p> <p>1. Feladatok és játékok havon és jégen</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

2. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék.

falmászás és íjászat (ha lesz rá alkalom). Egyéb szabadidős mozgásos.

3. Korcsolyázás (az 5-6. évfolyamos tudásanyag bővítése)

Siklások: egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel; guggolásokkal.

A korcsolyázás technikai alapjai: elrugaszkodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás.

Előrekorcsolyázás egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalom korcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával. Előrekorcsolyázás, az optimális sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások, a lengő láb előre és hátra lendítésével. Előrekorcsolyázó gyakorlatok csoportokban.

Hátrakorcsolyázás: lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalom korcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör területén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra.

4. Floorball játék: *Játéksituációk 1:1; 2:2; valamint 3:3 és 4:4 elleni játék.*

5. Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható)

Előkészítő gyakorlatok: a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok.

Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.

Képességfejlesztés

A *korcsolyázás* alaptechnikai elmeinek gyakorlásával az alapállóképesség, a lokomotoros gyorsaság, az alsó végtag erejének, valamint a koordinációs képességek közül kiemelten az egyensúlyozó képesség fejlesztése.

Az *asztalitenisz* játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire.

Játékok, versengések

Korcsolyázás: Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek

30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen.

Asztalitenisz: Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.

Floorball játék: Játék igény kielégítése, csapatjáték, kooperációs képesség fejlesztése, fair play betartása.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között üzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzetségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére.

A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai.

A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről

Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól.

A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai.

A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. Feladatok és játékok havon és jégen, Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal: Például: Várméta játék. Korcsolyázás, Floorball játék alapjai, zsinórlabda, pókfoci, hógolyózás, túrák, kerékpározás, stb...)
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás.	

	<p>A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítástechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés védelem, háritása. Egyenes rúgás háritása. Védelem után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás).</p> <p>Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Versenyszerű grundbirkózás: Házi verseny lebonyolítása. Felkészülés a városi versenyre.</p> <p>Dzsúdó <i>Különböző eséstechnikák</i> tompító felületének elsajátítása alacsony talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra - különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. <i>Földharc technikák:</i> leszorítás technikák ismerete. Rézsútos/oldalsó/fej felőli/lovagló üléses leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek befogott leszorítás technikákból történő szabadulás adott időn belül (pl. 25 mp). Mini földharc küzdelem leszorítás technikák befogására irányulóan.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

Dobás technikák: Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).

Átmenet dobástechnikából leszorítás technikába: nagy külső horogdobást követően rézsútos leszorítás, nagy csípődobást követően rézsútos leszorítás.

Állás küzdelem (dzsúdó): Tanult dobásokkal történő állasküzdelem.

Képességfejlesztés

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok).

Játékok, versengések

Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok.

Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állasküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról.

Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei.

A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője.

Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok).

Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcsélet a keleti mesterek tanításaiból.

Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt.

A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az

óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.	
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csípődobás (ogoshi).</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák, és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.</p> <p><i>Úszás és úszó jellegű feladatok</i> A tanult két úszásnemben mennyiségi és minőségi teljesítményjavulás felmutatása. Mellúszás az egyén adottságainak és képességeinek megfelelően. A vízben mozgás prevenciós előnyeiről, a fizikai háttérrel ismeretek. A vízből mentés alapgyakorlatainak bemutatása. Felelősségérzet, érdeklődés, segítőkészség kinyilvánítása a vizes feladatokban.</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p>

	<p>Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivételében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p>Alternatív környezetben űzhető sportok Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p> <p>Önvédelmi és küzdőfeladatok A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatainak kontrollált végrehajtása társsal. Állasküzdelemben jártasság. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>
--	--

4. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Fizikai állóképesség-mérés Mérey-féle fitnessz-teszt alapján, saját tesztekkel kiegészítve:

1. Cooper-futás
2. 60 méteres futás (5-6. osztály)
3. 100 méteres futás (7-8. osztály)
4. 600 méteres futás
5. Helyből távolugrás
6. Távolugrás
7. Egykezes medicinlabda-lökés
8. Kétkezes medicinlabda-dobás fej fölött hátra, előre
9. Kislabda hajítás
10. Súlylökés (fiúk 4 kg, leányok 3 kg) (7-8. osztály)

11. Hason fekvésből homorítás
12. Hanyatt fekvésből felülés
13. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás
14. Négyütemű fekvőtámasz

Osztályzás:

Mozgások technikai végrehajtásának pontossága alapján

Órai munka értékelése

Előző félévben mért teljesítményeinek túlszárnyalása – jeles (osztályzata 5)

Előző félévi teljesítménye szinten marad – jó (osztályzata 4)

Előző félévi teljesítménye alatt marad – közepes (osztályzata 3);

Súlyosan gyenge teljesítményért - elégséges (osztályzata 2)

Ha a gyakorlatot meg sem próbálja végrehajtani – elégtelen (osztályzata 1)

Továbbá azon tanulókat, akik az évfolyamán a testnevelés órák 10 százalékában nem hoznak felszerelést és ezáltal nem tudnak dolgozni az órán az évvégén elégtelen osztályzatot kell kapniuk és utóvizsgát kell tenniük.

A tanulók értékelésében cél az, hogy az önmagához képesti teljesítményeit szárnyalja túl, önmagával álljon versenyben a jobb jegyért. Ezzel talán nagyobb eredménnyel szeretethetjük meg pl. a túlsúlyos gyerekekkel is a mozgást. A sikerélményhez jutás nagyobb ösztönző, mint a folytonos kudarc – amit esetleg vele született adottságai miatt okozna hátrányt a máikkal szemben

6. Függelék:

- A, ruházat: tornacipő, zokni, trikó, rövid tornanadrág, melegítő
- Úszáshoz: fürdőruha, törölköző, strandpapucs

III.8.4. Szöveges értékelés („D” melléklet)

1.osztály

MAGATARTÁS:

Példás

Jó

Változó

Rossz

SZORGALOM:

Példás

Jó

Változó

Hanyag

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM:

BESZÉD SZÓBELI KIFEJEZŐKÉSZSÉG:

A BESZÉD TISZTASÁGA:

Beszéde tiszta, érthető.

Néhány hang képzése még bizonytalan.

Néhány hangot már magában is tisztán ejt.

Sok hangképzési hibája van.

Beszéde korrekciót igényel.

Beszéde bátortalan.

A SZÓKINCSE:

Szókincse gazdag, választékosan beszél.

Beszéde és szókincse korának megfelelő.

Szókincse szegényes.

A tanév során beszéde fejlődött, szókincse gazdagodott.

Ha figyelünk rá, gondolatait helyesen választott szavakkal közli.

Szívesen mond verset és mesét.

Nehezen fejezi ki magát.

Még nem szeret a társai előtt szerepelni.

ÍRÁS:

ÍRÁSHASZNÁLAT:

Írásos tevékenységet szívesen végez.

Vonalvezetése és írása biztos.

Vonalvezetése és írása határozatlan.

Füzete tiszta, rendezett.

Füzetvezetése egyenetlen.

ÍRÁSKÉP:

Betűalakítása, betűkapcsolása szabályos.

A tanult betűket, betűkapcsolatokat még segítséggel alakítja.

Írásképe esztétikus, egyéni.

Betűalakítása, a betűk kapcsolása pontatlan.

Írása lendületes, folyamatos.

ÍRÁSTEMPÓ:

Írástempója az átlagosnál gyorsabb.

Írástempója életkorának megfelelő.

Az írástempója lassú.

MÁSOLÁS:

A tanult betűket, szavakat pontosan másolja írott és nyomtatott mintáról.

A tanult betűk, szavak másolása pontatlan.

Még nem tudja a tanult betűket és szavakat önállóan lemásolni.

A tanító jelölése alapján önállóan tudja javítani hibáit.

Hibáit kis segítséggel javítani tudja.

TOLLBAMONDÁS:

Hibáit kis segítséggel javítani tudja.

Tollbamondás után hibátlanul leírja a betűket és a szavakat.

Tollbamondás után még pontatlanul írja le a tanult betűket és szavakat.

Tollbamondás után még nem tudja leírni a tanult betűket és szavakat.

Képes önellenőrzéssel javítani a hibákat.

ÍRÁS EMLÉKEZETBŐL:

Emlékezetből is pontosan írja le a betűket, szavakat.

Emlékezetből pontatlanul ír.

Emlékezetből még nem tud betűket, szavakat leírni.

Önellenőrzéssel képes javítani a hibáit.

OLVASÁS:

VISZONYULÁS AZ OLVASÁSHOZ:

Szereti a könyveket, szívesen olvas, betűzget.

A tanórán szívesen olvas, de önmagától még nem érdeklődik a könyvek iránt.

Egyelőre nem szívesen olvas.

HANGOS OLVASÁS (TECHNIKA):

Hibátlanul felismeri és megnevezi a tanult betűket.

Bizonytalan a tanult betűk felismerésében és megnevezésében.

Az alábbi betűk felismerésében még bizonytalan:

Önállóan összeolvassa a tanult betűket.

A tanult betűk összeolvasásában bizonytalan.

A betűket felismeri, de azok összeolvasása nehézséget jelent.

Rövid szövegek esetében már mondatokat olvas és megérti azokat.

Elolvas rövid szavakat, mondatokat, de azok megértése még nehézséget jelent számára.

NÉMA OLVASÁS (SZÖVEGÉRTÉS):

Képes elmélyülten, magában olvasni, és az olvasottak tartalmáról beszámolni, a szöveggel kapcsolatos feladatokat megoldani.

Képes elolvasni rövid szövegeket, és megérti azokat.

Képes önállóan elolvasott szavak magyarázatára, de a mondatértése bizonytalan.

Elolvassa a rövidebb szövegeket, de nem érti meg azokat.

A rövidebb szövegek önálló néma olvasására még nem képes.

MATEMATIKA:

SZÁMFOGALOM:

A számolással és egyéb matematikai problémákkal összefüggő feladatokat szívesen végez. Órákon aktív, figyelmes.

A számolással és egyéb matematikai problémákkal összefüggő feladatokat többnyire elvégzi. Órákon nem mindig aktív, de szorgalmasan dolgozik.

Biztonsággal felismeri és lejegyzí a számokat 0-20-ig.

A számok felismerésében és lejegyzésében még téveszt.

Nem ismeri fel a tanult számokat.

Számfogalma biztos 0-20-ig.

Számfogalma bizonytalan 0-20-ig.

SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG:

Adott egyszerű szabály szerint képes számsorozat folytatására.

Segítséggel tudja a számsorozatot folytatni.

Nem képes megadott szabály szerint számsorozat folytatására.

Képről helyesen alkot számfeladatot.

Képről segítséggel képes számfeladat folytatására.

Még nem tud képről számfeladatot megoldani.

Önállóan képes összeadni és kivonni 20-as számkörben.

Eszközzel tud összeadni 20-as számkörben.

Eszköz nélkül még nem képes műveltek elvégzésére.

ÖSSZEFÜGGÉSEK FELISMERÉSE

Az egyszerűbb nyitott mondatot megérti, és hibátlanul megoldja.

Algoritmus szerint képes szöveges feladat megoldására.

A szöveges feladatot segítséggel tudja megoldani.

Még nem tudja megoldani a szöveges feladatokat.

GEOMETRIA:

Felismeri és megnevezi a síkidomokat.

Még nem ismeri fel az alábbi síkidomokat:

KÖRNYEZETISMERET

TÁJÉKOZÓDÁS:

Jól használja a térbeli és időbeli tájékozódáshoz szükséges fogalmakat.

Még bizonytalan a térbeli és időbeli tájékozódást kifejező szavak használatában.

Segítséggel sem képes a tájékozódáshoz használt kifejezések megkülönböztetésére.

A hét napjait, a hónapok és az évszakok neveit ismeri, képes azok felsorolására.

Segítséggel képes a hét napjainak, a hónapok és az évszakok nevének felsorolására.

Még nem tudja önállóan megnevezni a napok, hónapok, évszakok neveit.

MEGISMERÉSI MÓDSZEREK:

Megfigyelései pontatlanok, tapasztalatait nehezen tudja megfogalmazni.

Képes megnevezni a tárgyak érzékelhető tulajdonságait (alak, forma, szín).

Még bizonytalan a tárgyak érzékelhető tulajdonságainak megnevezésében (alak, forma, szín).

Nem tudja megnevezni az érzékelhető tulajdonságokat (alak, forma, szín).

Megfigyelései pontosak, képes megadott szempontú rendezésre is.

Általában pontosan képes megfigyelni, de a megfogalmazásban és a rendezésben még segítségre szorul.

ÉRDEKLŐDÉS:

Rendkívül nyitott a természet jelenségei iránt.

Fel lehet kelteni az érdeklődését a természet jelenségei és értékei iránt.

Ritkán mutat érdeklődést a természet jelenségei iránt.

ÉNEK-ZENE:

A zenét szereti, élvezi, a feladatokat szívesen végzi.
A zenét szereti, élvezi, de a feladatokat nem mindig szívesen végzi.
A zenét szereti, de a feladatokban való részvételhez bátorítást igényel.
A tanult dalokat el tudja énekelni csoportban és önállóan is.
Hallás után képes egyszerű ritmus visszatapsolására.
Szívesen részt vesz a tanult gyermekjátékok eljátszásában.
A tanult ritmusokat, azok jeleit ismeri és használja.

VIZUÁLIS NEVELÉS, RAJZ ÉS TECHNIKA:

Szeret rajzolni, színezni, festeni, mintázni.
Átlagos az érdeklődése a vizuális kultúra, a vizuális művészetek iránt.
Egyelőre nem ábrázol szívesen, gyakran szorul segítségre és bátorításra.
Szívesen végez technikai jellegű tevékenységet.
Fel lehet kelteni technikai jellegű érdeklődését, de munka közben biztatást igényel.
Munkavégzés előtt és közben is folyamatos biztatást, segítséget igényel.
Munkái szépek és igényesek.
Ügyesen bánik az eszközökkel.
Saját ötleteit, elképzeléseit bátran megvalósítja.
Törekszik a rajzfelület esztétikus kitöltésére.
A tanult technikákat életkorának megfelelő szinten alkalmazza.
Ismeri a színek nevét és felismeri azokat.
Rajzolás és technikai tevékenység esetén is alkotásai különlegesek.

TESTNEVELÉS:

A mozgásos feladatokat szívesen végzi, szeret mozogni.
A feladatok kivitelezésében mozgása összerendezett.
Erőnléte és állóképessége korának megfelelő.
A sportjátékok, versengések szabályait érti és betartja. Minden helyzetben sportszerűen viselkedik.
A sportjátékok, versengések szabályait érti, de időnként nem tartja be.
A sportjátékok, versengések szabályait érti, de gyakran nem tartja be.
Különösen ügyes:

HITTAN:

Bibliai történetekre, református értékekre nyitott.
Bibliai történetekben rendkívül tájékozott, református értékek iránt érdeklődő.
Bibliai történetek iránt és református értékek iránt érdeklődő.
Bibliai történetek iránt rendkívül érdeklődő, református értékekre nyitott.
Bibliai történetek iránt érdeklődő.
Református értékekre nyitott.
Bibliai történetekben tájékozott.
Református értékek iránt érdeklődő.
Katolikus értékek iránt érdeklődő.

III.8.5. Félévi értesítő sablon („E” melléklet)

FÉLÉVI ÉRTEŚÍTŐ

.....
tanuló részére

HIT- ÉS ERKŐLCSTAN _____
MAGYAR Betűfelismerés: _____ Olvasástechnika: _____ Betűelemek, betűírás: _____ Írástechnika: _____ Szóbeli kifejezőképesség (feladathelyzetben): _____ Szókincs: _____
MATEMATIKA Mennyiségfogalom : _____ Műveleti szint: _____ Mennyiségeket összead: _____ Mennyiségeket kivon: _____
ÉNEK Ritmusérzék: _____ Énekhang: _____
ÁBRÁZOLÁS Kreativitás: _____ Megvalósítás: _____
TESTNEVELÉS Mozgáskoordináció: _____ Feladatvégzés: _____ Játékhelyzetben: _____

KÖZÖSSÉGI MAGATARTÁS _____
ÉRDEKLŐDÉS _____
FIGYELEM _____
ÖNÁLLÓSÁG _____

KIEMELTEN FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK _____ _____ _____ _____
--

EGYÉB MEGJEGYZÉS _____ _____ _____ _____
--

Kelt:, 20..... januárn.

PH.

.....
osztályfőnök

Útmutató a félévi értesítő kitöltéséhez

A félévi értesítő rovataiba az alább felsorolt értékelési szempontok közül egy vagy két jellemző kerülhet beírásra. A képességek szintjét az adott életkori követelményekhez kell viszonyítani. Pl. Hit-és erkölcsstanhoz egy tanulóhoz írhatjuk a - tájékozott, passzív-jellemzőket együtt és önállóan is.

Az értékelőlap kiegészülhet a tanító következő félévre vonatkozó megjegyzéseivel, amelyek a tanuló egyéni fejlesztési problémáit tartalmazhatják. Ezt akkor célszerű kitölteni, ha valamelyik területen lemaradást, vagy egyéni sajátosságokat kell figyelembe venni. Egyéb esetben mindkét megjegyzési rovat kihúzható.

Elsős gyerekeknél az értesítőbe kerülő bejegyzéseknél kerüljük az erős, megbélyegzésre lehetőséget adó jellemzést.

HIT- ÉS ERKÖLCSTAN: tájékozott, érdeklődő, nyitott, passzív, elutasító

MAGYAR

Betűfelismerés: betűtévesztő, pontatlan, pontos

Olvasástechnika: betűz, szótagol, szavakat olvas, lassú folyamatos, folyamatos

Betűelemek, betűírás: betűtévesztő, pontatlan, pontos

Írástechnika: kötött, darabos, merev, formai hibás, lendületes, gondos, pontos

Szóbeli kifejezőképesség feladathelyzetben: gátolt, eltérő, megfelelő

Szókincs: szűk, bizonytalan fogalmak, életkorának megfelelő, gazdag

MATEMATIKA

Mennyiségfogalma életkorának megfelelő számkörben: bizonytalan, fejlődőben, biztos

Műveleti szint: sorba számol, mennyiségekkel számol

Mennyiségeket összead: eszközzel, eszköz nélkül

Mennyiségeket kivon: eszközzel, eszköz nélkül

ÉNEK

Ritmuserző: bizonytalan, jó

Énekhang: bizonytalan, tiszta

ÁBRÁZOLÁS

Kreativitás: passzív, sémákat ismételi, ötletes

Megvalósítás: felületesebb, rendezett, pontos, gondos - gyors, lassú

TESTNEVELÉS

Mozgáskoordináció: rendezetlen, darabos, rendezett, harmonikus

Feladatvégzés: passzív, bátortalan, pontatlan, határozott, lelkes, pontos – gyors, lassú

Játékhelyzetben: elutasító, kevésbé együttműködő, alkalmazkodó, szabálykövető, kezdeményező, együttműködő

KÖZÖSSÉGI MAGATARTÁS: rendbontó, türelmetlen, visszahúzó, barátkozó, alkalmazkodó, jószándékú, segítőkész

ÉRDEKLŐDÉS: korának nem megfelelő, felszínes, megfelelő, sokirányú

FIGYELEM: rövid idejű, szétszórt, elterelhető, megfelelő, kitartó

ÖNÁLLÓSÁG: önállóan, segítségre szorul, önálló

III.3.14. és IV.12. pontokhoz kapcsolódó „F” melléklet:

Boldog Iskola – Boldog Óvoda *Tematika*

A Boldogság óra témái:

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlás
3. Kapcsolatok ápolása
4. Boldogító jócselekedetek
5. Célok kitűzése és elérése
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömök élvezet
8. Megbocsátás
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

A program által biztosított oktatási csomag tartalmait építjük be a tematikus tervbe.